د افغانستان تاریخي پېښلیک

لومړی ټوک

له تاریخ د مخه بیا د ۱۳۴۱ ش ترپایه

د کلونو په ترتیب

مؤلف

پوهاند عبدالحي حبیبي

خپرونکی

د بیهقي کتاب خپرولو مؤسسه

کابل - د افغانستان جمهوریت

۱۳۵۳ ش

Ketabton.com

© Kitabton.com The Digital Library

پیل

دلوی ښبنتن‌په نا مه

د افغانستان د اوسنی جمهوریت تأسیس اود افغان اولس د مترقی ژوندانه پیلامه خود۱۳۵۲لمرنی کال دچنګاښ په‌شپږویشتمه دسه‌شنبی په ورځ (۱۷ جولای ۱۹۷۳م) ټینګه سوه چی راتلونکی وختونه به یی دافغانستان په نیکمرغی او لوړتیا ډېر روښانه اود ویاړ وړوی .

مگر دالوی ملت اودا هیواد خپلو رون تاریخ هم لری، چی په دی‌کتاب کی‌یی ما دسیاسی او اجتماعی‌تاریخ پیښلیک یانیته لیك ، لـه تاریخه دمخه بـیاد ۱۳٤۱ ش کال ترپایـه پوری دکلونو په ترتیب سره راټول اولیکلی کړی‌دی .

دا یـوازی سیاسی اود جـګړو پیښلیك ندی، بلکه دلـوی افغان اولس د اجتماعی ژوندانه : یاندی پـوهنی ، ژواك (کلتور) اود هـنر (آرټ) پیښی هم‌لری، اود خلکو د ژوندا نـه اړخونه ګـرده ښیی، او ترمیلاد دمخه له پنځوس زرم کاله موږ غسی کال په کال، تر اوسنی زمانی را رسوی اودهرکال داورید لو وړ پیښی، په‌لنډه‌توګه ښکاره کوی .

ددی کتاب دوهم‌ټوك به‌هم‌پر خپل‌وخت ترتیب او خپور سی .

امید لرم چی‌دا افغـا نستان آینـده تاریخ به دجمهوریت په سیوری کی تر پخوا لا رون اواجتماعی سرلوړی او هوسایی سره وی .

کابل، جمال‌مینه، دوری‌دریمه ۱۳۵۳

عبدالحی حبیبی

دافغانستان تاریخی پیښلیك

CHRONOLOGY

(۱)

ترتاریخ دمخه

پنځوس زره کاله ترمیلاد دمخه (قبل المیلاد = ق،م)تر۴۰زرو پوری

ــ پـه دره دادل ـهره چخـماخ ــ هزار سم ـدره‌کور کی‌دبکری‌ترغونی دوره (ماو ستیرین) .

دلس زره پنځه سوه اتیایم ق،م شاوخوا :

ــ په قره‌کمر (خلم) کی دډبری دمنځنی دوری آثار .

داته زره شپږ سـوم ق،م کـال شاوخوا :

ــ په آق کپروك کی داږدهزاراوآس دآثارو سره دډبری نوی دوره چی خاورین لوښی لانسته .

داوه زره دوه سوم ق، م کال‌شا و خوا :

ــ په آق کپروك کی دډبری نوی دوره دخاورینو لوښو سره .

داوه زرم ق ، م کال شا وخوا :

ــ په آق کپروك ــ دیمراسی ــ منډی گك ــ سیستان کی دصیقلی ډبری او خاورینو لوښو او [illegible] دوره (کلکو لیتك)

پنځه‌زره‌تردری‌زره کاله ق ــ م :

(دمفرغ‌دوره په‌آق کپروك ــدیمراسی منـــډی گـــك ــ سیستـا ن کی دا ئخور سوو کودرو دوره په‌منډی‌گك او ناد علی کی. دبلوچستان په‌سید‌کلا او قلعه گل محمد او دقندهار دمنډی گك په لاندی بر خه کی دلر غونیو کرونکو ځای .

د دری نیم زره کاله ق ــ م شا و خوا :

ــ په دره کور کی د ډبری نوی دوره او دوزې پرستی دوره .

دوه‌نیم زره کاله ق ــ م :

ــ آریایی خلك په آریانا ویجه کی ــ دآر یك ژبی دوره .

ددوو زرو کالو ق ــم‌شاو خوا :

ــ دآریائی لیږد (هجرت) لومړی څپه ــدآس دسپر لو دوره ــ

تاریخی‌دوره

دیونیم زرو کالو ق ــم شاوخوا:

دویدی مدنیت دوره ــ په‌ریگو ید‌کی دپکهت (پښتون) او نو رو افغا نـــی قبیلو ذکر ــ دافغانستان دځینو غرو او رودو نو مو نه په ریگو ید کی :

دیوزردوه‌سوم کال ق‌ــم‌شاوخوا:

داوستایی مدنیت دوره ــ دبخـدی زراعتی اوښاری ژوند ــ دپیشدادی شاهی رژیـم بنیاد ــ دفـر دوره ــ تر هند و کشه او جنوبی ښخدوته.

دبخدی واره اویما اولوړ بیرغو نه‌ــ دبیو راسپ سهاك یرغل.

دزرم کال ق‌ــم شاوخوا :

په‌آق کپروك‌ــدیمراسی‌ــمنډی گك ــنادعلی اونور سیستان کی دمفرغ او داوسپنی‌داستعمال لر غو نـــی دوره ــ دآریایی لیږددو همه څپه له شمالی افغا نستان د آمو له سیمو ــ تر هند و کشه او جنوبی ښخدوته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ٦٠٠ ق–م شاوخوا :

دزر دشت پاڅېدنه – د ښې منني اوښې کړنې او ښې وه ينې دوره – شپاړس آريايي سيمې – په بخدی او آريا ناکې دکاوی (کيان) شاهي کهول – او ستائې پهلوا نان – د اوستا لر غونې کتاب گيتو نـه – داهوره مزده مننه – داهريمن غندنه.

٦٥٠ ق–م شاوخوا :

له ٦٥٥ تر ٦٣٣ ق،م پوری فره اوتس دديوکس زوی دوهـم مـادی پادشاه تر باختر اوآمو پوری سيمې ونيولې .

٥٦٦ –٤٨٦ ق، م :

دگوتمه بوده ژوندون .

٥٥٩ –٣٣٠ ق،م

دهخامنشی امپراتوری اقتدار .

٥٣٩ –٥٣٠ ق – م :

کو روش (سير وس) دکمبوجيه زوی دهخا منشی کهول اوم پا چـا (٥٥٠–٥٢٩ ق،م) ټول افغانستان ونيوئ .

٥٢٢–٤٢١ ق،م :

په اراکوزی (ارغنداو) او مرگيان (مرو) کی پرهخا منشيانو بانـدی ښورښت. دلومړی داريوش هخامنشی شهنشا هی (٢٢–٤٨٦ ق،م)

٥٢٠–٥١٨ ق،م

د لومړی داريوش ډبرليك پـــه بيستون کی چی په هغه کی دافغانستان دسيمو نومونه ياد سوی دی .

٥١٧–٥١٢ ق،م :

دسند ترغاړ وپوری دهخامنشيانو رسيدنگ .

٤٦٥–٤٢٤ ق،م :

دلومړی اردشير دخشيارشا دزوی شاهنشهی .

٤٨٦–٤٠٤ ق،م :

خشيارشا اودوهم داريوش هخامنشی پاچهانو مستقيما پرگندهارا حکومت لاره چـی شـرقـی پـايتخت ئـی کسپا تورس (پېښور) اوپړو کيلاوتس (چارسده) وه .

٣٣٤ ق،م :

د مقدونی اسکندر ديرغلونو پيل پرآريانا باندی .

٣٣٠ ق،م :

اسکندر په آرياناکی آريه (هرات) درنگيانـه (سيستان) اراکـوز يـه (ارغنداو) ونيول (اکتوبر) .

٣٢٩ ق،م :

د اراکوزيه اسکندريـه (قندهار) ودا نول (جولائی)ممنن د ارغنداود سيمی والی سو.

اسکندر کابل هم ونيوی (نومبر– ٣٢٩ ق،م) اود پسرلی په پای کی ئی په هوپيان کـی (دقفقاز اسکندريه) ښار ودان کیء .

ساتی بارزانس دهرات ملی سردار اسکندر ته پورته سو ،مگرژرمړکړسو اواسکندر دقفقاز له اسکندر يی څخه رهی سو تر هندو کش و او ښـت باختر ئی ونيویء اوترآموهم واوښت سغديانه ئی ونيوله (٣٢٨ ق،م) .

٣٢٧ ق،م :

دباختريانو مقاومت دااسکندر پـه مقابل کی ختم سواواسکندر روښانه دهو خيار لور باختری ملکه واده کړه (د ٢٢٧ ق،م مارچ)

اسکندر تر هندو کش او کابل تېر سو، دکنړ اوبا جوړ له لاری داباسين سيمو ته ورسېد د٣٢٦ ق ،م کال په فروری تراټك واوښت .

٣٢٦ ق،م :

اسکندر د تکسيلا ښارونيو اود جيلم څنډو ته ورسېدی (مـئی) د جولائی په مياشت پورو س(فور) دهند پاچا ورته ايل سو اسکندر د اباسين پرشرقی سيمو باند ی سی سی کوتوس والی کیء اوشر قـــی سيمی ئی نيکا تور ته ورکړ ی.

٣٢٥ ق،م :

پـه جولائی کـی اسکندر د پيل (اوسنی کراچی ته نژدی) ورسيد اود گدروزيا (اوسنی بلوچستان) له خوا پارس ته ولاړ .

٣٢٤ ق،م :

تـر نيکا تور وروسته فيلپس د اباسين دغربی سيمو حکمران سوی ؤ خو پـه دغـه کال يونانی سپايانـو وواژه .

٣١٧ ق،م :

ايودا موس يونانی حکمران دهند پاچا پوروس وواژه. د اباسين پـر څنډو يونانی حکمر انی ختمه سو ه.

٣١١ ق،م :

سيليو کوس نيکاتور (د اسکندر يونانـی جنرال) اود بابـل حکمران (٣٦٤–٣٢١ ق،م) آريانا ونيوله .

٣٠٥ ق،م :

سيليو کوس دکابل له خوا دابا سين سيمی ته ولاړ، اودهندی پاچاچندره گوپته سره ئی صلح وکړه .

گندهاره – اراکو زيه– گدرو زيه –پاروپا ميزاد ئی چندره گوپته تـه پريښوول ، اوديـو دوتس ئی پـر باختر حکمران کی اودهنديانو نفوذ تر منځنی افغانستا نه راورسيد.

٣٠٠ ق،م :

دچندره گوپته مرگ اودده دزوی بيندوساره دوستانه روابط دگندهاره اوپاروپاميزاد له خوا له سيليو کوس ســره .

٢٩٢ ق،م :

انتوهيد دلومړی سيليوك زوی د مشرق حکمران سو .

٢٧٣ ق،م :

بيند وساره مـړ سو اودده زو ی اشوکا پاچا سو .

٢٦٠ ق،م :

اشوکا دبودا دين ومانه اوخپرولو ته ئی ملاوتړله، اوپه افغانستان کی ترقندهار خپور کیء .

٢٥٦ ق،م شاوخوا :

ديو دوتوس په باختر کی ديونانيانو مستقل سلطنت جوړ کیء ،دگريکو باختری مدنيت خپر يدنه .

٢٥٠ ق،م :

په قندهار کی داشوکا ډبرليك په يونانی اوآرامی ژبو. داشوکادکهول (موريا) سياسی نفوذ پری سو،خود بودا دين په افغا نستان کی تراسو پيړيو پوری پاته سو، ديونانی مدنيت اوخط نفوذ په اراکوزيه کی .

٢٥٠– ٢٣٠ ق،م :

په باختر کی ددوهم ديودوتوس د لومړی ديود وتوس دزو ی پاچهی.

د ٢٢٠ ق،م شاوخوا :

ايوتيد يموس دسغد حـکمران د باختر مستقل پاچا سوتر ١٩٠ق، م پـوری .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۸ ق،م شاوخوا :

دریــم انتیو کوس پرپارت حمله وکړهاوپه‌هریرودکی‌ئی‌دایو تیدیموس سره هم‌جنګ وکی‌ءاودی‌ئی ماتکیء درنګیانه اواراکوزیه‌ئی ونیول .

۲۰۷ــ۲۰٦ ق،م :

انتی اوهید باختر کلا بند کیء.

۱۹۰ ق،م :

دیمتر یوس دایوتید یمــوس زو ی دباختر پاچاسو،دده‌سپه سالارمناندر تکسیلا اوهند دګجرات ترخنډوپوری ونیول، اوتر ۱۰۰ ق،م پــوری دده کهول په‌هندکــی حــکمرانــان وو ، دیمتریوس تراراکوزیا پوری‌ونیول.

۱۸۱ ق،م :

ایوکراتید یس د (بــاز یلو ز میکــا لیوس)په لقب دباختر پاچا ســواود باختر دیونانی پاچهانو دریم کهو ل ئی جوړکیء تر۱۵۵ ق،م پور ی.

د ۱۷۵ ق،م شاوخوا :

دیمتر یوس له‌هند وستانه باخترته راستون سواو دده زوی دو هم‌دیمتر یوس دباختر پاچاومګر ددوی کهول ایو کراتیدیس ورك کی ء.

د ۱۳۵ ق،م شاوخوا :

لومړی مهرداد پارتی پاچا دباختر سلطنت وڅابه، اومرکزئی له‌باختره کاپیسا د کــابل شمال تــه رانــقل سو .

۱۳۰ ق، م:

یویه‌ــ چی قبیلی دآمو پــه شمال کی‌وی ، چانګ‌ــچی‌ــین دچین له‌خوا دهون دامپراتور دربارته استا ځــی راغی ء.

۱۲٤ ق،م :

پراشکانی دوهم ارتبان بانــدی د تخار یــانو بری‌ــ سکاقبیلو پرهند یرغل وکی‌ءاو دانه‌وسیتهین **حکومت** ئی‌هلته جوړکیء .دو هم مهــر داد دارتبان‌زوی‌اشکانی‌لوی‌په‌چایرسکایانو باندی بری وموند، باختر اوسیستان اوشمالی هندئی ونیول .

د ۱۲۰ ق،م شاوخوا :

په سیستان او اراکوزیــه کــی د پهلوالــه قبیــلی څخه د ونــونیس سلطنت :

۷۸ ــ۷۵ ق،م

مایوس‌سکایی داراکوزیه(ارغنداو) اوسند سیمی ونیولی ، او سکه‌ئــی ووهله ، اوتــر تکسیلا پــوری لاس وغځا وه .

د ۷۰ ق،م شاوخوا :

یویه‌ــ چی‌یعنی کوشانیان ترآموړرا واوښتل اود تخاریانو پــه کومك‌ئی باختر ونیو .

د ۵۰ ق،م شاوخوا :

دباختری‌یونانیانو مستقل‌سلطنت تردوی نیمی پیړی وروسته دسکا ــ سیتی‌ــ تخاری قبیلو پــه یرغلونــو ختم سو. دسکایی پاچهانواز یس‌ــ ازیلیسس دوره ــ

۳۰ــ۲۰ ق،م :

دسکا اوتخاریانو جګړی دپارفیان له اشکا نیانو سره .

۲۹ ــ۲۸ ق،م :

د پــارفیان پاچا دوهــم فرهــاد دسکایانو په‌جنګ کی وواژه سو او دوی درنګیانه ونیوله، چی‌هم ددوی په‌نامه سکستان سو .

(۳)

ترمیلا دوروسته

(م)

۴۰ــ۷۸م

لوی کوشا نشاه کوجو له کره‌کد فیزیس دکوشانیانو شهنشاهی پــه آریانا کی جوړه‌کړه .

۱۹ــ۴۸ م :

دپهلوا قبیلی ګــند وفاریس لــه سیستانه ترسند او پنجابه ونیول ، اودده دربارته دحضرت مسیح‌شاګرد سنت تــوماس راغیء اوده مسیحی دین ومانه‌اوپه افغانستان‌کی لومړی پــلاد مسیحی دین‌اغیزه ښــکار ه سوه.

۵۰ م:

دګندو فاریس لــوی سلطنت دده د زامنو ترمنځ وویشل سو .

۷۸ــ۱۱۰ م:

ویمه کد فیزیس‌دلومړی‌کد فیزیس زوی دکوشانی کهول دوهــم لــوی پادشاه خپل سلطنت دګنګا ترخنډو پوری ورساوه .

۱۲۵ یا ۱٤٤ م:

کنیشکه لوی کونشا نشاه ددنیا څلورمه لویه امپراتوری جوړه‌کړه، د دوبی مرکزئی دکاپیسا بګرام‌اودژمی دایپښوروؤ. دګریکو بودیك ګډ هنر خپریدنه .

۱۵۰م شا خوا:

دبودایی دین اوم وا سو میشره ګندهاری پــه مشری د بودایی ۵۰۰ پوهانو لو جرګه دکنیشکه په‌فر مان په‌کشمیرکی جوړه سوه، دهینه یانه کوچنی مذهب پرځای مهایا نه لوی مذهب‌غوره‌سو. اود کنیشکه په روزنه بودایی دیــن دارغنداو تــرخنډو او شمالا ترسیر دریا پوری خپور سو. د بغلان مهاد ژاومندر د کنیشکه‌په فرمان جوړ سو، دپیــښور دبــودا د کچکول مندر پــه شا جی ډیری کی جوړسو. دبګرام دشترك پرغو نډی دشاــ لوــکیا معبد جوړ سو .

د ۱۵۱ م شاوخوا :

د دنــیا لویــه څلورمه کوشانــی امپراتوری دګنګا له‌خنډو د خراسان ترپایه اوله بحیره عرب څخه تر سیر دریا اوختنه‌دکنیشکه ترفرمان لاندی جوړه سوه اوپه همدغه وخت کــی کنشکه مړ سو .

۱۵٤ــ۱٦۰ م:

دواسیشکه دکنیشکه‌زوی اودوهم کنیشکه دوره ــدبغلان‌دمهادژد مندر په‌یونانی خطدتخاری ژبی‌ډبرلیك.

د۱٦۹م شاو خوا :

مهاراجه دیوه پتره هــو ویشکه د کنیشکه زوی .

۱۸۰ م :

دخوات په خروشتهی لرغون لیك کی دهوویشکه لوی پاچا یادونه. د افغانی کوشانی مــد نیت او کلتــور جوړ یدنه.

۱۸۲ــ ۲۲٦م

دهوو یشکه مړینه اودواسو شکه (واسو د یوه) پاچهی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲۶ ــ ۲۵۱ م
دساسا نیانو شهنشهی
۲۴۱م
دلومړی شاپور ساسا نی پا چا
یرغلونه تراباسینه،له۲۴۱م تر۳۶۵م
پوری دساسانی اقتدار اوږ دیدنه
ــ په بامیان کی‌په ساسانی ډو ل
دیوالی انځور .دهډی دستو پو هنر
دمانی دین جوړ ښت .
۲۶۰ــ۲۷۳ م
دلومړی ساسانی شاپور د نقش
رستم په ډبرلیک کی دابګان (افغان)
او پسکی باوره (پیښور) یا دونه.
دکوشا نیانو دا مپرا توری سقوط.
د۳۵۰م شاو خوا :
کیداره (قیدار)کوشانی شهزادګان
له‌کابله ترکشمیره ــ دهفتلیانو ظهور
او راوتل.
۳۸۵م:
شاپور ساسانی د ګرو مباتس
هفتلی پاچا سره روغه وکړه.هفتلیان
دجنوب خواته راو خو ځید ل.
۳۶۷ م
کیداره په‌ګندهاره کی‌سکه وو هله.
د۳۷۵ مشاوخوا :
پیرو شاه د کیداره زوی .
۳۸۰م شاو خوا :
ورهران کیداری پاچا.
۴۲۵م
پرباختر دهفتلیانو بری .شیر مه
په‌با میان کی .
۴۵۹ــ ۴۸۴م
پیرو ز د بهرام ساسانی زو ی‌د
کیدار یانو سره په شخړو بوخت ؤ
او کنګخاس کیداری ته‌یی خپله خور
ور لوله خو هغه ونه منله.دکیداریانو
پایتخت کاپیسا اوبیا پیښور و .
۴۶۰ م
د هفتلیا نو بشپړ ا قتدار پر
ټول افغانستان اوشمالی هند.
۴۸۴م
دافغانستان د هفتلی دو لت‌مقابله
له ساسانی شا هانو سره ــ خشو
نور هفتالی لوی پاچا ساسانی‌پیروز
مات کړ اوپه جنګ‌کی‌وواژه سو .د
پیروز لورخشو نور وکړه شیر ی
با میکان په بامیان او خودویه که
کابلشاه په کابل کی .
۴۸۸م:
ساسانی کواذ دا یرا ن پر تخت
کښینو ست اوهفتلیانو ته‌یی جچه
ور کوله .
۴۹۹م
کواذ چی‌هفتلیانو ته‌یی پناه‌راوړی
وه ددوی په مرسته بیا دپارس‌تخت
ونیو ی‌ء.
۵۰۰م
توره من‌هفتالی زاو لی‌پاچا ټول
افغانستان او شمالی هند ونیول
هندی پایتخت یی سکله (د پنجاب
اوسنی سیا لکو ټ)و. سپاله پتی
کابلشاه .
۵۴۰م:
مهیره‌کوله د توره من زو ی پر
ټول ا فغانستان اوشمالی‌هند پاچهی
کوله په هندکی دده سخت جنګو نه
او په ۵۴۲م کی دده مړینه .
۵۵۰م شاوخوا :
په هندی کتاب بهر یته سمم یته
(۱۱ر۶۱) او (۱۶ر۳۸) دوه ره هه
میهیره تالیف کی او ګه ‌ه(افغان)
یا دسوی دی . پد مه‌کابلشاه.

۵۶۸م
د هفتلیانو دلوی دو لت سقو ط.
دنیز کانو اوپیغوانو اور تبیلانو او
کابلشاهانو اقتدار . و که د یوه
کابلشاه .
۵۸۸ــ ۵۸۹ م:
د بهرام چوبین جنګ له‌ترکانو
سره .
۶۰۰م
په افغانستان کی ملوك طوایف:د
روزګان ،جغتو ،ګومل، کوشانی او
هفتلی شاهزادګان. دغزنی لویکان ــ
کابلشاهان ــ دزابل‌رتبهیلان ــ نیزکان ــ
پیغوان ــ سوریان ــ دبامیان شیران ــ
دغرستان شاران ــ تګینان ــ په‌شمالی
افغانستان کی دری ژبه ــ په غربی
افغانستان کی‌پهلوی ژبه ــ په‌شرقی
افغانستان کی دد ری شر قی‌لهجه
(تخاری) ــ د پهلوی ــ یونانی ــ سره
داناګری لیك دودو نو روا ج ــ د
بو دایی‌او زر د شتی عقاید و ګډون.
په‌غور اوکسی غره‌کی دپښتوخرك .
۶۳۰م:
هیون ــ تسنګ چینی ګر زندوی
له سمر قنده په (۲۰) مارچ‌خلم او
په (۲۰) اپریل بلخ او په(۳۰)اپریل
با میان ته راغی او تر د سمبرپوری
له اباسین شخه‌تیرسو . دی د هندله
خوا بیرته پر ا فغانستان راغی ا وپه
۲۰جون ۶۴۴ مداو ــ پو ــ کین (افغان)
سیمه د بنو او غزنی ترمنځ یادوی
او دا د نقش رستم ترډبرلیك ا و
بهریته‌سمهیته ورروسته د (ا فغان)
دریم ذکر دی .

هیون ــ تسنګ په هم د غه کال
(۸ستمبر۶۴۴م)بد خشان‌ته ورسید
اوپه ۱۲ ستمبر تریا میر تیـر او
یارکند او ختن ته ولاړ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامی دوره

خلافت

۶۳۹ ـ ۶۴۲ م ۱۸ ـ ۲۲ ق
احنف د قیس زوی پهخته تمیمی دیز گرد په تعاقب دطبسین له لاری خراسان ته راغی او هرات ئی ونیو. د رتبیلانو کهول په زابلستان کی تر ۲۵۸ ق پوری . دلو یکانو کهول په غزنی او گردیز کی تر ۴۰۰ ق .
۶۴۲ م ۲۲ ق :
عبد الله بن عامر دکرمان له خوا د حضرت عمر فاروق په امر پر سیستان راغیء او دده اسلامی لښکر تر قندهار او سنده ورسیده.
۶۴۴ م ۲۴ ق :
د اسلامی لښکرو او رتبیلا نو مقابله په سیستان او هلمند اوزابل کی .
۶۴۵م ۲۵ق شاو خوا :
د عبد الله بن عامر عربی لښکرو کابل کلا بند کیء دلته کابلشا هانو اقتدار لاره .
۶۴۸ م ۲۸ ق :
عمیر بن عثمان د خرا سان حکمران .
۶۴۹ م ۲۹ ق :
عربی سپه سالار مجاشع بن مسعود جنوبی افغا نستان اوگرمسیر ونیوی او ربیع بن زیاد سیستان لاس ته راوړ .
۶۵۰م ۳۰ق:
عبد الله بن قیس دخرا سان حکمران سو ،عبدالرحمن بن‌سمرہ دهلمند سیمي ونیوی اوپه **زمینداور** کې د زون (زور) معبد ونړا وه .
۶۵۱ م ۳۱ ق :
یزد گرد په مرو کی ما هوی سوری ته پناه راوړه او دیوه ژرنده گری په لاس مړ سو .له دهسره دساسانی کهول پا چهی سوه .او اسلا می حکمران احنف بن قیس پرمرو باندی بری وموند .

۶۵۲ م ۳۲ ق
باذان دهرات او فو شنج او بادغیس پاچا دعربی حکمران عبدالله بن عامر سره دروغی معاهده وکړه او یو ملیون درهمه ئی ورکړه .
احنف بن‌قیس بلخ او طخارستان او سمنگان او گوز گانان او تالقان ونیول ـ دغسی هم خالد بن عبدالله هرات او باد غیس اوغور او سرخس او ټول خراسان ونیو ، که څه هم هراتی قارن ولاړ سو خوعبدالله بن خازم دی وځابه .

۶۵۳ م ۳۳ ق :
اپرو یز دسیستان د زرنج پاچا عربوته تسلیم سو اودوی دا سلا م خپر ولو ته دلته ملاوتړ له .
عبد الرحمن بن سمره د حضرت عثمان په فرمان دسیستان والی سو، او داسلام دتبلیغ له پاره ئی حسن بصری او نور فقیهان له ځانه سره راوستل ، د زرنج دمسجد آد ینه محراب ده جوړ کیء .

د ۶۵۵م۳۵ق شا وخوا
په غور او مرو کی دماهوی‌سوری پاچهی .
۶۵۶م۳۶ق :
ثاغر بن دعور عربی سالار تر قیقان (دبلو څو قلات) پوری و لاړ. او عبدالرحمن بن سمره کابل ونیو، او کابلشاه ایل سو .
په غور کی دشنسپ ابن خرنك امارت .
خلید بن کاس دحضرت علی له خوا دخراسان حکمران سو .
د ۶۶۰م۴۰ق شا وخوا :
سرود کر کوی د دری ژبی‌پخوانی شعر .
۶۶۱ـ۷۴۹ م ۴۱ـ ۱۳۲ق :
دعربی اموی خلافت دوره ـ قیس بن هیشم سلمی دبادغیس له لاری بلخ ته ورسید او دنوبهار معبد ئی وران کی ء . عطاء خشك دبلخ‌پررود دری پلان جوړ کړه .
۶۶۴م ۴۴ق :
عبدالرحمن بن سمره بیا کا بل ونیو ابو رفاعه تمیم بن اسید (صحا بی) په کابل کی شهید سو (؟)
مهلب بن ابی صفره د کا بل او پیښور له خوا تر بنه او لا هور (دابا سین تر غاړی) پوری ولاړ، او دملتان له خوائی دبلو څو قندا بیل او قیقان (قلات) ونیول .
له ۶۶۷ څخه تر ۷۲۷ م ۴۷ تر ۱۵۶ق پوری :
په سیستان اوزابلستان‌اوجنوبی افغانستان کی دعر بو اور تبیلا نو آخری جنگونه او دټول افغانستان پرسمو سیمو تر ابا سین پو ری د اسلام خپریدنگ .
۶۶۷ م ۴۷ ق:
خلید بن قره یر بو عی د حضرت علی له خوا او بیا خلید بن عبدالله حنفی دخراسان حکمران سو .
۶۷۱ م ۵۱ق :
ربیع بن زیاد حارثی دخراسا ن حکمران سو .

۶۷۳ م ۵۳ ق:
دعبید الله بن زیاد او دعباد بن زیاد یر غلونه پر هلمند او قند هارـ دقندهار دجگو تیش خو لیو تقلید او هغه (عبادیه) بلل .
۶۷۴ م ۵۵ ق:

عرب لوموی پلاتر در یای آ موتیر سول .
۶۷۶ م ۵۶ ق:
سعید بن عثمان‌بن عفان دخراسان حکمران .

۶۷۷ م ۵۸ ق:
عبدالرحمن بن زیاد بن ابی سفیان دخراسان حکمران .
۶۸۰م۶۸ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او دکابل خلکو سر واخیست او یزید بن زیاد ئی مړ کیء نو طلحة الطلحات ورته را و لیږل سو .
۶۸۱ـ ۶۸۳ م ۶۲ ـ ۶۴ ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او عر بو پرما وراء النهر لوموی‌حمله وکړه .
۶۸۳ـ ۶۸۸م۶۴ـ شصت‌نو ق:
عبدالله بن خازم پر خرا سان او عبدالعزیز بن عبدالله پر سیستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وگمارل سوه ـ رستم بن مهرهر مزد
مجوسی متکلم په سیستان کی و .

۶۹۰ـ۶۹۱م ۷۱ـ۷۲ ق :

بگیر بن وشاح پر خراسان
حکمران سو .

۶۸۹ـ۷۰۴ م ۷۰ـ۸۵ ق :

موسی بن عبدالله بن خازم په
ترمذکی حکمران و .
عبید الله بن ابی بکره د سیستان
والی سو او هلته در تبیل او
سیستانیانو سره دده لښکرتباه‌سول
چه (جیش الفنا) ئی وبلل .

۶۹۱م ۷۲ ق :

وکیع بن عمیره دعبدالملك اموی
خلیفه له خوا پر خراسان و گمارل
سو ، دنه عبدالله بن خازم پخوانی
حکمران ووژه ، او داموریانو اقتدار
په خراسان کی ټینګ سو .

۶۹۷ م۷۸ ق:

مهلب بن ابی صفره د حجا ج‌له
خوا بلخ ته راغیٔ .

۶۹۹م ۸۰ق :

جیش الطوا ویس (آراسته‌لښکر)
دعبدالرحمن بن محمد سره پر
سیستان راغلل او تول زابل اوکابل
ئی ونیول ـ شادیبغو په تخار کی.
دامام ابو حنیفه نعمان بن ثابت تولد

۷۰۱ م۸۳ ق :

دمهلب بن ابی صفره وفات دمرو
په زاغول کی .

۷۰۳م۸۵ ق:

مفضل بن‌ابی صفره دخراسان
امیر بادغیس ونیویٔ . رتبیل‌دزابل
پاچا عبدالرحمن عربی یاغی حکمران
ونیو او حجاج ته ئی وسپاره .

۷۰۵م۸۶ق تر ۷۱۵م ۹۶ ق :

قتیبه بن مسلم دخراسان والی
سو او تول خراسا ن او ماوراء النهر
ئی فتح کړه . په ۸۶ ق کا ل کی
صالح بن عبدالرحمن سیستانی‌کاتب
دیوان او دفتر له پهلوی څخه عر بی
ته را واړاوه .

۷۰۸م ۹۰ ق:

قتیبه عربی حکمران داشکمشت‌په
در شیا ن کلی کی لومړی مسجد
جوړ کیٔ .

۷۰۹م ۹۱ ق :

قتیبه پر تخارستان حمله وکړه
او دنیزك لښکر ئی په تالقان کی
مات کړه .

۷۱۱م ۹۳ق :

محمد بن قاسم سند فتح کیٔ .

۷۱۲م ۹۴ ق :

عربو خوارزم او چغانیان و نیول
او شرقی تر کانو سمر قندواخیست.

۷۱۳م ۹۵ق :

دقتیبه لښکر بیو نګ شاش او
فرغانی ته . په بخا را کی لومړ ی
مسجد جو ړ سو . محمد بن قاسم
ملتان ونیو .

۷۱۵م ۹۶ق :

په خراسان او ماوراء النهر کی
دقتیبه بن مسلم با هلی تر قیادت
لاندی ۵۴زره‌تنه عر بی لښکر وو
چی د (۷) زرو عجمی موا لیو
قو ما ندا ن ئی حیا ن خراسانی ؤاو
ده خلك پر عربو پارول .
قتیبه له اموی خلافته یا غی سو
او په فرغانه کی دوکیع په وسیله
ووژه سو .

۷۱۷ـ۷۲۰م۹۹ـ۱۰۲ق :

په خراسان کی د آل علی (رض)
دشیعیانو غور ځنګونه او دحضر ت
یحیی بن زید راتګ . جراح بن
عبدالله حکمی دخراسان حکمران
سو .

۷۱۸م ۱۰۰ ق :

ابو مسلم عبدالرحمن دمرودماخان
دبنداد هر مز زوی و زیږید ی‌دعلی
بن مجاهد کابلی لوی محدث او فقیه
ژوند ـ و جویرلویك په غزنه کی ـ
هو په بامیان کی .
دآل عباس لومړنی دعوت خراسان
ته را ورسیدیٔ .

۷۲۰ـ۷۲۱م ۱۰۲ـ ۱۰۳ ق:

پر خراسان دسعید بن عبدالله
حکمرانی او ددهقا نا نو غورځنګ.

۷۳۴م ۱۰۶ق :

دبلخ په برو قان کی داعرا بو
خانه جنګی ـ دخالد بن عبدالله
قسری حکمرانی له ۱۰۵ تر ۱۲۰ ق
پوری . دضحاك بن مزاحم‌بلخی‌مفسر
او محدث وفات . دشیخ سعیدمقبری
وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۷۲۵م ۱۰۷ ق :

اسد بن‌عبدالله د خراسان‌حکمران
په غور او غر جستان کی دهغه ځای
پاچا نمرون مسلمان کیٔ .له‌بروقانه
بیرته مرکز بلخ‌ته رانقل سو، ا و
دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف
دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف
پر سیستان حکمران او معمربن
عبدالله دسیستان قا ضی سو .

۷۲۶م۱۰۸ق :

دبلخ دعر بی حکمران اسد بن
عبدالله په غندنه لی دبلخیا نو یو
دری شعر .

۷۲۷ـ ۷۲۹م ۱۰۹ـ ۱۱۱ ق :

اشرس‌بن‌عبدالله سلمی دخراسان
حکمران ؤ، اورباطو نه جو ړ سول ـ
بو حریر بن عبدالله لوی محدث او
عابد دزرنج قاضی سو .

۷۲۹م ۱۱۱ق :

عبدالله بن ابی برده د زرنج لویه
مصلا په در پارس کی جوړه کړه .

۷۳۳م ۱۱۵ق :

په خراسان کی کاختی .

۷۳۵ـ۷۳۸م ۱۱۷ـ۱۲۱ق :

پر خراسان داسد بن عبدالله
حکمرانی ، دی په بلخ کی مړ سو.

۷۳۵م ۱۱۷ق :

دابو عبدالله نافع کابلی محدث
او فقیه وفات .

۷۳۶ـ۷۹۷م ۱۱۸ـ ۱۸۱ ق :

دلوی محدث او عالم عبدالله بن
مبارك مروی دژوند دوره .

۷۳۶م ۱۱۸ ق :

دمر جئه فرقی دمشر حارث بن
سریج قیام .
په بلخ کی داسد آباد جوړ و نه
دمکحول بن سهراب کابلی فقیه او
محدث وفات .

۷۳۸ـ ۸۴۸م ۱۲۱ـ ۱۳۱ق:

پر خراسان دنصر بن سیار
حکمرانی .

۷۴۱ م ۱۲۴ ق :

ابو مسلم کوفی ته ولاړ او په مکه
کی دامام ابراهیم عباسی مرید سو،
او دال عباس دعوت شروع سو .

۷۴۳ م ۱۲۵ ق :

په بلخ کی دلوی مسجد جوړول

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام یحیی دزید زوی دجو ز جا ن د ار غوی په کلی کی دشعبان په میاشت په جنگ کی دنصر بن سیار لښکر وواژه .

۷۴۵ ـ ۷۴٦ م ۱۲۸ ـ ۱۲۹ ق :

په مرو کی د حارث بـن سر یج بل بغاوت او دده مرگ . جهم بـن صفوان خراسانی دجهمیه مذهبـی دلی مشر چی په دغه غور ځنگ کی شریك ؤوواژه سو .

۷۴٦ م ۱۲۹ ق :

عبدالله بن معاویه دابو طالب له کهوله چی په مد این او اصفهـا ن کی را ولاړ سوی ؤ ، تـرما تـی وروسته خراسا ن ته راغی ، او پـه هرات کی ووژل سو همدلی ښخ دی.

۷۴۷ ـ ۷۵۵ م ۱۳۰ ـ ۱۳۷ ق ي

پر خراسان دابو مسلم داقتـدار دوره .

دبلخ دهند وان کلا جوړ و ل د ابو مسلم له خوا .

دمرو په ما جان کی دارا لا مـاره جوړول.

دنشا پور دلوی مسجد بنا ـ

په غورکی دامیر پو لاد بن‌شنسب امارت .

۷۴۸ م ۱۳۷ ق :

ابو اسحاق ابراهیم بن میـمو ن مروزی خراسانی محدث وواژه سو.

۷۴۹ م ۰٦۸ م م ۱۳۲ ـ ۲۰۵ ق :

دعبا سیانو دخـلا فـت دوره او پر افغانستان باندی ددوی نیغ حکم۔ ابو مسلم په کوفه کی دعباسی‌کهول خلافت اعلان کیء ۱۳۲ق .

دابو مسلم سره دغور دامیرپولاد ملگری ۱۳۰ق .

۷۵۰ م ۱۳۳ ق :

~~عبدالرحمن بن مسلم) په نا مه سکه~~
ابو مسلم په مروکی د (ابو مسلـم ~~وهـله~~. عبدالرحمن بن مسلم په نامه سکه ور دوله

دعطا بن ابی‌مسلم خراسانی‌محدث او مفسر وفات په بیت المقدس کی (ولادت ۵۰ ق) .

۷۵۱م ۱۳٤ق :

مسلمانانو چینی اسیران راوستل او له دوی څخه ئی د کا غـذ جوړول زده کـړ ه . تگین شاه خـراسا ن شاه .

۷۵۲م ۱۳۵ق :

مقاتل بن حیان بلخی محـدث او مفسر په گردیز کی وفات او ښخ سو .

دعطا بن میسره بلـخی محـد ث وفات په بیت المقدس کی .

۷۵۲م ۱۳٦ ق :

ابو مسلم دحج په سفر ولاړ .

۷۵۵ م ۱۳۷ق :

خلیفه منصور دوانیقی ابومسلم وواژه او په خـراسان کی فـیروِ ز سنباد زرد شتی دده په کسات کـی دهرات له اهروانه کلی څخه راولاړ سو ، خو جهور بن مرارعجلی‌دبغداد دخلافت له خوا دده شپیته زره اتباع او دی ووژل .

۷۵٦ـ۷۷۰ م۱۳۹تر ۱۵٤ ق:

جهان پهلوا ن امیر کروړ دامیر پولاد غوری زو ی دشنسب سـوری له کهوله خپله پښتو حماسه (قدیم ترین شعر) ووایه .

۷۵۷م ۱٤۰ق :

په مرو کی دسپین کا لیو خلکـو

بلوا دسعید جولاه په مشری او دابو دا ؤد خالد مړینه .

۷۵۸م۱٤۱ق :

په خراسان کی دراوِند یـا نو بلوا دابو مسلم دوژلنگ په کسا ت کی .

۷۵۸ـ۷۵۹م ۱٤۱ـ ۱٤۲ ق:

براز بنده دسپین بیرغ سـره د عباسی کهول څخه سر واخیست ، خو دجنگ پرډگرپه ٦ ربیع الاول۔ ۱٤۱ق وواژه سو .

په سیستان کی دحضین بـــن رقاد ولاړیدنگ .

دبلخ دقاضی متوکل بن حمـران شهادت په بلخ کی .

۷٦۰ـ۱٤۳ق :

دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قا ضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

۷٦۱م ۱٤٤ق :

له منصور خلیفه څخه دبست او قندهار خلك یاغی سول اوِ دزهیـر بن محمد ازدی سره ئی‌سخت‌جنگونه وکړه .

ابو عثمان عمر و بن عبید کا بلی محدث او مفتی او شیخ معتزلـه او مفسر وفات سو .

۷٦۷م ۱۵۰ذ:

مقاتل بن سلیمان مروزی چـه د قرآن تفسیر ئی په بلخ کی لیکلی ؤ تر دنیای تیر سو ـ

ابو حاتم بلخی او کنکه له هندی څخه کتاب السموم په پهلـو ی را واړاوه .

استاد سیس هروی له باد غیسه دحریش سیستانی په ملگری راولاړ سو ، عربی لښکرو او یازده تنه د سیس ملگری ووژل ، دی په بغداد کی ووژل سو ، مرجیله ښکلی لور ئی هارون خلیفه و کړه چه دمأمون مورده .

٦۹۹ـ ۷٦۷م
۸۰ـ۱۵۰ ق:

دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قاضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

~~٦۹۹ـ ۷٦۷م۸۰ـ۱۵۰ ق:~~

عباسی والیانو په نشا پور کـی په‌خپل نامه سکه ووهله .

روسی سودا گرانو دبیز نتین او بغداد او پارس او کرمان او جنوبی افغانستان له لاری دسند او هنداو چین تجارت کاوه .

۷٦۷م ۱۵۰ ق :

ابوالجارو دزیاد بن منذرخراسانی شیعی فقیه او دحضرت امام محمـد باقر دتفسیر راوی وفات سو .

په سیستان کی دمحمد بن شداد لغیری او آذرویه بن مرزبان‌زردشتی ولاړیدنگ ـ

دمعن بن زایده راتگ او تر رخج (ارغنداو) پوری پر مختگ

سیستانیانو په ۱۵۱ق دده نس ور خیری کیء .

۷٦۹م ۱۵۲ق :

په ویهند کی دبدهـ دمعبـد پـر ځای مسجد جوړ سو .

۷۷٤م ۱۵۸ق :

دمقاتل بن سلیمان بلخی محدث وفات په آبادان کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۷۵م ۱۵۹ق :
په سیستان کی دخارجی نـو ح
ولاړیدنه او دحمزه بن مالك په لاس
محو کیدل .
امام حسین بن واقد دمرو قا ضی
او ابو غانم یونس مروزی قا ضـی
مړه سول .

۷۷۶م ۱۶۰ق:
یوسف البرم خارجی په میمنـه
مرغاب او پو شنج کی راولا ړ ســو
عربی حکمران یزید بن مزیـد د ی
ونیوی ، او په بغـداد کـی ووا ژه
سو .
خاقان لویك په گردیز کی —
امیر ناصر بن امیر کرور سوری
په غور کی .

۷۷۷م ۱۶۱ ق :
دهاشم بن حکیم (مقنع) ولاړیدنه
(دمرود کازه له کلی څخه) په هرات
او بادغیس او مرو کی دده د سپین
کالیو انقلا بیانو ښورښتونه ، چی
دیرش زره تنه ئی په ماوراء النهر
کی ووژل سوه (۱۶۳ق ۷۷۹م) .

۷۷۸م ۱۶۲ق :
ابراهیم بن ادهم بلخی مشهـور
صوفی او زاهد دروم په سوفنن کی
مړ سو .

۷۷۹م ۱۶۳ ق :
دامام ابراهیم بن تهمان با شانی
لوی هروی محدث په مکه کی وفات.
دابو معاذ بکیر نشاپوری قا ضی
او مفسر وفات .
دشیخ ابوبکر یعقوب قاری وفات
او ښخیدل په بلخ کی .

۷۸۰م ۱۶٤ق :
دغزنی په درب با میان کی دلویکانو
دبت خانی پر ځای مسـجد افلــح
جوړ سو .

۷۸۰ـ۷۸۳م ۱۶٤ـ۱۶۷ق :
دمسیب بن زهیر حکمـرانی او د
مسیبی سکی رواج —
بشار بن برد تخاری مشهورشعربی
شاعر (تولد ئی ۹۵ق) دالمهدی
خلیفه په حکم تروهلو لاندی مړسو
۱۶۷ق .

دآمو په بیابان کی دفضل آبـاد
جوړول ۱۶۷ق .
المهدی خلیفه خپل استا ځی کابل
شاه خنجـل (خنگل) ته واستـاوه
(۱۶٤ق) .

۷۸۲م ۱۶۶ق :
دفضل بن سلیمان په حکم دهرات
مځکی مساحت سوی .
دهرات دحلـه فروشانو بازار یزید
بن جریر بجلی جوړ کیء .

۷۸۳م ۱۶۷ ق :
دمحمد بن میمون مروزی محد ث
او عالم وفات .

۷۸۵م ۱۶۹ق :
تمیم بن سعید دسیستان حکمران
بر بست او رخج تر ار غنداوه حمله
وکړه اودرتبیل ورور ئی ونیو .
دنصر صیقل بن عبدالکریم بلخی
لوی فقیه وفات .

۷۸۶م ۱۷۰ق شا وخوا :
امیـر بنجـی نهـا ران قسیـم
امیر المؤ منین په غور کـی امیـر
او شیش بن بهرام د غورسپه سالار
سو .

۷۸۷م ۱۷۱ق :
جعفر بن محمد پـر خـرا سان
حکمران سو او دده زوی عباس کابل
ونیو او دشاه بهار معبد ئی ورا ن
کیء .
دبلخ دقاضی عمر بن میمون رماح
وفات په بلخ کی .

۷۸۹م۱۷۳ق :
عباس بن جعفر دخراسان حکمران
سو ، او دسیستان او هلمند خلك د
حضین په مشری و ښوریدل .
دابو عصمه نوح بن یزید مرو ی
قاضی دحنفی فقه دجامع وفات .

۷۹۰م۱۷٤ق :
خالد غطریف دخراسان حکمران
د (غطریفی) در هم سکه ووهله .
دشقیق بن ابراهیم بلخی زا هد
شهادت په واشگر دکی .

۷۹۲م ۱۷۶ق :
داؤد بن بشر سیستانی دسیستان
والی سو . ده دحضین سیستانـی
ښورښت پــه سیستان کـی آرام
کیء —
حسن شیر بامیان —

۷۹۳ـ۷۹۵م ۱۷۷ـ۱۷۹ ق :
برمکی فضل دبلخی یحیی زوی د
خراسان حکمران سو او نیم ملیو ن
د (خراسان لښکر) ئی ودراوه .
دبخارانوی مسجد ئی جوړ کیء
بامیان ئی ونیوی او دسرخ بت او
شابهار معبدونه ئی وران کړل .
حسن ئی دخپلو نیکو نو په لقب
(شیر بامیان) هلته مقرر کیء .

۷۹٤م ۱۷۸ ق :
فضل دیحیی برمکی زوی دنوبهار
یوه خنهء ونړوله او پرځای ئی دبلخ
مسجد جوړ کیء .

۷۹٦م ۱۸۰ق :
علی بن عیسی ماهان د خراسان
والی ؤ —
دابو عا صم محمد بن فضل فقیه
او محدث وفات .

۷۹۷م ۱۸۱ق :
دعبدالله بن مبارك مروزی امـام
او محدث وفات .

۷۹۸ـ۸۲۸م ۱۸۲ـ۲۱۳ ق :
امیر حمزه بن عبدالله سیستانی
په خراسان کی د خار جیا نو پــه
مرستهٔ پور ته سو . هارون الرشید
دده مقابلی ته خراسان ته راغـی
حمزه له نشاپوره تر سند پـو ری
سیمی ونیولـی او په ۲۱۳ق ووژل
سو .

۷۹۸م۱۸۲ ق :
دو سیم بن جمیل بلخی شیخ او
محدث وفات او ښخیدل په بلخ کی.

۸۰۲م۱۸۷ق :
دفضیل بن عیاض مروی دخراسان
دلوی صوفی په کونه کی وفات .
دجعفر بن یحیی بر مکی لوی وزیر
وژل په بغداد کی (تولدئی ۱۵۰ق).

۸۵۰م ۱۹۰ق :
عاید بن حبیب هروی محدث او د
امام احمد شیخ وفات سو .
دیحیی بن خالد بر مکی بلخی د
بغداد دوزیر و فات (ولادت ۱۲۰ق)

۸۰٦م۱۹۱ق :
هر ثمه بن اعین دخراسان والی
سو . فضل بن موسی مروی محدث
وفات سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۱۸م۱۹۳ق :

عباس بن جعفر دخراسان والی سو ، هارون الرشید در بیع الاول په میاشت په طوس کی مړ او ښخ سو .

په همدغه کال دمامون په ستا ینه کی‌عباس‌مروزی دری قصیده‌وویله(؟) او ابوسهل نصیر مروزی عالم وفات سو .

علی بن عیسی بن ما ها ن د بلخ علیا باد جوړ کیء .

فضل بن یحیی بر مکی په حبس کی مړ سو .

۸۰۹ـ۸۱۸م ۱۹۴ـ۲۰۳ ق :

مامون خلیفه په خراسان کی و ـ دابو حفص عمر بن هارو ن بلخی عا لم او شقیق بن ابراهیم بلخی زاهد او فقیه دوفات کال۱۹٤ق .

۸۱۱م۱۹٦ق :

دما مون او امین په جنگ کی د طاهر پو شنگی لښکـر کشی او د بغداد نیول .

داامام بخاری محمد بن اسما عیل زیږیدنه .

دعمر بن هارون بلخی محدث او مفتی وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۸۱۲م۱۹۷ق :

سامان خداة بلخی چه زر دشتی و ، دمامون الرشید پر لا س مسلمان سو . اسد دده زوی دمامون په دربار کی و .

۸۱٤م۱۹۹ق:

په بست کی دخاش حر ب بن عبیده ولاړ سو .

دخراسان دلوی قاضی ابو مطیع حکم بن عبدالله بلخی دفقه الاکبر دراوی او دحفص بن عبدالرحمن‌بلخی دنشاپور دقاضی وفات .

کابلشاه دخپل دربار یو عا لم او منجم ذوبان حکیم دمامون الر شید دربار خراسان ته واستاوه .

دابو معاذ خالد بن سلیمان امام وفات او ښخیدل په بلخ کی .

(۵)

خپلواك خراسان

۲۰۰ ق

له ۷۱۸ ـ۸۱۵ م۱۰۰ تر ۲۰۰ ق پورې :

په خرا سان کی د عربی اشرافیت پر خلاف د شعو بیه وو پیدا کېدل .

دعربی ژبی رواج .

په سیستان اوخراسان کی داموی او عباسی خلافت پر خلاف دخوارجو خپریدنه ـ

په دری ژبه د عربی لغاتو ننوتل. دخراسان په ښارو کی دمعـتز لـه وو خپر یدنه .

دلته ابو مسلمیه فرقه پیدا سوه، چی ابو مسلم ئی دالو هیت درجې ته رساوه .

۸۱۵ ـ ۹۰۰ م ۲۰۰ ـ ۲۸۷ ق :

دحدیث دصحاحو تألیف‌دخراسان دپو هانو له خوا او ددی علم تشکیل او په خراسان کی دعلم حدیث او حنفی فقه رواج .

۸۱۵ م ۲۰۰ ق حدود .

چغان خدات د آمو پر شمالی غاړو حکمران و .

دموسی بن سلیمان جوز جانـی حنفی فقیه دالسیرالصغیر دمؤ لـف وفات .

محمد بن خاقان دگر دیز کوشانی شهزاده .

لکتور مان کابلشاه .

امیر بنجی نهاران په غور کی .

حمزه شـاری امیـر المومنین د سیستان خارجی قائد دگردیز کـلا جوړه کړه ـ

دکرا میانو دمذهبی فرقې پیـدا کېدنه ـ

دخرا سانی اوعربی فرهنگ سره گډ یدنه‌اودیوه (خراسانی اسلا می) کلتور پیدا کیدنه ـ

دحنظله باد غیسی ددری شاعری دوره ـ دابوسلیمان موسی جوزجانی عالم وفات .

۸۱٦ م ۲ ـ ۲۰۱ ق :

په خراسان کی‌وچ کالی او **کاختی** . دقاسم بن زریق بلخی فقیه وفا ت اوښخیدل په‌بلخ کی.

په ټول افغا نستان کی دبریـد (پست)لاری او پړاوونه جوړید ل

په خرا سان کی دعیا رانو ډلو جوړښت چی جوانمردان اوفتیان‌ئی هم بلل .

۸۱۷ م ۲۰۲ ق :

فضل بن سهل خرا سانی وزیر دمرو په یوه حمام کـی وواژه سو (ولادت ئې په سر خس کی ۱۵٤ق).

خواجه قطب الدین محمد رخبند د هرات په ښار کی وفات او ښخ‌سو.

۸۱۸ م ۲۰۳ ق :

د نضر بن شمیل مروی دنحود امام او محدث وفات .

دامام علی رضا (رض) وفات ا و ښخېدنه په‌طوس کـی (دوشنبـه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوال ۷)ولادت ئې په مدينه کې ۱۵۳ ق :
امام علي رضا په هرات کې سکه ووهله (دمشهد موزيم) .

۸۱۹ ـ ۸۲۱ م ۲۰۴ ـ ۲۰۶ ق :
دغسان بن عباس حکمراني دآمو پر سيمو او دنوح بن اسد ساماني روزنه په سمر قند کې اوپه خراسان کې دايله جاري لښکرو بلوا په ۲۰۶ ق .

۸۲۰ م ۲۰۵ ق :
دخلف بن ايوب عامري بلخي محدث اوفقيه وفات اوښخېدنه په بلخ کې .

۸۲۱ م ۲۰۶ ق :
داؤد بن بانيجور تخاري **دبصرى** عامل و .

۸۲۱ ـ ۸۲۲ م ۲۰۵ ـ ۲۰۷ ق :
طاهر د حسين پوشنگي زوى په خراسان کې مستقل دولت جوړ کړ او په جمعه ۲۴ دجمادى الاخرى ۲۰۷ ق ئې خپل استقلال اعلان کړ او مړ سو .

۸۲۱ م ۲۰۶ ق :
داسحاق بن بشر بن محمد بلخي بخاري مورخ دکتاب الفتوح **دمؤلف** وفات په بخارا کې . ولادت ئې په بلخ کې .

۸۲۲ ـ ۸۲۸ م ۲۰۷ ـ ۲۱۳ ق :
طلحه د طاهر زوى په خراسان کې پاچا و .

۸۲۶ م ۲۱۱ ق :
دابو بکر ابراهيم بن رستم مروزي حنفي فقيه وفات .
دابو معاذ فضل بن خالد مروزي نحوي وفات .

۸۲۷ م ۲۱۲ ق
د محمد بن يوسف فريابي محدث او عالم وفات .
(تولد ئې ۷۲۷ م ۱۲۰ ق) :

۸۲۸ ـ ۸۴۴ م ۲۱۳ ـ ۲۳۰ ق :
له طاهريانو څخه د دريم پاچا عبد الله بن طاهر پاچهي .
ده په ۲۱۳ **قزردشتي کتابونه** وسوځل .

۸۲۹ م ۲۱۴ ق :
دشداد بن حکيم بلخي قاضي او حنفي فقيه وفات اوښخېدل په بلخ کې .

۸۳۰ م ۲۱۵ ق
د مکي بن ابراهيم بلخي محدث او عصام بن يوسف بلخي فقيه او محدث ، او يحيى بن نصر مروى محدث وفات .

۸۳۵ م ۲۲۱ ق حدود :
داحمد بن عبد الله حبش مروزي لوى منجم د ژوندانه عصر او پر زيج شهرۍ يار باندې دده څيړنې .
د محمود وراق د درى قديم شاعر او سعيد اخفش اوسطبلخي دسيبويه د شاگرد وفات .

۸۳۷ م ۲۲۲ ق :
د ابو عبد الله حسين بن محمد بن خسرو بلخي فقيه د مسند ابو حنيفه دراوى وفات .

۸۳۷ م ۲۲۳ ق :
دابو عبيد قاسم بن سلام هروى لوى محدث او فقيه او **مؤلف وفات** په مکه کې (ولادت ئې په هرات کې ۱۵۷ ق) .

۸۳۹ م ۲۲۵ ق :
دفرغاني سخته ريږدله (زلزله) .

۸۴۰ م ۲۲۶ ق حدود :
عمران بن موسى بن يحيى بر مکى دسند امير ؤ، دده پلار **موسى هم** دسند اميرؤ چې په ۲۲۱ ق مړ سو او دى ئې پر ځاى کښېنوست .
دليث بن مساور د بلخ دقاضي او فقيه وفات او په بلخ کې ښخېدنګ

۸۴۱ م ۲۲۷ ق :
د سعيد بن منصور جوزجاني بلخي محدث او مفسر وفات په مکه کې (رمضان)
د بشر حافي بن حارث مروى صوفي او محدث وفات په بغداد کې.
افشين د شمالي شرقي خراسان يو مشر ، دعباسي د دربار سپه سالار ووژل سو .

۸۴۴ م ۲۳۰ ق :
دابو الينبغي عباس بن طرخان درى بيتونه دسمر قند په مرثيه کې.
دزکريا بن يحيى بلخي دالا يمان دمؤلف او محدث وفات .

۸۴۴ـ۸۶۲م ۲۳۰ـ ۲۴۸ق :
دوهم طاهر د عبد الله زوى طاهري خلرم پاچا و.

۸۴۶ م ۲۳۲ ق :
داؤد بن **الياس دبا نيجور کهول** د شمالي هندو کش پاچا سکه ووهله.
ابوالوليد احمد بن ابى رجا عبدالله هروى لوى محدث په هرات کې وفات او ښخ سو .

۸۴۷ م ۲۳۳ ق :
ديحيى بن معين سرخسي مشهور محدث او رجالي پوهاند وفات (دده تولد ۷۷۴ م ۱۵۸ ق) .
دابو علي‌حسين بن‌وليد نشاپورى (کميل) **لوى محدث وفات** ۲۳۳ ق .

۸۴۷ ـ ۸۷۲ م ۲۳۳ ـ ۲۵۹ ق :
داؤدبن الياس دآل بانيجور څخه د بلخ او تخار او هندو کش د سيمو پاچا .

۸۴۹ م ۲۳۵ ق :
دسريج بن يونس مروزي محدث او مفسر او فقيه وفات .

۸۵۱ م ۲۳۷ ق :
دحاتم اصم بن عنوان بلخي مشهور صوفي وفات په واشگرد کې .

۸۵۲ م ۲۳۸ ق :
داسحاق‌بن ابراهيم (ابن راهويه) لوى مروى محدث او فقيه وفات .

۸۵۵ م ۲۴۰ ق :
د محمد بن عمر وراق ترمذى بلخي صوفي د ژوند وخت .
د امام قتيبه بن سعيد بغلاني لوى محدث وفات او ښخېدل په بغلان کې (ولادت ۱۴۸ ق په بلخ کې) .
د ابو حامد احمد بن خضرويه بلخي صوفي وفات په بلخ کې .

۸۵۵ م ۲۴۱ ق :
دلوى مروى عالم **او دمذهب** خاوند امام احمد بن حنبل وفات .
(تولد ۷۸۰ م۱۶۴ ق)
د ابو قدامه عبيد الله بن سعيد سرخسي محدث وفات .

۸۵۶ م ۲۴۲ ق :
الياس د ساماني اسد زوى په هرات کې مړ سو .
دمحمد بن اسلم **طوسي مفسر** او محدث **دالا يمان والا عمال دمؤلف** وفات .

۸۵۷ م ۲۴۳ ق :
د هاشم بن بانيجور تخارى د وخش د حکمران وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۷۷ ـ ۸۵۹ م ۱٦۰ ـ ۲٤٤ ق :
داحمد بن منیع بن عبد الر حمن بغوی مرو رو دی محدث د ژ وند دوره .
د محمد بن ابان بلخی محدث وفات په بلخ کی ۲٤٤ ق .
د قاضی ابو مطیع بلخی وفات په بلخ کی .
د محمد بن مالك بلخی فقیه وفات او ښخېدل په بلخ کی .

۸٦۱ ـ ۸۷۸ م ۲٤۷ ـ ۲٦٥ ق:
د یعقوب لیث صفاری پاچهی پر افغا نستان او ایران باندی .
د احمد بن یعقوب بلخی عالم وفات او ښخېدل په بلخ کی ۲٤۷ ق .

۸٦۱ م ۲٤۷ ق :
په ۲۵ محرم یعقوب لیث صفاری په زرنج کی پاچا سو .

۸٦۲ ـ ۸۷۲ م ۲٤۸ ـ ۲۵۹ ق :
محمد ددوهم طاهر زوی دخراسان پادشاهۀ ـ
هوی ـ چا وکور یائی راهب بامیان ته راغیء ۸۷۲ م .

۸٦٤ـ ۹۹۰ م ۲۵۰ ـ۳۸۰ ق:
په چغا نیان او تخار او د آمو په سیمو کی دآل محتاج د اقتداردوره.

۸٦٤ ـ۱۰۱۹ م۲۵۰ـ ٤۱۰ق:
په جوز جان کی دفریغون کهول پاچهی ،د دوی اقتدار تر غـــور او هلمنده پوری و .

۸٦٤ م ۲۵۰ ق حدود :
دبسام کـورد خارجی او د محمد بن مخلد قدیم دری شعرو نه پـــه سیستان کی .
احمد دچغان خدات لــه کهو لــه په چغا نیان کی حکمران و .
دبیټ نیکه (شیخ بیټنی) دپښتو مناجات دوره (یو قدیم شعر) .
دکلر کا بلشاه ژوند .
له خرا سانه تر اباسین پوری له آمو ښخه بیا تر بحیرۀ عرب پوری دبغداد د خلافت ټول مالی عایدات ٤۵ ملیو نه درهمه‌وو ، چی‌ټول‌نزدې و ۲۲۵ ملیونو افغا نیو ته کیږی .
دابو حاتم سهل بن‌محمد سیستانی دعربی ژبی دعالم وفات (۲٤۸ ق؟)
دآل شاکر خرا سانی منجمانو او مهند سانو د ژوند دوره .
د آل اما جور مشهور وهراتـی منجمانو او دزیج د مصنفانو د ژوند دوره .
دخالد مروزی دکهول دمهند سانو او منجمانو اورصدیانو دژوند دوره.

۸٦۵م ۲۵۱ ق:
یعقوب لیث صفاری په سیستان کی عمار خارجی وځا به .
ایوب بن حسن نشاپوری فقیـه وفات سو .
د محمد بن از هر خراسانی فقیه د الا ختیارات دمولف وفات .
محمد بن طاهر پوشنګی د کابل پیلان او خوشبو یه شیان دمستعین خلیفه دربار بغداد ته واستول .

۸٦٤ ـ ۹۱۲ م ۲۵۰ ـ ۳۰۰ ق : حدود
په کوه سلیمان (کسې غره) کی د کیس عبدالرشیددرې‌زامن (غرغښت ـ بیټنی ـ سړه بن)

۸٦۵ م ۲۵۱ حدود
کوشان ګومل بغپور شاه بوسر

(دخاقان له کهوله) په پختیا کی .

۸٦٦ م ۲۵۲ ق :
یعقوب لیث صفاری پاچا ته صا لح بن‌حجر درتبیل تربور دار غـندا و په کوهژ (کوهك)کی یاغی ســو ، یعقوب دی په ۲۵۳ ق وواژه. .
د زیاد بن ایوب طوسی محدث او ګرزند وی وفات (ولادت ۱٦٦ ق)

۹٦۷ م ۲۵۳ ق حدود :
امیر سوری په غور کی .
یعقـوب لیث صفـا ری رخج ـ والشتان ـ بست ـ هرات ونیول .

۸٦۹ م ۲۵۵ ق :
د شمر بن حمدو یه هروی دعربی ژبی عالم او د کتاب الجیم دخاوند وفات .
د محمد بـن کـرام سیستانی د کـرامیانو دمـذهب مؤسس پـــه بیت المقدس کی او دمحمد بن علی حکیم تر مذی په ترمذ کی وفات .
ادابـو حـاتـم سهل بن محمـد سجستانی عالم وفات (ولادت ئــی ۱۷۲ ق)

۳۱ آګست ـ ۸۷۰ م ۳۰ رمضان ـ ۲۵٦ ق :
امام محمد بن اسما عیل بخاری دصحیح بخاری خاوند دسمر قند په خرتنګ کی وفات او هم ئــی هورې ښخ کیء .

۸٦۹ م ۲۵٦ ق :
یعقوب لیث پر فیروز بــن کنك کابلشاه باندی بری وموند .

۸۷۰ م ۲۵۷ ق :
یعقوب لیث صفاری کـا بـل ونیو او دکابل بتان ئی دبغداد د المعتمد خلیفه در بار ته واستول .
د ابو داؤد سلیمان بـــن اسحاق سجستانی صاحب السنن وفات په بصره کی .

۸۷۱ م۲۵۸ ق :
ابو منصور افلح دمحمد بن خاقان لویکی زوی په‌ګردیز کی‌یعقوب لیث ته غاړه کښیښو ه،لس زره درهمه ججه ئی دکاله ومنله .
یعقوب لیث له داؤد بـــن الیا س بانیجوری څخه بلخ ونیو .

۸۷۲ ـ ۸۹۵ م ۲۵۹ ـ ۲۸۲ ق :
دریم‌طاهر دمحمدزوی دطاهریانو آخرنی پاچا په نشا پور کی .

۸۷۳ م ۲۵۹ ق :
یعقوب لیث صفاری پر محمد بن طاهر پوشنګی بری وموند او هغه‌ئی زندانی کیء .
د ابراهیم بن یعقوب جوز جانی لوی محدث وفات .

۸۷۳ ـ ۸۷۸ م ۲٦۰ ـ ۲٦۵ ق :
ابو داؤد محمد بن‌ا حمد بن بانیجور د بلخ او تخار او جوز جان او ترمذ پاچا و ، په ۲٦۰ ق ئی سکه وهلی ده .

۸۷۳ م ۲٦۰ ق شا وخوا :
یعقوب لیث صفاری په پنجهیر کی سکه ووهله .

۸۷۳ م ۲٦۰ ق شاوخوا :
محمد بن وصیف سګزی د یعقوب لیث د دربار سر منشی په دری ژبه یوه قصیده د پاچا په ستاینه کی وویله .

۸۷۳ م۲٦۰ ق:
دابو محمد فضل بـن شـا ذان نشا پوری شیعی عالم کلام او دامام رضا دشاګرد اولوی مؤلف وفا ت .

۷۸٤ ـ۸۹۲م ۲٦۱ ـ ۲۷۹ ق:
نصر داحمد سامانی بلـخی زوی د شمالی افغا نستان او ماوراء النهر سامانی اول پاچا و .

۸۷٥ م ۲٦۱ ق :
دامام مسلم بـن حجاج قشیری نشاپوری دصحیح مسلم خاوند وفات دنشا پور پهنـصر آبـاد کـی (۲٥ رجب)
دبایزید طیفور بن عیسی بسطامی مشهور خرا سانی صوفی وفات پـه بسطام کی .
په نشا پـور کی د احمد بـن عبدالله خجستانی زنولاړبدل.
د محمد بن فضیل بلخی عابـد وفات او تدفین په بلخ کی (ولادت ۱۷۱ ق)

۸۷۸ ـ۹۰۰ م ۲٦٥ ـ۲۸۷ ق :
د عمر ولیث صفاری دپاچهی دوره

۸۷۸ م ۲٦٥ ق :
یعقوب لیث صفاری په دو شنبه ۱٤ شوال په جند یسا بور کی په قولنج مړ سو .
خواجه علی بن موفق لوی شیخ او صوفی په هرات کی وفات او ښخ سو .

۸۷۹ م ۲٦٦ ق :
احمد بن عبد الله خجستانی په خرا سان کی ښورښت وکیء خـو عمرو لیث دی په ۲٦۷ ق مات کیء.
احمد بن عبد الله خجستانی د خرا سان امیر ، دبیهق دسبزوار مسجد او منبر جوړ کی .

۸۸۰ م ۲٦۷ ق :
د ابو بکر نصر بن یحیی شاذان بلخی محدث او فقیه وفات .

۸۸۱ م ۲٦۸ ق :
د امام ابو الحسن احمد بن سیار مروزی محدث او شافعی فقیه وفات.
د احمد بن عبد الله خجستا نی وژل .
دنصیر بن یحیی بلخی فقیه او عالم زاهد وفات او ښخېدل د بلـخ په نو بهار کی .

۸۸۲ م ۲٦۹ ق:
په نشاپور کی د رافع دهر ثمه دزوی اقتدار .

۸۸۳ ـ ۲۷۰ ق حدود :
محتاج د احمد زوی دچغان لـه پښته په چغا نیان کی دآل محتاج موسسس سو .
د محمد بن فروخ بلخی زا هـد وفات او ښخېدل په بلخ کی .

۸۸٤ م ۲۷۱ ق :
د حمدون قصار نشا پوری دملا متیانو دشیخ وفات په نشاپور کی .

۸۸٥ ـ ۹۰٥ م ۲۷۲ ـ ۲۹۳ ق :
بیگ بن عباس بن بانیجور تخاری دختل حکمران ؤ .
حارث بانیجوری تخاری پهختل کی سکه ووهله .

۸۸٦ م ۲۷۲ ق :
دابو معشر جعفر بن محمد بلخی منجم وفات پهواسط کی.
د بغداد د خلیفه فرمان دعمرولیث پر خلاف .

۲۲ فروری ۸۸۹ م ۱٦ شوال ۲۷٥ ق :
دامام ابو داؤد سلیمان بن جارود سجستانی د صحیح سنن دخاوند وفات په بصره کی .

۸۹۰ م ۲۷۸ ق :
د سید ابو عبد الله محمد مختار بن احمد هروی وفات او ښخېدل په هرات کی .

۸۹۲ ـ ۹٤۸ م ۲۷۹ ـ ۳۳۷ ق :
د امیر احمد بن فریغون امارت په جوز جان او بلخ کی .

۸۹۲ ـ ۹۰۷ م ۲۷۹ ـ ۲۹٥ ق :
اسمعیل بن احمد سامانی دوهم پادشاه .

۸۹۲ م ۲۷۹ ق :
دعمرو لیث سلطنت پر خرا سان ومنل سو .
د محمد بن سلمه بلخی عابدوفات

۸۹۲ ـ ۹۰۰ م ۲۷۹ ـ ۲۸۸ ق :
دابو جعفر احمد بن محمد بناحمد بن بانیجور دحکمرانی دوره ، ده په ۲۸۸ ق په اندراب کی سکه ووهله .

۸۹۳م ۲۷۹ـ ۲۸۰ ق :
د ابوبکر احمد نسایی خراسانی محدث دالتا ریخالکبیر خاوند وفات.
داحمد بـن طاهـر ابن طیفـور خراسانی مرو رودی مورخ دتاریـخ بغداد دمؤلف وفات .(تولد ئـــی ـ ۲۰٤ ق)

۱ نومبر ۸۹۲مدوشنبه ۱۲درجب ۲۷۹ ق
د امام ابو عیسی محمد بن عیسی تر مذی دجامع صحیح خاوند وفات په ترمذ کی .

۸۹۳ م ۲۸۰ ق :
دافلح بن محمد دگریز دلو یـــك او سامند کابلشاه د ژوند وخت .
دعلی بن عبد اللهبن هیصم هروی عالم او ادیب وفات .
دعثمان بن سعید د ارمی سیستانی او هروی لوی محدث وفات په هرات کـی (ولادت ئی ۲۰۰ ق)
دمحمد بن اسماعیل سلمی ترمذی محدث وفات.
د محمد بن عمر بلخی شافعی د العالم والمتعلم دمؤلف وفات(مشهور په وراق) .
اسماعیل سامانی د خلافت لـه در باره دما وراء النهر او بلخ په امارت ومنل سو .

۸۹٥ م ۲۸۲ ق :
دطاهر یانو سلطنت چیله ۲۰٥ق څخه شروع سوی و ، پر دریم طاهر باندی په نشا پور کی ختم سو .

۸۹٦ م ۲۸۳ ق :
عمرو لیث دبست ـ داورد سیمی یوبت دبغداد خلیفه المعتضد تـــه وا ستاوه .

۸۹۸ م ۲۸٥ ق :
د محمد بن اسحاق بـن سعیـد سعدی هروی شافعی محدث او فقیه دکتاب الضیاع دمؤلف وفات .

۸۹۹ م ۲۸٦ ق :
ابو العباساحمد بنمحمد سرخسی لوی خراسانی فیلسوف او ریاضی پوهاند دیعقوب کندی شاگرد وواژه سو .
(په ابن الطیب مشهور و)
دعلی بن عبد العزیز بن مرزبان بغوی محدث دالمسند الکبیر دمولف وفات .

۹۰۰ م ۲۸۷ ق :
عمر ولیث صفاری د۷۰ زروسپرو سره پهبلخ کی داسماعیل سامانیسره وجنگیدیء خو ونیول سو او بغداد ته واستول سو ، چی هلته ئی مړ کیء .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابو سعید یحیی بن منصور زاهد
دهرات دجامع امام وفات (شعبان) .
ابو عمران سیمجور دواتي (دسا
مانیانو سر منشي) دخرا سا نـي
سیمجور یانو دکهول موسس او د
ری حکمران و په ۳۱٤ ق .
ابو الفضل بلعمی دامیر اسما عیل
سامانی وزیر سو .

۹۰۱ م ۲۸۹ ق :

عمرو لیث صفاری پاچا په بغداد
کی وواژه سو .
اسماعیل سامانی پاچا دخراسان
په امارت هم ومانه سو .
دحسین بن‌محمدبن زیاد نشاپوری
محدث وفات .

۹۰۱ ــ ۹۰۸ م ۲۸۹ ــ ۲۹٦ ق :

طاهر بـن محمد بن عمر ولیث د
سیستان پاچا و .

۹۰۱ ــ ۱۱۱۱ م ۲۸۹ ــ ۵۵۰ ق:

دغرستان (غرجستان) دشا رانو
کهول د حکمرانی دوره .

۹۰۲ م ۲۹۰ ق :

د هرات داامام زاهـد او محـدث
ابو سعید مهین وفات او بنخبدل په
هرات کی .
مسعودی مروزی د دری لرغونی
شاعر د شاهنامې نظـم کوونکی د
ژوند وخت .
دمنصور بن اسحاق سجستانـی
فقیه او اصو لی وفات .

۹۰۳ م ۲۹۱ ق :

کملو کابلشاه و .
د محمد بن ابراهیم پوشنگی فقیه
او محدث وفات پـه نشا پـور کی
(ولادت ۲۰٤ ق):

۹۰۵ م ۲۹۲ق

داحمدبن علی بن‌سعید مروزی
ددمشق دقاضی وفا ت (ولادت
۲۰۲ق) دمحمد بن احمد هروی فقیه
اومحدث وفات .

۹۰۶م ــ ۲۹٤ ق

دمحمدبن نصر مروزی فقـیه ا و
محدث‌وفات په‌سمر قندکی .
(ولادت‌ئی ۲۰۲ ق)
دعبدالله بن‌محمد بن علی ... بـن
زبیر بلخی محدث اومؤرخ و ژ ل په
بغداد کی.

۹۰۶م ۲۹۳ ق

دعبدالله بن‌محمد عیسی مروزی
محدث اودشافعی مذهب خپروونکی
اولوی مفتی وفات په‌مـروکـی ــ
(ولادت ئی ۲۲۰ ق).

۹۰۷ــ ۹۱۳ م ۲۹۵ــ ۳۰۱ ق :

د احمد د اسمعیل زوی سا مانی
دریم پاچا سلطنت ــ
داامام ابو بکر محمد بن اسماعیل
مهران نشا پوری لوی محدث وفات.

۹۰۸ ــ۹۱۰ م۲۹٦ــ ۲۹۸ ق :

لیث بن علی‌بن عمر ولیث (شیر
لباده) دسیستان پاد شاه و .

۹۰۹ م ۲۹۷ ق :

ابو محمد هاشم سروانی د پښتو
قدیم شاعر په بست کی مـر سو
(ولادت ئي په سروان کی ۲۲۳ ق) .
لیث بن علی د سیستان امیر د
سامانی قائد حسین بن‌علی‌مر وروذی
په امر ووژل سو او پر خای‌ئی معدل
بن علی کښېنوست خو دی هم په
۲۹۸ ق هرات ته نفی سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضل دسهل‌زوی (ذوالر یاستین)
دکابل شاه ، تخت او تاج په مروکی
مأمون خلیفه ته را وړل او هغه تاج
په کعبه کی وځړول سو .
مهراب د دومی کوشانی کهو له
کابلشاه و .

۹۱۰ ــ ۹۹۸ م ۲۹۸ ــ ۳۸۸ ق :

پـه خـرا سـان کی د دواتـي
سیمجوری کهول اقتدار .
د احمد بن مسروق طوسی صوفی
وفات په بغداد کی (ولادت ۲۱٤ ق)
د زکریا بن یحیی نشا پـــو ری
(بزاز) فقیه او محدث وفات .
دمحمد بن علی بـن طرخان بـلخـی
محدث وفات (ولادت ۲۲۱ ق) .

۹۱۱ م ۲۹۹ ق :

ابو علی معدل بن علی بن لیث د
سیستان صفاری پنځم پاچا په‌هرات
کی نفی البلد و .

۹۱۲ م ۳۰۰ ق :

د ابو علی حسین بن احمد سلامی
بیهقی دکتاب ولاة خراسان اونورو
کتابو دمؤلف وفات .
د ابو العباس حنوذ مروزی ددری
قدیم شاعر د ژوند عصر .
ابو سعد مظفر د محتاج زوی او
ابوبکر محمد بن مظفر په ساما نـي
در بار کی چغانی امیران وو .
ابو حفص حکیم بن احوص سغدی
ددری قدیم شاعر شهرود دموسیقی
آله اختراع کړه .
ابوحفص عمر وبن یعقوب بن‌محمد
بن عمروليث د سیستان صفـاری
شپږم پاچا په سیستان کی .

۹۱۳ ــ ۹٤۲ م ۳۰۱ ــ ۳۳۱ ق :

دوهم نصر د احمد زوی سا مانی
څلرم پاچا په‌خراسان او ماوراءالنهر
کی .
دجعفر بن محمد فریابی مشهور
قاضی او محدث وفات (ولادت ئي
۲۰۷ ق) .

اگست ۹۱۵ م ۱۳ صفر ۳۰۳ ق:

د احمد بن علی نسایی د سـنن
نسایی خاوند وفات په رمله کی .

۹۱۷ م ۳۰۵ ق :

دمحمد بن محمد بن سلام حنفی‌بلخی
فقیه وفات .

۹۱۹ م ۳۰۷ ق

په خرا سان کی د احمد بن سهل
دبغاوت کښېنول .
دعبد الرحمن بن حسن نشا پوری
محدث او دمسند دخاوند وفات .

۹۲۲ م ۳۱۰ ق :

جعفر بن احمد بن محمد بانیجوری
په ۳۱۰ ق په ختل کی حکمران و ده
په۳۱۰ ــ۳۱۲ ــ ۳۱۳ ق سکه وهلې
ده .
ابو عبد الله محمد بن احمد بن
نصر جیهانی سامانی وزیـر خپـل
جغرافی کتاب (المسالك والممالك)
تألیف کړء چی اوس نسته .
دلوی خرا سانی محدث عبد الله
بن محمد بغوی د معجم الصحا به د
خاوند وفات ــ (دده تولد ۲۱۰ ق
۸۲۵ م)

۹۲۳ ــ ۹٦۳ م ۳۱۱ ــ ۳۵۲ ق :

دعبدالله بن عروه هر و ی محد ث
وفات او بنخیدل په هرات کی .
د امیر ابو جعفر احمد بن محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن خلف بن لیث صفاری اوم پاچا
سلطنت .

۹۲۴ م ۳۱۲ ق :

دابراهیم بن سری هر وی محد ث
د جزاء الا عمال د مؤلف وفات .

دحسن بن‌علی طوسی محدث وفات
په طوس کی (ولادت ۲۲۲ ق)

۹۲۵ م ۳۱۳ ق :

د محمد بن اسحاق خرا سا نـــی
نشا پوری محدث او مؤرخ وفــات
(ولادت ۲۱٦ ق) .

۹۲۸ م ۳۱٦ ق :

د محمد بن عقیل بن از هر بلخی
دتاریخ بلخ د مؤلف وفات .

دامام عبد الله بن داؤد سجستانی
حنبلی پوهاند وفات .

د عبد الله بن سلیمان سجستانی
محدث اومفسر وفات په بغداد کی
(ولادت ۲۳۰ ق)

۹۳۰ م ۳۱۸ ق :

د نصر سامانی دوروڼو یاغی‌توب.

۹۳۱ م ۳۱۹ ق :

د ابو القاسم عبد الله بن احمـــد
کعبی بلخی لوی معتزلی عالم او د
کعبیه ډلی پیشوا وفات .

دمحمد بن‌فضل بلخی لوی صوفی
وفات په سمر قند کی .

۹۳۲ م ۳۲۰ ق حدود :

بهیم دیو کابلشاه په کندهار اکـــی

د ابراهیم بن‌محمدبیهقی دالمحاسن
والمساوی دمؤلف د ژوند وخت .

۹۳۳ م ۳۲۱ ق :

ابوبکر محمد بن مظفر بن محتاج
چغانی د ټول خراسان سپه سالار او
حکمران د سامانی دربار له خوا

په ۳۲۹ ق وفات سو .

۹۳۴ م ۳۲۲ ق :

د ابو زید احمد بن سهل لـــوی
متکلم او فیلسوف او دصور الاقالیم
د مؤلف وفات (ولادت ئې ۲۳۵ ق)

۹۳۵ م ۳۲۳ ق :

د موسی بن عبـا س بن محمـــد
جوینی نشا پوری لوی محدث وفات
په جوین کی .

۹۳٦ م ۳۲۵ ق :

د ابـــو الحسن شهید بـــن حسین
جهودانکی‌بلخی شاعر اومتکلم‌وفات.

۹۳۷ م ۳۲٦ ق :

د احمد بن عصمة صفار بلخـــی
فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۳۸ ـ ۹۵۵ م ۳۲۷ ـ ۳۴۴ ق :

د ابو علی احمد بن محمد بـــن
مظفر بن محتاج چغانی د اقتدار وخت
(متوفی ۳۴۴ ق)

۹۳۸ م ۳۲۷ ق :

د ابو علی جیهانی وزارت پـــه
سامانی در بار کی .

۹۳۹ م ۳۲۸ ق :

د ابو بکر محمد بن سعید بلخی
فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۴۰ م ۳۲۹ ق :

د ابو عبد الله جعفر بن محمـــد
رودکی د دری د مشهور شاعر وفات
(مولد ئـــی دسمرقند پـــه بنج کی
په ۲۵۰) دمحمد بن احمد مـــروزی
(ابن الوراق) فقیه دبیان السنه د
مؤلف وفات .

۹۴۰ م ۳۳۰ ق :

د ابو الفضل محمد بن عبد الله
چی بلعمی مروی د سامانیا نو دوزیـــر

وفات (د دری تاریخ طبری مترجم)

۹۴۱ م ۳۳۰ ق حدود .

د ابوشعیب صالح بن‌محمد هروی
دری لرغونی شاعر وفات .

د ابو علی جیهانی وزیر مړینه .

۹۴۲ م ۳۳۱ ق :

په ماوراء النهر کی دشیعه وبلوا
او دنصر سامانی عزل .

ابو یعقوب اسحق بن‌احمد سکزی
اسما عیلی‌داعی دکشف المحجـــو ب
لیکوال په بخا راکی ووژل سو .

۹۴۲ ـ ۹۵۴ م ۳۳۱ ـ ۳۴۳ ق :

دلومړی نوح دنصر زوی سامانی
پنځم پاچا دامارت دوره .

۹۴۴ ـ ۹۴٦ م ۳۳۳ ـ ۳۳۵ ق :

ابو علی ابرا هیم بن سیمجور د
هرات او نشاپور والی و (متوفی ـ
۳۳٦ ق.)

۹۴۴ ـ ۹۴۷ م ۳۳۳ ـ ۳۳٦ ق :

ابو العباس فضل بن محمد بـــن
مظفر چغانی د سامانی لښکرو سپه
سالارو چی په ۳۳٦ ق په بخا را کی
بندی سو .

۹۴۴ م ۳۳۳ ق :

د بو شکور بلخی لوی دری شاعر د
ژوند وخت . دعبد الله بن محمـــد
ترخان بلخی محدث او رجالی عا لم
وفات . د محمد بن احمد اسکاف
بلخی عالم وفات او ښخیدنګ پـــه
بلخ کی .

۹۴۵ م ۳۳۴ ق :

د ابو علی چغانی یاغی توب ، دی
په ۹۴۷ م مات کړ سو . د ابواسحاق
احمد بن محمدبن یاسین حداد هروی
محدث او مورخ او (دتاریخ هرا ت)
دمؤلف وفات .

د وزیر الحاکم الشهید ابوالفضل
محمد بن حکم سر خسی بلخی وژنه.
دی دمختصر کافی مؤلف دی .

۹۴۸ ـ ۹۹۸ م ۳۳۷ ـ ۳۸۹ ق :

د ابو حارث محمد بن احمد امارت
په جوز جان کی . دی دفریغو نیانو
دو هم پا چا دی چـــه دحدود العا لم
کتاب دده په نامه لیکل سوی دی .

۹۴۸ م ۳۳۸ ق :

ابراهیم بن سیمجور مړ سو او پر
ځای ئی منصور دقراتګین زوی د
خرا سان سپه سالار سو (د سامانی
پاچا له خوا) .

۹۵۱ م ۳۴۰ ق :

دخرا سان حکمران منصور بـــن
قراتګین مړسو، اوپرځای‌ئی ابوعلی
چغانی له سامانی درباره مقرر سو.

ابو المظفر عبد الله بن احمد بن
محمد بن مظفر چغانی امیر له آسه
ولوید او مړ سو .

ابو منصور بن احمد بن محمد بن
مظفر د چغانیان امیر و .

۹۵۱م ۳۴۰ق حدود :

د ابو عبد الله محمد بـــن حسن
معروفی بلخی شاعر د ژوند حدود .

۹۵۲ م ۳۴۱ ق :

د ابو الحسن حکیم کسایی مروزی
ددری قدیم شاعر دژوند وخت .

د شرح المزنی د مؤ لف شافعی
فقیه ابراهیم بن احمد مروزی وفات.

۹۵۳ م ۳۴۲ ق :

دابوبکر محمد بـــن داؤد نشاپوری
صوفی داخبار الصوفیه دمؤلف‌وفات.

دمحمد بـــن داؤد صوفی نشاپوری
دکتاب الشیوخ د مولف وفات .

۹۵۴ ـ ۹۶۱ م ۳۴۳ ـ ۳۵۰ ق :

دلومړی عبد الملك دنوح زوی ،
سامانی شپږم پاچا دامارت دوره .

۹۵۴ م ۳۴۳ ق :

له سامانی درباره ښخه بکر بـــن
مالك فر غانی دخرا سان حکمران او
ابو منصور محمد بن عزیر وزیر و .

۹۵۵ م ۳۴۴ ق :

ابو احمد خلف بن احمد (ابن‌بانو)
دسیستان صفاری اتم پاچا سلطنت
(وفات ئی ۳۹۹ ق)

دابـــو علی چغـانـــی او ستـــوق
بغرا خان مړینه .

د محمد بن‌محمد بن‌یوسف طوسی
شافعی فقیه او محدث او دخراسان
دمفتی و فات (ولادت ۲۵۰ق)

۹۵۶ م ۳۴۵ ق :

دخرا سان حکمران بکر بن مالك
فرغانی وواژه سو .

۹۵۷ م ۳۴۶ ق :

ابو الحسن سیمجوری په خراسان
کی دنوح سامانی په‌فرمان سپه‌سالار
او حکمران سو .

د ابو العباس احمد بـــن محمـــد
سرخسی لوی منجم او طبیب ا و
د کتاب المدخل د مؤلف دوفات کال.

د ابو منصور محمد بن عبد الرزاق
خرا سانی سپه سالار په نـــامـــه د
منثوری ابو منصوری شاهنا مــــــی
تالیف ، چی د محمد بن عبـــد الله
معمری په ښوونه ولیکله سوه .

۹۵۹ م ۳۴۸ ق :

د ابو منصور یوسف بن اسحاق
وزارت په سامانی در بار کی .

۹۶۰ م ۳۴۹ ق :

دشیخ محمد بن عبد الله الحاکم
نشا پوری لوی محدث وفات پـــه
نشاپور کی . (تولد ئې ۲۷۷ ق) .

ابو منصور بختگین دخرا سا ن
قائد وفات سو .

ابو منصور محمد بن عبد الرزاق
دخرا سان سپه سالار او حکمران و.
چه وروسته امیر حاجب الپ تگین
د اول عبد الملك سامانی پاچا له‌خوا
دخرا سان سپه سالار او حکمران
سو .

۹۶۱ م ۳۵۰ ق :

الپ تگین ،منصور بن‌نوح سامانی
پاچا ته یاغی سو ، او غزنی ته‌راغی،
او هغه ئـــی لـــه لویك ښخه ونیـــو
۳۵۱ ق.

۹۶۱ ـ ۹۷۶ م ۳۵۰ ـ ۳۶۶ ق :

دلومړی منصوردنوح‌زوی سامانی
اوم پاچا دامارت دوره چی وزیر ئی
ابو علی محمد بلعمی سو .

۹۶۱ م ۳۵۰ ق حدود .

دابو المؤید بلخي شهنامه او دده
عجایب البلدان په دری نثـــر تا لیف
سول .

رابعه دکعب قز داری یا بلخی لور
د دری قدیمه شاعره په دغو وختو
کی وه .

دسیستان دپاچا خلف بن احمد
صفاری په امر یو د قرآن لوی تفسیر
سل ټوکه په ۲۰ زره دیناره مصرف
تالیف سو .

دابو عبدالله محمد بـــن صالـــح
ولوالجی (تخار ستانی) د دری قدیم
شاعر د ژوند وخت .

د ابو سلیمان محمد بن‌معشر بستی

ژوند چی داخوان الصفا له مؤلفینو
ښخه دی .

منصور بن افلح لویکی په غزنه او
گردیز کی **حکمران و .**
جیه پاله کابلشاه په گندهاراکی.

۹۶۲ م ۳۵۱ ق :

الپ تگین غزنی ونیو .

ابو منصور عبد الرزاق‌په خراسان
کی **یاغی سو .**

ابو الحسن سیمجور ی دخراسان
حکمران **سو .**

دعلج بن احمد سجزی محدث او
فقیه دمسند الکبیر مؤلف وفات سو
(ولادت ۲۶۰ ق .

۹۶۳ ـ ۹۶۹ م ۳۵۲ ـ ۳۵۹ ق :

امیر طاهر بن محمد بن طا هر
(دمور له خوا صفاری) د سیستان
امیرو .

۹۶۳ م ۳۵۲ ق :

دالپ تگین دغزنی دحکمران وفات
چی اسحاق زوی ئی پـــر ځـــا ی
کښینوست .

۹۶۴ م ۳۵۳ ق :

اسحاق دالپ تگین زوی له غز نی
ښخه‌بخاراته وتښتید‌اولویك‌دی مات
کیء .

۹۶۴ـ ۳۵۳ق

خلف بن احمد دسیستان پادشاه
حج ته ولاړ .

۹۶۵ م ۲۲ شوال ۳۵۴ ق :

د ابو حاتم محمد بن حبان بستی
دسمر قند د قاضی او لوی عالم او
مؤلف وفات په بست کی (ولادت په
بست کی ۲۷۰ ق) قبر ئې هم پـــه
بست کی و .

۹۶۵ م ۳۵۵ ق :

اسحاق‌دالپ تگین زوی د غز نی
حکمران مړ سو ، او بلکاتگین ئی
پر ځای کښینوست او په ۳۵۸ ق
ئی په غزنی کی سکه ووهله او **پـــه**
۳۶۵ ق مړ سو .

دخواجه ابو احمد ابدال چشتی
وفات (دده تولد ۲۶۰ ق ۸۷۳ م دی)
او په چشت کی ښخ دی.

۹۶۵ م ۳۵۵ ق حدود:

دابو جعفر خازن خرا سانی لوی
منجم او ریاضی پوهاند د ژوندوخت

۹۶۶ م ۳۵۶ ق :

د امام فقیه ابو علی حامد بـــــن
محمد رقاع هروی وفات او **ښخید ل**
په هرات کی .

۹۶۸ م ۳۵۸ ق :

دشیخ ابو حامد بن احمد شار کی
هروی محدث او مفســـر وفـــات او
ښخیدل **په هرات کی .**

۹۶۹ م ۳۵۹ ق :

مکتوم بن حرب په اندراب کـــی
سکه **ووهله .**

۹۶۹ ـ ۹۸۳ م ۳۵۹ ـ ۳۷۳ ق :

امیر حسین دطاهرزوی دسیستان
امیر و .

۹۷۰ م ۳۶۰ ق حدود :

ابو علی محمد بن عبد الله بلعمی
وزیر (متوفی ۳۶۳ ق) تاریخ طبری
په دری ژبه ترجمه او لنډ کیء .

دهمدغه کال په شا وخوا کی د
منصور بن نوح سامانی په امریوې
ډلی پوهانو تفسیر طبری په دری
ترجمه کیء .

۹۷۱ م ۱۰ محرم ۳۶۱ ق :

دسلطان محمود زیږید نه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۷۲ م ۳۶۲ ق :
دشیخ خراسان اسماعیل بن عبدالله بن محمد بن میکال سرمنشي او دنشاپور دمیکالي خاندان دمشر وفات په نشاپور کې (تولد ئې ۲۷۰ق).
داحمد بن عامر بن بشر مروروذي شافعي فقیه او دبصرې دقاضي وفات .
دابو جعفر محمد بن عبدالله هندواني بلخي فقیه وفات او په بلخ کې ښخیدنګ .

۹۷٤ م۳۶٤ق:
دابوعلي بلعمي وزیر او دیوسف بن اسحاق وزیر مړینه .
دبلکاتګین اقتدار په غزني کې .

۹۷۵ م۳۶۵ق:
پیري تګین په غزني کې .

۹۷۵-۹۸٤م ۳۶۵-۳۷٤ ق :
په اندراب کې دسهلان بن مکتوم دامارت دوره چې سکه ئې هم وهلې ده .
ابو منصور محمد بن احمد دقیقي بلخي لوی شاعر مقتول سو ۳۶۵ق (؟) .
ابوعلي یا ابوبکر لویك په غزنه او ګردیز کې .

۹۷۳ - ۹۷۶ م ۳۶۵ - ۳۶۶ ق :
دامیر پیري تګین حکمراني پر غزني باندې .د(غزنویانو خلرم پاچا).

۹۷۶- ۹۹۷م ۳۶۶- ۳۸۷ ق :
په غزني کې دامیر سبکتګین ناصر الدوله حکمراني (دغزنو یانو پنځم پاچا) .

۹۷۶ - ۹۹۷ م ۳۶۶ - ۳۸۷ ق :
دوهم نوح دمنصور زوی ساماني اتم پادشاه .

۹۷۶م ۳۶۶ق حدود:
دلوګر په چرخ کې دغزني دآخري لویك او کابلشاه په ګوه دسبکتګین سره جنګ او دوی ماته .

۹۷۶م ۲۷ شعبان ۳۶۶ق:
دناصر الدین امیر سبکتګین بن جوق قرا بجکم بن قرا ارسلان جلوس په غزني کې او دآل ناصر دسلطنت پیل .

۹۷۷ م ۳۶۷ق :
دابوالجیش مظفر بن محمد خراساني بلخي متکلم مولف وفات.

۹۸۰ م ۳۶۹ ق:
دمحمدبن سلیمان بن محمد صعلوکي نشاپوري شافعي فقیه او مفسر او ادیب وفات په نشاپور کې . (ولادتئې ۲۹۶ق).

۹۸۰ م ۳۷۰ ق :
قراتګین په غزني کې .
دعبیدالله ابو بکر بن ابوسعید بلخي عالم وفات .
دابو منصور محمد بن احمد ازهري هروي دکتاب التهذیب خاوند اولوی لغوي وفات .

۹۸۰م ۳۷۰ق حدود :
شیخ حمید لودي پښتون پاچا په ملتان کې او دده روغه له سبکتګین سره (۳۸۲ق) .
اسحاق بن محمد بن اسماعیل مشهور په حکیم سمرقندي عربي السواد الاعظم په ۲۹۰ق ولیکیء او د ۳۷۰ق په شا وخواکي په دري ژبه ترجمه سو . (دتهران طبع ۱۳٤۸ دعبدالحی حبیبي په اهتمام).

۹۸۱م ۳۷۱ق:
فردوسي دشاهنامې نظم شروع کیء .
شیخ ابوزید محمدبن احمد مرغزي په هرات کې وفات اوښخ سو (۱۳ رجب) .

۹۸۲ م ۳۷۲ ق :
دابو الحسن سیمجوري پر ځای تاش دخراسان سپه سالار سو .
عبدالله بن احمد عتبي دنوح بن منصور ساماني وزیر قتل سو .
احمد بن جعفر بن احمد د آل بانیجور حکمران اوابو علي احمد بن محتاج مرستیال ئې په چغانیان کې .
یوه جوزجاني عالم دحدود العالم جغرافي کتاب په دري دجوزجان دامیر محمد بن احمد فریغوني په نامه وکښینی او لومړی پلائي په اسلامي دوره کې د(افغان)ذکر وکیء .

۹۸۳م۳۷۳ق :
دفقیه ابو اللیث نصر بن محمد سمرقندي وفات او ښخیدل په بلخ کې .

۹۸٤م ۳۷٤ ق :
دابو عمر و احمد بن محمدزوزني (دهرات او نشاپور ترمنځ) دعربي ژبې لوی عالم وفات .دعبدالله بن موسی سلامي مورخ او ادیب وفات په مرو کې .

۹۸۵م ۳۷۵ق:
دسلجوقیانو ظهور د بخارا په شا و خواکي .

۹۸۶م ۳۷۶ق:
دعبدالله بن محمد بن عزیر وزارت په ساماني دربار کې .
دمعجم الشیوخ دمؤلف ابراهیم بن احمد مستملي بلخي وفات .

۹۸۷ م ۳۷۷ ق :
په خراسان کې ابو الحسن سیمجوري اوفایق پرتاش باندې بری وموند .
ابو الظفر طاهر بن فضل بن محمد بن مظفر د چغانیان امیر دمنجیك شاعر ممدوح مړ سو .

۹۸۸ م۳۷۸ق:
دناصر الدوله ابو الحسن محمد بن ابراهیم بن سیمجور دواتي مړینه. دده په نامه سکه هم وهلې سوې ده.
دابونصر سراج طوسي عبدالله بن علي دکتاب اللمع دخاوند اولوی صوفي وفات په طوس کې (رجب).
دمحمد بن محمد کرابیسي نشاپوري محدث او قاضي وفات په بصره کې (ولادت ئې ۲۸۵ق) دخلیل بن احمد سجزي دسمرقند دقاضي وفات .
دخواجه قر بنج وفات په هرات کې او په ګازرګاه کې ښخیدنه .

۹۸۹م ۳۷۹ق:
دابو الحسن سیمجوري مړینه .

۹۹۰م ۳۸۰ق:
ابو بکر بن محمد بن ابراهیم بخاري کلاباذي دخراسان صوفي او دالتعرف المذهب التصوف دمؤلف وفات ، او ابوعلي سیمجوري دخراسان حکمران سو .
ابو بکر ربیع بن احمد بخاري په طب کې دهدایة المتعلمین کتاب په دري تالیف کیء .

۹۹۰م ۳۸۰ق حدود:
دفخر الدوله ابو المظفر احمدبن محمد دچغانیان امیر دفرخي دممدوح دژوند دوره .

شیخ‌رضی لودی دشیخ حمید ورا ره
دپښتو قدیم شاعر په کسی غوره کی
داسلام تبلیغ کاوه :

دمحمد بن علی خسروی سرخسی
او ابومحمد بدیع بن محمد بلخی او
دابوالحسن علی بن محمد منجیك
ترمذی ددری قدیمو شاعرانو دژوند
دوره .

دابو سلیمان محمد بن طاهر
منطقی سیستانی وفات .

دابوالفضل احمد هروی ریاضی
دان او منجم وفات .

۹۹۱م ۳۸۱ ق:

په لغمان کی دکابل رود پرغاړه
دجیپاله کابلشاه ماته د سبکتگین
له خوا . په دی سیمه کی داسلام
خپرونه ــ افغانان‌اوخلجیان(غلجیان)
دسبکتگین په لښکروکی داخل سوه

داحمد بن حسین بن مهران
نشاپوری محدث وفات . دمحمد بن
عبدالله هروی فقیه او مفسروفات.

دطاهر بن فضل بن محمد بن
محتاج چغانی امیر او ددری ژبی
شاعر دژوند وخت .

دابو الحسن محمد بن یوسف
عامری نشاپوری (ابن ابی ذر)دکتاب
السعادة والاسعاد دمؤلف وفات .

۹۹۲م۳۸۲ق:

دمحمد بن،احمدبن‌سلیمان نوقانی
سیستانی ادیب او مؤلف وفات .

۹۹٤ م ۳۸٤ ق :

دهرات په جنگ کی دسبکتگین
او محمود بری پریاغی ابوعلی
سیمجوری باندی چی دوهم نوح
سامانی امیر، پلارته «ناصر الدین»
او محمود ته دسیف الدوله لقب
ورکی .

اوسبکتگین دخراسان په‌حکمداری
ترکابله مقرر سو .

۹۹٤ م ۱۵ رمضا ن ۳۸٤ ق :

سبکتگین او امیر محمود په طوس
کی ابو علی محمد مظفر دواتی مات
کیء هغه په۳۸٦ق په خوارزم کی
ونیول سو ، په گردیز کی بندی او
په ۳۸۸ق مړ سو .

دمحمد بن‌عمران مرزبانی‌خراسانی
ادیب وفات په بغداد کی (ولادت
۲۹٦ق) .

۹۹۵ م ۳۸۵ ق :

ابو الحسن بن ابو علی دواتی
سیمجوری دسلطان محمود په لاس
کښیووت اوپه گردیز کی‌بندی او
مړ سو .

دابو القاسم اسماعیل بن عباد
طالقانی وزیر او لیکوال مړینه .

۹۹٦ م ۳۸٦ ق :

دقره خانانو او سبکتگین په
ما وراء النهر کی مقابله .

دوزیر عبدالله بن عزیر معزولی
او دوزیر ابو نصر احمد بن محمد
مقرری .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

امیر سبکتگین ٥٦کلن پس له
۲۱کاله سلطنته دبلخ او بامیان‌ترمنځ
دمدر موی په کلی کی وفات سو او
په غزنی کی خاورو ته وسپارل
سو .

دمحمد بن احمد بلخی خوارزمی
مورخ دمفاتیح العلوم دمؤلف وفات.

امیر اسماعیل دسبکتگین زوی په
غزنی کی سکه ووهله (دغز نو یانو
شپږم پاچا) خو په دغه کال دغزنی

په جنگ کی سلطان محمود پرغالب
سو .

دسهل بن محمدصعلوکی‌نشاپوری
مفتی نشاپور وفات .

۹۹۷ ــ ۱۰۳۰ م ۳۸۷ ــ ٤۲۱ق :

دغزنو یانو داوم پاچا یمین‌الدوله
سلطان محمود بن سبکتگین دپاچهی
دوره .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

دوزیر ابو نصر مړینه .

دوزیر ابو المظفر محمد بن‌ابراهیم
برغشی مقرری .

دخوارزمشاه مامون مړینه او دعلی
بن مامون جلوس .

۹۹۷ ــ ۹۹۸ م ۳۸۷ ــ ۳۸۹ ق .

ددوهم منصور ددوهم نوح زوی
دسامانی نهم پادشاه امارت .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

دابو الوفا محمد بن یحیی‌بوزجانی
نشاپوری لوی خراسانی ریاضی
پوهاند وفات (تولد ئی ۳۲۸ق) .

۹۹۸ م ۳۸۸ ق :

دابو سلیمان احمد بن‌محمدخطابی
بستی دمعالم السنن دمؤلف وفات
په بست کی (ولادت ۳۱۹ق) .

دعماد الدوله ابوعلی محمد مظفر
بن محمد بن‌ابراهیم‌دواتی دخراسان‌د
لوی حکمران مړینه .دی سکه هم
لري .

دابو الوفاء محمد بن‌محمدبوزجانی
مشهور ریاضی پوهاند وفات په
بغداد کی . (ولادت ئی ۳۲۸ق) .

سلطان محمود تول شمالی
افغانستان ونیو او سامانی دربار هم
دده پاچهی ومنله.

۹۹۸م ذیقعده ۳۸۹ق:

دالقادر بالله خلیفه له خوا دبغداد
داستا ځو را تگ بلخ ته او سلطان
محمو دته د«یمین‌الدوله‌اوامین المله
ولی امیر المؤمنین» لقبو نه‌ورکول .

۹۹۸م ۳۸۹ق:

پر ابو القاسم سیمجوری باندی
په خراسان کی دبگتو زون بری ــ د
برغشی وزیر تیښته .

دارسلان خان علی مړینه .

سلطان محمود دسامانی منصور او
عبدالملك پر سالا رانو بگتو زون او
فائق خاصه باندی بری وموند .

دو هم عبدالملك ددوهم نوح‌زوی
سامانی لسم پاچاپرتخت‌کښینوست.

شار رشید دغرستان پاچا سلطان
محمود ته‌غاړه کښیښووه او **خطبه‌یی**
دده په نامه وویله .

۹۹۸ م ۳۸۹ ق حدود :

امام ابو الحسن محمد بن شعیب
بیهقی شافعی فقیه دنشاپور دسیار
په‌کوځه کی **«مدرسهٔ بیهقیه» جوړه**
کړه .

مدرسهٔ صاعدیه په نشاپور کی
(یا سعدیه) دشهزاده نصر بن
سبکتگین په همت جوړه سوه .

۹۹۹ ــ ۱۰۰۱ م ۳۹۰ ــ ۳۹۲ق :

په‌لغمان او پیښور او ویهند کی
دسلطان‌محمود بری‌پر جیپاله‌کابلشاه
باندی .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق :

په خشباجی (اوسنی دمقر
زرکشان) کی د طلا کان بنکاره سو.

۹۹۹ ــ ۱۰۱۹ م ۳۹۰ ــ ٤۱۰ق :

او گره بوت منجم دکابلشاه انند

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاله په دربار کې د «شکهت پرت» کتاب تاليف کړ.

ابو نصر احمد بن محمدفريغونی کهول پنځم پاچا په جوزجان کې .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق حدود :

ابو يعقوب اسحاق بـن احمـد سگزی خپل کتاب کشف المحجوب په دری ژبه داسماعيلی فرقی پـر عقايدو وکيښ .

۱۰۰۰م ۳۹۱ق :

ابو القاسم علـی بن محمد بـن ابراهيم سيمجوری دو اتی دهـرات والی دنصر بن سبکتگين سره پـه سرخس کې و جنگيد او ونيـو ل سو .

دطا هر بن خلف صفاری دسيستان دامير وفات .

دابو سليمان محمد بن طاهـر سجستانی منطقی لـوی فيلسـوف وفات .

۱۰۰۱ م ۳۹۲ ق :

سلطان محمود خپل سفير داوزگند ايلك خان ته واستاوه.

۱۰۰۲م ۳۹۳ق:

سلطان محمود په حصار طـا ق کی دسيستان پاچا خلف ابن بانـو کلا بند کړ او هغه يی جوزجان ته واستاوه . په سيستان کی قبجـی حاجب حکمران کړ .

ابو القاسم منصور بن محمد هروی دسلطان محمود وزيريو قرآن په کوفی نسخی خط دمشهد رضوی کتابخانی ته وقف کړ چی تر اوسه هلتـه سته .

۱۰۰۳م ۳۹۴ق :

دفريغو نيانو دکهول څلرم پا چا فريغون دمحمد زوی په جـوز جان کی .

۱۰۰٤– ۱۰۱۰ م ۳۹۵–٤۰۱ق

په ملتان کی دابو الـفتوح داؤ د بن نصر لودی څلرم پاچا سلطنت .

۱۰۰٤ م ۳۹۵ ق حدود :

دابو منصور عماره بن محمد مروزی دری قديم شاعر دژوند وخت .

۹۹۹ – ۱۰۰٤ م ۳۹۰ – ۳۹۵ق :

ابو ابراهيم منتصرد دو هم نو ح زوی سامانی آخر نی پاد شاه وچـی په ۳۹۵ق سامانی پاچهی ختمه سوه.

۱۰۰۵ م ۳۹٦ ق :

سلطان محمود په ملتان کی پـر ابو الفتوح داؤد بن نصر بن حميـد لودی دو هم پاچا باندی حمله وکړه هغه ججه ومنله .

دمحمد بن احمد بن محمد نشاپوری محدث وفات (ولادت ۳۳۳ق) .

دابو العباس احمد بن محمد زاهد نسوی او خراسانی صوفی د طبقات الصوفيه د مؤلف وفات .

۱۰۰٦ م ۳۹۷ ق :

دترکستان ايلك خان چی بلخ او هرات نيولی ؤ، سلطان محمود بيرته څني ونيول ، او په شرخيان کی ماته وکړه .

۱۰۰۷ م ۳۹۸ ق :

داسماعيل بن حماد جوهری فارابی دالصحاح فی اللغه دخاوند وفات .

۱۰۰۸ م ۳۹۹ ق :

سلطان محمود کابلشاه اننده پاله په ويهند کی داباسين پر غاړه مات کړ .

خلف بن احمد دسيستان صفاری پادشاه په جلاوطنی که وفات سو (رجب)

۱۰۰۹م ٤۰۰ق :

دابو الفتح علی بن محمد بستی لوی منشی او شاعر وفات په اوزگند کی .

۱۰۰۹م ٤۰۰ ق حدود :

عنصری دسلطان محمود دملتا ن دفتو حا تو په شرح کی «تاج الفتوح» نظم کړ .

فرخی دسلطان محمود ددربارشاعر «دولت نامه» دسلطان دفتو حا تو په بيان کی زر بيته نظم کړه .

په دری ادب کی ددستان سرا يـی رواج او دقصيده ويلو عروج .

شار ابو محمد بن محمد دغرستان شاه دسلطان محمودسره وجنگيد او مړ سو .

دمرسل بن منصور لويکی د ژوند وخت .

ابو العباسـ فضـل بن احمـد اسفراينی دسلطان محمود وزير پـه بلخ کی يوه مدرسه جوړه کړه .

دحسين ابن سينا او دابو عبيـد عبدالواحد بن محمد جوزجانی دابن سينا دشاگرد د ژوند وخت .

ابو الحسن محـمد بن سليمـان بيهقی مزيد التاريخ دغز نو يانو پـر احوال تا ليف کړ .

دسلجوق ددرو زا منو ميکا ئيلـ اسرائيل ـموسی يرغلونه او اقتد ار دآمو پرسيمو او دخراسان پر شمال باندی .

دمحمد بن حسين خراسانی مشهور په ابو جعفر خازن درياضی اوفلکياتو پوهاند د ژوند وخت .

دمحمد بن احمد بن محمد نوقانی سجستانی دالعلم والعلماء دمؤلف او محدث وفات .

۱۰۱۰ م ٤۰۱ ق:

سلطان محمـود ملتـان ونيـو او ابو الفتوح داؤد پښتون لودی پاچائی په غورك کی بندی کړ .

شمس الکـفاة احمد بـن حسـن ميمندی دغزنو ی سلطنت په وزارت وتاکل سو .

ابـو العباسـ فضـل بن احمـد اسفراينی دسلطان محمود له وزارته معزول سو .

دامام ابو عبيد احمد بن محمد هروی دغريب القر آن دمؤلف وفات .

ابو العباس احمد اسفرا ينـی د سلطان محمود وزير په شکنجه کی. په خراسا ن کی و چ کا لی او کاختی .

۱۰۱۰ –۱۰۲۵م ٤۰۱–٤۱٦ ق:

شمس الکفاة احـمد بن حسـن ميوندی دسلطان محمود وزير و چی په ٤۱٦ق معزول او په هند کی بندی سو . (متوفا ٤۲٤ق) .

۲ د ۱۰۱۱ م ٤۰۲ ق :

دايلك خان نصر او تغان خـا ن استاځی سلطان محمو د ته راغی.

تا هر تی دمصر ايلچی دالحاکـم با مرالله اسماعيلی له خوا غز نـی ته را وليږل سو ، خو په لار کی مړ کړ سو .

دجوزجان دپاچا ابو نصرابوالحارث فريغونی وفات .

ديحيی بن عمار سيستانی لـو ی عالم او دخواجه عبدالله انصاری د مرشد و فات او دهرات په خيابان کی دده ښخونه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

فردو سی د شاهنامې نظم تمام کیء .

دحنفی لوی فقیه او زاهداسماعیل بن حسین بیهقی وفات .

۱۰۱۱–۱۰۱۲ م۴۰۲–۴۰۳ق

سلطان محمود پنجاب او کشمیر ونیول .

۱۰۱۲ م ۴۰۳ ق :

سلطان محمود غرجستان ونیوءِ او دشا رانو مستقله شاهی ئی ختمه کړه .

۱۳ ر ۱۰۱۲ م ۴۰۳ ق :

دایلك خان نصر مړینه او دایلك احمد بن علی جلوس په ما وراء النهر کی .

۱۴ر۱۰۱۳م ۴۰۴ق:

دوزیر ابو العباس فضل اسفراینی مړینه .

په یار کند کی د قدر خان یوسف دغزنی سره دو ستانه روابط .

دامام سهل محمد صعلو کی لوی مفتی او عالم وفات په نشاپور کی .

۱۰۱۴ م ۴۰۵ ق :

وزیر احمد میوندی خوارزم شاه ته وویل چی خطبه دسلطان محمو د په نامه ووایی .

سلطان محمود دبست له لاری پر غور یرغل وکیء او دهغه ځای امیر محمد سوری ئی د آهنگران په کلاکی محصور او بندی کیء امیر محمد سوری په زهرو ځان وواژه .

امیر بو علی دمحمد سوری زوی دغور په مندیش کی دسلطان محمود تابع‌امیرسو. او مسجدونه، مدرسی اومانی جوړی کړی .

دابو عبدالله محمد بن عبدالله حاکم نشاپوری محدث او د« تاریخ نشاپور » دموظف وفات (ولادت ئی ۳۲۱ق) .

۱۶ ر ۱۰۱۵ م ۴۰۶ ق :

خوارزم شاه مأ مون د سلطان محمود خور واده کړه .

دابو علی حسن بن علی د قاق نشاپوری عالم او صوفی او وا عظ وفات .

شارابو نصر محمد بن اسدغرستان پا چا په ۴۰۵ ق د سلطا ن محمود په لاس بندی سو او په۴۰۶ق په هرات کی مړ سو .

۱۰۱۶م ۴۰۷ ق:

دعبدالله بن محمد بن ابراهیم نشاپوری واعظ او مفسر وفات .

دسلطان محمود یر غلونه پر پنجاب او کشمیر باندی .

۱۰۱۷م ۴۰۷ ق شوال :

دخوارزم خلکو مامون خوارزمشاه دسلطان محمود اخښی مړ کیءسلطان محمود خوارزم ونیو .

دعبدالملك بن محمد خر گو شی نشاپوری شافعی فقیه او واعظ وفات په نشاپور کی.ده په خرگو شی کوڅه کی یوه مدرسه اوکتابخانه او روغتون جوړ کړی وو .

۱۰۱۷م ۴۰۸ ق

سلطان محمود ابو الحارث محمد بن علی بن ما مون خوارزمشاه هیسته کیء او پر ځای یی‌لوی‌حاجب **التونتاش هلته دخوارزمشاه په‌تول** وگماره .

دجوزجان مقامی امیران‌فریغونیان ختم سول او ددوی سیمی دغز نوی سلطنت ضمیمه سو ی .

دایلك خان لور دغزنی ولیعهد مسعود ته واده سوه .

شهزاده مسعود رسما دسلطان محمود ولیعهد سو .

نظام الملك حسن بن علی طوسی وزیر وز یږ ید.

دابو الخیر خمار حسین بن سوار مشهور خراسانی فیلسوف او عالم وفات . (تولد ئی ۳۳۱ق) .

۱۰۱۸م ۴۰۹ق

سلطان محمود په غزنی کی یو مسجد جا مع او په هغه پوری نښتی یوه لویه مدرسه جوړه کړه .

دامام ابو منصور از هری هروی لغوی عالم و فات .

امام هیصم بن محمد بن‌عبدالعزیز ناوی هروی دقصص نابی مؤلف وفات سو .

۱۰۱۸–۱۹م ۴۰۹–۱۰ق

سلطان محمود دهند قنو ج تر گنګا پوری و نیول ، او دری ملیو نه در همه غنیمت یی واخیست .

۱۰۱۹م۴۱۰ق

له هندوستانه دراستون کیدو پر وخت سلطان محمود له افغانانو سره ونښت .

۱۰۱۹م۴۱۰ق

حسن دابو نصر احمد زوی د فریغو نی کورنی آخر شهزاده .

۱۰۱۹م۴۱۰ق حدود

دترو جنپاله‌کابلشاه د ژوندوخت. دغرستان دپاچا شارارد شیر ژوند .

دامام ابو الطیب سهل بن‌سلیمان صعلو کی مشهور محدث او فقیه او دسلطان محمود د دربار ملا دژوند وخت .

امام قفال صغیر عبدالله بن احمد مروی شافعی (متوفا ۴۱۷ق) د«مآثر محمودی»کتاب وکیښی .

حاکم امام ابو سلیمان فندق بن ایوب بن حسن له والشتانه دسلطان محمود په حکم دنشاپور قاضی‌سو.

ابو بکر عبدالله بن یوسف سیستانی حصیری دسلطان محمود ندیم ؤ .

دابو القاسم منصور بن حسن فردوسی‌طوسی وفات. دی‌دشاهنامی شاعراودنیا له‌لویو شا عرانو څخه دی . (تولد ئی ۳۳۰ق)

ابو سهل احمد بن حسن حمدوی دسلطان محمود او مسعود وزیر او دری حکمران و تر ۴۳۰ق پوری .

۱۰۲۰م ۴۱۱ق

دخر ښبون بن سره‌بن بن‌کیس‌وفات دکسی غره په جنوبی‌لمن‌کی.داسړی دپښتنو مشرو او پښتو شعر یی ستنه .

سلطان محمود **غور** فتح کیء .

دشیخ الاسلام یو نس بن طاهر نصیری **بلخی عالم دکتاب بهجه د** مؤلف وفات او ښخیدل په بلخ کی.

۱۰۲۱م۴۱۲ق

دابو عبدالرحمن محمد بن حسین سلمی نشاپوری مشهور صوفی او دطبقات الصوفیه دمؤلف وفات په نشاپور کی .(ولادت یی ۳۲۵ق) .

دحافظ احمد بن محمد مالینی

(هروی) محدث وفات په مصریا په هرات کی .

دامیر نصر بن امیر سبکتگین د سلطان محمود کشر ورور وفات .

سلطان محمود دکشمیر لوهرکوټ کلا بند او فتح کیء .

۱۰۲۲م۴۱۳ق

سلطان محمود دهند گوالیار او کالنجر ونیول .

دقاضی محمد بن فضل رواس (میرك بلخی) مفسر او عالم وفات او ښخیدل په بلخ کی .

دمحمد بن احمد جارو دی هروی لوی محدث وفات .

۱۰۲۳م ۴۱۳ق

دامام ابو محمد اسماعیل بن ابراهیم سرخسی لوی عالم وفات او دهرات دعیدگاه غر بی خواته‌یی ښخیدل . دی د مناقب الشافعی مؤلف دی. (ولادت یی تر ۳۳۰ ق وروسته) .

دابو سعید احمد بن محمدسجزی لوی منجم او ریاضی پو هاند وفات.

محمد بن عثمان وراق او غزنوی مذهب یو خو شخطه قر آن وکیښ چی په ۴۱۴ق ئی وقف کیء . (دمشهد رضو ی کتابخا نه)

دمحمد بن‌آدم هروی متکلم‌اولغوی ددیوان متنبی دشارح وفات .

سلطان محمود تر کسی غره (کوه سلیمان) پوری دافغانانوسیمی ټولی ونیولی .

۱۰۲۴ـ۲۵م ۴۱۵ـ۱۶ق

سلطان محمود ماوراء النهر ونیو او دکاشغر دقدر خان سره یی معاهده وکړه .

۱۰۲۴م ۴۱۵ق

اسماعیل دبیتنی زوی په کوه سلیمان ـ وازه خواکی دپښتنومشر ودده پښتو شعر سته .

سلطان محمود خپل وزیر احمد بن حسن میوندی عزل‌او مصادره او په هند کی بندی کیء .

ملا محمدغزنوی‌چی دسلطان‌محمود سره هندته تللی ویو تار یخ یی وکیښ چی تر ۱۰۳۲ق پوری لا په هند کی ؤ.

دعلی بن محمد هروی ادیب‌او نحوی دوفات وخت .

امام ابو اسحق ابراهیم بن محمد اسفراینی په نشاپور کی یوه‌مدرسه جوړه کړه .

۱۰۲۵م۴۱۶ق

سلطان محمود څلور زره‌کهوله سلجوقیان خراسان ته راوستل .

په دغه کال ده دجنو بی هند پر کاتیا وار حمله وکړه اودسو منات مندریی وران کیء گجرات‌یی هم ونیو .

سلطان محمود په ماوراء النهر کی دقدر خان سره ولیدل .

دخواجه ابو عبدالله محمد طاقی سجزی وفات او ښخیدل په هرات کی .

دلوی محدث امام ابو عبدالله محمد بن یمان وفات او ښخیدل په هرات کی .

دفردوسی طوسی وفات په طو س کی .

سلطان محمود دسلجو قاسرائیل

چی دسلجوقیانو مشرؤ دهندو ستان په کالنجر کی بندی کیء .

۱۰۲۶م۴۱۷ق

دعبدالله بن احمد قفال صغیر مروزی مشهور شافعی فقیه دمآثر محمودی دمولف وفات په سیستان کی (تولد یی ۳۲۷ق) .

دخلیفه القادر بالله سفیر له بغداده سلطان محمود ته راغی .

بهیم پاله آخرنی‌کابلشاه دگندهارا په شرق کی .

۱۰۲۷م۴۱۸ق

دوه تنه سفیران قلتنکا او قاشی دقتاخان او یغر خان له خوا له خطا او ختن څخه دسلطان محموددربارته راغله .

دامام ابو اسحق ابراهیم بن‌محمد بن ابراهیم اسفراینی مشهور عالم وفات په نشاپور کی .

دسلطان محمود آخره حمله‌پرهند اود ملتان دجتا نو ایلو ل .

عیسی بن عبدالله بلخی کاتب یوه نسخه خوشخطه قرآن وکیښی (دمیلان کتابخانه) .

۱۰۲۸م۴۱۹ق

ابوعلی حسن بن محمد نشاپوری (حسنك) دسلطان محمود وزیر سو.

۱۰۲۹م ۴۲۰ق

سلطان محمود ټول ایران و نیو او شهزاده مسعود یی په اصفهان کی خپل نائب وټاکه .

بوریحان بیرونی خپل کتاب **التفهیم لاوایل صناعةالتنجم دریحانه** بنت الحسن په نامه تالیف‌کیء .

دابو العباس فضل بن عباس صاغانی محدث دژوند وخت‌په بغداد کی .

دمحمدبن عبدالله مسعودی‌مروزی شافعی فقیه دشرح مختصرالمزنی دمؤلف وفات په مرو کی.

۱۰۲۹ـ۱۱۰۶م۴۲۰ـ ۵۰۰ق .

دصاعد دکهول دمشهورو پوهانو او قاضیانو دژوند وخت په‌نشاپور او هرات کی .

۱۰۳۰م پنجشنبه ۲۳ ربیع‌الاخر ۴۲۱ق

دسلطان محمود وفات او دغز نی په باغ فیروزی کی ښخول . دده عمر (۶۱) او پاچهی ۳۳ کاله وه.

مملکت یی دهند له گنگا څخه تر دجلی پوری او دشمالی خواله سیر دریا څخه جنوبا دعربو تربحیری پوری پروت ؤ .

امیر محمد دسلطان محمود زوی په غزنی کی سکه ووهله (دغزنو یانو اتم پاچا) .

۱۰۳۰ـ۱۰۴۰م۴۲۱ـ۴۳۲ق

دناصر الدین الله سلطان مسعود بن محمود دسلطنت دور ه په غزنی کی .

(دغزنویانو نهم پاچا)

۱۰۳۰م رمضان ۴۲۱ق

القادر بالله خلیفه له بغداده‌خپل عهد اولوا دمرسل بن‌منصورگردیزی په لاس سلطان مسعود بن محمودته په نشاپور کی راولیږل او ده ته‌یی ناصر الدین الله لقب ورکی ء.

۱۰۳۰م۴۲۱ق شوال .

امیر محمد دسلطان محمود زوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تگین آباد کی ونیول سو اوړوند کړ سو .

سلطان مسعود خواجه احمد بن حسن میوندی دهـند لـه زنـدانه راوغوښت او وزیر یی کی .

حسن میکالـی (امیـر حسنك) دسلطان محمود وزیر په بلخ کـی دسلطان مسعود په حکم په دارسو.

دابو بکر محمد بن اسحاق بـن ممشاد واعظ دکـرامیانـو در ئیس وفات په نشاپور کی .

دعلی بن احمد نسوی خراسانی ریاضی پوهاند او مهندس او منطقی دژوند وخت .

۱۰۳۱م۴۲۲ق

سلطان مسعود کرمان او مکران ونیول . او استائی یی کاشغر تـه واستول .

امام یحیی بن عمار سجستانـــی هروی وفات او دهرات په خیابان‌کی ښخ سو .

۱۰۳۱م۴۲۳ق

سلطان مسعود هرات ته ولاړ او سپه سالار عبدوس یی دسلجوقیانو ترکمانانو مقابلی ته وتاکه.

امیرابویعقوب‌یوسف بن‌سبکتگین دسلطان مسعود په حکم دسگاونـد دکلا په حبس کی مړ سو .

۱۰۳۲م۴۲۴ق

دقدر خان مړینه ـ دارسلان خان سلیمان مړینه .

التو نتاش خوارزم شاه بخاراته لښکر بوت او مړ سو .

۱۰۳۲ـ۱۰۳۵م۴۲۴ـ۴۲۷ق

هارون دالتو نتاشـ زوی پـــه خوارزم کی دغزنی ترحمایت لاندی پرتخت کښیښوست .

۱۰۳۳م ۴۲۴ ق

دخواجه احمد بن حسن میو ندی دغزنی دلوی وزیر په هرات کی‌وفات (۲۰محرم) احمد بن‌علی‌بن‌عبدالصمد وزیر سو.

۱۰۳۳م۴۲۵ق

دمسعود لښکر کشی پر آمل ـ ساری ـ طبرستان .

عباس بن شیش دبو علی وراره دغور امیر دمندیش دو لایت په‌سنگه کلاکی یور صد گاه جوړ کی ء .

دشیخ ابو الحسن علی بن جعفر خرقانی لوی صوفی وفات (سه‌شنبه ۱۰ محرم په عمر ۷۳کاله) .

شیخ اسعد بـن محمـد سوری د پښتو شاعر دزمینداورپه بغنی کی مړ سو .

ابو القاسم علی بن حاتم بیهقـی چی دسلطان محمود پـه وخـت کی مشرف و ، دسلطان مسعود په‌فرمان «صاحب برید» سو .

۱۰۳۴م۴۲۶ق

احمد ینالتگین په هندوستان کـی یاغی سو ، سلطان مسعود دده مقابلی ته هندو سپه سالار تلك بن جهلـن واستاوه .

هارون سلطان مسعود ته یاغـــی سو ـ دسلطان مسعود استائی لـه کاشغره راغلل ـ دبغرا خان استائی سلطان مسعود ته را ورسیدل .

دشافعی فقه دامام ابوعلی حسین بن شعیب مروزی سنجی وفات .

۱۰۳۵م۴۲۷ق

احمد ینالتگین مات او په در یـای سندکی ډوب سو .

سلجوقیان په خراسان کی ـ

دعلی تگین زامنو استائی‌مسعود ته راغی .

دابو نصر محمد بن عبدالجبـار عتبی دتاریخ یمینی دلیکوال وفات .

۱۰۳۵و۳۶م ۲۸و۴۲۷ق

سلطـان مسعود پـه هند کـــی پرهانسی حمله وکړه او خپـل زوی امیر مجدود یی د لاهـور حکمـران وټاکه .

۱۰۳۵ـ۱۰۴۱م۴۲۷ـ۴۳۳ ق

اسماعیل خندان دالتو نتا شـــــس زوی په‌خوارزم کی‌اقتدار و مو ند.

دمحمد بن علی هروی لغوی او د مصر د مؤذن وفـات (ولاد تـیـــی ۳۷۲ق).

۱۰۳۷م۴۲۸ق

دشیخ الرئیس بوعلی حسین بن عبدالله ابن سینا بلخی لوی‌فیلسوف طبیب او ددری او عربی مؤلف‌وفات په همدان کی . (تولد یی صفر۳۷۰ق په بخاراکی .)

دامام اسحاق بن ابراهیم بن‌محمد هروی عالم وفات او دهرات پـــه نماز گاه کی ښخیدل .

دسلطان مسعود استائی‌ترکستان ته ولاړل او دهغه ځای استائـــی مسعود ته راغلل .

سلطان مسعود په جوزجان کـی علی قندوزی مات کی .

۱۰۳۷و۳۹م۳۱و۴۲۹ق

سلطان مسعود دسلجوقیانو سره په شمالی ولایاتو کی پـه شخـړو بوخت و،دوی‌ته یی اورشوگا نـــی ور کړی او دغور له خوا غزنی تـه راغی .

سلطان طغرل سلجو قی‌په‌نشاپور کی پاچا سو او خپل وروریبغو یی دسیستان او پوشـنگ او هـرات حکمران کی .

دابو منصور عبدالملك بن محمد ثعالبی نشاپوری دیتیـمة الدهـــر دلیکوال وفات .(تولد یی ۳۵۰ق).

دابو الحسن بن جولوغ فر خـی سیستانی ددری لوی ستایوال بولله ویونکی شاعر وفات .

داسحاق بن ابراهیم بـن محمـد قراب سرخسی هروی‌مورخ اومحدث وفات (ولادت ۳۵۲ ق).

۱۰۳۸و۳۹م۴۳۰ق

پر صغانیان دمسعود ژمنی لښکر کشی .

ابویعلی بیهقی حنیفـی ددیـوان انشا مـشر خپل کـتاب السیرة المسعودیه دسلطان مسعود غزنو ی لپاره تالیف کی .

دابوعلی حسین بن شعیب‌سنجی مروزی شافعی فقیه او دفرو عـــو دمؤلف وفات .

دمقامات بونصر مشکان تالیف .

۱۰۳۹م۴۳۱ق

دابو نصر مشکان دسلطان‌محمود او مسعود ددربار لوی منشی وفات.

ابو سهل زوزنـی صا حبدیـوانـ رسالت سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٤٠م٤٣٢ ـ ٤٤١ ـ ١٠٤٩ـ ١٠٤٠ ق

دغزنو یانو دیو ولسم سلطان مودود بن مسعود سلطنت په غزنی کی .

١٠٤٠ـ١٠٦٣م٤٣٢ـ٤٥٥ ق

دطغرل بیگ بن میکائیل دسلجوقی کہول لومړی پاچا سلطنت .

١٠٤٠م٤٣٢ق

دقاضی صاعد بن محمد ابو العلا نشاپوری حنفی فقیه او دحنفیانو درئیس وفات .

دابو نظر عبدالعزیز بن منصور عسجدی دسلطان محمود ددرباری شاعر وفات .

په دغه کال دابو النجم احمد بن قوص منوچهری دسلطان محمود ددربار دشاعر وفات .

١٠٤١م٤٣٣ق

دسالم بن عبدالله هروی فقیه او متکلم داللمعد مؤلف وفات .

دابو سهل محمد بن علی هروی لغوی وفات ٣ محرم په مصر کی (ولادت رمضان ٣٧٢ق).

طغرل سلجوقی په نشاپور کی سکه ووهله .

سند پاله دجیه پاله لمسی آخرین کابلشاه دگندهارا په پای کی .

١٠٤٢م٤٣٤ق

ابو ابراهیم اسماعیل بن محمد مستملی په دری ژبه دتعرف شرح ولیکله .

دابوذر عبد الله بن احمد انصاری هروی مالکی فقیه او محدث وفات په مکه کی .

دابو القاسم حسن بن احمد عنصری بلخی دسلطان محمود ددربار لوی شاعر وفات .

١٠٤٠م٤٣٢ق

سلجوقیانو شمالی ولایات او خراسان ونیول او په دندانقان کی سلطان مسعود مات کی .

١٠٤٠ـ١١٧٥م٤٣٢ـ٥٥٢ق

دسلجوقیانو دسلطنت دوره پر افغانستان باندی .

دحسن بن محمد بن شعیب مروزی شافعی فقیه وفات په ربیع الاول ٤٣٢ق .

١٠٤٠ مربیع الاخر ٤٣٢ق

سلطان مسعود خپل زوی مو دود په غزنی کی پریښو ، پخپله دخزانو سره هندوستان ته رهی سو .

١٠٤٠م ١١جمادی الاولی ٤٣٢ق

لښکرو په ماریگله کی سلطان مسعود ونیو او دده پر ځای یی دده ړوند ورور محمد بیا پاچا کی .

وروسته سلطان مسعود دخپل وزاره طاهر بن محمد په لاس مړ کړ سو .

١٠٤٠م جمادی الاخری ٤٣٢ ق

سلطان مو دود له غزنی څخه راووت او دخپل ړانده اکا محمد سره یی په دنپور کی جنگ وکی . محمد اودده زوی طاهر یی ووژل اوددی بری په نسبت یی فتح آباد هلته جوړ کی .

١٠٤٠م ٤٣٢

امیر محمد دسلطان محمود زوی دو همه پلا پاچا سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٤٣ م ٤٣٥ ق حدود

عبدا لرزاق د احمد بن حسن میوندی زوی د سلطان مودودوزیرو.

د احمد بن حسین باخرزی د دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٤٤ م ٤٣٦ ق

په ماورا النهر کی شیعی غور ځنگونه، دابوالفضل عبیدالله بن احمد میکالی خراسانی منشی اومولف امیروفات (نوم یی عبدالر حمن هم راغلی دی) دغزنی دوزیر احمد بن علی بن عبدالصمد وفات . او د طاهر مستوفی وزیر کول .

١٠٤٥ م ٤٣٧ ق

امام عبدالکریم بن هوازن قشیری الرسالة القشیریه په تصوف کی په عربی وکښله . چی ابوالفتوح عبدالرحمن بن محمد نشاپوری په کرمان کی په ٥٥٠ ق په دری ترجمه کړه .

امام ابوالقاسم قشیری په نیشاپور کی یوه مدرسه جوړه کړه

ناصر خسرو بلخی خپل سفرله جوزجانه دحجاز خواته شروع کی (٦جمادی الاخری) دی په جمادی الاخری کی د ٤٤٤ ق بیرته بلخ ته راغی .

١٠٤٦م ٤٣٨ ق

داامام ابو محمد عبدالله بن یوسف جوینی شافعی فقیه او مفسر اوادیب وفات په نشاپور کی .

دعبیدالله بن عبدالله هروی محدث او مورخ دژوند وخت .

١٠٤٨ م ٤٣٩ ق

د عبدالرحمن بن محمد سرخسی حنفی فقیه د بصری د قاضی وفات د تکملة التجرید خاوند .

دملك ابدال (اودل) بن ترین د ابدالی افغانانو دیوه نیکه دژوند وخت په کسی غره کی .

١٠٤٨م ـ ٤٤٠ ق

دابو ریحان محمد بن احمد بیرونی لوی عالم او منجم د کتاب الهند او نورو ډیرو تالیفاتو د مولف وفات، او په غزنی کی ښخیدل . ده تر ٤٧٢ق پوری ٦٥ کتابونه تا لیف کړی وو. تولد یی ٣٦٢ ق .

د ابو سعید فضل الله بن ابی الخیر میهنی خراسانی مشهور صوفی وفات .

د مشهور ادیب علی بن حسن عمید قهستانی وفات .

١٠٤٨ ـ١٠٥٢ م ٤٤٠ ـ ٤٤٤ق

پر غزنی باندی د طغریل تغلب او د سلطان عبدالرشید وژنه .

١٠٤٨ م ٤٤٠ ق حدود

ابو منصور موفق بن علی الهروی په درمل پیژند نه کی کتاب الابنیه عن حقایق الادویه په دری ژبه تالیف کی چی یوه خطی نسخه یی په ٤٤٧ق کال اسدی طوسی وکښله (دویانا کتابخانه) د منصور بن محمد هروی فقیه او شاعر او دهرات د قاضی او د منیة الراضی د مولف وفات .

١٠٤٩ م ٤٤١ ق

د غزنو یانو د وولسم پاچادوهم مسعود د مودود زوی په غزنی کی سکه ووهله .

علی بن مسعود بن مجمود په همدغه کال پاچا شو .

۱۰۴۹ ــ۱۰۵۲ م۴۴۱ــ۴۴۴ ق

د غزنویانو د څورلسم پاچا عبدالرشید دسلطان محمود د زوی سلطنت پهغزنی کی.

۱۰۴۹ م ۴۴۱ ق

د شیخ عمو مشهور صوفی احمد بن محمد بن حمزه وفات په هرات‌کی او په گازر گاه کی ښخیدل .

ابو معین ناصر بن خسروقبادیانی بلخی (حجت خراسان) لهخپله سفره راستون سواود اسما عیلی مذ هب تبلیغ یی په بلخ او بدخشان کی شروع کی د ده ډله(ناصریه) بللــه کیده .

۱۰۵۰ م۴۴۲ ق

د سلجوقیانو او طغریل دغزنوی لښکر د مشر جنگونه او په دره خمار اوبست کی د سلجو قیانو ماتی .

د عبدالسلام بن محمد بن هیصم کرا می وفات پههرات کی .

د حسن بن مظفر نشاپوری ادیب اوشاعر وفات.

۱۰۵۰م۴۴۲ ــ۴۴۳ ق

ابو سعید عبدالحی بن ضحاك‌بن محمود گردیزی زین الاخبار پهدری ژبه پهغزنی کی‌د سلطان عبدالرشید په نامه وکیښی (د عبدالحی حبیبی طبع ، تهران ۱۳۴۷)

۱۰۵۲ م ۴۴۴ق

عبدالر زاق بن احمد بــن حسن میوندی د سلطان فرخزاد لهوزارته معزول او پر ځای یی خواجه حسن مهران وزیر سو .

د خرخیز حاجبد غزنی سپهسالار په خراسان کی د سلجو قیانو سره جنگونه .

دعبید الله بن سعید بن حاتـــم سجزی محدث وفات‌په مکه کی .

طغریل د سلطان محمود مریی د غزنی ترنیولو وروسته ډیر غزنــوی شهزاد گان مړه کړل اوخلکــو دی وواژه .

۱۰۵۲ ـ ۱۰۶۰ م۴۴۴ ــ۴۵۱ ق

د غزنویانو شپاړسم پاچا فرخزاد د لومړی مسعود د زوی سلطنت .

۱۰۵۳ م ۴۴۵ حدود

یوه نامعلوممولف تاریخ سیستان ولیکلی .

۱۰۵۴ م ۴۴۶ ق

دابوبکر احمد بن اسحاق صبغی نشاپوری شافعی عالم او فقیهوفات.

۱۰۵۵ م ۴۴۷ق

حکیم علی بن‌احمد اسدی طوسی دگرشاسپ نامی شاعر د کتاب‌الابنیه عن حقایق الادویه خطی نسخهوکښلله (دویانا کتابخانه) مولف یی موفــق الدین ابومنصور علی الهروی پهدغه کال ژوندی و .

۱۰۵۶ م۴۴۸ ق

د حجةالا سلام ابو حامد محمدبن محمد غزالی طوسی زیږیدنه .

۱۰۵۷ م ربیع الاول ۴۴۹ق

د ابو النجم ایاز اویماق وفات او ښخیدل په لاهور کی (؟)

داسماعیل بن عبدالرحمن‌بن احمد صابونی نشاپوری فقیه ا ومفسر او واعظ وفات پهنشاپور کی(ولادت‌یی ۳۷۳ ق)

۱۰۵۸ م ۴۵۰ ق :

په خراسان کی د عربی نسخی‌او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوفی خطپه هنری ډول سره گهیزی (زوامق عذرای عنصری دپروفــیسور محمد شفیع کتابخانه ــلاهور)

محمود وراق یو تاریخ د ۴۰۹ ق تر واقعو پوری په غزنی کی وکیښ.

امیر محمد دعباس زوی په غورکی حکمران وو .

د شار ابراهیم بــن ارد شیر د ژوند وخت .

د سهل بن مرسل لویکی د ژوند عصر .

۱۰،۵۸م ۴۵۰ق حدو د

اسحاق بن ابراهیم بن منصورــ نیشاپوری خپل قصص‌الانبیاء پهدری ژبه وکیښی .

محمد بن عمر رادویانی ترجمان البلاغه وکیښ .

د ابوحنیفه اسکافی مروزی دری شاعر د ژوند وخت .

د شیخ امام ابوبکر محمد بن‌امام احمد بن محمد حدادی شالنگــی غزنوی وفات ۴۵۰ ق .

(قبراو شنخته یی‌په غزنی کی‌سته)

د محمود بن عمر جوهری‌صایغ هروی دری شاعر د ژوند وخت .

۱۰۵۹ م ۴۵۱ ق

د غزنویانو او سلجو قیانوترمنځ معاهده .

سلطان ابر اهیم د مسعود زوی غزنوی پاچا د سلجوقــی داود او الپ ارسلان سره روغه وکــړه او فقط شرقی افغانستان تر لاهوره غزنوی سلطنت ته پاته شو .

لومړی پلاد سلطان‌لقب دسلطان ابراهیم غزنوی پرسکه ضرب سو .

۱۰۵۹ار ۱۰۹۸م ۴۵۱ ر۴۹۲ ق

د غزنویانو د اولسم سلطـــان ابراهیم د لومــړی مسعود د زوری سلطنت .

۱۰۶۰ م ۴۵۲ ق

د علی بن حسین مروزی حنفــی فقیه وفات .

۱۰۶۲ م۴۵۴ ق

د زهیر بن‌حسن بن‌علی سرخسی فقیه اومورخ او مفتی خرسا نوفات.

د عبد الرحیم بن‌عبدا لله صیرفی بلخی قاضی القضاة او شیخ‌الاسلام وفات اوښخیدل پهبلخ کی .

۱۰۶۳ار ۱۰۷۲ م۴۵۵ر۴۶۵ ق

الپ ارسلان د چغری بیگ داود زوی دمیکائیل لمسی سلجوقی‌دوهم پاچا .

۱۰۶۴ م ۴۵۷ق

پرختل دالپ ارسلان پر غل.

۱۰۶۵ م ۴۵۸ ق

د ابوبکر احمد بن حسین‌بیهقی شافعی فقیه او محــدث او مولــف وفات .

د قاضی ابو عاصم مــحمد بــن احمد عبادی هروی عالم د طبقات الفقها او مبسوط مولف وفات .

حکیم ابو نصر علی بن احمداسدی طوسی گرشا سپ نامه نظم کړه .

۱۰۶۶ م۴۵۹ق

شرف الملك ابو سعد مستوفی په بغداد کی دامام ابو حنیفه پرمزار گنبده جوړه کړه .

د ابراهیم بن محمد تونی هروی محدث وفات په هرات کی .

د شیخ یوسف بن محمد سمعان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات او ښخیدل په چشت کی .

١٠٦٧ م ٤٦٠ ق

دشیخ الطایفه ابو جعفر محمدبن حسن طوسی د شیعه مشهور عالم او مولف وفات په بغداد کی . (تولدئی په طوس کی ٣٨٥ ق)

١٠٦٧ م٤٦٠ق حدود

منصور بن‌سعیدبن حسن میوندی دسلطان ابراهیم دسپاه عارض سو.

د ابوبکر عتیق بن محمد هروی سور آبادی د دری تفسیر لیکوال د ژوند وخت .

قطب الدین حسن بن محمد د غور امیرو .

نظام الملك حسن بن علی‌طوسی د سلجوقیانو لوی وزیر په نشاپور بلخ،هرات ،مروکی (نظامیه مدرسی) جوړی کړی .

د قاروت بن جغری بیگ داود سلجوقی د ژوند وخت چی د کرمان سلجوقیان د ده له پښته دی .

١٠٦٩ م٤٦١ ق

د ابوالقاسم بن ابراهیم مروزی فورانی فقیه وفات .

١٠٦٩م ٤٦٢ ق

دشافعی فقیه حسین بن محمد مرورودی وفات په مرورود کی (٢٣ محرم)

ناصر خسرو بلخی خپل کتاب جامع الحکمتین د بد خشان د امیر علی بن اسد بن حارث په خواهش تالیف کی .

١٠٧٠ م٤٦٣ ق

د ابو علی حسان بن سعیدمنیعی نشاپوری فقیه او بنای د مسجداو رباطو جوړوونکی وفات په مرورود کی .

١٠٧٢ م٤٦٥ ق

د الپ ارسلان پرماورا النهر باندی یرغلونه اودده مړینه ،شمس الملك بلخ او ترمذ ونیول .

د شیخ ابو القاسم عبدالکریم بن هوازن قشیری دخراسان د مشهور صوفی وفات په نشاپور کی .

د ابوبکر زین الدین اسماعیل وراق ازرقی هروی د دری مشهور شاعر وفات .

طاهر بن نصر بن احمد د سیستان پادشاه سو .

١٠٧٢ر ١٠٩٢م ٤٦٥ر ٤٨٥ ق

دملکشاه د الپ ارسلان زوی سلجوقی دریم پاچا سلطنت .

١٠٧٣ م٤٦٦ ق

د عثمان بن حسین وراق غزنوی په خط یو ډیر ښکلی منقش قرآن وکیښی سوچی د مشهد رضوی په کتابخانه کی‌ستته.

موید الملك د نظام الملك زوی‌د هرات والی سو .

١٠٧٤ م٤٦٧ ق

د عبدالرحمن بن محمد داودی پوشنگی فقیه‌اومحدث وفات‌په‌پوشنگ کی .(ولادت یی ربیع الاول ٣٧٤ق)

ملکشاه ترمذ ونیو او دشمس الملك سره ئی روغه وکړه .

د ابوالقاسم علی‌بن حسن‌باخرزی عربی شاعر او دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٧٥ م٤٦٨ق

دابوبکر محمد بن القاسم‌جوینی

(صفارنشاپوری) شافعی فقیه‌وفات.

١٠٧٦ م ٤٦٩ ق

سیف الدوله د سلطان ابراهیم غزنوی له‌خوا د هندوستان‌حکمران او له بغداده د صنیع امیر المومنین لقب ورکړ سو .

ابو بکر محمد بن‌احمد بن هیثم رود باری بلخی دقرائت عالم خپل کتاب (جامع القراآت) په٤٦٩ ق د سلطان ابراهیم بن مسعود په نامه په‌غزنی کی‌تالیف کی.(١٧ محرم)

د عبدالله بن سعید بن حاتم سجزی محدث او دالا بانه د مولف وفات.

١٠٧٧ م ٤٧٠ ق

د ابوا لفضل محمد بن حسین بیهقی‌دغزنی ددربار منشی‌اودتاریخ بیهقی‌دمو لف‌وفات‌په‌غزنی کی.(تولد یی دبیهق په حارث آباد کی٣٨٥ق»

انوشتگین چی د بلکا تگین مریی وپه خوارزم کی د غر شاه په لقب د خوارزم مشاهی دوهم کهول جوړ کی چی تر ٦١٧ ق‌پوری دغه‌کورنی حکمرانه وه .

د احمد بن عبدالملك نشاپوری دخراسان دمحدث وفات .

د الشیخ العمید الجلیل سید ابوالفضل محمد بن‌علی طوسی‌وفات پنجشنبه ٩ رمضان ٤٧٠ ق(قبر او شنخته یی په غزنی کی ستته»

١٠٧٧ م٤٧٠ ق حدود

د هیصم بن محمد ناوی (هروی) د دری قصص الانبیأ د مولف دژوند وخت .

١٠٧٨ م٤٧١ ق

د حسن بن علی بن محمد بلخی وخشی محدث اوقاضی‌وفات (ولادت یی ٣٨٥ ق)

١٠٨٠ م ٤٧٣ ق

د ابو علی فضل بن محمد فارمدی طوسی مشهور عارف وفات .

١٠٨٢ م ٤٧٤ ق

دقاضی القضات ابوبکر محمد بن عبدالملك اسکا فی بلخی وفات ا و ښخیدنگ په بلخ کی .

١٠٨٤ م٤٧٧ ق

ابو علی فضل بن محمد فارمدی د خراسان مرشد وفات سو .

تکش په‌بلخ کی والی سو ملکشاه دی په ترمذ کی ونیوی اوړوند یی کی .

د احمد بن محمد بن عبدالجلیل سجزی ریاضی پوهاند او منجم وفات .

بیبی د عبدالصمد هروی لور محد ثه وفات سوه (ولادت یی ٣٨٧ ق) عبدا لاول هروی له دی شخه روایت کوی .

١٠٨٥ م٤٧٨ ق

د امام الحرمین ابوالمعالی عبدالملك بن عبدا لله جوینی وفات چی د نشاپور نظامیه مدرسی مشر استادو.

ولادت یی په جوین کی ٤١٩ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٨٧ م ٤٨٠ ق حدود :

دسلطان ابراهيم‌غزنوی‌دسلطنت اوږده دآرامی دوره اودخير آباد ، ايمن آباد دکلا وجوړول ،مسجدونه اومدرسی او قصرونه آباد ول.

دابو حاتم مظفر بن اسماعيل اسفزاری مهندس اومنجم‌وفات.

فاطمه دابوعلی دقـاق لو ر د خراسان زاهده وفات سوه .

قتلمش دارسلان پيغـوز وی د اسرائيل لمسی چی داناطـو ل سلجوقيان دده له پښته دی .

تتش دالپ ارسلان زوی چـی دشام سلجوقيان ځـنی پيـد ا سول.

دعبدالله بن سعيد خوافی‌شا عر اومنشی او حاسب دخلق‌الا نسا ن دمولف وفات په‌بغداد کی .

١٠٨٨ م ٤٨١ ق

دناصر خسرو بلخی شاعر ا و سماعيلی مولف وفات دبدخشا ن په‌يمگان کی (تولد ٣٩٤ ق‌قباديان)

دقاضی القضات خليل بن احمـد شجری بلخی وفات.

داحمدبن عبدالصمد هروی‌محدث وفات.

دشيخ ا لاسلام ابو اسماعيـل عبدالله بن محمد انصاری هـرو ی رفات او ښخيدل دهرات په گازرگاه کی.

(تولد ٢ شعـبـان ٣٩٦ق) د طبقات الصوفيه او منازل السايرين ارنورو ډيرو عربی اودری تاليفا تو خاوند .

په‌سيستان کی‌کاختی .

١٠٨٩ م٤٨٢ق

فقيه ابو جعفر محـمد بـن عبدالجبار بن محمد جوزجا نی په ويهندکی يوځا جوړ کی (ډبر ليـك ئی دپيښور په‌موزيم کی)

دفخر ا لاسلام علی بن محمـد بزدوی حنفی مشهور فقيه دا صو ل الفقه دمؤلف وفات.

١٠٩٠ م ٤٨٣ ق

محمد بن ابو جعفر محدث ا و صوفی دبستان العارفين مؤ لـف وفات سو.

دشمس الائمه محمد بن ا حمـد سرخسی مشهور فقيه او دمبسوط دمؤلف وفات.

تاج الدين ابو الفتح صفا ر ی دسيستان پاچاسو.

١٠٩٢ م ٤٨٥

نظام الملك طوسی وزير خپـل کتاب سياست نامه ياسيرالملو ك په فصيحه دری ٥٠ فصله تا ليـف کـی .

١٠٩٢ ـ ١٠٩٤م ٤٨٥ـ٤٨٧ ق

دسلطان محمود دملکشاه ز وی سلجو قی‌خلرم پاچاسلطنت .

١٠٩٢ م ٤٨٥ ق

نظام الملك ابو علی حسن ابـن ابو الحسن علی بن اسحاق طو سی‌د سلجوقيانو مشهور وزير اوليکوا ل (تولد ٤٨٠ يا٤١٠ په طوس کښـی وزارت‌له ٤٥١ق تر ٤٨٥ق پوری» په ١٠ رمضان ٤٨٥ ق دبغدادپرلار دبوطاهر ارانی پـه‌لاس وو ژ ل سو .

١٠٩٣ م ٤٨٦ق

دابو عبدالله حسين بن احمـد زوزنی خراسا نی قاضی او لغـو ی دکتاب المصادر د مؤلف‌وفات.

١٠٩٤ـ١١٠٤م ٤٨٧ـ ٤٩٨

برکيارق دملکشاه‌زوی‌دسلجو قی پنځم پاچا سلطنت .

١٠٩٦ م ٤٩٠ ق‌حدود

دابو الحسن علی بن عثمـا ن هجويری غزنوی لوی صو فـی د کشف المحجوب دمولف و فـا ت پەلاهور کی .

محمد بن منصور مستو فـی (متوفا ٤٩٤ ق) په‌مروکی‌يوه‌مدرسه جوړ ه کړه .

دعبدالرحمن بن علی بن ابـی الصادق نشاپوری طبيب (بقر ا ط ثانی) وفات .

دعبيدالله بن عبدالله حـد اد نشاپوری حنفی فقيه او محدث او قاضی وفات تر ٤٩٠ ق‌وروسته.

دمحمد بن احمد بن ابی سهـل سرخسی حنفی‌فقيه‌او متکلم او دالمبسوط دمولف وفات (٤٨١ ق ؟)

١٠٩٧ـ١١٢٧ م ٤٩١ـ٥٢١ق

دقطب الد ين محمد خوارزمشاه سلطنت .

١٠٩٧ م ٤٩١ ق

دعلی بن سهل‌بن عباس‌نشاپوری مفسر وفات .

دعطاء بن يعقوب دغزنوی‌دربار کاتب او دعربی اودری د شا عـر وفات .

دابو الفتح عبدالرزاق منيعی بن حسان دخراسان دمحد ث او فقيه وفات.

سلطان سنجر سلجو قی‌دملکشاه زوی هرات ته‌راغی.

١٠٩٨ـ١١١٥ م ٤٩٢ـ٥٠٩ ق

دغزنو يانو داتسلم‌پاچاعلاء الدين دريم مسعود سلطنت .

١٠٩٩ م ٤٩٣ ق‌حدود

قطب الد ين حسن بن محمـد دغور دشاهنشاها نو‌نيکه‌دوجيرستان په‌جنگ کی وواژه سو.

شيخ عبدالهادی دخواجه عبدالله انصاری زوی په‌هرات کی مقـتو ل اوپه گازرگاه کی ښخ‌سو .

١١٠٠م ٤٩٤ ق

دامام ابولفرج عبدالرحمن ا حمد سرخسی شافعی فقيه و فـا ت (زيږيدنه ٤٣٢ ق)

١١٠١م ٤٩٥ حدود .

امام غز الی په‌دری کيميای‌سعادت وکيښ .

سر هنگ عميد محمد خطيبـی هروی دغزنی سپه سالار اووروسته دقزدار حکمران و .

١١٠٢م ٤٩٦ ق

دابوا لفضل محمد بن محمـد سهلکی بسطامی فخر الا سـلا م وفات .

١١٠٤ م ٤٩٨ ق

درهم ملکشـاه دبرکيارق زو ی دسلجوقی شپږم پاچاسلطنت .

١١٠٦م ٥٠٠ ق

دابونصر محمدبن احمدبن ا بـو جعفر هروی پير ا يـروه وفـا ت او دهرات په خمچه آبـاد کـی ښخيدل .

په‌غزنی کی دسلطان علاء الدین مسعود دماینی مهد عراق دسلطان سنجر دخور په توجه آرامی او د سلجوقیانو سره دوستی.

دطغاتگین غز نوی سالارفتوحات دهند ترگنگاپوری .

ابو حاتم مظفر بن اسما عیل اسفزاری اسمان اوریاضی پوها ند (کائنات الجو) کتاب‌وکیښی .

دشیخ علی قسوره بن محمد گردیزی دژوند وخت .

امام ابوعلی حسن بن علی‌قطان مروزی مشهور طبیب او عا لم‌خپل کتاب (کیهان شناخت)وکیښی.

(تولد ئی مرو ۴۶۵ق)

دملك کرت دژوند وخت په‌غور اوهرات کی ، دکرت دپاچهانو لوی نیکه.

محمد بن حسین بن عمر هروی تاریخ برامکه په‌دری ترجمه‌کی.

۱۱۰۶ م ۵۰۰ق حدود

عمدة الملك رشید بن محتا ج دسلطان ابراهیم غزنوی سپهبد او دمسعود سعدممدوح و.

خواجه محمد بن بهروز احمد وزیرو .

خواجه طاهر بن علی ثقت الملك دبو نصر مشکان وزاره دغز نی وزیرخاص و.

قوام الملك نظام الدین ابو نصر فارسی دشهزاده شیرزاد سره دهند سپهسالارو .

عمید الملك عمادالدوله‌ابوالقاسم خاص دسلطان ابراهیم غز نوی د دربار مشرو.

منصور بن سعید بن احمد بن حسن میوندی دسلطان ابرا هیم غزنوی صاحب دیوان عرض و عبدالحمید بن‌احمدبن عبد الصمد د سلطان ابراهیم غزنوی وزیرسو.

دقاضی امین المله عبدالودود د عبدالصمد غزنوی زوی د ژوند وخت .

ابونصر محمد بن عبدالحمید مستوفی دبهرا مشاه غز نوی وزیرو.

ابومحمد بن حسن قاینی د بهرامشاه غزنوی وزیرو .

خواجه اسماعیل شنیزی د حکیم سنایی مرشد او استاد دژوند وخت .(قبرئی تراوسه په شنیز کی‌ستته)

علاء الدین ابو یعقوب یوسف اونجم الدین ابو المعا لی‌احمد دقاضی القضات یوسف‌بن احمد حداد شالنگی غزنوی زا من په غزنی کی‌علماوه.

دشیخ الاسلام جمال الدین ابو نصر احمد بن محمد بن سلیمان صغانی دژوند وخت. (قبرئی په غزنی کی‌ستته)

دابو سعد احمد بن ابویوسف هروی‌دکتاب (الاشراف‌علی‌غوا مض الحکومات) دمؤلف ژوند.

دملك الجبال عزالدین حسین بن قطب الدین حسن‌غوری‌پاچاسلطنت په‌غور کی .

دعبدالرب بن منصور غز نوی فقیه اودملتمس الاخوان دمؤ لف د ژوند و خت .

دابو العباس فضل محمدلو کری مروزودی مشهور فیلسوف د ژوند وخت. .دډیرو ترکی لغاتو گډیدنه‌په دری اوپښتو ژبو کی.

۱۱۰۸ م ۵۰۲ ق حدود

ثقة الملك طاهربن علی دسلطان مسعود بن‌ابراهیم وزیر و .

۱۱۰۹ م ۵۰۳ ق حدود

جمال المعاشرین دغزنی دقوال ژوند .

دزاهدبن محمد بن احمد سرخسی شافعی محدث وفات .

۱۱۱۰ م ۵۰۴ ق حدود

دابوالفرج بن مسعودرونی ددری مشهور شاعر اود غزنویانو د ستاینکی وفات، (تولدئی‌د ۴۳۵ ق حدود)

۱۱۱۱ م ۵۰۵ ق حدود

دحجة الاسلام ابوحامد محمد بن محمد غزالی طوسی و فات (تولدئی ۴۱۵ق) دی د«حیاء علوم الدین» او نورو ډیرو تالیفاتو خاوندی .

عثمان مختاری غزنوی شاعرخپله «شهر یار نامه» په دری ژبه نظم کړه .

دجمال الحکماء ابوالحسن علی‌بن محمد دغزنی دطبیب دژوند وخت .

۱۱۱۲ م ۵۰۶ ق

دامام زاهدسلیمان‌بن احمدصغانی قاضی وفات (قبرئی په غزنی کی ستته)

نظامی عروضی سمرقندی دبلخ د برده فروشانو په کوڅه دامیرابو سعید جره په‌کور کی‌دعمر خیام‌سره لیدنه وکړه .

قاضی حسن محمودی او قاضی حسین محمودی د احمد زامن دبلخ قاضیان مړه اوپه‌بلخ کی ښخ سول .

۱۰۹۸-۱۱۱۴ م ۴۹۲-۵۰۸ ق

دغزنی دیوه منار بناد (السلطان الاعظم‌ملك الاسلام‌علاء الدولةوالدین ابوسعد مسعودبن ظهیرالدوله امیر المؤ منین ابراهیم خلد الله ملکه) په نامه

۱۱۱۵-۱۱۱۷ م ۵۰۹-۵۱۱ ق

دغزنویانو دشلم پاچا ارسلان‌شاه ددریم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۶ م ۵۱۰ ق

دعبدالرحمن بن‌احمد خزاعی‌شیعی نشاپوری عالم وفات .

دمحمد بن‌منصور سمعانی مروزی محدث او فقیه وفات په مرو کی (ولادت ۴۶۶ق)

۱۱۱۷-۱۱۵۷ م ۵۱۱-۵۵۲ ق

د غزنویانو د یوویشتم پاچا بهرا مشاه ددریم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ یا ۵۱۷ ق

د حکیم ابوالفتح عمربن ابراهیم خیام نشاپوری لوی منجم اوریاضی پوهاند اوشاعر وفات په نشاپور کی .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ ق

دغزنو یانو دنونسم پاچا شیرز اد ددریم مسعود زوی جلوس په‌غزنی کی .

د اسماعیل بن عبدالسلام بن

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی فقیه ژوند په بغداد کی .

علاءالدین مسعودغزنوی خپل ورور شیرزاد مړکیء، اوبل ورور بهرا مشاه ئـی سلطان سنجر تـه پـناه وروړه .

۱,۱٦ م ٥١٠ ق

سلطان ارسلانشاه غزنوی یـوه دانی په‌غزنی کی جوړه کړه .

ملك الجبال عزالدین حسین دقطب الدین حسن زوی دغور امیروٌ چی‌دده اوه زامن پر غـوری دولت قابض سوه ..

۱۱۱٦ م ٥١٠ ق حدود

دابوعبدالله احمدبن عمر خراسانی د الایضاح فی‌القراآت العشر دمؤلف دژوند و خت .

خواجه صدر شمس الوزراء قطب الدین یوسف بن یعقوب دغزنی‌سپه سالار او وزیر و.

قاضی القضات یو سف بن احمد حدادی شالنگی غـزنوی د سلطان مسعود دعهد دغزنی قاضی القضات ار وزیر و.

موفق الدوله ابو طاهر خاتونی‌د سلجو قیانووزیرخپل «مناقب‌الشعراء» وکیښ .

د نصرین ابراهیم هروی حنفـی محدث دالمسند دمؤلف وفات .

دعثمان‌بن عمرمختاری‌غزنوی ددری دمشهور شاعر دژوند وخت .

۱,۱۷ـ۱۱۵۷ م ٥١١ـ٥٥٢ ق

سلطـان سنجرد ملکشاه زوی د سلجوقی اتم لوی پـا چا سلطنت .

بهرا مشاه غزنوی پرخپله سده باندی دسلطان سنجر سلجوقی نوم شموکیښ .

۱۱۱۷ـ۱۱۵۷ م ٥١١ـ٥٥٢ ق

دغزنی دیوه منار بناد(السلطان الاعظم ملك الاسلام یمین الـدولت وامین الملة ابـو المظفر بهرامشاه خلدالله تعالی ملکه) په نامه .

۱۱۰٤ـ۱۱۱۷ م ٤٩٨ـ٥,۱ ق

دسلطان مـحمد دملـکشاه زوی سلجوقی ارم پاچا سلطنت چـی د عراق‌سلجوقیان دده له‌پښته‌دی .

دمحمد بن عمر ضریر بلخی‌مفسر اوواعظ ، ددعوةالهند دمؤلف وفات

اوښخیدل په‌بلخ‌کی ٥١١ ق .

دقاضی‌القضات شیخ الاسلام بلخ محمد ابو القصیر بلخی و فـــا ت

۱۱۱۸ م ٥١٢ ق

دبهرامشاه غزنوی‌لښکرو په‌ملتان کـی محمد باهلیم دده دزامنو سره مات‌کی اوپه سوالك‌کی دناکوز کلا جوړه کړه .

دسلمان بن‌ناصرنشاپوری شافعی متکلم ، صوفی فقیه وفات .

دشمس الائمه ابوالقاسم‌اسماعیل بن‌حسن‌بیهقی دمرود مدرسی‌داستاد وفات .

۱۰٤۲ـ۱۱۱۹ م ٤۳۳ـ٥۱۳ ق

د شیخ الافاضل علی‌بـن احمـد بنجگردی نشاپوری‌ادیب دژوندوره (وفات یه‌نشاپور کی رمضان)

۱۱۲۰ م ٥١٤ ق حدود

طبیب شرف الزمان طاهر مروزی (طبایع الحیوان) تالیف کی .

دعبدالرحیم‌بن عبدالکریم‌بن‌هوازن قشیری نشاپوری صوفی اووا عـظ وفات په نشاپور کی.

دناصربن محمد عیاضی سرخسی فقیه اومحدث وفات په سر خس کی (ولادت ٤٣٩ ق)

۱۱۲۱م ٥١٥ ق

د غزنوی ددری دمشهور شاعـر مسعود سعد سلمان وفات په غزنی کی (تولدئی لاهورد ٤٤٠ ق حدود)

۱۱۲, م ٥١٥ ق حدود

دابو حاتـم مظفر بـن اسماعیل اسفزاری ریاضی‌پوهانه اوهیئت‌دان وفات .

دابو المفاخر محمد بـن منصور قاضی سرخس په نامه حکیم سنایی (سیرالعباد الی المعاد) نظم‌کی .

۱۱۲۲ م ٥,٦ ق

دعلی بن احمد غزال نشاپوری نحوی اوقاری وفات.

دابو محمد حسین بن مسعودفراء بغوی شافعی‌فقیه‌اود (مصابیح‌السنه) دمولف وفات په‌مرورود کی(شوال)

برهان‌الدین ابوالحسن علی‌بن ناصر بریانگر غزنـوی واعظ بـغداد تـه ولاړ .

۱۱۲۳ م ٥١٧ ق

دحکیم عمر خیام نشاپوری وفات په‌نشاپور کی .

دشیخ الاسلام محمدبن محمدژالی

بلخی وفات اوښخیدنگ په بلخ‌کی

۱۱۲٤ م ٥١٨ ق

داحمد بن محمد میدانی نشاپوری ادیب اولغوی دکتاب (السامی‌فی‌الاـ سامی) دمؤلف وفات .

حکیم سنایی له سفره غزنی تـه راستون سو .

محمد بن‌نصر هروی بشکانی د بغداد قاضی اوفقیه په همدان کی وراژه سو (ولادت‌یی ٤٥٨ ق) .

شرف الدوله رضی الملك احمد دغزنی سپه سالار و .

۱,۲٦ م ٥٢٠ ق

ابو الفتح اسعد بن محمدمیهنی دبغداد د نظامیه مـدرسی داستـاد وفات .

دمجدالدین احمد بن محمد غزالی طوسی وفات.دی دامام غزالی‌ورو ر دی .

رشیدالدین ابو الفضل احمد بن محمدمیبذی دخواجه عبدالله‌انصاری تفسیر کشف الاسرار ولیکلی .

۱۱۲٦ م ٥٢٠ ق حدود .

ابونصرمحمدبن عبدالحمیدمستوفی دبهرامشاه غزنوی وزیرو .

دامیر الشعراء محمدبن عبدالملك معزی نشاپوری دسلجوقیانو ددربار دری شاعر وفات .

۱۱۲۷ـ۱,۱٥٦ م ٥٢١ـ٥٥١ ق .

داتسز بن محـمد خـوارز مشاه سلطنت .

دعلاء الدین حسین غوری اوبهرامشاه غزنوی جنگ پرتگین آبادباندی چی غوری پاچا هغه ونیو ی.

١١٢٨ م ٥٢٢ ق

دحسن بن محمدبن خسرو بلخي حنفي عالم وفات

١١٢٩ـ٣٠ م ٥٢٤ـ٥٢٥ ق

حكيم‌سنايي‌غزنوي (حديقه‌الحقيقه) په‌دري ژبه نظم كړه اومحمد بن‌علي الرفاسره راټوله كړه لس زره بيته دبهرامشاه غزنوي په‌نامه

١١٣٠يا ١١٤٠ م ٥٢٥يا٥٣٥ ق

دحكيم ابوالمجد مجدود بـن آدم سنايي دغزني دمشهور عارف‌اودري شاعر وفات . (يكشنبه ١١ شعبان ٥٢٥ ق) .

١١٣٠ م ٥٢٥ ق حدود

امام برهان‌الدين ابوالحسن علي بن‌ناصر بريانگر غزنوي عالم‌په‌بغداد ـى .

خواجه عميد احمد بن مسعودتيشه گـن دسلطان بهرامشاه غزنـوي د دربار مشرو .

١١٣١ م ٥٢٦ ق

دخراسان دقاضي‌القضات احمدبن بن محمدبن صاعد وفات .

١٠٦٩ـ١١٣٣ م ٤٦١ـ٥٢٧ ق

د مجدالدين اسعدبن ابـي نصر ميهني طوسي شافعي فقيـه دژوند دوره .

د خواجه قطب الدين مودودبـن يوسف چشتي زاهد اوصوفي وفات په‌چشت كي .

١١٣٣ م ٥٢٨ ق

حكيم سنايي‌غزنوي (طريق‌التحقيق) تاليف كړ (؟) .

١١٣٥ م ٥٢٩ ق

دعبدالغافربن اسماعيل‌نشا پوري شافعي محدث اوفقيه دالسياق‌في‌ذيل تاريخ‌نيسابوردمؤلف‌وفات په‌نشاپوركي (ولادت ئې ٨ربيع الاخر ٤٥١هـمدلي)

١١٣٥ م ٥٣٠ق ٢٤ جمادي‌الاولي

محمد بن اسماعيل غوري عالم‌په هرات‌كي وفات‌اوښخ‌سو (شنخته ئي ستته) .

١١٣٥ م ٥٣٠ ق

ابو محمد بن‌قايني دبهر امشـا • وزير وپه‌غزني كي

دمحمد بن‌حمويه جويني مفسر او صوفي اوفقيه‌دلطايف الاذهان‌دمؤلف وفات (ولادت ٤٤٩ ق) .

١١٣٧ م ٥٣٢ ق

دابو العلا صاعد بـن حسين بن اسماعيل بن‌صاعد دخراسان‌دقاضي وفات په نشاپور كي .

دشرف الدين ابو محمد بن علي بـن ابوطالب حسيني بلخي وفات اوښخيدل په بلخ‌كي .

١١٣٨ م ٥٣٣ ق

دابوبكر محمد بن احمد خرقـي مروزي لوي‌منجم‌اوجغرافيا اورياضي پوهاند مؤلف وفات .

دزاهر بن‌طاهر نشاپوري محـد ث وفات .

١١٤٠ م ٥٣٥ ق

دشيخ الاسلام محمد بن حسين فلانسي دبلخ دجامع دامام وفات‌اوپه بلخ‌كي ښخيدنه .

١١٤١ م‌شنبه ٧ شعبان ٥٣٦ ق

د ابـو يوسف اسما عيل بـن عبدالرحمن بن عبدالسلام بن حسن

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن عبدالرحمن بن ابراهيم‌بن بشير بن منكولغماني حنفي‌فقيه اوپه بغداد كي دامام ابوحنيفه دمدرسي داستاد وفات اوهلته‌ئي ښخيده .

١١٤١ م ٥٣٦ ق

ابو المعالي نصرالله بن محمد د بهرامشاه غزنـوي منشي او وزيـر (كليله اود منه) كتاب په‌دري‌وكيښ

دادم‌بن اسعد هروي دبلخ د نظاميه مدرسي داستاد وفات .

دعثمان بن عمرغزنوي مقري عالم وفات اوپه بلخ كښي ښخيدنګ .

دشيخ ابونصر احمد بن‌ابوالحسن نامقي جامي مشهوز پـه ژنده پيل وفات (ولادت‌ئي ٤٤١ ق) .

دابو سعد آدم بـن احمد هروي نحوي عالم وفات .

دابو الفتح مختار بن عبدالحميد وشنجي مؤرخ وفات .

دامام ابـو سعد اسماعيل بـن عبدالواحد فوشنجي هروي وفات .

قاضي بهاء الدين عمر بن احمد محمودي دبلخ قاضي وو .

١١٤٢ م ٥٣٧ ق

اتسز خوار زمشاه نشاپور ونيو دسلطان‌سنجر‌سلطنت‌بيا پرخراسان واندي .

دشيخ ابو حامد فريدالدين محمد بن‌ابراهيم عطارنشاپوري‌لوي صوفي تولد .

دنجم الدين ابوحفص عمربن‌محمد نسفي حنفي عالم وفات په‌سمر قند كي (تولدي ٤٦١ ق)ده‌داعتقا داهل سنت رساله په ٥٣٥ ق وكښه .

د عبدالمجيد بن اسماعيل قيسي هروي حنفي‌فقيه‌اودروم قاضي‌وفات په‌قيسار يه‌كي .

درئيس بلخ سيدمحمدبن حسين حسيني وفات په بلخ‌كي .

١١٤٣ م ٥٣٨ ق

خواجه فريد الدين محمد بـن ابراهيم عطار خپل منطق الطيرنظم كي .

١١٤٥ م ٥٤٠ ق حدود

دابو الفضل محمد بن سليمان‌بن احمد صغاني دغزني د قاضي وفات (قبرئي په غزني كي‌ستته) .

دعبدالرشيد بن‌ابي‌حنيفه‌ولوالجي بدخشي دفتاوي ولوالجيه د مؤلف وفات .په ولوا لج‌كي (ولاد ت يي ٤٦٧ ق) .

ملك فخرالدين بن‌عزالدين غوري نونسم پاچا سكه ووهله اوشغنان، تخار، درواز ،وخش ،بدخشان‌ئي هم ونيول .

د عميد محمد بـن عثمان يميني غزنوي كاتب دبهرامشاه غزنوي د دربار شاعر دژوند وخت .

شرف الدين محمد بن ناصرعلوي غزنوي د بهرامشاه غزنوي ددربـار شاعرو .

عبدالله محمد بن طيفورسجاوندي غزنوي تفسير سجاوندي‌مؤلف‌وفات سو .

د اديب صابر اسماعيل ترمذي دري شاعر وفات .

حوز ملك دشارشاه بن ابراهيم غرستاني لور سلطان‌حسين‌جهانسوز غوري وكړه .

١١٤٦ م ٥٤١ ق

قطب الدین محمدبن عز الد ین دغور امیر په غزنی کی بهرامشاه وواژه، اود غوریانو او غزنویانو دعداوت سبب سو .

١١٤٧ م ٥٤٣ ق

ظهیر الدیـن محمد بـن مسعود غزنوی ریاضی پوهاند «کفایةالتعلیم» په دری ژبه تالیف کی .

١١٤٨ـ ١١٤٩ م ٥٤٣ـ٥٤٤ ق

دسلطان سیف الدین بن عزالدین غوری اتلسم پاچا داقتدار وخت .

داسعد بن محمدبن موسی فوشنجی محدث وفـات پـه فـوشنج کـی ذیقعده ٥٤٣ ق)

١١٤٩ م ٥٤٤ ق

بهاء الدین سام بن محمد چـی د مندیش په سنگه کی امیرو، دفیروز کوه پرتخت کښېنو ست .

١١٤٩ـ١١٥٩ م ٥٤٤ـ٥٥٤ ق

دغوری خوارلسم پاچا بهاء الدین سام بن عزالدین حسین سلطنت .

١١٤٩ـ١١٥٦ م ٥٤٤ـ٥٥١ ق

دسلطان علاءالدین حسین جهانسوز بن عزالدین دغوریانو داولسم پاچا سلطنت .

١١٤٩ م ٥٤٤ ق

سلطان سیف الدین سوری غوری په غزنی کی دخپل وزیر سیدمجدالدین دوسوی سره دبهرامشاه په حکم د بل طاق پرسر وځړول سو.

د احمد بن علی بوجعفرك مقری بیهقی لغوی عـالم و فـات (تولـد ٤٧٠ ق)

١١٥٠ م ٥٤٤ ق حدود

دحکیم ابوعمر عثمان بـن عمـر مختاری غزنوی ددری لـوی شاعـر وفات.

دمحمد بن محمد رضی الد یـن سرخسی حنفی فقیه او مؤلف وفات په دمشق کی .

دامام فخرالدین رازی محمد بن عمر مشهور امام اومفسرزیږیدنه .

١٠٨٥ـ١١٥١ م ٤٧٧ـ٥٤٥ ق

دعتیتو بن علی بن منصورمروی فقیه او دیب اوحاسب دژوند دوره په مرو کی په ١٥ ذیقعده زیږیدلی او پـه ٢٧ شوال وفات سوی دی .

١١٥٠ م ٥٤٥ ق

غوری سلطان علاء الدین حسین غزنی وسواځه ولـه دی جهته په (جهانسوز) مشهور سو .

١١٥١ م ٥٤٦ ق

غوری سلطان علاء الدین جهانسوز دبست ښاروننړاوه .

دبلخ دقاضی ابوسعد عـمر بـن علی بـن حسین محمودی وفات او ښخیدل په بلخ کی (ولادت ٤٥٧ ق)

دابو الفتح محمد بـن ابوالقاسم عبد الکریـم شـار ستانی متکلم د «دالملل والنـحل» دمؤلف و فـات (شار ستان په خراسان کی نسا ته نږدیو) .

١١٥٣ م ٥٤٨ ق

دعین الزمان حسن قطان مروزی بن علی طبیب اوریاضی پوهاند دلوکر ی دشاگر وفات په مروکی (تولدئی په مروکی ٤٦٥ ق) .

دعبدالرحمن بن محمد خرکردی

پوشنگی محدث وفات .

١١٥٠ م ٥٥٠ ق حدود .

د سلطان سنجـر سلجوقـی او سلطان علاء الدین حسین جهانسوز جنگ دژوبی په سه گوشه ناب کی، چی جهانسوز ونیول سو اومعاف سو .

دغوری ملك شهاب الدین محمد حرنك بن عزالدین حسین داقتدار وخت .

ملك شجاع الدین علی بن عزالدین هم پدغه وخت کی دغور په جرماس کی حکمرانو .

امیر فخرالدین خالد بن ربیع مکی دعلاء الدین جهانسوز غوری ددیا ر شاعر اوعالم دژوند وخت .

شیخ تیمن په غورکی د پښتـــو شاعرو .

دمحمود بن ابی الحسن بن حسین نشاپوری غزنـوی مفسر او لغـوی وفات .

دعبدالرحمن خازن مروزی حکیم او مهندس دزیج سنجری اومیزان الحکمه دمؤلف وفات .

١١٥٦م ٥٥١ ق :

قره خطائیان او غزان را غلل اودولت سنجری ئی ونړاوه سلطان سنجرئی ونیوی .

داتسز لښکر کښی پر خراسان اود سلطان سنجرایله کیدل .

د برهان الدین علی بـن نـاصر بریانگرغزنوی عالم وفات په بغداد کی.

١١٥٦ـ١١٧٢ م٥٥١ ـ٥٦٨ ق:

دایل ارسلان بن اتسز خوارزمشاه سلطنت .

ملك سیف الدین بن علاء الد یـن جهانسوز غوری شلم پاچا سکـــه وو هله .

نظام الدین احمد بن عمربن علی مشهور په نظامی عروضی سمر قندی دغور یانو د دربار لیکوال چهـــار مقاله یا مجمع النوادر تالیف کړه .

١١٥٧ م ٥٥٢ ق

دابو تمام محمد بن عبدالملك بن عبدالسلام بن حسین لغمانی فقیـه وفات (١١ رمضان) او د بغداد په باب الطاق کی ښخیدل.

دناصر بن سلمان انصاری نشاپوری شافعی فقیه او محدث وفات په مروکی.

د سلطان سنجر سلجوقی وفات.

د قاضی بر هان الدین منصوربن ابو سعد محمد بن ابو نصر صاعدی د نشاپور دقاضی او حنفی امام وفات.

١١٥٧ ـ١١٦١ م ٥٥٢ ـ ٥٥٧ق

په غزنی کی دمحمودی کهـول دوه ویشتم پاچا خسرو شاه بـــن بهرامشاه سلطنت .

١١٥٨ م٥٥٣ ق

د عبدالاول بن عیسی بن شعیب صوفی سجزی هروی محدث وفات.

داحمد بن علی ظهیر بلخی حنفی فقیه او اصولی وفات .

د عبدالجبار بن عبدالجبار خرقی شافعی فقیه او محدث او مـورخ وفات په مروکی (ولادت یی دمـر و په خرق کی ٤٧٧ق)

١١٥٩م ٩ شعبان ٥٥٤ق

د ابو عبدالله الضریر محمد بن عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقیه وفات او ښخیدل دبغداد دا بی حنیفه په محله کی .

١١٦٠ م ٥٥٥ ق

د عبدالو اسع بن عبد لجا مـع غرستانی جبلی شاعر وفات .

١١٦١ م ٥٥٦ ق

داشرف الدین ابو محمد حسن‌بن محمد حسینی غزنوی(اشرف) دغزنی دمشهور شاعر وفات .

د امام سیدناصر الدین سمرقندی دتاریخ بلخ‌دمؤلف‌وفات‌او ښخیدل‌په سمرقندکی .

١١٦١ ــ١١٨٧ م٥٥٧ــ٥٨٣ ق

دغزیانو دکهو ل داخرنی پـا چـــا خسرو ملك‌بن‌خسرو شاه پا چهی .

١١٦٢ م ٥٥٨ ق

محمدبن سام غور ی دسلـطا ن غیاث الدین ورور د غور داستیه او کجوران حکمران سو .

١١٦٢ــ ١١٧٤م ٥٥٨ــ ٥٧٠ ق

مؤید الدین آی‌ابه په خراسا ن‌کی.

١١٦٢ م ٥٥٨ ق

د سلطان شمس الدین محمد بـــن فخرالدین مسعودغوری‌د اقتداررخت.

١١٦٢ ــ ١٢٠٢ م ٥٥٨ــ ٥٩٩ق

د غور د یوویشتم لوی سلطـان غیاث الدین محمدبن بهاءالدین سام د سلطنت دوره .

١١٦٣ م ٥٥٩ ق

د مولاناشهاب الدین عبدالله فامی هروی د تاریخ هراة د لیکوال دژوند وخت .

د قاضی حمید الدین محمود بـــن عمربن احمد بلخی دمقامات حمید ی د مولف وفات .

محمد دعبدالواحد زوی په هرات کی یو ښکلی برنجی لوښی جوړکی (دارمتیاژ موزیم)

١١٦٤ م ٥٦٠ ق

د ابو الفضل محمد بن طیفـــور سجاوندی غزنوی (د کتاب وقوف) مولف وفات .

د احمد بن‌محمد سجاوندی مورخ د ذخایر نثارفی اخبار السیدالمختار دمولف وفات .

١١٦٤ ــ ١٢٠٢ م ٥٦٠ تر٥٩٩ ق

ملك سیف الدین مسعود تمران د غوری د ربار لوی امیر و .

١١٦٤م ٥٦٠ ق‌حدود

فخر الملك شر ف‌الدین فرداری د غور د سلطان غیاث الدین محمد سام وزیر و .

ملك الکلام فخر الدین مبارکشاه‌د غوری دربار شاعر د غوریانومنظومه نسب نامه وکښله .

١١٦٥ م٥٦٢ ق

قره ختائیانو بلخ او اند خـــود ونیول .

د ضیاء الدین عمر بن محمـــد بسطامی بلخی محدث او مـفسراو صوفی وفات (ولادت ٤٧٥ق) .

د ابو سعید عبدالکریم بن محمد منصور مروزی سمعانی محدث او د (کتاب الانساب) دمؤلف وفا ت پـــه مروکی (ولادت ٥٠٦ق)

١١٦٥م ٥٦٢ ق‌شاو خوا :

تاج‌الدین حرب‌بن‌محمد دسیستان پادشاه و (متوفا ٦١٢ ق)

(c) ketabton.com: The Digital Library

١١٦٨ م٥٦٢ ق:

امام یوسف بن‌عبیدا لمه اندخودی دتفسیر ینابیع العلوم به‌فارسی شرو کی (د کابل خطی نسخه)

١١٦٩ م ٥٦٥ ق

د ابو الحسن علی ب ن‌زیدبیهقی (ابن فندق) مورخ او حکیم اوریاضی پوهاند وفات چی د (تاریخ بیهق) مولف دی .

١١٦٩ م ٥٦٥ ق حدود

مجد الملك دیو شـاری د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری وزیرو.

١١٧١ م ٥٦٦ ق

ابو بکر بن احمد بن عبید الله غزنوی خطاط په ښکلی خط یو قرآن وکیښی (دمصر موزیم)

دمحمد بن محمد بن محمد هروی مفسر او متکلم او واعظ وفات .

١٠٩٤ ــ١١٧٢ م٤٨٧ــ٥٦٨ ق

د ابو الفضل عبدالله بن احمـــد طوسی شافعی عالم (خطیب موصل) دژوند دوره .

١١٧٣ ــ ١٢٠٧ م ٥٦٩ ــ٦٠٢ق

دغور د دوه‌ویشتم لوی سلطـان معز الدین (شهاب الدین) محمد بن بهاوالدین سام‌د هندد فاتح دسلطنت دوره .

١١٧٣ م٥٦٩ ق

ملك معز الدین محمد غوری دخپل ورور سلطان غیاث‌الدین په‌حکم ټول سیستان او زاول اوکابل ونیول او غزان یی له غزنی څخه وایستل .

٤ر ١١٧٣ م ٥٧٠ ق

غوریانو غـزنی ونیوی . عبدالله بن محمد بلخی مورخ په‌اندلس‌کی و.

دعمر بن محـمد ابـــو شجـا ع بسطامی بلخی محدث او شاعر وفات .

سلطان معز الدین محمد غـوری گردیز او ملتان فتح کړل .

قاضی القضاة معز الدین هروی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری د عصر لوی قاضی و .

عین الملك سوریانی د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری‌وزیرو.

شمس الملك عبدالجبار گیلانی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری وزیر و .

١١٧٤ ــ١٢٠٣ م ٥٧٠ ــ٦٠٠ ق

قاضی صدر شهید نظام الدیـن ابو بکریه غزنی کی‌دسلطان معزالدین له خوا قاضی ممالك و.

او تر ده وروسته د ده زوی : سید شرف الدین ابو بکر .

سلطان ناصرالدین قباچه په‌ملتان اچه کی دسلطان معز الدین محـــمد غوری له خوا حکمران و .

١١٧٥م ٥٧١ ق

ملك معز الدین محمد غوری له بهاء الدین طغرل څخه‌هرات ونیواو د غور په سلطنت پوری ونښلاوه.

او پو شنگ یی په ٥٧٣ق ونیو.

ملك یار غرشین د هند په‌فتوحاتو کی خپل حماسی پښتو شعر ووایه. دی په ډهلی کی وفا ت‌او ښخ دی .

د محمد بن محمد سرخسی حنفی فقیه او دالمحیط الکبیرد مولف‌وفات.

١١٧٦ م٥٧٢ ق

د محمد بن معتصم مرجانی بلخی زاهد وفات په بلخ کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمس الدين بنخي د سلطـــان معز الدين قاضي لشكر او ملكشاه زخشي دغوري دربار لوی اميرو .

١١٧٧ م ٥٧٣ ق

د رشيد الدين محمد بن محمدبن عبدالجليل (رشيد وطواط) بلخـــی مشهور منشي او شاعر او مولف د «حدايق السحر» د ليكوال وفات .

١١٧٨ م ٥٧٤ق

امام فخرالدين محمد بن‌عمر رازی (متوفا ٦٠٦ ق) خپل دری كتـــاب (جامع العلوم)دعلاءا لـــدين تكش خوار زمشاه په‌نامه تاليف كی .

سلطان معز الدين محمد غوری‌په نهرو اله كی د بهيم د يوله جنگـــه راستون سو .

١١٧٩ م ٥٧٥ ق

سلطان معز الدين غوری پيښور ونيو .

قاضي شهاب الدين خرما بادی‌د سلطان غياث الدين محمد سام غوری دعصر لوی قاضي و .

١١٨٠ م ٥٧٦ ق

دمحمد بن حسين‌بن‌حسن‌بيهقی‌عالم‌د انوارالعقول د مولف د ژوند وخت.

د شيخ سيف الدين سعيد بـــن مطهر باخر زی مشهور صوفي‌وفات.

ښكار ندوی بن احمد چې پلارئی دفيروز كوه كو تهوال و خپله پښتو قصيده يی د سلطان معزالدين محمد غوری د هند د فتوحاتو په ستاينه كی وويله (د ٥٧٦ ق حدود)

١١٨١ م ٥٧٧ ق

سلطان معزالدين‌محمدغوری لاهور ونيو او ملك قطب الدين ايبك ته يی وسپاره .

د سلطان غياث الدين محمد سام غوری استا ئی خوارزم ته ولاړل .

دخواجهٔ احمد بن مو دود چشتي زاهد وفات اوښخيدل په چشت‌كی.

د امام شمس الدين محمود بـــن مسعود اندخو دی عالم او شاعـــر وفات .

١١٨٢ م ٥٧٨ ق

تكش په خراسان كی سر خس كلا بندكی.

١١٨٣ م ٥٧٩ ق

د خوار زم‌سلطان شاه پرسلطان غياث الدين غوری بری وموند .

تايمنی دغور پښتو شاعرد سلطان غياث الدين د باغ ارم په ستا ينه كی پښتو شعر ووايه .

١١٨٤ م ٥٨٠ قحدود

فريد الدين عمر بن غيلان بلخی‌د ابو العباس‌لوكری شاگرداو دفلسفي دكتابو د مولف د ژوند وخت .

١١٨٥ – ١١٨٧ م ٥٨٠ ـ ٥٨٣ق

د خوارزم سنجر شاه په نيشاپور كی‌پاچا و.

١١٨٥ م ٥٨٠ق حدود

ملك قطب الدين يوسف تمرانی دغوری دربار لوی امير و.

سلطان غياث الدين عوض خلجی د هند په لكهنو تـــی كی دسلطان معزالدين له‌خوا حكمرا ن و.

ظهير الملك عبدالله سجـــزی د سلطان غياث الدين محمد سام غوری وزير و.

١١٨٦ م ٥٨٢ ق

سلطان تكش نشاپور ونيو اوخپل

زوی ملكشاه ته يی وسپاره .

سلطان خسرو ملك آخرنی غزنوی پاچا غزانو مات‌كی اودوی غز نـــی ونيو .

مولانا سراج‌الدين منهاج دسلطان معز الدين محمد غوری په فرمان د هندو ستان قاضي لشكر سو .

سپه سالار حسام‌الدين علی‌كرماچ د سلطان معزالدين محمد غوری له خواد ملتان والی دلاهور حكمران‌سو

دعالی بن ابراهيم بن اسما عيل غزنوی حنفـــی فقـــيه او مـــفسر د مشارع الشرايع د مولف وفات .

١١٨٧ م ٥٨٣ ق حدود

دا وحد الدين محمد بن محمـــد انوری ايبور دی خراسانی مشهور دری‌شاعر وفات .

١١٨٨ م ٥٨٤ ق

د شيخ فريد الدين گنج شكر بن جمال الدين تولد (د كابل دپنجشير د فرخ شاه له پښته ، دده وفات په اجودهن كی د ٦٨٧ ق حدود)

د شيخ الاسلام‌خطيب‌امام الحرمين محمد بن احمد بلخی زاهد او امام وفات او ښخيدل په بلخ كی .

محمد بن عيسی بن‌علی نشا پوری يو قرآن په ښكلی نسخی خط د سلطان غياث الدين محمد بن سام غوری ليارہ وكيښی (دايران باستان موزيم)

شريف محمد بن منصورمباركشاه فخر مدبرغزنوی خپل رحيق‌التحقيق نظم كی (محرم) محمد د عبدالرحمن زوی خراسانی صوفي دمقاماتوشارح وفات سو .

١١٨٩ م٥٨٥ ق حدود

جلال الدين د يو شاری دسلطان غياث الدين محمد سام‌غوری وزيرو.

د قاضي وحيد الدين مرو رودی‌د شافعي مذهب مقتدا او د سلطـــان غياث الدين محمدسام غوری داستاد د ژوند وخت .

دكاكړ نيكه شهادت او ښخيدل پـــه هرات كی .

١١٩٠ م ٥٨٦ق حدود

امام‌صدرالدين‌علی هيصم‌نشاپوری كرامی دغرستان دافشين دښار د مدرسی لوی مدرس و.

١١٩١– ١٢٠٥ م٥٨٧ ـ٦٠٢ ق

د غور نه ويشتم پـــاچـــا سلطان بهاء الدين سام‌بن شمس الد يـــن محمد په باميان كی .

١١٩١ م ٥٨٧ ق

سلطان خسروملك د غزنی آخرنی پاچا په ٥٨٣ ق د سلطان معزالدين محمد سام غوری په لاس د بلروان په‌كلاكی بندی سوی وپـــه ٥٨٧ ق ووژل‌سواو د غزنی د سبكتگين‌كهول ورسره ختم سو،دده زوی بهرامشاه هم وواژه سو .

١١٩٢ م ٥٨٨ ق

د مرغاب په جنگ كی د غوريانو بری پر جلال الدين محمود بـــن ايل ارسلان خوارز مشاه باندی .اود غوريانو له خوا مرو اونشاپور او سرخس نيول .

سلطان معز الدين محمد غوری په هند كی رای پتهورامات كی اواجمير او تهول سوالك‌يی ونيول، قطب‌الدين ايبك يی د كهرام حكمران كی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۹۳ م ۵۸۹ ق

منکشاه مړینه . قطب الدین محمد په نشاپور کې مړ سو .

سلطا ن معزالدین محمد غـور ی دهلی اوکول ونیو ل.

۱۱۹۳ م۵۹۰ق حدود

دبهاء الدین سام غوری دبامیا ن په دربار کې امام فخر الدین راز ی او شیخ الاسلام جلال الدین ورسل اومولانا سراج الدین جوز جا نـی غوندی پوهان سره راټول و.

دابو شجاع محمدبن مسعـــود کرمانی محدث وفات او ښخیـــد ل په هرات کې .

سلطان معز الدین محمد غـور ی لهغزنی څخه هند ته ولاړ ، بنارس قنوج یې ونیول ، رای چی چند یې پهچندوال کېمات کی.

ملك ناصر الدین سوری مادینی دغوری دربار لوی امیرو .

شیـخ الا سـلام ملـك العلمـا جلال الدین ورسـل دبلـخ شیـخ الاسلام و، دسلطان بهاء الد یـن سام غوری له خوا .

ملك الکلام تاج الدین زوز نـی قاضی د سلطان بهاء الدین ســام غوری پاچا پهدربار کی .

۱۱۹۴م۵۹۱ق .

دسلطان طغرل سلجـوقی مړینـــه.

ملك تاج الدین مکران د غـور ی دربار لوی امیرو .

۱۱۹۵م۵۹۲ق .

منصور شیخ الاسلام مشهور پـــه قاضی خان دفتاوی دخاوند وفات

۱۱۹۷م۵۹۳ق .

داحمد بن محمدبن سعید غزنو ی فقیه وفات پهحلب کـی داختـلا ف العلماء او روضة المتکلمین مولف .

دعبدالله بن حمو یه سر خسـی کرزندوی د ژوند وخت ، دی سفر نامه هم لری په دمشق کی مړیدی.

۱۱۹۷ م۵۹٤ ق .

ملکشاه دتکش زوی مړ سو .

۱۱۹۷م۱۵رمضان ۵۹٤ ق .

سلطان معزالدنیا والدین محمـد بن سام غوری پهغزنی کی یومسجد جوړ کی چیډیر لیك ئی تراوســـه ستنه .

۱۱۹۸م ۵۹۵ق.

ملك تاج الدین یلدوزپه غز نـی اوکړه مان اوکورم کې دسلطـا ن معزالدین غوری له خوا حکمران و .

محمدبن منور دابو الخیر میهنی له پښته خپل کتاب (اسرارالتو حیدفی مقامات الشیخ ابی سعید) په دری ژبه دسلطان غیا ثالدین بن محمد سام غوری پهنامه تالیف کی .

اقضی القضاه ابوالفقیر محمد بن ابوا لمعالی بن محمد الحسن دبست قاضی وفات اوپهنسبت کیښخ سو (جمعه اربیع الاول)

۱۱۹۹ م۵۹٦ق .

دبغداد خلیفه الناصر الدین الله خپل سفیران ابن ربیع اوقا ضـــی فخرالدین حسین بن بدر الد ین مجد الدین قدوه دسلطان غیاثالدین

محمدسام غور ی سلطان دربار تـه راواستول ، او د غور له خــــوا سراج الدین محمد جوز جانی پـــه سفارت بغداد تهولاړ .

احمد بن محمد مستوفی هــرو ی دفتوح اعثم کوفی کتاب لهعربیڅخه پهدری را واړاوه .

۱۲۰۰ م رمضان ۵۹۷ ق

عماد الدین محمود بن ا حـــمد فاریابی عالم (متوفا ۶۰۷ ق)خالصة الحایق تالیف کی .

سلطان غیاث الدین محمد بـــن سام غوری د هرات جامع مسجـــد جوړ کی (کتیبه ئی تر اوسه ستنه) درکن الدین محمود شاه سنجـــان وفات او ښخیدل په چشت کی .

دشیخ محمد سررزی وفـات او ښخیدل ئی په غزنی کی .

۱۲۰۱ م۵۹۸ ق

مولانا سراج منهاج جوزجانی د بامیان قاضی الممالکاود دوومدرسو دمشرو.

د حکیم شهاب الدین شاه علی ابورجا غزنوی شاعر وفات .

دابو الفضل طاهر بن محمـــــد (ظهیر فاریابی) مشهور دری شاعر وفات په تبریز کی .

د محمد بن عمر بن عبداللهسنجی نشاپوری فقیه د فتاوی رشید یهد مولف وفات .

۱۲۰۲ م۵۹۹ ق

سلطان غیاث الدین بن محمـــد سام د غور لوی شهنشاه ۶۳ کلن په هرات کی وفات او ښخ سو (۲۷ جمادی الاولی) د دهمملکت کښینو ست .

لههندوستان ترعرا ق اود جیحو ن څخه تربحیره عرب پوری خپور و.

۱۲۰۲ ــ ۱۲۱۰ م ۵۹۹ ــ۶۰۷ق

د غور د درو یشتـم سلطـــان غیاث الدین محمود بن غیاث الدین محمد سلطنت په غور کی .

۱۲۰۲ ــ۱۲۱۵ م۵۹۹ــ ۶۱۲ ق

دغوری پاچا علاء الدین درغو رد اقتدار وخت په خر اسان کی .

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق حدود

مولانا افصحالعجم اعجو بةالزمان سراج الدین منهاج جوزجانـــی د سلطان بهاء الدین سام غور ی به دربار پهبامیان کی و.

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق

د وحید الدین محمد بنمحمـــود مرو رودی شافعی فقیه په هـرات کی وفات .

د ظهیر الدین محمد بن محمـود مرو رودی نشاپوری شافعی فقیه او مفسر د تفسیر البصائر د مولــف وفات .

شمس الدین ابوالفتح احمدبننصربن طاهر دسیستان صفار ی شهـز ا ده اقتدارو مونڼ .

۶۰۰ ق

۱۲۰۳ م ۶۰۰ ق

د با میان سلطنت د سلطـــان بهاء الدین سام غوری تر پا چهـی لاندی له کشمیر او کاشغره تــر ترمذ او غرجستانه ورسیدی .

د هرات دقاضی عمدة الدیـــن فضل بنمحمودبنصاعد سیاریوفات (رمضان) چی زوی یی صاعدپرځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقاضی حمید بن‌قاضی ابو سعد عمرمحمودی دبلخ دقاضی وفات او ښخیدل په بلخ کی.

ملك تاج الدین عثمان مرغنی او عزالدین عمر مرغنی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری تر برونه د غوری دربار امیران او د امیر محمد غرستانی له کهو له څخه وو .

مغولی امپراتوری د تموچن بن یسو کای بهادر په مشری د منگولیا په قرا قروم کی جوړه سوه. تموچن دقیات له قبیلی څخه په چنگیز خان مشهور دی‌ولادت یی۵٤۹ ق۱۱۵٤م کال دی .

۱۲۰۳ م ۶۰۰ ق حدود

سید ظهیر الدین تاج الکتاب سرخسی دسلطان معزالدین غوری‌د دربار منشی و .

دمحمد بن‌محمد بن عبدا لر شید سجاوندی حنفی فقیه او مفسر او حاسب وفات .

د ده مولفات : سراجیه ، رساله فی الجبر والمقابله ، عین المعانی.

امام فخر الدین رازی (رساله بهائیه دسلطان بهاء الدین سام غوری په نامه تالیف کړه .

د عبدالرفع بن ابو الفتح هروی شاعر د ژوند وخت .

۱۲۰٤ م۶۰۱ ق

غوریانو خوارزم‌ونیو شهاب‌الدین محمد غوری داند خود سره ماته وکړه .

د هرات دخانقاه سلطان د شیخ صدر الدین سجزی وفات .

ملك شجاع الدین علی بن حسین غوری گناباد له‌ملا حد ووځخه ونیو .

۱۲۰۵ م ۶۰۲ ق

سلطان معزالدین غوری دجیلم د دهمیك په تلی کی یوه گهکر فدایی وواژه او جنازه یی د غزنی په دهك کی ښخه سوه .

بلخ ، غور ، هرات د خوارزم‌شاه په لاس ورغلل .

د فخر الدین مبارکشاه حسین مرو رودی دغور د سلاطینو دنسب نامی د ناظم وفات .

دعلی بن ابوبکر هروی وفات چی د التذ کرةالهرویه فی حیل‌الحربیه مولف دی .

۱۲۰۵ ـ ۱۲۱۵ م ۶۰۲ ـ۶۱۲ ق

دغورد دیر شم پا چا سلطان جلال الدین ابوعلی‌بن بهاءالدین‌سام سلطنت .

علاء الدین مسعود بن بهاء الدین سام دده ورور هم اقتدارد‌رلود .

۱۲۰۵ ـ ۱۲۱۰ م ۶۰۲ ـ۶۰۷ق

د قطب الدین ایبك سلطنت په دهلی‌کی .دی دسلطان معز ا لدین غوری سپه سالاروو .

حسن نظامی نشاپوری خپل کتا ب (تاج الماثر) د سلطان قطب الدین ایبك په‌نامه شروع کی ، او تر ۶۱۲ ق پوری پیښی یی ولیکلی .

شریف محمد بن منصور بن ابو الفرج سعید غزنوی (مبارکشاه فخر مدبر)خپل کتاب بحرالانساب سلطان قطب الدین ایبك ته وړاندی کی .

د ده نور تالیفات :
آداب الحرب والشجاعه .

۱۲۰۶ م ۶۰۳ ق

د چنگیز خان ترحکم لاندی د مغولو اتحاد .

د امام عصام الدین ابی‌حفص عمر بن‌احمد صفار نشاپوری‌شافعی فقیه وفات .

۱۲۰۷ م ۶۰٤ ق

مولانا جلال الدین بلخی (رومی) دشرق‌مشهور شاعر و صوفی او مفکر په‌بلخ کی وز و کید (۸ربیع الاول)

۱۲۰۸ م ۶۰۵ ق

په‌خراسان بیاد خوارزم شاهیانو حکومت .

په نشاپور کی سخته زلزله او د سلطان محمد خوارزم شاه په امریی بیا ودانوله .

د سلطان غیاث الدین محمود غوری پاچا له حضوره دهندوستان دسلطنت فرمان د قطب الدین‌ایبك په نامه صادر سو .

۱۲۰۸ م ۱ رجب ۶۰۵ ق

د ابومحمد عبدالسلام‌بن اسماعیل بن عبدالسلام بن عبدالرحمن بن حسن لغمانی فقیه‌او دبغداد دقاضی وفات . دی د بغداد دسوق العمیدد مدرسی مدرس هم وو (تولدیی‌بغداد ۵۲۰ق) په خیز رانیه کی د امام ابوحنیفه سره ښخ دی .

۱۲۰۸ م ۶۰۵ ق حدود

قاضی امام حمید الدین علی بن عمر محمود ی (بلخی) د سلطان‌قطب الدین ایبك دهندی دربار شا عر او منشی و.

۱۲۰۹ م ۱۰ محرم ۶۰۶ ق

د شیخ کمال الدین محمود بن محمد سرخسی(خواجه سرمه)وفات او د هرات د هندوان په کلی کی ښخیدل .

د شرف الدین مظفر بن محمدبن مظفر طوسی ریاضی پوهاند دالجبر والمقابله ، لهندسه دمو لف دژوند وخت .

۱۲۱۰ م ۶۰۶ ق

دامام فخر الدین محمد بن عمربن حسن رازی شافعی مشهور عالم او مفسر وفات اوپه هرات‌کی ښخیدنه (اشوال دوشنبه)دده ولادت په ری کی۲۵ رمضان ۵٤٤ ق و.

شیخ کمال الدین محمود بن‌محمد سرمقی زاهد او جوانمرد د هرات په خوا جه سرمه کی وفات او ښخ سو .

۱۲۱۰ مجمعه۱۹جمادی الاولی۶۰۶ق

د ابو یعقوب یوسف بن اسماعیل بن عبدالسلام لغمانی حنفی فقیه وفات او د بغداد په خیز رانیه کی ښخیدل . (تولدیی ۵۱۸ق)

۱۲۱۰ م ۶۰۷ ق

دغور سلطان بهاء الدین سام بن محمود سکه‌ووهله .

دمحمود بن احمد بن ابی الحسن فاریابی صوفی‌اوواعظد سلك‌الجواهر مصباح الجنان،خالصة الحقایق‌دمولف وفات .

۱۲۱۰ ـ ۱۲۲۸ م ۶۰۷ـ ۶۲۵ق

د سلطان ناصر الدین قباچه

معز ی‌د سلطان معز الدین غوری د مملوك سلطنت پر شرقی افغانستان او سند باندی .

عین الملك ملك الوزرا فخرالدین حسین بن شرف الملك رضی الدین ابو بکراشعری‌دسلطان ناصر الدین قباچه ددربار لوی وزیر و .

۱۲۱۰– ۱۲۱٤ م ٦۰۷– ٦۱۱ ق

دغور دپنځه ویشتم‌پاچا علاء الد ین اتسز بن‌علاءالدین جهانسوزسلطنت

۱۲۱۲ م ٦۰۹ ق

دشرف الدین مظفر بن‌محمدالمظفر طوسی منجم او ریاضی‌پوهاندد کتاب المسطح دمو لف وفات

۱۲۱۳ م ٦۱۰ ق

سلطان العلماء بهاء الدین محمد بن حسین خطیبی بلخی (سلطان‌ولد) دمولانا جلال الدین بلخی پلار له‌بلخه هجرت وکړی او په قو نیه کی ساکن سو .

شیخ الاسلا م صفی الدین‌ابو بکر عبدالله بن‌عمر واعظ بلخی خپل‌کتاب « فضایل بلخ » په عر بی و کیښی (غره ر مضان)

۱۲۱۳ م ٦۱۱ ق

علاء الدین مسعود بن‌شمس‌الدین محمد په غور کی .

دفرید الدین محمد بن ابو بـــکر ابراهیم عطار نشا پوری‌دتذکرةالاولیا دتالیف و خت

۱۲۱٤ م ٦۱۱ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه‌غور او فیروز کوه او هرات تر غـز نی پوری و نیول .

تاج الدین یلدوز دسلطان ایلتتمش په لاس گرفتار او په بداون کی‌وواژه سو .

اما م عزالدین ابی شعبه مسعود بن امیر جلال الدین اسماعیل بن‌محمد په بست کی مړاوبنخ‌سو (۲۷شعبان)

۱۲۱٤–۱۲۹۸ م ٦۱۱–٦۹۸ ق .

عبدالله بن محمدسلیمان بن حسن بن حسین بلخی قدسی حنفی مفسرژوند و وفات په قدس کی .

۱۲۱۵ م ٦۱۲ ق

دابو الحسن علی بن ابی بکر بن علی هروی گرزندوی وفات په حلب کی. دالاشارات الی معرفة الزیارات اوخطب الهرویه‌والتذکرة الهرویه‌فی الحیل الحربیه مولف .

۱۲۱۵ م ٦۱۲ ق .

دغور پـــانو سلطنت خـــتم سواو خوارزمشا هیان بر یمن سول .

ددوی له خوا ملك کر بر په‌غزنی کی او امین ملك په هرات کـــی او اختیار الدین محمد خر پوست پـــه پیښور کی حکمرا نان وو .

علاء الدین محمد بن تکش خوارزم شاه با میان او غـــزنی ونیـــو ل او جلال الدین مینکبرتی یی دافغانستان حکمران وگوماره .

حسام‌الدین علی عمر مرغنـــی د غرستان اوتاج‌الدین عثمان مر غنی دخیسار حکمرانان وو دوی د ملك ابوبکر کرت لمسیا نوو .

تاج الدین‌حرب‌بن‌محمد دسیستان صفاری پاچا مړ شو .

شمسس الدین یمین‌الدو له بهرام شاه بن‌عثمان دسیستان پادشاسو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلیمان‌ماکود بارك خان سابز ی دقندهار دارغسان او سید و نـــکی خپل کتاب پښتو تذکرة اولیا وکیښی تراوسه دپښتو منثور مکشوف قد یم کتاب دغه دی .

۱۲۱٦ار۲۱۵ م ٦۱۳ ق

دخوارزم شاه سلطان محمد استاخی چنگیز خان‌ته ولاړ ل

۱۲۱۷ م ٦۱٤ ق

داسما عیل بن حسین بن محمد حسینی‌مرور دی جـــامــع عالم او د حظیرة‌لقدس دمولف وفات (و لادت ۵۷۲ ق)

۱۲۱۸ م ٦۱٤ ق

دچنگیز خان استاخـــی دخوارزم دربار ته راغله او شرقی ترکستان چنگیز ونیو .

۱۲۱۹ م ٦۱٦ ق

علاء الدین محمد خـــوارزم شا ه دتاتار تجارتی قافله تاراج کړه اود چنگیزخان استاخی‌یی‌وواژه

دچنگیز خان تاتار ی لښکر پـــر ماوراءالنهر راتوی سول .

دعبدالمطلب بن فضل بلخی‌حنفی دجامع الکبیر دشارح و فات‌په‌حلب کی جمادی‌الاخری (ولادت۵۳۹ق)

۱۲۱۹–۱۲۲۱ م ٦۱٦–٦۱۸ ق

چنگیز خان په افغانستان کـــــی (مغولی لو مړی پاچا)

۱۲۲۰ م شوال ٦۱۷ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه له مغولو څخه وتښتید او دآبسکو ن‌په جزیره کی‌لځ لغړ مړ سو.

سلطان جلال الدین مینکبر تـــی دخپل پلار پرځای پاچا سو اوشهاب الدین سرخسی یی‌وزیرو.

چنگیز ماوراء النهر ونیو او پـــر خراسان یی‌یرغلونه‌شرو سول.

۱۲۲۰ ربیع الاول ٦۱۷ ق

جبه، سبتای ،تغاجار دچنگیزخان دلښکر ومشران تر‌آمو راتیر سول بلخ، هرات، طوس یی‌ونیول اووران یی کړل.

دچنگیز خان، دلښکرو مقا بــــل مشران په‌تر مذکی امیر زنگـــــی ابو حفص دسیستان لښکر مشر ، دتخارستان دولخ په‌کلاکی ا میــــر سرهنگ سام، په‌بامیان کی ا میــــر عمر کر باوردی ،په‌غزنی کی ملـــك اختیار الدین خرپوست ،دغور پـــه سنگه کی ملك حسام الدین سرزراد اوپه غور کی‌ملك قطب الدین حسن او دهرات په‌کالیون کی اختیارالملك دولت‌یار ،اوپه هرات کی‌شمس‌الدین جوزجانی ،دتالقان په‌نصرت کوه‌کی ملك شمس الدین اتسز په گرزیوان کی الغ خان ،په غرستان کی پهلوان شروان، په فیروزکوه‌کی مبارزالدین سبزواری ،او په‌تولك‌کی‌ا میرحبشی نیزه ورور.

دشیخ الشیوخ محمدبن عمر بن علی جوینی شافعی فقیه او د مصر مفتی دسلوت الطالبین دمو لـــف وفات.

۱۲۲۰ م ٦۱۷ ق

دعبد الرحیم بن عبد الکریـــــم سمعانی مروزی شافعی فقـــیه ا و محدث وفات په‌مرو کی ،دی دمعجم الشیوخ مولف دی. (ولادت ۵۳۷ق)

ابو نصر فراهی جامع الصغیر
منظوم کی.

١٢٢٠ – ١٢٢٧ م ٦١٧–٦٢٥ ق
نورالدین محمد بن‌محمد عوفی
بخاری جوامع الحکایات و لوا مع
الروایات تالیف کی.

١٢٢١ م صفر ٦١٨ ق
چنگیز خان اورگنج، تر مذ، بلخ
پوپنا کړل اوزوی یی تولی خان مرو
نساء، هرات، فیروز کوه استیه،
تولك وران کړل، په مرو کی دوه
ملیونه تنه ووژل.
په‌هرات کی شو لکه تنه مړه
او یولك نجونی اسیری سوی. په
بامیان کی‌چی دچنگیز لمسی موتوجن
دچغتای زوی ووژل سو، هغه ښار
چنگیز له‌بیخه وکیښی.

١٢٢١ م شوال ٦١٨ ق
سلطان جلال الدین مینکبر تی
آخرین خوارزم شاه په پروان کی د
افغانی ملکانو امین‌ملك، سیف‌الدین
اغرق، اعظم ملك، مظفر ملك به
ملگری د چنگیز لښکر دقوتو قوپه
قیادت مات کی، خوچنگیز د بامیان
له لاری غزنی ته راغی، او په
مینکبرتی پسی گردیز اوداباسین
غاړو ته ولاړ، کله چه مینکبر تی
ترا باسین و اوښت نو چنگیز تر
چتراله چور کړه او د کابل او
بامیان له لاری د آموغاړو ته ولاړ.

١٢٢١ م ٦١٨ ق
او گدای د چنگیز زوی په
افغا نستان کی. (مغولی دوهم‌پاچا

١٢٢١ – ١٢٤١ م ٦١٨– ٦٣٩ق
دریم مغولی پاچا چغتای دچنگیز
زوی په افغانستان کی.

١٢٢١ م٦١٨ حدود
ملك ناصر الدین‌بن شهاب الدین
خرنك دغورپه گزیو کی. (په ٦٢٠ق
په هند کی مړ سو.)
ملك تاج الدین نصربن بهرامشاه
په سیستان کی پاچا سو په دغه
کال رکن الدین ابو منصور بن
بهرامشاه هم سکه ووهله.
نور الدین محمد عوفی خپله
تذکره شعرا لباب الالباب دوه‌ټوکه
تالیف کړه.

١٢٢١ م ٦١٨ ق
احمد بن عمر بن محمد خیو قی
(شیخ نجم لدین کبری) لوی‌صوفی‌او
محدث او مفسر په ربیع الاول کی
مغولو شهید کی.

(ولادت یی ٥٤٠ق)
ملك شمس الدین بهرا مشاه د
سیستان پاچا ملحدانو مړ کی.

١٢٢٢ م جمادی الاولی ٦١٩ ق
ایکچیلدای نویان دچنگیزی لښکر
مشر هرات وران او قتل عام کی.
او گدای غزنی وران او قتل‌عام
کی. فیروز کوه هم گرده وران
کړسو.
شهاب الدین محمود په سیستان
کی‌امیرو.

١٢٢٣ م ٦٢٠ ق حدود
تولی خان د چنگیز زوی مغولی
څلرم پاچا په افغا نستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج الفضلا محمد کاتب بلخی د
سلطان ناصر الدین قبا چه د دربار
شاعر.
ضیا الدین فخر الشعرا سجزی‌د
قباچه د‌دربار شاعر‌په‌شرقی افغانستان
او سند کی.

١٢٢٣ – ١٢٥٢ م٦٢٠ – ٦٥٠ ق
د افغا نستان په اسلامی ثقافت
کی علاوه پر افغانی، عربی عناصرو
یو بل عنصر مغولی هم ننه سو.
او مغولی اصطلا حات په‌دری او
پښتو گډ سول.

١٢٢٤ م٦٢١ق
چنگیز‌له‌افغانستانه ماوراء النهرته
ولاړ هغه‌ځایه خپل اصلی اردو ګاه
دتنگت صحرا ته ولاړ.
جلال الدین مینگبر تی له هند ه
کرمان ته ولاړ.

١٢٢٥ – ١٢٣٥ م٦٢٢ – ٦٣٣ ق
پرغزنی، بامیان، غور بانـدی د
سیف‌الدین حسن قرلغ حکمرانی د
چنگیز خان له خوا.

په ٦٢٢ ق د الظاهر خیفه په
نامه سکه وهلی ده.

١٢٢٥ م ٦٢٢ ق حدود
شمس الدین محمد بلخی دسلطان
ناصر الدین قباچه د دربار شاعر او
خطاط په‌شرقی افغانستان اوسندکی.
ملك علی بن عثمان په سیستان
کی.

١٢٢٦ م٦٢٤ ق
چنگیز خان دتنگت په صحرا کی
(٧٢)کلن مړ سو. «رمضان»
جوجی دچنگیز زوی هم دقبچاق
په دښت کی مړ سو.

١٢٢٧ م٦٢٥ ق
سدید الدین محمد عوفی خپل
کتاب جوامع‌الحکایات‌ولوامع‌الروایات
(څلور مجلده هر مجلد ٢٥ بابه)
تمام کی.

١٢٢٨ م ٦٢٦ ق.
قرچه او یغان سنقور د مغولوپه
مقابل کی بیا ولاړ سول، د اوگتای
له‌خوا طایر بهادر د دوی سرکوبلوته
راغی او د غور او خراسان پاته
ښارونه او کلا وی یی ورانی کړی.
ملك شمس الدین علی‌بن مسعود
بن خلف بن مهربان بن طاهر د
سیستان صفاری پاچا و.

١٢٢٩ م١٠ جمادی الاخری٦٢٧ق
دفرید الدین ابوحامد محمد بن
ابوبکر بن ابراهیم عطار نشاپوری
مشهور شاعراوصوفی‌د تذکرة‌الاولیا
د مولف وفات په نشاپور کی.

١٢٣٠ م ٦٢٨ ق

جلال الدین مینکبرتی په ایران
کی گرجستان، ارمینستان ترتفلیس
پوری ونیول، او په میا فارقین کی
کردانو مړ کی او د خوارزمشا هیانو
کهول ختم سو.

١٢٣٠ م ربیع الاخر ٦٢٨ ق
دسلطان العلما بهاء الدین محمد
بن حسین خطیبی بلخی (بهاء ولد)
د مولانا جلال الدین بلخی د پلار
وفات په قونیه کی. دی د‌المعارف
مولف دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۳۰ م ٦٢٨ ق حدود

فخر مدبر مبار کشاه شریف محمد بن منصور غزنوی خپل کتاب آداب الحرب والشجاعه په هند کی سلطان شمس الدین ایلتتمش ته اهدا کی .

۱۲۳۲ م ٦٣٠ ق

د مغولو د پاچا له خوا جنتمورد خراسان په حکمداری وکومارل سو اوده دخراسان امیری ملك بهاء الدین ته ور کړه .

۱۲۳٤ م ٦٣٢ ق

خوجه معین الدین حسن بن غیاث الدین حسینی سجزی چی په سیستان کی زیږیدلی او په اجمیر کی د چشتی طریقی مرشد و وفات سو اوپه اجمیر کی ښخ دی (دوشنبه ٦رجب) د نور الدین شیخ الاسلام دهی سید مبارك غزنوی وفات او ښخیدل په دهلی کی .

۱۲۳۵ م ٦٣٣ ق

ملك شمس الدین علی بن مسعود د سیستان پاچا سو (رمضان)

۱۲۳۷ م ٦٣٥ ق

نوسال نوین مغولی حکمران په خراسان کی.

۱۲۳۹ م ٦٣٧ ق

د عتیق بن علی بن محمد هروی محدث وفات .

دهرات بیا ودانی او دانجیل او النجان ولی بیا جوړ ول .

۱۲٤۰ م ٦٣٨ ق

گر گوز مغولی حکمران په خر اسا ن کی .

یوسف بن احمد سجستانی حنفی فقیه دمنیة المفتی او غنیة الفقهاء مولف په سیواس کی مړ سو .

دسید بر هان الدین محقق ترمذی وفات . دی دمو لانا جلال الدین بلخی مرشد و .

۱۲٤۱-۱۲٥۱ م ٦٣٩-٦٤٩ق

مغولی پنځم پاچا قرا هولا گوبن تولی بن چنگیز په افغا نستان کی.

۱۲٤۲ م جمعه ۱۳ رجب ٦٤۰ ق

دعبدالرحمن بن عبد السلام بن اسماعیل لغمانی اقضی القضات اود بغداد د مستنصریه مدرسی دمدرس وفات او دابو حنیفه په هدیره کی ښخیدل . (تولد یی ٥٦٤ق)

۱۲٤۲ م ٦٤۰ ق

دابو نصر مسعود بن ابی بکربن حسین بن جعفر فراهی حنفی فقیه دنصاب الصبیان او اللمعه فی نظم مسایل الجامع الصغیر اوذات العقدین دمو لف وفات .

امیر مجدالدین کالیو نی فرا ه ونیوی اود اسپهبدکلایی ورانه کړه، اوپه سیستان کی سیل راغی .

۱۲٤۳ - ۱۲٥٦ م ٦٤۱- ٦٥٤ق

امیر ار غون بن ابا قابن هولاگو بن تو لی بن چنگیزمغولی شپږم پاچا په افغا نستان کی .

۱۲٤٤ م ٦٤٢ ق

محمد بن اسما عیل خطیب شفور قانی (شبرغانی) حنفی فقیه په دهلی کی صنوان القضافی الفتاوی تالیف کیء .

۱۲٤٥- ۱۲۷۷ م ٦٤٣- ٦٧٦ ق

ملك شمس الدین محمد مهین دابوبکر کرت زوی دمور له خوادتاج الدین عثمان مرغنی لمسی دهرات پا چا.

۱۲٤٥ م ٦٤٣ ق

ملك رکن الدین دعا یشی ز وی دعزا لدین عمر مر غنی لمسی دکرت دکهول حکمران په خیسار کی .

۱۲٤٥ م ٦٤٣ ق

هولا گو دچنگیز لمسی خرا سان ته راغی او ملك شمس الدین کر ت دهرات پاچا دامیر ار غون سره دده هر کلی وکی .

۱۲٤٦ م ٦٤٤ ق

شمس الدین محمد مهین دابوبکر کرت زوی د هرات پاچا دسا لین نوین مغول سره ملتان او لا هور ونیول او دی دلا هور حکمران سو مگر په ٦٤٥ ق دمنکو خان در بارته وغو ښت سو .

۱۲٤۷ م ٦٤٥ ق

منکو خان دهرات شمس الدین محمد مهین کرت ترابا سین پوری دټول افغانستان مستقل پاچاومانه.

۱۲٤۸ م ٦٤٦ حدود

شیخ عماد الدین شفور قانی دهند قاضی القضات معزول اوپه بدایون کی عماد الدین ریحان دی مړ کی.

۱۲٤۹ م ٦٤۷ ق

شمس الدین محمد مهین کرت دهرات لو ی پاچا، ټول افغا نستان دخرا سان له آخره ترابا سین پوری دهرات په مر کزی حکو مت پوری ونښلول .

۱۲٥۰ م ذیحجه ٦٤٨ ق

دعبدا لملك بن عبدا لسلام بن حسین لغما نی حنفی فقیه دبغداد دمشهد ابی حنیفه مدر س و فات او دامام ابو حنیفه په هدیره کی ښخیدل.

۱۲٥۰ م ٦٤٨ حدود

فخر الدو لة والدین ملك شاهنشاه افغان حکمران چی مستنگ یی پایتخت و .

دده زوم میرا نشاه اوزوی ملك بهرا مشاه هم ددی وخت افغا نی امیران وو .

۱۲٥۱ م ٦٤٩ ق حدود

ملك تاج الدین هر موز په تیر ی کی دقند هار شمالی خواته افغانی حکمران و .

۱۲٥۲ رمضان ٦٥۰ ق

دامام رضی الدین حسن بن محمد بن حسن صغانی غز نوی مشهور لغوی اوعالم و فات په بغداد کی.

(ولادت : لاهور ٥۷۷ ق پروربنت غزنی) دمشارق الا نوار او العباب لیکوال .

۱۲٥۲ م ٦٥۰ ق

محمد بن علی بستی (تاریخ سوری) وکیښ چی ځنی قدیم پښتو اشعاریی یکښی و لیکل .

۱۲٥۳ م ٦٥۱ ق

ملك شمس الدین مهین کرت پاچا مستنگ او خاسك ونیول او ملك شهنشاه اوبهرامشاه افغانی امیران ئی روزل اومیرانشاه سیستان ته ولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دامیر خسرو بن‌امیر سیف ا لدین بلخی دهلوی مشهور شاعر دژو ند دوره .

١٢٥٣ م ٦٥٢ ق

دنجم‌الدین حسن بن علاء سجزی دهلوی دری شاعر اوصوفی ولادت‌ده خپل فوائد الفواد په ٧٢٠ ق تالیف کړی دی .

١٢٥٤ م ٦٥٢ ق حدود

ملك حسام‌الدین جاول په زابل‌کی افغانی حکمران و .

ملك نصرالدین‌ابوالفتح بن‌مسعود صفاری په‌نیمروز کی سکه وو هله.

١٢٥٥ م صفر ٦٥٣ ق

المار افغان دقندهار دشمالی خوا تیری حکمران دملك شمس الد یـن مهین کرت سره په جنګ‌کی وواژه سواوتیری ئی‌ملك‌حسام‌الدین حاول ته وسپاره .

١٢٥٥ م شعبان ٦٥٣ ق

په تګین آبادکی دشعیب سورانی افغان سره دملك شمس الد یـــن مهین کرت جنګــك او دشعیب وژل دکهیرا په کلاکی .

١٢٥٦ م رجب ٦٥٤ ق

ددوکی په کلاکی د ملك سنــدان افغان سو رانی (دشعیب تربور) اودملك شمس‌الدین مهین کرت‌جنګك اودسندان وژل .

١٢٥٧ م ٦٥٥ ق

دملك شمس الدین مهین کــرت لښکر ترکوه سلیمان پوری پر مــخ ولاړل او دافغانی امیــرانو بله کــلا (ساجی)ئی هم ونیوله.

١٢٥٧ م ٦٥٥ ق حدود

دقندهار په جنــوب اوډپښین او کاکړستان په سیموکی ملك پهلوان جلم ــ احمــدتوری‌ــ مهتر کیــورا‌ــ مهتر سیورن‌ــ راناکنجر‌ــ جمال‌الدین بهروز کهیرایی افغانی امیران وو.

١٢٥٨م ٦٥٦ ق

دملك شمس الدین مهین کر ت غلبه پر سیستان باندی . دملك‌علی بن مسعود وژل او دملك نصیرالدین اوعلاؤالدین شړل مستنګ‌تــه .

دشیخ ابو المعالی سیف الدیـــن سعید بن مظفر با خرزی صوفـــی وفات په بخارا کی .

١٢٥٩م٦٥٧ق

ملك شمس لدین مهین کرت تر دره بولان ور تیر سو او په سند کی بهکر کلابند کیء .

١٢٥٩م ٦٥٨ق

قاضی القضات صدر جهان ابــو عمر منهاج الدین عثمان بن سراج‌ــ الدین محمد بن منهاج الدین عثمان جوز جانی خپل کتاب طبقات‌ناصری دسلطان ناصر الدین محمود بـــن ایلتتمش په نامه وکیښ .(دده ولادت ٥٨٩ ق دغور په فیروز کوه‌کی) .

ملك میر انشاه افغانی‌امیردشمس الدین مهین کرت لښکرو په جنګك کی وواژه

په دهلی کی دشیخ بدر الدیــن غزنوی وفات او هلته یی ښخیدل .

علاء ا لد ین عطا ملك جـــو ینـــی ته .

(جهانکشای جوینی‌ؤدمغولو پراحوال باندی وکیښ د لیدن طبع١٩٠٦)

١٢٦٠م٦٥٩ق

دملك تاج الدین کرد اوامیرهوبو‌ــ امیر هرموز افغانی امیرانو جنګ په مستنګ کی د کرت پاچا دجنګی امیرانو سره .

١٢٦٢‌ــ ١٣٣٩م ٦٦١ ــ ٧٤٠ق

باباهوتك دتولرزوی دزابل‌دترنك پښتو شاعر او دهو تکو دلوی پلار دژوند دوره دمغولو په جنګ کی دده پښتو حماسی شعر سته .

١٢٦٤م٦٦٣ق

دسیستان په‌بر زر کی ولی کښل او کښت ډیرول .

١٢٦٧م٦٦٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت تر تیراه پوری تولی افغانی سیمـــی ونیولی .

مولانا جلال الدین غزنوی مفتـــی چی دیوه چا ما ینه یی بل ته ورکړی وه په‌هرات کی وواژه سو.

په‌سختی زلزلی سره دنشا پو ر بیا ورانی چی په ٦٦٩ق داباقا پــه امر بیا ودان سو .

١٢٦٩م ٦٦٧ق

دمحمد بن ابوبکر عثمان امامـــی هروی شاعر وفات .

ملك نصیرالدین محمد دسیستان پایتخت ودان کی .

١٢٦٩م٦٦٨ق حدود

په هرات کی دمغولی شهزادګانو براق او اباقا جنګونه او دملـــك شمس الدین مهین کرت تګ‌خیسار او په‌ اوبه‌ـ

خسرو نیمروز نصیر الدین محمد بن مبارز الدین دنیمروز ارګ بیــا جوړ کی .

١٢٧٠م ٦٦٩ق

دشیخ ابو نصریحیی بن‌تاج الدین محمود بوزجانی‌جامی وفات(٤صفر).

١٢٠٧‌ــ١٢٧٣م ٦٠٤‌ــ٦٧٢ق

دمحمدبن‌محمدبن‌حسین‌بن‌احمد(مولانا جلال الدین) بلخی رومی دمشهور مثنوی دشاعر او لوی صوفی دژوند دوره .

ولادت یی په بلخ او مرګ یی په قونیه (ترکیه) کی و ، دمولو یــه صوفیانو ډله ده ته منسوبه ده .

١٢٠١‌ــ١٢٧٤ م٥٩٧ ‌ــ٦٧٢ ق

دخواجه نصیر الدین محمد بـــن محمد بن حســن طوســی مــعروف فیلسوف او ریاضی پو هاند دمراغی درصد خانی بنا کوونکی د ژوندوره (وفات یی په بغدادکی ذیحجه ،ولادت یی په طوس کی ١١ جمادی الاولی).

١٢٧٥م٦٧٤ق

له خیساره دملك شمس الدیــن مهین بیرته راتګ هرات ته .

١٢٧٦م٦٧٥ق

دسیستان په لاش کی دسفیـــد دزکلاجوړول اوله‌هلمنده خشکرودته او به رسول .

١٢٧٨م٦٧٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت د مغولو دربار اصفهان ته و غو ښت او په تبریز کی یی په زهرومړ کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۸۷ـ۱۳۰۵م۶۷۷ـ۷۰۵ق

دمحمد شمس الدین کهین دشمس الدین مهین زوی په هرات کی‌دکرت کهول دپاچا سلطنت .

۱۲۸۱م۶۸۰ق

دقند هار ښار ملك رکن الدین کرت (شمس الدین کهین) ونیوی.

۱۲۸۲م۶۸۱ق

دعلاء الدین عطا ملك جوینی‌وزیر او لوی مؤرخ دتاریخ‌جهانکشادمؤلف وفات (ولادت یی ۶۲۳ق)

۱۲۸۳ م ۶۸۲ ق

ابو جعفر محمد مرو رودی‌محدث خپل کتا ب مختصر جامع الاصول وکیښې .

۱۲۸۴ م ۶۸۳ ق

دسلطان احمد نکو دربن هلاکوله خوا پر سیستان او فراه ، بست ، تګین آباد باندی د نیمروز د ملك نصیر الدین د پاچهی منښه .

۱۲۸۵ م ۶۸٤ ق

په زرنج کی د حصار طاق ودانول.

۱۲۸۷م۶۸۶ق

احمد بن سعید لودی خپل کتاب اعلام اللو ذعی فی اخبار اللودی د دلود یانو پرتاریخ باندی وکیښې .

په بلخ کی دحضرت علی بن‌ابی طالب پر مزار باندی دخواجه‌خیران په کلی کی ودانی جوړه سوه .

درضی الدین عبدالله بن محمد امامی هروی شاعر و فات په اصفهان‌کی (۱۷ محرم)

۱۲۸۹ م ۶۸۷ ق

دمحمد بن محمد ابو الفضل بر هان الدین نسفی حنفی مفسر او اصولی او کلامی مؤلف وفات په بغداد کی (ولادت‌ئی ۶۰۰ ق) دی دابن سینا د اشارا تو شارح اود مطلع السعاده مؤلف دی .

د مولانا برهان الدین محمود بن ابوالخیر سعد بلخی مشهور عالم‌په دهلی کی وفات .

۱۲۲۶ـ ۱۲۸۹ م ۶۲۳ـ ۶۸۸ ق

دشیخ متی دعباس زوی په‌قوم خلیل غوریاخیل دژوند وخت. ده په پښتو خپل‌اشعار په‌یوه‌کتاب (دخدای مینه) کی‌سره راټول‌کړه اود (ښکلاشاعر) بلل کیږی .

۱۲۹۰ م ۶۸۹ ق

سلطان فیروز شاه جلال الدین خلجی (افغان) د هند پاچا سو، (۳ جمادی الاخری) قتل ۶۹٤ ق .

۱۲۹۳ م ۶۹۳ ق

دملك شمس الدین کرت استاځی مولانا شمس الدین دغور قاضی او مولانا زین الدین داسفزار قاضی د نیمروز دملك نصیر الدین دربار ته راغلل اوروغه‌ئی وکړه .

۱۲۹٤ م ۶۹٤ ق

شاه شمس الدین علی دقهستان اوقاین حکمرا ن دنیمر و ز د ملك نصیر الدین اطاعت و مانه او ملك ینا لتګین په فراه کی اود کرمان حکمرانانو هم دنیمروز پاچا ته غاړه کښیښوه، سلطان رکن الدین‌ابراهیم شاه خلجی په هند کی سکه ووهله

(رمضان) .

۱۲۹۶ م ۶۹۵ ق

دمحمد بن ابراهیم بن محمدبستی مالکی فقیه دشرح الایضاح دمؤلف وفات. په سیستان کی‌د (دیورك) سیمه بیاودانه کړه سوه .

علاء الدین محمدشاه خلجی په هندکی پاچا سو (وفات ۶ شوال ۷۱۵ ق) .

۱۲۹۷ م ۶۹۷ ق

ملك فخرالدین کرت دشمس‌الدین کهین زوی په هرات کی پرتخت کښینوست اوغازان‌خان‌دده حکمرانی له‌هراته تردریای سند او آموپوری ومنله .

۱۳۰۰ م ۶۹۹ ق

د محمد بن محمود زوزنی حنفی فقیه دنصاب الذرایع او ملتقی‌البحار دمولف وفات . دپور بهاء جامی خراسانی شاعر دوفات حدود .

۷۰۰ق

۱۳۰۰ م ۷۰۰ ق حدود

ربیعی فوشنجی شاعر خپله کرت نامه دملك فخرالدین کرت په نامه‌په هرات‌کی نظم کړه .

په خراسان کی دنستعلیق هنری خط آغاز .

۱۳۰۱ م ۷۰۱ ق

د ظهیر الدین اسحاق بن ابی بکر ولوا لجی حنفی فقیه او مفتی وفات .

۱۳۰۲ م ۷۰۲ ق

د قاضی محمد بن حمید الدین محمود بن عمر محمودی دبلخ‌دقاضی اود الملل والنحل دمؤلف وفات بنخیدل په بلخ کی .

صدرالدین ربیعی‌فوشنجی خطیب اودملك فخر الدین کرت ندیم‌دکرت نامی ناظم په‌هرات کی ووژل سو.

۱۳۰۳ م ۷۰۳ ق

شاه علی د سیستان شهزاده په قائن‌کی ووژه سو .

۱۳۰۵ م ۷۰۵ ق

د مولانا حکیم الدین غوری عالم وفات .

۱۳۰۵ ـ ۱۳۰۶ م ۷۰۵ـ ۷۰۶ ق

ملك فخرالدین دشمس الدین‌کهین زوی په هرات کی دکرت کهول پاچاو.

۱۳۰۶ م ۷۰۶ ق

دعبدالعزیز بن محمد علی طوسی شافعی فقیه او عالم وفات په دمشق کی ۹ جمادی الاولی .

دشیخ صلاح الدین طوسی وفات چی د شیخ ابو نصر سرا ج له پښته‌ؤ (رجب) .

۱۳۰۷ م ۷۰۶ ق

ملك فخر الدین امانکوه ته ولاړ امیریساول اوبو جای دمغولی لښکر مشرانو په‌هرات کی‌جمال الد ین‌سام محاصره او مړ کی ء .

۱۳۰۷ـ ۱۳۲۸ م ۷۰۶ـ ۷۲۹ ق

ملك غیاث‌الدین‌محمددشمس‌الدین کهین کرت زوی دهرات پاچاو .

۱۳۰۹ م ۷۰۹ ق

دسید نظام الدین مرتضی‌عربشاه بن سید محمودشاه سبز واری‌عالم وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰۹ م ۱۰ محرم ۷۱۰ ق

دمولانا اقضی القضاء علاء الدیـــن ابی بکر ابیوردی وفات په ابیورد کی .

۱۳۱۱ م ۷۱۱ ق

میرحسینی غوری نز هة الا روا ح تالیف‌کیٔ .

۱۳۱۳م ۷۱۳ ق

ملك علاء الدین دشمس الدین کهین زوی دهرات امیرسو.

۱۳۱۳– ۱۳۱٦ م ۷۱۳– ۷۱٦ ق

د ابوسعید بن اولجایتو حکمرانی په خراسان کی .

۱۳۱۵ م ۷۱۵ ق

دحسن بن نصیر الدین محمدبن محمدبن حسن طوسی عالم وفات په بغداد کی .

۱۳۱٦ ـ ۱۳۳۵ م ۷۱٦ ۷۳٦ ق

دسلطان ابو سعید بهادر خان‌بن اولجایتو دسلطنت دوره پر خراسان او ایران‌باندی.

۱۳۱٦ م ۷۱٦ ق

دشیخ عبدالرحمن‌خراسانی زاهد وفات په بغداد‌کی .

سلطان مبارك شاه قطب الدیـــن خلجی په هندکی پاچاسو (تر ۷۲۰ق پوری) .

ملك غیاث الدین کرت پـر اکثر افغانستان قبضه وکړه .

۱۳۱۸ م ۱٦ شوال ۷۱۸ ق

د امیر حسینی حسین بن عالـم غوری هــروی دروز گان دگـزیو د اوسیدو نکی دری شاعر او عارف وفات اوښخیدل دهرات‌په مصرخ‌کی دنزهةالا ر وا ح او کنز الر مو ز مؤلف .

۱۳۱۸– ۱۳٤۱ م ۷۱۸ ـ ۷٤۲ ق

شمس الدین احمد افلا کی خپل مناقب العارفین دمولانا جلال الدین بلخی دکورنی او دوستانو پراحوال وکیبنی .

۱۳۱۹ م ۷۲۰ ق

عبدالله صیرفی هروی خطا ط یو قرآن په ثلث خط و کیبنی (گنجینه مشهد رضوی) .

ملك غیاث‌الدین محمدکرت‌اسفزار له ملك قطب الدین اسفزاری څخه ونیو .دغسی هم ده باخر ز،خوا ف، نیاز آباد ونیول .

د هرات لــوی مسجد د ملــك غیاث الدین محمد کرت په امرترمیم سو.ددغه ملك‌په‌حکم دشیخ الاسلا م احمدجام ژنده پیل دهدیری بناجوړه سوه.

سلطان خسرو شاه ناصرالدین خلجی دهند پاچا سو .

۱۳۲۰ م ۷۲۰ ق حدود

دمولانا عماد الدین غوری وژل‌په هند کی .

۱۳۲۱ م ۷۲۱ ق

غیاث الدین محمد کرت حج ته‌په سفر ولاړ اوخپل زوی شمس الدین محمدیی په‌هرات‌کی جانشین‌پرینبود. دهرات ددر بار منشی خواجه شهاب عزیز او مولانا نظام الـدین قاضی القضات او مو لانا بدرالدین ازابی‌د هرات قاضی و .

۱۳۲۲م ۷۲۲ق

دمولاناضیاالدین محمدبن‌سراج‌الدین هاشم ابیوردی وفات اوپه میمنه کی ښخیده .

دابراهیم بن محمد بن ابی‌بکربن محمد حمویه جوینی شافعی فقیه او محدث وفات (ولادت‌ئی ٦٤٤ ق) .

۱۳۲٤ م ۷۲۵ ق

دامیر خسرو بلخی‌دهلوی مشهور شاعر وفات او ښخیدنگ په دهلی کی .

۱۳۲٦ م ۷۲۷ ق

غیاث‌الدین محمدکرت امیرچوپان ووازه اوپخپله د سلطان ابو سعید دربار ته ولاړ (۷۲۸ ق) .

دامیر نجم‌الدین‌حسن‌بن علاسجزی دهلوی شاعر او صوفی وفــات او ښخیدنگ په دهلی‌کی .

۱۳۲۷ م ۷۲۸ ق

امیر چوپان نویان په هرات کی دسلطان ابو سعید بهادرایلخان په امر ووژل سو.

ملك نصیر الدین په سیستان‌کی مړ سو .

شاه نصرت بن نصیر الدین بن مسعود دسیستان صفاری پاچا په نیمروز کی کښبینوست .

اخی محمود خیاط (عیار) په نشا پور کی مړ سو .

۱۳۲۸ م ۷۲۹ ق

ناری طغای دخراسان حکمران د سلطان ابو سعید څخه یاغی سومگر په همدغه کال ووژل سواوپه ۷۳۰ ق امیر شیخ علی دخراسان حکمران سو .

۱۳۲۸– ۱۳۲۹ م ۷۲۹– ۷۳۰ ق

ملك شمس‌الدین دملك‌غیاث‌الدین محمد کرت زوی دهرات پاچاؤ .

ضیامحمد مسعود غز نوی طبیب په هند کی مجمو عــه ضیایی دطب تالیف کړه .

۱۳۲۹– ۱۳۳۱ م ۷۳۰– ۷۳۲ ق

ملك حافــظ د ملك غیاث الدین محمدکرت زوی دهرات پاچاؤ .

۱۳۳۰ م ۷۳۱ ق

ملك قطب‌الدین‌محمدبن رکن‌الدین محمودبن‌بهرامشاه دسیستان‌صفاری پاچا په نیمروزکی‌سکه‌ووهله، اوشاه نصرت الدین مړ سو .

د جلال الــدین شاه بــن قاضی فخر الدین د هرات دقاضی وفــات (۱۷ رمضان) .

۱۳۳۱– ۱۳٦۹ م ۷۳۲– ۷۷۱ ق

ملــك مــعز الدین دغیاث الدین کرت زوی د هرات لوی پاچاؤ .

۱۳۳۲ م ۷۳۳ ق

ملك عزالدین‌بن رکن‌الدین محمود په نیمروزکی سکه ووهله .

دمولانا ظهیرالدین محمد بن‌احمد غوری شیخ الاسلام وفات اوښخیدل په هرات کی .

مجد الدین محمد خوافی (مجــد خوافی) خپل کتاب (روضه خلد) د سعد ی‌د گلستان په تقلید وکیبنی (شوال) .

۱۳۳۳م محرم ۷۳٤ ق

ابو عبدالله محمد بن موسی بن محمد طنجی (ا ین بطــو طــه) دالمغرب مشهور گرزندوی دنشاپور څخه هرات، سر خس، ترمذ،بلخ ته

راغی اود هندوکش له لاری کابل، غزنی‌ته‌ولاړ، دکرماش (کورم)پرخوا دریای سند او هندوستان ته تیـر سو .

۱۳۳٤ م ۷۳۵ ق

شیخ معین الدین آوه یی جوینی خپل نگارستان دسعدی دگلستان‌په تقلید وکیښ .

شمس‌الدین طاهرشاه میرسواتی په کشمیر کی سکه ووهله .

۱۳۳۵ م ۷۳٦ ق

په‌هرات کی دسید عبدا لله بن معاویه علوی دمزار عمارت اوگنبده په مصرخ کی داؤد تاج الدین احمد جوړه کړه .

۱۱ اپر یل ۱۳۳٦ م ۲۷ شعبان ۷۳٦ ق

تیمور بن تراغای برلاس دماوراء النهر دکش په ښارکی وزیږیده .

۱۳۳۷م۷۳۷ق

مولانا نظام الدین عبدالرحیم بن فصیح الدین محمدمایز نابادی‌خوافی په هرات‌کی شهید اوپه خیابان کی ښخ سو (ذیقعده).

مولا نا جمال الدین محمدبن‌حسام دهرات عالم او شاعر وفات سو .

په خراسان‌کی دخواجه‌عبدالرزاق بن خواجه شهاب الدین با شیقینی‌د سر بداری پاچهانو د نیکه خـروج (قتل ئی په ۷۳۹ ق) پایتخت ئـی سبز وارو

۱۳۳۸ م ۷۳۸ ق

دجمشید بن طاهرشاهمیر سواتی حکومت پر کشمیر .

۱۳۳۹ م ۷٤۰ ق

دبابا هوتك دتولر زوی دپښتنوقائد اوشاعر وفات .

د ابو الفضل خواجه قطب الدین یحیی جامی صوفی او عالم وفات‌په هرات‌کی اود فیروز آباد په دروازه کی ښخیده (یکشنبه ۲۱ جمـادی الاخری) .

دعلاء الدین علی شیر بن طاهر سواتی پاچهی پرکشمیر تر ۷۵۳ ق پوری .

۱۳٤۰ م ۷٤۱ ق

دشیخ الاسلام ابو نصریحیی بن ابو الفضل محمود بوزجانی جامـی وفات په هرات‌کی اوپه دروازه‌فیروز آبادکی‌ښخیدنه (پنجشنبه ۲۱جمادی الاخره) ملك مـعز الدین کرت دده پرهدیره یوه‌ودانی جوړه کړه .

۱۳٤۱ م ۷٤۲ ق حدود

دعلی بن محمد بن ایدمرجلد کی کیمیاوئی عالم مؤلف دژوند وخت . جلدك دخراسان یوکلی‌ودوه فرسخه له‌مشهده لیری)

۱۳٤۱ م ۱۳ صفر ۷٤۳ ق

سلطان معزالدین حسین کرت په زاوه کی امیر مسعود سربداری‌مات کی .

۱۳٤۱ م ۷٤۳ ق

دشیخ قوام الدین محمد بسطامی وفات اود هرات په خیابان‌کی دامام فخر رازی په هد یره کی ښخ سو (رجب) .

دمحمد بن عثمان خراسانی مفسر اومحدث د لطایف التفسیر دمؤلف

وفات .

۱۳٤۳ م ۷٤٤ ق

دخراسان دعیار خواجه قوام‌الدین حسن وفات (جمعه ۷جمادی‌الثانیه).

۱۳٤٦ م ۷٤۷ ق

ملك تاج الدین بن محمد بن‌رکن الدین محمود دسیستان مقامی پاچا په نیمروز کی کښیښنوست او ملك قطب الدین مړسو .

۱۳٤۷ م ۷٤۸ ق

مولانا سعدالدین تفتا زانی‌هروی خپل‌کتاب (مطول) دسلطان معزالدین حسین کرت په نامه پـه هرات کی وکیښ .

۱۳٤۸ م ۷٤۹ ق حدود

شیخ ملکیار د بـابا هوتك زوی پښتو شاعـر خپله د تـرنك عشقی سندره وویله (ولادت‌ئی ۷۱۵ ق) .

۱۳٤۹ م ۷۵۰ ق حدود

شیخ گته بن شیخ یوسف بـن شیخ‌متی‌خپل کتاب (لرغونی‌پښتانه) وکیښ، چی ځینی پښتو قدیم اشعار ئی پکښی ولیکل .

ملك سلیمان ځیرك بـن عیسی ابدالی قبایل دکسی غـره ځخه د قندهار سیموته راوستل.

درکن الدین صاین هروی شاعر دژوند وخت .

فخر الا سلام قطب الدین نسابه زغندی خراسانی مختصر شا فی په طب کی تالیف کی ء .

مولا نا عصامی د هند د افغانـی شاهانو تاریخ فتوح الـسلا طیـن نظم کیء (طبع بنگلور۱۹٤۸م)

۱۳۵۰ م ۷۵۱ ق

په هرات کی دملك معزالدین‌کرت له‌خوا دبرامان دمدرسه سبز جوړول تمام سوه .

سلطان محمود بـن شاه علی د سیستان دصفاری کهول ځخه پـه نیمروز کی اقتدار وموند .

۱۳۵۲ م ۷۵۳ ق

ملك باقر دغیاث الدین محمدکرت زوی دهرات حکمدارو .

دشهاب الدین‌بن علی شیرسواتی پاچهی پر کشمیر .

امیر قزاغن له هراته ماورا النهر ته ولاړ .

په سیستان‌کی ملك شهاب الدین پرتخت کښینو ست .

۱۳۵۸ م ۷٦۰ ق

دمولانا امام فصیح الدین محمدبن محمدبن علاء مروی حنفی زیږ یدنه په مروکی (یکشنبه ۱۷ محرم) .

شیخ ابو سعید بن محمد طوسی دامام محمد غزالی له‌پښته دهرات‌په مصرخ‌کی دامیر حسینی له‌قبره‌سره ښخ سو .

ملك بارك دځیرك زوی دقندهار دابدالی قبیلو مشرو .

۱۳۵۹ م ۷٦۱ ق

امیر تیمور په ماوراء النهر کی حکمران وپیژاند سو .

۱۳٦۳ م ۷٦۵ ق

امیر حسین گور کان دهندوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلاشمالی خوا جوړه کړه .
په هرات کی زلزله وسوه اود
مسجد جامع پیش طاق ونړیدی .

۱۳۶۵م ۷۶۷ق

دکروخ دغار دمسجد ودانـی د
ابو الحسین محمد بن محمد بن‌محمد
بن محمد ابی بکر کرت له خوا.

۱۳۶۸م ۷۶۹ق

دامیر محمود بن امیر یمین‌الدین
طغرائی (ابن یمین) دخراسان‌داخلاقی
شا عر وفات . (۸ جمادی الاخری
۳۰ جنوری) .

۱۳۶۹ م ۷۷۱ ق

امیر تیمور لنګ په‌ماوراء النهر
کی امیر حسین مات کړء اوپه
(صا حبقران) مشهور سـو ، دده
سلطنت تر ۸۰۷ ق پوری‌و .
امیر تیمور بلخ‌ونیوی اوددغه‌ځای
امیر حسین ګور ګان ئی ووازه اود
بلخ زړه کلائی ونړوله. اوخلك ئی
قلعه هندوان ته راوستل .
ملك بهرام په سیستان کی مـړ
سو .

۱۳۶۹ ـ ۱۳۸۱ م ۷۷۱ـ ۷۸۳ ق

دملك غیاث الدین پیر علی کرت
دمعزالدین دزوی سلطنت په هرات
کی .

۱۳۸۲ م ۷۷۲ ق

د قطب الدین بن طاهر شاه میر
سواتی سلطنت پرکشمیر تر ۷۸۸ق
پوری .

۱۳۱۴ـ ۱۳۷۲ م ۷۱۴ـ ۷۷۳ ق

دعمر بن اسحاق بن احمد غزنوی
فقیه او حکیم او مؤلف اود مصر د
قاضی دژوند دوره .

۱۳۱۶ ـ۱۳۷۴م ۷۰۶ ـ۷۷۶ ق

دعبدالله بن محمدبن احمد حسینی
نشا پـور ی حنفی فقیه او اصولی
(جمال الدین نقره کار) دشرح‌المنار
دمؤلف دژوند دوره .

۱۳۷۵ م ۷۷۷ ق

سلطان شاه خطاط په‌رقاع تعلیق
خط دسلطان غیاث الدین محمدکرت
په امر دهرات دمسجد جامع پرهفت
جوش لوښی باندی تاریخ ولیکه .
فصیح احمد بن جلال الدین محمد
خوافی‌هروی‌د (مجمل فصیحی) لیکوال
په هرات کی وزیږید .

۱۳۷۶ م ۷۷۸ ق

دمولانا جلال‌الدین‌محمود مرغابی‌زاهد
وفات اود هرات دمرغاب په کلی‌کی
ښخیدل .

۱۳۷۷ م ۷۷۹ ق

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی
وزیږید (پنجشنبه ۱۴ ربیع‌الثانی) .
په‌هرات کی دخواجه نظام الدین
داؤد تاج الدین احمدپه سعی‌دخواجه
ابوالولید احمد مزار جوړ کړسو .

۱۳۷۸ م ۷۸۰ ق

ملك غیاث الدین پیر علی کرت د
هرات کلابیا جوړه کړه .

۱۳۸۰ م ۷۸۲ ق

امیر تیمور لنګ دماوراء النهرتر
نیولو وروسته تر دریای آمو راتیر
سو، اندخود، سرخس، فوشنج ئی
ونیول .
امیر تیمور خپل زوی میرا نشاه

دخراسان په حکمرانی او فتح کولو
وګوماره .
په اندخود کی‌دباباسنګو درویش
دژوند و خت چی قبرئی هم هوری
دی .

دملك القضاه قاضی جلال الدین
محمود امامی دهرات دقاضی وفات
اوپه ګازرګاه کی ښخیدل .

۱۳۸۱ م ۷۸۳ ق

امیر تیمور هرات ونیوی او دهغه
ښار کلاوی‌ئی‌ونړولی، دکرت‌دکهول
پاچهی پرپیر علی ختمه سوه .
ملك پرپل دخیرك زوی دقندهار
دابدالیانو مشرو .

۱۳۸۲ م ۷۸٤ ق

دمحمدبن‌محمدبن‌علی نشاپوری‌خطیب
اود مصر دمفتی وفات په مصر کی.
دی د شرح التعجیز فی‌الفقه مؤلف
دی .
ملك قطب الدین بن عزالدین بن
رکن الدین محمود دنیمروز امیرو .
امیر تیمور نشاپور ونیوی.

۱۳۸۳ م ۷۸۵ ق

امیرتیمور اسفزار،فراه، سیستان
ونیول، بست اوقندهارئی وران‌کړل
اود شمالی او غربی افغانستان پاچا
سو .
امیرتیمور دقندهار حکمرانی امیر
سیفل برلاس ته وسپارله .
دشیخ سیف الدین خلوتی هروی
زاهد وفات اود ګازرګاه دپله سره
ئی په هرات کی ښخیدل .

۱۳۸٤ م ۷۸٦ ق

ملك غیاث الدین پیرعلی اخرنی
کرت پاچـا اودده ورور ملك محمد
سرخس او امیر غوری بن ملك پیر
علی په سمرقند کی دامیر تیمور په
حکم ووژل سوه. (دپنجشنبی مانبام
۱۰ ربیع الثانی)

۱۳۸۵ م ۷۸۷ ق

بابا سنګوی ولی په اندخوی کی
وفات او ښخ سو .

۱۳۸٦ م ۷۸۸ ق

شاه شاهان تاج الدین بن قطب
الدین دسیستان پادشاه‌و .
سکندر شاه بن هندال بن طاهر
سواتی دکشمیر پاچاو تر ۸۱۳ ق
پوری .

۱۳۸۸م ۷۹۰ق

امیر تیمور د فارس له فتو حاتو
څخه راستون سو .
احمد هـروی خـطاط د عجایب
المخلو قات یـوه خطی نسخه په
نستعلیق خط دربیع الاول په لومړی
ورځ ولیکله. (دپاریس ملی‌کتابخانه)

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

ملك پیرمحمدبن ملك غیاث‌الدین
پیر علی دمیرزا میرانشاه بـن امیر
تیمو ر په حکم په هرات کی وواژه
سو .

۱۳۲۷ـ ۱۳۸۸م ۷۲۸ـ ۷۹۱ ق

دبهاء الدین محمدبن احمدنقشبند
فاروقی لوی صوفی اود نقشبند ی
طریقی دمؤسس دژوند دوره .

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

دشیخ زین الدین ابوبکر تایبادی
وفات چی په تا یبا د کی ښخ دی
(پنجشنبه ۳۰ محرم).

(c) Ketabton.com: The Digital Library

دمولانا علی بدر دهرات د شاعر دژوند وخت .

۱۳۸۹ م ۷۹۲ ق

دمحمد بن عثمان بن محمدزوزنی دشرح تلخیص المتاح دمؤلف‌وفات

۱۳۹۰ م ۷۹۳ ق

د سعد الدین مسعود بــن عــمر تفتازانی هروی لوی عالم او مولف وفات په سمر قند کی اوپه‌سرخس کی ښخیدنه. (ولادت ۷۱۲ ق) .

۱۳۹۳ م ۷۹۶ ق

د مولانا جــلال الدین محمد بــن نصیر الدین‌یحیی وفات اوښخیدنګ دهرات په خمچه آبادکی (پنجشنبه ۲۵ ذیحجه) دی دفصیحی خوافی‌پلار دی .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی وزیږیدی دی لوی خطاط هــم دی .

۱۳۹۶ م ۷۹۹ ق

شاهزاده با یسنقر دشاهرخ زوی وزیږیدی (جمعه ۱۱ ذیحجه) دی یو هنر مــند خطاط او عــلم پالونکی شهزاده و .

د امیر تیمور په فرمان دخراسان حکمرانی دده زو ی میرزا شا هرخ بهادرخان ته وسپارله سوه

۸۰۰ق

اپریل ۱۳۹۸ م رجب ۸۰۰ ق

امیر تیموردترمذ، خلم، سمنګان، بغلان‌له‌خوا اندراب ته راغی‌اوله دغه ځایه ئی پرکتور (کافرانو) باندی د خاواك له‌خوا حملی وکړی (رمضان)

۱۳۹۸ م ۸۰۰ ق

امیر تیمور دخاواك او پنجشیرله خوا کابل ته راورسیدی .
په‌سیاه پو شو کا فرو کی‌یی یوه ک جوړه کړه اولښکرئی پکښی‌کښینو (ذی قعده) .

امیر تیمور دپنجشیرله‌خوا پروا ته‌راغی اویوه لویه‌واله (جوی ماه گیر) پنځه فر سخه یی دغور بن له‌روده وکښله (ذی‌قعده)

ملك محمد دلشکر شاه او غان وزور امیر تیمور ته پناه ور وړه او ایریوب دکلا ودانــول شرو سوه (ذی قعده) .

چهار شنبه دذیحجی لومړی ور امیرتیمور له کابله دکورم دایر یاب (ایریوب) خواته رهی سو. په ۱۸ ذیحجه دشنبی پــه ورځ د شنوزان دری ته ورسیدی او په ۲۱ ذیحج سه شنبه‌دنغر کلا ته و رسیــدی او هغه‌ئی ودانه کړه .

امیر تیمور خراسان تــر غــور پوری خپل زوی شاهرح ته وسپاره.
امیر تیمور خپل لمسی پیر محمد دکابل او غزنی اوقندهارحکمران کی‌ع اوهغه ترا باسین پوری‌دکوه سلیمان افغانان سره وکوتل، اواچه اوملتان ئی‌دلوړ سند په وادی کی ونیول .
په کورم کی دلشکر شاه اوغانی‌او موسی او غانی‌دبنګښو دمشر ترمنځ دایر یوب پرکلا باندی جنګ اود لشکرشاه او غانی وژل او دایریوب کلا ورانول. دقندهار په سیمو کی دملك حبیب بن پوپل مشری په ابدالی قبیلو باندی. د شیخ‌الاسلام ظهیرالدین خلوتی هروی وفات اوپه هرات کی‌ښخیدل ،خواجه‌تاج‌سلمانی

هروی دتعلیق خط په خر ا سان کی رواج کیږ .

۱۳۹۷، ۱٤۹٤ م ۸۰۰، ۹۰۰ق

په خراسا ن کی شپږ دوله خط (اقلام سته) رواجیدل. نسخ، ثلث مناشیر، محقق ، رقاع، ریحان. علاوه پردی دنسخ او تعلیق اوځخه نستعلیق‌هم وزیږید. دکنردسلطانانو داقتداروخت له ننګرهاره‌تر کشمیره پوری چی مرکز یی‌دکنړ دپیچ‌دره‌وه. ۸۰۰ ق ، په حدودکی له دوی‌ځخه سلطان پکهل بن کهجامن ین‌هندو حکمران و.

۱۳۹۸ م ۸۰۱ ق

امیر تیمور داورکزو- ترکانو او برمل او غانانو ترایلولو وروسته په جمعه لومړی محرم ۸۰۱ ق کال‌دنغر له‌کلا ځخه دبنوخواته رهی سو،اوپه ۱۲ محرم سه شنبی تر دریای سند واوښت .

(۲٤ سپتمبر ۱۳۹۸م)

امیر تیمور دهند په‌فتح‌کی ۱۲زره سپاره افغانان‌دملك بهاءالدین‌جلوانی اوملك یوسف سروانی اوملك‌حبیب نیازی په مشری بیولی وو .

۱۳۹۹ م ۸۰۱ ق

امیر تیموردهندتر نیولو وروسته په ۲ رجب سه شنبی دریای سندته راورسیدی‌اودکښیتیو پرپله راواوښت په چهار شنبی ۳ رجب بنو ته‌راغی اوپــه سه شنبی ۹ رجب د کــرماچ (کورم) له خوا پروان ته ولاړ،اوپه شنبی ۱۳ رجب تر کوتل شیبر تیر سو، په ۱۹ رجب سمنګان ته ولاړ، اوپه یکشنبی ۲۱ رجب ترمذ تــه واوښت .

دامیر تیمور په حکم دشاهر خ لپاره په هرات کی دباغ شهر قصر جوړ سو .

دقاسم بن حسین غزنوی فقیه د فتاوی النتــف الــحسان د مــؤلف وفات .

دابو القاسم محمدبن محمدزوزنی فقیه دالنصاب فی‌الفقه د مو لـــف وفات .

۱٤۰۰ م ۸۰۲ ق

خواجه‌علاءالدین محمد عطارنقشبندی په دره چغیان کی درستاق شرق‌ته وفات اوښخ ســو (چهار شنبه ۲۰ رجب) .

دامیر تیمورپه حکم مولانا محمد کاخکی او قطب الدین نایی اوحبیب عودی اوعبدالمومن گوینده دموسیقی استادان په‌دار کړل سوه .

۱٤۰۱- ۱٤۰۵ م ۸۰٤- ۸۰۸ ق

ددلاور خان حسین‌غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

۱٤۰۲ م ۸۰۵ ق

ملك قطب الدین بن تاج الدین‌بن قطب الدین پــه نیمروز کــی ســکه ووهله .

۱٤۰٤م ۸۰۷ق

امیر تیمور خواجه فخرالدین احمد طوسی او احمد بــن شیخ حسن د هرات دمالیاتو پردیوان مقرر کړل، اوعلی شاه گربه پخوانی دیوان‌بیګی ئی په دارکیږ او دوولس تنه‌مشران ئی له‌هراته وایستل .

مولانا سید حسام الدین هروی‌په (جمعه غره ر جب) او مولانا محمود

حلاج هروی وا عظ په (۱۷ذیقعده) په‌هرات کې‌و فات سو ل .

امیر تیمورلنگ‌دلوئی امپراتوری رجوړولو وروسته ۷۱ کلن په اترار ی مړسو (۱۷ شعبان) اوپه‌سمرقند کی ښخ سو .

ده گرده‌افغانستان نیولی‌ؤ اوددی خوا حکمران پیرمحمدبن جهانگیربن تیمورو .

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی په هرات کی پرتخت کښېنوست ، دی دشرق لـوی هنر پالونکی پاچا دی .

په‌دغه‌کال دسلطان علی سبزواری ښورښت هم آرام کړ سو .

۱۴۰۴ــ۱۴۴۶ م ۸۰۷ــ۸۵۰ ق

دسلطان شاهرخ بهادر بن امیر تیمور دسلطنت دوره (پایتخت ئـی هرات) .

۱۴۰۴ م ۸۰۷ ق

دشاهرخ په حکم امیر جلال‌الدین فیروز شاه دهرات کلا او امیر سید خواجه دطوس کلا بیا جوړه کړه .

په سبزوار کی دسلطان عـلی بـن مسعود سبزواری او پیرك بغاوت‌اود طوس دحاکم امیر سید خواجه‌له‌خوا ددوی ماتول

دمحمد بن احمد بن محمدبسطامی شافعی صوفی دتذکرة‌المرید دمؤلف وفات .

۱۴۰۵ م ۸۰۸ ق

شاهرخ خیل مخالفان لـه بیخه وکښل اودده زوی میرزا الـغ بیگ اندخود اوشبرغان‌ونیول اودخراسان حکمران سو .

امیر سلیمان شاه چی په‌سرخس کی دشاهرخ پـه فرمان حکمران په خراسان کی یاغی سو، شاهر دده‌مقابلی ته ولاړ، خوهغه سمرق ته وتښتید او شاهرخ په کلات کـ دده کلاورانه کړه، بیرته هرات راغی (۷ جمادی الاولی) .

میرزا سلطان حسین چی د مو له‌خوا دامیر تیمور کړوسی‌ؤ پـ خراسان کی یاغی اونیول سوی په‌هرات کی ووژل سو .

نشاپور په زلزله وران سو .

امیر سید خواجه بن‌شیخ علی بهاد دطو س حکمرا ن سو .دخوا ج شهاب الدین بن‌ناصر الدین لطف الله هروی وفات .

سید خواجه په طوس کی‌یاغی س اوشاهرخ ورغی اوهغه ئی وتښتاو (۸۰۹ق) او استرا بادئی ونیوی .

۱۴۰۵ــ۱۴۳۴ م ۸۰۸ــ۸۳۸ ق

دهوشنگ الپ خان بن دلاورخا غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

۱۴۰۶م ۸۰۹ق

ملك صالح دملك اسماعیل زوی په غور کی وښوریدی خود شاهر امیرانو لقمان برلاس او امیر حسی جاندار هغه وځابه .

دمحرم په لومړی ورځ شاهـر له‌هراته دطوس خواته رهی سو، ا تول خراسان ئی میرزا الغ بیك ت وسپاره، مولانا جلال الدین صدرئی ساری ته‌په‌سفارت واستاوه اوبیرته هرات ته‌را غی (٤ جمادی‌الاو لی).

په بلخ کی پیرعلی تـاز دمیرزا پیر محمد بن جهانگیر بن‌امیرتیمور پیشکار راولاړ سو اومیرزا پیرمحمد ئی مړ کی ء.

شیخ محمد طغرایی هروی خطاط په اعلی ثلث خط یوقرآن وکیښ .

دجام (بردویه‌کلی) په جنگ کـی شاهرخ پرمیرزا عـمر بهـادر بـن میرانشاه کـور گـان بـریمن سو (دوشنبه ۹ ذیقعده ۸۰۹ ق)

میرزا عمر چی په بادغیس کـی نیول سوی‌ؤ مړسو، اوپه هرات کی دامام فخر رازی په هدیره کی ښخ سو لا(۲۵ ذیقعده) .

د هـــر ا ت عید گا ه د خواجه غیاث الدین سالار په اهتمام جوړه سوه. دفتح آباد واله‌دادوان او تیزان پر بلوك په هرات کی جاری سوه. په هرات کی کاختی اوگرانی وه .

۱۴۰۷م ۸۱۰ ق

پیرعلی تا زپه بلخ‌کی‌یاغی‌سوخوچی شا هرخ ورغی نو پیر علی‌په‌هندو کش ننوت او شاهرخ ټول شمالی افغانستان تر تخار ستانه و نیو او

میرزا قیدو دپیر محمد زوی‌یی‌هلته حکمران کیء . یوسف امیری‌دهرات خطاط او شاعر او مذهب‌په هرات‌کی د۱۹ مینا تورو سره یوه کلیله دمنه وکښله (استا نبول) دشا هرخ‌په فر مان‌حصار هندوان بیا جوړه‌شوه ند خو داو شبرغان امیرزاده سیدی احمد بن عمر شیخ ته وسپارل سوه.

شاهرخ له‌هراته دماز ندران په دوهم سفررهی سو او دهغه‌ځای‌تر سمو لو وروسته په ۹ذیقعده هرات ته راستون سو.

په‌همدغه وخت پیر علی تاز چی دبد خشانه یی پر بلخ حمله کړی‌وه ووژل سو او سریی هرات ته‌راواستول سو .

دمرو ښار بیا ودا نو ل.

~~ستول سو~~.

دسلطان بهرام بن کهجامن کنړی حکمرانی پر ننگرهار تر کشمیره.

۱۴۰۸ م ۸۱۱ ق

خواجه شمس‌الدین محمد سمنانی له دیوان اعلی څخه معزول اوپرځای ئی خواجه محمد طاهر مقررسو.

سید فخر الدین محمد او امرعلی شغانی پـه گـډه پـه وزارت مقرر سـول .

خواجه غیاث‌الدین سالار سمنانی دسید فخر الدین په لمسون ووژل سو .

دهرات په‌باغ‌شهر کی دشهزادگانو دختنه کولو لـوی جشن وسـو . (دربیع الثانی اواخر)

شاهرخ پـه جمادی الاولی کـی پر سیستان حمله وکړه اود هلمند دری بندونه یی وران کړه اودزره ولایت وچ‌اووران سو، شاهرخ‌شاه اسکندر د شاه علی زوی په فراه او پهلوان جمال پـه او ك کی مقرر کړل او پخپله هرات تـه ولاړ (دشعبان سلخ) .

شاهرح په فراه کی ینـا لتگین

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطیع کی اوداوك اوجوین کلاوی یی تر سیستانه ونیولی .

دخطای دپاچا ایلچیان هرات ته راغله اود شاهرخ دربار ته ئی دامیر تیمور دمرگ تعزیت او تحفی وړاندی کړی (رمضان) .

شاهرخ دشوال پــه میاشت د بادغیس له لاری ماوراء النهر تــه ولاړ، اود حصار تر سیمی پوری یی ټول هغه مملکت ونیوړه (۲۷) ذیحجه سمرقند ته ولاړ .

حسن بن محمد نشاپوری (نظام اعرج) دریاضیاتو او هیئت پوهاند شرح التذکره للطوسی په علم هیئت کی تالیف کړ .

۱٤۰۹ م ۸۱۲ ق

شاهرخ ټــول ماوراء النهر تــر مغلستان پوری خپل زوی الغ بیگ تــه وسپاره، او پخپله هــرات تــه ولاړ. په همدغه کال مقرر سول :

حصار شادمان تــه میرزا محمد جهانگیر بن میرزا محمد سلطان .
کابل او قندهار ته تر دریای سند پوری: میرزا قیدو د شاهرخ زوی.
بلخ او تخارستان تــر بدخشانــه : میــرزا ابراهیم د شاهــرخ زوی .
سیستان تــه: شیخ زیــن الــدیــن خوافی .

د شاهرخ په حکم دمرو ښاربیا ودان سو، اود اوبو بندئی له مرغابه وتاړه سو، او شاهرخ پخپله مروته ولاړ، او ترلوی اختر وروسته هرات ته راستون سو .

امیر نیك پی شاه بدخشانی هرات ته پناه راوړه او شیخ زین الدیــن خوافی سیستان ته دروغی اوسمون لپاره ولیږل سو، اوشــاه نــصرت سیستانی چی په طوس کی بندی ؤ بیرته خپل پــلار شاه محمود تــــه سیستان ته واستول سو .

د مولانا شهاب الدین عبدالحق طوسی وفات (شوال) .

۱٤۱۰ م ۸۱۳ ق

په قندهار کی دامیر ترمان پیر محمد بن امیر کتلو (پیرك) او مو دود گرمسیری ترمنځ ونښت او دواړه هرات ته راوغوښتل سوه، اودقندهار مشری دشاهرخ له خوا پیر ك تــــه وسپارله سوه مودود په دربار کی مقرر سو .

شاهرخ خپل زوی میرزا بایسنقر په هرات کی قایم مقام پریښو او په ۱٤ محرم ماوراء النهر ته رهی سو، او امیر شیخ نورالدین ئی دسمرقند په سیمه کی مات کی او په ۱۱ ربیــع الاول ئی سمرقند ونیو ، اود ربیع الاخر په اوله کی هرات ته راغی .

په هرات کی دشاهرخ په حکم د یوی مدرسی او خانقاه ودانی پای تــه ورسیده . اود ښــار سرپوښ بازارونه اوچارسو جوړ ســول. د مدرسی مدرسان مقرر سول :

مولانا جلال الدین یوسف حلاج،
مولانا نظام الدین عبدالرحیم باراحمد
مولانا خواجه ناصر لطف الله.
شیخ الاسلام خواجه علاالدین علی چشتی دشاهرخ په فرمان دهرات دخانقاه

شاهرخیه مشر سو .

په هرات کی دشرقی شمال خواته دباغ سفید سره دشاهرخ په فرمان یو نوی کوشك او بــاغ جــوړ سو . (جمعه ۲٤ ذیقعده) .

مولانا شهاب الدین فضل الله د هرات د دار القضا کــاتب وفــات سو .

۱٤۱۰ـ ۱٤۱۷ـ م ۸۱۳ ۸۲۰ ق

علی شاه امیرخان دسکندر زوی د هندال لمسی دشــاه میر سواتــی کړوسی دکشمیر پاچاو .

دمولانا حافظ جلال الدین محمد بن ناصر الدین لطف الله وفــا ت او د هرات په خیابان کی دامام رازی پــه هدیره کی ښخیدل (٤محرم)

۱٤۱۱ م ۸۱٤ ق

دهند دپاچا خضر خان له خوا د ملتان قاضی دشاهرخ دربار تــه د سفیر په توگه راغی او په بادغیس کی شاهرخ ولیدی .

امیر شیخ نورالدین دوهمه پلا پــه ماوراء النهر کی وښورید او شاهرخ په ۲۱ جمادی الاولی ترآمو واوښت او سمرقند ته ورسید، خوامیر شاهملك دهرقداق په و سیله امیر نورالدین مړ کی، اوشاهرخ بیرته هرات تــه راغــی اوبیــا مشــهد تــــه ولاړ .
(۹ ذیقعده)

دمولانا شمس الد ین محمد ظهیــر وفات اود هرات پــه خیابان کــی ښخیدل

دمولانا شیخ اسماعیل خوار زمی وفات په هرات کی (رمضان) .

۱٤۱۲ م ۸۱۵ ق

شاه بهاء الدین دبدخشان حکمرا ن یاغی سو، خود شاهرخ لښکرو دی دپامیر خواته وتښتاوه اودده ورور شاه محمود ئی پرځای کیښناوه .

وروسته میر زا سیو غتمش د بدخشان حکمران وټاکل سو .

شاهرخ په ذیقعده کی مشهد ته ولاړ اومړ دودگر مسیری چی لــه هراته تښتیدلی ؤ بلوڅانو وواژه.دخطا دپاچا دای منك خان ایلچیان او مکتوب د شاهرخ دربار ته راغله اوله هراته شیخ محمد بخشی دسفیر په ډول د شاهرخ له فرمانه سره خــطا تــه واستول سو .

دروم ایلچی محمد قرامان دسوغاتو سره هرات ته راغی، دغسی همــلــه بدخشانه دشاه بهاء الدین بدخشانی ایلچی راغی .

خوارزم هم دشاهرخ په سلطنــت کی شامل سو. پیرك قندهاری مشر دشاهرخ حضورته راغی .

د مولانــا عبدالــلــه بــن قــاضی جلال الدین محمود د هرات دقاضی وفات اوپــه گازرگاه کــی ښخیدل (محرم)

شیخ صدر حیدری دهرات دخانقاء ملك مشر وفات اود فیروز آباد پــه دروازه کی ښخ سو .

ملك قطب الدین علی بن ملك محمود له سیستانه هرات ته راغی اوشاهرخ ته ایل سو .

دسلطان ټومنا کنړی اقتدار لــه ننگرهار ه ترکشمیره .

۱٤۱۳ م ۸۱٦ ق

دهرات حصار اختیارالدین چــی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملك فخرالدين كرت جوړ كړئ اود بايسنقر ته وركړل سوه .
تيمور په حملو كي وران سوئ د
شاهرخ په حكم بيرته ودان سو .
شاهرخ دمازندران په‌سفر ولاړ .
خواجه عبدالقادر گو ينده دهرات
لوی موسيقی نواز خپل كتاب‌مقاصد
الالحان دشا هرخ په نامه وكيښ.
عبدالرزاق بن‌اسحق‌سمرقندی عا لم
او مورخ دمطلع سعدين مؤلف پـــه
هرات کی وزيږيدی. (۱۲ شعبا ن).

۱٤۱٤ م ۸۱۷ ق

شاهرخ تو لـا يرا نتر شيراز ه او
اصفها نه او تبر يزپوری ونيوی او
داصفهان په‌حكمرانی ميرزا ر ستم
بن عمر شيخ، دهمدان اولرستان‌په
حكمرانی ميرزا بايقرا، دشيراز پـــه
امارت ميرزا ابراهيم سلطان مقـــرر
سول .

ملك قطب الدين دشاه علی زوی
له‌سيستانه هرات ته ولاړ (رجب) .
خواجه قوام الدين شيخ محمد بن
مجدالدين خوافی دسيد فخر الدين
وزير په لمسون ووژل سو .
شاهرخ دعراق له‌سفره هرات ته
راغی (۱۲رجب) هشهد اود خراسان
ښارونه تراستر آباده بـــا يسنقـــــر
ميرزا ته وسپارل سوه .

مولانا عبدالرحمن جامی دجام په
خرجرد کی دشعبان په ۲۳ شپـــه
وزيږيدی .

۱٤۱۵ م ۸۱۸ ق

دشاهرخ په فرمان ابيوردسملقان
ترمازند ران اوجرجان پوری ميرزا

دهرات داختيارالدين كلادشاهرخ
پـــه فرمـــان بيـــا جـــوړه ســـوه .
(ربيع الثانی)
شاهرخ دكرمان په سفر ولاړاود
محرم ۸۱۹ ق پـــه منځ كـــی بيرته
هرات ته راغی .
خواجه نظام‌الدين احمد بن داؤد
دهرات‌په ديوان‌كی دسيد فخرالدين
محمد وزير سره مقرر سو .

۱٤۱٦ م ۸۱۹ ق

ميرزا بايسنقر ته دشاهرخ‌فرمان
صادر سو چی دهرات دديوان اعلی
پرمسند كښيني اود خلكو شكايات
واوري .

ځكه چی پـــه قندهار كـــی ميرزا
قيدوته دده نوكران ياغيان‌سوه، نو
امير نوشيروان دلسو زرو لښكرو
سره له‌هراته دده كومك ته‌و لاړ.
شاه نيك پی له‌بدخشانه هرات‌ته
راغی اودهغه ځای په حكمرانی‌ميرزا
سيور غتمش د شاهرخ زوی مقرر
سو. (جمادی الاخری) .
خواجه علاء الدين شغانی په‌وزا رت
مقرر سو (۱۸ رجب)
ددايمنگ خان دخطا دپاچا ايلچيان
بياهرات ته راغلل اوډيري تحفی‌ئی
شاهرخ ته راوړی. (ربيع‌الاول) .
شاهرخ قندهار ته دسيفل‌قندرهاری
دزوی اوملك محمد دشخړی لـــپاره
ولاړ (۲۲ شعبان) اود برمل پښتانه
او خربښوانی افغانان ده تـــه راغلل
(۳رمضان) .
شاهرخ دقندهار دلنگر په كلی
كی بابا حسن ابدال (باباولی) وليد

اودغه كلی ئی ده‌ته‌وقف‌كیء.

۱٤۱۷م ۸۲۰ق

په قندهار كی دسيفل دزوی او
ملك محمد تر منځ شخړه‌پيښه سوه
او تو لو افغانانوله قندهاره‌تر دريای
سنده ښو رښت‌وكی شاهرخ دصدر
عالی ابراهيم په‌مشری دبدخشان او
سيستان او هرات دلښكرو سره‌پر
قندهار ورغـــی او خلـــك ئـــی مطيع
كـــړه .
امير قوام‌الدين‌محمدبن عمادالدين
سنجانی په‌خواف‌كی مړسو.(۱محرم)
شاهرخ قندهار ته‌ولاړ اوبايسنقر
ميرزائی دهزاره‌وو ايلولو‌ته‌واستاوه
او ددوی مشران محمدفيروز ،خواجه
آرام، قدم دشاهرخ دربارته راغلل .
امير حسام دقندهار كوتوال او امير
عبدالصمد د گـــرمسير حكمـــرا ن
سو .

ميرزا الغ بيگ له ماو راء النهره
هرات‌ته‌راغیء (۱۹ربيع الاول) .
سيد مرتضی امير علی مروی دهرات
په ديوانی مقرر سو.سيد فخرالدين
محمد دمخنی وزير په هرات كی مړ
سو. (۲۵ جمادی الاولی) .
امير كبير علاء الدين علی تر خان
او امير غياث‌الدين ترخان په هرات
كی‌مړه سول (۲۲ـــ رجب).
خواجه غياث الدين پيراحمد بن
جلال الدين اسحاق دهرات ديوان‌ته
مقرر سو .
د برهان الدين حيدر بـــن محمد
خوافی هروی مفسر او متـــكلم او
اديب دوفات حدود .

دشيخ ابو سعيد خلوتی هـــروی
زاهد وفات اوپه هرات كی ښخيدل
(اذی حجه).

۱٤۱۷ـــ ۱٤٦۷ م ۸۲۰ـــ ۸۷۲ ق

شاه خان زين العابدين بن‌سكندر
بن هندال بـــن شاه مير سواتی د
كشمير پا چا و .

۱٤۱۸ م ۸۲۱ ق

ميرزاقيدو بغاوت‌وكیء اوداوبی‌په
ناب‌كی ونيول سوء نو شاهرخ كابل
اوغزنی او قند هار تر سند پوری
خپل زوی ميرزا سيور غتمش تـــه
وركړه .

شاهرخ له‌گرمسيره هرات ته‌ولاړ
او ميرزا قيدو چـــی ياغی سوئ‌و د
پلار له حضوره معاف سو .
امير شيخ لقمان او نور اميران
بدخشان ته دميرزا الغ بيگ سره
واستول سوه ، خـــود شيخ الاسلام
علاء الدين‌عطار په‌شفاعت دبدخشا ن
خلك معاف اومطيع سوه .
گوهر شاد ملكی دامام علی‌بن موسی
رضا په مشهد كی‌يولوی‌مسجد جوړ
كیء چی كتيبه ئی‌دميرزابايسنقرپه
خط ده (اوائل رجب) معماری ئی استاد
قوام الدين شيرازی‌ؤ، اودا تمام په
مراسمو كی پخپله شاهرخ شركت
وكیء، اوپه شعبان ۸۲۱ق له‌هراته
مشهد ته ولاړ. ددی مسجد ودانی
په (۱۲) كاله ختمه سوه چی‌ددنياله
۱۲ بهترينو ودانيو‌څخه‌شميرل‌كيږی.
شاهرخ دامام علی رضا دمر قد په
گنبده كی ددروزرو مثقالو طلايـــی

قنديل وځړاوه .

په مشهد کی یوباغ دشاهرخ په امرجوړسو. شمس‌الدین محمدطاهر اعلی دیوان ته مقرر او بیائی پرځای خواجه شمس‌الدین محمد سمنانی وګومارل سو .

دبد خشان دشاه بهاءالدین زامن وښوریدل اوبیادشیخ الاسلام **خواجه تاج‌الدین حسن عطار په شفاعت** وبخښل سوه او بد خشان دوی ته و سپارل سو .

۱۴۱۸ــ ۱۴۸۹ــ م ۸۲۱ــ ۸۹۴ق

دمحمد بن محمد بن عبدالله بن **خیضر دمشقی خیضری محدث‌اوفقیه** و مؤرخ دژوند و خت. دی **دمو لانا** جامی استادواوپه ۸۷۷ ق **چی‌مولانا** جامی دحج په سفر تللی‌و په دمشق کی داحادیثو اجازت نامه له ده‌څخه واخیسته (عین اجازت‌نامه دخیضری په‌خط دمرحوم ګویا په کتاب‌خانه کی‌وه) .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ ق

دخطاد دا یمنك خان پاچا ا یلچیا ن دریمه پلا دهرات دربار ته راغله اود **ځپل پاچا مکتوبونه‌ئی په فارسی او اویغوری خط دتحفو سره شاهرخ ته** راوړل .

شهزاده محمد جوکی د شاهرخ زوی‌دمهر نګار آغا سره واده وکیء چی‌دمغولستان دپاچا **محمدخان‌لوروه** پهدی ښادی کی دهرات په باغ‌زاغان کی‌لوی جشن وسو (شوال) .

شاه شاهان‌شمس‌الدین بن‌قطب‌الدین بن‌تاج الدین په‌نیمروز کی سکه ووهله .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ق

د ملك قطب ا لـد یــن علی و فات په نیمروز کی(۱۵محرم).

۱۴۲۰ م ۸۲۳ ق

یوه ډله ایلچیان له هرا ته **خـطا (غربی چین) ته واستول سو ه:**

دشاهرخ له خوا شادی خواجه .

دمیرزا با یسنقر له‌خوا سلطان **احـمـد او غیـا ث الدین نقـا ش**

دمیر زا ابراهیم له خوا امیر حسـن او پهلوان جمال .

د میرزا سیور غتمش لـه خـوا ارقداق .

دامیر شاه ملك له خوا اردوان.

دشاه بدخشان لـه خوا خواجه تاج‌الدین .

له‌دوی سره ډیر سوداګران هم ولاړل .

ملکه ګوهر شاده له هراته دځپل زوی الغ بیګ دلیدنی لپاره‌سمرقند ته و لاړه (ربیع الاول).

مو لا نا جلا ل ا لد یـن ا **فتخا ر** چی ځپله کتا بخا نه ئی **خلـکـو ته وقف کړی وه و فات او د هر ات‌په** خیابان کی‌ښخ سو .

امیر سید احمدترخان **دخراسان‌په حکومت مقرر سو او پځپله شاهرخ** په ۱۵ شعبان دایران په سفر رهی سو اوتر تبریز **اودعراق عرب تـر سرحداتوپوری‌یې تولی‌سیمی ونیولی** اوپه۱۹شوال هرات ته راغی.**دمطلع سعدین په قول دشاهرخ سلطنت له** خطا (چین) **څخه‌ترروم (عثمانی‌ترك)** اودترکستان **له آخره تر هندوستان** پوری‌و .

میرزا الغ بیګ په سمرقند کـی

یوه مدرسه اوخانقاه دارګ سره او یوه رصدخانه دښارپه‌شمالی خواکی جوړه کـړه اود یـوی ډلی پوهانو (غیاث الدین جمشید، **معین الد ین،** صلاح الدین موسی قاضی‌زاده **رومی** علاء لدین قوشجی) **په مرسته ئـی «زیج الغ بیګی» هم‌ترتیب اوتالیف** کیء. چه ز یج کوړ ګانی هم بلل کیدیء.

مولانا جمال الدین **غوری اومولانا ناصرالدین لطف الله (۲٦ شعبان)** اومولانا شمس الدین **محمد** پارسا بخاری په مدینه او **مولانا یو سف حلاج بن قاسم (۲۲ جمادی الاولی)** اومولانا صفی الله بن شهاب الدین خیابانی (۱۹ ربیع الثانی) و فا ت سول .

خواجه جلال‌الدین یوسف‌سمعانی **وفات اود هرات په‌ګازرګاه‌کی‌ښخ‌سو**

۱۴۲۱م ۸۲٤ ق

امیر ابدال مجذوب (سید غیاث دیوانه) په‌باد غیس کی وفات سو . (دمحرم آخر) .

دهرات ایلچی مولانا امیر خواجه چی‌دهند دخضرخان دربار ته‌تللی‌و، بیرته هرات ته راغی او یوکرګدن‌ئی هم‌راویء. محمد طیب چی مصر تـه ایلچی تللی‌ودشوال‌په‌آخر کی‌هرات‌ته راغیء،دغسی هم‌سلطان قوشچی‌چی **دقبچاق دپاچامحمدخان دربار ته‌تللی** و بیرته‌هرات‌ته‌راورسیدیء(ذیقعده).

۱۴۲۱ م ۸۲۵ ق

هغه ایلچیان چی له‌هراته خطا (چین) ته‌په (۸۲۲ق) تللی وو بیرته راغلل (۱۱ رمضان) اوخواجه‌غیاث‌الدین نقاش ددی سفر روز نا مچه وکښبله چی عبد الرزاق پځپل مطلع سعدین‌کی رانقل کړیده .

میرزا ابراهیم سلطـان د فارس حمکران خو ز ستان هم ونیوی ء .

شاه‌سلطان محمودداوشاه‌ارغون‌شاه دبدخشان پا چهان هرات‌ته دشاهرخ دربار ته‌راغلل(۳صفر). **حافظ مولانا** شمس الدین محمد رازی په هرات کی وفات او پـه یزدکـی ښخ سو (۱۲ جمادی الثانیه) .

میرزا ابوالقا سـم بابـر دمیرزا بایسنقر زوی په هرات‌کی وزیږیدی (۱۷ رجب) .

دسید محمد ګیسو دراز بـن یوسف حسینی هروی عارف‌وفات **د جنو بـی هند پـه ګلبرګه کـی** (۱٦ ذی‌قعده) .

۱۴۲٤ م ۸۲۷ ق

دیحیی بن علی داؤد سجستانی‌د منازل السا ئـرین دشارح دژونـد وخت .

دمولانا شهاب الدین **عبدالله** بن معین الدین باخرزی وفات په مالین کی (سه شنبه ١٤ ذی‌حجه) .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی په هرات کی یوقرآن په ښکلی جلی ریحان او رقاع خـط وکیښی. (ګنجینه قرآن ،مشهد رضو ی) .

دسلطان ابو سعید مصورالبم چی اوس په‌استانبول‌کی‌دی‌نمبر۲۱۵۲ په هرات کی تر تیب سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۲٤ م ۸۲۸ ق

شیخ قوام الدین تبریزی هر وی په هرات‌کی وفات اود انجیل دولی پر غاړه ښخ سو (صفر) .

دمولانا نظام‌الدین عبدالرحیم بن یار احمد وفات په هرات کی . (۳۰ صفر) .

مولانا ناصرالدین کوسویی وفات اوپه خیابان کی ښخ شو .

مولانا صدر الدین داردو قاضی اود حضور املم په هرات‌کی وفات سو .

مولانا شرف‌الدین علی یزدی چی دظفر نامی تالیف‌ئی په ۸۲۴ ق کی شروع کړی و اوس ئی تمام کیء. (دوه ټوکه) .

میرزا الغ بیگ له سمر قنده مغولستان ته ولاړ، اوتر هغه ځایه تولی سیمی ئی تصفیه کړی .او په ۱۵ذیحجه هرات ته راور سیدیء .

خواجه غیاث‌الدین پیراحمدخوافی دهرات له دیوان اعلی څخه معزول سو .

شیخ جمال الدین ابو اسحاق محدث کازرو نی په هرات کی‌وفات اوپه گازر گاه‌کی ښخ‌سو (چهارشنبه ۱۳ ذیعقعده).

۱٤۲۵ م ۸۲۹ ق

دشاهرخ په حکم په گازرگاه کی دخواجه عبدالله انصاری د مزار عمارتونه جوړ او ډیری مځکی او اسباب دهغه ځای لپاره وقف سوه .

امیر شاه ملك غیاث الدین دخوارزم حکمران اود شاهرخ ددربار لوی‌امیر وفات اوپه مشهد کی ښخ سو . (دوشنبه ۱۱ ربیع‌الاول) .

یوی ډلی عالمانو د شهزاده بایسنقر په‌امرد فردوسی دشاهنا می یوه‌جامعه نسخه ترتیب کړه اویو ه مقدمه یی پر وکښله چی بایسنقری مقدمه‌ئی بولی.

حافظ قاری عثمان غزنوی دهرات په زیارتگاه کی وفات سو ، (۱۹ شوال) .

سید نظام الدین عبدالحی‌دمشهد دساداتو نقیب وفات سو .

۱۳٦۵– ۱٤۲٦ م ۷٦۷– ۸۲۹ ق

دمحمدبن عطاءالله بن‌محمدهروی‌د مصردقاضی او شافعی‌فقیه او مؤلف‌د ژوند دوره چی په قدس کی وفات سو. دی دمشارق الانوار شارح دی .

۱٤۲٦ م ۸۳۰ ق

میرزا سیورغتمش دشاهرخ زوی دافغانستان حکمران په کابل کی مړسو (محرم) اودهغه ځای حکمرانی دده زوی میرزا سلطان مسعود ته ورکړه سوه .

دشیخ الا سلام محی الدین محمد غزالی طوسی عالم او زاهد وفات (۱۵ رمضان) .

احمد لرچی دفضل الله‌استرابادی دحروفی ډلی مریدو دهرات په‌جامع کی شاهرخ په نس کی په چاړه وواهه (جمعه ۲۳ ربیع‌الثانی) خوټپ ئی کاری نه وجوړ سو .

احمدلر اومولانا معروف بغداد ی هروی خطاط ووژل سوه‌اوسید قاسم انوار له‌هراته تبعید سو .

شاهرخ د شعبان په اوله، له هراته سمر قند ته رهی سو او په (۲۱)

ر مضان دهرا ت با غ زا غا ن ته راغیء.

دهرات د مشهورو طبیبانو مولانا شمس‌الدین آدم اومولانا نظام‌الدین دژوند وخت .

دهرات دگازرگاه بیاودانی .

دحافظ ابرو هر وی مؤرخ د زبدة‌التواریخ تالیف تما م سو . (٤ ټوکه) .

محمود بن حسین خوا فی (متوفا ۸۷۵ق) خپل کتاب خاوران نا مه (خاور نامه) وکیښ .

دمحمدبن عثمان‌بن‌عمر بلخی حنفی عالم دعین العلم دمؤلف وفا ت .

۱٤۲۷ م ۸۳۱ ق

دمولانا قطب الدین داردو دقاضی وفات په تون کی (چهار شنبه ۳ ربیع‌الثانی) .

شاهرخ له سمرقنده هرات ته راغیء (۱۱محرم) .

۱٤۲۸ م ۸۳۲ ق

ځکه چی امیر سکندر دقرایوسف زوی په آذر بایجان کی یاغی سو ، نوشاهرخ دخپلو لښکرو سره له هراته ور رهی سو(یکشنبه ۵رجب) اود سلماس تربری وروسته هرات ته راورسیدیء. (۸ ذیحجه ۸۳۳ق)

دمولانا سیف‌الدین هندوی هروی واعظ وفات‌په‌هرات‌کی (۱۷ شوال).

شاهرخ دهرات پاچا په گازرگاه کی‌دخواجه عبدالله انصاری پر مزار لوئی ودانی جوړی کړی.

په بلخ کی دملکت آغا دمدرسی ودانی تمامه سوه .

۱٤۲۹ م ۸۳۳ ق

ددنیا بهترین او گرانبها ترین کتاب شهنا مهٔ با یسنقری په‌هرات ئی د جعفر خطاط په‌خط او د... بایسنقر میرزا په امر مصوره او طلاکاری و کښله‌سوه. (موزهٔ‌گلستان دتهران).

دشیخ عبدالله خلو تی و فا ت په هرات کی .

مولانا شهاب‌الدین‌عبدالله خوافی هروی (حافظ ابرو) دجامع التواریخ سلطانی (زبدة‌التواریخ)مؤلف وفات اوپه زنجان‌کی ښخ سو، (یکشنبه ۳ شوال) .

دشیخ الاسلام خواجه خلیل الله بن خواجه محمود وفات (داحمد جام زنده پیل له‌اولادی څخه) .

شمس بایسنقر ی هروی خطاط کلیله دمنه وکښله چی ۲٦مینا توره لری (استانبول نمبر ۱۰۲۷).

دمولانا جلال الدین یوسف بن ناصرالدین او بهی هر و ی و فا ت (شنبه ۵ شعبان) په هرات کی .

دملك محمدبن خواجه جلال الدین یوسف سمعانی وفات (چهارشنبه ۳۰ربیع الثانی)په هرات کی .

دشیخ‌الاسلام معز الدین خلیل الله جامی بن جلال الدین محمود جا می وفات (شوال) .

دشیخ الاسلام محمد جزری‌محدث وفات په‌هرات کی (۵ربیع الاول).

۱٤۳۰ م ۸۳٤ ق حدود

شهزاده بایسنقر بن شاهرخ په هرات کی په ښکلی او پاخه ثلث‌خط یو قر آن وکیښ (چی څو پاڼی ئی د ایران په ملی کتاب خانه کی سته) .

دمرقعات با یسنقری مصور البم‌په هرات کی وکښل سو، چی ٦۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصویرونه اود شهزاده بایسنقر او ابراهیم امضاوی لری (د استانبول کتابخانه) .

جعفر بایسنقری په هرات کی د بایسنقر لپاره کلیله دمنه وکښله چی ۱۹ تصویره لری (استا نبول ۳۶۲) .

۱۴۳۰ م ۸۳۴ ق

دمولانا رکن الدین محمد خوافیوفات اودهرات په گازر گاه کی ښخیدل. (یکشنبه ۲۷ شوال) .

۱۴۳۱ م ۸۳۵ ق

دخواجه صاین الدین علی ترکه اصفهانی هروی وفات او ښخیدل په هرات کی(۱۴ذیحجه)چی دفصوص الحکم شارح اود کتاب مفاحص مؤلف دی .

د مولانا جمال الدین عبدالغفاربن مولانا جلال‌الدین اسحق قاضیوفات په هرات کی (۱۹ ذیحجه) .

دعروضی چهار مقاله په هرات کیدبایسنقر دکتابخانی لپاره مزینه وکښله سوه (داستا نبول هنر ی موزیم ۱۹۵۴) .

دامیر اعظم ناصر الدین محراب ترخان وفات (۱۳ محرم) په هرات کی .

۱۴۳۲ م ۸۳۶ ق

دانجیل دپله پر سر په هرات کی دمهد علیا گوهر شاد آغامدرسه ا و لوړ عمارت جوړ سو . ددغه ځای خطیب مولانا اعظم‌شمس الدین‌محمد بن‌اوحد مقرر سو .

دخواجه نظام الدین عبدالقا در د شاهرخ ددرباری‌او امیرمحمددرویش داروغه وفات په هرات کی.

د مولانا قاری هبة الله وفات په هرات‌کی (پنجشنبه ۳ ربیع‌الثانی).

دمولانا نظام‌الدین یحیی‌بن خواجه کمال الدین خوافی وفات په هرات کی .

په هرات کی استاد فرج ریخته‌گر «کمان رعد» جوړه‌کړه چی ۴۰۰ منه ډبره‌ئی غور ځوله داآله دکوه باو لی په شمال کی‌دشاهرخ په مخکی تجربه سوه .

۱۴۳۳ م ۸۳۷ ق

مولانا شمس‌الدین هروی دمولانا معروف بغدادی خطاط شاگرد په هرات کی میرزا بایسنقر و روزلی دغسی هم مولانا جعفر تبریزی او مولانا ظهیر الدین اظهر او مولا نا شهاب الدین عبدا لله او مولانا جلال‌الدین شیخ محمود دمولاناجعفر شاگردان ټول په هرات کی هنرمند خطاطان وو .

شهزاده میرزا بایسنقر بهادر د شاهرخ زوی چی تکړه خطاط اود هنرمندانو پالونکی هم‌ؤ دهرات په باغ سفیدکی‌وفات‌اودگوهرشاد آغاپه مدرسه کی ښخ سو (شنبه ۷جمادی الاولی) .

دمولانای اعظم فصیح الدین محمد علاغوری مشهور فقیه او عالم وفات اوپه‌گازرگاه‌کی ښخیدل (۱۵ جمادی الاخری) .

قاسم انوار د خراسان صوفی شاعر دجام‌په خرگرد کی وفات سو .

۱۴۳۴ م ۸۳۸ ق

شیخ الاسلام محمد بن احمد د هرات په گازر گاه‌کی ښخ سو چی شنختته ئی په اعلی ثلث خط کښلی سوی‌ده .

د هرات دلوی سلطنت وزارت خواجه غیاث‌الدین سیدی احمد بن خواجه نظام‌الدین احمد اندخودی‌ته دشا هر خ په فر مان وسپا ر ل‌سو. شاهرخ دریمه‌پلاله‌هراته دآذربایجان په سفررهی‌سو (۲ ربیع الاول) او په هرات کی امیر نظام الدین په حکومت پریښو .

خواجه عبدالقادر گوینده دهرات لوی موسیقی نواز او حافظ اوخطاط اوشاعر په هرات کی رفات اوښخ سو.دمقاصدالالحان اوجامع الا لحان ۸۱۶ق او فوائد عشره اوکنزالالحان اوزبدة الا دوار مؤلف .

میرزا سلطان ابراهیم د شاهرخ زوی دفارس فرمانفرما په شیرازکی وفات سو (۴ شوال) .

د بدخشان له شاهانو څخه ارغونشاه مړسو .

په هرات کی وبا اوطاعون پیدا سو (جمادی‌الاخری‌ترذیقعدی پوری)

پههرات کی و فیات :

شیخ‌زین‌الدین خوافی‌په (۲شوال) اقضی القضات قاضی صدرالد ین محمد امامی په (۶ شوال) مولانای اعظم ضیاء الدین نورالله خوارزمی‌د هرات دجامع امام په (شوال) مولانا شمس الدین محمد بن سعد الدین تفتا زانی (په۸ ذیقعده) مو لا نانظام الدین احمدبن برهان‌الدین خوارزمی په (۵ ذیقعده) مولانا اصیل‌الدین قاج الائمه (په ذیقعده) شیخ ابو سعید محمد کازرونی هروی او مولانا جلال‌الدین قاینی محتسب او مولانا شمس الدین او حدد مد رسهٔ مبز مدرس او قاضی زاده شیخ‌ابوسعید امامی‌اوخواجه‌مجدالدین‌اوشیخ‌الاسلام رکن الدین محمد خیابانی او مولانا کمال الدین حسین بن اسد اوخواجه عبدالقادر گوینده او مولانا نور الدین محمد خطیب غزنوی او مولانا شمس الدین شیخ محمد گرنگی او حافظ علاءالدین محمد هرو ی‌اوصدر حفاظ عبدالرحیم فوشنجی ..

۱۴۳۵ م ۸۳۸ ق

دکاتبی‌تر شیزی‌شاعر وفات، دی دبهرام وگلندام،حسن‌وعشق‌د مثنوی ناظم دی .

ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی په بلخ کی حکمران و. دمحمد غزنین خان بن هوشنګ غوری سلطنت د هندپه مالوه کی. یحیی بن احمد بن عبدالله سهرندی خپل تا ریخ مبارکشاهی دهند دافغانی شاهانوپر احوال وکیښن .

۱۴۳۵ م ۸۳۹ ق

مولانا محمد دشتی دشاهرخ له خواګر جستان ته‌په‌سفارت ولاړ اود گرجستان حکمران اطاعت وکی ججه ئی ومنله .

خواجه غیاث الدین سیدی ا حمد اندخودی لوی وزیر وفات اود هرات دخواجه احمدابو الو لیدپه مزار کی ښخ سو .

۱۴۳۶ م ۸۴۰ ق

شاهرخ دآذربايجان له دريم سفر څخه هرات ته راغئ (۲ربيع‌الثانی).

شاه‌سيف‌الدين‌دعمان دکڅ‌دهرموز حکمران هرات ته‌راغئ (۲۶شوال).

سلطان محمود شاه خلجی پښتون دهند په مالوه‌کی سکه ووهله .

د مولانا معروف خطاط دشاهرخ دکتابخانی د خوش نويس دڅونـد وخت په هرات کی .

۱۴۳۷ م ۸۴۱ ق

د هرات پـه مصلاکی گوهر شاد ملکی ودانی وکړه، چی تاريخ ئی پر ډبره په جلی ثلث خـط جلال جعفر خطاط کښلی دی (دهرات مو زيم) .

عبدالرزاق سمرقندی‌دهرات مؤرخ رسالهٔ عضديه د شاهرخ په نا مـه تاليف او هغه ته‌ئی وړاندی کړه او لکه خپل پلار پـه دربار کـی مقرر سو .

د شاهرخ له درباره دهر مـوزد والی شاه سيف الدين او توران‌شاه ترمنځ روغه وسوه اود طرزك‌كلاشاه سيف‌الدين ته ورکړه سوه .

دشيخ الاسلام ابوبکر بن شيخ محمد خوافی وفات (۹ صفر) .

د مولانا اخی تونی (شيخ محمد) وفات (۱۶ صفر) .

شهزاده سلطان مسعود د کابل والی دغه ښار ته ولاړ .

دمولانا سراج الدين‌ملتانی هروی عالم او زاهد وفات په هرات کـی (صفر).

امير مبارزالدين شيخ حاجی دهرات (۳شعبان) او قراجار په کابل کـــی ددیوان پـه امارت مقرر ســو . (۱۸ صفر) .

امير الامرا شيخ لقمان برلاس وفات اودده ځای‌ئی زوی امير پيرلقمان ته ورکړسو (۲۲ ربيع الاول) .

امير ملك حسين با شليغ‌يساولان مړسو اوپرځای يی زوی امير فر خ حسين مقرر سو .

امير بابا مسعود دهرات داختيار الدين دکلا کوتوال مړ سو (جمادی الاولی) .

۱۴۳۸ م ۸۴۲ ق

عارفی هروی خپل مثنوی گوی وچوگان نظم کیء. دی‌په ۸۵۳ق‌مـړ دی .

سلطان حسين بايقرا دهرات دپل تولگی سره وزير يدیء (محرم‌ـجون ۱۴۳۸).

دصدر مولانا جلال‌الدين لطف‌الله اومولانا شمس الدين محمد بن‌مولانا شيخ علی و فات په هرات‌کی.(جمعه ۲۱ ربيع الاول).

داستاد قوام‌الدين‌معماروفات (غره شعبان) ده په هرات کی دگوهرشاد اغامدرسه او په مشهد کی دگوهر شاد مسجد جوړ کړی‌ؤ .

ملك نظام الدين يحيی بن شمس الدين بن قطب الدين په نيمروز کی پاچا سو .

۱۴۳۹ م ۸۴۳ ق

ميرزا مسعود دمير زا سيو ر غتمش زوی دشاهرخ لمسی چی د شرقی افغانستان تر سنده پوری حکمران‌و هرات ته راوغوښتل سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمران‌ؤ .

مولانا قطب الدين عبدالله امامی دهرات قاضی وفات سو. (دوشنبه ۱ ذی قعده) .

مولانا مفتی عمادالدين عبدالعزيز ابهری په هرات کـی وفات ســو . (۱۸ رجب) .

امير کبير فرمان شيخ دهرات د خيابان د مدرسی مؤسس په هرات کی وفات سو. (۸ صفر) .

سيد شهاب‌الدين اميراسمعيل‌په بلوك‌گذاره کی‌وفات‌سو. (غره‌ذيحجة).

دمصر دملك الظاهر چقماق بيگ ايلچی جيجکبو قاد شاهرخ در بار هرات ته‌راغی (۷ جمادی الا خر ی) اود شاه ملك په باغ کی کښيـــتـه سو .

ملك الظاهر دخپل ايلچی پـــه واسطه د شاهرخ له کتابخانی څخه پنځه کتابونه غوښتی وو .

۱ـدابو منصور ماتريدی تاو يـلات اهل سنت.
۲ـدفخر رازی تفسير کبير .
۳ـشرح تلخيص.
۴ـجامع .
۵ـشرح کشاف .

شاهرخ خپل ايلچی مولانا حسا م الدين مبارك شاه پروانچی‌دسوغاتو اوپنځو کتابوسره دمصر ملك‌الظاهر ته و استاوه .

دمولانااعظم حاجی‌محمدفراهی‌په‌مشری يوه دعلماو جرگه دشاهرخ په حکم دعبدالرزاق سمرقندی دامتحان‌لپاره دشاهزاد گانو او اميرانو په گډون جوړه‌سوه اود غه مؤرخ په‌امتحا ن‌کی کامياب سو .

گوهر شاده ملکه پرفصيح‌خوا فی دمجمل فصيحی پر مؤلف پـه قهر سوه اودی ئی‌بندی کیء.

۱۴۴۰م ۸۴۴ق

دهرات دنظاميه مدرسی د فلـك الدين مناره دعراق په بازار کـــی ونړيده او ۱۲ تنه ترلاندی سوه . (آخر ذيحجه)دا فلك‌الدين دسلطان سنجر سلجوقی يو امير و.

استاد کمال الدين بهزاد مشهور نقاش په‌هرات کی وزيږيدیء.

ملکت آغادميرزاسيورغتمش مورد شاهرخ مايندوفات‌اوپه‌هغه مدرسه‌کی ښخه‌سوه چی دی په بلخ‌کی جوړه کړی وه .

دهرات دکلا اوخندق په ودانولو شروع‌سوه. (۱۶ صفر) .

امير نظام الدين علی شير نوايی دهرات اوی وزير او شاعر اومؤلف په‌هرات کی وزيږ يد یء .
(۱۷رمضان ۸۴۴ق۹ فبر و ر ی ۱۴۴۱ م).

اميرکبيرعلاءالدين‌عليکه گوکلتاش دشاهرخ ددربار لوی امير مړ او په خيابان کی پخپله جوړه کړی‌مدرسه کی‌ښخ سو (۱۷ جمادی الاولی) .

شيخ الاسلام بهاءالدين عمرجغاره يی هروی له هراته دحج پـه سفــر رهی سو .

سلطان شاهرخ له شراب څښلو څخه توبه وکړه اود محتسب مولانا عبدالجليل قاينی پـه وينائی دټولو شاهزادگا نو خم خانی تر دړ وازهٔ خوش دباندی په سه پلك کی ما تی کړی.

۱٤٤۱ م ۸٤٥ ق

عبدالله طباخ هروی د هرات مشهور خطاط یوقرآن پهنسخ ،ثلث، رقاع و کیښن. (دمشهد رضوی خزانه) .

امیر محمد مبارزالدین په نیمروز کی حکمرانؤ .

مهد علیا ملکه‌گوهر شاده‌سمرقند ته‌ولاړه اوخپل‌لمسی میرزاعبدالطیف ئی هرات ته راوست (۱٤ شوال) .

ملك علی دسیستان داوك‌حکمران په ۲۰ شعبان او خواجه نصرالله‌تر شیزی (په رمضان‌کی) او خواجه ناصر الدین نصرالله‌خوافی دشاهرخ دمملکت مشاهیرمړه سول .

دمولانا جلال الدین یوسف‌عتیقی دهرات د دارالقضا د کاتب وفات (۱۳ محرم) .

د شمس الدین مولانا محمدآدم زاهد او طبیب وفات (۱۱صفر) .

دمولانا محمدبن نجیب الدین علی خوافی وفات، (۱٦ رجب) دسید فضل‌الله طوسی کمانگر وفات په هرات کی .

دشاه محمود علی سیستانی اوقی وفات .

دخواجه علی بن فخرالدین وفات او ښخیدل‌په‌گازرگاه‌کی(۱۱رمضان).

دمطلع سعدین مؤلف عبدا لر زاق سمرقندی دشاهرخ له‌خوا د هرموز اود لوی دریاب دغا ړو له لار ی هندوستان ته ولاړ په ۸٤٦ ق د کالیکوت بندر ته ورسیدی او په ذیحجه کی‌په بیجانگرکی‌و ،د۸٤۸ ق کال د روژی دمیاشتی په نیمائی‌کی هرات ته دهند دایلچیانو خواجه محمد او خواجه جمال الدین سره یوځای راو رسیدیء .

د شاهرخ په فرمان خواجه شمس الدین سمنانی وزیر سو . (چهار شنبه سلخ صفر) .

امیر سیدی دفارس حکمران مړ اود مشهد په هغه مدرسه کی ښخ سوچی ده جوړه کړی وه.پرځای ئی دفارس په حکمرانی خواجه معزالدین سمنانی‌له‌هراته مقرر سو .

د فصیح احمد بن جلال الدین محمد فصیحی هروی مؤرخ د مجمل فصیحی دلیکوال وفات .

۱٤٤۲ م ۸٤٦ ق

له هراته‌یوه نسخه‌چی ٤ تصویره لری، دسلطان محمد بن مراد د کتابخا نی لپاره و کښله سوه ، (استانبول نمبر ۸٦۲).

عبدالرحیم او عبدالکریم او جعفر بایسنقری دهرات هنر منانو دسعدی کلیات وکیښښ چی د شا هر خ تصویرو نه اود خطا طی شهکارونه لری. (داستانبول‌پوهنتون ۱٤۱۲) .

۱٤٤۳ م ۸٤۷ ق

سید شمس الدین‌زمزمی دشاهرخ له‌دربارہ دمصر په‌سفارت ولاړ د مصر پاچا داومنله چی‌دبیت‌الله لپاره دی دشاهرخ له‌خوا له‌هراته یوپوښ ورولیږل سی .

خواجه معز الدین سمنانی دفارس حکمران په‌شیرازکی‌مړسو او ځای‌ئی شیخ محب‌الدین ابو الخیر ته وسپارل سو .

۱٤٤٤ م ۸٤۸ ق

شیخ نورالدین محمد مرشدی او مولانا شمس الدین محمد ابهری د شاهرخ له دربار مصرته‌استا ځی واستول سوه اود بیت‌الله پوښ‌ئی هم‌له هراته ورسره یووی اود مصر دایلچی سره یوځای‌د حج ترو خته مکی ته‌ورسیدل اوتر حج وروسته بیرته هرات ته راغلل.

ابو بکر بن ا سما عیل الفاروقی‌د ۳٤ میناتورو مجموعه په هرات کی و کښله (استا نبو ل نمبر ۸۷۰) .

امیر جلال الدین فیروز شاه د هرات لوی وزیر چی دده کارونه تر تفتیش لاندی‌وو‌له‌غمه مړاو دهرات په هغه مدرسه کی ښخ سو چی ده دخیابان پرلار دپل انجیل سره‌نژدی جوړه کړی وه دده پرځای یی زو ی امیرنظام الدین ددیوان اعلی ا میر سوچی دامیر مظفر الدین سلطا ن برلاس ترلاس لاندی کارو کی .

غیاث الدین پیراحمد خوافی د هرات وزیر دشاهرخ په نامه‌دمولانا زین‌الدین تایبا دی مقبره جوړه کړه، (متوفا ۷۹۱ ق) معمارئی غیاث الدین او خط لیکونکی‌ئی جلال الدین بن محمد جعفرو .

مولانا اعظم نصر الله کنا بادی دشاهرخ له‌دربار‌ه‌دهندوستان‌بیجانگر ته په سفارت ولاړ او دده سره دوه تنه دبیجا نگر دپاچا ایلچیان هم د سوغاتو سره ولیږل سوه .

دمولانا شیخ الاسلام محمد بن ابو بکر سنو گر دی هروی وفات .

شهزاده میرزا محمد جوکی د شاهرخ کشر زوی په بادغیس کی مړاوپه هرات کی دمیرزا بایسنقرد څنگه ښخ سو .

۱٤٤٥ م ۸٤۹ ق

د نظامی خمسه دخایر بنت امیر عثمان دکتابخانی لپاره په هرات‌کی دخواجه علی تبریز ی‌په تصویر ا و تذهیب اود یوسف جامی په خط وکښله سوه . (استانبول نمبر ۷۸۱) .

۱٤٤٦ م ۸٥۰ ق

څکه‌چی په‌فارس کی میرزا سلطا ن محمد یاغی سوی‌ؤ، نوشاهرخ هرات میرزاعلاء الدوله او امیر شمس‌الدین محمد صوفی تر خان ته وسپاره او پخپله شیراز ته ولاړ، اود هغه ځای فتح نامه ئی دمصر ملك الظا هر چقماق بیگ ته واستوله .

مولانا شمس بایسنقری هر وی وفات سو .

شاهرخ دهرات لوی او هنرپرور پادشاه تر ٥۰ کاله سلطنت وروسته ۷۱ کلن په ری کی وفات سو . (۲٥ ذیحجه) . د سید محمد بن اشر ف هر وی و فا ت

ملك بامی دحبیب پوپلزی زو ی‌د قندهار دابدالیانو مشرو .

۱٤٤٦- ۱٤٤۹ م ۸٥۰- ۸٥۳ ق

دمیرزاالغ بیگ بن شاهرخ‌امارت پرشمالی افغانستان اوماوراء النهر.

۱٤٤۷ م ۸٥۱ ق

میرزا علاءالدو له په‌هرات کی پاچا سو و په نیشا پو ر کی ئی میر ز ا عبد اللطیف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونيوىء، او مهد علياگو هر شادهئى لهبنده خلا صهکړه.(شنبه ١٣صفر)

ميرزا سلطان محمد فارس تهولاړ اود هغه ځاى پاچا سو (ربيع الاول)

ميرزا ابوبكر د محمد جوكى زوى ختلان اوتخار او بدخشان ونيول .

ميرزا الغ بيگ لهسمر قنده اوميرزا ابوالقاسم بابر لهجرجانه پر هرات راغلل .

شاهرخ د ٨٥٠ق كال دذيحجي تر آخره په رى كى و،خودمعدى دردورته پيښ و ترڅو چى پــه يكشنبى ٢٥ ذيحجه ٨٥٠(١ فرو ردين ١٣ما رچ) پهرى كى وفات اوپه هرات كى دگوهر شادپهمدرسه كى دمير زا بايسنقــر لهقبره سره ښخ سو. (١٥ صفــر ٨٥١ق).

دشاهرخ ترمرگ وروسته دميرزا عبداللطيف ملكه گوهر شاده دخوار اوري ترمنځ بندى كړله (سلخذيحجه ٨٥٠ق) .

ميرزا علاء الدولهدهراتلهمحبس څخه ميرزا عبداللطيف خپل پلار الغ بيگ ته واستاوه الغبيگ دبلخولايت خپل زوى عبداللطيف تهپريښود او سمرقند ته ولاړ.

مير زا علاء الدولهلههراتهمشهد تهولاړاود ميرزا ابوالقاسم بابرسر ه ئى پرخبو شان باندى روغهوكړه .

دبابا حسن بن محمد تركستانى هروى وفات او ښخيدل په هرات كى (١٢ صفر) .

ميرزا علاء الدوله دبايسنقرزوىد شاهرخ لمسى له هراتــه پربلخ او شبر غان راغى مگرناكامهرات تهستون سو.

مولانا يعقوب چرخى دعثمان زوى مشهور نقشبندى مــرشد اوعالم او مفسر او مؤلف صوفى وفات او په حصار شادمان كى(دو شنبه تهنزدى) ښخ سو .

١٤٤٧– ١٤٥٦ م ٨٥١– ٨٦١ ق

دميرزا ابوالقاسم بابر دبايسنقر زوى دشاهرخ دلمسىامارت پههرات اوټول خراسان كى .

١٤٤٨م ٨٥٢ ق

ميرزا الغ بيگ دماوراء النهر او لهبد خشانه تر ميمنى پورى لښكرو سره پرهرات راغىء اود ترناب په جنگ كى ميرزا علاءالدوله مات كىء.

الغ بيگ سيدعمادالدين دهرات په وزارت او مولانا قطب الدين احمد امامى ئى لوى قاضى مقرر كړه، او خپل زوى ميرزا عبداللطيف ئى همپه هرات كــى پريښو پخپله تــر آمــو واوښت .

ميرزا الغ بيگ لههراته تربسطام پورى ونيول، خوكله چى امير زاده يارعلى پههرات كىياغىسو، نو الــغ بيگ بيرته هرات تهراغى ء اوهرات ئى چوركىء ، دهرات باغونه اوچينى خانهئى وران كړل (درمضان اواخر)

پسلهدىئىهرات ميرزاعبداللطيف ته پريښو اود شاهرخ جنازه ئــى سمر قند ته يووړهچهدامير تيمــور سره ښخ سو .

ميرزا ابو القاسم بابر دفوشنج لهخوا را غىاو هرات ئــى ونيوىء ميرزا عبد اللطيف بلخ ته وتښتيد، او امير زاده يارعلى چىياغىسوى و دهرات پــه چارسو كى ووژل ســو

(دذيحجى اواخر) بابر سيستان هم له هراته سره ونښلاوه .

مولانا شيخ مفسرين احمد كاريز ى پــه هــرات كــى وفــات او ښخ سو .

١٤٤٩ م ٨٥٣ ق

ميرزا الــغ بيگ لهسمر قنده او ميرزا عبد اللطيف لــه بلخه لښكر كشى وكړه اود سمرقند ددمشق په كلى كى الغ بيگ ماتسو، او ميرزا عبداللطيفخپل پلاراوورور عبدالعزيز ووژل، خوميرزا ابو سعيد بن ميرزا سلطان محمد بن ميرانشاه بنتيمور لهدى شخړى څخه بخارا تهولاړ .

پههرات كى ميرزا ابو القاسم با بر دبايسنــقر زوى ســكه وو هله ا و دخراسان پاچاسو.اوميرزا علاءالدوله او ميرزا سلطانابراهيم ئىبند يان كړه .

ميرزا بابر له هراته سيستان ته ولاړ،او شاه حسين ئى هلته مطيــع كىء .امير هندو چى پهباد غيس كى ياغى سوى ؤپه خبوشان كىئى مــړ كىء.

ميرزا سلطان محمد چى دعراقاو فارس حكمدارو پرهرات راغــى او ميرزا بابرئىدجامپهجنگ كىمات كىء اود هراتپاچا سو .

١٤٥٠– ١٥٢٦ م ٨٥٤– ٩٣٢ ق

دافغانى لوديانو سلطنت په هند كى. ددوى پايتخت ډهلىؤ .

١٤٥٠ م ٨٥٤ ق

ميرزا ابو القاسم له هراته بلخ ته ولاړ، اوله بدخشانه ترمرغابه پورې ئىامير ناصرالدين اواميرمبارزالدين هزار سپى تهوسپارل.

شاه نجم الدينمحمود پهسيستان كىمړ سو .

په خراسان كى دميرزا بابــر او سلطان محمد او علاء الدوله تيمورى شاهزادگانو خانه جنگى .

پــه سمر قند كــى خلكو مير زا عبدالطيف مړكى ء(٢٦ربيع الاول) اوپر ځاىئىپه بخاراكى ميرزاسلطان ابوسعيد دسلطنت مدعى سو. خــو سمرقند ميرزا سلطان عبداللهونيواو ميزراعلاء الدوله بلخ واخيستهراتد ميرزا ابو القاسم بابر سره و .

١٤٥٠ م ٨٥٤ق حدود

په خراسانكىدتعليق اونستعليق خط لهگډيدلو څخه شكسته خط پيدا سو .

سيد عبدالجليل د سلطــان خليل زوى اود سلطان محمد سبز وارى لمسى (شاه مقصود)دقند هار پــــه خاكريز كى وفات اوښخ سو .

١٤٥١ م ٨٥٥ ق

ميرزا سلطان ابــو سعيــد خپل رقيب ميرزاسلطانعبدالله دسمرقند دشيراز سرهمات كــىء (شنبــه ٢٢ جمادى الاولى) او سمرقنــد ئـــى ونيوىء .

دخبو شان او اسفر اين ترمنځ په چناران كى دميرزا سلطان محمد بن بايسنقر او ميرزا ابوالقاسمجنگ اود سلطان محمد وژل اود ميــرزا علاء الدو له ړندول .

سلطان بهلوللودىدملك كالازوى اوپښتو شاعر په هند كــى دلودى سلطانانو سلطنت جوړ كىء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وفات ئی ٨٩٤ق) .

١٤٥٢ م ٨٥٦ ق

میر زا ابو القا سم بابر شیر از تــر اصفهانه ونیول خوکله چی ړو نــد میرزا علاء الدوله په‌فار یاب‌او مر غاب کی‌یاغی سو نو بابر بیر ته هر ات ته‌راغی، **او علاء الدوله سیستان ته** وتښتید .

١٤٥٣ م ٨٥٧ ق

دمولانا شهاب الدین احمد بــن محمد بیر جندی وفات او ښخیدل‌په هرات کی .

عبدالرحمن‌خوارزمی‌دهرات خطاط دنظامی خمسه وکښله چی‌دسلطا ن ابو سعید تصویر هم‌لری (استانبول ٧٧٩) .

دمولانا شهاب ترشیزی‌سبز واری شاعر وفات .

امیر شاهی د جمال الدیــن زوی سبزواری خطاط وفات سو .

دشیخ‌الاسلام بهاء الدین جغا ره یی‌هروی وفات اوښخیدل **دهرات‌په** عیدگاه کی (سلخ ربیع الاول).

عراق او فارس دهرات‌له سلطنته بیل سول، او میرزا سلطان سنجر دهغه ځای حکمران هرات ته راغیء نومیرزا ابوالقاسم بابر له هراته د عراق خواته په جنگ رهی ســو . (دوشنبه ٢٣ رجب) اوپه ١٥ ذیقعده مازندران تــه ورسید خوکله چــی سلطان ابو سعید تر آمورا اوښتی **او بلخ ئی نیولی‌و، نو بابر بیرته‌له** عراقه دبادغیس له‌لاری‌بلخ ته‌و لاړ، او ابوسعید هم تر آمو واوښت بلخ بابرونیو (٨٥٨ق) .

١٤٥٣ م ٨٥٨ ق

میرزا بابر ترآمو تیرسو اودوخش سیمی ئی ونیوی، بیائی نو سمرقند کلابندکی‌ءخوپه پای‌کی‌ئی‌دابو سعید **سره روغه وکړه اود لــوی اختر د** میاشتی په لومړیو ورځو کی دکر کی پربندر ترآمورا واوښت او هرات ته راغیء .

١٤٥٤ م ٨٥٩ ق

په‌هرات کی پریوه قبر دنستعلیق خط خــورا اعلــی نــمو نــه کښلی سوی ده .

١٤٥٥ م ٨٦٠ ق

مولانا سعد الدین‌کاشغر ی‌دهرات لوی صوفی اومرشد وفات اودهرات دعیدگاه دصحرا په جنوب کی ښخ سو. (چهارشنبه ٦ جمادی‌الاخر) .

میرزا سلطان‌ابوسعید له‌سمرقنده یوکتاب زیج‌جدیدسلطانی (الغ‌بیکی) اود لب‌الالباب رساله **دهرات میرزا** ابوالقاسم بابرته تحفه را واستوله، چی د خواجه ابــو الوفا خوارزمی **تالیف و.**

دحاجی محمد فراهی وفات پـــه هرات کی .

١٤٥٦ م ٨٦١ ق

میر زا ابــو القاسم بابر دهرات حکمدار مشهد ته ولاړ، اوهلته په چارباغ کــی مړسو (سه شنبه ٢٥ ربیع‌الثانی) دی‌ئی دمشهد دشاهرخ په مدرسه کی دحضرت امام په‌جوار کی ښخ‌کیء.

دده پرځای یوولس کلن شهزاده میرزا جلال‌الدین شاه محمود دمیرزا ابوالقاسم بابر زوی په پاچهی‌ومنل سو. اوپه ٢٦ جمادی الاولی دهرات

باغ مختارته راغیء .

په‌هرات کی فساد او خانه جنگی وسوه، اومیرزا سلطان ابراهیم‌راغی هرات‌ئی ونیو، خو میرزا شاه‌محمود **له‌مشهده راغی اوپه کوسو یه کــی** جنگ وسو، او میرزا شاه محمود بیرته مشهد ته ولاړ .

ورو سته سلطان ابو سعید لــه سمرقنده راغی او میرزا ابراهیم ئی دگرزیوان غروته وتښتاوه او هرات ئــی ونیو ، ددی ښار پاچــاسو . (٢٥ شعبان) او ملکه گوهر شاده‌ئی په هرات کی مړه‌کړه (٩ رمضان) بیانو دبلخ خواته ولاړ (١٥شوال).

سلطا ن ابو سعید کــور کــان دسلطان محمد زوی دمیرانشاه‌لمسی ټول خراسان، زا بلستان ، تو ران ونیول . اوله هرا ته ئــی پــاچهی کوله .

١٤٥٦- ١٤٦٨ م ٨٦١- ٨٧٣ ق

د سلطان ابوسعید کورکان بــن سلطان محمد میرانشاه بن تیمور د سلطنت دوره له‌هراته .

١٤٥٧ م ٨٦٢ ق

میرزا سلطان‌ابراهیم‌چی مازندران ته‌تللی‌و دترکمانانو له‌لاسه مات‌سو. (سه شنبه ٢٥ محرم) اوبیرته‌راغی هرات‌ئی ونیو (یکشنبه ٧ صفر) او شیخ‌الاسلام نورالدین‌محمد اوخواجه شمس الدین کوسو یی ئی‌بلخ تـــه واستول چی دسلطان ابو سعیدسره روغه وکی .

دشیخ الاسلام مولانا جلال‌الدین ابو یزید پورانی وفات او ښخید **لد** هرات دپو راڼ په کلی کی.

په تیموری هیواد کی ملــــو ك طوایفی :

١-میرزا جها ن شاه ترکمان په اسفراین کــی لــه استرابــاده تــر سبز واره .

٢ میرزا سلطان ابو سعید په بلخ کی پرټول ماوراء النهر باندی .

٣- میرزا علاء الدوله‌په ابیوردکی له‌اوز بکه تردشت قبجاق پوری.

٤- میرزا سلطان ابــراهیم پــه هرات کی.

٥- میرزا سلطان سنجر په مرو کی .

٦- میرزا شاه‌محمود دبابر زوی په طوس‌کی (متوفا ٨٦٣ ق) .

٧- ملك قاسم تر کــمــان پـــه سیستان کی تر اسفزاره.

میرزا علاءالدوله‌دخپل‌زوی‌ابراهیم په‌مرسته دهرات **په‌باغ زاغا ن کــی** بیا پر تخت کښینو ست (٧جماد ی الاخری) خودترکمانانو پاچاجهانشاه راغی او هرات‌ئی ونیو (١٥شعبان) اود خراسان پاچا سو .

١٤٥٨ م ٨٦٣ ق

میرزا سلطان ابو سعید له بلخه راغی اوپه هراتر ودکی ئی‌دجها نشا لښکر مات‌کړه اود دوی ترمنځ‌روغه وسوه، جهانشاه آذربایجان ته ولاړ اوسلطان ابوسعید په هرات‌کی پاچا سو. اوسکه ئی‌ووهله (جمعه ١٥- صفر) .

دمرو اوسرخس تر منځ تیمــوری شاهزادگان دابو سعید په جنگ‌کی مات‌سول او میرزا سنجر وواژه‌سو. (١٥ جمادی الاولی) .

شیخ الاسلام شمس الدین محمد کوسویی جامی وفات اود هرات د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جامع مسجد سره ښخ‌سو.

۱٤٥۹م ۸٦۳ق

مولانا جامی هروی خپل نقدالنصوص دشیخ صدرالدین قونوی دفصوص‌په شرح کی وکیښ.

د هـــرا ت دنمـــا ز گـــــاه عمارت دسلطان ابو سعید په حکم د کمال الدین میرک حسین په اهتمام جوړ سو.

خواجه شمس‌الدین محمد د هرات وزیر او صاحب دیوان‌و. ده دنیر تو کلاونیوله اود هغه ځای یاغی امیر بیرکه نی‌مړ کی‌ء.

میرزا سلطان ابراهیم وفات اود **هرات دگوهرشاد دمدرسی په هدیره کی‌ښخ سو. (چهارشنبه ۱۰رمضان).**

میرزاشاه‌محموددابوالقاسم‌بابرزوی په کابل کی دامیر بابا سره‌په جنگ کی وواژه سو.

دمولانا محمود امامی‌شیخ الاسلام وفات په هرات کی.

۱٤٥۹م ۸٦٤ق

مولانا شمس الدین محمد اسد د هرات لوی روحانی مرشد و فـات اوپه گازرگاه‌کی‌ښخ‌سو(۲٥ شعبان).

سلطان ابوسعید کابل او غزنی اود افغان سیمی ترهندوستانه پوری‌خپل زوی الغ‌بیگ ته وسپارلی چی ددغو سیمو مشران امیربابا اوده ورونه دریاخان او آفاق خان‌و، اوددوی په ملگری دالغ بیگ لښکر تر ملتا نه ورسیدل.

له هرات‌ه‌دسلطان ابوسعیدمملکت ترماوراء النهر اوترکستان اوکاشغر او قبچاق او کابل او زاول پـوری ورسیدی‌ء اوغرباترمازندران اوعراق پوری.

په دغه‌کال چی ابوسعید له‌هراته مازندران ته ولاړ، امیر خـلیل لــه سیستانه راغی او هرات ئی کلابند کی‌ء مگر دهـرات خلکو د ی‌وشا ړه (۱٥ رمضان).

امیر خلیل ونیول سو اوسیستان **نظام الدین شاه یحیی تـه وسپارل** سو، چی دسیستانی شاهانـو لـه کهوله و.

په هرات کی بابا کوکی مجذوب اومولانا شمس‌الدین محمد جاجرمی اومولانا زاهد طفلکانی وفات اوښخ سول.

۱٤٥۹م ۸٦٤ق حدود

امیر سید عبدالله بن عبد الر حمن حسینی (اصیل الدین‌واعظ) هروی‌په هرات کی دمزارا ت هرا ت ر ساله مقصد الاقبـال دسلطان ابـو سعید کورگان په نامه وکښله.

داکتاب وروسته مولانا عبیدالله‌بن ابو سعید هروی تکمیل کی ء.

۱٤٦۰م ۸٦٥ق

میرزا علاء الدو له په رستمدار کی وفات اودهرات دگوهرشاد دمدرسی په‌هدیره کی ښخ‌سو (۲۱ صفر).

شیخ الاسلام خواجه ناصر الدین عبیدالله نقشبندی‌له‌بخاراڅخه هرات ته‌راغی(۲۳صفر). اوپه ۱۱ربیع‌الاول بیرته ماورا النهر ته ولاړ.

خواجه مظفر مختار سبزواری او مولانا نعمت‌الله قهستانی او خواجه امیر سمرقندی دهرات په دیوان‌کی مقرر سول.

دحافظ الدین ابونصر پارسا بن خواجه محمد پارسا وفات اوښخیدل

په بلخ کی.

د سلطان ابو سعید پـه حکم د مملکت مالیه په دری قسطه سوه. لومړی قسط په‌سرطان اودوهم قسط په‌سنبله میزان‌اودریم قسطپه قو س کی.

کاله چی ابوسعید ماوراء النهر ته دمیرزا محمد جوکی مقابلی ته ولاړ، میرزا سلطان‌حسین‌له مازندرانه‌راغی اوهرات ئی کلابندکی‌ء. (دوشنبه۲٤ ذیقعده) خو‌بیرته‌له هراته‌مازندران‌ته ولاړ (٥ محرم ۸٦٦ ق).

۱٤٦۰– ۱٤۷۹ م ۸٦٥– ۸۸٤ ق

میرزا سلطان ابوبـکر د سلطان ابوسعیدزوی دبدخشان اوتخارستان حکمران‌و.

۱٤٦۱ م ۸٦٦ ق

دسلطان ابو سعید په حکم امیر خلیل وواژه سو، او مازندران ئی هم له‌سلطان حسین څخه ونیو ، چی بیرته هرات ته‌راغیء شیخ احمـــد صراف ئی پوست‌کیء او خوا جـه معزالدین‌ئی په کرایی کی وایشاوه ، چی‌بیا خوک‌له‌خلکوڅخه پیسی‌وانخلی قطب‌الدین طاووس سمنانی اوخواجه شهاب الدین خوجانی په دیوان کی مقررسول، اوپخپله سلطان ابوسعید بیـرتـه مـاوراء النهـر ته ولاړ . (۲۲ جمادی الاولی).

دروژی له میاشتی څخه بیادکال ترآخره په‌هرات کی طاعون گډ سو اوپه زرو خلک مړه سوه اوښارخالی اوخراب سو.

ملا معین مسکین هروی د معارج النبوه تالیف شرو کی‌ء ، چی پـــه ۸۹۱ق ئی ختم کی‌ء.

دفیض آباد پر رود یوپـل دشاه سلطان محمد له‌خوا جوړسو چی دبرلیک ئی سته.

۱٤٦۲ م ۸٦۷ ق

سلطان ابـو سعید سمرقنـد او شاهرخیه او تاشکند ونیول(محرم)

مولانـا شهاب الـدین فـتح الـله صدراعظم مړاود هرات په گازر گاه کی ښخ سو.

په هرات کی سخت یخ او واوره اویدل.

دمیر مزیـد ارغون پـه اهتمام د خواجه ابونصرپارساپرقبر په بلخ کی ودانی جوړه سوه.

۱٤٦۳ م ۸٦۸ ق

سلطان ابوسعید ماوراء النهرآرام کی‌ء او میرزامحمد جو کی‌ونیول‌سو اوپخپله سلطان بیرته هرات ته‌راغی (۲۲ ربیع‌الثانی) دهرات‌دیوان‌تفتیش سو اود یوانیان دخواجه شمس‌الدین محمد سره معزول سول.

په ماوراء النهراو سمرقندطاعون گډسو. او میرزا محمدجوکی دهرات دحصار اختیار الدین په محبس کی وواژه سو، اود گوهر شاد په‌هدیره کی ښخ سو.

دهرات خطاط محمدبن محمد بقال مصور البم په هرات کـی وکیښـ . (استانبول نمبر ۱۲۹٦).

۱٤٦٤ م ۸٦۹ ق

د ارس دپاد شاه دریـم ایـوان (۱٤۱۲ – ۱٥۰٥م) ایلچی دهرات د سلطان ابو سعید دربار ته راغیء.

مولانا شر یف الدین عبد القهار دمعقول‌اومنقول جامع‌عالم‌په هرات‌کی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو. (۲۰رجب)

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق

دهزاره اقا اولس چه یاغی سوی وو، سلطان ابوسعید پر دوی ورغیء خوبیا دشیخ الاسلام نورالدین محمد پهشفاعت وبخښل سوه، اودخوکالو مالیات ځنی واخیستل سوه، اومولانا شمس الدین علی د نصیحت لپاره وروليږل سو، او امیر نظام الدین احمد دمالیتو اخیستنی لپاره .

په همدغه کال سلطان ابو سعید ناروغه سو، اود دربار طبیبانومولانا قطب الدین محمد نفیسی او مولانـا اصیل الدین حسین تونی ئی علاج وکیء.

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق(حدود)

دیوسفزو اونوروپښتنو قومونو لهقندهاره دکابل او ننگرهار لهخوا دپیښور او سوات سیموته ، ددوی مشران ملاد، مدو ، شیخ عثـمان ، سلطان شاهو چيپه کابل کی میرزا الغبیگ مړه کړه.

سلطان ابوسعید خپل زوی میرزا الغبیگ دکابل او غزنی اود افغان د سیمو تر اباسین پوری حکمرانمقرر کیء، اوامیر ویس اتکه دالـغ بیگ وزیر دکابل دویسلآباد والهوکښله.

۱٤٦٦ م ۸۷۱ ق

شیخ صدر الدین محمد رواسیپه هرات کی وفات سو. (۱۰ رمضان) او جنازهئی جوین ته واستوله سوه.

د غسی هم مولانا جـلال الـدین لطف الله دبخارا قاضی پههرات کی مړسو (۲۰ ذیحجه) اوجنازهئیبخارا ته یووړه سوه .

۱٤٦۷ م ۸۷۲ ق

څکه چی میرزا جهان شـاه دآذربایجان پاچا دامیر حسن بیگ پـه جنگ کیمړسو اوهلته فساد وسو، نوسلطان ابوسعید پهمروکی دخواجه ناصرالدین عبیدالله سـره مشوره وکړه اود طوس لهلاری پر آذربایجان اوعراق ورغیء، اومیرزا سلطان خلیل خپل زوی ئی په هرات کی اوبل زوی سلطان مرادئی په گرمسیر اوقندهار کی مقرر کړل .

۱٤٦۷ــ ۱٤٦۹ م ۸۷۲ــ ۸۷٤ ق

حیدرشاه حاجی خانبنزین العابدین سواتی دکشمیر پاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

سلطان ابو سعید دهرات لـوی پاچا داران دقراباغ په جنگ کی د اوزون حسن په لاس کی گرفتار سو (۱٦رجب) او وروسته په (۲۲) رجب داردبیل په شاوخوا کی وواژهسو .

کهڅه هم په هرات کیمیرزا سلطان محمود دابو سعید زوی په ۳ شعبان پاچاسو، خو میرزا ابوالغازی سلطان حسین بایقرا هرات ونیوی، او پـه جمعه ۱۰ رمضان ۲۵ مارچ په باغ زاغان کی پرتخت کښینو ست، او مولانا قطب الدین طاووس سمنانی ئی په صدارت مقرر کی ء .

سلطان حسین په هرات کی باغ جهان آرای جوړکیء.

سلطان حسین بایقرا دخرا سان او سیستان ښارونه ونیول، او پر خپلهسکهتنگه باندیئی عدلاوبهبود وکښل (ذیحجه) .

امیر علی شیر نوایی د هـرات دسلطان حسین دربار تـه را غیء. (رمضان- اپریل ۱٤٦۹) .

د میرزا الغ بیگ لښکرو تولی افغانی سیمی ونیولی ، اوتر ملتانه پرمخ ولاړل.

۱٤٦۸ــ ۱۵۰۵ م ۸۷۳ــ ۹۱۱ ق

دسلطان حسین بن غیاث الدین منصور بن بایقرا بن عمر شیخ بن تیمور سلطنت له هراته .

۱٤٦۸ــ ۱۵۰۰ م ۸۷۳ــ ۹۰٦ ق

سلطان غیاث شاه د محمود شاه خنجـی زوی دهند پـه مالوه کـی پـاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

دستور اعظم خواجه قطب الدین طاؤوس سمنانیپههرات کی « جوی سلطانی»وکښلهاواوبه ئیله څلو رو فرسخو څخه کوه مختارته راوستی، اودهرات شمالی دبنتئی ترگازرگاه پوری زرغون کی ء .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق حدود

د مهمندو او یوسفزو جنگ پـه ننگرهار کی اودیوسفزولیږد داشنغر سیموتهاوددلازاکو او شلمانو شړل اوتر باجوړه مخکی نیول، دملکاحمد بن سلطان شاه او شیخ ملی آدمبن یوسف په مشری .

۱٤٦۹ م ۸۷٤ ق

په ۱٤ محرم دسلطان حسین مور فیروزه بیگم دامیر تیمور دلورلهخوا لمسی په هرات کی مړه سوه ، او مولانا قطب الدین خوافی صدراعظم ۱۵۰ زره دیناره جریمه او بیر تـه صدر پاته سو .

سلطان حسین میرزا خراسان ته دمیرزا یادگار مقابلی ته ولاړ، اوپه چنا ران کیئی مات کیءاوبیر تههرات تهراغیء . (۳ جمادی الاخری).

دهرات دخانقاه شاهرخیه مشر عبدالرزاق بن اسحاق سمرقندیو. (دمطلع سعدین لیکوال) .

دمولانا درویش احمد هروی وفاتاو ښخیدل دگازرگاه سره .

۱٤٦۹ــ ۱٤۸۱ م ۸۷٤ــ ۸۸٦ ق

حسن شاه د حیدر شاه سواتی زوی دکشمیر پاچاو .

۱٤۷۰ م ۸۷۵ ق

د شمس الدین محمد تباد کانی خراسانی محدث دژوند وخت .

دهرات خلکو دډیرو مالیاتو پـر خلافقیاموکیء خو ا میر علی شیر نوائی دغهمالیات لغوکړلاوخلک ئی آرام کړل .

څکه چی سلطان حسین میرزا په مرغاب کی بوخت و، نو میرزایادگار محمدبن سلطان محمد هرات ونیو اوپه باغ زاغان کی پادشاه سـو ، (دوشنبه ۹محرم) مگر سلطانحسین له فاریابه راغی او یادگار میرزائی په باغ زاغان کیونیو، او مړئی کی ء. (چهار شنبه ۱۷ صفر).

وروسته خواجه قوام الدین یـــن نظام الملك بن اسماعیل خوا فی په وزارت مقرر سو.

مولانا حسین واعظ کاشفی هروی دمولانا جلالالدین بلخی دمثنـو ی «لب لباب »وکیښ.

عبد الرزاق سمر قندی د مطلع سعد ین دوهم ټوك تـمام کی ء . (پنجشنبه ۱۷ محرم) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۷۰ م ۸۷۵ ق

دعلی بن محمدبن مسعود بسطامی هروی (مصنفك) دهرات د مشهور مؤلف او فقیه او عالم وفات پههرات کی. دی دامام فخررازی له پښته و (ولادت ۸۰۳ ق) .

۱۴۷۲ م ۸۷٦ ق

علی شیر نوایی دهرات د اعلی دیوان امیر سو .

۱۴۷۳ م ۸۷۸ ق

دشیخ نور الدین محمد جغاره ئی وفات اود هرات په خیابان کی ښخیدل. (جمعه ۲۳ رمضان).

نوایی لهوزارته استعفاوکړهخوونه منل سوه .

دهرات قاضی قطب الدین احمد امامی وفات سو. (۱ شوال) .

۱۴۷۵ م ۸۸۰ ق

دمولانا اظهر مشهور هرویخطاط وفات په هرات کی .

نوایی په هرات کی مدرسه او خانقاه اخلاصیه دجوی انجیل پرغاړه جوړ کړل .

شیخمولی ادمبن یوسف دپښتنو دخرښبون سره بنی شخه ، خپل کتاب دشیخ مو لی د فتر په پښتو وکیښس اود پیښور په سیموکی ئی تر سواته دمځکو دویش او اجتماعیګه ژوند لاری چاری پکښی وښووی . دغه دژوندانه ګه اصولد ۱۸٦۹ م تربند وبست پوری په پښتنو کی جاری وو، خو انګریزانوهغهپهشخصی ملکیت واړول .

دسلطان ابوسعیدلهخوا پهقندهار او ګرمسیر کی دده زوی سلطان مراد حکمرانو .

مولانا عبدالله طباخ هروی خطاط په هرات کی مړ سو .

۱۴۷۷ م ۸۸۲ ق

دامیر غیاث الدین منصور پرقبر په هرات کی د سلطان علی مشهدی پهنستعلیق خط یوډبر لیك و کنبل سو .

په هرات کی دخمسی یوه مصوره نسخه وکنبله سوه چی دهر ات او سمرقند د حکمرانانو تصاویر لری (استانبول ۱۹۵) محمدبن محمدبقال هروی نقاش او خطاط د عجا ئب المخلوقات ۱۸۹ تصویرونه پههرات کی وکنبل (استانبول ٤۱۰) .

۱۴۷۸ م ۸۸۳ ق

مولانا جامی هروی نفحات الانس وکیښ .

امیر سید اصیل الدین عبدالله حسینی هروی مفسر او محدث او مؤلف دمزارات هرات لیکوال په هرات کی وفات سو. (۱۷ جمادی الاخری) .

سیف الدین جا می خپل کتاب آثارلو زرا ء تا لیف کی ء چی دوزیرانو تاریخ دیء .

۱۴۸۰ م ۸۸٤ ق

دمولاناجا می هر وی‌لو مړی‌دیوان فاتحة الشباب مرتب سو.

میرزا ابوبکر دسلطان ابو سعید زوی په بد خشان کی اقتدار

ومونډ .

۱۴۸۰ م ۸۸۵ ق

مولانا جامی هروی شواهد لنبوه تالیف کی ء اوه رکنه او یوه خاتمه .

درویش علی په بلخ کی یاغی سو او امیر علی شیر ئی ایلولو ته ولاړ.

ملك شمس الدین محمد بن‌یحیی پهنیمروزکی حکمران‌اوملك نظام‌الدین یحیی مړ سو .

دشمس‌الدین‌محمد امین‌زیارتګاهی هرو ی وفات .

۱۴۸۱ م ۸۸٦ ق

دمولانا جامی تحفةالاحرار منظوم سو .

دسلطان حسین بایقرا لخوا د سلطان بایزید کتابخانی ته دسلمان ساوجی مصورردیوان‌چی ۱۱ تصویره لری دنعیم الدین کاتب پهخط په هرات کی ترتیب او اهداء سو- (استانبول نمبر ۳۵٦۳) .

مولانا عبدالرحمن جامی هرو ی اشعة اللمعات‌وکیښ چی‌دفخر الدین ابراهیم عراقی دلمعات شرح‌ده .

۱۴۸۱ـ۱۴۸۳ م ۸۸٦ ـ ۸۸۸ ق

محمد شاه بن حسن شاه سواتی دکشمیر پادشاهو .

میر علی شیر نوایی دهرات لوی وزیر خپل دیوان «خزاین المعانی» دسلطان حسین بایقرا په خواهش‌په ازبکی ژبه تکمیل او ترتیب کی ء .

۱۴۸۲ م ۸۸۷ ق

د مطلع سعدین مؤلف عبدالرزاق سمر قندی‌چی‌مؤرخ ، عالم،سیاسی، دیوانی سړی و وفات سو. (جمادی الاخری) .

۱۴۸۳ م ۸۸۸ ق

مولانا جامی دیو سف او زلیخا قصه نظم کړه .

خواجه عبدالقادر ګوینده د هرات دموسیقی استاد په طاعون کی وفات سو .

عطاءالله جمال الدین‌دهرات مشهور واعظ دحضرت محمد (صلعم) پر ژوندانه باندی روضةالاحباب‌وکیښ، چی په ۹۰۰ ق تمام سوی دیء.

دشیخ کمال‌الدین حسن وفات او ښخیدل په هرات‌کی .

امیر علی شیر نوایی خپل حیرةالابرار مثنو ی په ازبکی ژبه منظوم کی ء .

دبا بر شاه بن عمرشیخ ولادت‌په فرغانه کی دقتلق نګار خانم له‌نسه (٦ محرم مساوی ١٤ فروری).

۱۴۸٤ م ۸۸۹ ق

دخواجه رزق‌الله دهلوی مشتاقی دلودیانو د تاریخ دلیکوال د ژوند وخت .

امیر علی شیر نوایی خپل لیلی ومجنون په از بکی ژبه منظوم کی ء .

دغسی هم دده فر هاد او شیرین او سبعهٔ سیاره په‌دغه کال منظوم سول .

۱۴۸۵ م ۸۹۰ ق

دمولانا جا می سلسلة الذ هب دسلطا ن حسین با یقرا په نامه‌په هرات کی منظوم سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر علی شیر نوائی په ازبکی ژبه خپل «سداسکندری» منظوم کی ء .

زین الدین محمود واصفی هروی شاعراولیکوال دبدایع الوقایع مؤلف پههرات کی وزیږیدیء.

ـپښتو شاعر خلیل خان نیازی د ژوند وخت په هندکی .

اسماعیل بن عیسی بن دولت افغانی اختیار اعتماد المسا نید فی اختصار اسماء الرجال الاسانید به حجاز کی تألیف کی ء(جماد ی الاخری) دده وفات پهمکه کی۸۹۲ق.

عجا ئب المخاو قات په فارسی ترجمه سو . داکتاب پهعربی دزکریا بن محمد قز وینی تأ لیف دی.

۱٤۸٦ م ۸۹۱ ق

مولانا حسین کاشفی هروی د حاتم طایی قصه وکښله .

امیر علی شیر نوایی په نشاپور کی دشیخ فریدالدین عطار پرهدیره گنبده جوړه کړه .

دقاضی نورالدین محمد ا ما می هروی وفات (۲۰ جمادی الاخری).

دمولانا شمس‌الدین محمدبن محمد تباد کانی دمنازل السائرین دشارح وفات او ښخیدل دهرات په خیابان کی .

۱٤۸۷ م ۸۹۲ ق

دولت شاه بن‌بختی‌شاه سمرقندی خپله تذکرة الشعراء دامیر علی‌شیر نوائی پهنامه تألیف کړه.

امیر علی شیر نوایی داستر آباد حکمران سو .

دمولانا علاء الدین‌محمد بن مو من ابیزی هروی وفات او ښخیدل په هرات کی .

مولانا عبدالرحمن جامی دخپل تفسیر لومړی ټـړك وكیښ (داكتاب ورك دی) .

دشرف‌الدین اسماعیل‌بن‌عیسی بن دولت او غانی فقیه او محدث اود اختیار اعتماد المسانید دمؤلف‌وفات په مکه کی .

مولانا جامی هروی‌خپل بهارستان وکیښ

۱٤۸۷ م ۸۹۳ ق

جمال الدین‌محمدبن حسام هروی دخاور نامی ناظم په خوسف کی وفات سو .

مولانا محمد معین طبیب دهرات د دارالشفا اود دربار سرطبیب وفات سو .

۱٤۸۹ م ۸۹٤ ق

دمولانا عبدالرحمن جامی دوهم دیوان واسطة العقد مر تب سو.

دشاه طیب خوافی شیخ وفات او ښخیدل په هرات کی .

۱٤۸۸ـ ۱۵۰۹ م ۸۹٤ـ ۹۱۵ ق

دسلطان سکندر بن سلطان‌بهلول لودی پښتون سلطنت په هندکی .

۱٤۹۱ م ۸۹٦ ق

امیرعلی شیرنوائی دهرات مشهور وزیر دمجالس‌النفایس‌تذ کرۀ شعرا تالیف کړه اته دفتره

خواجه ناصرالدین‌عبیدالله‌ا حرار مشهور نقشبندی شیخ په سمرقندی کی‌وفات او ښخ سو.

محمد حسینی په هرات کی د استانبول نمبر (۸۵۷) نسخه‌وکښاله چی ۲۱ میناتوره لری.

د مولانا محمد جامی (دعبدالرحمن جامی دورور) وفات او ښخیدل په هرات کی .

دحافظ غیاث محدث وفات.

دحافظ معین الدین خلیفه دهرات دصدر وفات

میرمحمود خوشمردان سبزوا ری خطاط دخوشنو یسی رساله‌وکښله.

مولانا عبدالرحمن‌جامی‌دابن حاجب پرکافیه خپله‌مشهوره‌شرحه (الفوائد الضیائیه) وکښله چی‌د عربی نحو مشهور درسی‌کتاب دیء (شرح‌ملا).

۱٤۹۱ـ ۱٤۹۳ م ۸۹۷ـ ۸۹۹ ق

معین الدین محمد زمچی اسفزاری مؤرخ خپل تاریخی کتاب«روضا ت الجنات فی‌اوصاف مدینة هرات» د سلطان حسین بایقرا په‌نامه په‌هرات کی تالیف کی ء .

سلطان علی مشهدی د سلطان حسین بایقرا دیوان په ٤ میناتورو مزین وکیښ (استانبول ۱٦۳٦) .

۱٤۱٤ـ ۱٤۹۲ م ۸۱۷ـ ۸۹۸ ق

دمولانا عبدالرحمن بن احمد بن محمد جامی هروی مشهور عالم او شاعر او مؤلف دژوند دوره پههرات کی ښخ دی (ولادت : ۲۳ شعبان ۸۱۷ ق ۷ نومبر ۱٤۱٤ م په جام‌کی .

وفات: جمعه ۱۸ محرم ۸۹۸ ق ۹ نومبر ۱٤۹۲ م په هرات کی .)

سید شمس‌الدین اندجانی دهرات صدر او شاعر وفات سو (۸۹۸ق)

محمود رفیقی هروی خطاط د ذخیرة الملوك نسخه په‌هرات کی په‌نستعلیق وکښله ۸۹۸ ق (دهرات موزیم) .

۱٤۹۳ م ۸۹۹ ق

ظهیر الدین‌محمد بابر دعمر شیخ میرزا زوی دابو سعید کور گان لمسی دفر غانی په اند جان کی ۱۲ کلن پر تخت کښینو ست (۵ رمضان ۱۰ جون) .

خواجه کمال‌الدین‌حسین ابیوردی دهر ا ت لوی امیر و فات‌سو. (رمضان) .

دهرات خطاط احمد شیرازی په هرات کی یوه مجمو عة خمستین او هفت او رنگ جامی وکښله ،چی میناتور او نقاشی ئی دبهزاددمکتب یاد سلطان محمدده (دکابل خطی کتابخانه) .

۹۰۰ ق

۱٤۹٤ م ۹۰۰ ق

سلطان محمود میرزا دسلطان ابو سعید زوی په‌ماوراءالنهر کی و، چی دده زوی خان میرزا دبابر له‌خوا د بدخشان حکمران ؤ، اوبیائی زوی سلیمان میرزا او لمسی ابراهیم میرزا پر بد خشان حکمرا نی کوله .

سلطان علی مشهدی په هرات‌کی یوه نسخه وکښله چی ۳٤ میناتوره لری (استانبول ۷٦۷) .

یوه خمسهٔ نظامی دعلی شیرنوایی لپاره دغه خطاط وکښله چی‌دخطاطی اوتزئین شهکارده.

دبلخ دننه مسجد دسلطان‌حسین بایقرا په حکم په ۸۰ زره دیناره جوړ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاضي نظام الدين‌محمد گازرگاهي دحاجي محمد فراهي زوی دهـرات لوی قا ضی او عالم په گازر گاه کی ښخ سو (محرم).

دهرات دسلطاني مدرسي دمدرس مولا نا شمسس الدين محمد اسفزاری وفات (جمادی الاخری).

دابو الحسن علی بـن زكـر يـا نشاپوری مؤ رخ د تا ر يخ الر جال دمؤلف دژوند وخت.

خواجه قطب الدين‌طاوس سمناني دهرات لوی امیر ۷۰ کلن وفات‌سو.

ملاحسين واعظ كاشفي په هرات کی اخلاق محسني دسلطان حسين بايقرا په‌نا مه وکیښی .

بابو خان کاکړ په ژوب کـــی نذ کرهٔ غر غښت په پښتو تأ لیف کـــړه .

۱٤۹٤ م ۹۰۰ ق حدود

دبايزيد پوراني هروی عا لم او شاعر او خطاط دژوند وخت پـــه هرات او بخارا او سند کی .

دمولا نا حاجي محمد هـر و ی نقاش او کتا بدار دژوند وخت .

دقاسم علی چهره کشا ی هروی نقاش او دبهزاد د شاگرد د ژوند وخت .

استاد محمدی دسلطا ن محمـــد هروی زوی دهرات مشهور نقاش او دبهزاد شاگر د په‌هرات کی و .

مولانا محمو د هرو ی مذهب او نقاش دامير علی شير نوايي سره‌و.

مولانا نظام الدين احمد جيلانـــی مشهور منجم او رمال‌له گیلانه‌هرات ته‌راغیء او دلی مقیم سو .

خواجه عبدالله مروارید دهـرا ت لوی منشي او خطا ط يو قرآن پـــه اعلی ثلث خط‌په‌هرات کی وکیښی ـ (مشهد رضــوی.)

دقا سم علي هرو ی‌په خـــط او نقاشي يوه «خمسهٔ نظامی » (لند ن موزیم نمبر٦٨١۰) په‌هرات کی‌دامير علی شير لپاره وکښله سو ه، چی تر بايسنقری شاهنامي ورو ستـــه بهتر ينه نسخـــه ده .

دبلخ دشيخ الاسلام نظام الدين عبدلهادی بن خواجه ابو نصر ثاني دژوند وخت . دی د خوا جه محمد پارسا له پښته و، اوپه بلخ کـــی دخپل نیکه سره ښـــخ سو .

دابو حفص‌عمر بن‌محمد غزنوی‌عالم‌د ژوند وخت.

کجوخان راني زی دیـــو سفـــزو حکمران په شيخ تپورکی غوریاخیل اوپه لنگر کو ټ کی دلا زا ك ما ت کړل او دشيخ ملی دفتر يی تکمیل او ترمیم کیء .

۱٤۹٥ م ۹۰۱ ق

میر ك جلال الد ين قاسم دهرات صدر ٥٩ کلن وفات او په‌بلخ کـــی ښخ سو .

خان جهان خان لودی دهندامیر دمرآة الا فاغنه دتاريخ مـؤ لـــف په‌هند کی وفات سو.

خان علی‌کاتب‌په‌هرات کی‌دگيلان‌د حمکران لپاره مصورالبم ترتيب کیء (استانبول ۱٤۹۱).

مو لانا شمس الدين محـــمـــد د شرف الدين عثمان زوی‌د هرات د

مدرسهٔ اخلاصيه مدرس او عـــالـم وفات سو (ربيع الاول).

۱٤۹٦ م ۹۰۲ ق

دفيض الله بن زين العابد يـــن بنياني ملك القضاة او صدر جهان لوی مؤلف دژوند وخت په هندکی.

دشاهرخ د مدرسي لوی مدرس مولانا بر هان الدين عطاء الله رازی په‌هرات کی‌مړسو (رمضا ن).

۱٤۹۷ م ۹۰۳ ق

بابر سمر قند ونيویء. (دربيع الاول اواخر = نو مبر) او دده په غياب کې‌ئی ورور جهانگیر میـــر زا اند جان ونيو .

صدر جهان ملـــك القضاة فيض الله بنياني مجمع‌النوادر په هند کی وکیښی .

میر خواند محمد هروی مؤرخ د روضة الصفا مؤلف پـــه هرات کـــی ٦٦کلن وفـــات سو (۲ذيـــقعد ه)ا و دشيخ بهاءالدين جغاره يی په‌هديره کی ښخ‌دی .

زر غوني دمـــلا د يـــن محمــــــد کاکړ لور دقند هار په‌پنجوا ئی کی دسعد ی بوستان په پښتو منظو م کیء، دا خطاطه هم وه.

۱٤۹۷ـ۱٤۹۹م ۹۰۳ تر ۹۰۵ ق

امير علی شير نوا يي دهـــر ات لوجا مع تر میم کړه .

۱٤۹۸ م ۹۰٤ ق

بابر له خپله وروره جهانگيرميرزا څخه بياالد جان ونيو (ذی قعـــــده = جون).

خواجه شمس الدين محمدمرواريد دسلطان‌ابو سعيد وزير او دخواجه عبدالله انصاری د مو قو فاتو متولی په‌هرات کې وفات اوښخ‌سو .

مولانا محمد نقاش‌هروی داميرعلی شير كتا بدار دبد يع الزما ن‌مير زا کتابدار سو .

خواجهٔ کلان محمد اکبر دمولانا سعدالدين كاشغری زوی‌په هـــرا ت کی و فات سو (پنجشنبه ۱۲جمادی الا خری).

مو لانا قطب الدين محمد آد م د هرات طبیب وفات سو (محرم).

مولانا شمسس الدين محمد زوجي دهرات زاهد اوعالم وفـــات ســـو (شنبه ١٦ رمضان).

مو لانا مير حسين معما ئی‌وفات اودهرات په اخلا صیه مدرسه کـــی ښخ‌سو.

۱٤۹۹ م ۹۰٥ ق

خوانډ مير هروی مؤرخ خلا صـــة الا خبار وکيښی .

امير جلال الدين ويسل اتکه د اميرمحمد مغول‌زوی‌په‌کابل کی‌مړسو (جمعه ٥شعبان) دبالاحصار غر بـــی خواته ښخ دی .

۱٤۹۹ـ ۱٥۱۰ م ۹۰٥ـ ۹۱٦ ق

دشيبا نی خان دابرا هیم زو ی (دجوجی بن‌چنگيز خان له‌پښته) سلطنت پر ماوراءالنهر او شما لی او غربی افغانستان تر قند ها ره .

۱٥۰۰ م ۹۰٥ ق

بابر عايشه بیگم دسلطا ن‌احمد ميرزا لور وکړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

میر زا حیدر کـور گا ن د تا ر یـخ رشیدی مؤلف وزیږیدیء .

مو لانا شمس الدین محمد پا ی گنبد دهرات عالم وفات سو .

مولانا کمال الدین‌مسعود شروانی دهرات دگو هر شاد دمد رسی‌لوی مدرس او عالم وفات سو.

دهرات طبیب مو لانامسیح‌الدین حبیب الله اومولانا حسن شاه‌شاعر مړه سول.

۱۵۰۰ م ۹۰٦ ق

امیر شیر محمد گوکلتاش دامیر ویسمل اتکه زوی په‌کابل کی‌مـړ او ښخ سو (پنجشنبه ذی قـعـده).

سمر قند شیبانی خان ونیو اوبابرله اند جا نه پرده حمله‌وکړه‌اوبخاراته ئی وتښتا وه .

خواجهٔ خورد محمد اصغر دسعد الدین کاشغری زوی‌پـه زمینداور کی وفات اوپه هرات کی‌ښخ سو .

حکیم یوسفی هروی په‌هرات کی دمأکول او مشروب رساله وکښله .

۱۵۰۱ م ۹۰٦ ق

امیر علی شیر نوایی دهرا ت‌لوی اوعلم پرور او شاعر وزیر وفات‌اوپه هرات کی ښخ‌سو.۱۲ جمادی‌الاخری ۳جنوری .

۱۵۰۱م۹۰۷ ق

میرزا الغ بیگ دسلطان ابوسعید زوی چی له ۸٦۵ ق څخه دکا بل‌او غزنی حکمران ؤ په غزنی کی مړاو ښخ سو اودده کوچنی زوی میرزا عبدالرزاق ئی پر ځای کښینوست.

مولانا حسین واعظ کاشفی پـه هرات کی مخزن الانشاء تالیف‌کیء

(دکابل خطی نسخه دده په خط).

فیض الله بن زین العا بدیـن ملـك القضاة صدر جهان قا ضی حسا[illegible] صدر بنیانی دتاریخ محمود شا هی او مجمع النو ادر اوتفسیر معظم او دستور الحفاظاوخلا صة الحکایـات مؤلف خپل کتاب تاریخ محمـود شا هی وکیښس .

مولانا معین الدین واعظ دمعار ج النبوة مؤلف اوشاعر دحاجی محمد فراهی زوی په هرات کی‌وفات او په گازر گاه کی ښخ سو.

دمولانا سلطان‌محمود هروی‌خطاط

دژوند وخت ۱۵۰۲م۹۰۸ ق

مجالس العشا ق دسلطان‌حسین بایقراپه نا مه تأ لیف سـو (؟)

بابر وایی چی ددی کتاب مؤ لـف کمال الدین حسین گازر گاهی دی.

شیخ صوفی علی هروی زاهـد او متقی دهرات‌په سر خیا بـان کی ښخ سو .

۱۵۰۳ م ۹۰۸ ق

بابر په ماوراء النهر کی‌مات سو اوشیبانی خان دشا ه بداق سلطان زوی تاشکند ونیو (جون).

محمد مقیم دامیر ذوالنون ارغون زوی دقندهار حکمران کابل له‌میرزا عبدالرزاق څخه ونیو اودمیر زاالغ بیگ لورئی وکړه .

۱۵۰٤ م ۹۰۹ ق

دبابر آواره گی دماوراء النهر په دښتو اوکوچیانو کی .

بابر پرترمذ ترآمو راواوښت اود بدخشان او تخار ستان خسرو شاه

نه‌په قندوز کی راغیء اواته زره د خسرو شاه ښکر ی ولمسول او خسروشاه میمنی ته وتښتید .

علی دحسین کاشفی‌زوی رشحت عین‌الحیات په هرات‌کی وکیښس .

دمولانا معین الدین فراهی دهرات قاضی او عالم دمعارج‌النبوه دمؤلف وفات اود هرات پـه گازرگاه کـی ښخیدل .

دمولانا عبدالرحمن کارد گرهروی عالم و فات او پـه زیارتگاه کـی ښخیدل .

مجنون ر فیقی دهرات خطاط خپله دخط رساله تألیف‌کړه.

۱۵۰٤ م ۹۱۰ ق

بابر د هندوکش شمالی خواوی ونیولی (محرم ،جون)او دلو مـړی خور په‌منځ کی دوشی ته‌راغیء.

دوستی بدخشی د فارسی دیوان خاوند شاعر پـه بـد خشان کـی وزیږیدیء .

بابر ترهندوکش راتیر سو اود هوپیان له‌لاری ئی محمدمقیم پـه کابل کی کلابند کیء (دربیع الاول اواخر) اؤ د ربیـــعا لا خـــر په پای کی محمد مقیم قند هـــار ته‌ولاړ، اوبابر کابل ونیویء، دکابل اولغمان مالیات اته‌لکه شا هر خی وی .

۱۵۰٤ـ ۱۵۳۰ م ۹۱۰ـ ۹۳۷ ق

بر افغا نستان باندی دظهیرالـدین محمد بابر داقتدار دوره .

۱۵۰٤ م ۹۱۰ ق

بابر پاچاپه کابل‌کی (خط بابری) اختراع کیء .

سلطان ویس سواتی او سلطان علاء الدین سوابی دسوات مشران د بابر معاصر حکمرانان وو .

طاوس‌خان یوسفزی‌دسمی دیوسفزو مشرو، چی له بابر سره ئی دروغی روابط درلودل .

شاه منصور دملك سلیما نشاه زوی دسمی دیوسفزو مشرو، چـی خپله لوربی‌بی مبارکه ئی بابر تـه ورکړه .

مولانا حسین واعظ کاشفی‌دهرات مشهور مؤلف اوعالم او مفسروفات اود هرات په خیابان کی ښخ سو، دی دمواهب‌علیه اوتفسیر جواهر او انوار سهیلی او نورو ډیرو کتا بو مؤلف دی.

دقاضی اختیار الدین حسن هروی تعلیق‌نویس اوقاضی القضات دژوند وخت .

دساغر هروی‌شاعر دژوند وخت.

قاضی برهان الدین محمد هروی دهرات صدر وفات سو .

امیر صدر الدین سلطان ابراهیم امینی دمیرك جلال الدین قاسم زوی دهرات صدر مقرر سو .

خواجه امین الدین محمود دهرات وزیر وفات سو .

۱۵۰٦ م ۹۱۱ ق

بابر غزنی ونیوی، او خپل ورور جهانگیر میرزایی هلته حاکم‌کیء.

وروسته یی‌گردیز،کوهاټ،بنو، تهل ـگومل ترکلاته‌اوشرقی خواترخیبره ونیوله .

شیبانی خان پربلخ راغیءاوسلطان حسین بایقرا دهرات پاچا سیدافضل بابر ته راواستاوه او کومك ئی غښتنی وغوښت .

په کابل او اطرافو کی ئی سختی زلزلی وسوی او ډیرځایونه ئی وران کړل.

سلطان حسین بایقرا له هراته د شیبانی خان مقابلی ته ووت، خود بابا الهی په منزل کی ۷۰ کلن تـر ۳۹ کاله سلطنت وروسته وفات اوپه هرات کی ښخ سو. (۱۱ذی حجه٤ می).

مولانا عبدالجمیل دهرات عالم وفات سو .

۱۵۰۶ م ۹۱۲ ق

بابر دهزاره جات لهلاری لهکابله هرات ته ولاړ، اود مرو چاق په گل باغان کی دهرات دتیموری شاهزادگانو سره یوځای سو (دوشنبه ٦ جمادی الاخری).

په کابل کی چی بابر نهو، نودده دکاکازوی خان میر زا دپاچهی دعوه وکړه اود کابل بالاحصار ئی کلابند کیء .

صفوی لښکرو پههرات کیدمولانا جامی قبرو شانه وئی سوا څه.

بابر دهزاره جات له لاری په ډیر زحمت په ژمی لههر اته کابل تهراغیء اودا ښارئی بیرته لهخان میرزا څخه ونیوء (شوال).

د علی بن حسین بن علی بیهقی طبیب دترویح الارواح دمؤلف دژوند وخت .

مولانا عبدالغفور لاری د مولانـا جامی شاگرد په هرات کی وفات او دمولانا جامی په هدیره کی ښخ سو. (یکشنبه ٥ شعبان) .

۱۵۰۷ م۹۱۳ ق

شیبانی خان اوزبك هرات ونیوء اود تیموریانو پاچهی ختمه سوه .

بدیع الزمان میرزا اودده وروړمظفر حسین له هراتـه ولاړل (۲۱می) او خپل کتابونه ئی هم استانبول تـه یوړل .

بابر قندهار ونیو او هغهئی خپل وروړ ناصر میرزا ته وسپاره. مگر شیبانی راغیء او قندهار ئی و نیو اوبیرته هرات ته ولاړ، او قندهارئی محمد مقیم ارغون تهوسپاره .

بابر لهکابله ولاړ او ننگرهار ئی ترکنړه و نـیوء، او هلتهئـی میرزا عبدالرزاق حکمران کیء.

بابر پر غلجو او مهمندو افغانانو باندی حمله وکړه اوسل زره پسونه ئی او لجه کړل، په کتهواز کی ډیر بندیان ووژل او کله منارئـی څنی جوړ کیء .

مولانا نورالدین محمد زیارتگاهی هروی عـالم په قندهار کی وفـات سو .

حکیم یوسفی هروی په طب کی فوایدالاخیار منظوم کیء.

۱۵۰۸ م ۹۱٤ ق

بابر مومند چور کړل خوډده پـه غیاب کی دکابل خلك یاغی سول او میر زا عبدالرزاق ئی پاچا کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بابر خپل تخت د کابـل دشیر دروازی غره پهلمن کی جوړکیء چی په ۱۰۱٦ ق جهانگـیر پسی ښشپړ کیء.

دعماد الدین فضل الله بن علاءالدین بن علی طوسی دشرح لوایح جامی د لیکوال وفات .

مولانا سلطان علی قاینی دامیر علی شیر د کتابخانی خطاط اود سلطان بایقرا دزوی معلم پـه هرات کـی وفات سو

حکیم یوسفی هروی په هرات کی جامع الفوائد دعلاج الامراض شرح تالیف کړه .

۱۵۰۹م ۹۱۵ق

بابر لهننگرهاره راغی اوپه کابل کی میرزا عبدالرزاق ونیوی او مړ ئی کیء چی پهغزنی کیدخپل پـلار الغ بیگ دخنگه ښخ سو او کابل، غزنی، ننگرهار دبابر لاس تهورغلل

زبیر راغی پهبدخشان کی دخلـکو په کومك راولاړ سو او بـابر خپل داکا زوی خان میرزا هلته واستاوه چه زبیر را عی ئی مـــړ کی ء .

سید روح الله میرك نقاش اوخطاط اومذهب چی دهرات دودانیو نوشتی دده په خط وی په هرات کی وفات سو .

خواجه عبد الرحمن دخواجه کلان زوی دهرات قاضی اود گوهر شـاد په مدرسه کی مدرس و .

۱۵۰۹– ۱۵۲۵ م ۹۱۵– ۹۳۲ ق

دسلطان ابراهیم بن سلطان سکندر لودی سلطنت په هند کی .

۱۵۱۰ م ۹۱٦ ق

شیبانی خان اوزبك په مروکی د پارس دصفویانو سره جنگ وکیء چی لس زره اوزبك ووژل سول او شیبانی خان هم پهدغه جنگ کی ووژه سو . (جمعه ۲٦ شعبان ۲ دسمبر)

مولانا شمس الدین بردعی چی د شاهرخ پهعصر کی هرات ته راغلی اوپه گذرگاه کی په تدریس بختو، لههراته آذربایجان تهولاړ. لهدهسره مولانا اسمعیل تبریزی هم لههراته ولاړ.

شاه اسماعیل صفوی هـرات ونیوی.

امیرغیاث الدین محمدبن امیریوسف دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس او لوی قاضی دامیر خان په حکم ووژل سو اوپه هرات کی ښخ سو .

۱۵۱۱ م ۹۱٦ ق

بابر دقندوزلهخوا تر آمو واوښت اود حصار ښار ئی محاصره کیء .

۱۵۱۱ م ۹۱۷ ق

بابر دخپلو (٦۰) لښکرو په قوت دسمر قند ښارونیو اوناصر میـرزا خپل ورور ئی دکابل په حکمرانی وټاکه . (رجب، اکتوبر) .

۱۵۱۲ م ۹۱۸ ق

عبیدالله خان او ز بك په سمر قند کیبابر مات کیء اودی ئی لهماوراء النهره راویـــو ست (۳ ر مضان ۱۲ نـو مبـــر) او دی د هندو کش شمالی خواوو تهورغی.

خواجه عبد اللطیف صوفی هروی دهرات په قریه فراشان کی وفات او ښخ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهرات مشهور امیر سیدغیاث‌الدین مشهدی وفات سو .

مولانا بنا یی هر وی نستعلیق کښونکی دنجم‌ثانی دماوراءالنهر په کشتار کی ووژل سو.

د مولانا جمشید کتابدار هروی خطاط وفات .

۱۵۱۳ م ۹۱۹ ق

مولانا سلطان‌علی‌مشهدی مشهور نستعلیق لیکونکی پــه مشهد کــی وفات سو .

مولانا فصیح الدین محمد نظامی دهرات د بدیعیه مدرسی مدرس او مؤلف وفات سو .

امیر برهان الدین عطاءالله‌دهرات عالم په مشهدکی مړسو (شوال) .

مولانا غیاث الدین جمشید قاینی دهرات صدر پــه قایــن کــی وفات سو .

۱۵۱۴م۹۲۰ق

بابر تر هندو کش راتیر سو او کابل ته راغی .

قاضی حسن اختیار الدین دقاضی غیاث الدین تــربتی زوی د هــرات مشهور قاضی مړ اوپه تربت کی‌ښخ سو .

قاضی بدیع دقاضی اختیار الدین هروی‌زوی‌په‌هرات اوبخاراکی‌ژوندی ؤ، دی دمعقول او منــقول عالــم او شاعر او طبیب اود مختار الابــرار مؤلف و

خواجه جلال الدین ابــو القاسم جامی دهرات معتبر سړی او خواجه ناصر الدین عبدالعزیز جامی دهرات عالم اومتقی وفات سول .

مو لانا میرکمال الدین‌حسین‌ابیوردی دهرات ددربار امیر او عالــم وفات سو .

مولانا نظام الدین عبدالقادرطبسی دهرات قاضی و .

ددرویش عبدالله سلطانی بلخــی خطاط وفات .

میر فاضل گوکلتاش دقندهار د باباولی (سید حسن ابدال) پــرقبر یوه شنختهوکښله(ربیع الثا نــی)

۱۵۱۵ م ۹۲۱ ق

شیخ جلال‌الدین ابو سعید پورانی هروی په قندهار کی له بامه ولوید اومړ سو

سید نظام الدیــن سلطان علــی موسوی هروی او خواجه نعمت الله آصفی هروی امیر او شاعر وفــات سول .

قاسم بن‌یوسف ابونصری هروی ارشاد الزراعه تالیف کیٔ .

۱۵۱۶ م ۹۲۲ ق

محمد بدخشی دمنطق عالــم اود شرح الیاس رومی دحاشیی دمؤلف وفات .

مولانا شهاب‌الدین عبدالله بیانی بــن خواجــه محمد مروارید دهرات خطاط او شاعر او صدر اود موسیقی پوهاند په هرات کــی وفــات سو . (رجب) .

۱۵۱۶ م ۹۲۳ ق

بابر له کابله ولاړ او قندهار ئــی له شاه بیگ ارغونی څخه ونیوی او شاه بیگ د شال اوسند خــوا تــه ولاړ .

یار محمد هروی خطاط په هرات کی دمخزن اسرار نسخه وکښله . (استانبول ۱۳۰۹) .

شیخ فصیح الدین محمد بن زین العابدین خوافی صوفی اوزاهد وفات سو .

بدیع الزمان میرزا دسلطان‌حسین بایقرا زوی مړ سو .

۱۵۱۸ م ۹۲۴ ق

محمد بن‌یوسف هروی طبیب او لغوی جواهر اللغه تالیف کیٔ .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ ق

بابر دجندول او باجوړ له خواپر هند خپله لو مړی لښکر کښی‌وکړه په ٥ محرم ۸ جنوری‌ئی دباجوړ کلا ونیوله او خواجه کلان ئی هلته مقرر کیٔ .

دیو سفزو مشران شاه منصور د ملك سلیما ن شاه زوی او سلطان علاءالدین سواتی اوطاووس‌خان‌بابر ته ایل سول .

بابر دشاه منصور یوسفزی لور بی‌بی مبارکه‌وکړه. (جمعه ٢٦محرم) اود نیلاب لەخوا پرپنجاب ورغی او بهیره‌ئی ونیوله .(٥ربیــع الاول ۷ مارچ) اوبیرته کا بل ته را غــی (دربیع الاخر غره ، ۱ــ اپر یــل) .

دیو سفزو شپږ تنه مشران کــابل تــه راغلل او بابر ته‌ئی دهغی خــوا مالیات ومنل (۱ جمادی الاخری ــ۲۰ می).

بابر دتیره کوتل لەخوا د گردیز اوکرماش (کورم) پر افغانانو باندی حمله وکړه (۲۹ رجبــ ۲۷ جولائی) اود شعبان په دریمه (۳۱ جولائی) بیرته کابل ته راغی.

بابر دخیبر لــه خوا پرپیښور او اشنغر حمله وکړه. (۱۳ رمضان ۸ سپتمبر) لښکرئی‌ترپنجابه‌دوهمه پلا پرمخ ولاړل اود ی بیرته کابل تــه راغی (دشوال اواخرــ ۲۰ اکتوبر)

سید امیر نظام‌الدین عبدالقادر د هرات سلطانیه مدرسی مد رس او دخراسان قاضی وفات سو .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ق حدود

دهرات د نستعلیق لیکو نکی او معمایی میر علی‌هروی دژوند وخت.

۱۵۲۰ م ۹۲٦ ق

بابر قندهارکلابندکیٔ خوپه‌لښکر کی ناجوړی ولویده اوبیرته کابل‌ته راغی (رجبــجون) اوددغه کال په پای کی‌یی پرهند په‌خپل‌دریم یرغل لاس پوری کیٔ اود پنجاب ترسیند پوره ئی‌ونیول او سیا لکوټ ئی هم فتح کیٔ.

سلــطان الخطاطین سلطان علــی مشهد ی پــــه هــــرات کــــی‌وفات اوپــــه مشهــــد کــــی ښــــخ‌سو. (۱۰ ربیع الاول) .

۱۵۲۰ م ۹۲۷ ق

خــان میــرزا دبابــر داکــازوی دبدخشان حکمران مړ سواوپر ځای ئی‌دبابر لەخوا شهزاده هما یــو ن دبد خشان حکمران سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا هاتفی دمولانا جامی خوریی دهرات شاعر اود ظفر نامه تیموری ناظم پــه هرات کــی وفــات سو . (محرم) .

امیر رضی الله عبـــدا لاول- دهرات دغیاثیه‌اوبد یعیه مدرسولوی مدرس اوعالم وفاتسو (ربیع الاخر) دهرات قاضی ضیاء الدین نورا لله دقاضی درویش محمد زو ی وفا ت اوپه گا زرگاه کی ښخ سو .

دهرات دواعظ مولانا حسامی‌واعظ دژوند وخت .

خواجه جمال‌الدین‌عطاءالله دهرات وزیر او عالم وفات سو (یکشنبه ۲ ربیع الاول) .

مولانا شمس الدین محمد الحنفی دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس‌و .

۱۵۲۲ م ۹۲۸ ق

بابر قندهار دشاه بیگ ار غـون ځخه ونیواوخپل‌زوی شهزاده‌کامران ئی‌هلته‌وگوماره(۱۳شوال ۱سپتمبر)

استاد کمال الدین بهزاد دشا • اسماعیل صفوی‌په فرمان دکتابخانی مشر مقرر سو (۲۷جمادی الاولی) .

شیخ زین‌الدین علی‌هرات ته‌راغی اوددی ځای شیخ الاسلام او قاضی القضات مقرر سو .

شیخ نــورالــدین محمـــدشیخ زین الدین خــوا فــی لــه ښښتــه د هرات مشهور مدرس چی پـــه ۹۲۶ ق کا ل له هر اتـــــــه کابل‌ته تللی اودبابر پادشاه په‌حضور کی و ، په کا بل کــی وفـــات سو (جمادی الا خری).

دملك علاء الدین علی‌بن ملك‌نظام الدین‌یحیی نیمروزی وفات .

۱۵۲۲ م ۹۲۹ ق

خواند میرهروی‌مؤرخ‌خپل مشهور کتاب حبیب‌السیر وکیښ .

دوست محمد کاکړد بابرخــان زوی خپله غرغښت‌نامه‌په‌پښتو منظومه‌کړه.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق

بابر خپل څلرم‌یرغل پرهندشروع کیء تر اباسین ورتیرسو اوتر سر هنده پوری ورسیدی .

عسکری میرزا دبابرزوی دقندهارد چهل‌زینی‌په جوړ ولوشرووکړه اوتر (۹٥۳ق) پوری یی‌کار ختم سو.

امیر نظام الدین عبدالحی‌منشی د هرات تعلیق نویس اودامیرعلی شیر دمدرسی مدرس له هراته ولاړ او په استراباد کی مدرس سو .

شیخ‌الحرم‌مولاناجلال‌الدین‌ابوسعیــد مکی هروی په‌هرات کی وفات او په خیابان کی‌ښخ سو.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق حدود

دمولانا محمود د ابراهیم کالوانی زوی دتاریخ ابراهیم شاهی دمؤ لف دژوند وخت .

رابعه دقندهار پښتوشا عره‌په‌دغه وخت کی ژوندی وه .

دسلطان علی او بهی هروی‌خطاط دژوند وخت .

دقاضی نظام بدخشی اودده دزوی میرحسام الدین قاضی خان د ژوند وخت. دوی دبابر دو ختقا ضیـان وو .

۱۵۲٥ م ۹۳۱ ق

بابر تــول پنجاب ونیوی او میر

عبدالعزیز ئی دلاهور حکمران مقرر کیءاو دولت خان لودی ئی هم ما ت کیء.

۱۵۲٥ م ۹۳۲ ق

بابر پرهند پخپل پنځم یرغل‌لاس پوری کیء اوکامران میرزائی دکابل اوقندهار پرحکمرانی پریښو پخپله د (۱۲) زرولښکراو سره پرهندورغی (۱ صفر ۱۷ نومبر) .

۱۵۲٦ م ۹۳۲ ق

بابر دپانی پت‌په جنګ‌کی سلطان ابراهیم لودی وواژه‌اودهند سلطنت یی‌ونیو (جمعه ۸ رجب ۲۱ اپریل).

بایزید روښان دشیخ عبدالله‌زوی چی په (روښان‌پیر) مشهور سو ، د پنجاب په‌جالند هر کی دبیبن بنت محمد امین له نسه وزیږیدی .

ملك شاه محمود دملك نظام‌الدین یحیی زوی دنیمروز حـکمران مـړ سو .

سلطان محمد خندان هروی‌خطاط وفات سو، ده دحافظ ددیـوان یــوه نسخه په‌نستعلیق‌کښلی ده‌ربیع‌الاول ۹۲٦ ق (د کابــل دخـطی نـسخو کتابخانه) .

شیخ زین‌الدین اسفر غابادی‌هروی صوفی دهرات په گازرگاه کی ښخ سو .

علی حسینی هروی خطاط دسعدی دبوستان نسخه په هرات کی وکښله (استانبول ۱٤۱۰) .

دمولانا آگهی هروی شاعر وفات.

۱۵۲٦ م ۹۳۳ ق

دسید شیر (سیدمحمد) بن سید حسین زنجیر پا وفات‌او ښخیدل د قندهار د سپپروان په سکیلچه کی . (۱۰ محرم) .

۱۵۲۸ م ۹۳٥ ق

مولانا زین الــدین محمود دامــاد هروی خطاط د سلطان علی مشهدی شاګرد مړسو .

مولانا سلطان محمد بن مولا نــا نور الله (سلطان محمد نور) هروی خطاط په بخاراکی وفات سو .

۱۵۲۹ م ۹۳٦ ق

دمولانا بدر الدین هلالی هروی شاعر وفات او ښخیدل په هرات‌کی (صفــر) د شــاه او در و یشــں ، صفات العاشقین ،لیلی مجنون ناظم.

ظهیرالدین محمد بابر شاه خپلـــه بابر نامه (توزك بابری) تــا لیـف کړه .

علی‌کاشفی هروی‌لطایف الطوایف وکیښ .

همایون دبلخ امیر کمال الدیـن ونیو اود همایون اوګستن‌قراسلطان ترمنځ جنګ وسو .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

ظهیر الدین محمد بابر په‌اګر ه کی وفات اود جمنا پر غاړه په چهار باغ کی ښخ سو (٦ جمادی الا ولی ۲٦ دسمبر) .

دده زوی نصیر الدین همایون دهند پادشاه سو (۹جما دی الاولــی ۲۹ دسمبر) .

حکیم یوسفی هروی خپله قصیده حفظ الصحه دبابر پادشاه پــه نامه وکښله.

۱۵۳۰- ۱۵۵۵ م ۹۳۷- ۹۶۳ ق

دنصیر الدین محمد همایون دبابر شاه دزوی پاچهی .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

شاه نظام الدین ابو اسحق بن شاه نظام الدین یحیی دنیمروز ملك وفات سو .

دبلخ دحما م سلطانی بناد کستن قرا سلطان په امر تمامه سوه اود مسجد جامع لپاره وقف سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق

شاه حسین کامی او بهی شاعر په‌اوبه کی ۷۷کلن وفات سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق حدود .

فیروزه کابلی حنفی تخلص شاعر اود موسیقی پوهاند په کابل کی ژوندی و.

عیسی مشوانی دپښتو شاعر دهند په دامله‌کی اوسیدی .

شیخ زین الدین خوا فی (وفایی) دبابر سرمنشی اود بابر نامی‌فارسی مترجم په اګره کی مړ سو .

دصادقی قندهاری شاعر ژوند په هندکی .

۱۵۳٤ م ۹٤۱ ق

ابراهیم بن قاسم بن محمد امین هروی دسلطان حسین بایقرا وزیر د تاریخ فتو حات شاهیه مؤلف وفات سو .

خواند میر هراتی مؤرخ او دحبیب السیر او خلاصة‌الاخبار مؤلف په‌هند کی وفات سو .

امیر شمس الدین محمد بن شیر محمد بن امیر ویسل په کابل کی‌مړ اوبنخ سو .

میر علی هروی خطاط دمیر باقر ذوالکمالین زوی‌دمدار الخطوط مولف په بخارا کی مړسو .

۱۵۳۵ م ۹٤۲ ق

په‌قندهار کی‌چی دشهزاده‌کامران له‌خوا خواجه کلان بیګ حکمران ؤ دصفوی لښکروکلابندکیٔ خو میرزا کامران له لاهوره راغی او صفویان ئی له قندهاره وشړل. (شعبان) .

استاد کمال الدین بهزاد دهرات لوی نقاش په‌هرات‌کی وفات‌اوهوری ښخ سو .

مولانا رستم علی هروی نقاش او مذهب او خطاط دبهزاد خوریی په هرات کی وفات سو .

حکیم یوسفی هروی دلایل‌النبض اودلائل البول په‌هندکی تا لیف کړه .

۱۵۳٦ م ۹٤۳ ق

شاه طهما سپ صفو ی قندهار ونیوی‌اومیرزا بداغ‌خان‌ته‌ئی وسپاره خومیرزا کامران له لاهوره بیا راغی اوقندهارئی ونیوی .

دنوایی داشعارو منتخبات میرعلی بخاری دعبدالعزیز خان لپاره ولیکل چی د هراتی مذهب محمود په قلم ۸ میناتوره لری. (دترك دهنرموزیم ۱۹٤٦) .

۱۵۳۷ م ۹٤٤ ق

میرمعصوم نامی قند هاری ئم‌بکهر ی په‌بکهر کی وزیږیدی(دوشنبه۷رمضان) دی دسید صفایی قندهاری زوی اود باباولی لمسی دی .

۱۵۳۹ م ۹٤٦ ق

کستن قرا سلطان دبلخ حکمران

دهندوان نوی کلاجوړه کړه ، دغه وخت دبلخ ودانی شرقا و غر با له‌خواجه پلاس پوش څخه ترچهار باغ‌ګلشن پوری یوفرسنګ، اوشمالا جنوبا له‌خواجه‌سنګ‌لیس‌څخه‌دستی ترکلی پوری هم یوفرسنګ‌وه .

مولانا سید په‌بلخ کی ژوندیو .

محمد زمان میرزا د بدیع الزمان میرزا زوی مړسو .

حکیم یوسفی هروی دمحمد زوی مشهور طبیب اوادیب‌او مؤلف‌ریاض الانشاء په هندکی وکیښ .

دده نور تالیفونه :جامع الفواید، بدایع الانشاء ،طب‌یوسفی ،ستـه ضروریه وغیره .

برهان هروی‌کاتب‌اوخطاط دلوایح جامی یوه نسخه وکښله (دکابل د خطی نسخو کتابخانه).

جهانګیر هاشمی هراتی شاعر د مظهر الاثار او تحفة الحبیب مؤلف دحجاز په لارکی مړ سو .

۱۵۳۹- ۱۵۵۵ م ۹٤٦- ۹٦۳ ق

دسوری پښتنو پاچهی په هند کی .

۱۵٤۰ م ۹٤۷ ق

همایون پاچا په هند کی دشیرشاه سوری لښکرو مات کیٔ‌اود سندله لاری ایران ته وتښتیدی (۱رجب) .

په دی وخت‌کی دکابل او قندهار پادشاه میرزا کامران دبابر زوی‌و.

دبابر پاچا تابوت بی‌بی مبار کی یوسفزی دده مایني له اګری څخه کابل ته راوی اودلته‌ئی دبابر په‌باغ کی ښخ کیٔ .

حسین بن علی بن‌حسین‌کاشفی هروی اخلاق محسنی په تر کی دانیس العارفین په‌نامه ترجمه‌کیٔ.

محمود مذهب د نظام هروی زوی دهاتفی تیمور نامه په بخارا کی وکښله (ذی‌قعده) (استانبول۱٥٤).

۱٥٤۱ م ۹٤۸ ق

په اندراب کی دمیرزا کامران او سلیمان میرزا جنګ‌وسو اودکامران میرزا لښکرو د بدخشان مرکز قلعه ظفرونیو (۱۷ جمادی الاخری) .

محمد حیدر ګورکان د تار یخ رشیدی مؤ لف کشمیر و نیوی (۸ رجب) .

۱٥٤۲ م ۹٤۹ ق

شهزاده جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی دسند په امرکوټ کی دحمیده بانو بیګم له‌نسه وزیږیدی. (یکشنبه ٥ رجب) .

بایزید پیر روښان مشهور او غښتلی سو .

۱٥٤۲- ۱٥۸۰ م ۹٤۹- ۹۸۸ ق

دبایزید پیر روښان ولد عبدالله د ملی نهضت دوره په افغا نستان کی .

۱٥٤۳ م ۹٥۰ ق

همایون پاچا له سنده دګرمسیر پرلار سیستان ته‌وتښتیدی (شوال) اود هرات له لاری ایران تـه ولاړ (ذی قعده) .

دبلخ حکمران کستن قرا سلطان لیونی سو، اود بلخ علماء مو لانا حسین اومولاناعبدالرحمن ئی‌پوست کړه .

دخواجه زاده رحیمی کابلی شاعر وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبیخودی بلخی شاعر دژوند وخت.

قدری سبزواری شاعر په هرات، کی ژوندیو .

۱۵۴۴ م ۹۵۱ ق

همایون دبابر زوی دهرات او مشهد له لاری په قزوین کی دشاه طهماسپ صفوی دربار ته ورسیدی. (جمادی الاولی) .

محمد قاسم بن شاد یشاه هروی خطاط دعارفی هروی گوی وچو گان په ښکلی نستعلیق وکیښ (دکابل خطی کتابخانه).

میر علی هروی خطاط په فتح آباد کی وفات سو .

۱۵۴۵ م ۹۵۲ ق

دهند لوی پښتون شهنشاه شیر شاه سوری دکالنجر په‌کلابندی کی وسوځیدی او وفات سو. (۱۰ربیع الاول) .

میرزا حیدر کورگان‌تاریخ رشیدی په‌کشمیر کی بشپړ کیٔ (ذوالحجه).

همایون له ایرانه دهرات پرخوا د(۳۰) زرو صفو ی امدادی لښکرو سره راغی او قندهارئی له‌خپل ورور میرزا عسکری څخه‌تر۶ میاشتو کلا بندی وروسته ونیوی (پنجشنبه ۲۵ جمادی الاخری) .

دبلوڅو مشر لونګ اود پښتنو مشر میرعلی کابل ته راغلل، اود همایون له خوا لونګ شال او مستونګ او علی دوکی ته مقرر سول .

۱۵۴۶ م ۹۵۳ ق

همایون له قندهاره راغی کابل‌ئی له‌خپل‌ورور میرزاکامران څخه‌ونیوی (۱۰ رمضان) او کامران سند ته ولاړ .

همایون کابل محمدعلی طغا ئی ته‌وسپاره اوپخپله‌یی‌تالقان‌تربدخشانه ونیول .

دده په غیاب کی میرزا کامران له‌سنده راغی غزنی او کابل ئی ونیول .

۱۵۴۷ م ۹۵۴ ق

همایون دهندوکش شمالی ولایات میرزا سلیمان او میرزا هندال ته وسپارل او پخپله دغور بند له‌لاری راغی او میرزا کامران ئی په کابل‌کی کلابند کیٔ هغه بدخشان ته‌وتښتید او کابل بیرته دهمایون لاس ته‌ورغی (پنجشنبه ۷ ربیع الاول) خوکامران غوری ،بغلان، تالقان او بد خشا ن ونیول. همایون له کابله پرده ورغی او کامران ئی وبیوی اود کال ترپایه بیرته کابل ته راغی .

شاه حسین بن شاه محمود د نیمروز ملك وفات سو .

دمعین‌الدین محمدفراهی ملامسکین مفسر او واعظ وفات .

۱۵۴۸م ۹۵۵ ق

څکه چی‌میرزا کامران بیابدخشان نیولی‌ؤ نو همایون له کابله ورغی تالقان اوبدخشان‌ئی ونیول اوکامران ئی‌وباخښه (۱۷رجب) همایون بیرته کابل ته راغی (جمعه ۲ رمضان) .

همایون دپروان کلا ودانه کړه (اوسنی جبل السراج) .

۱۵۴۹ م ۹۵۶ ق

همایون د خلم په بابا شاهو کی دبلخ دحکمران پیر محمد خان سره

جنګ وکیٔ مگر ناکام کابل ته راغی .

په‌قند وز کی دمیر زا کامران او هندال جنګ وسو چی‌میرزا کامران بامیان ته ځینی وتښتیدی .

شیخ قاسم متی زی دتذ کره اولیا افغان لیکو ال دپښور دبدنی رودپر غاړه وزیږ یدی .

۱۵۴۹ م ۹۵۷ ق

میر زا کامران په‌بامیان کی یاغی سو او همایون له‌کبله دده مقابلی‌ته ولاړ، دغوربند په جنګ کی همایون مات سو او بدخشان ته ولاړ، او میرزا کامران راغی کابل‌ئی ونیوی. خوتر درو میاشتو وروسته همایون بیرته له بدخشانه راغی او کبل ئی ونیوی او میرزا کامران پښور ته وتښتیدی .

میرزا عسکری‌چی په‌دی‌جنګ کی ونیول سو، عربستان ته وا ستول سو .

شاه نصرت د شاه محمود زوی دنیمروز پاچا مړسو .

مولانا کمال الدین عاشق دبلخ شاعر او عالم هلته وفات سو .

۱۵۵۱ م ۹۵۸ ق

همایون اوکامران د ننگرهار په سرخاب کی جنګ سره‌وکیٔ چی‌په دی جنګ‌کی میرزا هندال ووژل‌سو (یکشنبه ۲۱ ذی‌قعده) او کامران‌هند ته وتښتیدی .

(دهندال ولادت۹۲۴ق‌وچی دکابل دبابر په‌هدیره کی ښخ دی) .

میرزا حیدر کور گان دتاریخ رشیدی مؤلف ووژل سو .

مجنون رفیقی هروی خطاط وفات سو .

۱۵۵۲ ۹۵۹ ق

دهمایون له خوا شهزاده جلال الدین محمد اکبر د غزنی حکمران سو .

دهمایون په‌امر خواجه‌سلطان علی وزیر په‌کابل کی‌یومسجد جوړ کیٔ. (دېرلیك یی‌دکابل په‌موزیم کی) .

۱۵۵۲ م ۹۶۰ ق

همایون دغزنی اوکابل اوننگرهار پاچاسو اودخپل‌ورور کامران دماتولو لپاره تراټك تیرسو، کامران سلطان آدم ککړ ته پنا ورووړه خو هغه همایون ته‌په لاس‌ورکیٔ‌اود همایون په امر ړوند سو .

۱۵۵۳م ۹۶۱ق

همایون کابل علی‌قلی‌خان اندرابی ته پریښو او پخپله قندهار ته ولاړ بهادر خان سیستانی یی دزمینداور او قندهار حکمران کیٔ او پخپله د بیرم خان سره کابل ته‌راغی ا و میرزا سلیمان‌ئی دبدخشان حکمران کیٔ (ذی‌حجه) .

میرزا محمد حکیم دهمایون زوی په کابل کی دماه چوچك بیگم‌له‌نسه وزیږیدی (چهار شنبه ۱۵ جمادی الاولی) .

شاه زین العابدین دشاه‌ابواسحق زوی دنیمروزحکمدار مړ سو .

۱۵۵۵ م ۹۶۲ ق

همایون خپل زوی محمد حکیم او منعم خان په کابل کی پریښول اود صفری په میاشت کی د(۱۵) زرو لښکرو سره پیښور ته ولاړ اولاهور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې‌ونیوی وروسته ئی ډهلی بیافتح
کیء اوبیا دهندپاچاسو (غره‌رمضان)
شاه محمد کلاتی توخی دهمایون
له خوا دقندهار حکمران و.
سیدعلی دقنبرعلی زوی (پیربابا)
چی دامیر تیمور دخور له‌نسله‌و له
هنده تراټك راوښت او دافغانانوپه
سیمه کی میشته سو .
دشمس‌الدین محمد خراسانی‌فقیه
اودبخارا دمفتی دجامع الرموز مؤلف
دوفات حدود .

۱۵۵۵م ۹۶۳ق

همایون په ډهلی کی‌د کتابخار
له‌بامه راولوید او ۴۹کلن‌تر ۲۵کلو
پاچهی وروسته وفات اوپه ډهلی‌کی
ښخ سو .
عبدالطیف بن عبدالمؤمن احمد ی
دانهار الاسرار مؤ لف مړ سو .
شهزاده جلال الدین محمد اکبر
۱۳کلن دلاهور په‌کلانورکی دهمایون
ترمرگ وروسته دهند پر تخت
کښینوست. (جمعه ۲ ربیع الثانی).
میرزا سهلیمان له بد خشانه راغی
اوشهزاده محمدحکیم‌ئی ځلورمیاشتی
په‌کابل کی کلابند کیء خو نا کام
بیرته ولاړ.

۱۵۵۵ـ۱۶۰۵م ۹۶۳ـ ۱۰۱٤ ق

دجلال الدین محمد اکبر پاچشاهد
پاچاهی دوره .

۱۵۵٦م ۹٦٤ق

بهادرخان سیستانی له زمینداوره پر
قندهار حمله‌وکړه خوشاه‌محمدکلاتی
قندهار وساتیءاووروسته بیاسلطان
میرزا صفوی قندهار ونیو یء .
شهزاده کامران دبابر ږوند زوی
په‌مدینه کی وفات اوپه معلمی هدیر
کی ښخ‌سو (۱۱ ذی‌حجه) .
درونقی بدخشانی شاعر وفات .

۱۵۵۷ م ۹٦۵ ق

ملـــك سدود معـــروف زوی
وزیږیدیء (۱۷ذی‌حجه)دی دسدوز
پلار دی .
میرزا عسکری‌دبا بر زوی چـــ
همایون شړلی وپه حجاز کی مړ ا
ښخ سو .
نظام الدین حیدر دنیمروز ملـ
وفات سو .
شاه محمدکلاتی دقندهار حکمرا
په هند کی داکبرپاچا دربارته ولاړ
درکن الدین بن بایسنقر میرز
دژوند وخت، چی سلطان ابرا هیـ
ئی زوی و .

۱۵۵۸ م ۹٦٦ ق

میرعلی هروی خطاط او شاعـــ
دسلطان علی شاگرد په هرات کی
وفات سو .

۱۵۵۹ م ۹٦۷ ق

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی
دبدخشان حکمران دپیر محمد خان
اوزبك سره دبلخ په چشمهٔ گا زران
کی وجنگیدیء او مات سو.دده زوی
میرزا ابراهیم دپیر محمد خان پـــ
امر وواژه سو .
اکبر شاه له‌کابله‌منعم‌خان‌وغو ښت
او پخپل وکالت یی دخان خانان په
لقب مقررکیء اود منعم خان زو ی
غنی خان د کابل حکمران ســـو
(دوشنبه ۱۸ ذی حجه) .
آخو ند قا ســـم پا پـــن
خیـــــل شینـــــو ا ر خیـــــل
پښتو کتاب فوائد الشر یعه‌وکیښ.

۱۵٦۰ م ۹٦۸ ق

دکابل حکمرانی د شهزاده محمد
حکیم مور او شاه ولی اتکه کوله او
غنی‌خان هندته وتښتیدیء .
دو اصلی کابلی شاعر وفات .

۱۵٦۱ م ۹٦۹ ق

شمس الدین اتکه دمیر یار محمد
غزنوی زوی داکبر پاچا ددرباراوی
وزیر په هند کی دا د هم خان پـه
لاس وواژه سو .(رمضان).
نیکبخته دشیخ الله داد ممـوزی
لور داشنغر او سیدونکی وه چـی
خپل کتاب ارشاد الفقراء ئی پـــه
پښتو نظم کی ء .

۱۵٦۲ م ۹۷۰ ق

داکبر پاچا له در باره منعم خان
دکابل د نیو لو لپاره راغی او د
جلال‌آباد دچارباغ‌سره ئی د کابـل
دامیرانو سره جنگ وکیء، خومات
سو او هند ته ولاړ. (ذی حجه) .
بایزید پیر روښان پــه پښتنو
قبیلو کی قوت وموند او داشنغرپه
کلله ډیر کی مرکز ونیو . خو محسن
خان د کابل حکمران دی ونیــو او
بندی‌ئی کیء .

۱۵٦۲م ۹۷۰ق حلو د

سلطان محمد بن درویش محمد
مفتی خپل کتاب مجمع‌الغرائب دبلخ
دپاچا پیر محمد خان په نامه‌وکیښ.

۱۵٦۳ م ۹۷۱ ق

شاه ابوالمعالی د همایون دلــور
فخر نساء بیگم میړه دمیرزا محمد
حکیم مور مړه کړه او دکابل‌اختیار
دار سو . دده‌غوربند دپلـــه سره
دبــدخشا ن د میرزا سلیمان سره
جنگك وکـــیء او ووژل سو (۱۷
رمضان)او میرزا سلیمان کابـــل
میرزا محمد حکیم ته پریښو .
خواجه باقی بالله د قاضـــــی
عبدالسلام کا بلی زوی مشهـــور
نقشبندی صوفی په کابل کـــی
وزیږیدیء. (دده‌وفات په ډهلی کی
۲۵ جمــــادی الاخری ۱۰۱۲ ق)
دسلسلة الا حرار مؤلف دیء .
شیخ احمد سر هندی دمو لانـا
عبدالاحد فاروقی کابلی‌زوی‌په‌سرهند
کی‌وزیږیدیء (۱٤ شوال) .

۱۵٦٤ م ۹۷۲ ق

میرزا سلیمان له‌بدخشانه راغی‌او
کابل ئی کلابند کیء ،میر زا محمد
حکیم داکبر پاچا په مرسته لـــه
پیښوره راغی او سلیمان ئی بیرته
بدخشان ته وشاړه‌اود کابل مستقل
حکمران سو .

۱۵٦۵ م ۹۷۳ ق

سلیمان میرزا څلرمه پلاړ کابل
حمله وکړه او دمیرزا محمد حکیم
گومارلی حکمران معصوم خان ئـی
کلابندکیء ، خو بیر ته‌بد خشا ن‌ته
ولاړ .
مولانا محب علی هروی خطاط او
نقاش او موسیقی پوهاند درستم
علی هروی زوی پـــه هرات کـــی
وفات سو.
بیکسی غزنوی شاعر په پیښور
کی‌وفات سو .
مولانا ماتمی هر وی شاعر پـــه
هرات کی وفات سو .
صبوحی بدخشانی شاعر په هند
کی مړ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

آتشی قند هاری شاعر په لاهور کی مړ سو .

۱۵۶۶ م ۹۷۴ ق

میرزا محمد حکیم دکابل حکمران دخپل ماما فریدون په لمسون له پیښوره ولاړ اولاهورئی کلا بندکیء، ځواکبر پاچا پخپله لاهور ځنی ونیوی او محمد حکیم پیښور ته راو تښتیدیء (جمادی الا ولی) او وروسته کابل ته راغیء .

مولانا ویسی هروی خطاط دمولانا جامی دنفحات الانس یوه نسخه په ښکلی نستعلیق وکښله .(د هرات موزیم).

حافظ کمال الدین حسین هروی خطاط په مشهد کی وفات سو .

سیدحسین خواجه نقیب ا لله شریف نثاری بخاری خپله تذکرهٔ شعراء مذکرا حبا ب وکښله (متوفا ۱۰۰۵ ق) چه د افغانستان بوالعجب دکابل ظریف شاعر په دهٔیرو شاعرانو احوال لری .

۱۵۶۷ م ۹۷۵ ق

کابل کی وفات سو .

خردبیگی کابلی شاعر وفات سو.

۱۵۶۸ م ۹۷۶ ق

قاسم کاهی کابلی شاعر او عالم خپل کتاب په ادبی علومو کی دهند په تونك کی تالیف کیء .

مولانا مسیحی بلخی شاعر۸۰کلن په بلخ کی وفات سو .

۱۵۶۹ م ۹۷۷ ق

شهزاده سلیم (جهانگیر) دجلال الدین اکبر زوی داگری په فتح پور کی دجوده بائی لهٔنسه وزیږید یء.

(چهار شنبه ۱۷ ربیع الاول).

دمولانا والهی بلخی شاعر وفات په بلخ کی .

۱۵۷۰ م ۹۷۸ ق

پیر رو ښان بایزید خپل کتاب صراط التو حید په فارسی ژبه تالیف کیء .

دنیمروز ملك شاه حسین غیاث ـ الدین محمد وزیږیدیء .

۱۵۷۱ م ۹۷۹ ق

د خواجه حسن هروی شاعر وفات په کابل کی .

قاسم خان موجی بدخشی شاعر دلیلامجنون اویوسف زلیخا نا ظم په آگره کی وفات سو.

۱۵۷۲ م ۹۸۰ ق

بایزید پیر روښان له بنده ایله سو اوبیائی په تیراه کی دآزادیخواهی تبلیغ شرو کیء .

د مولانا عیشی هروی خطاط دژوند وخت .

دمولانا یاری هروی نقاش او مذهب اونستعلیق لیکونکی اوشاعر وفات .

۱۵۷۲ م ۹۸۰ ق حدود

بایزیدپیرروښان خپل خیرالبیان په څلور ژبی : پښتو ، فارسی ، عربی ، پنجابی وکیښن .

دعلی محمد مخلص پښتو شاعر دژوند وخت . دی دپیر روښان مخلص و .

د پښتو شاعر ارزانی خویشکی روښانی دژوند و خت.

محمد یو سف کابلی شاعر دشاه بیگ کا بلی زوی دهند په سورت

ئی ووژل سو .

۱۵۷۳ م ۹۸۱ ق

دسید امانی کابلی شاعر وفات دهند په جونپورکی .

۱۵۷۴ م ۹۸۲ ق

محمدبن علاء الدین زره هرو ی دامیر خسروخمسه په خفی نستعلیق په خاف کی وکښله چی تصاویر ئی دمحمدی مصور په قلم دی (رجب) (دکابل دخطی نسخو کتا بخا نه).

خواجه امین الدین محمود هرا تی خطاط په هند کی وفات سو.

معزی هروی شاعر په هند کی وفات سو .

۱۵۷۵ م ۹۸۳ ق

په بدخشان کی دمیرزا سلیمان اودده دلمسی شاهرخ تر منځ جنگونه وسوه ، ځو چی شاهرخ قندوز ونیویء میرزا سلیما ن هم بدخشان او تالقان ورپریښودل او پخپله هند اوبیا حجازته ولاړ .

مجنون هروی خطاط دکمال الدین محمود رفیقی زوی د«توامان» خط مخترع اود آداب المشق مؤلف په هرات کی وفات سو .

ویسی هروی شاعر او خطاط په مکه کی اوسیدیء او دمذکر احباب یوه نسخه ئی وکښله (دبرلین موزیم).

خلقی قلندر بلخی شاعر دبلخ په مزار شریف کی وفات سو .

سید میرك وصالی بلخی شاعراو خطاط دبلخ په سمانه کی او سیدیء.

میرزاقلی میلی هروی شاعردهند په مالوه کی مسموم اومړ سو.

میر کلان هروی عالم سل کلن دهند په اکبر آباد کی وفات سو.

۱۵۷۶ م ۹۸۴ ق

د شاه طهما سپ صفو ی دهرات بدیع الزمان میرزا مړ کیء (محرم)،شاه طهما سپ صفو ی د هرات د تصاویر والبم سلطان مراد ته اهداء کیء ،چی د عبدالله هروی خط او دشاه غریب میرزا او بهزاد تصاویر هم لری (داستانبول پو هنتون۱٤۲۲).

عبدالخالق بن حبیب الله هروی خطاط یو قرآن شریف په ښکلی نسخ و کیښن (د ایران باستان موزیم) .

۱۵۷۷ م ۹۸۵ ق

دنیمروز دملکانو شخړه د افشار او قزلباش سره .

دخان محمد خانی کابلی شاعر دژوند وخت .

۱۵۷۸ م ۹۸۶ ق

دنیمروز ملك اسحاق بن ملك محمد وفات سو .

استاد محمدی هروی نقاش د سلطان محمد نقاش زوی ژوندی و.

دملا محمد حسین تبریزی خطاط وفات چی دمیرعماد قزوینی استادو.

حاجی عارف قندهاری مورخ په هند کی خپل کتاب (مقطع)وکیښن چی دهند تاریخ ئی د سلطان محمود لهٔوخته تراکبر پاچا پوری راوړی ء دیء . دده بل کتاب مطلع یاتاریخ اکبری دیء.

حاجی عارف قندهاری مورخ په هند کی داکبر پاچا په حکم دپنجاب په دیوانی مقرر سو .

١٥٧٩م ٩٨٧ق

میرزا سلیمان دایران او هرات او قندهار له خوا کابل ته راغی او دمیرزا محمد حکیم په مرسته ئی بیا په تالقان کی دخپل لمسی شاهرخ سره جنگ وکی ء، اوله تالقانه ترهندو کشه مخکی ئی ونیولی ،او بدخشان شاهرخ ته پاته سو .

عباس خان سروانی (تاریخ شیر شاهی) په هند کی تالیف کی ء .

١٥٨٠ م ٩٨٨ ق

میرزا محمد حکیم له کابله ولاهور او لاهور ئی کلابند کی ء، خو داکبر پاچا حکمران سعید خان دغه ښار په کلابندی کی وساتی او تسلیم نسو (ذیحجه) .

پیر روښان دشنوارو په تور راغه کی د کابل د حکمران محسن خان سره جنگ وکی ء او په دغه جنگ کی (٥٦) کلن ووژل سو .

ابوالقاسم نجم الدین قاسم کاهی کابلی شاعر اومؤلف په اکره کی وفات سو (٢ ربیع الثانی) .

حاجی عارف قندهاری مورخ دهند په حصار تانده کی د مظفر خان سره وواژه سو .

١٥٨٠ ــ ١٦٠٠م ٩٨٨ــ١٠٠٩ ق

جلال الدین دبایزید پیر روښان زوی دپښتنو دآزادی غوښتنی دحرکت رهنما و .

١٥٨١ م ٩٨٩ ق

پخپله اکبر پاچا د میرزا محمد حکیم مقابلی ته پر لاهور راغیء او میرزا محمد حکیم ئی بیرته کابل ته راوشاړه . خو اکبر کابل ته پسی راغی ء ، او میرزا محمد حکیم ئی وباخښه ، د کابل او زابل حکمرانی ئی ورکړه (١٤ صفر) .

جلال الدین دبایزید پیر روښان ١٤ کلن زوی په تیراه کی د خپل پلار پر ځای کښېنو ست او د افغانانو آزادی غوښتونکو پر راټول سول .

د نیمروز ملك حیدر بن ملك محمود وفات سو (٢ رمضان).

د نیمروز ملك غیاث الدین محمد مړ سو (٩ذی حجه) .

١٥٨٢ م ٩٩٠ ق

جلال الدین روښانی شل زره پلی او پنځه زره سپاره لښکر له تیراهه راوستل او دپیښور حکمران سید حامد بخاری ئی په جنگ کی وواژه.

قاضی محمدسالم لغمانی ددرویش محمد خان غازی جنګنامه تالیف کړه چی نوم ئی (صفت نامه)دی او دکافرستان ددرو دخلکو سره جنگونه بیانوی (دروما طبع ١٩٦٥).

محمد صالح فارغی کابلی شاعر په هند کی ژوندی و .

عشقی کابلی شاعر دشیخ اسماعیل له پښتنه په هند کی وفات سو .

شیخ قاسم دشیخ قدم زوی «تذکرة الاولیاء افغان »و کښلـه (دا کتاب ورك دیء) .

ملا محمد هروی عالم په هند کی وفات سو .

١٥٨٢ م ٩٩٠ ق حدود

دمیر کلان غزنوی شاعر او حکمران د ژوند وخت .

دغیوری کابلی شاعر دوفات وخت په هند کی .

دفاضل منشی کابلی دژوند وخت په کابل اوهند کی .

امیر دپښتو تجوید نظم کیء.

میرزا محمد حکیم د همایون زوی په کابل کی سکه ووهله .

١٥٨٣ م ٩٩١ ق

سید صفایی دقندهار دبابا ولی لمسی دبکهر شیخ الاسلام هلته وفات سو (ذیقعده) محمد هاشم کشمی بدخشی د محمد قاسم زوی دحضرت مجدددمکتو باتو ددریم جلد جامع او مولف صوفی وزیږیدیء «ارجب» پیر بابا سید علی قندوزی په باجوړ کی وفات اوښخ سو .

١٥٨٤ م ٩٩٢ ق

پر بدخشان او تالقان باندی عبدالله خان اوزبك حمله وکړه او میرزا سلیمان اوشا هرخ کابل ته راغلل او شمالی ولایات عبدالله خان ونیول .

قاضی نظام غازی خان بدخشی عالم او دشرح عقاید محشی ٧٠ کلن دهند په اود هکی وفات سو .

ملا عالم گلبهاری دفواتح الولایه او صلصلة الجرس مؤلف په هند کی وفات سو .

١٥٨٥ م ٩٩٣ ق

شهزاده محمد حکیم دهمایون زوی چی له کوچنوا لی څخه د کا بل حکمران و، وفات سو او په کابل کی دبابر په هدیره کی ښخ سو. (جمعه ١٢شعبان)او کابل مستقیما دکنورمان سنگه تر اداری لاندی سو ، چی اکبر له هنده رالیږلی و. (دمحمد حکیم ولادت ١٥ جمادی الاولی ٩٦٠ ق) د خواجه محمود بن اسحاق شهابی هروی خطاط دژوند وخت .

په جارو نك کی دنیمروزدلښکر مقابله له صفوی مظفر حسین میرزا سره .

١٥٨٦ م ٩٩٤ ق

میرزا پاینده حسن غزنوی دبابر نامی دشپږ وکاو برخه په فارسی ترجمه کړه او وروسته بیا محمد قلی حصاری هغه د ٩٣٥ ق کال تر تر واقعو پوری ترجمه کړه .

داکبر پاچا له خوا کنور مان سنگه دکابل سرلښکر او میر شریف ئی صدرو .

داکبر پادشاه او دجلال الدین روښانی جنگونه په خیبر ، تیراه، ننگرهار کی .

میر شمس الدین داعی کشمی شاعر دمیر جلال الدین زوی په کابل کی مړ سو .

خواجو ملیزی مؤرخ ، تواریخ افاغنه یاتو اریخ خا ن کجو په یو سفزو کی تالیف کیء . داکتاب پیر معظم شاه په هند کی دتواریخ رحمت خانی په نامه لنډ کړی دیء (دپیښور چاپ ١٩٧٠)

١٥٨٦ م ٩٩٥ ق

میرزا سلیمان له لغمانه پر تالقان ورغی ، خو عبدالمؤ من خان د بلخ حکمران دی مات کیء اوهندوستان ته ئی وشاړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتور مان سنگه پر ځای د اکبر پاچا له خوا زین خان کوکه د کابل حکمران مقرر سو اوهغه له کابله تراټکه خپل حاکمان دلارو دساتنی لپاره مقرر کړل .

عبدالله خان دتوران پاچا پـــــر خراسان حمله وکړه (۲۸ جمـــادی الاخری).

۱۵۸٦ م ۹۹٦ ق

عبدالله خان اوزبـك سیستـــــان ونیوی ء .

سلطان حسین میرزا دبدیع الزمان میرزا زوی سیستان ته راغیء .

په سوات ،باجوړ ،وزیر ستان ، تیراه کی داکبر پادشاه دلښکـــــرو جنگونه دجلال الدین روښانی سره.

۱۵۸۸ م ۹۹۷ ق

داکبر پاچا لښکر پــه باجوړ او سوات کې پر پښتنو ور غلل ، او پخپله اکبر دوهمه پلا کابل ته راغیء، اوقاسم علی خـــان کابلی ئی ددی ځای حکمران مقرر کیء.

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان پخوانی حکمـران (۷۷) کلن په لاهور کی مـــړ سو، دی دفارسی او اوزبکی ژبی شاعرهم و.

شیخ بوستان بړیخ «بستان الاولیاء» وکیښ (پښتو) .

دنیمروزملك محمد بن غیاث الدین محمد مړسو.اوسیستان اویویووی ء.

۱۵۹۰ م ۹۹۸ ق

عبدالرحیم خان د بیرم خان زوی داکبر پاچا په امر بابر نامه له ترکی څخه په فارسی ترجمه کړه .

ملك جلال الدین محمود د نیمروز پاچ‌سو . (ذی قعده) رستم میر زا صفوی پر نیمروز راغیء او ملـك نصرالدین نیمروزی ئی له خپلـــو زامنو سره وواژه (رجب) .

سید معصوم قندهاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچاپه عسکر ی ماموریت کی داخل سو .

دشیخ ابن یمین کو سوی هر وی وفات او په سینان کلی کی ښخیدل.

د اکبر پاچا په امر د شهباز کلا د هندوکش په لمنـو کــی جوړه سوه .

۱۵۹۰ م ۹۹۹ ق

په سیستان کی وچ کالـی او کاختی راغله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق

دجلال الدین روښانی نـــوری جنگو نه داکبر پاد شاه له لښکرو سره په سر کاوی ،مینی ،تـــوره بیله کی چی د جلال الدین ورونــه شیخ عمر ،خیر الدین ،نور الدین پکښی و وژل سول .

سلطان محمود گدون د مهابـــن په لمنو کی د آزادی غور ځنگ وکیء. اخوند پنجو مولانا عبد الو هـــاب اکبر پوری د ده ملگری و .دوی د غرو د کاپرانو سره غزاوی کولی، او اخوند خالاك ختك ئی تاریـخ د (سلوك الغزات) په نامه په پښتـــو وکیښ .

د شهباز خان ختك د خوشحال خان دپلار ولادت د ختکو په اکوړه کی .

ملك علی د مـلك اسحق زوی د نیمروز امیر وفات سو (رمضان) .

عبدالله نیازی عارف او صوفـی ۹۰ کلن په سر هند کی وفات سو.

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق حدود

الله یار د شیخ صالـح الکوزی قند هاری زوی خپل کتاب (تحفـــهٔ صالح) وکیښ .

سلطان قند هاری شاعر په هند کی ژوندی و .

د ابتری بد خشی د ژوند وخت.

۱۵۹۲م ۱۰۰۱ ق

جلال الدین رو ښانی له تیراهه تر سواته پښتنا نه سره را غونـــډ کړل او د اکبر پاچا ۵۰زره لښکرئی تباه کړل .د هند وزیر راجه بیربل ئی مړ کیء اوزین خان کو که بـــل لوی امیر اټك ته ځنی وتښتیدیء .

۱۵۹۲ م ۱۰۰۱ ق حدود

ملا عمر خو یشکی رو ښانی عالم او مؤلف په اکوزوکی هستیدیء او پر تصوف ئی رسالی کښلی دی .

مولانا سلیمان هروی انصاری پــــه هند کی مقامات العـــارفین و مـــرآة السا لکین و کیښس .

عبدا لر حمن مانکر وی د هزاره ضلع عا لم او قا ئـــــد او مؤلـــف ژو ندی و .

۱۵۹۳م ۱۰۰۲ق

د اکبر پاد شاه له خوا شاه بیگ خان کابلی د قند هار نیو لوتـــــه را واستول سو ،او هغه ښار ئـــی له مظفر حسین صفوی څخه ونیوی ء (۱۰۰۳ ق) او د اکبر پاد شاه پـــه مملکت کی داخل سو .

راجه تو در مل او قاسم خـــــان کابلی د خیبر او کابل دلاری پـــــه ساتنه مقرر وو .

شیخ بستان بړیخ پښتون شاعر او زاهد د گجرات په احمد آباد کی وفات سو (۱۱ ربیع الثانی) دی د اولیای افغان مؤلف دیء .

مقصود هروی خطاط او هنر مـــن او د اسطرلاب او کرو پوهاند په هند کی ژوندی و .

عبد الر حیم ما نگـراوی عالـــــم در دالبدع مولف ژوندی و .

۱۵۹٤ م ۱۰۰۳ ق

د اکبر پاچا لښکرو قند هار

ونیوی٤ .

میر معصوم نامی دسید صفا ئی قند هاری زوی د قند هار کومکی مقرر سو .

خواجه نظام الدین احمد هروی د محمد مقیم زوی د طبقات اکبری لیکوال مؤرخ په هندکی وفات سو .

ملك جلال الدین محمود دنیمروز ملك قلعهٔ سبز ته نقل مکان وکړی٤ .

عیسی د اخوند پنجو شا گرد او عالم د اهل بیت پر فضیلت یو کتاب و کیښی .

۱۵۹۵م۱۰۰٤ق

جلال الدین رو ښانی د اکبرپاچا عسکری مشر قلیچ خان کابل تـه وتښتا وه ،او له تیراهه تر کابل او غزنی پوری ئی د پښتو نخـوا سیمی و نیو لی .

شاه بیگ خان کابلی چی داکبر پادشاه له خوا دقندهار حکمران و، د کاکړانو ښو رښته ئی کښیناوه، او قند هار د اکبر په پاچا هـی پوری اړه در لوده .

ملك جلال‌الدین محمود د نیمروز ملك د ملك شاه حسین سـره د قند هار نیو لوته ولاړل .

شاه محترم شاه کټور چی ځان ئی د هرات د سلطان حسین لـه پښته باله په چترال کی د حکمرانی کورنی تاسیس کړه .

مولانا آگه ابن یمین شبر غانـی شاعر او عالم په شبر غان کـی وفات سو ،د شعر د یوان لری.

سید معصوم نامی د قندهار پـه سپیر وان کی د خپل نیکه سیـد شیر قلندر سبز واری بن سید میر انصا ری تر مذی پر مـزار یـو. ډابر لیك و کیښی (۱۹ شوال) .

عماد هروی خطاط د محیی هروی خطاط زوی په‌بلخ کی دعبدالمؤ من خان لپاره د مولانا بلخی د مثنوی یوه مزینه نسخه وکښله.(د کابـل دخطی نسخو کتابخانه) .

صادق محمد خان د محمد باقـر هر وی زوی د هند عسکری مشر په دهو لپور کی وفات سو .

عیانی کابلی شاعر د هند پـه یوه جنگ کی و وژل سو .

شیخ هاشم کشمی د خواجـه قاسم زوی مشهور نقشبندی‌صوفی دزبدة‌المقامات مؤلف په هنـد کـی ژو ندی و .

۱۵۹۷ م ۱۰۰٦ ق

ملك شاه حسین د نیمروز لـه تر قون څخه قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۸ م ۱۰۰۷ ق

جلال‌الدین روښانی‌غزنی ونیوی٤ او د پښتنو ملی٤ مشر سو .

د سیستان ملکان او خلك لـه هراته قلعهٔ فتح‌ته راغلل ، او ملك حسین د شاه عبس لید و تـه قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۹م ۱۰۰۸ ق

د نیمروز ملك شاه حسین پـه هرات کی د شاه عباس لیدو تـه ولاړ

عبد الله د ملا رکن الدین زوی دپښتو شاعر ژوندی و

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱٦۰۰م۱۰۰۹ ق

د اکبر پاچا لښکر و په غزنی‌کی پر جلال‌الدین رو ښانی حمله‌وکړه، او د جنگ پر میدان د شاد مـان نومی په لاس تپی سو او شریـف خان اتکه د اکبر پاچا سپه سالار، مراد بیگ مقرر کی٤ چی‌جلال الدین مړکی ،او سرئی د ډهلی دربار ته واستوی .

تر جلال الدین رو ښانی وروسته د ده ورا ره احداد دعمر شیخ زوی د بایزیـد لمسـی ئـی پـر ځـای کښینو ست .

۱٦۰۰ـ۱٦۲۵م۱۰۰۹ ـ ۱۰۳۵ ق

احداد د عمر شیخ زوی دپښتنو دآزادیخوا هی دنهضت مشر و .

میر معصوم نامی قند هاری‌شاعر اوعالم او دډیرو آثارومؤلف،تا ریخ سنه یا تـا ر یـخ معصـو مـی وکیښی (۱۰۰۹ ق)

دو لت خان لودی د هندپښتون قائد په احمد نگرکی مړسو .

۱٦۰۱م۱۰۱۰ق

شیخ متی کاسی افغانی زاهـد او صوفی په هند کی وفات سو.

مولا نا نیازی شاعر د مولا نـا وصالی بد خشی زوی له دکنه‌حجاز ته ولاړ او هوری مړسو .

سـدو خان د معـروف زوی د قندهار په مشر توب دشاه عبا س صفوی له خوا پیژندل سوی و او مرکزیی ارغسان و .

زین خان کوکه د خواجه مقصود هروی زوی د لاهور صوبـدار او شاعر مو سیقی دان وفات سو .

د نیمروز ملك شاه حسین پـه مروکی دشاه عباس ملگری و.

میر درست کابلی خطاط او عیار شناس‌په هند کی ژوندی و .

۱٦۰۲م۱۰۱۱ق

میرزا حسن د شا هرخ‌بدخشانی زوی پر قند هار حمله وکړه ،خـو شاه بیگ کابلی د قند هارحکمران دی مات کی٤ او چخچران تـه وتښتیدی٤ (ذی حجه) .

محمد صالح ندایی چی په کا بل کی دخسرو شیرین مثنوی دخواجه حسن خالدار په‌نامه او صرف‌بهائی هم‌نظم کړی‌و، په دغه کال هند او حجاز ته ولاړ .

۱٦۰۳ م ۱۰۱۲ق

میر معصوم نامی قنـد هاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچا لـه خوادایران صفوی در بار ته سفیر واستول سو او د ده زوی میـر بزرگ چی ور سره و، د فراه او قند هار ترمنځ ئی د ښوراو پرغره یو ډبرلیك و کیښی .

خواجه محمد باقی‌کابلی نقشبندی صو فی او عالم په هند کی وفـات سو .

۱٦۰٤م ۱۰۱۳ ق

د احمد بن ابی القاسم بن محمد بن سالم بن عبد العزیز بن شعیب هروی صو فـی د ژونـد وخـت (ولادت ۹۲۰ ق) .

۱٦۰۵ م ۱۰۱٤ ق

جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی ٦٤ کلن پسلـه (۵۲) کالـو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچهی دهند په اکبر آباد کی وفات سو (۱۳ جمادی الا خری) او د ده زوی شاهزاده سلیم د نور الدین **محمد** جها نگیر په لقب په آگره کی ۳۸ کلن پر تخت کښېنو ست (۱۸ جمادی الاخری) .

۱۶۰۵- ۱۶۲۷ م۱۰۱٤-۱۰۳۷ ق

د نور الدین **محمد** جها نگیر بن اکبر پادشاه د پاچهی دوره .

د صفویانو لښکر له هراته‌راغلل او قندهار یی کلابند کیء خو د جهانگیر له **در باره میرزا غا زی** ترخان راغیء اوقند هاریی وساتی، صفوی لښکر ئی و شړل (۱۲شوال ۱٤ ق) ورو سته د قند هارحکمران میرزا غازی و .

شیخ **محمد** صالح الکو زی په قندهار کی ژوندی و دی د پښتو شاعراو عالم‌او زاهد سړی و چی ملاالله یار د ده پر احوال باندی تحفهٔ صالح وکښل .

ملا یحیی (محیی) با غد شتی هروی **خطاط او شاعر د محمدحسین** زوی د هرات په گاز رگاه کی یوه نو شته په عالی ثلث و کښله چی د(**عمل امام قلی خاتم بر**)لیك هم لری . **یحیی د فتوح الحرمین ناظم** او ددیوان خاوند دیء .

عبدالکریم د اخوند در ویزه‌زوی د خپل پلار پښتو مخزن اسلام تکمیل کیء .

۱۶۰۶م۱۰۱٤ق

د علی بن **محمد** سلطان هروی مشهور په ملاعلی قاری مشهور فقیه اومؤلف وفات په مکه‌کی. دی دخورا ډیرو کتابو مؤلف دی .

۱۶۰۶م۱۰۱۵ق

جهانگیر پاچا د پېښور له **خواکابل** ته راغیء (۱۸ صفر) دشیر **خان** افغان دپېښور او عرب **خان** جلال‌آبادحکمرانان‌او عارف‌دملاصادق **حلویی زوی ئی د کابل په قضا** **صدارت** مقرر کړل **او د کابل** حکمران کفالت ئی تاش بیگ خان ته‌وسپاره .

د جها نگیر په امر د کابل په بالا حصار کی ودانی جوړی سوی

د نیمروز ملك غیاث‌الدین محمود وفات سو .

۱۶۰۷م۱۰۱۶ق

خان دوران شاه بیگ خان کابلی د جها نگیر له خوا د کابل او تیرا او بنگښ او **بنیر صو بدار مقرر** سو (جمادی الاولی) دی تر ۱۰۲۶ق پوری د کابل صو بدار و .

د جها نگیر په امر د بابر پاچا **د قبر شنخته د ده پر قبر په کابل** کی و درول سوه .

محمد صد یق هدایت کشمی د «مبداء و معاد» رساله دشیخ احمد مجدد سر هندی له افاد اتو څخه و لیکله د شیخ قاسم متی زی د تذکره اولیای افغان د مؤلف وفات د هند په چنار گړ کی .

۱۶۰۸ م ۱۰۱۷ ق

دنیمروزملك شاه حسین دهرات له لاری حجاز او حج ته ولاړ .

۱۶۰۹ م ۱۰۱۸ ق

د نیمروز ملك شاه حسین له مکرانه را ستون سو (۱۵ شعبان).

۱۶۱۰م۱۰۱۹ق

میر **معصوم نامی** قند هاری په بهکر کی امین الملك و ، اوپه دغه ښار کی وفات او ښخ سو (جمعه ٦ ذی حجه) .

د نیمروز شاه ابو القاسم او شاه حبیب الله او امیر سید علی ازامیر حسن مړه سول .اوملك شاه‌حسین له فراه څخه اصفهان ته ولاړ .

قند هاری ملا الف هوتك خپل پښتو **بحر الایمان منظوم کیء.**

حسن بن محمد الخاکی شیرا زی احسن التوا ریخ و کښښ ،چی د افغانی شا هانو احوال هم پکښی سته .

۱۶۱۱ م ۱۰۲۰ ق

احداد د عمر شیخ رو ښانی‌زوی دپښتنو قائد ، پر **کابل حمله** وکړه اوپه بالاحصار کی یی د معزالملك سره جنگ‌وکیء،چی‌داحداد ملگر ی بارکی په دی جنگ کی مړ سو ، نو احدادبیر ته‌لوگر ته ولاړ (دوشنبه ۲ صفر .

د جها نگیر له د رباره د پنجاب حکمران قلیچ خان کابل ته داحداد مقابلی ته مقرر سو .

احمدخان کنبودبهیگ خان زوی معدن اخبار احمدی (مجمع التواریخ) په هندکی دپښتنو پا چها نو پر احوال و کښښ .

امام الدین متی زی د شیخ کبیر زوی دتاریخ افغانی‌مؤلف په پېښور کی وزیږیدیء.

۱۶۱۳م۱۰۲۱

خواجه نعمت الله بن خوا جه حبیب الله هروی نور زی خپل د پښتنو تاریخ(مخزن افغانی) د هند په‌بر هان پور کی تمام کیء(جمعه ۱۰ ذی حجه ـ ۲۲ جنوری) په فارسی ژبه .

اخوند درو یزه ننگر هاری خپل فارسی کتاب تذ کرة الا برار والا شرار و کښښ .

خوشحال خان ختك د شهباز **خان زوی د ختکو دا کوړی په‌سرای** کی‌وزیږیدیء. دی د پښتو لو ی شاعر او قومی زعیم و (ربیع‌الثانی ـمئی).

احمدیادگار په هند کی تاریخ شاهی ، یاتاریخ سلاطین افا غنه) وکښښ (دکلکتی چاپ ۱۹۳۹م).

۱۶۱٤م۱۰۲۳ق

ملك شاه حسین له نیمروز څخه کیچ او مکران‌ته‌ولاړ(۱۷ شعبان) .

۱۶۱۵م ۱۰۲٤ق

احداد رو ښانی په چرخ کی د جها نگیر پاچاله لښکرو سره‌جنگ وکیء چی دری زره تنه ملگری یی مړه سول .او احداد د قند هار خواته **ولاړ** .

عبداللطیف د عبد الله عبا سی **زوی د بنیر او سیدونکی په تیراه** کی د مولوی معنوی د مثنوی اتیا خطی نسخی سره مقابله کړی ،او یوه صحیحه نسخه یی ځنی جوړه کړه (د کابل او پېښور خطی کتابخانه).

میر عماد حسنی مشهور خطاط اونستعلیق لیکونکی چی ډیر وخت په هرات کی و، دشاه عباس په

امر د مسعود بك مسګر په لاس
وواژه سو، مولانا ابوالبقا ،و سوی
خرا سانی خطاط د ده معاصر و.

۱۶۱۶ م ۱۰۲۵ ق

میرزا ارشد برنا بادی هروی
شاعر او مولف او خطاط په برنا باد
کی وزیر یدیء .

د نیمروز ملك غیاث محمو دی او
میر محمد وفات سول .

۱۶۱۷ م ۱۰۲۶ ق

مهابت خان دبنګښ د صو بی
حکمران مقرر سو او رشید خان یی
کومکی و . (ربیع الاول) .

خان دو ران شاه بیګ‌خان کابلی
دټهټی صو بدار سو ، او په عوض
کی قلیچ خان د کابل صو بدار
سو .

۱۶۱۷ م ۱۰۲۷ ق

د لاور خان کاکړ د کشمیر
صوبدار مقرر سو .

شاه حسین بن ملك غیاث الدین
محمد دسیستان دملکانو تاریخ‌احیاء
الملوك تالیف کړ ء .

۱۶۱۸ م ۱۰۲۸ ق

د احداد روښانی او امان الله د
مهابت خان زوی دجهانګیری لښکر
مشر جنګ او د احداد ماته .

د نیمروز ملك جلال الدین محمود
اصفهان ته ولاړ .

ملایحیی محیی دهرات خطاط او
شاعر وفات سو .

۱۶۱۹ م ۱۰۲۹ ق

د جهانګیر له خوا خواجه
عبد العزیز نقشبندی د بهادر خان
اوزبك پر ځای د قندهار صوبدار
او با یا خواجه ئی کومکی مقرر سو.

۱۶۲۰ م ۱۰۳۰ق حدود

پیر محمد حنیف پلوسی پران‌مجموعهٔ
تاریخ افغانان وکیښ . له‌مخزن
افغا نی او اسرار الا فغان‌اوتذکرهٔ
ابرارو اشرار څخه اقتباس(دپیښور
موزیم خطی نسخه) .

ابراهیم بیټنی دنعمت‌الله هروی
پرمخزن افغانی‌باندی الحاقات زیات
کړل .

۱۶۲۱م۱۰۳۱ق

د شاه‌عباس صفوی لښکر وقندهار
ونیوی ء او خواجه عبد العزیز
دجهانګیر حکمران تسلیم سو(جمادی
الاولی).

شیر خان ترین د پښین ملی
مشرو .

۱۶۲۲ م ۱۰۳۲ ق

د شاه عباس صفوی له خوا ګنج
علی‌خان دقندهار حکمران سو .

حسین خان په پښتو او فارسی
تواریخ افغان وکیښی .

۱۶۲۳ م ۱۰۳۳ ق

مدار المها م خواجه ابوالحسن د
کابل حکمران اوده زوی احسن‌الله
ظفر خان یی په وکالت دجهانګیر له
خوا مقرر سول .

د پیر سباك د کلی پیر معظم شاه
په هند کی تواریخ حافظ رحمت
خانی د خواجو ملیزی د توار یخ
افاغنه څخه اقتباس او لنډ کړ ء .

۱۶۲۴م۱۰۳۴ق

شیخ احمد مجد د الف ثانی د
مولانا عبدالاحد کابلی نقشبند ی
زوی ۶۳ کلن په سر هند کی وفات

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښبخ سو (سه شنبه ۲۸ صفر) .

میر محمد صلاح او بهی خطاط
د شرازی عرفی کلیات په هرات
کی وکیښس (د هرات د ملا محمد
علی خطاط نسخه)

مولانا شیرعلی هروی‌خطاط ژوندی‌و

۱۶۲۵ م ۱۰۳۵ ق

جهانګیر د پیښور له خوا کابل
ته راغی (یکشنبه۲۱ شعبا ن) دی
له‌کابله ددی کال په آخر کښی
هند ته ولاړ .

د احداد روښانی په مشری د
تیراه د پښتنو او د جهانګیر دکابل
دحکمران ظفر خان ترمنځ جنګ‌اود
احداد وژل او دده پری کړی سر
ډهلی ته استول .

تر ده وروسته ئی زوی عبدالقادر
روښانی پر ځای کښینوست .

۱۶۲۵ ـ۱۶۳۴ م۱۰۳۵ ـ۱۰۴۴ق

عبدالقادر د احداد روښانی زوی
د پښتنو مشرو .

۱۶۲۶ م ۱۰۳۵ ق

د بهاکو خان یوسف زی او د
کی .

شهباز خان خټك جنګ‌په‌جهانګیره
کی امیر خلیل قلندر هراتی خطاط
په حیدر آباد د کن کی وفات سو.

د کابل په جلګه کی دراجپوتانو
او کابلیانوجنګ‌او د۹۰۰ راجپوتو
وژل او ۵۰۰ را جپوت نیول او
خرڅول .

یحیا سبز واری هروی منشی او
شاعر په مکه کی وفات سو .

۱۶۲۷ م ۱۰۳۶ ق

د نظام الدین بن عبدالشکو ر
بلخی حنفی‌مفسر درياض القدس کی خپل کتاب (کلید کامرانـــی)
او شرح لمعات عراقی د مول...
وفات .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق

جهانګیر د جلال الدین اکبر زوی
په لاهور کی ۶۰ کلن پسله ۲۲ کاله
پاچهی وفات شو او د ده ز وی
شاهزاده خرم د شهاب الدین محمد
شاه جهان په نامه په آګره کی پاچا
سو (دوشنبه ۷ جمادی الثا نیه

۱۶۲۸ ـ ۱۶۶۵ م ۱۰۳۷ـ۱۰۷۶ ق
د شاه جهان ین جهانګیر پاد شاه
د پاچهی دوره .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق
ندر محمد خان د ماورا النهر پاچا
او د دمزوی عبدالعزیز بامیان ونیوی
او په قلعه ضحاك کی خنجر خا ن
محاصره کړ ء (۱۵رمضان) وروسته
ئی دری میاشتی کابل هم کلابندکړ ء
خوچی شاه جهان خواجه ابوالحسن
مهمند او مها بت خان د ۳۵ روز
لښکرو سره کابل ته راواستول (۱۵
ذیقعده)

۱۶۲۹ م ۱۰۳۸ ق

د شاه جهان لښکر راورسید ل
او کابل ئی د ندر محمد خان له
محاصری څخه خلاص کړ ء(جمعه
۱۶ محرم) ندر محمد خان دغوری
له لاری بلخ ته ولاړ .

د مهابت خان له خوا عوض بیګ
د ضحاك د کلا په قلعه داری مقرر
سو .

شیر خان ترین د حسن خان زوی
د قندهار او هند تر منځ دپښین‌لار
ونیوله او د قندهار د صفوی‌حکمران
علی مردان خان سره ونښت .

کامران خان سد وزی په قندهار

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیښس .

پیر علی‌هروی خطاط د عبدالرحیم عنبرین قلم زوی د سعدی گلستا ن په ښکلی نستعلیق د شاه جهان د کتابخانی لپاره وکیښس (۲٤ صفر غره آبان دکا بل د خطی نسخـــو کتابخانه) مخلص الدوله افتخارخان کابلی د احمد بیگ اتکه زوی دجمون فوجدار شو .

۱٦۲۹ م ۱۰۳۹ ق

د کمال الدین پښتون غور ځنگ او په یو لم گذر کی د عبدالقادر او کریمداد او محمد زمان روښانیا نو په ملگری د دهلی له لښکرو سره جنگ او د پیښور کلابند کول او د سعید خان صوبدار مقاومت .

۱٦۳۰ م ۱۰٤۰ ق

پیرا خان د دولت خان زوی چی په (خان جهان لودی) مشهور او د هند لوی امیرو دشاه‌جهان دلښکرو سره په جنگ کی و واژه ســـو (دوشنبه غره رجب)

میرزا خان د نورالدین روښانی زوی د پښتو شاعر په دکن کـــی وواژه سو .

احمد بیگ‌اتکه کابلی دشاه‌جهان له خوا د ملتان فوجدار شو .

دریا خان رو هیله دا و دزی په هند کی ووژل سو .

محمد عالم بن شیخ محمد صالح ندایی سمر قندی د غزنی خان لپاره دغزنی دمشایخو تاریخ (مرآه‌الاولیا) وکیښس . (د تاشکند خطی نسخـــه ۱۰۹٦ ق)

سید عبدالوهاب د سید غــاز ی زوی مشهور مجاهد او عالم اومولف (اخوند پنجو) د پیښور په اکبر پوره کی ۹٦ کلن وفات او ښخ ســـو (دوشنبه ۲۷ رمضان) دی په ۹۹۰ ق اکبر پوری ته راغلی و او دپښتو کنزالد قایق ئی‌منظوم کیء.

۱٦۳۱ م ۱۰٤۱ ق

خواجه خضر خان د سدو خان زوی د قند هار مشر شو د ده نور ورونه مغدود خان ــ زعفران خا ن کامران خان ــ بهــادر خان ورسره ملگری وو .

شیر خان ترین له پښینه پرسیوی لشکر کښی‌وکړه او د صفوی‌لښکرو مشر علی مردان خان له قند هاره پرپښین حمله وکړه او شیر خاند ملتان له لاری د شاه جهان در بار ته پناه وروړه (رمضان)

۱٦۳۲ م ۱۰٤۲ ق

رحمان بابا د پښتو صوفی شاعر د پیښور په بهادر کلی کی وزیږیدی دی دعبدالستار مومند زوی‌و (وفات ئی ۱۱۱۸ ق)

اسد خان د معصوم کابلی زوی د غزنی تهانه دار شو .

۱٦۳٤ م ۱۰٤٤ ق

سعید خان دکابل حکمـــرا ن عبدالقادر روښانی او الله داد د جلال الدین روښانی زوی ونیول او په هند کی بند یان شول .

۱٦۳٦ م ۱۰٤٦ ق

عبدالقادر د روښانی احداد زوی په پیښور کی محبوس وفات سو.

۱٦۳۷ م ۱۰٤۷ ق

کریمداد د جلال الدین روښانی زوی په پیښور کی د شاه جهـــا ن په حکم وواژه سو . (رمضان)

شاه جهان د کابل حکمران سعید خان وگو ماره چی د قندهار دنیولو هڅه و کی ، د قندهار حکمران علی مردان خان د ملك مغدود او ملـــك کامران د سدو خان د زامنو پـــه ملگری د صفو یانو اقتدار په‌قندهار کی‌ختم کیء اودشاه جهان لښکرو قندهار ونیو (۲۳ شوال) او سعید خان‌دشاه جهان‌له خوا دلته‌حکمران سو (۱۷ ذیقعده)

سیاوش د صفوی لښکرو مشر پرقندهار راغــی او د سعید خـــان سره ئی په سنزری کی جنگ وکي. خو مات سو نو اولاړ او د قندهار د غربی خوا کلا وی د شاه جها ن لښکرو ونیولی (دوشنبه ۲٦ذیقعده)

۱٦۳۸ م ۱۰٤۸ ق

سعید خان د شاه جهان لښکر مشر د قند هار مشران ملك‌مغدود سدوزی او ملك علاول ترین اوحیات ترین د څان ملگر ی کړه او ساروان کلائی ونیوله وروسته ئی د زمیـــن داور ښار کلابند کی ء او په ۱٦ صفر ئـــی له رو ښن سلطان څخه ونیوی .

سعید خان په ۲۳ دربیع الثا نی کلابست له محراب خانه څخه ونیو اود ربیع الثانی په ۲۱ ورځ ئـــی له صفی قلی څخه گریشس هم ونیو او په‌دی‌ډول‌دقندهار ټوله سیمه د شاه جهان لښکرو لاس ته کـــړه (۸ جمادی الاولی)

اخوند درویزه ننگرهاری‌د گدای زوی په پیښور کی مړ او ښخ سو (د پښتو مخزن اسلام او فار سی تذکره الابرارو والاشرار او ارشاد الطالبین مولف)

۱٦۳۹ م ۱۰٤۹ ق

شاه جهان له پیښوره کابل‌ته راغی (۲٥ محرم) داراشکوه ئـــی غزنی ته واستاوه اوسعید خان ئی دهزاره‌جات دپلنگتوش د غورځنگ مقابلی‌ته واستاوه اوهغه دهـــزاره مشر میراسماعیل‌د ۲۷ تنو مشرانو سره کابل ته راوستل (۲۱ صفر)

دقندهار مشران ملك مغـــدوداود کامران سدوزی په کابل کی شاه جهان ته راغلل او پخپله پاچا له کابله لاهور ته‌ولاړ (۲٥ ربیع‌الثانی) قلیچ خان د قند هار اوسعید خان د کابل حکمران سول .

ملك او دل د قندهار قومی مشر او ملك حمزه د سیستا ن د ملـــك جلال‌الدین زوی سره ملگری سو ل اردهلمند په خانشین کی په ملـــی غور ځنگ لاس پوری کیء خوملك او دل په جنگ کـــی ووژل سو او حمزه د سیستان قلعهٔ فتح ته ولاړ (شعبان)

اشرف خان هجری د خوشحال خان زوی د پښتو دیوان خاونـــد شاعر په اکوړه کی وزیږیدی .

قاضی تولك د بلخ قاضی القضاة په بلخ کی وفات شو .

د ښیر عبـــداللطیف عـــباسی د مولینـــا بلخـــی د مثنوی او حدیقه سنایی د نسخو مرتب او د لطایف اللغات مولف وفات شو .

۱٦٤۰ م ۱۰٥۰ ق

محمود ابن‌ولی‌خیل دائرةالمعارف د بحرالا سرارفی مناقب الاخیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نامه د ندر محمد خان لپاره په بلخ کی په فارسی وکیښل دا کتاب په ۱۰٤٤ ق شرو سوی و (خطی د شوروی کتابخانی) علی مردان خان د کشمیر حکمران د کابل او صفدر خان د قند هار او سردار خان د بنګښ په صوبداری مقرر شول (شوال)

ملك مغدود خان او کا مران د سدو خان زامن د قندهار مشر ان دهلی ته ولاړل.

دمولانانورالدین هروی‌خطاط وفات.

خواجه محمد صدیق هدا یت بدخشانی نقش‌بندی صوفی اوشاعر په‌دهلی کښی وفا ت شو (شوا ل)

حسین شهابی هروی‌خطاط په هرات کی ژوندی و.

۱٦٤۰ م ۱۰۵۰ ق حدود

داخوند قاسم شنواری پاپین خپل د پښتو فواید الشریعه د مولف د ژوند وخت.

په همدغه وخت کی با بوخا ن د پښتو بل مولف ژوندی و.

خدا داد سلطان (خود کښی) سدوزی دخضر خان زوی دقندهار مشرو ده د خپلی سیمی تك له غلجو سره د جلدك پل سنګی وتاکه، زوب او بوری ئی هم ونیول.

۱٦٤۱ م ۱۰۵۱ ق

دخوشحالخان ختك حکمرانی په ختکو کی

- ۱٦٤۲ م ۱۰۵۲ ق

دشاه صفی صفوی سپه سا لا ر رستم خان ګر جی دقند هار نیو لو ته وګو مارل سو، خوشاه جهان‌شهزاده دارا شکوه اومرادبخش دډیرولښکرو سره قندهار ته را واستول.

څکه‌چی شاه صفی په۱۲ صفر مړسو، نو پر قند هار لښکر کښی‌هم وځنډیده او دواړه شهزادګان بیر ته هند ته لاړل (۱۵جمادی‌الاخری)

حسن خان شاملو دهرات حا کم‌او تکړه نستعلیق لیکول په هرات کی وفات او ښخ سو.

دسعادت‌خان دخوشحالخان دزوی ولادت (٦محرم–۱۷ اپریل)

۱٦٤۳ م ۱۰۵۳ ق

مللك مغدود سدوزی د قند هار مشر دکابل دیوان میر یحیی سره په جنګك کی وواژه سو.

نودی معزول سو او پر ځای ئی میر صمصام الدو له کابل ته مقرر سو.

خلیل بیګ دغوربند اوقلعهٔضحاك تهانه دار سو.

بهرام خان دخو شحال خان ز وی وزیږیدیء (ربیع‌الاول – جون).

۱٦٤٤ م ۱۰۵٤ ق

صفدر خان دقند هار صو بدارمړ سو او پر ځای ئی مسعید خان ظفر جنګك مقرر سو.

را جه جګت دکلات قلعه دار کابل ته مقرر او پر ځای ئی خا نه زادخان دسعید خان زوی مقرر سو.

پر دل خان بریخ دبست او ګریش قلعه دار سو وروستنه نو خان زاد خان دزمینداور قلعه دار سو او دده وررور عبدالله کلات ته مقرر سو.

ندر محمد خان خپل زوی سبحان قلی دپلنګتو ش پـر ځای بلخ ا و بدخشان ته را واستاوه او پر قندهار هم دصفو یانو دحملی خطرو، نوراجه

جګت اوقلیچ‌خان قندهارته واستول سوه (ربیع‌الاول)

۱٦٤۵ م ۱۰۵۵

محمد طا هر بن قاسم (ابولقا سم) خپل کتاب عجائب الطبات په بلخ کی دندر محمد خان لپاره تا لیف کی ء (دکابل خطی کتا بخانه اوداز بکستان اکادیمی علوم).

اصالت خان او علی مردان خان دندر محمد خان مقا بلی ته له کا بله غوربندته ولاړل (۲٦ جمادی‌الاولی) او په هندو کش او اندراب کی‌جنګونه وکړه. نو شا هزاده مراد بخش د٦۰ زرو لښکرو سره د شمالی‌افغانستان دنیو لو لپاره له لاهوره کابل ته را رهی سو.

خو شحال خان ختك دشاه جها ن په لښکرو کی تر اندراب‌اوبد خشانه ولاړ.

۱٦٤٦ م ۱۰۵٦ ق

شاهزاده مراد بخش له پیښو ره کابل ته راورسیدیء (۹ربیع‌الثانی) اوپه ۲۱چاریکارته ولاړ اودربیع الثانی بغه ۲۲پخپله شاه جهان هم دوهمه پلا کابل ته راغیء.

شاهزاده مراد بخش مراد بخش شمالی افغا نستان تر بلخه پو ر ی ونیوی (۳جمادی الثانیه) ندر محمد خان دشبر غان په جنګك کی ما تا او مرو ته و تښتیدیء.

شهزاده مراد بخش دبلخ تر نیولو وروستنه کابل راغیء اود شاه جهان له خوا مدا المهام سعد الله خان دشمالی‌و لایاتو‌حکمران‌او نورحاکمان هم داسی مقرر سول:

دبلخ صو بدار بهـا در خا ن داؤود زی.

دبد خشان حا کم قلیچ خان اونظر بهادر خو یشکی.

داند خوی حا کم رستم خان او راجه پهار.

دغوری حاکم شاه بیګك خان.

دمیمنی حاکم شاد خان.

اند خود قلعه دا ر دو لت خان.

دخان آباد حا کم حیات ترین.

درستاق حاکم خنجر خان.

د شبر غان حاکم جبار قلی.

دسر پل او سان چار یك حاکم خوشحال بیګك.

دآقچی حاکم شاد مان پکلی وال.

دخلم حاکم خوا جه عبدالعزیز.

ددره‌ګز حاکم پهار لوا نی.

دبابا شا هو حاکم محمد شاه قدیم.

دنارین حاکم شاه محمد.

دمو من آباد حاکم شیخ فتح الله.

دایبك حاکم افلا طون بیګك.

درباط ریز ګان حاکم سلطان بایزید.

دخنجان حاکم میرك‌بیګك.

ددو شاخ حا کم عبد ا لغفو ر بیګك.

دفتتح آباد حاکم فرخ حسین.

دقر یشك حاکم محمد زمان.

داندراب حاکم قاسم بیګك.

دکو لاب حا کم جلال‌الدین‌درواژی.

شپږو زرو الما نانو پر قندوزحمله وکړه، خو را جروپ دقند وزلښکری مشر دوی و شړل او ښارئی وسا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رجب) دړی اندخوډ چوړ کیء او تر
آمو واو ښتل .

دشاه جهان په امـــر دبا بر شاه
دمر مرو سپین مسجد په څلو ینبت
زره روپۍ جوړ کړه سو.

دشاه جهان په امر دنملی باغودان
سو .

محمد صالح کمبود (محاربهٔ بلخ)
کتاب ددی ښار دکلا بندۍ په شرحه
کي و کیښی (دبر تا نیا دمو زیم‌خطی
نسخه)

محمد یوسف دشیـــخ رحمت الله
انکی زوی‌منتخب التواریخ وکیښی
(دکیمبرج خطی کتابخانه) دشاه‌جهان
له‌خوا خواص خان دقنـــد هار پــه
صوبداری او خواجه عبدالـــر حمـــن
دبد خشان بخشی او سعا دت خا ن
دتر مذ په قلعه داری او سید اسدالله
دزمینداور په‌حکمرا نی‌اوذوا لقدرخان
خان دکابل په قلعه داری‌مقرر سول
او پخپله پیښور ته لاړ (۲۶ شعبان)

۱۶۴۶ م ۱۰۵۶ق حدود

الهام داد دالله داد رو ښنا نی زوی
دهند په نا ند یر کي و فات سو .

۱۶۴۸ م ۱۰۵۸ق

شاه عباس صفـــوی د (۵۰) زرو
لښکرو سره قند هار تر دوو نیمـــو
میا شتو کلابندۍ ورو سته و نیـــو
(۹صفر) او محراب خان ئی‌دکلابست
او زمینداور په نیولو و گو ماره ا و
پخپله بیر ته دهرات له لاری ایر ا ن
ته ولاړ.

ځکه چی دا فغا نستان پر شما لی
ولایاتو حملی کیدی او عبدالعز یز
خان دندر محمد خان زوی پر بلـــخ
راتیء او پخپله ندر محمد خان‌هم له
ایرانه‌راغیء نو شاه جهان کابل تــه
راغی او شهزاده او رنگ زیـــب ئی
دهندو کښ شمــــال ته واستاو ه
(سلخ ربیع‌الاول) ده‌د عبدا لعز یـــز
خان له لښکر و سره سخت‌جنګونه
وکړه او‌هغه ناچاره سو چی‌ور آمو
آمو واړوی (۱۸ جمادی‌الاولی) .
شاه جهان د رجب په میاشت کـــی
له کابله پیښور ته رهــــی سو ا و
شهزاده او رنگ زیب هـــم پــه ۱۴
شعبان له بلخه کابل ته ولاړ.

له بلخه تر میمنی پوری سیمـــی
ندر محمد خان او دده زوی‌عبدالعزیز
خان ته پا ته سوی.

الله‌داد دجلال الدین رو ښنا نی‌زوی
(رشید خان) په دکن کي و فات‌سو.

۱۶۴۹ م ۱۰۵۹ ق

دو لت خان سدوزی دقـــند ها ر
کوتوال ته دو هم صفوی شاه عبا س
یو ددوستی فر مان صادر کيء اود
قندهـــار مشر سو ، ده د صفـو ی
حکمران زمان خان سره جنګـــو نه
وکړل، او آزاد حکمران و، دده پــه
وخت کی حیات سلطان او لښکر خان
دسلطان خدا داد زامن دشپږ و زرو
ابدالی کورنیو سره‌ملتان ته ولا ړل
شهزاده او رنگ زیب دملك‌حسن
افغان په‌ملګری راغیء اود قند هارپه
ښارکي صفوی حکمران محراب خان
کلابند کيء (۱۴جمادی الاولی) شاه
عباس دمحراب کو مك ته ۳۰ ز ر ه
سپاره واستول او دقندهار په‌سیمه
کی سخت جنګو نه و سوه. په د غه

وخت کی شاه جهان څلر مه پلاکابل
ته راغی، خو قند هار ئی صفویانوته
پر ینښواد اود روژی په میا شت‌بیرته
لاهور ته ولاړ، او رنګ‌ز یب هـــم
دقندهار محاصره پـــــر ینښوه او
لاهور ته ولاړ (ذیقعده).

مولانا نور محمد (محمد یـــو نس)
داباسین د کـــوهستان مجـاهد او
مدرس وفات سو .

۱۶۵۰ م ۱۰۶۰ ق

شاهزاده شیر خان دخضر خا ن
سدوزی زوی دقندهار مرز بان‌وود‌ه
خپل ر قیب حسین دمغدود خان‌زوی
ملتان ته و شاړه او ټولو ابـــدالـیو
تر فراه پوری دی په مشری و مانه،
بدال خان با میزی اومیر الکو ز ی
هم دده تا بعان وو .

حاجی عبدالعلی تالقانی منشی او
دانشاء دکتاب مؤلف په هند کی مړ
سو .

شیخ امام الدین محمد عنا یت الله
دشیخ کبیر بالا پیر متی زی ز و ی
دتاریخ انساب‌افغانی‌مولف په‌پیښور
کی مړ او ښخ سو (ولادت ۱ محرم
۱۰۲۰ق).

۱۶۴۳ م ۱۰۶۱ ق

شاه جهان خپل زوی او رنګ‌زیب
د۶۰ زرو لښکرو ۴۰ تو پو او لسو
جنګی فیلانو سره دملتان له لا ر ی
پر قند هار را واستول (۱جمادی ـ
الاولی) او شاه جهان هم پنځمه پــلا
کابل تــه راغـــیء (۱۶ ربیع الاول)
قند هار دوی میا شتی کلا بند سو،
خو او رنګ زیب نا کامه کا بل ته
ولاړ، او شاه جهان هم له کا بله پـــه
ناکامي هند ته ستون سو (رمضان)
اودارا شکوه‌ئی دکابل په حکمرا نی
پرینښو.

میر من نازو تو خی دسلطان ملخی
لور دمیرویس خان مــــور دپښتو
شاعره دقلات په‌توخو کی و زیږیده.

قاضی محمد اسلم هروی مشهور
عالم اود کابل قاضی و فات او پـــه
لاهور کي ښخ سو .

میرك بلخی شا عر (فکــــری) پــه
اصفهان کي و فا ت سو.

۱۶۵۱ م ۱۰۶۲ق

شاه جهان خپل زوی دارا شکـــوه
دیو لکو لښکرو او ۵۴ تو پو او ۱۷۰
جنګی فیلانو سره دکابل له خوا پر
قندهار را وا ستاوه ا ودریمه پلائی
محراب خان صفوی په قند هار کـــی
کلابند کيء خـــو تـــر (۵) میا شتو
کلا بندی ورو سته نا کامه هند ته
ستون سو (ذیقعــــده) او قند هار
صفو یانو ته پا ته سو.

خواجه فاضل بیګ دکابل ا میر
وفات سو، قبر او شنخته ئی د کابل
په عاشقان او عارفان کی ده.

۱۶۵۲ م ۱۰۶۳ق

دشیخ رحمکارکستیر کاکا صاحب
بن‌ابك صاحب مشهور صو فـــی او
مر شدوفات ۸۰ کلن جمعه ۲۴ رجب
مساوی ۲۱جون. دی دپیښور د نـــو
ښاره سره ښخ اردکاکا خیلو نیکه
دی. (ولادت جـــــمعه ۱ ر مـضان
۹۸۳ق).

رشید خان بدیع تو نـــی لطایف
الاخبار یا تاریخ قند هـــار و کیښی،
دتیر کال دکلابندۍ‌حال .

(دبر تانیا دموزیم او انډ یاآفیس
خطی نسخی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶۵۳ م ۱۰۶۳ق

عبدالقادر خان دخوشحال خانزوی دپښتو شاعر او مؤلف و ز یږ یدیء (۲۵ ذی حجه = نومبر) .

موبد شاه په دبستان مذا هب کې دروښانیانو ښه معلومات وکښل.

توکل بیگ بن لو یـــك (تولك) بیگ حسینی وا قعه نو یس په غزنی کې دشا هنا می منتخب او منشـور کتاب (تاریخدلکشای شمشیر خانی) دغزنی د حکمران شمشیـر خـا ن لپاره و کیښ.

(دکابل خطی کتابخانه اودبر تش موزیم خطی نسخه).

۱۶۵۴ م ۱۰۶۴ق

بنگښو سره د خوشحال خان او ختکو جنگ.

مبارك خان نیازی دمحمد خان زوی دننگښ د صو بې تها نه دارسو.

۱۶۵۵ م ۱۰۶۶ ق

هادیداد دجلال الدین رو ښا نی زوی دهند په نا ندیر کې وفاتسو.

۱۶۵۶ م ۱۰۶۷ ق

بها در خان افغان دکابل مستقـل صو بدار معزول او پـــر ځای ئـی دشاه جهانله درباره رستمخانمقرر سو. ددغه کال دلوی اختردمیاشتی په اومه شاه جهان نا رو غه سو ا و او رنگ ز یب پر و لیعهد داراشکوه غالب سو او دهلی ئی و نیویء.

دصا لح محمد زایر بد خشیشاعر وفات.

۱۶۵۷م۱۰۶۸ق

شاهزاده او رنگ زیب عا لمگیر محی الدین خپل پـلار شاه جـهان ونیویء اود هند پاد شاه سو(غره ذیعقده) دی دشاه جهان دریم زو یځ چیپه ۱۵ ذیقعده ۱۰۲۷ق زوکړیو ۴۰ کلن پر تخت کښیښنو ست اوخپل ورور دارا شکوه ئی وواژه.

حیات تر ین دعلی خان تر ین زوی دکابل حکمران سو.

۱۶۵۸ م ۱۰۶۹ ق

شاه حسین دمغدود خان سدوزی زوی دهند په رنگپور کې مړ سو . دی دملتان دسدوزو ناظمانو شجا ع خاناو شریف خان اومظفر خان رکن الدو له نیکه کیږی.

داو رنگ زیبلهخواپه افغانستان کې دغه مأ مورین وو.

مهابت خان دکابل صو بدار.

مغزل خان او سعادت خان دکابل کومکیان

رعایت خان او اسحاق خاندکابل بخشیان..

میر یعقوب دکابل دیوان.

شمشیر خان دغزنی حاکم.

سعـــید خان دبنپراو نو ښا ر فوجدار.

۱۶۵۹ م ۱۰۷۰ ق حدود

ښالم خان دکرم خان هو تك زوی دکلات دسیمی مشر و ، چی نا ز و دسلطان ملخی تو خی لورئی وکړه.

ملا شاه بد خشی عالم او صو فی وفات سو .

۱۶۶۰ م ۱۰۷۱ق

میرك هروی عالم دداراشکوهمعلم او دیوان حرم په هند کې مړ سو .

۱۶۶۱ م ۱۰۷۲ ق

عبدالکریم (کریمداد) داخـو ند در ویزه زوی دپښتو مؤلف و فات سو.

۱۶۶۲ م ۱۰۷۳ ق

محمد حسین بن حسینسبز واری محدث اواخباری زبدة الاخبار تألیف کړیء ۱۷ ربیع الاول.

۱۶۶۴ م ۱۰۷۴ ق

سید امیر خان دپیښور صو بدار خوشحال خان بندیکړیء (جمادی ـ الثانیه = جنوری) او دهلی ته ئی بندی واستاوه (رمضان = اپریل) ضیاء الـد ین حسین اسلام خـــان (والا) تخلص قطغنی خوستی شاعر اود کشمیر صو بدار په اکبر آبادکی مړ سو .

۱۶۶۵ـ م ۱۰۷۵ ق

خوشحا ل خان له دهلـی څخـه رنتبو رته بندی واستول سو.

خر می بد خشی شا عر اولیکوال رو ضة العشاق دسعــدی دگلستان په تقلید و کیښ (خطی) .

۱۶۶۵ م ۱۰۷۶ ق

خو شحال خان دستار نا مه پـه پښتو نثر و کښله . (۱۷ربیع الاول = ستمبر) داکتاب دده دجهانداری سیاسی نظریه څرگندوی .

شاه جهان چی ۳۱ کاله د هند او افغانستان پاچا ؤ ، تر اته کاله حبس ورو ستته ۷۶ کلن په آگره کې مړ سو (دو شنبه ۲۴ رجب).

۱۶۶۶ م ۱۰۷۷ ق

امیر خان دکابل صو بدار معزول سو او پر ځای ئی محمد امین بخشی مقرر سو (ذیقعده)

په پکهلی او مهابنکی دباکواوملا خالاك او سلطان محمود گهون پـه مشری دپښتنو یوسفزو غور ځنگ اوداتك د فوجدار کـامل خان سره دوی جنگونه، چیدهزاره پهجنگکی دوه زره تـنــه مـړه سوه (شوال)

خو شحال خان دهلی په بازار کی له آسه ولو یدی او پښهئی ما تهسوه (غره رجب = دسمبر) .

توماس هیکس دجان هیکسزوی انگر یز ی گ ر ز ند و ی په کا بل کی مړ او ښخ سو. (۱۱ اکتـو بر)

۱۶۶۷ م ۱۰۷۸ ق

دهلی له خوا حکمران شمشیـر خان اودیوسفزو جنگپهشاه منصور کې، او د شمشیر ما ته (دمحـرم منځ = دجولائی اوایل)

مهابت خان دسیدامیرخان پرځای دکابل صو بدار مقـرر سو او هغـه د یوسفزو دایلولو لپاره خـوشحال خان هم له دهلی څـــخه ور سـره را وست .

۱۶۶۹ م ۱۰۷۹ ق

مهابت خان دمغو لیه در بار لهخوا دکابل او پیښور صو بدار دیوسفزو په سیمه کې دلنگر کوټ جنگـیکلا جوړه کړه.

علی مکی بن طیفور بسطـــا می د شاهنامې دلغاتو شرح او کښلـه

۱۶۶۸ م ۱۰۷۹ ق حدود

ایمل خان مهمند په خیبر کـــی دایمل شاه په نامه سکه وو هله ا و محمدامین دکابل صوبدار ئی مـات کړیء اودخوشحال خان ختك په گډه او رنگزیب ته ولاړ سو ل.

۱۶۶۹ م ۱۰۸۰ ق

داور نگزیب دلښکر مشر اغر خان دکابل دصو بدار فدایی خان پـــه مرسته په علی مسجد کې دپښتنـو سره و جنگیدی، خو تر خیبر د اتیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسو .

خوشحال خان کابل ته راغیء .

میا محمد معصـــو م مجـــددی نقشبندی د حضر ت شیخ احمـــد مجدد زو ی په سر هند کی و فات سو .

محمد صالح هرو ی خطاط دهرات دسعد یه مسجد نو شته و کښله .

۱٦٦۹ م ۱۰۸۰ ق حدود

سر مست خان‌دشیر خان سدوزی زوی دقندهار مشرؤ .

عبدالحلیم دعبدالله زوی دا خو ند درویزه لمسی دپښتو مـــو لــف ژوندی ؤ.

حاجی یاد گاربلخی استادنستعلیق لیکونکی ژوندی ؤ .

۱٦۷۰ م ۱۰۸۱ ق

مہا بت خان دکابـل صـو بدار پیښور ته ولاړ (۱۰ ربیع الاخر = اگست) .

شہزاده محمد اعظم له کا بلـــه لاهور ته و لاړ او امیر خان دخلیل خان زوی دکابل صو بدار‌اواغر خان ئی کو مکی سو .

او رنګ زیب دری کاله پـه‌حسن ابدال کی پښتنو په مقابله کی تیر کړه او ډهلی ته ولاړ .

میر محمد شفیع هروی (شفیعا) مشہور خطاط ، ادیب، نقاش‌اومذهب وفات سو.

۱٦۷۲ م ۱۰۸۳ ق

دایمل خان او خو شحا ل خان‌په مشری دپښتنو غـور ځنګـك دهـند دمغولی حکو مت پر خلاف .

دخیبر په لنډی خانه او تا تره‌کی دمحمد امین خان صو بدار د ٤۰زرو لښکرو سره دشنوارو او مو مند و او اپریدو جنـګ د ایمل خـان په مشری اود مغولو دلښکر تبا هـی (۳محرم = امئی)

امیر خان دکابل صو بدار اوا غر خان فو جی کو مکی دایمل‌خان سره په لغمان کی سخت جنګ و کیء .

فدا یی خان داور نګز یب نو ی صو بدار پیښور تـه را غـــیء ا و مستحاب مو مندنی مړ کی ء . تردی ورو سته دده پر ځای بیا مہا بت‌خان مقرر سو .

۱٦۷۳ م ۱۰۸٤ ق

دخوشحال خان جنګونه له خټـل زوی بہرام خان سره چی‌دمہا بـت خان صو بدار په لمسون جنګیدیء .

خو شـــحال خان له در یـا خان اپریدی اوتا تارخان‌او شاه بیګ کړهاټی اوملك خواص خان اونورو پښتنو مشرانو سره دتیراه‌په‌راجګل کی لویه جر ګه و کړه او پر نو ښار باندی دحملی کو لو فیصله ئی‌وکړه.

ددی کال په منځ کی خـوشحال اوتاتار اپریدی د اپریدو او خـټکو په‌کومك پرنو ښارحمله وکـــړ • او عالمګیر دپښتنو مقا بـلـی تـه شجاعت خان اومہا راجه جسو نت سنګه را ولیږل (۱۷ شعبان) .

ایمـل خـان مومند او پښتنـو کړپه‌کی دعالمګیر صوبدار شجاعت خان اودده په زرو لښکرو وو ژ ل (۱۸ ذی قعده = فبروری) .

ددغه کال په آخره میاشت ذی‌حجه کی دریا خان او اپریدو دکو ها ټ

پر کلا حمله وکړه، خوشیر محمد خان دکلا ساتندوی دوی و شړل اوتاتار خان ددریا خان اپریدی ورور په‌دی جنګ کی ووژل سو .

۱٦۷٤ م ۱۰۸٥ ق

او رنګ زیب عا لمګیر دهند پاچا دپښتنو دمقابلی اود خو شحال خان دماتولو لپاره حسن ابدال ته راغیء. (۱۱محرم = اپریل) او خو شحا ل خان تیراه ته‌ولاړ(غره ربیع الا ول= جون) وروسته نو دیوسفزو سیمـو ته راغیء او عا لمګیر پیر محمد اغر خان دپښتنو مقا بلی ته مقرر کیء .

شہزاده محمد اکبر اوفدایی‌خان صو بدار دعا لمګیر له خوا کابل ته وامستول سوه (رجب = اکتوبر) دوی دپښتنو سره ډیر جنګو نه و کړ ل اوددی کال په آخر کی فدا یی خا ن له کابله پیښور ته را غیء.

۱٦۷٥ م ۱۰۸٦ ق

دپښتنو قبایلو دایمل خان او دریا خان په مشری دعا لمګیر لښکر چی مکرم‌خان او شمشیر خان ئی‌مشرانؤ په خا پخ کی ټوله تباه کړل،شمشیر خان ددریا خان په لاس وو ژ ل‌سو اومکرم خان زخمی وتښتیدی ء . دخاپخ دپښتنو فتح‌په ربیع الاول= جون کی وه.

د خاپخ ترمانی وروسته عالمګیر بخشی الملك سر بلند خان‌دنوزرو سپرو سره دپښتنو مقابلی تـــه مقرر کیء اغر خان ئی دجـلال آباد تہانه دار او هر بزخان ئی جګدلك او الله داد خان یی لنډی کوتل او خنجر خان ئی بنګښوته ولیـــږل (۳۰ ربیع الاول) ددغه کال پـــه جمادی ا لاخر کی (ستمبر) پښتنو هزبرخان په جګد لك او عبدالـــله خان دعالمګیر منصب دار ئی پـــه باجوړ کی وواژه .

په‌دغه کال کی خو شحا ل خا ن داورنګزیب مقابلی تـــه د پښتنو قبایلو په تیاره‌ولو بخت و، خـــو اورنګزیب نا کام له حسن ابدالـــه لاهور ته رهـــی سو (۱٥ شوال ، دسمبر)تردی وروسته دګنبت په جنګ کښی شیر محمد خان بنګښ پر خوشحال خان غالب سو او دی په جنګ کی زخمی‌سو (۹ذی حجه)

نظام خان‌دخو شحال خان زوی وفات سو دجمادی الاولی = اگست) دده ولادت ٤ مـــحـــرم ۱۰٦۰ ق

۱٦۷٦ م ۱۰۸۷ ق

عالمګیر پاچا خپل زوی محمـــد معظم دشاه عالم بہادر په لقـــب دپښتنو د مقابلی لپاره کابل تـــه راواستاوه او آمیر خان ئی دده په ملګری مقر ر کیء .د و ی په ۲٥ جمادی الاخری (۲٥ اگست) کابل ته ورسیدل .

۱٦۷۷ م ۱۰۸۸ ق

اعظم خان کو که (فد ایی خا ن مظفر حسین)دکابل صوبدار مقرر سو .

په دغه کال سخته وچ کالی وه.

۱٦۷۹ م ۱۰۸۹ ق

خوشحال خان خپله فضل نامـه په پښتو مثنوی منظو مه کړ • .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶۷۹ م ۱۰۹۰ ق

سلطان ملخی توخی د زابـــل حکمران او دډهلی لهخوا پهرسمیت پیژندل سوی و .

قاسم خان دپښتو دیوا نخا وند شاعر ژوندی و.

سید حسین دپیر بابا لمســی دپښتو دیوان خاوند او دجنگنامه حسنین او خلاصة الا سلام‌لیکونکی ژوندی و .

۱۶۸۰ م ۱۰۹۱ ق

دکوهاټ په ډوډه کی د خوشحال او بنگښو جنگ اود بنگښو ماتــه (رجــب = اگست) دا جــنگــک د عالمگیر دماموریــنو پــه لمسون د پښتنو په منځ کی اچول ســوی و خوشحالَ وایی :

چه پــه نـــام پښتون غــو

څیــږی پــری خوښیږ ی

اور نــگــک ز یــب هســی

پـــا چـــا دی د اســلام

اخوند ملاسید ابلخی شاعر، خپل فارسی دیوان پهبخاراکی‌تکمیل‌کیء.

۱۶۸۱ م ۱۰۹۲ ق

میر محـــمد عیسی همت‌خان امیر الامراٴ اود اجمیر صوبدا ر قطغنی شاعر په اجمیر کی وفات سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹۳ ق

اشرف خان‌هجری دخوشحال‌خان زوی دهند په بیجاپو رکی بنـــدی سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹٤ ق

جلال خان (دلیرخان روهیله)داؤد زی دهند لوی پښتون صـــو بـــدار مسموم او مړکړ سو .

ملاشر ف الدین سمر قندی تاریخ راقم یا تاریخ کثیره وکیښ ، چی‌د افغانستان دشمالی خواو آحوال هم لری .

عبدالرحمن چشتی دمراة مسعو دی مؤلف پـــه هند کـــی وفات سو. دا کتاب دسالار مسعود غزنوی دژوند احوال دی .

۱۶۸۳م۱۰۹۵ق

ددی کال په محرمه میاشت کـــی دخوشحال ماتی‌شروسوی (دسمبر) او امیر خان دعالمگیر صوبدار په پښتنو کی نفاق‌واچاوه. اود ریاخان چی‌په جنگک‌کی زخمی سوی‌ؤ خپلو ملگرو خوست ته یووی او هلته مړ سو .

فقیر الــله سیف خـــان خوستی (تخاری) دکشمیر صوبدار چی یـــو کشف الایات اوبل کتاب‌ئی‌دهند پر راگك او موسیقی باندی کښلی وو وفات سو (۲۵ رمضان).

۱۶۸٤ م ۱۰۹۵ ق

د خوشحال خان د پښتو اشعارو دیوان ٤۰ زرو بیتو ته ورسیدی‌چی په آخرکی ٤۵ زره بیته سوه .

۱۶۸۵ م ۱۰۹۷ ق

په دغه کال دپیښور په سیموکی وچ کالی او کاختی آو وباوه .

۱۶۸٦ م ۱۰۹۸ ق

شیخ محمد امین بدخشی عالم او زاهد دقطرات‌درـ اورساله ضروریه مؤلف په کشمیرکی ۷۰ کلن وفات

سو (۱۱ رمضان) .

سکندر خان د خوشحالخان ختك زوی چی دپښتو شعر دیوان هم‌لری دمهر او مشتری قصه په پښتونظم کړه (د۹۸ق حدود) .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق

خوشحال خان داپریدو په ډنبره کښی ۷۸ کلن وفات اوپه اکوړه‌کی ښخ سو (جمعه ۲۸ ربیع الثانی ۲۰ فروری ـ حوت) دی جنگی مشر او دپښتنو لوی شاعر او لیکوال دی.

حاجی عادل دسلطان ملخی تو خی زوی دکلات د شاوخوا حکمران و.

تاش محمد قندوزی حجة الاورنگ شاهیه تالیف کړی (دکابـــل ارگ کتابخانه) حافظ نظام مومند دلیلی مجنون قصه په پښتو نظم کړه .

د محمو د بن علی میمنــــــدی خراســانـــی امامی عالم د اشراف العقائد ـ حدایقا لاحباب ـ حیاة القلـــو ب دمولف وفات .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق حدود

الله یار بن حاجی محمد یــــار بلخی ، خپل دوه کتابونه او صاف نامه عالمگیری او اعظم‌نامه‌په هنــد کښی وکښل .

قاضی عبدا لکر یم راجن غزنوی دملتان په امیر پــور کښـــی انیس الشعراء دملتان دوالی احمد خـــان بن پیر خان پـــه‌نامـــه دشعـــر اوو پراصطلاحاتو باندی تالیف کی ء .

اخوند میاداد محمد زی داشنغر او سیدونکی دشیخ رحمکار مریـــد او دپښتو شاعر دژوند وخت .

نازو د سلطان ملخی توخی لـــور دحاجی میرویس خان مور د پښتو شاعره ژوندی وه .

۱۶۹۰ م ۱۱۰۲ ق

آغر خان د کابل‌فوجدار له کابله پیښور ته تیء په لار دی پښتنو مړکیء او خپل انتـــقا م ئـــی ځنی واخیست .

امیر الا مرا شیر علی خان لودی دمراةالخیال تذکره په‌هند کــــی وکښله .

۱۶۹۳ م ۱۱۰۵ ق

شیر خان سدوزی پهکـــوږك کی دصفویانو لښکر پوپنا کـــړل ، دی دقندهار د پښتنو مشرو .

۱۶۹٤ م ۱۱۰٦ ق

اشر ف خان ختك (هجـــــری) دپښتو شاعر د خوشحال خان‌ختك زوی په بیجـــا پورکی تر ١٤ کـــالو قید وروسته پردیس وفات سو .

۱۶۹۵ م ۱۱۰۷ ق

مصطفی خان خښی د محمدسعید زوی افغانی عالم او لښکری مشـــر دامارات الکلم په نامه یو کشـــف الایات په هند کی تالیف کیء.

۱۶۹۷ م ۱۱۰۷ ق

شیخ محمد ضیا او شیخ نیازخرقه شریفه له بخارا او بلخه دجوزجان فیض آباد ته راوړه (یـــکشنبه ۲٤ محرم)چی اوس‌په قندهار کی ده.

۱۶۹۸ م ۱۱۱۰ ق

خواجه محمد بنگښ دپښتو دیوا ن خاوند شاعر ژوندی و.

محمد بدیع بن میرزا بـــد خشـــی دروضة الانساب تاریخ وکیښ .

امیر خان هجری چې د پښتو شعر دوه دیوانه لری دپیښور په سیمو کې ژوندی و (دانه یا آفس خطی نسخی)

۱۶۹۹ م ۱۱۱۱ ق

قاضی میر محمد زاهد هروی دقاضی محمد اسلم زوی مشهور عالم او مولف دزواید ثلاثه مؤلف اوعسکری محتسب اود کابل وقایع نگار وفات او په کابل کی ښخ سو.

۱۷۰۰ م ۱۱۱۲ ق

مصطفی محمد د نور محمد زوی دکریمداد لمسی داخوند درویزه پرمخزن اسلام باندی په پښتو الحاقات زیات کړل.

عبدالقادر خان ختك پښتو یوسف وزلیخا نظم کړه (څلور زره بیته)

۱۷۰۲ م ۱۱۱٤ ق

دپښتنو مشر پردل خان له خوسته پرکابل راغی، خودشهزاده محمد معظم لښکرو دی مړکی.

میرزا محمد ارشد د خواجه علی اکبر بر نابادی هروی زوی، شاعر او منشی او خطاط او مورخ په برناباد کی وفات سو (ولادت ئی ۱۰۲۵ ق)

شاه حسین هوتك دمیرویس خان زوی دکلات په سوری کی وزیږیدی.

۱۷۰۳ م ۱۱۱۵ ق

دولت خان سدوزی دسر مست خان زوی دقندهار مرزبان او دده زوی نظر محمد خان په ښار صفا کی دقندهار بیگلر بیگی گرگین خان گرجی په یوه شبخون کښی ووژل.

بای خان دحاجی عادل توخی زوی دزابل حکمرانو.

دسید حسن بن عبدالله بن سید محمود پیښوری قادری مرشد وفات په پیښور کی.

غلام محمد د شیر خان موگاخیل زوی داشنغر ددواوی او سیدو نکی معراجنامه په پښتو نظم کړه دسیف الملوك دقصی ناظم همدی.

۱۷۰٤ م ۱۱۱٦ ق حدود

رستم خان دخپل پلار دولت خان سدوزی پر ځای دسرور خان بامیزی او کته خان الکو زی په مرسته د قندهار مشر سو. دده کشر وررور زمان خان په کرمان کی دصفویانو سره یرغمل و، او دده دبلوڅو په لاس صفوی لښکر دقندهار جنوب ته تباه کړل.

۱۷۰۵ م ۱۱۱۷ ق

حاجی میرویس خان دقندهار په کوکران کی لو مړی لو جر گه وکړه او دصفوی پاچا پر خلاف دآزادی غورځنگ شروع سو.

محمد صلاح سیاه گردی بلخی، سبحان قلی نامه وکښله.

۱۷۰٦ م ۱۱۱۸ ق

اورنگ زیب عالمگیر تر ۵۰ کلو پاچهی وروسته نیوی کلن دهندیه احمد نگر کی مړ سو (جمعه ۲۸ ذیقعده) دده زوی شهزاده محمد اعظم په احمد نگر کی پاچا سو (۱۰ ذی حجه) بابا سعید دپښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر په پیښور کی ژوندی و.

صدر خان ختك د خوشحال خان زوی ددلی اوشهی قصه په پښتو مثنوی نظم کړه.

په همدغه کال ده دآدم خان اودر خانی قصه پښتو کړه.

عبدالرحمن مومند د پښتو صوفی شاعر وفات او دپیښور جنوبی خواته په هزار خانی کی ښخ سو.

خیر الله عارف لاهوری مسعود نامه د سلطان مسعود غزنوی پر احوال باندی په فارسی نظم کړه.

عبدالرسول د سید علی زوی دملك فتح خان په غوښت خپل کتاب مجمع اللغات والاسماء وکیښ (دکابل ارگ کتابخانه)

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

حاجی میرویس خان دقندهار دمانجی په دوهمه لوجرگه کی داستقلال اعلان وکړ، اودصفویانو بیگلر بیگی گرگین خان ئی وواژه (۲۹ ذی قعده) په قندهار کی ملی حکومت جوړ سو.

۱۷۰۷ — ۱۷۱۵ م

۱۱۱۹ — ۱۱۲۷ ق

د حاجی میرویس خان د ښالم خان زوی ملی ریاست په قندهار کی

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

شهزاده معظم بهادر شاه چی دپلار د مرگ پروخت په کابل کی و، له دی ښاره ولاړ، اوپه لاهور کی پاچا سو (دمحرم سلخ) دده خپل وررور محمد اعظم ددهولپور په جنگ کی مړ کی ء.

۱۷۰۷ — ۱۷۱۲ م

۱۱۱۹ — ۱۱۲٤ ق

دمعظم شاه بن عالمگیر د پاچهی دوره.

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق

گوهر خان د خوشحال خان زوی خپل کتاب قلب السیر په پښتو دافضل خان بن اشرف خان بن خوشحال خان په نامه تالیف کیء داد سیر نبوی یوه مجموعه ده (دپیښور موزیم خطی نسخه)

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق حدود

ملا نور محمد غلجی دملایار محمد کندهاری زوی په پنجوایی کی خپل پښتو کتاب نافع المسلمین داخوند درویزه په ډول وکیښ (د پښتو ټولنی خطی نسخه)

مهری هروی شاعره په هند کی ژوندی وه.

ملا محمد علی هروی خطاط د سلطان حسین صفوی لپاره دمیر خواند دروضة الصفا یو ټوك وکیښ (دکابل خطی کتابخانه)

۱۷۰۹ م ۱۱۲۱ ق

محمد خان بلوڅ د هرات صفوی حکمران دقندهار میرویس خان ته په سفارت راغی،

۱۷۱۰ م ۱۱۲۲ ق

دهرات له خوا صفوی لښکر پرقندهار حمله وکړه او میرویس خان مات کړل اووئی شړل.

۱۷۱۱ م ۱۱۲۳ ق

(۲۵) زره تنو صفوی لښکرو دخسرو خان گرجی په مشری

(c) ketabton.com: The Digital Library

قندهار محاصره کدء، مگردميرويس خان ۱٦ زرو لښکرو دوی تـــول ووژل اؤ خپله آزادی ئی وساتله . (۲۸ رمضان)

حيات سلطان د حـــداد د سلطان سدوزی زوی د هرات مشر و .

معزالدين جهاندار شاه د بهادر شاه زوی په دهلی کی پاچا سو .

۱۷۱۲ م ۱۱۲٤ ق

معظم بهادر شاه تر (٥) کالـــو پاچهی وروسته په ډهلی کی مـــړ سو (محرم) عبدالقادر خان ختـــك دسعدی گلستان په پښتو ترجمـــه کیء او نوم ئی گلدسته پر کښيښو (۲٤) رمضان

۱۷۱۳ م ۱۱۲٥ ق

حاجی ميرويس خان خپل ورور حاجی امکو دډهلی در بار تـــــه واستاوه او دډهلی تيموری دولـــت دقندهار ملی حکومت د حــــا جی ميرويس خان په مشری پـــــه رسميت وپيژانه .

۱۷۱۳ م ۱۱۲٥ ق حدود

ميرمن مسری د قاضی احمدگل ختك لور ژوندی وه چـــی دپښتـــو فالنامه ئی نظم کړه .

۱۷۱٤ م ۱۱۲٦ ق

رستم خان صفوی حکمران ډيـــر لښکر پر قندهار راوستل ، خـــو ميرويس خان دوی بيا وشړل .

محمد مظفر د ملا اسماعيل زوی دافضل خان ختك په غوښتنه داعثم کوفی تاريخ له فارسی څخه پـــــه پښتو ترجمه کیء (دپيښور دفتح محمد ختك قلمی نسخه)

۱۷۱٥ م ۱۱۲۷ ق

حاجی ميرويس خان دقندهارملی مشر تر ۸ کالو مشر تابه وروسته وفات او په کو کران کی ښخ سو . (۲۸ ذی حجه) دده ورور عبدالعزيز ئی پر ځای کښينو ست.

۱۷۱٥ـ۱۷۱٦ م

۱۱۲۷ـ ۱۱۲۹ ق

دعبدالعزيز د ښالم خـــان زوی اقتدار په قند هار کی .

۱۷۱٥ م ۱۱۲۷ ق

مهين دپښتو شاعر خپل کتـــاب تذکره الابرار دعظمت داود زی په غو ښت منظوم کیء.دیپښتو غزل هم اری .

۱۷۱٦ م ۱۱۲۸ ق

صدر دوران امير آلامرا بهادرخان دقندهار دشاه حسين هوتك ددربار سپه سالار او دپښتو شاعر دژوند وخـــت .

۱۷۱٦م ۱۱۲۹ق

عبدالعزيز خان د ميرو يس خان ورور دقندهار دنارنجله مانۍ څخه راولويد او مړ سو،يا خلکو ووا ژه (مارچ) او پر ځای ئی شاه محمو د دميرويس ۱۸کلن زوی پاچا کیء.

۱۷۱٦ـ۱۷۲٤م ۱۱۲۹ ـ۱۱۳۷ق

شاه محمود دميرو يس‌خان زوی له قندهاره تر اصفها نه پاچاو .

۱۷۱٦م ۱۱۲۹ ق

په‌هرات کی دسدوزواوابداليو ملی حکومت جوړ سو .

عبدالله خان بن حيات سلطا ن سدوزی او دده زوی اسدالله خان‌په هرات کی پرعبا سقلی شاملو صفوی

حکمران باندی ورغلل ، اوهرات‌ئی له‌جعفر خان څخه ونـــيویء (۲٦ رمضان)

بابو جان‌بابی‌داته غر اوسيدونکی دکرم خان زوی دشها او گلان قصه په‌قندهارکی په پښتو نظم کړه .

دمحمد حسن بن‌محمد خراسا نی کيمياوی پوهاند دشرح المفتا ح فی الصناعه او شرح شذ و ر الـــذ هب مؤلف وفات.

۱۷۱۷م ۱۱۳۰ق

تول هرات او غوريان او کوسان اومرغاب او بادغيس او غور دهرا ت دسدوزو ترملی حکو مت لانـــد ی راغلل.

په‌قند هارکی دهو تکوشا هی‌وه.

محمد شاه دخجسته ا ختر زو ی په‌ډهلی کی پاچا سو (ذيقعده)

محمدحسن دملايحيی‌زوی هرو ی خطاط وفات سو .

دمحمد يونس خيبر ی د پښتو ديوان خاوند شاعر دژوند وخت .

۱۷۱۷ م ۱۱۳۰ ق حدود

ملا پير محمد هوتك دملا سرور اخوند کند هاری زوی (پير افغان) خپل کتاب افضل‌الطرايق په‌پښتو مثنوی نظم کی اوبل کتاب‌القرا يض فی ردالروافض ئی وکيښ .

۱۷۱۸ م ۱۱۳۱ ق

فرخ سيردعظيم‌الشان زوی‌دډهلی پاچا ووژل سو او رفيع الدرجـــات درفيع الشان زوی مړ سو او رفيع الدوله ورورئی پرځای ودريد یء .

۱۷۱۹م ۱۱۳۲ ق

ددلا رام په جنگ کی‌اســـدا لله خان سدوزی دشاه محمود هوتك‌په مقابل کی ووژل سو. او دهـــرا ت حکومت زمان خان ددولت خـــــان سدوزی زوی ته وسپارل سو .

۱۷۱۹ م ۱۱۳۲ق حدود

محمد فاضل بړيڅ دقندهار پـــه ښور اوك کی درو ضهٔ ربا نی کتاب وکيښ .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق

زمان خان سدوز ی‌دهرات ملی‌مشر، صفوی حکمران صفی قلی خان پـــه کافر کلا کی مات کـــیء او جعفـــر خان صفوی بيگلر بيگی ئی وواژه.

مير زاعبدأ القادر بيدل(متولـــد ۱۰٥٤ق) په شاه جهان آباد کـــــی وفات او ښخ سو .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق حدود

محمد حافظ د محمد اکبر بارکزی زوی په‌قندهار کی د تحفهٔ و ا عظ پښتو کتاب وکيښ .

۱۷۲۱ م ۱۱۳٤ ق

شاه محمود هوتك له قندهـــــاره پرکرمان ورغی او دهغه ځای‌دحاکم لطف علی خان سره ئی روغه‌وکړه. وروسته بيا پـــــراصفهان ورغی او دصفو يانو پا يتخت‌ئی‌محاصره‌کیء.

شاه حسين هوتك د ميرويس‌خان زوی په قندهار کی پاچا و.

۱۷۲۲ م ۱۱۳٥ ق

دگناباد په جنگ‌کی د شاه‌محمود هوتك لښکرو صفويان مات کړل . (۸مارچ).

شاه محمود هو تك اصفهان تـــر ۸ مياشتی کلابندی وروسته ونيوی‌او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایران پاچا سو، دصفویانو سلطنت ئی ختم کیء (۱۵محرم) شاه حسین صفوی دایران تاج، شاه محمود ته وړاندی کیء (اکتوبر) زمان خان سدوزی دهرات ملی‌مشر وفات سو اوپرځای ئی محمد خان دعبدالله‌خان زوی کښېنو ست. احمد خان‌ابدالی دزمان‌خان سدوزی زوی دزر غونی‌له نسه په هرات‌یاملتان‌کی‌وزیږیدی .

۱۷۲۲ـ۱۷۳۷م ۱۱۳۵ـ۱۱۵۰ق

شاه حسین دمیر ویس خان زوی دکندهار پا چاو .

۱۷۲۳م ۱۱۳۶ ق

محمد خان سدوزی‌له هراته ولاړ: او مشهدئی خلور میاشتی کلا بند کیء مگر ذوالفقار خان دزمانخا ن مشر زوی له ښو راوکه راغی اود هرات ملی مشر سو (تر ۱۱٤٤ ق پوری).

داؤد خان هوتك دقادرخان ز وی دپښتو شاعر دکندهار په‌کوکرا ن کی وفات سو.

ریدی خان‌مومنددغیاث خان زوی له کندهاره دشاه‌محمودهو تك سره اصفهان ته ولاړ، چی بیرته‌راغی په پښتو ئی محمودنامه نظم کړه . د پښتو شعر دیوان ئی هم در لود.

استا دالعلماءملا یار محمدهوتك دشاه حسین هو تك ددر بار ملا د مسایل ارکان‌خمسه کتاب وکیښ .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ق

شاه محمود هو تك په اصفهان کی ۲۷ کلن تر اتو کلو پاچهی وروسته ووژل سو. (۱۲ شعبان) او دده پرځای‌شاه اشرف‌دعبدالعزیز زوی دمیر ویس وراره په اصفهان کی پاچاسو.

۱۷۲۵ ـ۱۷۲۹م ۱۱۳۷ـ۱۱٤۲ ق

شاه اشرف دعبدالعزیز هو تك زوی دایران شهنشاه و.

۱۷۲۵م ۱۱۳۷ ق

عبدالحمیدماشو خیل دشاه‌گدای قصه په پښتو مثنوی منظو مه کړه (۱۲۰۰) بیته.

میر من زینبه دحاجی میر ویس خان لور په کندهار کی‌ژوندی وه، اوپه پښتو ئی دخپل‌ورور شاه محمود ویر نه وویله .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ ق‌حدود

دهو تکو دسلطنت په‌وخت کی‌د ایران اداری تشکیلات او مالیات یوه نامعلوم مو لف دتذکرةالملو ك په‌کتاب کی دشاه اشرف هوتك په نامه سره را ټول‌کړل (دمینار سکی طبع لندن ۱۹٤۳م)

۱۷۲۵م۱۱۳۸ق

دهرات ملی‌جرگی باخر ز او بادغیس ذوالفقار خان او فراه ئی رحمان خان دعبدالله خان زوی او هرات‌ئی الله یارخان دعبدالله خان زوی ته وسپارل(تر۱۱٤٤ ق‌پوری)

۱۷۲۶م۱۱۳۹ق

احمد پاشا دبغداد والی پرایران لښکر راوستل، خو شاه اشر ف هوتك دوی مات کړل.

شاه اشرف هوتك‌په‌اصفهان کی جامع مسجدجوړکیء چی دملازعفران اویعقوب خان افغان نو شته دمحمد علی مولوی په خط لری.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق

شاه اشرف هوتك عثمانی لښکر وشړل ، اوله عثمانی دولت سره‌ئی

روغه وکړه.

شاه اشرف هوتك افغان په اصفهان کی سکه ووهله.(داصفهان موزیم) شاه حسین‌هوتك دکند هار پاچا له هرات اوفراه څخه تر غزنی او‌گومل اوډیره اسماعیل خان او ملتان اودره‌بولان‌پوری پاچهی‌کوله.

ناصر خان دکابل او پیښور او باقرخان دغزنی حکمرانان و.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق حدود

میا عبدالحکیم کاکړ نقشبندی عارف په کند هارکی خپله (مقا له) وکښله ، چی په‌هند کی چاپ سوی هم ده.

نصر الدین خان اندړ دغزنی اوسیدونکی په کند هار کی دنصر به تخلص خپل پښتو دیوان دشاه حسین هوتك په‌دربار کی تر تیب کیء.

۱۷۲۸م۱۱٤۱ ق

الله یار خان سدوزی په تر بت جام او کافرکلاکی دنادر شاه‌افشار سره جنگونه وکړل اونادر پښه زخمی سوه اوبیرته مشهد ته‌ولاړ .

محمد هو تك دداود خان زوی‌د شاه حسین هوتك‌ددر بارمنشی په‌کندهار کی (پټه خزانه) تالیف کړه . دده بل‌تالیف خلاصةالفصاحة دی.

محمد عادل بړیځ دمحمد فاضل زوی دکند هار په ښوراوك کی محاسن الصلوة په پښتو نظم کیء

۱۷۲۸م۱۱٤۲ ق

دهرات دملیونو مشر تو ب ذوالفقار خان‌ته‌وسپارل سو . (۳ شوال)

۱۷۲۹م ۱۱٤۲ ق

دخلیفه سلطان احمد خان ثا لث له خوا راشد پاشا اصفهان ته‌دشاه اشرف هوتك در بار ته دسفیر په توگه راغی اود شاه اشرف له خوا هم محمد علی خان بلوڅ استا نبول ته سفیر ولیږل سو، اود افغان‌او ترك روابط قائم سول.

۱۷۲۹م۱۱٤۲ق

شاه اشرف هوتك تر ۵ کالو ۷میاشتو سلطنت وروسته دنادر افشار له‌خوا مات سو اود ښوراوك په ژیړ غره کی دابراهیم بلوڅ په لاس ووژل‌سو.(ذی حجه ۲۹ نومبر) پر ایران د پښتو سلطنت هم ختم سو.

۱۷۳۰م۱۱٤۳ق

ذوالفقار خان دهرات ملی مشر داتو زرو لښکرو سره مشهدکلابند کیء (۱۳محرم)

۱۷۳۱م۱۱٤٤ق

الله یار خان له مرو چا ق څخه راغی او دهرات ددفاع کار ئی په لاس کی ونیو (۱۸ صفر) ذوالفقار خان دخپل کشر ورور احمد خان سره کندهار ته ولاړل.

هرات تر یوه کال محا صری وروسته نادرافشار ونیو (۱رمضان) اود هرات دابد لیانو دمشری وخت ختم سو .

۱۷۳۲م۱۱٤۵ق

محمدفهیم دکاکا صاحب لمسی پښتو نور نامه په لنډ بحر منظومه کړه.

۱۷۳۳م۱۱٤۶ق

میا عبدالحکیم کاکړ عارف دشاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسین هوتک په حکم له کندهاره ویوست سو.

۱۷۳۴م۱۱۴۷ق حدود

ملا زعفران تره کی دکندهار د شاه حسین ددربار طبیب اوریاضی دان اوشاعر دگلدسته‌زعفرانی کتاب په طب کی وکیښ.

۱۷۳۵م۱۱۴۸ق

نا در شا ه د ا مـا م قلی افشار زوی دایران پاچا سو.

ملایونس توخی د قندهار د شاه حسین د دربار مدرس د جامع فرایض کتاب وکیښ .

عبدالحمید ماشو خیل درکن الدین محمد بخاری شرعة‌الاسلام په ۱۵۰۰۰ بیته په پښتو مثنوی نظم کیء (۲۶ شوال) .

۱۷۳۶ م ۱۱۴۹ ق

نادر افشار دسیستان او هلمند له خوا راغی او شاه حسین هوتک ئی په‌قندهار کی کلا بند کیء (دذی قعدی اوائل) .

۱۷۳۷ م ۱۱۵۰ ق

نادر افشار قندهار تر یوه کال کلابندی وروسته لـه شاه حسین هوتک څخه ونیوی(دذی حجی‌اوائل) اودهوتکو پاچهی تر (۳۰) کا لو وروسته په قندهار کی ختمه سوه.

نادر شاه افشار دقندهار نادر آباد بناکیء اودلته ئی‌سکه ووهله.

سیدال خان دابدال خان ناصر زوی افغانی لـوی سپه سالار او دایران دجګړو فاتح اودپښتو شاعر په کلات کی‌دنادر شاه افشار په‌لاس کښیبوت اوړوند کړ سو .

شاه عالم دعلی‌خان زوی دسلطان ملخی توخی وراره د زابل او کلات حکمران و .

تاج خان افغان (ممنون شاعر)په هندکی مړ سو .

دمسری خان مردانی پښتو شاعر دژوند وخت . دی داشعارو دیوان لـری .

عبدالحمید ماشو خیل دپښتولوی شاعر دپیښور په ماشو خیلو کی وفات اوښخ سو (ولادت ئی د ۱۱۰۰ (حدود) دپښتو دیوان خاوند او دنیرنګ عشق پښتو مترجم .

سعادت خان د پښتو مثنوی کیمیای سعادت‌منظوم کیء.

عبدالرحیم هوتک قندهاری شاعر له قندهاره فرار سو او د خراسان په ورامین او بخارا کی اوسیدی . دپښتو دیوان لری .

قلندر راپریدی د پښتو دیوان خاوند په خیبر کی اوسیدی .

۱۷۳۸ م ۱۱۵۱ ق

دنادر افشار له خوا عبدالغنی خان الکوزی د هرات مشر سو ، پیر محمد خان هروی دبلوچ حاکم او حاجی اسماعیل‌الکوزی داسفزار او اشرف خان غلجی دکلات‌حاکمان سول . نور محمد خـان علی زی (میرافغان) د ۴۰ زرو پښتنو لښکرو مشر سو ، او ذوالفقار خان اواحمد خان ته‌په ما زند را ن کی جا گیر ورکړه سو .

شاه حسین هوتک مازندران تـه نفی سو او هلته پـه زهرو ووژل سو (۱۰ شعبان) دده پاچهی پـه

قندهار کی ۱۵ کاله وه. نا در شاه دقندهار ښار وران کیء.

نا در افشار غز نی و نیو او د کابل دناصر خان او شـر زه خان سره ئی جنګ ونښلاوه ، رحیمداد خان د کابل کوتوال ئی کلابند کیء، څوچی دا ښار ئی ونیو بیر ته ئی ناصر خان ته‌وسپاره‌او ترهندوکش او بامیانه سیمی ئی فتح کړی .

۱۷۳۹م ۱۱۵۲ ق

نادر افشار دپیښور له لاری پر لاهور او ډهلی حمله و کړ ه او هندوستان ئی ونیوی ء، او د۷ ۸ ملیونو پونډو ثروته سره بیرتـه کابل ته راغی ، او تربنګښ اوډیرو پوری ئی ونیول او ددرهٔ بو لا ن له خوا قندهار او هرات ته‌ولاړ .

سید جعفر روهی تدقیق‌التحقیق وکیښ .

مجهربن عیسی داود (اشـرف العنوان فی معر فة انساب افغا ن) وکیښ‌دبمبئی دملافیروز کتابخانه)

۱۷۴۰ م ۱۱۵۳ ق

نادر شاه افشار دخپلو فتوحاتو جشن په مشهد کی جوړ کیء،دده مملکت له سنده تر فراته اولـه سیحونه تر بلوچو پوری رسیدیء.

میان عبدالحکیم بن سکـند ر شاه سنتهیا کاکړ دقـنـدهـار د سیمی نقشبندی مشهورپیر اودحصن‌الایمان مولف وفات اوپه تهل چو ټیالی‌کی ښـخ سـو (ولادت ئـی ۱۰۷۰ق)

۱۷۴۱م ۱۱۵۴ ق

نادر شاه افشار احمد خـان ابدالی له مازندرانه یرا وغوښت او دخپلو همرکابو ابـدا لیانـو پـه مشر تو ب ئی وګو ماره.

۱۷۴۲ م۱۱۵۵ ق

خوشحال خان توخی د علی خان زوی دکلات حکمران و .

حافظ عبدالکبیر در درمجالس او مناجات او معجزاتو ناظم خپل در مجالس په پښتو نظم کی .

۱۷۴۵ م ۱۱۵۸ ق

محمد اکرم هروی خطاط د هرات دسعدیه مدرسی نوشته وکښله .

۱۷۴۷ م ۱۱۶۰ ق

نادر شاه افشار دخبو شان پـه فتح آباد کی دخپلـو در بـاریانـو له خوا ووژل سو (دیکشنبی شپه ۱۱ جمادی الاخری) احمد خـان ابدالی او نور پښتانه د هرات لـه لاری له مشهده قندهار ته راغلـل (رجب) د قندهار په شیر سرخ‌کی دپښتنو لو جرګه جوړه‌سوه او پـه نهمه ورځ ئی آحمد خـان سدوزی دزمان خان زوی ۲۵ کلن ځوان په افغانی‌سلطنت د احمد شاه درانی‌په نامه انتخاب کیء او دغښو ووږی‌ئی دده په پګړی کی وتومبه رشو ا ل ۱۱۶۰ق اکتو بر).

تیمور شاه په مشهد کښـی وزیږیدی ء.

۱۷۴۷—۱۷۷۲م۱۱۶۰— ۱۱۸۶ ق

داحمد شاه بابا ابدالی دزمان خان سدوزی دسلطنت دوره چی‌پایتخت ئی قند هار و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقي خان اخته بيګی ۲۶ کروره روپۍ دپيښور او کابل ماليات نادر شاه افشار ته وړی ، چي قندهار ته راغلل نواحمد شاه دغه خزانه واخيستله .

احمد شاه غزنی او کابل او پيښور له ناصر خان څخه ونيول .

اشرف خان او الله يار خان دخوشحال خان توخی زامن د کلات اوتوخو سرداران وو ، اواحمدشاه ابدالی منلی وو .

اخوند ګدادپښتو نافع المسلمين ناظم اوديوان خاوندشاعرژوندیو.

معزالدين خټك خپل پښتو کتاب ربقة الاسلام په پښتو لنډ مثنوی منظو م کړی‌ء، دی‌دشعرديوان‌هم‌لری.

محمد نظام معجز کابلی شاعر په ډهلی کی وفات سو.

۱۷۴۸ م ۱۱۶۱ ق

احمد شاه دديرش زرو لښکرو سره د کابل او پيښور له لاری تراټك او جيلم پوری ونيول . اود لاهور څخه تر۱۳ربيع‌الاول ۱۱۶۱ق سرهند ته‌ورسيدی، په سند ه کی ئی ميان نورمحمد کلهور ،پاچا کړی‌ء دده په امر محمد قاسم دعندليب‌په نامه يوتوپ په‌پيښور کی جوړکړی‌ء.

احمد شاه د محمد شاه ګورکانی زوی په ډهلی کی پاچا سو .

شاه حسام الله‌پرهند داحمدشاه دلو مړ ی ير غل «فتح نا مه » په فارسی منظومه کړه (دپاريس ملی کتابخانه).

علم‌خان اپريدی خپل پښتوديوان ترتيب‌کی (دهند دټونك کتابخانه) سردار زاهد خان‌سدوزی‌له ۱۱۳۲ق تر ۶۱ق پوری دملتان‌حکمران و.

۱۷۴۸ م ۱۱۶۲ ق

لاهور ته داحمد شاه جنګی سفر او دپنجاب دمالياتوټولونه وميرمنو معين الملك ته سپارل .

دنور محمد خان‌علی زی ميرافغان او ګد وخان او محبت خان‌دسيسه او ددوی وژل په قندهار کی .

۱۷۴۹ م ۱۱۶۲ ق

ميافقير الله جلال آبادی ښکا پوری مرشد له ښکا پوره دحجازپه سفر ولاړ اوپه ۱۲ دجمادی الاولی په‌مد ينه کی و .

قاضی نصر الله بار کزی خوانچه زی دارغسان او سيدونکی د احمد شاه له خوا دقندهار قاضی سو ، دخان علوم کورنی‌دده له‌پښته دی. دده زوی محمد اسماعيل ژلی بيکه او دهغه زوی قاضی محمد سعيدو.

ملامحمدی (املا) دعلاءالد ين‌زوی دسنګ چارك شاعر او صوفی په بخاراکی وفات سو، دوشنبه ۱۸ ربيع الاول (ولادت ۱۱۰۰ ق).

لقمان خان د ذوالفقار خان سدوزی زوی د قندهار نائب الحکومه وفات سو .

۱۷۴۹ م ۱۱۶۳ ق

احمدشاه هرات ونيو او مير زا شاهرخ دنادر شاه لمسی ته ئی مشهد وسپاره اوپه هرا ت کی درويش علی خان هزاره‌مقرر کړی‌ء.

عابد خان سدوزی مغدود خيل

دشاه حسين کړوسی د ملتان دپښتنو مشر مړ سو .

ميا محمدعمربن ابرا هيم دپيښور دڅوکنو اوسيدونکی خپل شمايل نبوی په پښتو منظوم کړه .

۱۷۵۰ م ۱۱۶۴ ق

احمد شاه قلات ونيو اومير نصير خان بلوڅ ته ئی‌وسپاره . دهراته پرنشا پور حمله او نيول‌او عباسقلی خان ته سپارل .

وزير شاه ولی خان مرو – ميمنه اندخود – تربد خشانه ونيول .

شاهرخ د نادر شاه افشارلمسی په مشهد کی داحمد شاه په نامه سکه ووهله :

يافت از الطاف احمد پاد شاه شاهرخ برتخت شاهی تکيه ګاه

احمد شاه له زور آباده ملاميرزادملا محمد سلجوقی زوی راوست او د هرات د پای حصار په مدرسه کی مدرس کړی‌ء .

دوزير شاه وليخان باميزی په‌امر شاه نظير توپ ساز «توپ زمز مه» په لاهور کی داحمد شاه بابا په نامه جوړ کړی‌ء .

۱۷۵۱ م ۱۱۶۵ ق

احمد شاه دلاهور جنګی سفر و کړی‌ء او ښا غا سی عبدالله خا ن کشمير ونيوی ء.

قلندر خان دهلی ته داحمد شا ه له خوا په سفارت ولاړ او پنجاب– سند – کشمير په احمد شاهی سلطنت کی داخل سوه .

حاجی ملاولی ساکزی قندهاری ملاباشی و .

محمد علی حزين ايرانی شاعر «متولد ۱۱۰۳ ق متو فا ۱۱۸۰ ق» په‌تذکرة‌الاحوا ل کی د پښتنو په لاس دايران او اصفهان دنيولو احوال په هند کی و کيښ.

کامګارخټك دپښتو شاعر وفا ت سو.

۱۷۵۲م۱۱۶۶ق

سر دار خان جهان پو پلزی د احمد شاه په امر دکابل کلا ترميم کړه اولس در وازی‌ئی ورکړی.

سيد فتح علی حسينی ګرديز ی دسيد عوض خان زوی‌مورخ اوشاعر او مو لف په هند کی تذکره ريخته ګويان وکښله (دده وفات ۱۲۲۴ق)

۱۷۵۳ م ۱۱۶۷ ق

احمد شاه سند ته ولاړ اوبيا ئی مشهد محاصره‌کړی‌ء او نورمحمدخان افغان ئی دشاهرخ‌مير زا نايب‌وټاکه اوټول خراسان‌ئی په هرات‌پو ر ی ونښلاوه.

ميرمنو دلاهور حاکم مړ سو او احمد شاه دده‌زوی‌مير مومن ته‌لاهور وسپاره.

په ٤ دمحرم ۱۱۶۷ ق احمد شاه سند ته ورسيدی او دښکار پور ولايت ئی په قندهار پوری وتاړه او محمد مراد ياب خان دنور محمدزوی يی دسر بلند خان په لقب دسند پرتخت کښيناوه.

ملامحمد غوث دا خوند تر کمان بن تاج خان زوی چی له کندهاره پيښور ته تللی و داحمد شاه له‌خوا دپيښور لوی قاضی سو دده‌منطقو پر مير زا باندی حاشيه کښلی اود احمد شاه بابا عر فانی خبری ئی د

شرح الشرح په کتاب کی بیان کړی.
میر زا هادیعشرت داحمد شاهی دربار منشی په پیښور کی یو قصر جوړکیء چی تاریخئی «مسکنعشرت هادی آباد» دی.
دکندهار په دربار کی دسندسفیر گدومل هند وو، اود احمد شاهسفیر په سند کی اسماعیل خان پنی و.
دوهم عالمگیر دجهاندارشاهز وی دډهلی پاچا سو.

١٧٥٤م١١٦٨ق

په کندهار کی لو مړی مـــوزیم (بیـت الاشـراف) جــو ړ ســـو (ربیع الثانی)

١٧٥٥ م ١١٦٩ق

آزاد خان افغان په اصفهان کـی سکه ووهله (داصفهان موزیم).
غلام محی الدین خان افغان پههند کی داحمد شاه ابدالی (ظفر نامه)د میرمنو قمر الدینخانپه نامه وکښله (دلاهور پو هنتون خطی نسخه) ملا عبدالرشید دحسین زوی پــه لنگــر کوټ کی پښتومثنوی اودرسیکتاب رشید البیان وکیښ (دفقه احــکام)

ـ١٧٥٦م ١١٧٠ق

دشا هزاده تیمور په امر خصـــم افگن توپ په لاهور کی جوړ سواوپه پنجاب کی٢٠٠کښتی جوړی سوی.
احمد شـــاه دهــلی پــــه ٧ د جمادی الاولی ١١٧٠ق ونیوی دوهم عالمگیر ئیدهغهځایپر تختکښیناوه اودهغه وریره ئی شهزاده تیمور ته وغوښته ، نظام الدوله ئی ددهــلی وزیر او نجیب الدوله ئی سپهسالار مقرر کیء.
پهمکهکی دافغانی حاجیانو لپا ره سلیمانی کاروانسرای دا حمد شاه یهامر حاجی عبدالکریم بارکـزی او حاجی محرابخان نور زی جوړ کیء (ربیع الاول غره١١٧٠ق)
پههرات کی نوی کلاوی اوپلمالان جوړ سول.
بیبی صا حبه بنت کامران دشاه محمود هوتك ماینه په کابل کیمړه اوښخه سوه. (سه شنبه ٩ رجــب شنخته ئی په کابل کی ده).
واقف بټالوی مشهور شاعر پــه لاهور کی دشهزاده تیمور حضورته راغی.
شاکر خان سدوزی له ١١٦٣ تر ١١٧٠ق دملتان حکمران و.

١٧٥٧م ١١٧١ق

محمود المنشی دابراهیم حسینی زوی داحمد شاه ددربار منشی(تاریخ احمد شاهی) له ١١٦٠ تر ١١٧١ ق پوری وکیښ. (دبرټش موزیماولینن گراد خطی نسخی).

١٧٥٨م١١٧٢ق

یوه خراسانی شاعر چیدقاسمی تمسی ودحسینخان فراهیدخراسان دحاکم په خوا هښت نادرنامهپه ١٧ زره بیته کی داحمد شاه بابا په نامه منظومه کړه (ربیع الاول) (دکراچی موزیم خطی نسخه) په کندهار کید شاه واله(اشرفالانهار) جوړهسوه.
اختیار خان بامیزی دا حمد شا هی ددربار مهر بر دار و.

١٧٥٩م١١٧٣ق

احمد شاه دهند و دتا (٨٠) زره لښکر په شمالی هندکی مات کـړل جمادی الاخری).

١٧٦٠م١١٧٣ ق

شاه عالم ددوهم عالمگیر زوی د ډهلی پاچا سو.
محسن الملك معتمدالد و لـــــه یعقوبعلیخانبامیزی په ډ هلی کی داحمدشاهلهخوا مقررسو چیدابنارله مر هټانو څخه وساتی .
یاقوت خان خواجه سرا دملتا ن صو بدار سو.
سر دار علی محمد خانسدوز ی په ملتان کی دپښتنو مشر و.

١٧٦٠م١١٧٤ق

احمد شاه د (٦٠) زرو لښکـرو سره دپانی پت پر ډگر دلسو لـکو مرهټانو اوهندوانو سرهجنگ وکیء اوپه ٦دجمادی الاخری١١٧٤ ق ئی بری وموند دړه لکه تنه ووژل سوه ٥٠زره آسان او٢ لکه غوایی او٥٠٠ فیلان او ٢٢ زره بندیان ئی ونـیول وروسته ئیشاهعالم دډهلی پرپاچهی بریښو.
په همدغه کال کی احمــد شاه د کندهار اوسنیښاربناکیءاوشهزاده تیمورئی دهرات حکمران کیء.
سر دار شجاعخان سدوزیلومړی پلا تر١١٩٧قپوریدملتان حکمرانو.

١٧٦١م١١٧٥ق

پهپنجاب کیدجیسا سنگهشورش اوپه ١١ درجب ١١٧٥ق له دویسره داحمد شاه جنگ اوماتول اوپر دوی بری اوتر ١١٧٧ق پوری په پنجاب کی پایندل.
احمد شاه بابایو سفارت چینته واستاوه .
دتاشقر غان (خلم) دښار بنا چی په ١١٦٥ ق نوی شروع سوی وه ، په ١١٧٥ق دشهـــزاده سلیمان او عبدالله خان پهامر بهرام خان دهغه ځای حاکم تمامه کړه.
ملا شیر محمد هوتك کـندهاری داسرارالعارفین پښتوناظم اودتجوید افغانی لیکوال په کندهار کی وفات سو (ولادت ئی١٠٩٢ق)

١٧٦١م١١٧٥ق حدود

شاه عزت الله مجد دی له کابله یارکند ته تللی وچــی اولاده ئـــی هوری وه.

١٧٦٢م١١٧٦ق

حافظ مر غزی دمردان پښتوشاعر احمد شاهیشاهنامه په پښتومثنوی نظم کړه.

١٧٦٣م١١٧٧ق

احمد شاه سلطان مصطفی خا ن خلیفه عثمانی تهولیکل چه دی پـــه مدینهکی یو مسجد جوړول غوا ړی مگر خلیفه جوابورکیاووئی نهمنل. دالیك په دفتر همایون نمبر٣ کـــی ساتلی دی (استانبول).
داحمد شاه پهامر زمان خاندلاش کلا په فراه کیجوړه کړه.
پههرات کی دحسین شاملو باغ جوړسو.معراج الدینختك خپل طبی مثنوی دلیلالعلیل منظوم کیء .

١٧٦٤م١١٧٨ق

شاه غلام محمد مجد دینقشبندی صوفی په پیښورکی وفاتاو ښـــخ سو، دده اولاده په کندهار کی وه.

١٧٦٥م١١٧٩ق

واقف بټالوی مشهور شا عـــر کندهار ته راغی .

١٧٦٦م١١٨٠ق حدود

محمدی صا حبزاده دمـیا عمـر څوکنی زوی دپښتو دیوان خاونـد

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر خپل دیوان تر تیب کیء .

استاد احمد علی خان دتوره‌باس باروت ساز زوی له ملتانه کند هار ته راغی او دده زوی پاینده خان په کابل کی دآهنگری‌اوباروتوکارخانی جوړی کړی.

قاضی دل محمد افغان په طب‌کی بحرالفوائد تالیف‌کیء ۵۵۸ مخه .

سر دار محمدشجاع خان‌سدوزی دوهمه پلا تر ۱۱۸٦ پوری دملتــان حکمران و.

ـ۱۷٦۷م ۱۱۸۱ق

شاه ولی خان وزیرله کند هاره د(٦) زرو سپرو سره بلخ ته ولاړ او وروسته پخپله احمد شاه هــمد هرات له لاری میمنې ته ورسیدی‌او دبخارا دپاد شاه مراد بی سره ئی دریای آمو سر حد وټاکه.

پیر معظم شاه دپیر محمد فاضل دپیښور دپیر سباك او سیدو نکــی دپښتنو تاریخ(تواریخ رحمت خانی) په پښتو وکیښ(یوه‌مقدمه په‌فارسی اوه مقامات) دا کتا ب په هنــــد کی دحافظ رحمت خان بړیځ لپــاره کښل سوی دی ،چی دمو لف ماخذ یوبل پښتو کتاب (تواریخ‌افاغنه)و، چی په ۱۰۳۱ق کښل ســوی و، او مولف‌ئی خواجو ملیزی و. کاظم‌خان شیدا دافضل خان‌خټك زوی چی‌هند ته شړلی سوی و، خپل دپښتــو دیوان ئی تر تیب کیء.

علی خان دپیښــــور دشاوخــوا وسیدونکی خپل پښتو دیوان‌بشپړ کیء.

میر غیاث الدین غیاثی دمیــرك بدخشی زوی‌چی‌دفارسی شعردیوان بیگ مفتی و.

ټری په بدخشان کی‌وفات او پــــه فیض آباد کــی ښــخ ســو (ولادت ۱۱۱۷ق)

۱۷٦۸م۱۱۸۲ق

احمد شاه په سندکی دحیدرآباد ښار بناکیء .

خرقه شریفه له جوز جانه دکابل له‌لاری شاه ولی‌خان‌کندهار ته‌یووړه (یکشنبه ۹ربیع الاول)

وکیل الدوله عبدالله خان‌پوپلزی په‌میدان کی(قلعه‌درانی) ودانه کړه.

۱۷٦۹م ۱۱۸۳ق

احمد شاه مشهدته‌ولاړ او نصیر خان بلوڅ همد ۲۰ زرو بلو څانــو سره دده ملگری و. هلته‌ئی نصرالله میرزا دشاهرخ زوی دنادر افشا ر لمسی پر تخت کښینا وه او گوهر شاد دشاهرخ لو رئی تیمورشهزاده ته وغوښتمه په ۸د صفر ۱۱۸٤ ق قندهار ته راور سیدی ء د مجمل التواریخ لیکوال‌وایی چی احمد شاه په دغه سفر کی دری لکه سپاه ا و اوه سوه تو په لرل.

میرز ا محمد هاد ی متخلص په عشرت هروی دهرات منشی با شی او شاعر ژوندی و.

ملا عبدالله زوری او ابا سهل ا و ملامسکین په هــزاره گــی لهجــه شعرونه ویلی دی .

دکابل د شاه شهید «ا سحا ق ختلانی» پر هد یره‌گنبده جوړه‌سوه.

شهزاده داراب‌په‌کابل‌کی حکمران او ملا عبدالله قاضی او ملا شا ه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافضل‌خان خټك داشــر ف‌خان زوی د خو شحال خان لمسی و فات دی دپښتو تاریخ مر صع او پښتو کلیله د منه مو لف دی .

محمد مسعو د پیښو ر ی لو ی ښنبندی صوفی وفات سو(ذیحجه)

۱۷۷۰م ۱۱۸٤ق

حافظ رحمت خان بړیځ په‌بر یلی کی دپښتنو خلا صه‌الانساب وکیښ (رجب)

حافظ محمد صادق په هند کی‌په فارسی تواریخ رحمت‌خا نی‌و کیښ (اوه مجلسه دلندن موزیم).

۱۷۷۱م ۱۱۸۵ق

دشهزاده تیمور په امر په هرات کی یولوی توپ جوړ سو .

قاضی عبدالر سول‌درانی پوپلزی ته‌چی دعسکر قاضی و دخان با لا ستقلال مر تبه ور کړ ه‌سوه . او شیخ‌الاسلام سو.

محمد اعظم د خیرالزما ن حسینی دوم زوی چی مورخ‌او مفسر ووفات سو. د ه دقرا ن تفسیر او معیا ر العلو م لیکلی دی .

اخوندی ملا گندم علی د هرا ت دخلچان کلی د مشهو رعا رف ۸۵ کلن وفات سو . (ولادت ئی ۱۱۰۰)

۱۷۷۲ م ۱۱۸٦ق

احمد شاه پسله ۲٦کاله سلطنته په‌جمعه ۲۰ رجب۱۱۸۸ ق دقندهار دتوبی په غره کی مړاو په قندها ر کی‌ښخ سو په قند هار کی‌دده زوی شهزاده سلیمان دشاه‌ولی‌خان وزیر په‌سعی پادشاه سو ،خو شهزاد ه تیمور له‌هراته راغی ، او شا ه ولی خان ئی په‌بکوا کی مړ کــیء اوپــه قندهار کی پادشاه سو .

دشاه ولی خان وزیر سره اعتماد الدوله دوست محمد خان‌او شکرالله خان دده زامن هم ووژل سو ه.

سردار محمد شر یف خان سدو زی تر ۱۱۸۷ ق‌پوری دملتان حکمران‌و.

۱۷۷۳-۱۹۷۲ م۱۱۸٦ - ۱۲۰۷ ق

تیمور شاه شیخ عبداللطیف د دلوی افغانستان پاد شاه و .

۱۷۷۲م ۱۱۸٦ ق

شجاع خان سد وز ی د ملتا ن حکمران په بهاولپور کی مړ سو .

تیمو ر شاه شیخ عبد الطیف د وکالت په‌منصب او التفات‌خا نخواجه سرای خز انه‌داراو نور محمد خا ن بابړئی امین الملك او فتح الله خان سدوزی ئی خپل ندیم او میر هزار خان الکو ز ی ئی د خپل قوم په سرداری او قاضی فیض ا لله ئی مدار المهام او ملا عبدا لغفا ر جدید الاسلام ئی ددیوان‌په‌مستو فی گر ی وټاکل .شاهزاده هما یو ن دقندهار او شاهزاده سلطان محمود د هرا ت حکمرا نان سول .

نظام الدین عشرت سیا لکو تی «شهنامهٔ احمدی» په فا ر سی نظم کړه داحمد شاه بابا په نا مه .

پیرمحمد کاکړخپل‌کو چنی کتاب «معرفة الافغانی» دشهزاد ه سلیمان بن احمد شاه ابدا لی‌په‌نامه وکیښ.

۱۷۷۲م ۱۱۸٦ ق حدود

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسن علي یو سفـزاده داحمدشاه بابا «کرامت نامه» و کنبله «دکابل خطي کتابخانه». محبت خان د حافظ رحمت‌خان برېخ زوی (اخبار محبت) په هندکي وکیښ.

۱۷۷۳م ۱۱۸۶ق

تیمور شاه پایتخت له قند ها ره کابل ته تبدیل کیء اوپه‌کابل کـې دسردار جهانخان‌اودیوانبیگي‌عبدالله خان‌اوقاضي فیض الله خان اومراد خان پو پلزائي او علي رضا خـــان موسوي مستوفي او اخکزو په نامه کوټي جوړې سو ی.

۱۷۷۴ م ۱۱۸۸ ق

په‌قندهار کي عبدا لخا لق خا ن سدوزی یاغي سو ، خو تیمور شا ه دی‌ونیو ی‌او ړوند ئي‌کیء اوسردار پاینده خان بار کزي ته ئي د سر فرازخان لقب ورکیء .

حافظ رحمت‌خان دشاه عا لم خان برېخ ز و ی دهند پښتو ن جنگي سردار او مورخ او شاعر د خلاصة الانساب مو لف په‌جنگ کي ووژل سواو دهند په بریلي کي ښخ سو .

کودیزی شاعر د جلات‌او محبوباقصه په‌پښتو مثنوی نظم کړه .

۱۷۷۵ م۱۱۸۹ ق

وکیل الدوله دیوان بیگي عبدالله خان پو پلزی په‌کابل کي یوه ما نۍ دبالا حصار سره جوړه کړ ه.

وکیل الدوله پر فراه رودپل جو ړ کیء.

سردار فتح‌الله خان سدوزی له ملتانه د تیمور شاه دربار کا بل ته راغیء او دشاهي دربار خاص ندیم سو .

۱۷۷۶ م۱۱۹۰ ق

تیمور شاه داحمد شاه بابا دقبر گنبده اوباغ په قند هار کي جو ړ کړه.

میاعمر څو کني د پښتنو مشهور پیشوااو مو لف وفات اود پیښو ر په څوکنو کي ښخ سو .

استا د محمد یا سین معما ر له قندهاره د تیمور شاه په‌امر کابل ته راغیء ،دکابل دمعما رانو کور نۍ دده او لاده ده .

۱۷۷۶ م۱۱۹۰ ق حدود

محمد نو ر بن محمد حسن بن عبدالحبیب تو خي نور خیلي جا مع السلوك عربي په قندهار کي وکیښ دی دمیا فقیر الله شاگرد د ی .

مسعود گل پا سني په پښتو یو تاریخي مثنوی نظم کیء (د لـندن موزیم خطي نسخه).

اخوند ملا خدابخش د قند هار او سند ملا باشي و، دی د ملاو لي ساکزی زوی دیء چی‌تر ۱۲۱۶ ق پوري لاژو ند ی‌و .

فیض الله دملا بابړ موسی خیل کاکړ زوی په قندهار کي دتحقیق التوبه رساله په‌عر بي و کنبله .دده بله رساله د منطق مبادی د ی .

۱۷۷۷ م ۱۱۹۱ ق

سر دار جهان خان پو پلزی‌سپه سالار دقندهار په‌دل‌آرام‌کي مسموم

او په قندهار کي ښخ‌سو.

۱۷۷۹ م۱۱۹۳ق

په‌پیښور کي د فیض الله خا ن خلیل او ارسلا خان مو مند بغاو ت اودهغو وژل اود خمکنو کلي چورول اود یاقوت خان خواجه سرای وژل.

دپښتو شاعر بیدل دژوند و خت داشنغر په اتمانزوکي .

دکا بل با لاحصا ر نو ی کلاجوړه سوه .

کاشي داوپه هندکي دا حمدشاه او مرهټانو د جنگ تار یخ و کیښ (دبر تا نیا موزیم خـطي نسخـه)

کریمداد خان بامیزی داحمدشاهي دربار عرض‌بیگي‌دکشمیرحکمران و. مظفر خان دشجاع‌خان سدوزی زوی تر ۱۲۳۲ق پوري دملتان حکمران و.

نواز خان ختك د خوشحال خا ن کړوسی د پښتو شا عر او خطا ط په‌کابل کي و. دده ژوند تر۱۱۹۷ق پوري یقیني دی.

۱۷۸۰م ۱۱۹۴ ق

خواجه عبد الکریم‌کشمیر ی‌له‌نادر افشاره تر تیمور شاه پوری وقا یع په «بیان واقع» کتا ب کي و کنبل (دلندن دموزیـم خطـي نسخـه)

۱۷۸۰م ۱۱۹۵ق

میرزا محمد رفیـع سودا د میرزا محمد شفیع کابلي زوی داردو ژبي مشهور شاعر او ملك‌الشعراء پـه هندکي وفات سو «ولادت ئي ۱۱۲۵ ق‌په ډهلي کي»

ملاعبداللطیف صدرالعلماء وفات سو .

شاه فقیر الله بن عبدالر حمــن حصار کي جلال آبادی نقشبنـــدی مشهور عالم او روحاني مر شد پــه ښکار پور کي وفات او ښخ ســو (۳صفر) دی داحمدشاه‌ابدالي‌مرشدو. دقطب‌الارشاداومکتوباتواوفتح الجمیل او ډیرو نورو پښتو اوفا ر ســی اوعربي تالیفاتو خاوند. په‌هند کي‌د عروج وخروج احمد شاه ابدا لــي کتاب تالیف سو (دما نچستر خطي نسخه) دتیمورشاه په فر مان‌دکروخ دموقوفا تو متو لي تو ب خوا جـه محمدسعیدته‌وسپارل‌سوچې‌د سلطان بابا لاش له اولادی څخه‌یو عارف‌او شاعر متخلص په (سیـــدا) و، اود شعر دیوان لري.

۱۷۸۱م ۱۱۹۶ ق

تیمور شاه‌ملتان له سکهانو څخه بیا ونیو او هغه ئـي شجاع خان سدوزی ته وسپاره.

محمد علي انصاری دهدایت الله خان زوی په‌هندکي‌تاریخ احمدشاهي وکیښ . (دبر یتانیاموزیم) پیرمحمد کاکړخېل دپښتو دیوان ترتیب‌کیء.

۱۷۸۲م ۱۱۹۷ق

نائب امین الله خان دمیر زایـــي خان لو گری زوی دلو گر په برکي راجان کي وزیریدی ، مور ئي‌دکمال خان وردگ لور وه.

میر عبدالله دپښتو سواتي‌شاعر دننگرهار او سیدونکی‌دپښتو دیوان (جام محبت) خاوند او صوفي‌وفات سو (۲۵ رجب) ولادت ئي ۱۱۳۰ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال دی.

۱۷۸۴م۱۱۹۹ق

دفارس میر زا محمد کلانتر چی دنادر افشار معا صر او ملگری و، تر ۱۱۹۹ ق پوری ئی خپلی لید نی وکښلی چی دهو تکو آخرنی حال‌هم لری (دتهران چاپ ۱۳۲۵ش)

قاضی محمد اکبر شاه دقاضی محمدغوث زوی‌دپیښور لوی قاضی‌و.

محمد شاه خان هزاره دهـرات بیگلر بیگی (حکمران) و.

محمد خان هزاره دمحمد شاه‌خان زوی دتیمور شاه په‌فر مان‌دباخرز حاکم‌بالاستقلال‌مقرر سو (۸ذی‌حجه)

۱۷۸۵م ۱۲۰۰ق

امو خان داشرف‌خان تو خی زوی دکلات دسیمی مشر و.

میان محمد عمر دمحمد ابراهیـم زوی دباجوړ دمیا کلی او سیدونکی (دخو کنو میا) مشهور عالم‌اومرشد او مولف وفات‌اودپیښوردخوکنو کلی کی ښخ سو (یکشنبه ۱۶ شعبان) ولادت ئی ۱۱۰۰ق. تالیفو نه‌ئی:(۱) معالی شرح‌امالی(۲) تو ضیح‌المعانی پښتو منظوم (۳) دافغا نانو شجره نسب (٤) شمایل نامه په ۱۱٦۳ ق پښتو (٥) مخمس درود شریف به پښتو.

حافظ الپوری خپل پښتو د یوان ترتیب کیء.

مسعود بن عبدالله دآدم خان او درخانی قصه تالیف کړه.

محمد نور بن محـمد حسـن بن عبدالحبیب تو خی کندهاری خپـل کتاب جامع السلوك وکیښ (عربی).

۱۷۸۵م ۱۲۰۰ ق حدود

بابه خان ریکا باشی او دده زوی سر فراز خان دکابل د ریکا نـی مشران اود لښکر منصبداران وو، دریکا قبیله احمد شاه له کردستانه راوستلی وو.

سر دار رحیمدادخان دحاجی‌جمال خان بارکزی زوی دافغانی دربار د سلطنتی اسنادومحافظ اومهر بردارو. دجلال آباد دبهسود اود ښکار پور د گړی یاسین محمد زی دده له پښته دی.

میرزامحمد هاشم بهشتی‌داحمد شاه بابا اوتیمورشاه دحضو ر منشـی (نگارستان سلطانی) وکیښ چـی سیاسی او ادبی معلو مات لری.

یـوه نامعلـو م مـولـف پښتـو تـذ کـر ة الـمـلـو ك د سدوزو په تا ریخ کی و کیښـس (درا ورتی خطی نسخه)

محمد جعفر شاملو خراسانی چی داحمد شاه سره دپانی پت په جنگ کی ملگری‌و، په‌هندکی منازل‌الفتوح ددی جنگ پراحوال‌وکیښ (دبر تانیا موزیم خطی نسخه)

۱۷۸٦م ۱۲۰۱ ق

مدد خان دتیمور شاه له خواځخه په سندکی دتالپورانو سرو کو تلی اوبیائی میر فتح خان دسندحکمران کیء . ملاحسن‌ساکزی‌دکندهاردتلکان پښتو اوفارسی شاعر او عارف‌خپل فارسی‌دیوان‌تکمیل‌کی (تحفة‌المدایح)

دکابل په بالا حصار کی دو کیـل الدو له عبدالله خان پو پلزی په امر یوه خا نقاه جوړه سوه (پنجشنبـه (۱) جمادی الاخری).

وکیل الدو له عبدالله خان پوپلزی دعلی خان قند هاری زوی چی‌شاعر، اداره چی، او لښکری لوی وزیرو ، په غـزنی کـی وفات او ښخ سـو (دو شنبه ۲۲ذی قعده).

۱۷۸۸ م ۱۲۰۲ ق

دعلیم الله بن عتیق الله بن فضل‌الله بلخی حنفی صو فی او فقیـــه او دزبدة الروایات دمؤ لف وفات . (ولادت ئی ۱۱۰۹ق)

۱۷۸۸م ۱۲۰۳ق

په کشمیر کی دآزاد خان‌تیمورښت اودهغه آرامږ لدغه وقایع په«جنگ نامه آزاد خان »کی‌په فارسی منظوم سوی دی .

دتیمور شاه په فر مان شهد اد خان پو پلزی دننگر هار مستأ جر او حا کم دجلال آباد کلا جو ړه‌کړه.

میر هو تك خان افغان پو پـلز ی دخپلو فار سی اشـعا رو کلـیا ت تر تیب‌کیء (۱٤) زره بیته.

۱۷۸۹ م ۱۲۰٤ ق

دبخـارا شـاه مـراد معـصو م مرو و نیو له، او تیمور شاه در یای آمو دده سره سر حد و ټا که.

تیمور شاه په‌کابل کی یولوی قصر جوړ کیء .

۱۷۹۰ م ۱۲۰٥ ق

مولوی محمد عمر ساکزی دپښتو تجوید مؤلف په قند هار کی و فات سو .

۱۷۹۱م ۱۲۰٦ق

دشاهزاده محمود د هـرات دحکمران په امر خان علوم ا قضی القضاة احمد خان دهرات جا مع بیا ودانه‌کړه .

سید ابو الحسن عنوان د جر م بـد خشان شا عـر ووژل سـو (ولادت ئی ۱۱۲۳ق)

۱۷۹۲م ۱۲۰٦ق

اسدالله خان نـورزی پـه دهلی کی دتیمور شاه سفیر او غلام احمد خان‌ئی و قایع نگارو. دهند له‌خوا وجیه الدین سفیر کابل ته را غیء چی تیمور شاه وجیه الدو له لقب ور کی ء .

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ ق

تیمورشاه تر (۲۲) کلـو سلطنت ورو سته (٤٦) کلن په کابل کی په یکشنبه ۷ شوال و فات او ښخ‌سو ولادت ئی ۱۱٦۰ق پر ځای یی دده زوی شاه زمان پادشاه سواود کابل پر تخت کښېنو ست .

۱۷۹۲ ــ۱۸۰۰م ۱۲۰۷ــ۱۲۱٥ق

زمانشاه دتیمور شاه زو ی دلوی افغا نستان پاچا و.

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ ق

رکن الدولـه نـواب مظفر خـان سدوزی او امین الدو له سـر دا ر محمد خان دیار محمد خان سدو زی زوی کابل ته راغلل ،او دواړه بیرته دملتان او کچړی حکمرا نان سو ل.

نواب مستجاب خان بریڅ په‌هند کی گلستان ر حمت و کیښ .

سید انور شاه دتیراه په کلایه‌کی دپښتو دیوان تر تیب کیء.

قنبرعلی خان اور کزی د پښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوان خاوند شاعر په پیښور کی مړ سو (پنجشنبه ۱۱ رجب).

میرزا محمد خلیل مرعشی په مجمع التواریخ کی دهو تکو فتوحات په ایران کی بیان کړه (د تهران چاپ ۱۳۲۸ ش)

شاه زمان حافظ شیر محمد خان

دشاه ولیخان وزیر زوی ته دمختار الدوله اشرف الوزراء لقب ورکیء او قاضی القضات مدارالمهام فیض‌الله دولت شاهی ئی بندی کیء (شوال)

۱۷۹۳م ۱۲۰۷ ق

دشوال په اومه تیمور شاه پسله ۲۲ کاله سلطنته په کابل کی مړ او ښخ سو او شهزاده زمان په کابل کی پر تخت کښېنوست.

شهزاده همایون چی دقلات، نصیر خان بلوڅ ئی پناه وروړی وه، دغه خان ئی شفاعت نامه دشاه‌زمان حضور ته راولیږله.

۱۷۹۴ م ۱۲۰۸ ق

دکابل شاهی باغ اود لکشا قصر له‌بالا حصار سره جوړ سوه.

شاه زمان دسکهانو ددفع لپاره پیښور ته ولاړ، خو بیرته قندهار ته راوګرزید او خپل ورور همایون ئی په لهیه کی ونیو او دحسن قزلباش په لاس ئی ړوند کیء، بلخ یی هم بیاونیو. دانګریزانو دوه تنه استازی کابل ته راغله، چه یو ئی سیدغلام محمد خان نومیدیء.

۱۷۹۵ م ۱۲۱۰ ق

قاسم علی افریدی خپل پښتو دیوان په هند کی ترتیب کیء (۲۰ ربیع‌الاول ۱۶ اکتوبر)

۱۷۹۵ م ۱۲۰۹ ق

محمد علی خان انصاری په‌هند کی (بحر مواج) ددرانو د عصر پر احوال باندی تالیف کیء (دلندن موزیم).

ملا سعد الله خروټی قندهاری چی پر جلالین او مولوی عبدالغفور ئی حاشیی لیکلی دی وفات سو.

دزمان شاه له خوا خخه شاه غفران الله مجددی بخارا او خوقند ته په سفارت ولاړ.

۱۷۹۵م ۱۲۱۰ ق

دکابل دچهل ستون قصر په هند کی دشاه زمان لپاره جوړ سو.

په‌حسن ابدال کی شاه زمان دسکهانو سره وجنګید، او لاهور ئی بیا ونیو.

رحمت داوی قندهاری شاعر، دلیلی مجنون قصه په پښتو دسردار عبدالله الکوزی دکشمیر دوالی اود شاه زمان سدوزی په نامه نظم کړه، دی پښتو دیوان هم لری.

آقا محمد خان قاجار پر مشهد تعرض وکیء او شاهرخ‌ئی بندی کیء دده زوی نادر میرزا دهرات له‌لاری شاه زمان ته پناه راوړه. قاجاری پاچا محمد حسین قراقوزلو کابل ته سفیر راواستاوه او شاه زمان هم خپل سفیر ګدو خان درانی ایران ته ولیږلیء.

ړوند شهزاده همایون نو په کابل کی بندی و.

۱۷۹۵ م ۱۲۱۰ ق

قاضی محمد حسین خان‌ملا پیښوری دمیرزاهددمنطق پر حاشیه بله حاشیه ولیکله.

ګل محمد دهلمند دماللګیر او سیدو نکی پښتو شاعر خپل پښتو دیوان بشپړ کیء.

حاجی درویش بهادر خان صوفی او شاعر د حاجی جمال خان بارکزی زوی په قندهار کی ژوندیؤ (دمحمد رحیم خان امین الملك او محمد اکرم خان امین الملك پلار).

شیخ الاسلام میر خیر الدین دشاه زمان ددربار ملا او قاضی — القضات ؤ.

۱۷۹۶م ۱۲۱۱ ق

دډهلی سفیر سید محمود خان کابل ته راغیء اوشاه زمان دډهلی دمیرزا محمد اکبر د ولیعهدی تصدیق وکیء.

شاه زمان دجیلم اوسند دوابی ته احمد خان بارکزی او دراوی او چناب ناوی ته حسن خان قزلباش حاکمان مقرر کړل. محمد خان‌توخی او بوستان خان اونورالله خان خټك د۷زرو سپرو او سلو زنبورکو اوخاورو تو پوسره ددغو دوو ولایاتو دسرحداتو ساتنی ته وګوما رل سوه.

شهزاده قیصر دهرات نائب — الحکومه او سردار احمد خان نورزی اوسردار زمان خان بامیزی دهرات دلښکر مشران او مشکی خان خوجه سراد ضراب خانی او باروت سازی مشر او قلیچ خان تیموری دهرات قلعه بیګی سو.

شیر محمد خان بامیزی نادرمیرزا افشار بوت اود افغانستان په حمایت‌ئی د مشهد پر تخت کښېیناوه.

هارون خان دحاجی جمال خان محمدزی زوی دفارسی‌ژبی خوراښه شاعر په‌ګریشک او قندهار او کابل اوهند کی ژوندیو،دده دشعر دیوان هم سته.

۱۷۹۷م۱۲۱۲ق

شاه‌زمان سدوزی د جنوری په اوله لاهور ته ولاړ، اوپه ۱۶ مارچ بیرته کابل‌ته راغیء.

دهند درامپور نواب غلام محمد خان دفیض الله خان روهیله زوی کابل ته راغیء اود شاه زمان‌څخه‌ئی کومك وغوښت، چی دده ولایت بیرته ورونیسی. (رجب)

په دی کال شاهزاده سلطان منصور دکابل حاکم، او جان نثار خان امیر الامراء قوللر اقاسی ئی مختار کار ؤ. حسن خان توپساز په کابل کی دشاه زمان په امر دزبر زنګ توپ جوړ کیء.

د کابل په بالا حصار کی بنګله طلا جوړه سوه.

۱۷۹۸م۱۲۱۲ق

په هرات کی شهزاده محمودیاغی سو. او شاه زمان ورغی، هرات‌ئی ونیویء، او شهزاده قیصرئی دهرات حکمران کیء (۱۴ اکتوبر) محمود، کامران او فیروز الدین سدوزی شاهزادګانو تهران ته فتح علی شاه ته پناه‌یووړه (۲۸ رمضان).

شاه زمان ګدو خان سفیر تهران دشاه زمان په امر سردار ته واستاوه، چی قاجاری پاچا،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سدوزی شا هزادگان دشاه ز ما ن پرخلاف ونه لمسوی.

شاه زمان له هراته کابل ته ر ا ستون سو او لاهور ته رهی ســـو (دسمبر).

زمان شاه له خرا ساته ۱۲ ز ره کوره نا قلین دکا بل سیمو ته را وکو چول.

مظفر خان رکن الدو له د شجاع خان سدوزی زوی دتیمور شاه لـه خواد ملتان ناظم سو .

رنجیت سنګه د شاه زما ن په فرمان دپنجاب حکمران سو، او د مهاا را جه لقب ور کړ سو .

شاه زمان خپل ۱۵کلن زو ی شجاع الملك دپیښور حکمر ان کیء.

شاه صفی الله صفی مجددی شاعر او صوفی د یمن په حدیده کی وفات او ښخ سو، دی دشعر دیوان لری ا و څلور کتابونه ئــی په تصوف کی کښلی دی . (دلا دت ئـــی ۱۱۵٦ ق)

میر عزت الله له اټکه خپل سفر د یار کند، پـــر خوا ، بلـــخ ، بامیان، کابل، پیښوراو بخاراله لاری شروکیء (۲۷ رجب) ده په ۱۲۲۷ ق د ولیم مور کرافت په حکم خپله سفر نامـــه هم وکښه ، چی یوه برخه ئی پـــه ۱۸۲۵ م له کلکتی څخه چاپ سوه .

شیخ رحم علـــی هندی د ایسټ انډ یا کمپنی په امر راغی ، او (بیان حالات منازل کابل ازبلدهٔ شاه جهان آباد) بی وکښنی .

۱۷۹۸ م ۱۲۱۳ ق

شاه زمان د خپل ورور د مقابلی لپاره قند هار ته ولاړ (٦ جولایی)

د شاه زمان د وژلـــو دسیسه چی د میان غلام محمد هندی په لمسون دده په کوټه کی په کندهار کی جوړ سوی کشف سوه او ۱۳ تنه سرداران چی پ دسیسه کی ئی لاس درلود، دشاه زما په مخ کی ووژل سوه ، چی سردا پاینده خان بار کزی هم و ، مګر دد زوی فتح خان ایران ته وتښتید ، ا هلته شهزاده محمود ته ورغیء .غلا محمد درویش هم هند ته وتښتیدی خو پرلاری ونیول سو او ووژل س (۱۳رمضان).

علامه حبیب الله قند هاری محـــق دمولوی فیض الله موسی خیل زو په قندهار کی وزیږید .

د افغانستان صادرات ایران د کاله څلور ملیونه روپی وی ، او ایرانه واردات تر ۳۰ ملیونو روپـــ رسیدل .

شاه زمان د هند د بیانیولو لپار دیولك عسکر سره پیښور ته ورسی (۲۵) اکتوبر .

انګریزانو د هند د دفاع لپاره دایرا په دربار کی دافغانستان پر خـــلا ف فعالیت شروع کـــیء چی قا جاری حکومت پر هرات حمله وکی ، او د شاه زمـــان تـــوجه د هنـــد له خـــوا راوګرزوی .

امام الدیـــن حسینی چشتی پـــه هندکی تاریخ حسین شاهی دسدو زو پراحوال اوشاه زمان باندی وکښنی. و کښنی

معتمد الد وله رحمت الله خـــان سدوزی دشاه زمان په فرمان وزیر اعظم سو ، او توره باس خان پوپلزی تهران ته واستول سو ، چی د ایران صدر اعظم حاجی ابراهیم د شهزاده محمود له لمسولو لاس واخلی .

د شاه زمان د سلطنت رجال :

رحمت الله خان سدوزی صدراعظم معتمد الد وله .

مختار الد وله حافظ شیر محمدخان وزیر او د درانو سردار .

امین الملك نور محمد خان بابړ مهتمم دیوان مالیات .

میرزا علـــی رضا خان قـــزلباش مستوفی دیوان اعلی .

میرزا میر ابراهیم موسوی مشرف .

میر محمـــد علـــی خان مـــوسوی کفـــایت خان منشی .

میر احمد خـــان موسوی منشی

میرزا شریف خان قزلباش منشی باشی.

میر هوتك خان پوپلزی دا روغه دفتر او هر کاره باشی .

التفات خان اویرسف خان خواجه سرا.

د شاه زمان کار داران :

۱ـ عبدالله خان مخلص الد ولـــه پوپلزی د کشمیر حکمران په ٤۰ لکه روپی اجاره چی فقط ۷ لکه ئی خزانی ته رسیدی نقدی یا تحـــفه .

۲ـ مظفرخان صفدرجنګ سدوزی د ملتان حکمران دری لکه روپی .

۳ ـ عبد الرحیم خان هـــوتك د ډیرو اجاره دار په نه لکه روپی .

٤ ـ میر فتح علی خان تالپور د سند میر شپږ زره لښکر .

۵ـ دقلات بلوخان خانان نصیرخان او محمودخان شپږ زره سپا ره.

٦ ـ زر داد خان پوپلزی د پیښور حکمران په اوه لکه روپی اجاره .

۷ ـ عبد الله جان نثار خان د کابل حکمران .

۸ ـ امین الـــد ولـــه محمد خـــان سدوزی د لیه حکمـــران .

۹ ـ شهـــزاده قیصر د هـــرات حکمران .

۱۰ـ شهزاده حیدر دقندهار حکمران .

۱۱ ـ په شمالی ولایاتـــو کـــی محلی میران .

۱۲ـ ا حمـــدخا ن با رکـــز ی شا هنچی باشی دجیلم حکمرا ن .

۱۳ـ نـــواب جمال خان دقصور حکمران .

۱٤ـ ملك محمد عظیم خان دکا لا باغ حکمران .

۱۵ـ امیر ګونه خان زعفران لورد خبوشان حکمران

۱٦ـ ابراهیم خان شادلو افشار داسفراین حکمران .

۱۷ـ ابراهیم خان کرد داسفزار حکمران .

۱۸ـ عباسقلی خان بیات اوجعفر خان بیات دنشاپور حکمران .

۱۹ـ جلال خان پوپلزی د کابل مستوفی .

پـه دی ډول دشاه زمان مملکت له لاهوره او کشمیر ه او سنده تـــــر نشاپوره و، چی جنوبی خواته ئی بحیره عرب و.

دشاه زمان عسکر :

۱۲ زره غلامان مغول اوقزلباش.

۱۲ زره سپاره همرکـــا بـــه چی امین الملك ئی مشرو .

۳۰ زره قندهاری سپاره .

۳۰ زره پیاده .

۱۵ زره سپاره په سند اوملتان کی.

په جنګی سفرو کی ګـــرده سل زره سپاره .

۱۷۹۹ م ۱۲۱٤ ق

دشهزاده محمود اووزیر فتح خان خطر له ایرانه ډیر سو ، شاه زمان خپل ورور شجاع الملك په پیښور کی پرېښو ، کابل اوقندهار ته راغی

(۳۰ جنوری) .

هارون خان دحاجی جمال خان بارکزی زوی ددری تکړه شاعر د گرشك حکمرانؤ .

۱۸۰۰ م ۱۲۱۵ ق

د توره باس خان ابدالی افغانی سفیر ترمذاکراتو وروسته فتح‌علی شاه قاجار دشاه زمان په نامه یو خط وکیښ اوخراسان یی خپله‌پدری موروثه وبلله، مگر شاه‌زمان پخپل جوابی فرمان (۱۸ جمادی ا لاخری ۱۲۱۵ ق) کی ورته وکښل، چی‌که پرافغانی حدودو تجاوز وسی، جواب به‌یی په‌توره درکړه سی .

حضرت شاه دمردان اوسیدونکی پښتو شاعر خپل دیوان ترتیب‌کیء.

مدرس فیض الله اخوند زاده داشنغر او سیدو نکی دپښتو ذخیرةالقراء کتاب وکیښ. (رمضان)

۱۸۰۱ م ۱۲۱٦ ق

جان ملکم دانگریز سفیر په‌تهران کی له‌فتح علی شاه سره معاهده وکړه، چی‌که‌د افغانستان پاچاپرهند حمله وکی، نوبه دقاجاریانو لښکرپر افغانستان باندی راځی .

شهزاده محمود او وزیرفتح‌خان له‌ایرانه راغلل اوقندهار یی ونیویء شاه‌زمان له کابله ورغی او سردار احمدخان نورزی دشاه‌زمان‌د ۳۰زرو لښکرو سره وزیر فتح‌خان ته اوړواو ستل اوشاه‌زمان مات سو، له تازی رباطه. کابل‌ته راغی (صفر).

شاه محمود سدوزی ته‌په قندهار کی دایران دقاجاری پاچا د تبریك مکتوب ورسیدیء او انگریز انو د هندو ستان دنیولو رقیب شاه‌زمان په‌دی چم هیسته کی ء.

شاه زمان له‌بالا حصاره دننگرهار پرخوا رهی سو او شاه محمود په بالاحصارکی پاچا اوسردار فتح خان شاه‌دوست یی‌وزیر سو (دربیع‌الاول اوائل) .

شاه زمان ونیول سو او ړوند کړ سو، وزیراعظم سردار رحمت‌الله خان بامیزی او وروریی سردارخان اومحمد زمان بامیزی په‌بالاحصارکی ووژل سوه .

دوزیر فتح‌خان په فرمان‌ملامحمد علی قزلباش دکابل دمرادخانی ـ خیابان‌ـ وزیرآباد داامیانو په قضا مقررسو. (شعبان)

دشاه محمود سدوزی په فرمان نائب امین‌الله لوگری دلوگر او بتخاك خان سو، چی لقب یی (امین‌الد وله او نائب‌السلطنه) و .

شجاع الملك دشاه زمان سکه وروز دپیښور له خوا حمله وکړه، ،داشپان په‌جنگ کی مات‌سو او بیرته خیبر ته و لاړ .

دوزیر فتح‌خان‌فرمان دفتح‌الله‌خان امین الملك په‌نامه صادر سو، چی دامین الله خان بره‌کی‌لوگری لپاره دوه سوه تومانه مواجب مقرر د یء (۱۹ صفر ۱٦ق) .

۱۸۰۲ م ۱۲۱۷ ق

شهزا ده کامران دخپل پلار شاه محمود له خوا دقندهار نائب الحکو مه سو.

۱۸۰۳م ۱۲۱۸ق حدود

میرهوتك خان (افغان) دزمان خان پوپلزی زوی خپل دفارسی شعر دیوان ترتیب کیء .

غلجی قبایل شاه محمود ته وسوزیدل اووزیر فتح‌خان دلسوزرو لښکرو په مرسته له دوی سره ډیر جنگونه وکړه، او شپږزره‌تنه‌ئی مړه کړه.

غلجیان چی شاه محمود ته یاغی سوی‌ؤ په سجاوند کی مات سول، ود دوی مشر عبدالرحیم خان او دوه زامن یی‌په توپ کی‌والوزول سوه، په کابل کی دمختار الدوله شیر محمد خان بنوربنت .

۱۸۰۳ م ۱۲۱۹ ق

په کابل کی دشیعه اوسنی جنگ ونښت‌اوخلکو بلوا وکړه، شاه‌محمود ونیول سو، اوشاه شجاع‌پادشاه سو بالاحصارته‌راغی(۱۳جولایی)او وز یر فتح خان قندهار ته ولاړ. ړانده شاه‌زمان نه پریښو چی دشاه‌محمود سترگی ړندی سی، دی یی په بالا حصار کی بندی کیء ، او د شاه شجاع د سلطنت لومړی دوره تر ۱۲۲۵ق پوری‌وه .

شاه شجاع تر جلوس وروسته دغه لوړ مامورین مقرر کړل .

مختار الدوله شیر محمد خان بامیزی وزیر .

شهزاده حیدر دشاه زمان زوی دقندهار نائب‌الحکومه .

گلستان خان اچکزی مستو فی الممالك .

محمد اکرم‌خان‌پوپلزی‌امین‌الممالك

گل‌محمد خان پوپلزی‌نظام الملك

جلال‌خان پوپلزی د کابل مستوفی

فتح‌الله خان شاهی مهر بردار .

شیردل خان درانی دکابل‌حاکم.

میر هوتك خان پوپلزی د شاهی دفتر مهتمم اودا روغه .

میرزا علی عسکر منشی .

ابوالحسن خان خزانه دار .

شیخ الاسلام محمد یوسف دقندهار لوی قاضی.

حاجی رسول خان هوتك شاه‌عالم خیل غلجی (دمیرویس‌خان‌له کورنۍ خخه) په‌کابل‌کی اوسیدی .

۱۸۰٤ م ۱۲۱۹ ق

شاه‌شجاع‌د ۳۰ زرو لښکروسره کشمیر او پنجاب ته ولاړ اوسندیی بیاونیو، دکامران او قیصر مخالفت له‌شاه شجاع سره جاری ؤ.

۱۸۰۵ م ۱۲۲۰ ق حدود

قاضی محمد اکبر خان ملادقاضی محمدغوث زوی په پیښورکی دمحمد زاهد بن محمد اسلم پرتعلیقاتو یوه شرحه وکښله، دغه تعلیقات دعلامه جلال‌دوانی پرشرح تهذیب باندی دی .

قاجار یانو بیا د انگریزانو په لمسون پرهرات حمله وکړه خوناکام ولاړل .

۱۸۰٦ م ۱۲۲۰ ق

نواب‌محبت‌خان دحافظ رحمت‌خان بړیخ زوی ریاض المحبت د پښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

میان محمدی صاحبزاده د میان عمر خوکنی زوی دپښتو دیوان خاوند .شاعر وفات اود پیښور په خوکنو کی ښخ سو .

آثاریی ریاحین الصلوه ۱۱۹۰ق

مقاصد الفقه ۱۲۰۲ ق

د پښتو شعر دیوان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۰۶م۱۲۲۱ ق

نواب محبت خان بړیځ دریاض المحبه په نامه دپښتو گرامر په هندکی وکیښس .

دوهم اکبر د شاه عالم زوی پـه دهلـی کـی پر تخت ناست و تـر ۱۲۵۳ ق پوری .

۱۸۰۷ م ۱۲۲۲ ق

عبدالله خان مخلص الـدوله د جمعه خان الکـوزی زوی د کشمیر حکمران هلته وفات سو ، او پرځای ئی د شاه شجاع له خوا عطا محمد خان بـامیـزی د شیر محمـد خان مختار الدوله زوی مقرر سو .

دوهم الکسندر د روس پاچا او نا پلیون په تیلسیت کی د هنـد د گډ یرغل نقشه د ایران لـه خـوا وتړلـه .

د هرات مشهور صوفی اسـلام کروخی د قاجار یانو سره دشکیبان په جنگ کی شهید او په کروخ کی ښخ سو (ولادت ئی دمیمنی بههبرك کی ۱۱۳۸ ق) .

میرزا سنگ محمـد بـدخشـی

۱۸۰۹ م ۱۲۲۳ ق .

د بدخشان د امیرانو تاریخ دی .

مصطفی د محمد ابراهیم هروی زوی (مخلص) د خپل پیر شیـخ سعـدالـدیـن انصاری شرح حال «نشأة القدس» په کا بل کیوکیښ.

سید محمود الموسوی د افغانی خلورو قبیلو احـوال او شجـری ترتیب کړی د (چهار قبیله افغان) په نامه (د برتانیا موزیـم خطـی نسخه).

عبدالرحمـن عارضـ بـدخشی شاعر وفات سو .

۱۸۰۹ م ۱۲۲٤ ق

شاه شجاع د کابل له بالاحصاره پیښور ته ولاړاو ملاعاشق شنواری ئی چی شاه زمان ئی شاه محمود ته په لاس ورکړیو، په توپ کی والو زاوه او د کوه نور غمی ئی واخیست .

په پیښور کی د انگریز ایلچی ایلـفنستو ن لـه شاه شجاع سره دفاعی معاهده د فرانس او ایران د حملی پر خلاف وکړه ، چی په ۱۷ جـون ۱۸۰۹ م لارډ منتـو د هـند ویسرای تصدیق کړه .

میر مجتبی الفت د میر مرتضی کابلـی زوی د دری شعـر دیـوان خاوند په کابل کی وزیږ یدیء.

امین الملك وزیر اکرم خان د حاجـی درویش خان محمدزی زوی و عبد الغفور خان بړیلزی د نملی په جنگ کی ووژل سوه .

۱۷٤۹ـ ۱۸۰۹م ۱۱٦۳ـ ۱۲۲٤ ق

د پیښور د سیمـو مالـیات د افغانستان د سدوزو حکـومت تـه (۵۵۰ر ۷۵۹) روپۍ وی هره رو پۍ ۱۰ شاهی. ملاولیداد کاکړ په قندهار کی دعین العلم ترجمه په پښتو مثنوی وکړه .

۱۸۱۰ م ۱۲۲۵ ق

شیخ سعد الدین احمد انصاری د عبد الغفار زوی مشهور مجذوب صوفی او شاعر او مؤلف ۸۵ کلن وفات او کابل په ده یحیی کی ښخ سو،

سو (ولادت ئی رمضان ۱۱٤۰ ق) دده منثور او منظـوم آثار تـر ٤۳ پوری رسیږی .

شاه شجاع پیښور تـه ولاړ او وزیر فتح خان د شهزاده قیصر په ملگری له قندهاره راغـی ، او شاه شجاع هم له پیښوره را وگرزیـد او په ده مزنگ کی ئی شهزاده او وزیر فتح خان مات کړل ، او دوی بیر ته قند هار ته ولاړل .

میر واعظ سید احمد د کابـل د ښار پیش امام په کابل کی ووژل سو (داگست اوایـل د جـمادی الاولـی اواخـر) اشرف الـوزراء مختار الدوله حافظ شیر محمد خان او حاجی میراحمد خان د شاه ولـی خان بامیزی وزیر اعظم زا مـن پـه پیښور کی و وژل سوه.

۱۸۱۱ م ۱۲۲۵ ق

شاه محـمـود د بالا حصار لـه زندانه ووت او د وزیر فتـح خـا ن په مرسته ئی شاه شجاع د قندهار په جکان کی مات کی او هغه ملتان ته ولاړ ، خو شاه محمود کابل تـه راغی بیا په بالا حصار کی پاچاسو.

شهزاده عباس د تیمور شامزوی له بند ښخه وتښتید او په کوهدامن کی ئی دپاچهی اعلان وکیء.

ملا یوسف عطـار متخلص پـه مقتول دغه واقعی په فارسی مثنوی نظم کړی .

۱۸۱۲ م ۱۲۲٦ ق

شاه محمود او وزیر فتح خـان د کشمیر د نیولو لپاره پیښور تـه ولاړل ، شهـزاده عباس د سـید اشرف او نظر محمد او شاخل پـه ملگری کابل ونیـویء . خو سردار دوست محمد خان له پیښوره را غی او بالاحصار ئـی ونیـو ، او سید اشرف او سید عطائی دپیل ترگونهو لاندی کړه .

په پیښور کی سخته وچکالی وه.

مور کرافت انگریـز د روس او شمال غربی هند پر تجارت خپـل راپور ترتیب کیء (دهند آرشیف)

ابراهیم خان جمشیدی د کابل د عاشقان و عارفان (عبدالسلام او عبد الصمد د جابر زامن د خواجـه عبدالله انصاری هـروی لمسیانو) هدیره جوړه کړه چی ډیر لیك لری.

۱۸۱۲ م ۱۲۲۷ ق

وزیر فتح خان له عطامحمد خان بامیزی بن شیرمحمد خان مختارالدوله څخه کشمیر ونیویء او سردار محمدعظیم خان ته ئی وسپاره.

امیر محمد انصاری د میرمحمد زوی په کلکته کی د سعدی گلستان په پښتو ترجمه کیء (د لندن موزیم خطی نسخه) .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۸ ق

انگریزانو چی میر عزت الله هندی یارکند او بخاراته لیږلی و ، لـه بلخ او کابله بیرته هنـد تـه ولاړ (ذی حـجه) دده سفر نامـه پـه ۱۸۲۵ م په کلکته کی چاپ سوه ، چی اصل ئی په انډیا آفیس لنـډن کـی دیء .

قاضی عبدالکریم د قاضی دادالله زوی د قاضی محمد غوث لمسی په پیښور کی نصاب‌التوحید وکیښی .

مسعود گل د قاضی عبدالرحمن پیښوری محتسب زوی د سردار محمد عظیم خان په‌نامه خپل فارسی کتاب ((عجائب الاخبار)) وکیښی ٤٦٧ مخه (د پیښور موزیم خطی نسخه) .

نواب الله یار خان بړیځ دحافظ رحمت خان زوی پښتو عجائب اللغات په هندکی تألیف کیء .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۹ ق

حاجی رحمت الله خان د حاجی دریا خان پوپلزی زوی د کوهدامن او سیدونکی وزیر او سردار وفات او هوری ښخ سو. (۱۷ شعبان).

۱۸۱٤ م ۱۲۳۰ ق

وزیر فتح خان بیا سند او کشمیر ونیول ، سکهان ئی په اټك کی مات کړل او کشمیر ئی سردار محمد عظیم خان ته‌وسپاره.

میا نعیم متی زی د قند هارپه ناکودک کی خپل پښتو دیوان بشپړ کیء (۱٦ ربیع الثانی)

قاسم علی اپریدی په هند کی دخپلو پښتواشعارو کلیات ترتیب‌کی. (د پیښور اسلامیه کالج خطی نسخه)

شهزاده فیروز الدین د تیمور شاه زوی په هرات کی مشر و .

۱۸۱۵ م ۱۲۳۱ ق

آغا اسمعیل شاه د سند د میرانو له خوا د سفیر په توگه پیښور ته د شاه محمود سدوزی در بار ته راغیء .

۱۸۱٦ م ۱۲۳۲ ق

قاجاریانو بیا هرات محاصره کیء خو هراتیانو له هغه ځایه وشړل‌او وزیر فتح خان هرات ته راغیء .

عایشهٔ درانی د یعقوب علی خان بار کزی لور خپل فارسی دیوان په کابل کی ترتیب کیء (۱٦ رجب ۳۲ ق) .

میر عبدالکریم ندیم بن‌اسماعیل بخاری افغانی (احوال خوانین‌افغان و کابل و بخارا و خو قند) په فارسی وکیښی چی تراحمد شاهی جلوس وروسته د افغانستان تاریخ لری .

۱۸۱۷ م ۱۲۳۳ ق

وزیر فتح خا ن تر کهسانه مځکی په هرات پوری بیاونښلولی (ذی حجه) .

ملا احمد بن اسماعیل الکوزی قند هاری لوی قاضی او محقق په قند هار کی وفات سو (٦ ربیع الثانی) .

دده تالیفونه :

(۱) بیان الوافیه لطوایف الصوفیه.

(۲) رسا له کا شفه د تو حید وجودی او شهودی تحقیق .

(۳) رساله فارقه.

ملا پیر محمد د اسماعیل الکوزی یعقوب زی زوی د ملا احمد قاضی ورور، خپل کتاب عقیدة المشا یخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

والعلماء په قند هار کی وکیښی ، دده بله رساله وافی نومیږی .

عبیدالله احمدی میاگل د څوکنو د میا عمر صاحب زوی د هفت‌پیکر لیکوال او د پښتو عبرت نامی او شمایل نبوی او د دیوان شعرناظم (غریب تخلص) وفات سو .

۱۸۱۷ م ۱۲۳٤ ق

آغا اسماعیل شاه د حیدر آباد سند د میرانو او حا جی شیر محمد خان د خیر پور د میرانو له خوا په افغانی دربار کی سفیران‌وو اود وزیر فتح خان سره هرات ته ولاړل .

شاهزاده کامران عبد المنصور خان بارکزی مشهد ته د سفیر په توگه فتح علی شاه قاجار ته واستاوه او هغه د قاجاری پاچا مکتوب کامران ته راوړی چی باید وزیر فتح خان ړوند کی .

شاهزاده کامران له قندهاره هرات ته راغی او وزیر فتح خان‌ئی ونیویء او ړوند ئی کیء چی په ټول افغانستان کی کورنی جنگ ونښت .

۱۸۱۸ م ۱۲۳٤ ق

دبارکزو سردا رانو او کامران او محمود جنگونه اود وزیر فتح خان وژنه دوردگو په سید آباد کی.

شاه زمان ړوند پاچا له مدینی منوری څخه دسلطان محمود ثانی په نامه یوخط وکیښی (محرم) .

دوزیر فتح‌خان ورونو دده دمرگ په انتقام دسدوزوسره جنگونه‌وکړه چی سردار دوست محمد خان کابل ونیوی، نویی‌پرشهزاده سلطان علی بن تیمور شاه دپاچا نوم کښیښو .

ملا عبد الحلیم کاکړ قند هاری په عربی ژبه خپل کتاب (ردحلیمیه‌علی مطاعن احمد یه) دملااحمد قاضی د بیان الوافیه په ردکی وکیښی .

عبد الکریم کاکړ قندهاری دعین العلم عربی پښتو منظومه ترجمه د زین العلم په نامه وکړه .

۱۸۱۹ م ۱۲۳۵ ق

ټول افغانستان د بارکزو ورونو (د سردار پاینده خان د زامنو) په لاس کی ولوید. فقط هرات شاه محمود ته پاته سو . رنجیت سنگه کشمیر ونیویء .

۱۸۲۰م ۱۲۳٦ ق

علامه حبیب الله قند هاری دامام غزالی منهاج العابدین په پښتو په قند هار کی منظوم کیء .

ملا زبردست کاکړپه قند هار کی روضة النعیم په پښتو نظم کیء .

۱۸۲۳ م ۱۲۳۸ ق

سردار محمد عظیم خان ۳۸ کلن په لته بند کی وفات او په عاشقان و عارفان کی ښخ سو (ذی حجه)

کابل دده د ناپوه زوی سردار حبیب‌الله په لاس کی ولوید .

(ولادت ئی ۱۲۰۰ ق) .

محمد فضل الله ولد غلام نبی مجددی په قند هار کی ٥٤ کلن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو ، دی دعمدة المقامات مؤلف دی . (ولادت ۱۱۸٤ ق قند هار) .

شمس‌الدین کاکړ د قند هار د کلچا باد او سیدونکی خپل پښتو دیوان ترتیب کړی‌ء .

لعل محمد عاجز د پیر محمدزوی چی د عبد الشافی په لقب د تیمور شاه د دربار طبیب او د دیوان خاوند شاعر و په کابل کی وفات سو .

۱۸۲٤ م ۱۲۳۹ ق

په کابل کی د سردار حبیب‌الله او شیردل خان او دوست محمد خان مقابله او د بارکزو ورونو په منځ کی د لوی افغانستان د خاورو سره ویشنه .

جنیدالله حاذق هروی د یوسف زلیخا قصه په فارسی نظم کړه (طبع لکهنو ۱۳۳۳) دده وفات ۱۲۵۹ ق .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق

نور محمد بن‌میرزامحمد خراسانی خپل‌کتاب سراج‌التواریخ دهندپه‌کرنا ټک کی بشپړ کړی‌ء (۱۹ جمادی الا ولی) .

عبد المنصور خان بارکزی ابازی افغانی آخرنی حاکم له ښکار پوره نواب ولی محمد خان لغاری را ویوست .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق حدود

علی اکبر اورکزی د قاسم خان زوی د تیراه اوسیدونکی خپل پښتو او فارسی دیوان گلشن افغان ترتیب کړی‌ء . (دایروان شوروی خطی نسخه ۵۳۸) .

امیر د مردان د سوابی پښتو شاعر دتمیم انصاری قصه نظم‌کړه.

دوستم د سوابی دزیدی شاعر خپل پښتو کتاب مدح الا برار نظم کړی‌ء .

۱۸۲۵ م ۱۲٤۱ ق

هندی مها جرین سید احمد بریلوی او مولوی اسماعیل قندهار او کابل ته راغلل .

ویلیم مور کرافټ د لندن جراح اوآس پیژندونکی د ایسټ انډیا کمپنی له خوا دا سانو د پلټنی‌لپاره له کشمیره کابل او بلخ او میمنی ته راغی ، او په اندخوی کی مړ سو ، دده سفر نامه په ۱۸٤۱ م له لندن نه ویلسن چاپ کړه.

شیخ فرح الدین د قند هار نقشبندی صوفی او مؤلف ۸۲ کلن وفات او په هرات بازار کی ښخ‌سو (۱۱ ذیقعده) .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۱ ق

شاه شجاع الملک سدوزی خپله روزنامه له ۱۲۱٦تر ۱۲٤۱ق پوری ولیکله چی په‌کابل کی په ۱۳۳۳ش چاپ سوه .

انگریزی ترجمه ئی په ۱۸۲۷ م په کلکته کی ختم او په ۱۸۳۹ م خپره سوه . یوه نسخه ئی د برتانیا په موزیم کی سته چی له ۱۸۱٦ تر ۱۸٤۵ م احوال لری .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۲ ق

سردار دوست محمد خان دغزنی حکمران کابل ونیو .

دسردار پاینده خان زامنو د لوی افغا نستان د تقسیم میثاق سره لاس لیک کی ، ۱۰ ربیع الثانی (د کابل موزیم) .

سردار شیردل خان د سردار پاینده خان زوی ٤۱ کلن په قندهار کی وفات او ښخ سو . (جمعه ۲۵ محرم) .

محمد علم خان وکیل الدوله د عبد الله خان زوی ۸۵ کلن په میدان کی وفات او په غزنی کی ښخ سو (۲۷ جمادی الثانیه) .

گل احمد د کریم شاه بتی زی زوی د پښتو جواهر الانبیا او شهزاده رت وپیدمن او د توتی او میناد قصونا ظم وزیرېدی .ده هدایة المؤمنین په۵ذی‌حجه ۱۲۹۵ق پښتو نظم کړی‌ء .

۱۸۲٦-۳۸ م ۱۲٤۲ -۱۲۵٤ ق

چار لس میسون په افغانستان کی و ، او خپل یاد داشتونه ئی په دری ټوکه کی په لندن کی چاپ کړل ۱۸٤۲ م .

۱۸۲۸ م ۱۲٤٤ ق

د پېښور د یو سفزو په سیمه کی سردار یار محمد خان محمدزی د سید احمد او هندی مهاجرانو په جنگ کی ۳۹ کلن و وا ژه سو (محرم) .

میان عبد الغفور د سوات آخوند ډیر شهرت وموند ، او د هندی مهاجرینو سید احمد او مولوی اسماعیل سره په جهاد کی ملگری سو .

۱۸۰۰-۱۸۲۹ م ۱۲۱۵-۱۲٤۵ ق

شاه محمود د تیمور شاه زوی د افغانستان پاچا و (په وقفو) .

۱۸۲۹ م ۱۲٤۵ ق

په هرات کی شاه محمود د کامران په امر ووژل سو .

سردار غلام محمد طرزی د سردار رحمدل خان محمدزی زوی‌په قند هار کی وزیرېدی‌ء .

ملا حسن ساکزی د قند هار د تلکان اوسیدو نکی شاعر او عارف چی پښتو او فارسی دیوان لری ٦۸ کلن په تلکان کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی ۱۱۷۷ ق) .

سردار پردل خان محمد زی په قند هار کی وفات او ښخ سو (شنبه ۳۰ ذی قعده) .

سردار دوست محمد خان په کابل کی د عبدالصمد خان تبریزی په مشری په نوی ډول زر تنه فوج نظام ترتیب کړی‌ء .

نوره دین د پښتو عامی شاعر د پېښور په سیمو کی اوسیدی‌ء .

مستوره غوری شاعره د سید محمد عظیم لوردپرچمن اوسیدونکی چی دشعر دیوان لری ژوندی وه .

۱۸۳۱ م ۱۲٤٦ ق

سید احمد بریلوی مجاهد او مولوی اسماعیل د هلوی د ۱۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهدینو سره په بالا کوټ کی سکهانو شهیدان کړل (۲٤ ذی قعده ۱۰ مې‌ء) .

حاجی فیروز الدین د تیمورشاه زوی په سلطان آباد کی د کامران په ټونګ وواژه سو (رمضان) .

۱۸۳۱ م ۱۲٤۷ ق

قاضی محمد حسن د قاضی اکبر شاه پښو ری زوی (خان علما) د شاه شجاع مشاور او پیش نماز د رنجیت سنګه او میر مراد علی خان تالپور دربار وته د سفیر په توګه واستول سو او همدده په ۱۲٥٤ق دلاهور مثلثه معا هده دشاه شجاع له خوا امضا کړه .

شاه شجاع دسند دوالی میر مراد علی خان تالپور په مرسته له لود هیانی څخه شکار پور ته راغیء خو مراد علی خان مړ سو ، او سندیان د سید کاظم شاه په مشری د شاه شجاع جنګ ته راغله ، مګر شاه شجاع غالب سو ، سید کاظم ووژل سو، او شاه شجاع ښکار پور ونیوی‌ء .

۱۸۳۳ م ۱۲٤۸ ق

الکسندر برنس د بخارایی سوداګر په‌بڼه په شمالی افغانستان او بخارا کی وګرزیدی .

عباس میرزا د قاجاری کورنی نائب السلطنه د هرات د نیولو‌لپاره شهزاده محمد میرزا را واستاوه ، او شهزاده کامران سدوزی ئی په هرات کی محاصره کیء . خوبیرته ئی صلح وکړه او ایرانی لښکر مشهد ته ولاړل ، هرات شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان ته پاته سو .

میر یزدان بخش د بهسود هزاره مشر د حاجی خان حکمران هزاره جات په لمسون ووژل سو .

اخوند زاده محمد اکرم دمیان احمد زوی د بنون او سید ونکی (عمدة الاملا) وکیښ .

۱۸۳۳ م ۱۲٤۹ ق

د سند میران نور محمد خان‌او محمد نصیر خان او د خیر پور میر شاه شجاع ته یاغی سول . خو په آخر کی روغه وسوه او هغو ٤ لکه روپی شاه شجاع‌ته ورکړی ، څوچی شاه ددغه کال د میانی د میاشتی په سر کی له ښکار پوره قند هار ته رهی سو .

سعادت یار خان بړیڅ د حافظ رحمت‌خان بړیڅ‌لمسی (ګل رحمت) د هند د پښتنو تاریخ وکیښ .

د ملا عبدالغفور هروی خطاط د ژوند وخت .

۱۸۳٤ م ۱۲٥۰ ق

رئیس العلماء خا نملا قا ضی عبدالرحمن خان دخانملا قاضی محمد سعید خان ابدالی بارکزی قندهاری زوی نصیحة المؤمنین وفضیحة الشیاطین وکیښ، چی‌دروافضوړددی (دقندهار دسلیمی کتابخانه) .

قاضی طلامحمد بن قاضی محمد حسن په پېښور کی لوی عالم او مؤلف او شاعر او خطاط ؤ. دی د فارسی او عربی شعر دیوان لری

اود سلوة‌التحریر او نفحة المسلك او تسلیة العقول مؤلف دی .

عزیز خان رڼا خیل په پښتو جنګنامه هرات منظومه کړه .

دشاه شجاع او رنجیت سنګه معا هده ۱۲ مارچ ۱۸۳٤ اود شاه شجاع حمله پر قندهار (۱محرم ٥۰ق) او محاصره .

دوست محمدخان له‌کابله قندهار ته راغی، او شاه شجاع‌یی مات‌کی اودی بیرته هند ته وتښتید .

سردار امیر محمد خان ددوست محمد خان ورور ٤۱ کلن وفات اوپه کابل کی ښخ سو .

رنجیت سنګه پېښور ونیوی او سردار سلطان محمدخان باجوړ ته ولاړ، دپېښور حکمران هری سنګه سپه سالارو .

نایب عبدالصمد خان د سردار دوست محمد خان سره دقندهار په جنګ کی خیانت وکی او وشړل سو .

۱۸۱۰ــ۱۸۳٤ م ۱۲۲٥ــ۱۲٥۰ ق

دپېښور د سیمو مالیات بارکزو سردارانو ته (٦۹۲٫٥۰۹) روپی وی .

۱۸۳٤ م ۱۲٥۰ ق حدود

محمد حسین قندهاری د مداح الکوزی زوی په قندهار کی د میرزاهد هروی پر تصور اوتصدیق (شرح انکشافیه) په عربی وکښله (دقندهاری سلیمی خطی نسخه) .

ملا عبدالاحد هوتك قندهاری د قاضی غلام محمد زوی دایقاظ النیام رساله په عربی وکښله .

نیاز محمد هوش دحافظ رحمت خان بړیڅ کړوسی دهند در وهیل کهنډو دپښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

ملا عبدالحق دملاعبدالغفورخروټی زوی په قندهار کی په پښتو یاقوت السیر منظوم کی او شرح اربعین‌یی وکیښ .

۱۸۳٥م ۱۲٥۱ق

سر دار دوست محمد خان د کابل او قندهار مستقل حکمران سو.

کلب علی خان شرر قند هاری شاعر او منشی ژوندی وچی دشعر دیوان هم لری.

خواجه ملا دکابل عارف او عالم داحمد زنده پیل له‌پښته ۷۹ کلن‌په خواجه ملاکی وفات سو (٥ رجب) کله چی سردار دوست محمد خان د سکهانو مقابلی ته دجهاد له پاره له کابله پېښور ته ولاړ، نو دشیخان‌په کلی کی دسوات اخوند میان عبدا لغفور دزرو مریدانو سره دامیر په‌جهادکی ملګری‌سو (تر۱۱می۳٥م)

۱۸۳٦م ۱۲٥۲ق

علامه حبیب الله قند هاری خپل کتاب ابجد التوا ریخ‌داسلام په‌تاریخ کی په عربی په‌قند هار کی وکیښ

۱۸۳۷م ۱۲٥۳ق

پوټنجر پرنګی داسانو دسوداګر په لباس کی کابل ته راغی، او بیا دملایانو په کالیو کی هرات ته ولاړ، او هلته‌ئی دهرات‌دمحاصری په‌وخت کی ملایی او خپل پټ سیاسی کار کاوه.

عبدالعظیم سواتی شاعر دپښتو دیوان خاوند وفات سو (ولادت ئی ۱۱٦۷ق) .

سردار دوست محمد خان دهری سنگه د مقابلی لپاره پیښور ته لښکر وا ستول.

سر الکساندر برنس دهند د انگریزی حکومت له خوا دمذاکری لپاره کابل ته راغیٔ. او په اپریل ۱۸۳۸ ولاړ.

دروس ایلچی ویتکویچ هم کابل ته راغی(دسمبر ۳۷ترجون۳۸پوری)

سردار سلطان محمد خان له باجوړه کابل ته راغیٔ چی دسردار دوست محمد خان څخه دپیښور د نیو لو کومك واخلی.

ددوهم بهادرشاه (ظفر)جلوس په دهلی کی.

۱۸۳۸ م ۱۲۵٤ ق

محمد شاه قاجار دهرات دنیولو لپاره په۷ شعبان غوریان ته راور سیدیٔ اود هرات په ښار کی شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان کلابند کړه، خو هرا تیا نو د جهاد اعلان وکیٔ اود ایرانیانو سره یی مقابلی کولی.

دامیر دوست محمد خان لو مړی جلوس دکابل په امارت سکه‌وهل او ځان امیر المؤ منین بال.

دامیر دوست محمد خان او د روسیه دنما ینده ویتکو یچ ترمنځ سیاسی مذا کری په کابل کی.

دشاه شجاع او انگر یزی ویسرا اورنجیت سنگه تر منځ د لا هو ر دفاعی معاهده په ۲٦ جون ۱۸۳۸ م امضا سوه‌چی‌شاه‌شجاع دافغانستان پاد شاه کی.

مولوی عبدالحق توخی دهرات لوی عالم دهرات په محاصره کی وفات سو.

لارډ اکلینډ دهند ویسرا داکتوبر په اوله دافغا نستان سره لومړی جنگ اعلان کیٔ چی د ۱۸٤۳م تر نومبر پوری جاری ؤ.

سید جمال الدین افغانی دشرق سیاسی‌ویښوونکی‌دکنړ په اسعدآباد کی وزیږ یدیٔ.

عصمت الدین دمحمد اسما عیل زوی دمیر محمد لمسی د امیردوست محمد خان دژوند حال خلاصة الاخبار په نامه وکیښ (دبنگال د آسیائی ټولنی خطی نسخه)

۱۸۳۹م ۱۲۵٤ق

الفنسټن ارمی او شاه شجاع دسرجان کین په مشری دسند او بولان له لاری پر قندهار راغلل (فروری۳۹) او په ۲۰د اپریل ۱۸۳۹م ۱۲۵۵ ق ئی قند هار ونیو او شاه شجاع بیا پر تخت کښینو ست (دوشنبه ۱۳ صفر ۱۲۵۵ق)

برنس د انگریز استا خی او میسن احوال لیکونکی له کابله د بتخاك پر خوا هند ته رهی سول (۲٦_اپریل)مکناټن انگلیسی‌نماینده دشاه شجاع سره په قند هار کی نوی‌معاهده وکړه‌چی شاه‌شجاع‌تش په‌نامه پادشاه وی، نور ټول اختیار به دپرنگی په لاس کی وی (۷مـی ۳۹م ۲۲ صفر ۵۵ق).

۱۸۳۹م ۲۳ جولای ۱۲۵۵ ق

د انگریـز لښکر او شاه شجاع غزنی ونیو او سردار غلام حیدر هم ونیول سو.

دهرات کلابندی لس میاشتی وه اوهرا تیانو د محمد شاه قاجارسره جنگونه کول، خو چی محمد شاه ناچار سو اوپه۱٦دځلورمی خپر۵۵ ق ئی هرات پریښو او بیرته ناکام تهران ته ولاړ.

سردار کندل خان او دده زامن په ایران کی پناهنده سول .

شاه شجاع دانگریز دنما ینده مکناټن له خوا دکابل پر تخت بیا کښینول سو او امیر دوست محمد خان بخارا ته ولاړ (۱۷اگست ۳۹م غره جمادی الاخری ۵۵ق) شاه‌شجاع ملا عبد الشکور دکابل نائب‌الحکومه او شهزاده تیمور ئی نایب السلطنه وټاکه.

دامیر دوست محمد خان دپاچهی مالی عایدات ټولـه ۲۳۹ر ۵۰۹ر ۲ کابلی روپی وی چه‌لـه ۹٤۳ر۲۲۲٦ کمپنی د روپو سره برابری وی .

رنجیت سنگه دسردار مهن‌سنگه زوی دپنجاب مها راجه په لاهورکی مړ او ښخ سو (۲۷ جون).

کاله چی دپرنگی لښکر دکرنـل ویډ په مشری دشا شجاع د زوی تیمور سره کابل ته تلل ، اپریدی په خیبر کی له دوی سره ونښتل.

سپینه دنور محمد الکوزی لـو ر دپښتو شاعره په هرات کي ژوندی وه اود هرات دکلابندی حال ئی په یوه حماسه کی منظوم کیٔ.

اخوند مصطفی هروی په کابل کی دشاه شجاع پـه غوښت د شیـخ سعدالدیـن انصاری شـرح حـال (نشاة القدس) وکیښ .

ملا عبدالاحد سلجوقی دملامحمد میرزا زوی دهرات مشهور مدرس او صوفی وفات سو (۲۵ محر م)

۱۸٤۰ م ۱۲۵٦ ق

یوسفزی او خیبر یان پرانگریزانو باندی را ولاړ سول.

دکابل په شمال کی دمیرمسجدی خان په مشری خلك ولاړ سول، او امیر دو ست محمد خان لـه بخارا څخه بیرته راغیٔ.

په ایبك کی امیر دوست محمد خان دانگر یزانو څخه مات سو، او ځان ئی په کابل کی انگر یزانو ته‌تسلیم کیٔ (۲۸ ستمبر ٤۰م).

انگر یزانو امیر دوست محمدخان دخپل ټبره سره کلکتی ته واستا وه (نومبر ٤۰م)

شا هزاده کامران دشاه محمـود سدوزی زوی دهرات حکمران هڅه ووژل سواوهرات وزیریارمحمدخان الکوزی ته پاته سو، په هرات کی د ده اقتدار له ۱۸۱۸م ۱۲۳٤ق څخـه شرو سوی و.

حاجی خان کاکړ ته دشاه شجاع له خوا دنصیر الدوله لقب ور کـړ سو،خو وروسته‌دی بندی‌هندوستان ته ولیږل سو او هوری مړ سو.

ویگنی T.VIGNE دافغا نستان

دسفر احوال مصور له لندنه په۴۷۹ مخه کی ۱۲ فصله خپور کیء.

معین الدین پیښوری دواهـق او عذارقصه په پښتو نظم کړه.

میر واعظ میر معصوم دمیرواعظ سید احمد زوی ،دخپل عصر متنفذ روحانی او شاعر او سیاسی سړی په استالف کی ژوند کاوه.

میرزا محمد ابراهیم گـو هـری هراتی شاعر او مؤلـف او خطـاط مذهب چی په ۱۳۰۰ ق کابل تـــه راغلی و پههرات کی وزیر یدی ،دی تر ۱۳۲۱ق پوری لا ژوندی و.

میر محترم حافظجی دکابل د میر واعظ د کورنۍ ددری شعر خاونـد ژوندی و.

شاهشجاع خپل زوی صفدر جنگ دقندهار په حکمرانی مقرر کیء .

۱۸۴۱ م ۱۲۵۷ ق

په ټول افغا نستان کی پرانگریزانو باندی خلک راولاړسول، اوپه ۲نومبر ۴۱م ۱۷ رمضان ئیپه کوهستان کی دانگر یزانو یوغنډ لښکر و وژل.

سردار اکبر خان اوعبدالله خان اڅکزی اونور مجاهدین په کابل کی پرانگر یزانو راولاړ سول او برنس پرنگی ئی په۲ نومبر ۴۱م مړ کیء، بیایی نودانگریزانو لوی سیاسیمشر مکناټن په ۲۳د دسمبر په کابل کی و واژه.

لوی مجاهد عبد الله خان اڅکزی په کابل کی دانگر یزانو په لمسون وواژه سو (۲۷ رمضان) عـلا مـه حبیب الله قندهاری محقـق خپـل ابتکاری کتاب مغتنم الحصول فـی علم الاصول په قندهار کیپه عربی وکیښس.

میر مسجدی خان د کـو هستان مجاهد چی په غزا کی زخمی سوی و (یاد انگریزانو په لمسون زهرور کړه سوی و) شهید سو.

(۱۱ شوال ۲۶ نومبر)

محمد بدرالرحمن د (واقعات درانی کتاب له احمدشاهه تر شاه شجاع پوری وکیښس(دکانپورچاپ) داکتاب له اردو څخه سید حسین شیرازی پـه فارسی ترجمه کیء (د برتانی موزیم اود تهـران پوهنتون خطی نسخی)

سر الکسندر برنس Burnes خپل کتاب (کابل) وکیښس چی د سکونت له ۱۸۳۶ تر ۳۸ پوری کابل بیانوی او دده تر قتل وروسته په ۱۸۴۲ له لندنه خپور سو .

پوټنجر انگلیس په پـټ ډول دکابل په شمالی سیمو کی فعالیت کاوهاو ۱۹ لکه روپیی خرڅی کړی

میر عصمت الله کشوری د بلخ دهدادی شاعر وفات سـو، دشعـر دیوان لری.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

په اولهدجنوری ۴۲مدملی مجاهدینو اوانگریزانو تر منځ معاهده وسوه چی له افغا نستانه و وزی.

له ۶ تـر ۱۳ جنوری د انگریزانو قتل عام شرو سو.

په ۶مارچ غزنی هم ملی مجاهدینو ونیو، او انـگریزان ئـی هلته تباه کړلء .

دده زوی فتح جنگ په بالا حصار دکابل خلکو شاهشجاع هم وواژه (۲ صفر ۵۸ ق ۳ اپـریـل ۴۲ م) کی پاچا سو.

وزیر اکبر خان دفتح جنگ شاه سره داطاعت عهد نامـه وکـړه او هغه دی پخپل وزارت وټاکه، مگـر فتح جنگ وروسته دلباس په تغییر جلال آباد ته و تښتیدی اود جنرال پالك سره ئی پر کابل حمله رکړه اوپه بالاحصارکی پرتخت کښیناست (۱۸ شعبان ۶ ستمبر) خـو وزیر اکبر خان بامیان او تاشقر غان تـه ولاړ.

جنـرال پالك اوناټهه دخیبـر له خوا جلال آباد تهراغلل اوپهلار کی اپریدو پردوی پهخیبر کی اور بـل کی (۱۸ اپریل تر ۱۱ ستمبر۴۲م)

انگر یزان چیپه جنگ کیوځبل سوه، نوله افغانستانهتر ۱۲ اکتوبر ۴۲ م پوری ووتل .

اود شاه شجاع ټبر همدپرنگیانو سره هند ته ولاړل (لومړی جنگ ختم سو)

جیمس اټکین سون د انـډس د لښکر جـراح خـپل کتاب (لښکر کښی پهافغانستان کی) ۸۲۴ مخـه له لندنه خپور کیء، چید ۱۸۳۹ تر ۴۰ پوری دافغا نستان دلومړیجنگ احوال دیء.

۱۸۰۳ـ۱۸۴۲ م ۱۲۱۸ـ۱۲۵۸ ق

شاه شجاع دتیمور شاه زوی په وقفو دافغا نستان پاچا و.

۱۸۳۸ـ ۴۲م ۱۲۵۴ـ ۱۲۵۸ ق

جنرال ایبټ دافغان او انگلیس د لومړی جنگ روز نامچه په لندن کی چاپ کړه ۱۸۷۸ م.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

چـارلس میسون د افغانستان او بلو چستان دسفر احوال په ۳ ټوکه کی، له لندنه چاپ کیء چیله ۱۸۲۶ تر ۱۸۳۸م پوری دده مشاهداتدی.

سر الکسندر برنس چی خپـل کتاب (کابل) په ۱۸۴۱م لیکلی و، په ۱۸۴۲م له لندنه خپور سو.

جنگی عملیات په افغانستان کی دونسنت ایر تالیف له لندنه پهدری ټوکوکی خپور سو .

احمد گل مومند شاعر او مدرس عالم دپښتو دیوان احمدی خاوند د ننگرهار په گلایی کی وزیریدی .

۱۸۴۳م ۱۲۵۹ق

دافغا نستان دشبخون روز نامچه دلیډی سیل په قلم پـه لندن کـی خپره سوه (۴۵۱ مخه) دا وقایع د ۱۸۴۱م دی.

په خیبر کی داپریدو غـزاوی د پرنگی له هغو لښکرو سره چی له افغانستان تهپه ناکامی راوتل.

امیر دوست محمد خان له هنده راوستل سو او بیاد کابل پر تخت کښینوست او نائب امین الله خان لوگری یی بالاحصار کی بندی کیء Allen دافغا نستان دسفر یاد داشتونه (۱۱) فصله په لندن کی خپاره کـړه، دی دجنرال سرولیم ناټهه سره افغانستان تـه راغلی و .

ملا غلام محمد اخـند زاده دمـلا

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد جی اخوند زاده گـډون د تیمورزوی متخلص په غلامی کوهستانی (متوفا ۲۰ رجب۱۳۰٦ ق) دافغان اوانگر یز دلوړی جگړی (جنگنامه) په دری نظم کړه .

ملاجمعه بارکزی قندهاری دپښتو دیوان خاوند شاعر په قندهار کـی وفات سو .

جنید الله حاذق بن صوفی اسلام هروی شاعرددیوان خاوند اودیوسف زلیخا د مثنوی ناظم پـه قند هـار کی وفاتسو .

۱۸٤٤ م ۱۲٦۰ ق

شاه زمان دتیمور شــاه زوی د افغانستان ړوند او مخلوع پاچا په سر هندکی وفات او ښخ سو .

حمید کشمیری مولوی حمید الله (متوفا ۱۲٦٤) فارسی مثنوی اکبر نامه دافغان او انگریز دلوړی جنگ پراحوال باندی منظومه کړه .

میرزا محمود سالك بالاحصاری دفارسی دیوان خاوند ژوندیو .

امیر عبدالرحمن خان په کابل کی وزیږیدی .

د افغانستان د جنگړنو پرحــال (ظفر نــامه کابل) منظومه سوه. د شاعر نوم ندی معلوم (د بـرتـش موزیم خطی نسخه) .

قاسم علی خان دمحار بـه کابل کتاب پهنامه نهزره بیتهفارسیمثنوی په هند کی منظوم کیء (دآگری چاپ ۱۲۷۲ ق) .

۱۸٤٤ م ۱۲٦۰ ق حدود

محمدجی آخوندزاده گدون دپښتو شاعر اوفقیه دشرح الوقا یه شارح ژوندی ؤ .

محمد سلیمان خان دموسی بریخزوی (متخلص په اسد) دپ تاریخ (نقش سلیمانی) په هند وکیښ .

قاضی عبدالرحمنخان علوم بار دقاضی محمد سعید قندهاری قاضی القضات و .

۱۸٤٥ م ۱۲٦۱-۱۲٦۲ ق

علامه حبیب الله قندهاری م خپل لـوی کتاب ریاض المهند تالیف کیء (خطی) چی درياض تو لــړ علو مو مجمو عه ده او روضی لری :

۱- دصوری اقلیدس د هـند ترجمه اود ثاوذو سیوس د اکر مانا لاوس داکـر شرح ۲۹ ذی

(۲) علم حساب له صحاح بیاتر جبرو مقابلی پوری .

(۳) عـلم هندسه : مساحـ تکسیردوائر استخراج مقادیر جی واظلال اود مثلثاتو مسایل او ن

(٤) علم الا بصار او مناظر او م اوعلم الانعکاس او احـکام ابـ

(۵) علم هیئت: افلاك ، مـرا اورصدی آلات اود ابعاد اواجر معرفت.

(٦)دموا مرات زیج و تقویم

میر اشرف علی پهبمبئی کیا تاریخ افغا نستان چاپ کیء چ افــغا ناوانگلیس دلــو مړی ج وقایع لری (۳۳۱ مخه)

دلیل خــان محمد زی دنــو ب دکندی او سیدو نکی دپښتو خ شاعر وزیر یدی (وفاتئی ۱۹٤۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸٤٦ م ۱۲٦۲ ق

علامه حبیب الله قـند هـاری د قیدالحیثیة پـه انتقادی شرح کـی مرآةالحق په قندهار کیتالیف کی (خطی) موهن لال کشمیر ی دامیـر دوستمحمدخان دژوند کتاب ۲ټوکه پهانگریزی لهلندنه خپور کیء . چی دافغانستان مهم معلومات لری .

مازوخان او صاحبزاده جانان په ننگاب کی یاغی سول، خــو ســردار شیرعلی خان دلښکرو سره پر ورغی اوجانانیی وواژه اودوی یی ایل کړه.

۱۸٤٦ م ۱۲٦۳ ق

نواب محمد زمان خان پـه کابل کی مړ او په عاشقان وعارفان کی ښخ سو .

وزیر اکبرخان پهجلال آبادکی ۳۱ کلن وفات اوبه مزار شریف کـی ښخسو. پرځایی سردار غلامحیدر خان ولیعهدسو (ولادتیی۱۲۳۲ق).

منشی عبدالکریم دمحاربه کابل و قندهار کتاب وکیښ (دلکهنو چاپ ۱۲٦٤ ق) .

له پرنگی سره دپنجتار دمخدری دپښتنو غزا .

په کابل کی سخته وبا راغله .

ماما خیلو بغاوت وکی او وزیـر اکبرخان ددوی سرکوبلو ته ولاړ .

سردار شیر علی خان دغلام حیدر خان پرځای دغزنی حکمران سو .

دلغمان غلجی دمحمد شاه خـان بابکر خیل پهمشریاغی سول، خو امیر دوست محمد خان پخپله ورغی او دوییی دنورستان غرو ته ترشا کړه .

محقق قندهاری علامه حبیب الله بن مولوی فیض الله موسی خیل په قندهار کی وفاتاوښخ سو، عمریی ۵۲ کلنؤ ، دی عربی -فارسی- پښتو لویمؤلف اودمعقولو اومنقولوعلومو استادو. دمغتنم الحصول فـی علم الاصول او ریـاض المهند سین او پښتو منهاج العـا بدیـن مؤلـف (رمضان) .

دوزیر ستان پر گمبتی انگریزی کیمپ باندی احمد زو حمله وکړه او ملك سوهان خان دپرنگی ملگری کوله .

نایب محمد حسن دبلوڅو دقلات سیاسی او ادبی سړی چی فارسی اوبلوڅی دیوان اشعار همlری، خپل فارسی اول دیوان یی بشپړ کی . (متوفا ۱۲۷۰ ق) .

۱۸٤۷ م ۱۲٦٤ ق

محجوبه دسکندر خان هروی لور دفــار سی شاعره پــه هرات کـی ژوندیوه .

قاضی غلام محمدهوتك قندهاری عالم ارشاد الحق په قندهار کی په عربی وکیښ (۱٤ جمادی الثــانیه پنجشنبه) .

قاضی غلاممحمد قندهاریدخپل کتاب تنزیــه الخلفاء عــن مطا عــن الاعداء پهعربی په قندهارکیتالیف کی (یکشنبه ۷ ربیع الثانی) .

منشی عبدالکریم علوی خپل کتاب (تاریخ احمد یــا واقعات درانی) د امام الدین حسینی دتاریخ حسینی څخه اقتباس کــی (دهــند چــاپ ۱۲٦٦ ق) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

برن هارډ ډورن دپتر سبرگ د اکاډمۍ غړی دپښتو منتخبات (کرستو ماتهی) په هغه ښار کې چاپ کړه .

۱۸۴۸ م ۱۲۶۵ ق

سردار محمد اکرم خان بیاد هندو کش شمالي ولایات په مرکز پوری ونښلول .

دا ملا عبدالقیوم دمحمد نبي زوی دخلم صوفي شاعر دمجمع الاشعار قیامت نامه– او فارسي او ترکي دیوان خاوند شاعر وزیږیدی .

محمد کلان خان امین الوجوهات عضد الدوله دمحمد عالم خان پوپلزي زوی وفات اوپه‌غزني کې دخپل نیکه وکیل الدوله عبدالله خان دقبرسره ښخ سو .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۵ ق

امیر دوست محمدخان دپرنگیانو په مقابل کې اټک ته ولاړ، خو چتر سنگه اوشیر سنگه‌ماته وکړه، او امیر دوست محمد خان له‌سلطان محمد خان او پیر محمد خان اوسید محمدخان خپلو ورونو سره کابل‌ته راغی او انگریزانو تر پېښوره ونیول .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۶ ق

په شمالي ولایاتو کې د میرانو بغاوت اود سردار محمد اکرم خان مرگ ۳۳ کلن په مزار شریف کې، او برځای ئې دسردار محمد افضل خان‌مقرری (ولادت‌یې ۱۲۳۳ ق) .

قاضي غلام قادر د قاضي حسن پېښوري زوی‌په پېښورکي دسردار سلطان محمد خان سره ؤ .

میر محمد امین دقلیچ علي بیگ زوی دتاشقرغان‌والي دفارسي‌شعري دیوان خاوند دامو سره وفات سو .

۱۸۵۰ م ۱۲۶۷ ق

ظهیر الدوله وزیر یار محمدخان دهرات حکمران دلاش په رباط میر کې وفات اوپه هرات کې ښخ سو. (دشعبان سلخ) زوی ئې سعید محمد خان پرځای کښېنوست .

مشهور عالم اود سراج الاخبار افغانستان مؤسس مولوي‌عبدالروف په قندهارکي وزیږید (صفر ۶۷ق).

دسوات اخوند عبدالغفور صاحب دپښتنو لویه جرگه جوړه کړه اود ستهانی سید اکبرشاه یې په‌شرعي امارت وټاکه، پخپله دی شیخ‌الاسلام سو .

دکوهاټ داپریدو او بنگښوغزاوې له‌پرنگیانو سره .

مولانا زین العابدین پېښوری چې په حساب، ریاضي، نجوم کی‌استاد اود استخراجات جبر یه مؤلف و ژوندی و .

دبهادر خیلو ختکو غزاله پرنگي سره .

منشي عبدالکریم د محاربه کابل وقندهار کتاب دکانپور په مصطفایي مطبع کې چاپ کړی .

۱۸۵۱ م ۱۲۶۸ ق

له لندن نه‌د (خوان مصر) په نامه یوکتاب خپور سو، چې یو فصل یې دافغانستان او سند. پر احوال دی‌او دلومړی جنگ انگلیسي سیاست غندي .

میر عبدالرحمن د افغانستان مشهور خطاط په هرات کې وفات او د سید عبدالله په گنبده کې ښخ سو .

له‌پرنگیانو سره د مومندوغزا او دمیچني لومړی جنگ .

سردار شیر علي خان دکلات غلجي ایل کړه .

۱۸۵۲ م ۱۲۶۹ ق

سردار محمد افضل خان دتخته پل ښار دبلخ په ولایت کې جوړکړ .

د مومندو سره د پرنگي دوهمه د میچني جگړه او هم د پرانگ غار غزا .

د امیر دوست محمد خان او سردار کهندل خان یوله‌بله‌مخالفت دکلات پر کلا او د نواب جبار خان په بو گانبي د دوی روغه .

په مله کنه کي د پرنگي سره دراني زو غزا .

د بهادر خیلو ختکو د و همه غزا له پرنگي سره او د سپری جنگ

میر محمد نبي اختر بدخشي د شعر ددیوان‌خاوندا‌و دحدایق‌الحقایق اوهشت بهشت مؤلف په‌رستاق‌کی وفات سو .

فیض‌الله قریشي د تر بیلی او سیدونکي د پښتو لیکوال او شاعر خپل گنج سعادت نظم‌کړ‌ی چی‌دغه عصر ښه تاریخي معلومات لري .

میر احمد اظهر مجددي د هفت مجلس او مناقب الطاهر ین مولف او ددیوان خاوند شا عر وفات سو (ولادت یی ۱۲۰۶ ق) .

۱۸۵۳ م ۱۲۷۰ ق

دغلجو شورش په کلات کي .

د بلخ د ولایت د دار الامان خلیفه میرزا امان معروف صوفي ۸۴ کلن وفات سو .

دپرنگي او مو مند و معاهده نمبر ۱۵،۷۸ نومبر ۵۳ م .

محمد رسول شهید مار ملي بلخي شاعر ددیوان خاوند ژوندی و .

سردار فتح‌محمدخان دوزیراکبرخان زوی د کلات حکمران او جنرال فرامرز خان یې دلښکر مشر مقرر سول .

د کوهاټ د غانبي غزا وې له پرنگیانو سره . دبوری غزا له ۱۵ نومبر۵۳ څخه‌تر ۱۴جنوری۵۴م پوری .

نواب جبار خان د سردار پاینده خان زوی ۷۳ کلن وفات او دکابل په عاشقان وعارفان کې ښخ سو . (ولادت ۱۱۹۷ ق) .

دسلیمان بن خوا جه ابرا هیم قبلان حسیني نقشبندی قندهار زی دینابیع المودة د مؤلف وفات په استا نبول کې . (ولادت ئې ۱۲۲۰ ق)

استاد عبد العلي هروی د میرزا باقر کابلي زوی د هرات مصوّر ژوندی و .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۰ ق

د مهدی بن اسماعیل موسوی هروی امامي فقیه او اصولي وفات او په مشهد کي ښخیدل .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۱ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرار کهندل خان د قند هار حکمران ٦۳ کلن پسله ۲٦ کالو حکومته په سه شنبه ۷ ذی حجه په قندهار کی مړ سو (ولادت یی ۱۲۰۸ ق)

پرنگیانو پر مومندو حمله وکړه (اگسټ) او د پنډ یالی د مومندو سره تر ۱۸٦۰ م پوری وجنگیدل .

میر محب بیگ هزاره دیکه او لنگ اوسیدونکی یاغی سو ، خو سردار محمد اسلمخان دی بیرته کښېناوه.

سردار مهردل خان مشرقی ۵۹ کلن په قند هار کی وفات او ښخ سو جمعه ۲۷ جمادی الاخری (ولادت ئی محرم ۱۲۱۲ ق)

حاجی دوست محمد قند هاری د ملا علی اخوند یوسفزی زوی د بنون د دامان مشهور نقشبندی عارف ژوندی و ، او دده د مناقبو کتاب معزالدین د عبدالکریم زوی تألیف کیء (خطی) .

میرزا حنان بارکزی شاعر په قند هار کی خپل پښتو دیوان ترکیب کیء .

۱۸۵۵ م ۱۲۷۲ م

سردار غلام حیدر خان دامیر دوست محمد خان له خوا په پیښور کې د مودت معاهده له سر جان لارنس د پنجاب له کمشنر سره په ۳۰ دمارچ ۱۸۵۵ م امضا کړه او له انگریزی هنده سره روابط قائم سول .

په قندهار کی خانه جنگی وه خو امیر دوست محمد خان قندهار ونیوی او خپل زوی سردار غلام حیدر خان ته یی وسپاره .

شهزا ده محمد یوسف د ملك قاسم زوی د فیروز الدین لمسی د عیسی خان بر درانی په مرسته هرات ونیوی او سعید محمد خان الکوزی ئی مړ کیء ، خو په آخرکی محمد یوسف هموژل سو او هرات پر دو ته پاته سو .

مولوی محمد حسن او محمد عثمان د هرات قاضیان او شیخ مرتضی د شهزاده محمد یوسف وکیل و .

امیر دوست محمدخان پهقند هار کې قاضی محمد سعید خان علوم بار کزی قاضی القضات وټاکه .

د کوهاټ د اکا خیلو سره د پرنگیانو جنگونه تر ۱۱ جنوری ۵٦م پوری جاری و .

۱۸۵٦ م ۱۲۷۳ ق

د ناصر الدین شاه قاجار لښکرو هرات ونیو ، خو سردار سلطان احمد خان د هرات حکمران سو ، او د ایران لښکر ولاړل .

راورټی انگریز مستشرق او لښکر مشر د پښتو گرامر په انگریزی ژبه په کلکته کیچاپ کیء .

د امیر دوست محمد خان عسکر ۱٦ غنډه پیاده ۳ غنډه سپاره د توپخانی سره گرده ۷۰۰ ر ۱۳ منظم عسکر او ۸۱ توپه وو .

امیر دوست محمد خان قند هار سردار غلام حیدر خان ولیعهد ته وسپاره او پخپله کابل ته ولاړ .

۱۸۵۷ م ۱۲۷۳ ق

علی قلی میرزا د فتح علی شاه

قاجار لمسی (اعتضادالدوله متوفی ۱۲٦۸ ق) خپل کتاب (تاریخ وقایع وسوانح افغانستان) په تهران کی چاپ کیء . چی د احمد شاه بابا له وخته احوال لری .

په جمرود کی دامیردوست محمد خان او سر جان لارنس ترمنځ د دوستی او امداد معاهده ۲٦ جنوری ۵۷ م ۲۹ جمادی الاولی ۷۳ ق .

قاجاری لښکرو هرات تخلیهکیء ۲۷ جولائی ۵۷ م .

میجر لمسډون د انگریزانو له خوا په قند هار کی سیاسی مبصر مقرر سو .

د پاریس په معاهده کی انگریزانو ته وویل سوه چی د ایران او افغنستان په شخړ وکی منځگړی سی .

مولوی غلام جیلانی د پیښور محقق عالم کابل ته راغی .

د ستهانی سیداکبر شاه دسوات د پښتنو امیر وفات سو (۱۱ مې ۵۷ م) پهسوات کی نفاق ولویدی.

سید مبارکشاه په نارنجی کی په ۱۸ جولای ۵۷م له انگریزانوسره غزا وکړه .

کله چی امیر دوست محمد خان د هند دوایسرای تر ملا قات وروستهجمرودته راغی، کوکیخیلود پرنگیانو پر لښکرو په خیبر کی حمله وکړه او د هغو مشر افسرئی مړ کیء .

۱۸۵۷ م ۱۲۷٤ ق

د لمسډون سیاسی ډله په افغانستان کی وه ، ددی ډلی رویداد دډاکټر بیلیو په قلم په ۱۸٦۲ م په لندنه چاپ سو .

۱۸۵۸ م ۱۲۷٤ ق

سردار سلطان احمد خان په هرات کی حکمران سو . سردار غلام حیدر خان ولیعهد په کابل کی په جمعه ۲۱ ذیقعده ۷٤ ق نه دیرش کلن مړ سو (ولادت ۱۲۳۵ ق) .

روسی استاځی خانیکوف هرات ته راغی .

له پرنگی سره د پنجتار په چنگلی کی د پښتنو غزا (اپریل ۵۸ م)

نائب امین الله خان لوگری دامیر دوست محمد خان په محبس کیپه کابل کی مړسو .

۱۸۵۹ م ۱۲۷۵ ق

مراد خان اتالیق د قطغن میر، وښمړ ریدی، خو سردار محمد افضل خان دی مات کیء او کولاب ته وتښتیدی .

جرنیل شیر محمد خان (کلیول انگلیس چی په ۱۲٤۹ ق کال د قندهار پهجنگ کی زخمی اومسلمان سوی و) په تخته پل کی عسکری قوماندان وهلته مړسو .

سردار رحمدل خان ٦٤ کلن وفات اود نجف په وادی السلام کی ښخ سو (رجب) دده ولادت ۱۲۱۱ ق.

۱۸۵۹ م ۱۲۷٦ ق

دکورم دخلکو غزا لهپرنگی سره (۲۰ دسمبر) .

سردار عبدالرحمن خان شمالی ولایات سرهسم کړل. او کله چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر مظفر خان دبخارا پاچا تر آمو راتیر اوچارجوی ته راغی، نوسردار محمد افضل خان او افغانی مشرانو دی بیرته دآمو خواته وشاړه .

له پرنگی سره په میدانی غره کی دمسیدو او خټکو غزا .

پر وزیرستان باندی دسر نیول چمبر لین دلښکرو حملی‌تر ۱۸۶۰ م پوری .

۱۸۶۰ م ۱۲۷۷ ق

د تیرا دتورغره پښتنوله ۱۸۵۸م څخه بیاتردی کاله پوری دپرنگی له لښکرو سره جنگونه کړل .

سردار محمد شریف خان دفراه او پشت رود حکمران غور ته ولاړ، اود تایمنو سردار عبدالغفور خان‌یی ایل کی.

۱۸۶۱ م ۱۲۷۸ ق

سردار محمد اعظم خان د قطغن حکمران دهغه ځای اداره سردار عبدالغیاث خان دنواب جبار خان زوی ته‌وسپارله اوپخپله له‌خان‌آباده کابل ته راغی .

دسردار سلطان احمد خان زامن له‌هرات‌ه‌راغلل‌اوسردار میرافضل‌خان یی په فراه کی حکمران کی . مگرامیر دوست محمد خان دمیانی‌په میاشت ورغی او هغه بناریی ونیوی .

سردار عبدالرحمن خان دقطغن حکمران سو .

په کابل وباگډه سوه او سردار پیر محمدخان ۶۴کلن ۲۲ دربیع‌الاول وفات سو . دغسی هم سردار سلطان محمد خان ۶۸ کلن په پنجشنبه ۱۸ ربیع الثانی په کابل کی وفات سو .

د دوړو پښتنو غزا له پرنکی سره .

دپېښور مشهور عالم صاحبزاده غلام جیلانی وفات سو (چهار شنبه ۹ شوال) .

۱۸۶۲ م ۱۲۷۹ ق

دفراه تر نیولو وروسته امیر دوست محمد خان دهرات نیولو ته لښکر بوت، او سردار سلطان احمد خان اود هغه زامن‌یی په هرات کی محاصره کړل. (۱۰ صفر) .

دسردار سلطان احمد خان مایند چی دامیر دوست محمد خان لور وه دهرات په کلابندی کی مړه سوه .

میرزا رضا هروی مصور اونقاش دامیر دوست محمد خان او سلطان احمد خان دجنگ تصویر په هرات کی وکیښ (دهرات موزیم) .

ملاصفی الله خټك د مسری باندی اوسیدونکی په پښتو مخزن الاسرار اوبدرمنیر اوپه فارسی نظم الدررفی سالك‌السیر وکښل .

سیف الدین حسینی دانشأ کتاب په کابل کی تالیف کی .

دکتر بلیو دهغی ډلی دسفر ورځ لیك له لنډ نه په ۱۱ فصلود ۸ تصویرو سره خپور کیٔ، چی په ۱۸۵۶ م د لومسډون په مشری افغانستان اوقندهار ته راغلل او تر ۱۸۵۸ م هلته‌و اود افغانستان ښه معلومات لری دکتاب نوم: (په افغانستان کی دیوه سیاسی وفد ورځ لیك) .

ډیویس دپنجاب‌دحکومت سکرټر دافغانستان پرتجارت‌باندی‌یومفصل راپورټ چاپ کیٔ (جولای) چی د لکهنود نولکشور په‌مطبعه کی‌په‌اردو هم چاپ سو ۱۸۷۱ م .

ډیویس انگریز دافغانستان اوهند دتجارت په‌راپورکی(۱ جولایی ۶۲) دافغانستان ټول واردات له‌هنده ۳۱۸،۳۸۳ پونډه او صادرات یی ۳۰۳،۵۳۵ پونډه او گرده تجارت‌یی ۶۲۱،۹۱۸ پونډه ښوولی‌دی .

۱۸۶۳ م ۱۲۷۹ ق

سردار سلطان احمد خان دهرات حکمران په رمضان ۱۲۷۹ ق ۶ د اپریل ۶۳م دهرات په محاصره کی مړسو اوزوی‌یی شهنوازخان پرځای ودریدی .

امیر دوست محمد خان په ۸ ذیحجه ۷۹ق۲۷می۶۳م هرات ونیو، اوهلته په ۲۱ دذیحجی ۷۹ق۹ جون ۶۳م مړ او ښخ سو او امیرشیرعلی خان‌یی پرځای امیر سو .

سلطان محمد خان دسعادت خان مومندزوی دانگریزانو سره‌وجنگیدی خود امیر شیرعلی خان لښکرو دی باجوړ ته وشاړه .

سیدجمال‌الدین‌افغانی په‌افغانی‌دربار کی‌داصلاح اوتجددحرکت شروع‌کیٔ

استاد ابراهیم په هرات کی د امیر شهنواز خان لپاره یو لوی‌توپ جوړ کیٔ .

دسوابی په‌توپی کی‌دملك عیسی‌خان حدون او مولوی عبدالله په مشری له انگریزانو سره د پښتنو غزا. دقتل گړلوی جنگونه تر سوات او باجوړ پوری .

له پرنگی‌سره دسورکاوی‌اوامبیلی دپښتنو غزاوی (د اکتوبر ۶۳م)

۱۸۶۳ م ۱۲۸۰ ق

د سوات د اخوند عبدالغفور او مولوی عبد لله مجاهد په مشری د امبیلی په کوتل کی دانگریزانو (۷) زرو لښکرو سره جهاد ، چی ۹۰۸ تنه پرنگیان مړه اودری زره تنه پښتانه شهیدان سول .

دنومبرپه ۱۸ ورځ دقتل گړجهادد ۱۵ زرو تنوغازیانولخوادپرنگی سره شروسوراوتر۱۵دسمبرپوری‌جاری‌و.

شرو سو

امیر شیرعلی خان خپل څورلس کلن زوی یعقوب‌خان دهرات‌حکمران اوجنرال فرا مرزخان‌یی لښکرمشر مقررکیٔ . قاضی عبدالسلام خان‌یی دهرات قاضی او ملاشاه محمدیی مفتی او میرزا غلام صدیق‌یی سر دفتری مقرر کیٔ اود قندهارله لاری کابل ته راغی .

حاجی عبدالرازق دمولانا عبدالخالق اندړ زوی دغزنی دپای لوچ په کلی کی وزیږیدی (۱۶صفر) .

میرزا احمدخان کابلی مستوفی اود شعر ددیوان خاوند وفات سو .

په خان‌آباد کی‌دسردار محمداعظم خان دفوجونو یاغی توب پر سردار عبدالرحمن‌خان باندی‌اوددوی‌ارامول. میراتالیق په قطغن‌کی ولاړسو، خو سردار عبدالرحمن بیر ته پرځای کښیناوه اومالیات یی ځنی‌واخیستل.

دسوات د اخوند میان عبدالغفور او انگریزانو روغه اود اخوند تگ سیدو شریف ته (۲۷ دسمبر) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۶٤ م ۱۲۸۱ ق

دامیر شیر علی خان سره د دەد وروڼو کورنی جنګونه .

دباجګاه په جنګ کی محمد افضل خان مات او ګرفتار سو او سردار عبد لرحمن بخارانه وتښتید .

جلالی دیوسف مسکین زوی دقادس د ده ګزك او سیدونکی دسیاه موی او جلالی دقصی هیرو وزیږ یدی .

پر مومندو دپرنګی حمله اودمیچنی خلورمه غزا .

۱۸٦٥ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیرعلی خان په کابل کی دوه زره تنه لو یی جرګی ته راوغوښته چی ده ته دده دوروڼو د اختلاف په باب کی مشوره ورکړی تردی لویی جرګی وروسته امیر د خپلو وروڼو جنګ ته متوجه سو.

دامیر شیر علی خان او سر دار محمدامین خان دکجباز جنګ ، اود محمد امین او محمد علی یوله بلـه سره وژل ۱۰ محرم ۸۲ق .

امیر شیر علی خان دخپل ورور او زوی پـه مرګ غم جن سـو او قندهارتەولاړ، اودښمارئی ونیوئ .

میرزا محمد محسن دبیر دمیر زا علیخان زوی ددربار منشی اوشاعر په‌کابل کی‌وفات‌سو(ولادت ۱۲۲۷ق)

مراد علـی کاموی د عبدالرحمن زوی پښتو تفسیر یسیر وکیښ .

۱۸٦٦ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیر علی خان شمالی ولایات ونیول اوله تاشقرغانه تخته پل ته ولاړ، بیاو کابل ته راغی .

سردار عبدالرحمن خان چی‌بخارا ته تللی‌و، بیرته راغی اود بلخ‌ولایت یی ونیو او بیا پر کابل راغی، امیر شیر علی خان له‌قندهاره راووت او دوردکو په سید آباد کـی د امیر شیر علی خان اوسردار عبدالرحمن جنګ وسو، خو امیر شیر علی خان مات سو او قندهار ته ولاړ.

۱۸٦٦م ۱۲۸۳ق

امیر محمد افضل خان دکابل‌امیر سو او امیر شیرعلی خان قندهارته ولاړ .

مستوره غوری حورالنساء دمیر سید اعظم لور (بی‌بی سپیده پوش) دفارسی د یـوان تـحفة العاشقین خاونده دغور دپرچمن او سیدونکی شاعره وفـات سـوه (ولادت یـی ۱۲٤۸ ق) .

میرزا عبدالواسع‌طبیب‌دلعل‌محمد عاجز زوی دشعر دديوان خاوندوفات سو (ولادت‌یی ۱۲۰۸ ق)

امیر شیر علی خان لـه قندهاره راووت چی کابل ونیسی، مګرسردار عبدالرحمن خان دی په کلات‌کی‌مات کیء .

سردار فیض محمد خـان دامیر دوست محمد خان زوی په بلخ کی ونښوریدی او امیر شیر علی خـان دهرات او میمنی له‌لاری بلخ‌ته‌ولاړ اوسره ملګری سوه .

د سـردار احمـد خـان د امـیر دوست محمد خان دزوی په امر دده دشعارو دیوان په باغ کـی ترتیب او وکیښ سو (۲۷ شعبان) (دکابل خطی کتابخانه) .

سردار عبدالرحمن‌خان دخپل پلار امیر محمد افضل‌خان لخوا وګومارل سو چی دامیر شیر علـی خان او سردار فیض محمد خان مقابلی تـه ولاړ سی .

د دواړو خواو لښکر د پنجشیر په بازارك کی سره ونښتل، په دی جنګ کی سردار فیض محمد خان دتوپ په ګولی ووژل سو او امیر شیرعلی خان بیرته بلخ ته ولاړ .

امیر محمد افضل خان ٥٤ کلن په جمادی الثانیه ۸٤ق په کابل کی مړ اونښخ سو او پرځای یـی امیر محمداعظم‌خان پادشاه‌سو. (دافضل ولادت ۱۲۳۰ ق) .

میر سعدالدین د سعدالله زوی دتنګبی سیدان دديوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت‌ئی ۱۱۹۸ ق) .

سید جعفر رستاقی د عبدالصمد زوی دګلشن عشق او چـمن عشق ناظم وفات سو .

سردار عبدالرحمن خان بلخ تـه ولاړ او امیر شیر علی خان له‌هغه ځایه ووت اوهرات ته ولاړ .

سردار عبدالرحمن خان شبر غان میرحکیم خان تـه وسپاره اود هغه لوړیی وکړه .

حیات خان دپښتنو تاریخ حیات افغانی په اردو پـه لاهور کی چاپ کیء .

ملامحمد یعقوب فراهی د فارسی او پښتو مقتدر شاعر او عالم په‌فراه کی وزیږیدی .

۱۸٦۸ م ۱۲۸٥ ق

د امیر محمداعظم‌خان سره دامـیر شیرعلی خان جنګونه اوپه شش ګاو او زنه خان کـی دامیر محمد اعظم خان ماته او دده او عبدالرحمن‌خان تښتنه ایران او روس ته .

د شوال پـه میاشت کـی امیر شیرعلی خان‌بیا کابل ونیو اوپادشاه سو اودهندویسراد ۲ نومبر ۱۸٦۸ م په مکتوب دده سلطنت ومانه .

ډګټر ډبلیو ټیو انګریزی افغان پوهاند دپښتو ګرامر په انګر یزی په لاهورکی چاپ کیء .

منصور غزنوی دمحمودخان مومند شالیجی زوی دفارسی لیکوال او شاعر په غزنی که وفات‌سو (ولادت ئی ۱۲۲۰ ق) .

بهاول خان دبنادی خـان زوی د بنون دسیمو او سیدونکی جنګنامه زیتون په پښتو منظومه کړه .

۱۸٦۹ م ۱۲۸٥ ق

انګریزانو دوو لس لکه روپی او دوولس زره توپك امیرشیرعلی‌خان ته ورکړه .

امیر شیر علی خان دهند دویسرا‌په بلنه دانبالی سفر هندته وکیء اوپه رسمیت ومنل‌سو، مګر دده ولیعهد عبدالله جان یی ونه مانه .

د روس او انـګریـز مـذاکـره دافغانستان دشمالی سر حداتو د ټاکنی لپاره شرو سوه .

پر انمانخیلو او مومندو پښتنود پرنـګی حملی او دمیچنی شپږمـه غـزا .

امیر محمد اعظم خان دفرار پـه حال‌کی پخوس کلی وفات اود

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر پښتو کتابونه وکښل :
بایزید بسطامی په مزار کی ښخ سو (ولادت ئی ۱۲۳۶ق)

۱۸۶۹م ۱۲۸۶ق

له پرنګی سره دکابل خیلو وزیرو غزا.

سردار فتح محمد خان د هـرات حکمران سو او سردار محمداسماعیل خان دسردار محمد امین خان زوی په چند اول کی یاغی سو، خو دی ونیول سو او هند ته فرار سو.

دامیر شیر علی خان له خواسردار شیر علی خان قند هاری دقند هار حکمران سو .

امیر شیر علی خان دنوی کـا بل شیر پور په جوړولو دناظر حسین علیخان تر کتنی لاندی پیل وکیء .

۱۸۷۰م ۱۲۸۷ق

سردار محمد یعقوب خـان پـه قندهار کی یاغی سو او هرات یی ونیو، دهرات حاکم سردار فتح محمد خان او سردار محمد عزیز خان په جنګ کی مړه سول .

امیر شیرعلی خان په افغانستان کی دنوی مدنیت پـه خپرولو پیل وکیء .

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دجمعی پهشپه ۲۷ ربیع الاول وواژه سو .

دافغانستان لومړی کابینه د سید نور محمد شاه قندهاری صدراعظم پهمشری جوړه سوه چی دغه وزیران یی درلودل :

(۱) سید نورمحمد شاه قندهاری دپښین دسید سلیمان شاه زوی لوی حال کی پښتونس کلن وفات او د ژول مختار (صدراعظم) .

(۲) میرزا حبیب الله خان وردګ لوی ملك (مستوفی الممالك = وزیر مالیه) .

(۳) ارسلا خان جبار خیل لـوی مینی دباندی (وزیر خارجه) .

(٤) عصمت الله خان دعزیز خان غلجی زوی لوی مینی دغرو (حشمت الملك وزیر کوهستانات) .

(٥) میرزا محمد حسن خان لوی کښل (دبیر الملك = سر منشـی حضور).

(٦) حسین علی خـان پنجشیر ی تولمشر (سپه سالار)

(۷) احمد علی خان چغتائی لوی ټولو ل (معیر الملك = وزیر خزانه)

شیخ محمد اکرم افغانـی چـی د خیبر له اپریدو څخه و، او په شام اومصر کی دعلمی شهرت در لود او مشهور مدرس و، په قاهره کـی وفات سو (ربیع الثانی).

شاه عبد الباقی مجد دی د شـاه صفی الله مجد دی زوی د کابـل د مجدد یانو نیکه په کابل کی ۹٤کلن وفات او ښخ سو (سـه شنبه ۲۱ ربیع الاول) دشعر دیوان ئی درلود او متخلص په باقی و.

میر زا محمد اسما عیل د پېښور دحکومت سر محرر تسهیل القـواعد افغانی- نصاب افغانی- قواعدافغانی ولیکل.

مولوی احمد دنواز خان اخونـد زاده زوی دپېښور دتنګی عیسی خیل

شاعر پښتو کتابونه وکښل :

آدم درخانی- توتی نامه- قصهٔجمجمه او نور.

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

د افغا نستان لـومړی اخـبار شمس النهار پـه کابل کـی دمرزا عبدالعلی په اهتمام خپور سو .

سید نوار محمد شاه صدراعظم دپالـك انګریـز سره د سیستان د سرحداتـو او اوبـو دویشلو لپاره هلته ولاړ، او بیایی دمذاکراتو لپاره تهران ته هم سفر وکیء اود بمبئی لهلاری کابل ته راغی .

امیر شیر علی خان یومنظم لښکر جوړ کیء چی شمیرئی ۵۲ زرو ته رسیدیء .

شیخ الاسلام ملاخدا بخش دملا محمد قاسم زوی (عـط) شاعر اود شرح کلمه طیبه لیکونکی په هرات کی وفات سو .

صوفی محمد رسول ساکـزی د قندهار مشهو ر عالم او نقشبند ی مقتدا ۵۵ کلن وفات سو (دوشنبه ۱۳ ذیحجه) .

سید خان شبرغانی دقاضی سید نعمان زوی نستعلیق لیکونکی خطاط او شاعر اذنب تخلص ژوندیو .

ولی طواف دمحمد علی کابـلی زوی ناخوانه شاعر پـه کابل کـی ژوندی و .

سردار محمد یعقوب خان لههراته دامیر شیرعلی خان حضور ته راغی او معافی یی وغوښته او بیر تههرات ته مقرر سو .

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

محمد زردار خان ناغر افغان په هندکی صولت افغانی دپښتنوتاریخ په اردو وکیښ. (دنو لکشور طبع ۱۲۸۹ ق) .

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق

سردار محمد یعقوب خان کابل ته راغیء او بندی سو او سردار محمد ایوبخان په هرات کی دپلار مخالف سو .

سردار حبیب الله خان دسردار عبدالرحمن خان زوی پـه سمرقند کی پـه دوشبه ۲۵ د ربیع الثانـی وزیږید .

دانګریز دولت او روسانو ترمنځ دګر ینویل او ګورچا کوف معاهده وسوه چی افغانستان د روسانو د نفوذ دسیمی څخه وتلی دی .

دکابل په بالاحصار کـی دپـلو لښکرو دمشق دقواعدو کتاب ۳۸۲ مخه مصور دقاضی عبدالقادر لهخوا چـاپ سو چـی بـولی یـی پښتو دی .

دامیر شیرعلی خان منظم عسکر ۵۱٫۹۹۰ تنه او غیر منظم ۲٤٫۰۰۰ تنهوو چـی ٤۰ زره ټوپك او ۳۶۹ توپونه یی درلوده .

برهان الدین لاغر دمیر یو سف علی بدخشی زوی دجامجم او دیوان اشعار ناظم ژوندیو .

نعمت الله محوی دمیمنی شاعـر او احمد قلی بن سکندر هروی دآتش نشان دتذکری مولف ژوندی وو .

پر شمالی وزیرستان دپرنګی حمله اود کجوری لـوی جنګ اود بادی فقیر شهادت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق حدود

قاضی عبدالرحمن خانملا دقاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی درفیصل التفرقه‌بین الضال‌والناجیه) رسالې‌وکښلې (دکابل‌خطی کتابخانه)

۱۸۷۳ م ۱۲۹۰ ق

نائب محمد علم خان د ترکستان نائب الحکومه دامیر شیرعلی خان په امر میمنه ونیوله .

روسانو خیوا فتح کړه .

سید نور محمد شاه صدراعظم دشملې په کنفرانس کې شامل‌سو.

د امیر شیر علی خان په فرمان (رمضان ۱۲۹۰ ق) عصمت‌الله خان جبارخیل حشمت الملك او (لوی مینې دغرو) وزیر داخله‌سو. امیر عبدالرحمن خان دی په ۱۸۸۰ م په دار وځړاوه .

قاضی عبدالقادر پیښوری د امیر شیر علی خان ددربار ښوونکی او مصاحب یا عسکری سکر تر، چې دښتاوای امیری یاتشریح الجرایم‌اود عسکری تعلیماتنامو او وعظ نامو مؤلف دی. دی دقاضی فضل قادر زوی او د خان علما قاضی حسن لمسی دی. خود انگریز جاسوس

قاضی عبدالسلام دقاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی قاضی القضات‌ؤ .

دوست‌محمد خټك په‌قندهارکی‌په پښتو بدرمنیر اوبحرالعلوم اواخلاق احمدی منظوم کړه .

امیر محمد بن عبد القادر بن محمد اعظم سلیمان خیل کتوازی‌د امیر شیر علی خان په نامه الدافعه لشکوك الطایفة الوهابیه په عربی تالیف کړه .

دمحمد عظیم ابکم نقاش ژوندپه کابل کی .

عبدالرسول قندهاری‌شاعر دسفر نامی اوانزاد نامی مؤلف دخپل شعر دیوان جوړ کیء .

امیرشیرعلی خان دبالاحصارپه خاصه سراچه کی دولیعهدی‌جلسه وکړه او سردار عبدالله‌جان ولیعهد سو. (۱ شوال ۱۲۹۰ق)

دشوال په دوهمه شپه دسردار عبدالله‌جان دولیعهدی جشن وسو او په هرات کی سردار محمد یعقوب خان مخالفت وکیء .

په دغه کال دشمالی ولایاتو(مزار شریف)مالیات پنځه لکه روپی وی اونائب محمد علم په‌مزارکی تړپونه جوړول.

دقندهار پلټنې دوه کاله کابل‌ته راغلې، چې دلته عسکری قواعد زده کی.

سردار ولی محمدخان دکورم لوی ناب دهغه ځای دیاغی قبائلو توبه نامه امیرته راواستوله اوصدراعظم نورمحمد شاه ددوی‌مشرانوته‌خلعتونه ورکړه.

امیرشیرعلی خان خپل‌ولی عهد دسوات آخوندته معرفی‌کیء اوآخوند همهغه ومانه اوتبریك‌ئی ورته‌وواییه (دوشنبه ۱٤شوال ۹۰ق)

صاحبزاده غلام جان دپنجشیر او نجراوکم ناب اوعلی محمد خان دکنر حاکم اوخدای نظرخان دغزنی‌حاکم‌و.

میر عنایت‌الله بدخشی داصول

المی‌شمت نظم‌اود دیوان‌خاوندوفات سو.

۱۸۷٤م۱۲۹۱ق

د نائب محمد علم‌خان مرگ.

د شاغاسی شیردل خان لوی ناب مقرری دشمالی ولایاتوپه حکمرانی.

امیرشیرعلی خان دکوچنی اخترپه ورځ دنولمشر حسین علی خان په سالاری او قاضی عبدالقادر په ملاتړی دکابل‌دلښکرونمایش‌دمرنجان پغرنډی سره ولید، ۳۷ پلی کنډکه څلور رجمنټه سپاره لس‌توپخانی.

د کابل په سیمو کی سخته زلزله وسوه چی له پنجشیره تر کوهدامنه ۷۰۵۲ تنه مړه او ۳۹۰۰ تنه زخمی سوه . په پروان کی ۱۳۰۰ تنه اوپه کابل کی ۱٤ تنه مړه سوه (شمس النهار ٦ـ۷ رمضان ۹۱ ق) .

میر عبدالرحمن دواخان حاکم مړ سو (۱۵ صفر ۹۱ ق)

نظام الملك د چترال د میر زوی دامیر شیر علی‌خان دربارته‌راغیء .

شاغاسی شیر دل خان ته دلوی ناب او دده زوی خوشدل خان ته د کمکی ناب او میرزا محمد حسن خان د بیر ته د کمناب لقبونه ورکړه سوه او میرزا محمد نبی خان وا صل وفات سو.

سردار شیر علی خان هزاره وفات سو .

سردار نصرالله خان د امیر عبدالرحمن خان زوی په سمر قند کی وزیږیدی (چهار شنبه ۳۰ صفر ۹۱ ق).

د افغانستان د لومړی جنګ تاریخ د جان ولیم کی تالیف دری ټوکه دریمه طبعه په لندن کی‌خپور سو .

هنری والتر بلیوچی په ۱۸۷۲ م افغانستان ته‌راغلی و، په‌خپل کتاب (له انډوس ترتا یگریس پوری) کی دافغانستان احوال‌له‌لندنه خپور کیء (۱۳ فصله) .

ملا شاه پسند پوپلزی د قندهار د نیش اوسیدونکی عارف او شاعر د قادری طریقی خلیفه په نیش کی ۷۵ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۱٦ ق) ده زاد الرحلین په پښتو نظم کیء (دلاهور طبع ۱۳٤۷).

۱۸۷۵ م ۱۲۹۲ ق

میرزا نیازی دملابرات زوی‌دسمنگان شاعراوخطاط چی دوه‌دیوانه‌یی لرل وفات سو .

د امیر شیر علی خان نصیحت نامه ((تحفة العلماء)) د قاضی عبدالقادر پیښوری په اهتمام او د میرزا بیضا خان په خط ۸۰ مخه په کابل کی چاپ سوه .

د باجوړ د فیض طلب خان او د ناوه‌گی د غلام حیدر خان اختلاف د امیر شیر علی خان په توصیه فیصله سو (۲ شوال ۹۲ ق) .

ملا سکندر اخند په کابل کی قاضی عسکر و .

۱۸۷٦ م ۱۲۹۳ ق

نواب عطا محمد خان د انگریز سفیر له‌امیر شیرعلی‌خانه وغوښتل چی دروسانو دپیش قدمی، دنیولو لپاره د انگریزانو مامورین افغانستان ته پریږدی خو امیر شیر علی خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه و منله .

انگریزانو کوټه ونیوله .

سید نور محمد شاه صدر اعظم او میرا خور احمد خان او میرزا محمد باقر افغانی سیاسی ډله د مذاکراتو لپاره پېښور ته ولاړه .

اخوند زاده حضرت ملا یحیی دملا عبدالله زوی د هرات عالم او مدرس دهرات په دښت یلان کی وفات سو.

محمد عمر خان د محمد کلان پوپلزی زوی د خپل وخت پښتو او فارسی شاعر او خطاط او مؤلف په مزار شریف کی وفات سو .

محمد علم خان وکیل الدوله پوپلزی د عبدالله خان زوی په کابل کی وفات سو.

عبدالعلی مستغنی د فارسی او پښتو مشهور شاعر د ملا رمضان هوتک زوی د ملا قضا لمسی د ملا رسول داد کړوسی د کابل په بالا حصار کی وزیږیدی (۱۷ ذی حجه)

مستوفی حبیب الله خان له هراته کابل ته راوغوښتل سو، او پرځای یی سردار محمدعمرخان دسردار محمد عظیم خان زوی د هرات په حکومت مقرر سو .

د امیر شیر علی خان له در باره احمد خان ساکزی د جلال آباد حاکم سوات ته د اخوند عبدالغفور د لیدو لپاره استاځی ولاړ .

د لوگر دموسیی فیض محمداخوند زاده پښتو روضة المجاهدین د امیر شیر علی خان په نامه نظم کیٔ (د کابل خطی کتابخانه) .

پیر امان الله د مولانا رحمت الله قاندهاری زوی دخپل عصر مشهور صوفی او زاهد په غزر کی وفات سو.

۱۸۷۷ م ۱۲۹۴ ق

د پېښور په کنفرانس کی دسید نور محمد شاه صدر اعظم او سر لیویس بیلی مذا کرت ناکام سول (۳۰ جنوری) او سید نور محمد شاه په پېښور کی مړ سو ، او میرزا حبیب الله خان مستوفی د ملا شاه محمد او تاج محمد پوپلزی او میرزا محمد طاهر سره پېښور ته دمذاکری لپاره ولاړل ، مگر له جمروده بیر ته نگریزانو راواستول .

ارسلا خان وزیر خارجه مړ سواو پر ځای ئی ملا شاه محمد قطب خیل وزیر خارجه مقرر سو .

سردار محمدعلم خان دپشت رود حاکم معزول سو او پرځای ئی سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی مقرر سو .

د سلطان عبدا لحمید له خوا حاجی محمد حسن خان بگرامی والی د کابل در بار ته د خاص استاځی په ډول راغی ، او دعثمانی دولت سفیر فوزی افندی و ، چی مستشارئی هدایت الله او با شکاتب ئی حسین او د وه تنه غړی یی منیر او خیری بیك وو.

د اگریز سفیر په کابل کی نواب محمد حسن خان اونائب یی عطامحمد خان اومنشی یی بختیار خان و .

د قاضی عبدالقادر (ښوونکی صاحب بهادر) وعظ نامه د بالاحصار په چاپخانه کی چاپ سوه .

د پست ټکټ (محصول چاپارخانه دارالسلطنه کابل ۱۲۹۴) خپور سو چی د زمری سر ئی په منځ کی کښل سوی دی .

اخوند عبدالغفور بن عبدالواحد (اخوند سوات) لوی نقشبندی او قادری مرشد او مجاهد د سوات په سیدو شریف کی په ۱۲ جنوری وفات او ښخ سو . (ولادت ئی دلوړ سوات په شامیزی صافیو کی د ۱۷۹۰ م حدود) دی د سوات د ریاست او شرعی حکومت مؤسس دی .

د سلیمان بن ابراهیم قندوزی بلخی حسینی صوفی مؤلف وفات . داجمع الفراید ، مشرق الا کوان ، ینا بیع المو ده مؤ لف (ولا د ت ۱۲۲۰ ق)

۱۸۷۸ م ۱۲۹۵ ق

په ۲۲ جون ستولیټوف د روس نماینده کابل ته راغیٔ . اوپه ۱۱ اگست دامیر شیر علی خان دربارته ورسیدی او د یوی معاهدی مذاکره ئی ور سره وکړه .

امیر شیر علی خان د انگریز رالیږلی نماینده سر نیول چمبرلین نه را پرینښو چی افغانستان ته راسی کلنل کرودیکوف لهسمر قنده هرات ته راغی (نومبر) په ۳۱ د اکتوبر لارډ لیټن د هند ویسرا افغانستان ته اولټیماتوم ورکیٔ په ۲۲ دنومبر د انگریز او افغان دوهم جنگ ونښت اوانگریزی لښکر پر افغانستان راغلل

سردار عبدالله جان ولیعهد ۱۷ کلن وفات او په حرم باغ کی ښخ سو (د نقیب باغ) د ۱۷ شعبان شپه ۱۲۹۵ ق .

پر راتلونکی زو پښتنو د انگریزانو لښکر کشی دمله کنځ پرخوا .

میر محمود شاه بدخشی د میر احمد شاه زوی د دیوان اشعار خاوند وفات سو .

سردار محمد یعقوب خان چی بندی وله قیده ایله سو او د کابل حکمران مقرر سو او سردار محمد ایوب خان هم له مشهده هرات ته راغیٔ .

ددغه کال تقویم د ملا عبدالرحیم او عبدالرحمن استخراج د کابل د شمس النهار پهچاپخانهکی چاپسو.

دغه د وه ورونه د عزیز الله اخند زاده قند هاری زامن وو .

د کابل د شمس النهار په مطبعه کی مجمع البحرین یعنی مقابله حکمت قدیم و جدید د حکیم او ډاکترچتین شاه تالیف چاپ سو . او داله لمړیو مطبوعاتو څخه دی .

قاضی طلا محمد د قاضی حسن خان زوی د پښتو – فارسی – عربی لیکوال او شاعر او تکړه مؤلف په پېښور کی اوسیدیٔ . د عربی او دیوان خاوند او د جواهر النغز – سلوة التقریر – نفحة المسك – تسلیته العقول سلوة الکئیب مؤلف.

د افغان وار په نامه د جنرال ایبټ ورخ لیك ۳٤٦ مخه له لنډن نه د افغانستان پر احوال له ۱۸۳۸ تر۴۲ م پوری خپور سو .

نور محمد نوری قند هاری د افغانستان تاریخ وکیښن چی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سدوزو او محمد زو احوال لري .
(د لندن د انډیا آفیس خطي نسخه)
ده د امیر شیر علي خان په نامه یو
پند و گرامر هم کښلی دئ .

دی دګلشن امارت هم مؤلف دی
د امیر شیر علي خان سوانح تر
۱۲۸۷ ق پوري (د کابل چاپ
۱۳۲۵ ش) پر کور مې د پرنګیانو
حمله او له دوی سره د خلکو غزا .

ارباب عبدالرحمن خلیل دعبدالکریم
زوی دپښتو او فارسي او عربي
لیکوال اوشاعر دمردان اوسیدونکی
ژوندیو .

۱۸۷۹ م ۱۲۹۶ ق

پر افغانستان دانګریزي لښکرو
حمله اود انګریز او افغان ددوهم
جنګ پیل .

امیر شیر علي خان له کابله بلخ
ته ولاړاو ۵۸ کلن په پنجشنبه ۲۹ صفر
۱۲۹۶ په مزار شریف کې مړاو ښخ
سو (ولادت ۱۲۳۸) .

په کابل کې امیر محمد یعقوب
خان پادشاه سو . (ربیع الثاني
۱۲۹۶) .

جنرال رابرټس کابل په ۱۲ د
اکتوبر ۷۹م ونیوئ .

دګندمك معاهده په ۲۶ مې امضاء
سوه (٤جمادی الثانیه ۱۲۹۶) .

په ۲٤ جولایی ۷۹ دانګریز سفیر
کیوناري کابل ته راغئ خو په ۱٦د
رمضان ۹٦ ق ۳ دسمبر ۷۹ په
بالاحصار کې و وژل سو او خلکو
پر انګریزانو حملې شروع کړې .
انګریزانو بالاحصار وران کئ اود
ذیحجې په میاشت یې امیر یعقوب
خان دېره دون ته واستاوه .

محمد جان خان وردګ، ملامشك
عالم اندړ، محمد عثمان صافي په
کابل کې جهاد شروع کئ اود تپه
مرنجان او کوه اسمایي جنګونه
وسوه. محمد عثمان خان شهید
سو .

امیر شیر علي خان له مزاره خپل
آخري مکتوب جنرال کو فمان ته
تاشکند ته دیوه سیاسي هیئت سره
واستاوه: سردار شیر علي خان
قندهاري ـ شاه محمد خان وزیر
خارجه ـ قاضي عبدالقادر پېښوري

ملا دین محمد مشك عالم مشهور
عالم اومجاهد اوملا عبدالغفورلنګری
اومحمد جان خان وردګ په جهاد
کابل ته راغلل .

پرنګیانو دګندمك دمعاهدې سره
سم کورمه خیبر وبلله، خو پښتنو
له دوی سره دریمه غزا شروع کړه،
اوغازي محمد سرور خان چکی دغزا
مشرو .

دنیراه لام اوله پرنګیانو سره
غزاوې. چې دپرنګي ۵۳ زره لښکر
پر پښتنو باندې ورغلل .

دټال ك پر بازار دپښتنو مجاهدینو
حمله اود ٦۵۳ تنه انګریزي سپاهیانو
وژل . (شنبه ۱۰ جنوري ـ ۲٦
محرم) .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۷ـ۹۸ ق

دمیوند جنګ اود انګریزانو ماته
۱۷ شعبان ۹۷ ق ۲۷ جولایی ۸۰م.

جنرال رابرټس له کابله قندهار
ته ور سیدی او سردار محمدایوب

خان یې مات کئ ۳۱ اګست ۸۰م
سردار عبدالرحمن خان له
سمرقنده تر آمو را واوښت قندوز
ته راغی (٤ جمادی الثانیه ۹۷ ق) .

د سردار عبدالرحمن او ګریفن
مذاکره او موافقه په زمه کې .

امیر عبدالرحمن خان په ۵ د رمضان
۹٦ق (جولایی ۸۰م) په کابل کې
پادشاه سو او انګریزانو هم ومانه
او کابل یې ورو سپاره .

۱۸۸۰ـ۱۹۰۱ م ۱۲۹۷ـ۱۳۱۹ق

دامیر عبدالرحمن خان د امارت
دوره .

جنرال رابرټس د قندهار د پیر
پایمال په جنګ کې په ۲٤ رمضان
سردار محمد ایوب خان مات کئ .
او ایران ته ولاړ. امیر عبدالرحمن
دشوال په میاشت کې قندهار ته
ورسیدئ .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۸ ق

امیر عبدالرحمن خان دقندهارله
علماو څخه ملاعبدالرحیم اخوندزاده
کاکړ اوملاعبدالاحد پوپلزی دقندهار
په خرقه شریفه کې ووژل (شوال)
سردار عبدالرسول خان د قندهار
حاکم او سپه سالار غلام حیدر خان
توخي عسکري مشر او ملا یوسف
رستاقي کوتوال او ملا سعد الدین
خان قاضي مقرر سول .

مولوي احمد جان تاجر الکوزی په
قندهار کې دامیر عبدالرحمن خان د
فتح مدحیه دالیه قصیده وویله .

سلطان محمد خالص قندهاري د
موسی خان بارکزی زوی خپل (تاریخ
سلطاني) دامیر محمد ایوب خان په
نامه په بمبئي کې چاپ کئ داکتاب په
۱۲۸۱ق شروسوی او تر ۱۲۹۷ ق
پوري وقایع لري .

په وزیرستان کې پرمکین باندې
دپرنګي حمله اود خلکو جهادونه تر
۱۸۸۱م پوري جاري و او مولانا
ګلاب دین شهید سو .

د پرنګي سره دمومندو جهاد اود
میچني اومه غزا .

په ذیحجه کې سردار عبدالقدوس
خان هرات ونیو .

د سردار شیر علي هزاره زوی
تسلیم سو، سید محمود کنړي او
محمد اکبر خان دلال پوري بغاوت
وکئ ، سید محمود راولپنډۍ ته
وتښتیدی او اکبرخان په کابل کې
نظر بند سو .

امیر عبدالرحمن خان دپنځه لکو
روپو اخیستلو لپاره ملا ابوبکر او
محمد اکبر تاجران دپېښور کمشنر
وټر فیلډ ته معرفي کړل، دغه خط
دپېښور په موزیم کې دی (۲۷صفر
۱۲۹۸) .

امیر عبدالرحمن دهند دویسرا په
خواهش جنرال میر احمدخان د
افغانستان په وکالت په ډهلی کې
مقرر کئ اود ویسرا په نامه یې په
۲۵ صفر اود پېښور دکمشنر په
نامه یې په ۲۷ صفر مکتوبونه ولیکل
(دپېښور موزیم) .

میرمحبتي الفت دمیر مرتضی زوی
په کابل کې ۷٤ کلن وفات سو .
(ولادت ۱۲۲٤) د فارسي ښه
شاعرو .

دا ملا عبد الله بن مراد محمد بدخشي
شاعر دخلیل شعر دیوان ترتیب کئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار غلام محمد طرزی د خپلی کوزنی سره دهند کراچی ته فرار سو.

دبرگه یرناټ په افغا نستان کی د ۱۸۳۸ تر ۴۲م پوری احوال په ۱۱۳ مخه کی په بمبئی کی چاپ سو

قاضی عبد الرحمن دامازو گړهی (مردان) افسانهٔ دلپذیر په پښتو نظم کړه.

۱۸۸۱ م ۱۲۹۹ ق

انگریزانو په اپریل ۸۱م کی قندهار امیر عبد الرحمن ته وسپاره او دی بیرته په ۲۲ محرم ۹۹ق کابل ته را ور سید.

جنرال فرا مرز خان هرات ته مقرر سو.

دشوال په میا شت کی ناظرمحمد سرور خان دسردار عبدالقدوس خان پر ځای دهرات حکمران مقرر سو او دغه سردار بندی سو.

سردار محمد صدیق خان د نظر محمد خان زوی دسر دار امیر محمد خان لمسی په پیښور کی دمیوند جنگنامه په فارسی مثنوی نظم کړه (۱۷ شعبان ۹۹) ق

دامیر عبد الرحمن خان لښکرو لغمان ونیوی ء.

۱۸۰۲– ۱۸۸۲م ۱۲۱۷– ۱۲۹۹ ق

دمحمد تقی بن حسین هروی عالم، دنهایت الامال او توضیح الحساب او عیون الا حکام دمؤلف دژوند وخت.

سردار عبد الر سول خان دقندهار نائب الحکومه معزول سو او دخلکو اتیا زره روپی اود حکومت لس زره خای یی سردار نورمحمدخان دسردار سلطان محمد خان زوی دقند هار نائب سو.

دهراوت دخلکو ښو ربنت آرا م سو او صاحب خان علی‌زی د هغه ځای حاکم دښور ښتیانو مشر نائب اکرم ونیوی ء وکابل ته یی راواستاوه.

سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی دفراه حاکم، سردار ابراهیم بلوخ په چخانسور کی تاراج کی ء اوسردار تاج‌محمدخان بلوخ هم افغا نستان ته راغی ء.

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دهغه ښار کلااودچار باغ عمارتونه ترمیم کړه اودغوریانو کلائی هم جوړه کړه.

مخدوم قلی خان له مرو څخه امیر عبدالرحمن خان ته عرض وکی ء چی مرو په افغا نستان پوری و نښلوی (لکه پخوا) برنلجو تره کو باندی دامیر دلښکرو بری اوکنړ نیول اود میمنی دوالی رایتول له شنوارو سره دامیردلښکرو جنگ .

۱۸۸۲ م ۱۳۰۰ ق

دانگر یزانو یو مسلمان نماینده عطاء الله خان په کابل کی مقررسو ،تر دی وخته گریفن او قاضی عبد القادر پیښوری په پټه په کابل کی وو.

امیر عبدا لرحمن خان ،محمدجان خان وردگ اودعصمت الله خان جبارخیل کوزنی او نور دری زره تنه بندیان کړل.

د ربیع الاول په پنځلسمه امیر

په قند هار کی دمنز لباغ او د جلال آباد دشاهی باغ ودانونه.

دهرات دمصلا ورا نونه.

شمهزاده لوبا نوف او لارډ گرینویل دروسس او انگر یز له خوا د۱۸۷۳م دگور چا کوف پر موافقه نامه باندی دافغانستان په باب کی خبری وکړی

مولوی عبد الرؤف قند هاری د سراج الاخبار مؤسس په کابل کی دمدرسه شاهی مدرس او دحضور عربی ترجمان مقرر سو (وروستنی ملای حضور) .

په دغه کال دامیر عبد الرحمن گرده لښکر ۷۴۰ ر۵۸تنه وو.

سردار محمد حسن خان سیاه او سعدو په منگلو کی وښوریدل، خو جنرال غلام حیدر خان اور کزی‌دوی دتیرا خواته وشړل او زرمله ئی ونیوله.

مو لوی احمد جان دپښتو تکړه نثر لیکونکی دگنج پښتو او تاریخ افغا نستان لیکوال په پیښور کی ژوندی و.

مولانا محمد عثمان بن محمد علی یاد خانی لوگری دعجائب الاخبار او گلشن اسرار اونورو تألیفاتو خاوند عالم ژوندی و.

رحمت بدخشی دمیرزا اسماعیل زوی دپنځو دری دیوانو خاوندشاعر ژوندی و.

دپنجشیر دخلکو ولاړیدل او ددوی بیرته ارا مول.

دقند هار داخکزو ښورښت اوبیرته امر منل.

۱۸۸۳ م ۱۳۰۱ ر۲ق

روسانو دتجن رود مجاری دهرات شمال غربی سیمی ونیولی.

انگر یزانو دکوټی تول سیمه و نیوله.

امیر عبد الرحمن خان شغنان او روشان ونیول.

امیر عبد الرحمن خان ته دوولس لکه روپی دکال له انگر یزانو کومك منظور کی ء.

دانگر یز او روسس گه کمیسیون دافغا نستان دشمالی او غربی سر حداتو دټاکلو لپاره مقرر سو.

او امیر عبدالر حمن خان په پنجشنبه ٦ ذیقعده ۱۳۰۱ق ددی کمیسیون د منلو فرمان صادر کی ء او خلکو ته ئی هدایت نامه صا دره کړه.

سردار محمد نادر خان دهند په دیره دون کی وزیږیده (۲۱ حمل ۱۲٦۲ شس ۱۳۰۱ق) .

سردار محمد ایوب خان په تهران کی و، دمیمنی دوالی دلاورخان په غوښتنه له تهرانه پټ د دغو مشرانو سره مشهد ته راغی (۱۰ ربیع الاول) سپه‌سالار حسین‌علی خان –جنرال پرویز شاه خان– خوشدل خان لوی ناب– سردار محمد هاشم خان– قاضی عبدالسلام خان– عبد الله خان ناصر–احمدعلی خان – مگر دغه ډله دایران حکومت د انگر یزانو په غوښتنه ونیول او په قوچاق کی نظر بند کړه.

په دغه واقعه کی دلاور خان هم په میمنه کی یاغی سو، خو امیر عبد الرحمن خان میر محمد حسین خان هلته والی وټاکه او میمنه آرامه سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتار او کنبیر دکا فرانو حمله پر ځای شنګ اود لغمان دحاکم سردار ګل محمد خان په مشری د دوی شړ نه.

محمد علی غریب دسید علی زوی دپیښور دسیمی اوسیدو نکی عالم دپښتو او فارسی شاعر دډیرو عربی کتابو حاشیه لیکونکی ژوندی و.

۱۸۸٤ م ۱۳۰۱ ق

(۱۵ جمادی الاولی ــ۱۳ مارچ) سید جمال الدین افغانی په پاریس کی دعروة الوثقی جریده په عربی خپره کړه.

دوهمه طبع ئی په قاهره کی ۱۳۲۸ق دتوفیق مطبع ۲۳۲مخه.

دامیر عبدالرحمن خان پخپل خط او انشا دهرات حکمران محمد سرور خان ته یوه مفصله هدایت نامه صادره سوه.

۱۸۸٤ م ۱۳۰۲ ق

سر پیتر لمسډن انګریز د سرحد ویشلو دلی‌مشر هرات ته‌ورسید او دافغانستان له خوا قاضی سعدالدین خان ورغی ؛ .

انګریزانو دکو ټی دریل لارجوړه کړه او روسنا نو پل خاتول ونیوی ؛.

امیر عبدالر حمن په پنجشنبه ۲٤ جمادی الاولی ۱۳۰۲ ق له‌کابله راو لپنډی ته رهی سو اوپه‌پنجشنبه ۱٦ جمادی الثانیه ای دهند ویسرا لاردفرن سره ولیدل اوپه ٦ درجب جلال آباد ته را ور سید.

انګریزانو دروسانو دپیشر فت د مخ نیوی لپاره خپل ۵۰ زره مجهز لښکر کو ټی ته راوستل .

درجب په میاشت لمسډن هند ته ولاړ اود سرحد ویشلو کاری کرنل رجوی ته وسپاره .

نظام الدین انصاری دکمال‌الدین مزاری بلخی زوی دخپل عصر خطاط او شاعر او مولف د (اعتقا د لمتحققین) په نامه بر اسلا می فرقو باندی یوه رساله په‌کابل کی وکښله (یکشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۲ ق)

سردار غلام‌محمدخان‌طرزی دسردار رحمدل خان قند هاری زوی ددری شاعر او لیکوال او خطاط هنر مند چی دامیر عبد الرحمن‌خان په امر هند ته فرار سوی‌او له ٤۵ تنو خپلوانو سره له کرا چی څخه بغداد ته ولاړ .

په‌راولپنډی کی دامیر عبدالرحمن خان او دهند دوایسرای دمذاکراتو راپور (سوال وجواب دو لتی) په پښتو او دری له کابله چاپ اوخپور سو دپښتو مترجم یی ملا غلام جان لغمانی دی .

امیر عبدالر حمن خان دهرات د ساتنی لپاره په شل لکه روپی دیرش‌زره لښکر تیارکړل، انګریزانو ۲۸ لوی، توپرنه او ګولی ورکړی او ٤۰۰ تنه تو پچیا ن هم تیار سول .

دسوات او بنیر دخلکو نما ینده ګان امیر عبد الر حمن ته راغلل او امیر د دوی اطاعت ومانه او د افغانستان دساتلو اطمنانیی ورکړی ؛ (۲۲ ذی حجه) .

دروس او انګلیس په شمالی افغا نستان د سر حد و یشنی

قرارداد عملی سوآو دهنه ذوالفقار او مروچاق افغا نستان‌ته پریښول سوه .

سردار محمد هاشم خان (وروستنی صدراعظم) په دیره دون کی وزیرپه ی.

۱۸۸۵ م ۱۳۰۳ ق

روسانو دذوالفقار خواته آق رباط ونیو او پنجده ته پرمخ راتله .

دمارچ په ۱۸ روسا نو په‌تاښ کیپر یون کی افغا نان مات کړه او پنجده یی ونیو .

دانګریز او روس دسرحد ویشلو دلی په نو مبر کی بیا سر ه‌ولیدل اود افغا ن ــ روس دسرحد لومړی خلی یی رسماو درا و ه.

کرنل ستیوارت انګریز ی منصب دار دهرات استحکا مات وکتل ا و څلور لکه کلداری یی داستحکا م لپاره ور کړی .

ملا مشک عالم دین محمد اندړ ددوهم جنګ لوی‌مجاهدپه پنجشنبه ۱۰ــ ربیع‌الاول ۱۳۰۳ق‌وفات‌سو.

مستو فی حبیب الله خان وردګ (لوی ملک) د امیر شیر علی خان مشر وزیر په راولپنډ ی کی دفرار په حال‌کی وفات سو دده و لا دت دوردګ په‌جغتو کی ۱۲٤۸ ق و.

قا ضی عبد الوا جد صریر د سمنګان شاعر او عالم او خطاط ۸۰ کلن په بخارا کی‌وفات سو (۲۲ شوال) سردار غلام محمد طر زی له‌بغداده شام او استانبول ته ولاړ او دعثمانی سلطان میلمه و .

دجلال‌آباد شاهی باغ دعبدالسبحان خان په مهندسی جوړ سو .

امیر عبدالرحمن خان خپله پند نامه دنیا ودین په‌کابل کی دروژی په میاشت کی وکښله (د کابل دخطی نسخو کتا بخا نه او هم د کابل چاپ)دامیر لښکروټول لغمان رایت‌کی ؛ .

رضوان الله رضو ان ماما خیل دهوتی مردان اوسیدو نکی فقیه او طبیب او دپښتو شاعر او لیکوال «طب اکسیر » په‌پښتو وکیښس .

۱۸۸٦ م ۱۳۰٤ ق

دانګریزانو قبضه پر ټول پښین اوسیوی ، دروسانو د جلوګیری په بها نه انګر یزا نو دبولان دریل لارجوړه کړه .

دسر حداتو دویشلو دله په‌اکتوبر له کا بلـه هـنـد تـه ولاړه اوسر حدی قرار داد په جو لایی ۱۸۸۷ م په پتر ز برګ کی امضا سو .

اندړ و او غلجو اقوامو دملا مشک عالم دزوی ملا عبدالکر یم په مشری سر واخیست .

قاضی سعد الدین خان دهرا ت حکمران مقرر سو .

سردار نورمحمد خان دو لی‌محمد خا ن ز و ی پـه خـو ست کـی اوتیمور شاه خان نایب سالار په هرات کی یاغی سول ، او د سردار محمد ایوب خان راتګ هرات ته ناکام‌سو او خان یی په مشهد کی انګر یزا نو ته وسپا ر ه چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

هندوستان ته ولاړ سی .

دهـوتکو اوتـره کو ولاړیدل او ددوی راېتول .دآخوند ملا نجم الدین ظهور دننگرهار په قبایلو کی .

۱۸۸۷ م ۱۳۰۵ ق

روسا نو کر کی ونیو .

دروسانو اوانگریزانو حکو متـو د افغانستان او روس د سرحداتو پرویشنه باندی آخرنی موافقه وکړه ملاولی الله تیراهی دقبایلو مشر مړ سو .

شاه ابو الفیض او شا ممحمـود خاڼ دروازی مشـران او ورو نـه سردار عبد الله خان دقطغن حکمران ته تسلیم سول او کا بل ته‌راغلل امیر عبد الر حمن جلال آباد ته ولاړ .

مفتی عیسی مخدوم دنیاز محمد بلخی زوی ، عالم او شا عر په‌بخارا کی مړ سو (دده ولادت ۱۲٤۲ ق)

دعایشه درانی فارسی دیـوان پـه کابل کی دامیر عبدالرحمن په امـر چاپ سو .

سید فخر الدین مجنون شـاه د سید هاشم کابلی زوی دبوستا ن خیال شاعر (طبع لاهور ۱۳۲۸ ق) دکابل په ده افغانان کـی مړ سو سه شنبه ۸ ربیع الاول (ولادت یی ۱۲٤۲ ق) .

دپرنگی حمله پر بونیر باندی.

پرنگیانو پر کور می بیایرغلونه وکړل اوخلکو ځلرمه غزا ور سره ونښلو له .

میر محسن قند هاری دسیدنعیم خان زوی دیورپ جغرا فیا له عربی ژبخه تر جمه کړه (دکابل خـطـی نسخه)

احمد پیښوری پـه پښتو انیس الواعظین او قصص الا نبیاء نـظم کړل .

میا حسیب گل کا کا خیل دپښتـو دافع‌الغم اوزاد الفر ح او گلدسته حکایات مولف ژوندی و .

سید محسن دمیر حسـن زو ی متخلص په (شا مل) بالا حصاری کابلی شاعر وفات سو دوه دشعر دیوا نه لری (ولادت یی ۱۲۳۸ ق)

۱۸۸۸ م ۱۳۰٦ ق

سر دار محمد اسحق خان پـه مزار شریف کی‌یاغی سو،په‌پنجشنبه ۲۰ محر م یی دنایب سالارغـلا م حیدر خان سره په‌غزنی گك کی‌جنگ وکی‌ء ، او مغلوب سو بـخارا تـه وتـښتـیـد .

امیر عبدالر حمن په ۱۹ دصفـر له کابله د بلخ و لایت ته رهی‌سواو په‌مزار شریف کی دتو پك وار پر وسو خوخطا ولاړ او امیر زخـمی نسو .

په ۲۸ دجماد ی‌الاولی امیرفرمان صا در کیء چی چمن انگـــر یزی حکو مت ته وسپاری چی هلته دریل درید ځای جو ړ کی.

په باجوړ کی دجنډول دعمراخان او ددیر دخان جنگ .

سردار غـلام محمد طرزی په شام کی اخلاق حمید ه کتاب دسلطا ن عبدالحمید په‌نامه وکښښ .

له پرنگی سره دپښتنو جنگ په کوتکی کی .

سعد الله دغلام حضرت قند ـ هاری زوی خپل تفسیر کـشـف المحجو بین عن‌خدی تفسیرالجلالین تالیف کیء .

دغلجو ښور ښت آرام سو او په کونړ کی صافی وښور یدل .

۱۸۸۹ م ۱۳۰۷ ق

قاضی میر جمال الد ین پشه ی پـه مزار شریف کی پـه ۹ محرم مړسو .

د انگریز حکومت پر ږوب باندی جاری سو .

جنرال میراحمدخان دافغا نستان سفیرپه‌کلکته کی مړ سو او پرځای یی دده زوی کر نیل ولی احمد خان هلته سفیر مقر ر شو .

په ۲۲ دذیقعد ی امیر عبدالرحمن خان له مزار شر یف ځخه کابل ته را ستون او شاغاسی محمد سرور خان دهغه ځای حکمران وټاکل سو (۲۱ شوا ل)

دهزارد قبا یلو یاغی توپ او د هغو د راپتو لو لپـاره ذ سر دار عبدالقدوس خان مقررول .

میرزا یعقوب‌علی‌داحمد علی‌خافی زوی دکابل دچند اول اوسیدونکی چی دسر دار محمد اسحاق سر ه سمرقندته فرار سوی‌و دافغانستان دمتاخر و پاچها نـو تاریخ لـیکل یی په سمر قند کی شروع کړ ه (رمضان) دده ولادت په کابل کـی ۱۲٦۷ ق‌و .

دارمستتر مشهـور فرا نسو ی مستشرق خـپل پـښتو کـتـا ب د پـښتو نخـوا هـا ر و بـهـا رد پښتو پر ملی سندرو باندی پـه پاریس‌کی چاپ‌کیء .

خان علو م سعد الدین خـا ن قاضی القضات دازالة الشین فی‌حق الو الدین رساله‌دحضرت محمد(ص) دوالدینو دایمان په باب کی وکښله (دکابل خطی کتابخانه) .

د مالیاتو او رسمی دفترو اصلاح او فرد په کتاب تبدیلول .

دانگریز د سفیر کرنیل عطاالله خان پرځای محمد افضل خان گنډه پور په کابل‌کی سفیر سو (شعبان)

دهزاره سیمی دتسخیر لـپاره د امیر عبدالرحمن فرمانو نـه صادر سول .

په باجوړ کـی چی ددیر خان او عمراخان جگړه نښتی‌وه ددیر خان ماتسو او عـمراخان دیـر ونیوی (جون) .

د بـد خشان دمـیر لـور امیر عبدالرحمن خان نکاح کړه او کابل ته راغله (جون) .

سردار محمد یوسف خان دامیر دوست محمد خان زوی پـه شمالی افغانستان (بلخ) کی حکمران سو.

(جولائی) جنرال غلام حیدر خان اورکزی عسکری مشرو .

روسانو دپنجده مرکز تخت بازار دافغانستان سره دتجارت مرکزکیء (جولایی) .

دامیر عبدالرحمن خان لښکر پر فیروز کوهیانو باندی بری و موند (جولایی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر عبدالرحمن خان خپل مشر زوی سردار حبیب الله دملکی کارو مشر او سردار نصرالله‌یی د کابل عسکری مشر وټاکه (جولایی) .

سردار محمد ایوب خان په مری او راولپنډی کی عمر تیراوه .

امیر عبد الرحمن خان انګلیسی انجنیران منع کړل چی دکابل پررود دافغانستان خواته راتیر نسی .

دهندوستان انګریزی اخبارو خپل حکومت‌ته انتباه‌ورکړه چی داحرکت دوستانه ندی (ستمبر = محرم) .

دپینبور دباړی ور جو او دبر غاله تنباکو تخمو نه افغا نستان تـــه راوغوښتل سوه (ستمبر) .

میرمحمدعلی‌دافغانستان دپوستی‌مشر په پینبور کی مقرر سو (سپتمبر)

د تعمیرانجنیر مسترپائن انګریز کابل ته راغی .

دری تنه خارجیان یو روسی بل رومی بل سمرقندی له افغانستانه دخیبر پرلار وایستل سوه (دسمبر)

منګل و ښوریدل اولـه خوسته ددوی مـقا بـلی تـه لښکر راغلل (دسمبر).

ښاغاسی محمد سرور خان دبلخ نائب الحکومه سړی‌هوا ناجوړ کیء اوپه‌کابل کی دډاکترغلام قادر خان‌تر علاج لاندی سو (دسمبر) .

جان‌محمد خان خزانه‌دار دخیانت په‌الزام موقوف سو . (ستمبر).

انګریزانـو ږوب او قـدرزی او شیرانی او وانـه ونیول اولاری‌یی جوړی کړی (نومبر- ربیع الاول) .

حاجی ملاعبدالخالق اخند عالم د کابل دشاهی مدرسی مـدرس ۹۵ کلن وفات سو(۱٦ ربیع‌الثانی) .

مریم کنیزک دسید عبدالله لـوز د هرات د کرو خ فارسی ښا عره ددیوان خاونده وفات سوه(ولادت‌ئی ۱۲۵۷ ق

دافغا نستان سره دروسی تجارت انکشاف او په پنجده کی دبریکوف او لوګو ئینوف سودا ګرانوفعالیت (جولا یی)

سر ادرمحمد شریف خان‌دامیر دوست محمد خان زوی ٦۵کلن مړ او په بغداد کـی ښخ سو (ولا دت ۱۲٤۳ق)

سرور سلطان دلویناب شیردل‌خان بارکزی لور چی په ۱۲۹٤ق زیږیدلی وه پنځلس کلنی دسردار حبیب‌الله سره‌واده سوه (۲۷ رمضان) داد اعلیحضرت امان الله خان مور وه.

ملارمضان هوتك‌دسردار نصرالله‌خان لپاره عقاید نسفی په فارسی ترجمه کیء (دکابل خطی کتابخا نه)

۱۸۹۰ م ۱۳۰۷ ق

داسمار نیول او ددغه ځای دخان راینول.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۸ ق

دکوزك سوری کول ختم سوه او دمارچ په‌میاشت کی‌دهند سپه‌سالار فتتاح کیء.

دسر رابرټ سنډ یمن له خوا د ږوب دپښتنو او کاکړ انو دایلولږ لپاره انګریزی لښکرو استول سوه.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۹ ق

دافغا نستان او انګلیند دوالشر لوټ کمپانی ترمنځ لومړی تجا رتی قرار دادوسو (۱محرم) چی‌دبدخشان لاجورد او هم وړی، یاقوت، دارچی لرګی به له افغا نستان نه وړی.

علی محمد خان دلاجوردو اوسرپو دتان آمر مقرر شو .

په قند هار کی وبا ولویده او د هزاره جات شورشس جاری و.

انګر یزانو دکورمی سیمی ونیولی او توریان ئی ایل کړل.

دربیع الاول په (۱٦) امیر فرمان صادرکیء چی کافرستان دی ونیول سی او سپه سالار غلام حیدر خان څرخی په لښکر کشی پیل وکیء.

سردار محمد علی خان دقند هار حکمران مړسو (۱٦ ربیع الثا نـی)

دناوګی مشر صفدر علی خان په اسمار کـی څرخی سپه سالار تـه تسلیم سو.

سردار عبد الله خان تیمـوری د قند هار حکمران سو.

جنرال مکلین انګریز په هشتادان کی دافغا نستان او ایران سرحدونه وټاکل.

محمد شریف خان د دیر رئیسس ایل سو.

سردار محمد عزیز خان دبلخ‌والی مقرر سو.

څرخی سپه سالار اسمار ونیو.

دمولوی احمد جان قند هاری پـه قلم دحکومتی قاعدو کتابچه٦۳فقری خپره اود تعمیل فرمان ئـی صادر سو، او دا لومړی حکومتی اداری هدایت نامه اود ستورالعمل و چی‌د حکا مو وظایف ئی ټاکل .

غـلام رسول خان دکرنیل ولی احمد پرځای په‌کلکته‌کی دافغانستان سفیر مقرر سو (۲۸ رمضان) .

سردار ګل‌محمد خان دشرقی او جنوبی سرحداتو په سرحد دا ری مقرر سو .

دتاشقران دباغ جهان نمادو دانی کار داستان محمدشاه په مهندسی پای ته ورسید .

میر سلطان مشهور ظالم‌کاردار د امیر په امر په پغـمان کی په و نه وځړول سو .

اعلیحضرت امان الله خان دپغمان ددره زرګر د حاجی اسد خان پـه کورکی وزیږید (۵ذیقعده ۱۳۰۹ق دپنجشنبی شپه).

دکابل په ماشین خانه کی مولټن او استورټ نومی انګلیسی‌انجنیران مقرر سول او‌په کارتوسو جوړولو پیل وسو. دکابل په دارالضرب‌کی په دقیقه کی ۵۰ رو پی جوړیـدی (جنوری = جمادی الاخری) .

دکوهاټ خان چی انګریزا نـو تـه پورته سوی‌ؤ دده د ایلولـو لپاره دمیران زی سالار جنرال لوکهارټ هنګوته ولیږل سو (۱۷ جنو ری) .

ښاغاسی محمد سرور خان‌د شمالی افغا نستان (بـلـخ) حکمران سو (جنوری) .

شیخ علی هزاره و ښو ریـد ل (جنوری) .

دږوب کاکړو د انګریزانو سـره جهاد شروع کیء، اوسررابرټ سنډ یمن ددوی مقابلی ته وګومارل سو (جنوری) .

امیر عبدالرحمن خان دوه زره‌نور اپریدی په لښکر کـــی واخیستل (جنوری) .

میرزامحمد نبی واصل دمحمدهاشم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوی دامیر شیرعلی خان او امیر عبدالرحمن خان دبیرالملك اوددری تکړه شاعر په‌کابل کی وفات سو . (پنجشنبه ۱٤ شوال) دشعر دیوان لری .

سردار غلام محمد خان طرزی‌خپل کتاب وقوعات ستته (تحفه شامی)په دمشق کی تالیف‌کیء (دکابل خطی کتاب‌خانه) .

۱۸۹۲ م ۱۳۱۰ ق

دقندهار حکمران اود مزارشریف سپه سا لار غلام حیدر خان او ډیـر لښکر په هزاره جات کـی د سردار عبدالقدوس خان کومك ته ورسیدل اود هغه ځای دهزاره گانو شورش په زور ختم کړسو .

دوزیرو او مسیدو اطاعت نامـه امیر ته ورسیدله .

قاضی بابا مرادخان اندخویی‌عالم دکابل قاضی مقرر سو، چی د امیر حبیب‌الله په وخت کی قاضی عسکر هم‌و .

میر ابوالقاسم د دربار لوی دبیر مقرر سو.

په کابل کی دمهمان خانی باغ‌او ودانی ذاستان ولی محمد قندهاری په معماری جوړه سوه.

تاجو خان ساکزی دپښت رود د کوچیانو مشر مړ سو.

لو مړی پلار ددو لت لخوا د تجارت دانکشاف لپاره تاجرانو تـه تقاوی ور کول سوه.

سید عطا محمد شاه قند هاری خطاط دجـما دی الثانیـه پـه اومه ددربار خوش نویس مقرر سو .

ددولت کاتبانو ته امر وسو چی متشابه کلمات دی په حرکت (زور– زیر– پیښس) لیکی.

دچترال شیر افضل خان دکابل در بار ته پناه را وړه.

دمیمنی کلا اود تل عاشقان برج ترمیم سول.

ملا فیض محمد هزاره دسـراج التواریخ مولـف دملا محمد سر ور ساکزی په سپارښت په تاریخ لیکلو وگمارل سو.

دامریکائی پنبه تخم په جلال آباد اولغمان کی وکرل سو .

په کابل کی دمستر نارنتن پـه مشری دخرمنی کارخانه جوړه‌سوه.

سردار کاکو جان دفټیر محمدخان زوی چی دسردار ایوب خـان سره ایران او بغداد او هند ته فرارسوی و بیرته وطن ته را غیء.

کرنیل ییـټ انگریز دکشـك او چهـل دختران د افغا نـی روسـی سر حداتو دټاکلو لپاره دهرات‌شمال ته ولاړ.

انگر یزانو وانه– گومـل– دوړ ونیول.

محمد اکبر خان دلال‌پوری مومند خان تسلیم او په کابل کی میشته کړ سو .

تولو محمد زوته دسن په لحاظ نروته‌له ۲۰۰تر ٤۰۰ روپواوښځو ته ۳۰۰ روپی‌نسبی کالنی تنخواه‌مقرره سوه په‌دی شرط چی دحاجی جمال نیکه له‌نسله وی .

سردار غلام محمد طـرزی خپل

کلیات په کرا چـی کی د خپل زو ی محمدزمان په خط چاپ کیء .

د امیر عبدالرحمان گرده مسلح عسکر ٤۰۰ ر ۱٤۸ ته رسیدلی چی ایله جاری هم ورسره شامل دی .

مهتر امان الملك دچترال حکمران‌چی دامیر شیر علی خان سره‌یی ښـه روابط لرل وفات سو .

دجنرال‌سر لاکهارټ پرنگی‌لښکری دټوچی پر سیمه ورغلی، پښتنو د محی الدین ملاپونده په مشری پـه غـزا لاس پوری کـیء او غـازی گلستان خان دوړ شهید سو.

په‌هـمدغه کـال دشگتوی غـزا وسوه‌چی‌پښتنو۱۳۳٥پرنگی سپاهیان او ۹ تنه لوی افسران ووژل اوغازی شیرعلی خان له ۲٥۷ تنو پښتنـو سره شهید سو.

غلام محمد پوپل زی دچار سدی او سیدونکی دمولانا حالی مدو جزر اسلام په پښتو منظـوم او محمـدی قاعده یی ولیکله .

ملااحمد جان پیښبو ری په پښتو ورقه گلشاه– قصه ممتاز– شهزا ده بهرام‌گل اندام او نوری قصی نظم کړی .

ملا نعمت‌الله نو ښاری زبردست قصصی پښتو شاعر دلیلی مجنون فتح‌خان – موسی، گل‌مکی او نورو کتابو ناظم ژوندیو .

۱۸۹۳ م۱۳۱۱ ق

دمالستان دورشو گانو ټاکنه د کوچیانو او هزاره گانو تر منځ .

دډیورنډ دهند خارجی‌سکرتردهند او افغانستان دسرحداتو دټاکلولپاره مقرر او په ۲۱ ربیع الاول کابل ته راغی، چی له‌پامیره او بدخشانه بیا ترکاکړو اوچغیء پوری ډیورنډ لین وټاکل سو، اودکابل په دربار کبی‌په دوشنبه ۳ جمادی الاولی اعلان سو.

اومعاهده یـی په ۱۲ دنومبر امضا سوه دامیرتنخواه ۱۸ کلداری‌مقرره سوه اود وسلو درانیولو اجازه یی ورو ندله.دا ویش ملت ندیء منلیء

ملا احمد جان توخی پـه مدرسه شاهی کی مدرس مقرر سو .

انگریزانو په نوی چمن کی دریل دریدځی جوکیء .

پادری هیوز خپل پښتو منتخبات کلید افغانی پـه لاهور کـی چاپ کیء .

دمریانو د خرخلاو ممانعت .

دډیورندلین دټاکلو اوځلوایښوولو له‌پـاره د افغانستان له خوا لومړی سپه سالار غلام‌حیدر خان اوسردار گل‌محمد خان اوسردار شیریندل‌خان وټاکل سـوه او پـه پښتو دولتی اعلاناتو د ویش ښو و لو خـپاره سوه .

شاطر باشی بابا برق دغلو پـه نیولو او په دار والو او په ا مـنیت جوړ ولو وگمارل سو .

له انگریز څخه دری ملیونـه او شپږ سوه زره کارتوس رانیول .

دهزاره جات ورشوگانی حکومتی سوی .

دکابل دعیدگاه مسجد د ودانولو کار په دو شنبه ۱٦ شـوال ۱۱ ق داستاد محمداکبربن استادمحمدعمر په معماری شروع سو، چی پـه ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمادی الاولی ۱۳۱۵ ق ختم سو . مساحت ۴۳.۶۸۰ فـت ۷۷ گنبد ۸ مناری په ۳۴ فټ لوړتیا. رواق ۴۴ فټ .

نوی ونی او نوی زرا عتی تخمونه اود مرغانو نسلونه په افغانستان کی خپاره سوه .

دامیر عبد الرحمن فارسی رساله مرآت العقول په کابل کی چاپ سوه (۵ ذی حجه ۱۱) .

دمولوی احمد جان الکوزی اساس القضات گرده ۱۳۶ قاعدی دوهمه پلا په کابل کی ۱۲۳ مخه چاپ سو .

پیر احمدعلی شاه قندهاری چشتی صوفی شاعر د دیوان خاونـد پـه امرتسر کی وفات سو (۲رجب ۱۱ق).

۱۸۹۴ م ۱۳۱۲ ق

دقند هار تاجر دوست محمدخان دعبید الله توخی زوی په کراچی کی تجارتی نماینده مقرر سو او ۱۸فقری هدایت نامه ور کړه سوه.

میرزا عبد الله قند هاری کاکړ د میر زا محمد یوسف پرځای په مشهد کی وقایع نگار مقرر سو.

جنرال تاج محمد خان بدخشان ته ولاړ، چی هلته دشغنان پر سرحدو دروسیانو سره دتصادم دفاع وکی .

لارډ کرزن دواخـان او بدخشان سرحدونه له روس سره وکتل اود چترال له لاری هند ته ولاړ (ربیـع آلاخر) او بیاپه ۲۰ دجمادی الاولی دپیښور له لاری کابل ته راغیٔ او په ۳ دجمادی الثانیه دقندهار له لاری هند ته ولاړ .

ملك امیر محمد خـان لوگری د قندهار حکمران مقرر سو .

د غزنی بند چی ډك سوی و بیا تعمیر او ترمیم سو.

سید دلاور عـلی شاه لاهوری د دمیرزا محمد تقی پرځای د انگریز گماشته په قندهار کی مقرر سو .

دمسیدو په تنگی کی د ملاپوونده او انگریزانو جنگ .

شیر افضل خان چترالی له کابله دباجوړ عمراخان ته وتښتید، او د امیر الملك او انگریزانو سره ئی جنگ وکیٔ.

دهند ویسرا امیر عبدالر حمـن وبلله چی لنډن ته ولاړ سی، مگـر امیر خپل دوهم زوی سردارنصرالله خان پـه ۱۱د شوال دهند لـه لاری لنډن ته واستاوه او هغه ته ئی یو مفصل پرو گرام ورکیٔ چـی لـه وکتوریـا څخه دا وغـواړی چـی د افغا نستان سفیر په لنډن کی ومنی

انگر یزانو پر باجوړ حمله وکړه اوعمرا خان افغانستان ته پناه راوړه او کابل ته راغی ع.

شیر محمد خـان گنـډه پـوری پښتون دخور شید جهان په نامه د پښتنو تاریخ اود قبیلو څانگی پـه لاهور کی چاپ کړی.

دوزیر ستان دوانه پـه غزا کی ۴۷۰ تنه وزیر اومسید شهیدان سوه اود پرنگی له لښکره (۱۷۶۳) تنـه و وژل سوه.

دمولانا همز الله په مشری دمکین دریمه غزا (۲۱ دسمبر)

ملا قطب الدین توخی قند هاری (دمحمودنامی) شرح په فارسی وکښله

قاضی نقیب الله دقاضی میرجمال کنړی زوی دخانملا قاضی عبدالرحمن خان دنصیحة المو منین رساله شرح کړه (قند هار ۱۳ رمضان)

۱۸۹۵ م ۱۳۱۳ ق

سپه سالار غلام حیدر خان تـهٔ فرمان صادرسو، چی ټول کافرستان بیخی ونیسی، هغه دکال تر پایـه ټول کافر ستان په نور ستان بدل کیٔ او ټول خلك ئی مسلما نان سول دپـا میر دسرحد اتـو ټاکنه د انگر یزانو او رو سانو په وسیلـهٔ ۳۰ ربیع الاول.

میر مرتضی خان دهرات دګازرګاه میر په ۱۴د ربیع الاول په هرات کی مړ سو او زوی ئی میر محمد عثمان پر ځ‌ای کښېنوست.

شهزاده حفیظ الله دامیر عبدالرحمن زوی مړ سو (دربیع الثانی لومـړی وورځې)

سردار نصر الله خان دلنډن لـهٔ سفره دکراچی ،قندهار له خوا پهٔ یکشنبه ۲۹ جمادی الاولی کابل تهٔ راغیٔ.

عمرا خان بلجوړی دقند هار او هند له لاری حج ته ولاړ.

امیر محمد خان دقندهار حکمران مړسو، او محمد علم خان قا بو چی باشی په یکشنبه ۲۸شوال دقندهار حاکم مقرر سو.

په قند هار کی هراتی او نورزی سپاهیانو جنگ سره وکیٔ اوپـر برگه محمد صادق خان یی بلواوکړه چی په ۲۵ دلـوی اختر کابل تـهٔ را وغوښتل سوه.

چترال او دیر انگر یزانو ونیول اوغازی مهتر امیر الـملـك ئی پـه مدراس کی بندی کیٔ.

دمله کنډ په گنبوکی دانگریزانو او پښتنو جنگ اود رانی زو سره معاهده (۱۲ ستمبر ۹۵م)

امیر عبد الرحمن خان دخپل کتاب پندنا مه دنیاودین لو مړی برخه پخپل خط ولیکه (کابل دروزی میا شـت اصلی نسخه دکابل دخطی نسخو په کتابخانه کی سته) .

دسر رابرټ سنډ یمن ژونـد او کارونو کتاب دهنری تهارن ټون په قلم له لند نه ۲۹ فصله ۷ ضمیمی خپور سو، چی دافغان او انگلیس د دوهم جنگ ښه تفصیلات لری.

سردار ولی محمد خان مشهور په لاټی دامیر دوست محمد خان زوی ۷۲ کلن په امر تسر کی مړسو .

(ولادت ۱۲۴۱ق)

۱۸۹۳ م ۱۳۱۴ ق

دمحرم په میاشت امیر عبدالرحمن دضیاء الملة والدین لقب غوره کیٔ اوسکه یی هم پدغه نامه ووهله .

ملاپوونده پـه وزیرستان کـی د انگریزانو سره ونښت او بیا کابل ته راغیٔ او افغانستان ته یی دمهاجرت درخواست وکیٔ .

په ۲۴ ربیع الاول چهارشنبه قاضی عبدالرحمن خان علوم مـړ سو، او سعبدالودود زوی یی دکابل په شرعی محکمه کی دده پرځای مقرر سو .

درواز چی روسانو نیولی و، افغانستان ته وسپارل سو .

امیر عبد الرحمن خان په ټول افغانستان کی ۱٤۸ر٤۰۰ تنه مجهز لښکر درلود چی پیاده او سپاره او توپخانه او خاصه شاهی اوپلیس او ایله جاری وو .

۱۸۹۷ م ۱۳۱۵ ق

دآزادو سرحدا تو پښتنو له انګریزانو سره جنګونه وکړه .

ملارجب بلخی خطاط وفات سو .

دسوات په لنډا کی کی دپښتنو او انګریز جنګ د غازی ملا مستان بونیری سر تور فقیر په مشری (۲٦ جولایی ۹۷م) .

دپرنګی حمله پر بونیر باندی .

د ډیورنډ دویش پرخلاف دمومندو غزاله پرنګی سره، اود میچنی اتمه غزا اود پړانګ غار دریمه غزا .

سید جمال الدین افغانی د سید صفدر کنړی زوی دشرق‌لوی فکری پیشوا په استانبول کی وفات‌اوښخ سو (ولادت یی دکنړ په اسد آباد کی ۱۲٥٤ق=۱۸۳۸م) دده هډوکی په ۱۰ جدی ۱۳۲۳ش کابل ته راوړل سوه اود پوهنتون په منځ کی ښخ سوه .

دکوهاټ لهخوا دپرنګیانو حمله پر اورکزو باندی اود خلکو دفاعی جهادونه :

دخمکنو غزاوی له پرنګیانو سره .

دسوات دپیر زامنو عبدالحنان او عبدالخالق په ملهکنډ کی دپرنګی سره غزا وکړه .

له پرنګی سره دمده خیلو وزیرو غزاچی ٥۳ تنه شهیدان سوه او ۹٥۷ تنه پرنګیانی یی ووژل .

عباس خان دسردار سلطان محمد خان محمدزی زوی جواهر خمسه یا عناصر اربعه په بحر متقارب مثنوی منظوم کړه (دکابل خطی کتابخانه) دی دګل عباسی اویوه تفسیرمؤلف هم دی .

سردار احمد خان د امیر دوست محمد خان‌زوی دفارسی‌شعر دیوان لرونکی ۷۰ کلن وفات او په پېښور کی ښخ سو (ولادت‌یی ۱۲٤۷ ق) .

۱۸۹۸ م ۱۳۱٦ ق

صاحبزاده حبیب الله فاروقی عشرت قندهاری په کابل کی فارسی شراره عشق نظم کیٔ (غره رجب) پر بونیر دپرنګیانو بله‌حمله.

دمیر بشیر خان ملك دین خیل په مشری په تیراه کی یو حکومت غوندی جوړ سو او دخرمنی نو ټونه یی جاری کړه، خو تر شپږ و کا لو وروسته بشیر خان افغانستان ته راغیٔ .

۱۸۹۹ م ۱۳۱۷

دشهر آرا برج او باغ په کابل کی د امیر عبدالرحمن په امر جوړ سوه .

حمیدالله د امیر الله زوی دسوابی د کالو خان او سیدونکی د پښتو احوال النساء ناظم ۹۲ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۲٥ ق) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۰۰ م ۱۳۱۸ ق

روسانو د ۲ فروری په یاد داشت کی انګریز ته وویل ، چی له شمالی سرحداتو څخه د افغانستانه سره مستقیم روابط قایمول غواړی .

سردار غلام محمد طرزی افغان شاعر او مؤلف او هنر من دشام په دمشق کی وفات او ښخ سو (د جمعی شپه ۱٥ شعبان ۱۸ ق)

دافغانستان ګوده تجارت ٤۰٥ر۱٥٦ر ۱ روپی وی

میرزا محمد عبدالقادر خان‌کابلی د(او یماق مغل) کتاب په هند کی وکیښ چی د افغانستان‌اوهزاره او مغولو احوال او قبایل پکښی لیکل سوی دی . (د امر تسر چاپ ۱۹۰۲ م) .

د سید جمال الدین افغانی تتمة البیان فی التاریخ الافغان‌کتاب په عربی په مصر کی چاپ سو (قاهره ، العلم العثمانی) ۱۹۲مخه.

میر محمد عثمان بن قاضی میر حسین خان کابلی شاعر خپل دیوان انیس المخزونین ترتیب کیٔ ده جمع النصایح په ۱۳۱٦ ق لیکلی‌و.

د منشی سلطان‌محمد هندوستانی په قلم دوه ټوکه (لائف آف امیر عبدالرحمن) له لندنه نه چاپ او خپور سو چی فارسی ترجمه ئی د (تاج التواریخ) په نامه دوه‌ټوکه د غلام مرتضی خان او حسین علی شیرازی په قلم له مشهده چاپ‌سوه (۱۹۰۱ م) او بیا په بمبئی کی په (۱۳۲۲ ق) دوهمه طبع لری .

۱۹۰۱ م ۱۳۱۹ ق

امیر عبدالرحمن خان دکابل‌په‌باغ‌بالا کی د نقرس په ناروغی پسله ۲۱ کالو امار ته مړ سو ۱۹ جمادی الثانیه ۱۳۱۹ ق = ۱– اکتوبر ۱۹۰۱

په ۳ داکتو بر دده مشر زوی حبیب‌الله خان په کابل کی پر تخت کښینو ست دده امارت ۱۸ کا له و، له ۱۹۰۱ څخه‌تر ۱۹۱۹م = ۱۳۱۹ تر ۱۳۳۷ ق پوری .

په ۹ د نومبر دهند شمالی غربی صوبه د هندوستان په قانون کی داخله سوه .

دسر دار محمد نادر خان کو رنی له دیره دونه کابل ته راغلل .

ملا رمضان د ملا قضا هوتك زوی د عقلی او نقلی علومو استاد ۷۰ کلن په کابل کی وفات سو (۷ ذی حجه) مشهور مجاهد عالم او مرشد ملا نجم الدین کاکړ (دهډې صاحب) په هډه کی وفات او ښخ سو (۲۱ رمضان) الرضی الی‌الله امیر حبیب الله ټول مفرورین چی خارج ته تللی وو ، معاف کړه او د راتګ فرمان ئی صادر کیٔ (جمادی الثانیه) .

ملا عبدالباقی افغان خپل کتاب تبیین الواجبات لتخریب‌العا دات په قندهار کی په پښتو نظم کیٔ .

۱۹۰۲ م ۱۳۲۰ ق .

په افغانستان کی کاختی او وبا وه..

انګریزی استازی سر هنری دابس دافغان– روس د سر حدا تو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلی په ۱۹۰۲ – ۱۹۰۳ م کی بیا نوی کړل.

له شلمه کابل ته د محمود طرزی بیرته راتګ.

مولانا خال محمد خسته دفارسی شاعر او لیکوال او مولف دملارستم تاجیک زوی په مزار شریف کی وزیږیدی ء.

سید ضیاء الدین د عربی اقوم المسالک فی تدبیر الممالک په فارسی ترجمه کیء.

سردار عبدالله خان توخی د عبدالرحیم زوی ملکی نائب سالار او د مزار شریف نائب الحکومه و.

۱۹۰۳ م ۱۳۲۱ ق.

مکما هون دانګریزی دولی مشر په سیستان کی دافغانی سرحداتو خاتی ودرولی.

دارالعلوم حبیبیه (اوسنی حبیبیه لیسه) لومړی عالی مکتب په کابل کی پرانست سو.

انګریزانو د کوټی او نوشکی په رباوی جوړ ولو پیل وکیء.

سردار محمد نادر خان په عسکری منصب زر مشری (کند کمشری) مقرر سو ۱۳۲۱ ق = ۱۲۸۲ ش سردار محمدعزیزخان دسردار شمس الدین خان زوی دبلخ نائب الحکومه اودفارسی شعری دیوان خاوند وفات او په مزار شریف کی بنخ سو.

حمیدالله اخوند زاده (حمید) د پښتو شاعر او عالم د سید و شریف او سیدونکی وفات سو.

مولوی رحیم بخش خپل کتاب دولت درانیه (اردو) وکیښی چی له ۱۱۶۰ تر ۱۲۱۳ ق پوری د افغانستان واقعی لری (قومی پرس دهملی) دا کتاب د دهلی په رفیق اخبار کی هم له اکتوبر تر نومبر ۱۹۰۳ م پوری خپور سوی دی.

۱۹۰۴ م ۱۳۲۲ ق.

سردار عنایت الله خان د امیر مشر زوی د هند ویسرا لارډ کرزن په بلنه هند ته ولاړ (۱۲ د سمبر).

محمد یوسف اشنغری پښتو نثر لیکونکی د توبة النصوح قصه له اردو څخه ترجمه او چاپ کړه.

حاجی محمد محسن قند هاری متخلص په شباب چی په ۱۳۰۰ ق له قند هاره فرار سوی و خپل د شعر دیوان ئی تکمیل کیء (دهند پتیاله طبع ۱۳۲۸ ق).

شیخ عبدالوهاب د مانکی پیر د سوات د اخوند خلیفه د نوښار په مانکی کی وفات او ښخ سو.

میرزا یعقوب علی خافی کابلی مورخ د(پادشاهان متاخر افغانستان) کتاب وکیښی.

، دوه ټوکه د کابل طبع ۱۳۳٤ ر ۱۳۳٦ ش.

امیر حبیب الله خان د ټولو هزاره ګانو فراریانو د معافی او وطن ته د بیرته راتګ فرمان صادر کیء (یکشنبه ۱۲ رمضان ۲۲ ق) دغسی هم د لوی اختر په مناسبت کړی یو چاپی فرمان د اشتهار په ډول خپور سو، او د دولتی کارو دتنظیم لپاره داسی مقرری و سوی:

۱ – سردار نصرالله خان د نائب السلطنه په لقب چی د پاچا نائب و.

۲ – شهزاده عنایت الله خان د معین السلطنه په لقب د سردار نصرالله خان نائب.

۳ – شهزاده امان الله خان د عین الدوله په لقب.

٤ – سر دار عبدالقدوس خان ایشکک آقا سی د اعتمادالدوله په لقب.

٥ – میر زا محمد حسین خان پر ګهیر کوتوال د افغانستان مستوفی الممالک. ملکی او نظامی جرنیل.

٦ – خو شدل خان لوی ناب دکابل نائب الحکومه.

۷ – سردار عبدالوهاب خان امین المکاتب سو، چی تول د نائب الحکومګانو تر اختیار لو ړ لیکونه به ده ته راتلل او نائب السلطنه یا پاچاته به ئی وړاندی کوی.

۸ – سردار محمد یونس خان امین الوجوهات یعنی د تجارو باشیانو او بندو یانو او قافله باشیانو مشر.

۹ – فتح محمد خان د کوتوالانو مشر.

۱۰ – ناظر محمد صفر خان امین الاطلاعات چی د میلمانو او اخبار چیانو مشر و.

۱۱ – سردار عبدالله خان قوم تیموری دامین الزکات په لقب د زکاتچیانو مشر.

۱۲ – دشرعی او حقوقی مرافعاتو او دعواوو لپاره د (۲۲۰) تنو علماوو یوه ټولنه د (میزان الشرع) په نامه جوړه سوه چی مشر ئی میر علی جان خطیب او نائب ئی ملاعبدالرزاق خان دی او دوی به د « دستورالعمل میزان الشرع » سره سم کار کوی (د امیر حبیب الله مهر).

۱۹۰۵ م ۱۳۲۳ و ۲٤ ق.

لویس ولیم ډین د هند خارجه سکرتر کابل ته راغی او د امیر حبیب الله خان سره ئی په ۲۱ مارچ = ۱٤ محرم داسی معاهده لاس لیک کړه چی د مخه امیر عبدالرحمن خان په ۱۸۸۰ – ۱۸۹۳ م له انګریزانو سره منلی وه.

د سراج الاخبار د انجمن تاسیس او په کابل کی د مولوی عبدالروف خان قند هاری په مدیری دسراج الاخبار افغانستان لومړی شماره خپره یدل، پنجشنبه ۱۵ ذیقعده ۲۳ ق ۱۱ جنوری ۱۹۰٦ م (فقط یوه شماره نشر سویده).

سردار محمد نادر خان غند مشر سو.

محمد شهاب الدین خان ثاقب خپل تاریخ (افاغنه) دوه ټوکه په اردو په لاهور کی چاپ کیء.

۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق.

دایران پادشاه دمکما هون حکمیت دهلمند داوبو په ویشنه کی رد کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد یوسف ریاضی هروی د محمد حسن سدوزی زوی (دحیات سلطان ابدالی له پښته) چی مورخ اولیکوال په سیاست لگیا سړی و، خپل کتاب بحر الفوائد (کلیات ریاضی) یی په مشهد کی ۵۷۲مخه چاپ کیء چی دافغانستان او ضاع ښه ښکاره کوی. (ولادت په هرات کی ۱۲۸۸ ق) .

افغا نستان د اوگسټ هملټون تالیف په لندن کی چاپ اوخپورسو دا کتاب دافغانستان مفصل جغرافی اواجتماعی معلومات لری .

۳۱ می ۱۸۲۵ ـ ۲۰ اکتوبر ۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق

دهنری جارج را ورتی مشهور پښتو پوهاند او مورخ اوپر پښتو دېرو تالیفاتو خاوند دژوند دوره .

یوخو تالیفات یی: (۱) پښتو گرامر په انگلیسی دریمه کامله طبعه ۱۸٦۷م (۲) پښتولغت دوهمه طبعه ۱۸٦۷م (۳) گلشن روه ۱۸٦۰م (٤) دافغانی شاعرانو منتخبات د ۱۸٦٤ م طبعه (۵) دطبقات ناصری انگریزی ترجمه ۱۸۸۱م .

۱۹۰۷ م ۲۵ر۱۳۲٤ ق

امیر حبیب الله خان دهند د ویسرا لارډ منټو په بلنه هند ته ولاړ (۲ جنوری) .

ده په ۱٦ جنوری غره ذوالحجه ۱۳۲٤ دعلی گړ اسلامی کالج وکوت اوالطاف حسین حالی دهند شاعر په فارسی دده استقبا لیه قصیده وویله، امیر دی کالج ته ۲٦ زره کلداری اعانه ورکړه اود لاهورکالج ته یی ۲۰ زره روپی اعانه ورکړه او بنیادیی پخپل لاس کښېښو په ۷ مارچ لههنده وطن ته راغی .

د عبدالباقی افغانی کابلی عالم دژوند وخت، دی دمشق ته تلای و یوه رساله لری : رسا له ئی ا لا خذ بخبرالبرق لاثبات ر مضان و غیره

لومړی طبی مکتب په کابل کی جوړ سو .

انگریز او روس په ۳۱ داگست په افغانستان او ایران او تبت کی دخپل نفوذ دسیمو د ټاکلو لپاره معاهده سره وکړه .

دجبل السراج داوبو د برښنا کارخانه جوړه سوه .

امیر حبیب الله خان دگرد افغانستان پهدوره ولاړ (۱۳۲۵ق = ۱۲۸٦ ش) .

دقند هار نهر سراج دهلمندلهرود څخه افتتاح سو .

دزخهخیلو اپریدو غزاوی لهپرنگی سره پهوادی بازار کی .

شیخ محمد رضا هروی د امیر حبیب‌الله په نامه (خزاین السکوك فی مسکوکات الملوك) دافغانستان پر مسکوکاتو باندی وکیښ .

محمد عبد الحکیم خان لودی د پښتنو تاریخ (حیات لودی یا شوکت افغانی) دری توکه په آگره کی په اردو خپور کیء .

هتورام (تاریخ بلوچستان) په لکنهو کی چاپ کیء چی دبلو څو او پښتنو تاریخ دی .

۱۹۰۸ م۱۳۲٦ ق

سردار محمد نادر خان دجنرالی (لوامشری) منصب ته ورسیدی .

پښتنو پر پرنگی حملی شروکړی او اتمان خیلو د پراڼگ غار څلرمه غزا وکړه اود میچنی نهمه غزا وښبته .

پهلندن کی دافغان انگلیس ددوهم جنگ تاریخ چاپ سو .

داملاعزت‌الله عزت‌انصاری‌بلخی‌عالم اوشاعر په صالح آبادکی وفات سو .

خیر الله خیری نعمت خیل دېر سوات اوسیدونکی پښتو شاعروفات سو .

شاپسند محمدز ی پښتو شاعر دکندی نوښار او سیدونکی ۸۰کلن وفات‌سو (ولادت‌یی ۱۸۲۸م) .

ملتان زخه خیل اپریدی دخیبر د جنگونو پهلوان او پر پیښور ښمار حمله کوونکی دپر نگی دښمن‌ژوندی و.

دعبد الحکیم افغانی قند هاری حنفی فقیه او زاهد او مؤلف وفات په دمشق کی، دکشف الحقاق او شرح شاطبیه اوحاشیه شرح‌بخاری او شرح هدایه او حاشیه تفسیر نسفی او شرح المنار مؤلف.
(ولادت ئی ۱۲۵۱ ق)

شیخ محمد رضا هروی د غزنی دشنختو او تاریخی دېر لیکنو په بیان کی په خورا ښه خط (ریاض الا لواح) دامیر حبیب الله لپاره تالیف کیء (عکسی چاپ کابل ۱۳٤٦ ش) .

۱۹۰۹ م ۱۳۲٦ ق

دانلهی کوتل غزاله پرنگی سره .

جی- پی ټیټ TATE دافغانستان او بلوچستان او ایران دسرحدونو دسفر کتاب ۹ بابه مصور دنقشو سره لهلندنه‌خپور کیء. پدی‌دافغانستان دسرحداتو دټاکنی دهلی یوغړی‌و .

۱۹۰۹ م ۱۳۲۷ ق

دمارچ په میاشت کی د اخوان افغان دسیاسی او مشرو طیت غو ښتو نکی ډلی غړی ونیول سوه او مولوی‌محمد سرور واصف‌قندهاری او دده ورور سعد الله قند هاری دمولوی احمدجان الکوزی زا من او لعل محمد کابلی او جوهر شاه غور بندی او محمد ایوب پوپلزی قند هاری و وژل سوه او ۳۵ تنه بند یان سول.

۱۹۱۰ م ۱۳۲۸ ق

دکابل او جلال‌آباد ترمنځ دټیلفون لومړی لین جوړ سو.

لومړی مکتب حربیه په کابل کی جوړ سو.

دافغا نستان گز یتیر په هند کی مرتب او چاپ سو.

د سراج الا حکام فی معا ملات الا سلام فارسی فتاوی لومړی ټوك

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۷۴ ممخه میر علمی جان خطیب دار السلطنه او مولوی عبد الرازق مدرس تالیف اود میزان التحقیقات الشرعیه علما وو تصحیح کړه چې د امیر حبیب الله خان په نامه دکابل په شاهي مطبعه کې چاپ سوه (یوم مقسمه ۲۱ بابونه)

عمر دین عمرد زین العابدین اتمان خیل زوی د مردان او سیدو نکی خپل پښتو دیوان ترتیب کیء (۷میء)

۱۹۱۱ م ۱۳۲۹ ق

سراج الاخبارافغانیه دمحمود طرزی په مدیری خپور سو (۱۵ شوال ۱۳۲۹ق ۱۶ میزان ۱۲۹۰ شس)

سردار عبد الله خان توخی دبلخ دولایت حکمران مړ سو او سر دار عبد الوهاب خان دمخنی امین المکا تیب دهغه پر ځای حکمران سو.

عبد الرحیم خان دهرات دعسکرو په جر نیلی مقرر سو (رمضان)

دنیلاب پل په گل بهار کی د مستر هالیدی په انجنیری په ۱۷ شوال ۱۱ اکتوبر ۱۸ میزان ۱۲۹۰ ش افتتاح سو.

په کابل کی لومړی یتیم خانه جوړه سوه ذیحجه ۲۹ ق

په کابل کی دامیر حبیب الله خان په فرمان دطرابلس غرب دشهیدانو او یتیمانو لپاره بسپنه تولـه سوه (ذیحجه)

له انگر یزانو سره دباړی دملاصاحب (میر سید جان) دشبقدر غزا (دی په ۱۳۴۲ ق په چار منګ کی مړدی)

۱۹۱۱م ۱۳۳۰ ق

دجلال آباد او لغمان پر لاره، د کابل پر سین دمستر هالیدی په انجنیری په درو نته کی یو۳۰۶فټ اوږد معلق د اوسپنی پل جوړ سو (صفر – جدی)

دجلال اباد نهراج سراج جوړ سو (صفر – دلو)

دوست محمد خان ناظم بار کزی په ۱۲ محرم د دار العدالت سرکرده مقرر سو.

دلغمان دقلعة السراج و دانی جوړه سوه.

سردار عنایت الله خان په کابل کی مطبعهٔ عنایت جوړه کړه.

سردار محمد عزیز خان د سردار محمد یوسف خان زوی ایشیک اقاسی خارجه مقرر سو.

سید شاه خان نایب سالار د جلال آباد عسکری مشر مقرر سو.

دمنګاو ښورښت او ددوی دآرامولو لپاره دحضور دجرنیل سر دار محمد نادر خان لیږل (۲۳ جمادی الاولی) دغه ښورښت د روژی په میاشت کی تمام سو او سر دار محمد نادر خان دحضور نایب سالار مقرر سو.

په پغمان کی ځنی نوی ودانی لکه سهیل – ستاره – بیت الصیف.

سراج الاخبار په دوهم کال کی په حروفی چاپ او مصور خپور سو

(۱۵ شوال = ۲۷ ستمبر = ۴ میزان ۹۱ شس.)

دهند دسر حدی صوبی په پېښور او مردان کی معارف او مکتبونه جوړ سول چی دوی بیداری اثرونه ئې پر پښتنو وکړه.

مولوی شاه عباس مجذوب د شاه عبد الرحیم دهلوی زوی د شاه عبد العزیز وراره چی په ۱۲۴۲ق ئې له دهلی ځخه کابل ته هجرت کړی و ۱۱۵ کلن په کابل کی وفات سو (جمعه ۱۵ رمضان)

حاجی ملا عبد الله هروی خطاط دملا دلدار زوی په هرات کی ژوندی و.

۱۹۱۲ م ۱۳۳۱ ق

سراج الاخبار دپښتو پر قدامت او اصالت خاصه مقاله نشر کړه (۱۵ صفر ۲۳ جنوری ۳ دلو.)

برګد عبد الوکیل خان دقندهار عسکری قو ماندان مقرر سوم (جوزا ۹۲ شس)

سردار عنایت الله خان دمعارفو په نظارت وګمارل سو.

په وزیر ستان کی دمسیدو او وزیرو قبیلوی جنګ (۳ اګست)

درالعداری دتذکری نظا منامه په (۱۱۰) ماده کی دامیر حبیب الله خان په امضا خپره سوه (۲۵ سنبله)

سیا چاه او شکنجه کول منسخ سول (شعبان)

انجمن معارف دسردار عنایت الله خان په نظارت جوړ سو او نظا منامه ئې نشر سوه (۹عقرب)

قومی باغ په کابل کی جوړ سو (وزرو ستنی وزارت حربیه)

په قندهار کی په یکشنبه ۱۹ دشوال خلکو پر سردار محمد عثمان خان نائب الحکومه باندی بلوا وکړه او قاضی امر الله دقاضی میر جمال پشندی زوی اود هغه زوی حمیدالله ئې مړه کړل. سردار محمد عثمان خان موقوف او پر ځای ئې سر دار محمد یونس خان امین الو جوهات مقرر سو اود قندهار دسپاهیانو پر معاش دمیاشتی ۲ رو پۍ زیاتی سوی (۲۴ ذیقعده)

مهدیخان دانګر یزی هند سفیر له کابله ولاړ او پر ځای ئې سیف الله خان کابل ته راغیء.

دسراج التواریخ اول او دوهم ټوک دفیض محمد هزاره په قلم په کابل کی چاپ او خپور سو.

اخوند ملا محمد عمر سلجو قی دملا محمد ایوب زوی دهرات مشهور مدرس او مؤلف دالملهم فی الاصول او شرح کافیه – رسالهٔ امکان خاص وعام – حاشیهٔ ایسا غوجی او نورو کتابو مؤلف په هرات کی وفات سو.

محمد عمر خان بردرانی هیروی خطاط او هنر من ملاك په هرات کی سمز سو په هغه وخت کی دهرات بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطاط محمد رحیم خان الکوزی هلته ژوندی و.

۱۹۱۳ م ۱۳۳۲ ق

دشرکت موټر کار افغانیه په نامه لومړی دحمل ونقل شرکت په کابل کی جوړ سو. (قوس)

دوزیرو روحانی او مجا هد مشر ملا پونده په وزیر ستان کی وفات سو (جدی)

دحکومت مالـی مشاور بـرگـډ عبد الاحمد خان دسمت مغربی لوی خان په کابل کی‌ووژه‌سو (دیکشنبی شپه ۷ صفر)

لومړی دار المعلمین په کابل کی افتتاح سو (ربیع الاول) مـد یر ئی مو لوی عبد الرب خان و.

لومړی دهند وانو ابتدائی مکتب په کابل کی جوړ سو (محرم)

حاجی شاه بیك خان په دهلی کی دافغانستان سفیر سو.

دوړینو کالو ماشین خانه په‌کابل کی افتتاح سوه (یکشنبه ۱ جـمادی الثانیه)

دمما ریفو دماموړینو نظامنـــامـــه (۸۵) مادی دسردار عنایت الله خان له خوا نشر سو (۱۵محرم)

محمد نعیم خان نائـب سالار د هرات عسکـری قـومـانـدان سو (۲۷ جمادی الثانیه)

سردار محمد ایوب خان دمیوند مجاهد په سه شنبه ۱۷ د اپر یـل ۱۹۱۴م ۱۱ جمادی الاولی ۳۲ ق = ۱۷ حمل ۹۳ش په لاهور کی وفات او په پیښور کی ښخ سو. عمر ئی ۵۷ کاله و.

سردار محمد نادر خان نائب‌سالار دسپه سالار امیر محمد خان پرځای دافغا نستان سپه سالار سو. (سه‌شنبه ۲۱ رجب ۳۲ق)

عمومی لومړۍ جنګـك ونښـت (رمضان = اگسـت ۱۹۱۴ = اسد) او امیر حبیب الله خان دشوال په لوله ورځ په یوه لـوی دربـــار کـی د افغا نستان بیطرفی اعلان کړه، او بیا ئی‌په شنبه ۱۲ذیقعده ۱۳اکتوبر ۱۴م په بل لوی دربار کی تـاییـد کړه.

شهزاده امان الله خان دمحمودطرزی دلـور ثـر یـا سره واده وکـړه (چهار شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۹ عقـرب ۱۱ نومبر)

په شرقی سرحداتو کی دانگریزا نو پر خلاف دقبایلو نهضتونه.

محمد عبد السلام خان عمر خیل پښتون په هند کی دنسب نـامـهٔ افغا نان کتاب چاپ کړ (رامپـور ۱۹۱٤)

ندیم بلخی دسردار نصر الله خـان لپاره (ندیم المحافل فی تـر جمـه نزهت المجالس) په فارسی وکیښس (خطی) محمد رحیم اندړ په قند هار کی‌هزار مسایل په پښتو نظم کړ

میا فضل حق مجددی د میامحمدعمر شهید زوی پـه هرات کی وفات او ښخ سو.

نعمان الدین احمد کـساکا خیل د

پښتو ظفرالنسا تالیف کړ او دده مایني زینت النساو کیښس .

شیخ عبد الو هاب دمانکی ملاصاحب مشهور مرشد اود پښتو عقـا یـد المؤ منین مؤلف په مانکی شریـف کی وفات او ښخ سو.

قاری رحمت الله واضـح بخاری (تحفة الاحباب فی تذکرة الاصحاب) وکیښس چی دافغا نستان د شمالی خوا دشاعرانو حال هم لری. (دتا شکند چاپ)

۱۹۱٤م ۱۳۳۳ ـ ۳٤ ق

دجبل السراج دبر یښنا کا رخانـه افتتاح سوه (صفر جدی جنـــوری)

غلام محی الدین خان دقطـــغن او بدخشان نائب الحکومه په ۱۱محرم مړسوه اوپرځای ئی‌امین‌الاطلاعا ت نا ظر محمدصفر خان مقـرر ســو

په کابل کی‌پنځه آبتدایی‌مکتبونه دمو لوی عبد الرب خان په مدیری افتتاح‌سوه (سه‌شنبه۱۲جمادی‌الثانیه)

د اکتوبر په میاشت دنــدر مایر او هنتینگ په مشری دالمان او ترکیی او استریا یوه ړا لیږلی ډله دایران او هرات له خوا کابل ته راغله، چی دافغا نستان حکومت پر انگریزانو را وپا روی د۱۹۱٦ ترمئی پوری په کابل کی وو، له دی ډلی سره راجه مهندر پرتاب او مولوی برکت الله هندی آزا دیخوا هان هم وو.

مولوی عبد الروف قنـد هـاری مشهور عالم اود امیر حبیب الله‌خان ملای حضور په شنبه ۱٦ شوال په کابل کی وفات سو.

په کا بل اونورو ښـــارو کـښی دکولرا ناروغی خپریدل (رمضا ن ـ شوال)

مولوی عبد الرب خان د دار المعلمین مدیر اود ابتدائی مکتبو سر ښتـه دار دخپل پلار مولوی عبد الروف‌پر ځای ملای حضور هم سو.

دسندا کی ملا احمد جان دباباسیـن دکو هستان او سید ونکی مجا هد سید عبد الجبار شاه له ستانی ځخه را وغوښت او هغه ئی امیر وټاکه، پخپله قاضی القضا ت سو، او لـه انگریزانو سره ئی‌دجهاداعلان‌وکړ او چکدری او مله کند غزاوی ئـی شرو کړی.

ملا محمد حسین سلجوقی د ملا عبد الاحد هروی زوی چی خطاط او عالم او صوفی سړی‌و ۹۸ کلن پـه هرات کی وفات او ښخ سو.

شاه محمد سدوزی د شهزا ده ایوب لمسی دسند په تهلی ښارکی دخپل خاندان تاریخچه ولیکله دآغا بدردرانی کتابخانه‌په‌ګری یاسین‌کی)

عبد الله پوپلزی شاعر د پښتو عبرت نامی او دیوان خاونـد پـــه قند هار کی وفات سو.

سید میر مشوانی هروی زبردست شاعر ا و نقاش او خطاط اود دیوان خاوند په هرات کی وفات سو. (ولا دت ئی ۱۲۸۰ ق)

۱۹۱۵م ۱۳۳٤ـ ۳۵ ق

پښتو ژبه د حبیبیه مدرسی پـه نصاب کی داخله سوه .

د وزیرستان دخلکو جنگونه لـه انگریزانو سره .

محمود طرزی دسراج الاخبار په سرمقاله کی د (حی علی الفلاح) تر عنوان لاندی دافغانستان داستقلال تحریك علنی کیء، اودغه ستر مقاله شنشسر سوه. (غرهٔ ربیع الاول ۳٤ق ۱٦ جدی ۹٤ ش) .

په جمادی الثانیه = حمل ۱۲۹۵ کی دافغانستان مشهور مشایخ کابل ته دعوت سوه چی دامیر سره وگوری لکه داسلام پور پاچا دموسهی آخوند زاده ـ دتگاب ملا د هـ ی آخوند زاده ـ دبسرومیا صاحب ـ میانصاحب حصارك شمس الحق ـ استاد هډه ـ دشوزبازار حضرات شیخان صاحبان ـ حافظ جی صاحب صوفی صاحب ـ ملامحمد مرید ـ ملا عبدالغفار آخوند زاده .

ددغو مشایخو اود خلکو دوکیلانو په شمول یوه لویه جرگه دامیر په حضور کی جوړه سوه اود ملت داتفاق اوددولت دسیاست (بیطرفی) تایید یی وکیء (جمادی الثانیه اپریل ـ حمل) .

دهندوستان دآزادیخواهانو مهاجرین افغانستان ته دراجه مهندر پرتاپ سفره راغلل چی دبابر په باغ کی واوسیدل .

سردار عنایت الله خان ناظر حربیه سو .

فضل واحد دترنگزو حاجی صاحب دمومند ویه ملگری پر شبقدر حمله وکړه .

عبد الغفور ندیم دکابل شاعر د غلام حیدر زوی ۳۸ کلن په کابل کی وفات سو. (سه شنبه ۱۳ رجب ده دیوان په ۱۳۰۹ ش په تهران کی چاپ سو. (ولادت یی ۱۲۹٦ ق)

سرمست اپریدی په تیرا کی له پرنگی سره دغزا اعلان وکی .

محمد عثمان فرحت کابلی شاعر خپل کلیات ترتیب کیء

نیك محمد چاریکاری عمدة الفرایض په فارسی وکیښ چی دکابل په سنگی چاپ په دغه کال دمعین السلطنه عنایت الله په امر خپور سو .

۱۹۱٦ م ۱۳۳۵ ق

په وزیرو قبیلو کی بسوربستونه

سید عظیم شاه مشهور په شاه آقا دقلعه قاضی، په جمعه ۲٤ رمضان ۳۵ق وفات سو .

د افغانستان داستقلال غوښتنی دبلبل گرفتار په رمزی شعر کی د بناغلی عبدالهادی پریشان لخوا په فارسی اود مولوی صالح محمد قندهاری له خوا په پښتو په سراج الاخبار کی نشر سوی (ربیع الثانی ۲۵ق ٥ دلو) .

محمد حسن راقم اخکزی شاعر او محاسب او مؤلف چی په ۱۳۲۷ق دمشروطیت په حرکت کی بندی سوی و په محبس کی وفات سو

(ولادت ۱۲۹۰ ق) .

ناصر الملك دچترال مصلح مهتر دتحفة الابرار او مشرق الانوار او صحیفة التکوین مؤلف. دچترالی ژبی دلیك او لوست بنیاد کښیښو اود دی ژبی مخصوص حروف یی رواج کړه (متوفا ۱۹٤۳ م) .

ندیم بلخی د رحمت الله زوی د دیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت یی ۱۲۵٤ ق) .

۱۹۱۷م ۱۳۳٦ ـ ۳۷ ق

میان گل عبدالودود دعبدالخالق زوی دسوات داخوند لمسی په سوات کی دامارت اعلان وکیء .

په نورستان کی (٦) ابتدایی مکتبونه جوړ سوه .

(جمادی الاخری ۳٦ ق)

۱۹۱۸ ـ ۱۹۱۹ ـ ۱۹۲۰ م ۱۳۳۷ ـ ۳۸ ـ ۳۹ ق

دپښتنو غزاوی له پرنگی سره :ـ دمغول کوټ غزا ـ دتانك غزا ـ د اپوزی غزا ـ دتوچی غزا ـ دکسی غره غزا ـ دکاوړ غزا ـ دمازجی گری غزا دژی غزا ـ ددراین غزا ـ دترکی غزا دقلعه دوه غزا ـ

۱۹۱۸ م ۱۳۳۷ ق

لومړی موزیم په کابل کی جوړ سو .

په ۲٤ دلو ۹٦ش ۱۳فروری ۱۸م سراج الاخبار دافغانستان داستقلال په باب کی یوه مفصله مقاله خپره کړه چی دافغانستان داستقلال غوښتلو فکر ئی تقویه کیء (سراج الاخبار ۷ کال ۱۳ گڼه) .

د افغانستان د ابتدایی او عالی مکتبو او دارالمعلمین نصاب ترتیب او خپور سو (۱۵ میزان ۹۷ ش ۱ محرم ۳۷ ق) .

میر غلام نبی دخپل پلار میر محمدعثمان پرځای دهرات دگازرگاه میر وټاکل سو .

محمود طرزی یود کوچنیانو اخبار له کابله دسراج اطفال په نامه خپور کیء (غره محرم ۳۷ ق ۱۵ میزان ۹۷ دسراج الاخبار آخرینه شماره په ۱۵ ربیع الاول ۳۷ق ۱۹ دسمبر ۱۸م ۲۷ قوس ۹۷ ش خپره سوه . (اتم کال ٦ شماره) تردی وروسته ندی خپور شوی .

اخوند ملا محمد حسن اوبهی دملا شمس الدین تو خی زوی نقشبندی صوفی او عالم په اوبه کی ۸۰ کلن وفات سو .

د شوروی ترکستان خارجه کمیساریت امیرحبیب الله خان ته پیغام وکیء چی دوستانه روابط سره ولری .

عبدالله بن محمد سبرو سنایی هروی دحاجی عبدالرحمن اسحق زی په غوښتنه دعربی ترتیب الدول کتاب دقوانین الحکما په نامه په فارسی ترجمه کیء (۱٦ ذی حجه ۳۷ ق) .

دافغانی آزادی خواهانو له خوا مولوی برکت الله او کاظم بیگ د شوروی ترکستان جمهوریت ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مذاکری له پاره واستول سوه .

۱۹۱۹م۱۳۳۷و۳۸ق۱۲۹۷ـ۹۸ش

امیر حبیب‌الله خان تر ۱۸ کاله سلطنت وروسته دلغمان په‌کله‌گوش دره کی په تفنگچه و وژل سو (د پنجشنبی شپه دری بجی ۱۸ جمادی الاولی ۳۷ق ۱۹ دلو ۹۷ش ۲۰ فر وری ۱۹ م) لوپه جلال‌آباد کی دسردار نصرالله خان سره په امارت بیعت وسو .

مولوی عبدالرب دامیر حبیب الله خان دحضور ملا اود ابتدایی مکاتبو او دارالمعلمین مدیر په جلال‌آباد کی دحوت ۹۷ ش په اولوورخو کی وفات او موری ښخ سو، دغسی هم دچارباغ ضیا معصوم نقشبندی لوی روحانی پیر هلته وفات سو. امان افغان دامیر حبیب الله مرگ د سلطنت دمقام اود مولوی عبدالرب مرگ یی دشریعت دریاست اودضیا معصوم مرگ یی دطریقت دریاست خالیتوب وگانه، چی په یوه وارددری سره مقامه خالی سول (امان افغان لومړی گڼه ۲۲حمل ۱۲۹۸ ش) .

د فروری له ۲۱ تر ۲۸ پوری امان‌الله خان په کابل کی دخپل امارت لپاره اقدامات کول .

او په جمعه ۲۱ فروری ۱۹ م ۹حوت ۹۷ش ۱۹ جما دی الاولی ۳۷ق اعلیحضرت امان الله خان په کابل کی پر تخت کښېنوست .

په ۲۸فروری دافغانستان کا مل استقلال دکابل په لوی دربار کی اعلیحضرت امان الله خان اعلان کړیء او سردار نصردلله خان له‌جلال‌آباد په پنجشنبی ۲۵ جما دی الا ولی ۱۳۳۷ق خپله بیعت نامه ور ته راوا ستوله دغسی هم سردار عنایت الله او حیات‌الله په جمعه۲۶ جمادی الاولی دبیعت مکتوب ورته راولیږلی. (امان افغان ۲ گڼه ۷ثور ۹۸ ش .)

په ۳ مارچ ۱۹ م = ۱۲۹۷ ش امان‌الله خان دهند ویسرا ته‌دافغان او انگریز د نوی معاهدی پیشنهاد دافغانستان دکامل استقلال اومتساوی حقو قو پر اساس باندی وکړیء

محمود طرزی د سراج الاخبار مدیر ناظر خارجیه مقرر سو (حمل ۱۲۹۸ ش) .

دشورا خاص مجلس په کابل کی افتتاح سو (ثور ۹۸) .

په افغانستان کی دوهمه پلا کابینه جوړه او وزیران (ناظران) ئی په سر کی مقرر سول (ثور ۹۸ ـ می ۱۹) .

(۱) دائره نظارت عدلیه ـ ناظر عدلیه محمد ابراهیم خا ن.

ځای: عین العمارت .

عین العمارت .

(۲) دائره نظارت حربیه ـ ناظر حربیه صالح محمدخان سپه‌سالار ځای قومی باغ.

(۳) دائره‌نظارت خارجیه ـناظر خارجیه محمود بیگ طرزی . ځای بیت الشوری .

(٤) دائره نظارت معارف ـ ناظر معارف عبد الحبیب خا ن

ځای: قصر شهر آرا .

(٥) دائره نظارت مالیه ـ ناظر مالیه میرزا محمود خان . ځای باغ مهمانخانه .

(٦) دایره‌نظارت تجارت :نا ظر تجارت غلا م محمد خان . ځا ی: باغ مهمانخانه .

(۷) دایره نظارت نقلیات : ناظر نقلیات میر زا عبدالقا در خا ن

ځای: اصطبل عا مره .

(۸) دایره نظارت زراعت ـ ناظر علی جان خان . ځای : محکمه مراد خانی .

(۹) دایره صدارت عظمی اعتماد الدوله عبدالقدوس خا ن. ځا ی : قصر باغ مهمانخانه .

په ۲۷ مارچ ۱۹ م ۷ حمل ۱۲۹۸ ش د شوروی روسی ترکستان د خار جی امورو کمیسار بوکو یا ولینسکی د افغانستان حکومت ته ولیکل ،چی دشوروی حکومت ټول زاړه قرار دادونه لغو کړل ، او دټو لو اسلامی دو لتو او افغانستا نه سره د دو ستی روا بط غواړی او استقلال ئی منی ، او له مسکوه ښاغلی براوین تا کلی سوی دی چی د افغانستانه سره سیاسی دوستانه روابط او تجارتی مناسبات ونښلوی .

په ۷داپریل ۱۹م ۱۸ حمل . ۱۲۹۸ ش رجب ۱۳۳۷ ق :

اعلیحضر ت امان الله خا ن لینن ته یولیک واستاوه چی‌د افغانستان استقلال او ددوستی خوا هشو نه ومنی .

په همدغه تاریخ د افغانستان خارجه وزیر محمود طرزی دشوروی دولت خارجه کمیسار چیچر ین ته یولیک واستاوه ، چی د افغانستان دوستانه خواهشو نه او استقلا ل ومنی او د اعلیحضرت امان الله خان مکتوب لینن ته ورواندی کی ددی لیک جواب د لینن له خواه په ۲۲ می ۱۹ م ثور۹۸ دمبارکی او خوښی سره راورسید .

په ۲۱ داپریل ۱۹ م ۳۱ حمل ۱۲۹۸ ش .

امان الله خان لینن ته ددو ستی لیک او د افغانستان د استقلال د اعلان د کامیابیدو لیک واستاوه او جنرال محمد ولی خان ئی د فوق العاده سفیر په ډول د مذاکری‌لپاره ورته معرفی کړیء، دی دمی په ۲۸ تاشکند ته ورسید . او په ١٤ اکتوبر ۱۹ م ئی دلینن سره په مسکو کی ملاقات وکړیء

د امان افغان لومړی شماره د سراج الاخبار پر ځای د ښاغلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالهادي په مدیري خپره سوه (۲۲ حمل ۹۸ ش ۱۱ رجب ۳۷ ق ۱۲ داپریل ۱۹ م) په دی شماره کی د امیر حبیب‌الله خان د وژلو او د امیر امان الله خان د جلوس احوال چاپ سئو .

سردار عبدالقدوس خان صدر اعظم د قندهار د مجاهدینو مشر مقرر سو او هلته ولاړ (حمل ۹۸ ش) .

افغانستان درولیټ بل پر خلاف خپل پرو تسټ د هند حکومت ته واستاوه (می ۱۹ م ثور ۹۸)

سپه سالار محمدنادر خان دعسکرو سره په ۲۱ رجب ۳۷ ق ۳ ثور ۹۸ش ۲۳ اپریل ۱۹م له کابله ولاړ ، او گردیز ته ورسید ، او ملی قوائی د استقلال جنگ ته تنظیم کړل . په جمعه ۱۵ شعبان ئی د گردیز په جامع کی د جهاد خطبه وویله سوه . او د قبایلو په منځ کی دجهاد اعلان وسو .. او مسیدو د انگریز پر فوج حملی شروع کړی د افغان او انگریز دریم جنگ ونښت (۳ مئی ۱۹ م) .

د سپین وام تانه مجاهدینو په ۲۵ شعبان و نیول ـ او دوانا او سرویکی چو نی مسید و ونیولي (۲۰ شعبان ۳۷ ق ۳۱ ثور ۹۸ش ۲۱ می ۱۹ م) .

دانګریزانو طیارو پر ډکه جلال آباد ـ کابل ـ سپین بولدک بمباری وکړه (ثور ۹۸ ش) .

په ٦ جوزا ـ ۲۷ شعبان ۲۸ می دټل ښار افغانی مجاهدینو دسردار محمد نادر خان سپه سالار په مشرتوب ونیو ، دجنگ استقلال متارکه ۳ رمضان ۲۲ جوزا ـ ۲جون (۱۲۹۸ ش) .

په هندوستان کی د خلکو ښورښت زیات اود هجرت تحریك تود سو . (جوزا ـ سرطان)

د هندوستان د آزادیخواهانو موقتی ملی حکومت (په کابل کی) جوړ سو او د وزیر داخله مولوی عبیدالله سندهی او عزیز هندی په امضا یو اعلان خپور سوه ، چی دهند خلك پر انگریزانو راولاړ سی (جوزا ۹۸ش) ددی موقتی حکومت مشر راجه مهندر پرتاب هندی آزادیخواه و .

د اتحاد شوروی له خوا یاکوف ژ اخار و یچ سو ریتس په منځنی آسیا او افغانستان کی د فوق‌العاده مختار نماینده په ډول معین سو ، چی د افغانستان او د بلوچستان دآزاد و قبایلو اوخیوا او بخارا او د هندوستان او کشمیر او تبت له آزادي خواهانو سره رابطه ونیسلوی او انقلابی د آزادی غو ښتنی تحریکات و روزی (۲۳ جون ۱۹م جوزا ۹۸ش) دغه سفیر په ستمبر کی کابل ته راغی .

عبدالشکور خان د افغانستان سفیر دبخارا دامیر دربار ته ورسید (سرطان ۹۸ ـ جولائی ۱۹) .

حسین د اسحاق زوی د شوروی دولت لوی سفیر کابل ته راغیء (سرطان ۹۸ـ۱۹ جولای) .

دافغان اوانگلیسس روغ لیک چی په راولپنډی کی په (۸) اگست په ٥ مادو کی امضا سوی و په (۲۸) اسد ۹۸ ش ۲۰ ذی قعده ۳۷ ق (۱۸) اگست ۱۹ م د افغانستان پاچا اعلیحضرت امان‌الله خان تصدیق کیء اوداستقلال اعلان او لوړی جشن وسو .

دمعرف معارف مجله دوزارت معارف له‌خوا په‌کابل کی‌چاپ سوه (۱سنبله ۹۸)

د سردار محمد نادر خان غازی سپه سالار قوا فاتحانه کابل ته راغلل .

(۲۸ میزان ۹۸ ش ۲۱ اکتوبر ۱۹ م) او ده ته داعلی‌لمر نښان ورکړ سو اود استقلال څلی دده په نامه‌په کابل‌کی جوړسو اودی (وزیرحربیه) سو اوهم په‌دغه کال ۱۲۹۸ ش د سمت مشرقی رئیس تنظیمه مقرر سو (ربیع‌الاول ـقوس ـدسمبر)

د حوت په اولولسو ورځو کی د مشرقی داقوامو جرگه په جلال‌آباد کی وسوه اود اتحاد مشرقی جریده هم خپره سوه ۱۲۹۸ ش (ربیع‌الاول ـحوت ـ دسمبر) .

د افغانستان د روغی د مذاکری یوهیئت دعلی احمد خان په مشری راولپنډی ته ولاړل (دلو ۱۲۹۸ش) او د روغی لیك ئی امضا کیء (۸) اگست ۱۹م (۱۱ ذیقعده ۱۳۳۷ق) .

د افغانستان د استقلال د جنگ پروخت دترنگزو حاجی صاحب او مولانا سیف الرحمن‌الکوزی دمومندو په ملگری دشبقدر دوهمه غزا له پرنگی سره وکړه .

قاضی القضات‌خان‌علوم سعدالدین خان بارکزی په کابل کی وفات سو (٤ میزان ۱۲۹۸ ش) .

او دده پسر ځای یی زوی قاضی عبدالشکور خان قاضی القضات‌سو.

محمد ابراهیم حیرت کابلی شاعر د تحفه شهنشاهی او دیوان اشعار خاوند و فات سو په‌پنجشنبی ۲۵ جمادی‌الاولی۱۳۳۷ (ولادت ۱۲۵۰ ق) .

د اعلیحضرت امان الله خان په امضاء (کتابچه قانون گذاری حکام افغانستان) په کابل کی چاپ او خپره سوه ۱۲۹۸ ش .

سردار محمد سلیمان خان وزیر معارف سو (۹۸ ش) .

د ۱۲۹۸ ش کنال مالی واردات خلویښت ملیونه کابلی او مصارف ۳۱ ملیونه او ذخیره ۹ ملیونه‌وه .

۱۹۲۰ م ۱۳۳۸ر۳۹ق ۱۲۹۹ش

دافغانستان لو مړی د مالیی نظامنامه خپره سوه (۱حمل ۹۹ ش ۲۱ مارچ ۲۰ م) .

په کابل کی لو مړی ملی‌کتابخانه جوړه سوه (حمل ۹۹) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحمود طرزی په مشری دسیا سی مذاکری لپاره یوه افغانی ډله دهند مسوری ته ولاړل اود هنری ډابس انگریزی نمایندده سره یـی خبری وکړی (۱٦ اپریل تـر ۱۸ جولایی ۲۰ م) داډله په ۱۰ار اسد ۱۲۹۹م کابل ته راورسیده .

په نظارت معارف کی لومړی‌علمی انجمن افتتاح سو (۲۰ رمضان۳۸ق ۱۸ جوزا ۹۹ ش) .

د افغا نستان لومړی سفیرسردار عبد العزیز خان تهران تـه ورسید (۷ شعبان ۳۸ق) په جمعه ۲۸ جوزا ۹۹ ش یی د افغانستان بیرغ‌پورته کیء.

په کابل کـی دافغان روزنامه د محمد جعفر په مدیری خپـره سوه (دوشنبه ١٤ سرطان ۹۹) .

په کابل کی لومړی پلا داصول دفتری مکتب‌افتتاح‌سو (۱۲ ذیقعده ۳۸ق سرطان ۹۹ ش) سپه سالار محمد نادر خان له سمت مشرقی څخه کابل ته راغی (ذیقعده ۳۸ق اسد ۹۹ ش آگست ۲۰ م)

په جلال آبادکی ابتدایی مکتبونه جوړ سول (اسد ۹۹) .

سردار محمد هاشم خان دسمت مشرقی ملکی او نظامی نایب سالار مقرر سو (اسد ۹۹ ش) .

په ١٤ اگست ۲۰م اسد ۹۹ یود بیسیم تلگرافی د ستگاه د شوروی دمیخانیکانو سره کابل ته راورسید او لومړی دتشکر تلگرام داماان الله خان له‌خوا لینن ته ولیږل سو ۱۸ سپتمبر ۲۰م سنبله ۹۹ ش .

د بخارا دشوروی جمهوریـت د رئیس فیض‌الله خو اجه لـه‌خوا د افغانستان پاچا ته‌تلگرام راورسیدی چی دهغه جمهوریت سره‌روابط قایم سی (۱۵ ستمبر ۲۰م) دافغانستان خارجه وزیر محمود طرزی په جواب کبی دبخارا دمملکت استقلال وغوښت اودښاغلی عبدالـهادی خان مقر ری یی دبخاراپه سفارت ورته ولیکله .

په هرات کی داتفاق اسلام هفتگی جریده دعبدلله قانع هروی‌په مدیری نشر سوه (۱ سنبله ۹۹) .

په مرکزی آسیا کـی د شوروی روس‌فوق‌العاده سفیر سورتس‌په‌یوه لیك کـی دافغانستان خارجه وزیر محمود طرز ی تـــه و کنبل چـی عبدالشکور خان افغانی نماینده په بخاراکی پـرو پاگنـــد او عسکر ی فعالیتو نه‌کوی‌چی باید جلوگیری‌یی وسی ۲۱ ستمبر ۲۰ م) .

دهندی مهاجرانو ډلی افغانستان ته راغلی، دمهاجرینو انجمن په کابل کی تاسیس سـو (سنبله ۹۹ ش ستمبر ۲۰ م) یوه ډله مهاجرین د شوروی له لاری اناطول ته ولاړل .

غلام نبی خان څرخی د مزارشریف عسکری قوماندان مقرر سو (میزان ۹۹ ش) .

د افغانستان سفیر عبدالهادی خان بخارا ته واستول سو (جمعه ۸میزان ۹۹ ش) .

په پختیا (جنوبی خوا) ولایت‌کی ابتدایی مکتبونه‌جوړسول (عقرب۹۹)

جمال‌پاشا دترکیی دحرب وزیر کابل ته‌له تاشکنده راغیء (٦عقرب۹۹ش نومبر ۲۰ م)

اعلیحضرت امان الله خان او محمود طرزی دلینن او چیچرین په نـامـه مکتو بونه وا ستول چی دافغان او شوروی لو مړی‌معا هده ترتیب‌سوی او در ولیږل سوه چی تصدیق سی (اول دسمبر ۲۰م قوس ۹۹ شس)

دستارۀ افغان هفتگی جریده د میر غلام محمد په مدیری له جبـل السراج څخه خپره سوه (۹ قوس ۱۲۹۹ شس)

سپه سالار محمد نادر خان دقطغن او بد خشان رئیس تنظیمیه مقرر سو (جمادی الاولی ۳۹ جدی ۹۹)

د افغا نستان خارجه وزیر محمود طرزی د شوروی اتحاد خارجه وزیر چیچرین ته د دواړو دولتو دمعاهدی دتشکر مکتوب دبدری بیگ په لاس واستاوه او دشرق دآزادی دتحریك مننه ئی وکړه او د جمال پا شا پـــر راتگ یی خوښی وکړه (دسمبر۲۰م) **۱۹۲۱م ۱۳۳۹ق ۱۲۹۹ر ۱۳۰۰ شس**

سر هنری ډابس دانگر یزانو نماینده دمعا هدی لپاره دافغانستان سرحد ډکی ته را غیء دده سره‌یوه ډلـه نـور مامو رین هم ملگری وو (۱۵ جدی ۹۹شس ٥جنوری ۲۱ م)

دوی دجدی په ۲۰ = ۱۰ جنوری د دلکشا په ماڼی کـی د اعلیحضرت امان الله خان حضور ته په یوه لوی در بار کی ور غلل.

دسمت مشرقی داقوامو جرگه کابل ته را غله (۲۱ جدی ۹۹ شس)

موسیو برا وین دشوروی دولت سفیر چـی پـه ۱۲۹۸ شس ئـی د افغا نستان تابعیت قبول کړی و،او غوښتنه ئی چی دقند هـار له لاری هند تـــه ولاړ سی، دچهار شنبی دما ښام پر ۷بجو ۲۹جدی ۱۲۹۹ش په غزنی کی و واژه سو.

پاینده محمد فرحت دامان افغان دجریدی مدیر سو (۲دلو ۹۹ جنوری ۲۱ دانـا طـــــو لـی د ملیو نـو هیئت د عبد ا لـر حـمـن بیـــگ پیښوری پـه مشری بخا را تـــه را ورسیدیء (۲٤ جنوری ۱۹۲۱م)

دافغا نستان سفیر عبد الهادی‌خان د بخارا دربار ته‌ور سیدیء (۲۱دلو ۹۹ شس)

په کابل کی دنجونو لومړی مکتب مستورات‌افتتاح‌سو (دلو۹۹جنوری۲۱)

عبد العزیز خان دحضور یاور په نظارت داخله مقرر اومحمود خان د ده پـر ځـای د حضور یـاور سو متوفا ۱۹ جدی ۱۳۵۰) .

محمد یعقوب خان دحضور شاغاسی سو (دلو ۹۹ شس)

دافغا نستان او شو رو ی تر منځ لو مړی معا هده په مسکـو کـــی د افغا نستان له خوا محمد ولی خان او مرزا محمد خان اوغلام‌صدیق خان اود شوروی دولت له خوا چیچرین

(c) ketabton.com: The Digital Library

او قره خان په ۱۲ مادوکی امضاکړه ۲۸ فبروری ـ۲۱ م ـ ۱۰ حوت۹۹

اودافغانستان فو ق الـعاده هیئت د محمد ولی خان په مشری د مارچ په او له و رځ له مسکوه غربی ارو پاته رهی سو. دا معا هده دا سد په ۲۲ ورځ ۱۳۰۰ شں پـه پغمـان کـی اعلیحضرت امان الله خان امضا کړه.

دافغانستان او تر کیی لو مړی معا هـده پـه مسکو کـی امضاء سوه (۱۱ حوت ۹۹ ش ۲مارچ ۲۱م) دافغانستان له خوایی امضا کوونکی محمد ولیخان فوق‌العاده سفیر اود ترکیی له‌خوا یوسف کمال بیګ د اقتصاد ناظر او ډاکتر رضا نوربیګ دمعارفو ناظروو .

دامعاهده دجمعی په‌ورځ ۲۷میزان ۱۳۰۱ ش ۱۹ اکـتـو بـر ۲۱م د داعلیحضرت امان الله خان له خوا دکابل په عید ګاه کی خلکو ته‌اعلان سوه .

سلطان احمد خان دافغانستان د وفدمشر دانا طولی دولت ته‌دباکو له خوا ولاړ (۲۱ حوت ۱۲۹۹ ش) .

د ۱۲۹۹ ش دولتـی واردات ۴۵ ملیونـه او مصارف ۳۶ ملیونه او ذخیره نه ملیونه‌وه .

ددولت دنبسانو لو مړی نظامنا مه خپره سوه (۹۹ ش) .

داعلیحضرت امان الله خان‌دوژلو یوه دسیسه کشف سوه، چی پـه هغه‌کی میرزا محمد علی نائب دمیرزا ستیف‌الدین تره‌کی زوی شاعـر او خطاط او منشی (متولد ۱۲۹۵ ق) او اختر جان د ناظر صفر زوی او دلوخان پنجشیری او محمد امیـن ـ عبدالله ـغلام حیدر ووژل سوه ـ

له پرنګی سره دچوری د پښتنو غزا (۳۹ ق) .

قاضی عبد اللطیف سواتی پښتو تفسیر تیسیر تالیف کیء (۳۹ ق) .

محمد ابراهیم خان عدلیه وزیر د مزار شریف رئیس تنظیمیه او بیا محمد سـرور خـان دهـغه ځـای نائب الحکومه سو (۹۹ ش) .

(۱۹۲۱ ر ۲۲م ۱۳۴۰ ر ۴۱ ق)

دافغا نستان‌دښځو لو مړی‌جریده ارشاد النسوان له کابله د محمود بیګ طرزی د مـاینی (اسما) پـه مدیری او د روح افزا‌دمحمدزمان خازن الکتب دلور په‌سر محـر ری خپـره سـوه (پنجشنبه ۱ حـمل ۱۳۰۰ ش)

دبخارا لومړی سفیر یوسف‌زاده عبدالرحیم کابل تـه راغی (٦ حمل ۱۳۰۰ ش) دی دبـخارا د رئـیس فیض‌الله خواجه‌د (٦ جنـوری ۲۱ ۲۵ربع الثانی ۳۹هـ) په مـکتوب د افغانستان خارجه وزیر تـه معرفی سوی‌و .

دمصطفی کمال له‌خوا داناطولی لومړی فوق‌العاده سفیر عبدالرحمن بیګ پینبوری دبخارا او هرات له لاری کابل ته راورسید (۱۵ حمل ۱۳۰۰ ش) .

په قند هار کی لو مړی ابتدایی مکتب تجار افتتاح سـو (۲۰ حمل ۱۳۰۰ ش) .

سید عالم خان دبخارا امیر کابل تـه دپناهنده پـه توګه را ورسید (پنجشنبه ۱۵ ثور ۱۳۰۰ ش) .

له ایتالیاسره‌دافغا نستان‌لو مړی معاهده امضا سوه (۳ جـون ۲۱م ۱۷ جوزا ۱۳۰۰ ش) .

دشوروی دو لت نوی‌سفیر رسکول نیکوف ته دچیچرین وزیر خار جه له‌خوا هدایت ورکړ سوچی دروسیه شوروی اوانګلیس دمعاهدی مراعات په افغانستان کی وکی ،او په دی مملکت کی دکمو نستی لمسو نـــه ځان وژغوری ،دافغانستان پـــه پیشرفت کی همـــکار وی ،او د ار تجا عی محا فلو «داسلا مـــی دولتو اتحادیه » چی دانګریزانو له خوا تلقین کیږی با ید جلو ګیری وشی، ځکه چـی زمونـږ دمنځنـی آسیا حا لـت ته خطـر نا که ده(۳ جون ۲۱ م جوزا ۱۳۰۰ ش)

دوه سوه‌تنه افغانی محصلان هنـد او اروپاتـه واستـول سـو ه (جوزا ۱۳۰۰ ش جون ۲۱ م)

په وزیر ستان کی دحاجی عبد ـ الرازق په‌مشری دانګر یزا نو سره دجهاد دوام (جوزا ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار سردار محمدنادرخان وزیر حرب ته د اعلی لمر نښا نور کړ سو (جوزا ۱۳۰۰ ش‌جون۲۱م)

دافغا نستان او ایران لو مړی د مؤدت معاهده (۲۲جون ۲۱م‌سرطان ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار غازی محمد نا در خان‌د علی آباد په کلا کی امانیه طبی‌مکتب تاسیس کیء (سرطان ۱۳۰۰)

د طلوع افغان هفتګی جریـده د مولوی صالح محمد په مدیری پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

قند هار کی تاسیس سوه. (۱۵ سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ شوال ۳۹ ق ٦ جولائی ۲۱ م)

مکتب حکام په کابل کــی افتتاح سو (۷ سرطان ۱۳۰۰ شس) نظارت یی په وزیر داخله اړه درلوده.

دشوروی روسی دولت نوی لوی سفیر رسکول نیکـوف دهـرات او قند هار له لاری کابل تــه راغــی (شنبــه ۲۵ سرطــان ۱۳۰۰ شــس ۱۵ جولائی ۲۱ م)

د افغانستان داساسی تشکیلاتو اود ملکی تقسیماتو نظامنامی خپری سوی (سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ مــی ۲۱ م) .

مولوی غلام محی‌الدین افــغان د دارالمعلمین مدیر اود آخوان افغان رکن په چهار شنبه ۱۲ اسد ۱۳۰۰ وفات سو، دی قند هاری جمریانی‌و.

دبخارا ددولت بیــرق دکابــل د بخارا په سفارت کی وڅول سو ، دلته دشوروی سفیران سورتس ــ او رسکول نیکوف اود انا طولی د حکومت سفیر هم حاضرو (پنجشنبه ۲٦ اسد ۱۳۰۰ ش) .

د شوروی نــوی سفیر رسکول نیکوف دافغانستان وزیر خارجه ته اطمینان ورکیء چی دافغانستان په داخلی چارو کی به مداخله نه کوی اوپه افغانستان کــی دکوم انقلاب راوستوا راده نلری (۳۰ جولایــی ۲۱م اسد ۱۳۰۰) .

دارگ په‌شمالی‌برج کی دشورای دولت افتتاح وســوه (چهار شنبه ۱۱ اسد ۱۳۰۰ ش) .

مولانا نوردل خان دشیردل خان قمبر خیــل اپریــد ی زوی مشهور مجاهد وفات اوپه تیراه کی ښخ‌سو (۲۰ اسد ۱۳۰۰) .

په ۲۱ اسد ۱۳۰۰ ش اعلان‌وسو چی دپست محصول به وروسته‌نیم اخیستل کیږی .

دشوروی دولت افغا نستان تــه دنظامی او فنی بی عوضو کومکونو وعده ورکړه .

(۲٤ جولائی ۲۱م اسد ۱۳۰۰ ش)

دبرتانیا دنماینده‌سر هنری‌ډابس ‌نخه د افغانستان د خارجه‌وزیررسمی خواهش چی دترك او یونان په جنگ کی دیــونان سره کومــك ونکړی (۲۰ سنبله ۱۳۰۰ ش) .

عبدالبا قی‌خان‌دافغا نستان‌لومړی جنرال قونسل په مشهد کی مــقرر سو (میزان ۱۳۰۰) .

دمکتب قضات افتتاح په کابل‌کی (عقرب ۱۳۰۰) .

مجموعه عسکریه مجله له حــربیــه وزارت ته‌څخه‌خپره‌سوه(۱عقرب۳۰۰)

دافغا نستان او بر تانیا لو مړی معاهده ۱٤ مادی ۲ ضمیمی په کابل کی دمحمود طرزی وزیر خارجه او سرهنری ډابس له خوا لاس لیــك ســوه (۳۰عقــرب ۱۳۰۰ ش ۲۲ نـــــو مبر ۲۱ م).

۱۹۲۲ م ۱۳٤۱ ق ۱۳۰۰ر۱ ش

له کندهاره محمــد عــلی خان د نائب الحکومه قایم مقام ولاړ اوپر

ځای یی عبدالعزیزخان دتنظیم‌رئیس مقررسو (سه‌شنبه۱۹جدی ۱۳۰۰ش جنوری ۲۲ م) .

د جــدی پــه ۲۰ ورځ ۱۳۰۰ ش ولایاتو ته دغه دتنظیم رئیسان مقرر سول :

قطغن او بدخشان تــه سپه سالار محمد نادر خان غازی وزیر حربیه پــه وزارت حربیه کی قایم مقام سردار محمد هاشم خان نائب‌سالار عبدالعزیز خان وزیر داخله قند هار نــــه . وزارت داخــله قایم مقــام محمدسرورخان .

محمد ابراهیم خان وزیــر عدلیه مزار شریف‌ته . دوزارت عدلیه قایم مقام میر زمان الدین عدلی مستشار جمعه‌خان دوزیر عدلیه‌معاون میمنی ته .

شجاع الدوله خان وزیــر امنیه هرات‌ته . دوزارت امنیه قایم مقام محمود خان یاور .

صدراعظم ســردار عبد القدوس خان لــه قندهاره کابــل ته راغــی (پنجشنبه ١٤ جدی ۱۳۰۰ ش) .

د ایــران لــومړی لــوی سفیر اعتلا الملك کابل ته دپیښور له خوا راغی (شنبه ۹ جــدی ۱۳۰۰ ش)

شیر احمد خان دایتالیا په روم‌کی دافغانستان لومړی لوی سفیر مقرر سو او سفارت خانه‌یی هلته افتتاح کړه (جدی ۱۳۰۰ ش) .

د افــغا نستان لومــړی جــنرال قونسل محمد حیدرخان ډهلی تــه ولاړ (۱ دلو ۱۳۰۰) .

د افــغا نستان لــو مړی سفیر عبدالهادی خان په ۱۵ دلو ۱۳۰۰ش دپیښور له لاری لندن تــه رهـــی ســو .

داصلاح هفتگی جریده په خان‌آباد کی دبشیر احمد پــه مدیــری خپره سوه (۲۹ دلو ۱۳۰۰ ش جمادی ــ الاولـــی ۱۳٤۰ ق ۱۸ فـــرو ری ۲۲م) .

داتحاداسلام‌جریده‌په مزار شریف کی دعبدالر زاق خان په‌مدیری نشر سوه (دوشنبه ۱ حــوت ۱۳۰۰شس ۱۹ فروری ۲۲م) دوی‌هفتی‌وروسته د (بیدار) په نامه تبدیل سوه.

دافغانستان وزیرمختار غلام‌نبی خان مسکــوته ورسیدی (جــمعه ٤ حوت ۱۳۰۰شس ۲۲ فــروری ۲۲م)

دبرتانیا دوزارت مختاری لومړی ډله دتورخم له لاری کابل ته راغلــه (۱۵حوت ۱۳۰۰شس مارچ۲۲م)

غلام جیلانی خان دهرات‌لوامشر سو (دوشنبه ۱۵حوت ۱۳۰۰)

فرا نسیس همفر یز دبر تانیا وزیر مختار او فو ق‌العاده سفیرخپله‌اعتماد نامه اعلیحــضرت امان اللّه‌خــان تــه وړاندی کړه (۲۲ حوت ۱۳۰۰شس ۱۳ مارچ ۲۲م)

په ۱۳۰۰ ش کال دغــه دولتــی نظامنامی خپری سوی :

۱ ــ د نکاح ، واده، ختنه سوری نظامنامه .

۲ ــ دگمرک دمحصول اخیستلو نظامنامه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ــ دمالیاتو د کــار کــنډری نظامنامه .

٤ ــ دعباراتو او القا بــو د لنــډ ونی نظامنامه .

٥ ــ د ډاکخانــو نظامنامــه (۹ سنبله) .

٦ ــ د عسکری جزا نظامنامه .

۷ ــ د عسکری کالیو نظامنامه .

۸ ــ د افــغانستــان د ملــکــی تقسیماتو نظامنامه .

غازی تریــن خان تــوری خیل وزیر د توچی د محمد خیلو په غزا کی شهید سو .

مولوی عبدالمجید افغانی اتمان خیل په پینبور کی (جمال افغانی) تالیف کیء.

قاضی خیر الله پینبوری پښتو قاموس خیراللغات وکینبی .

عمر دین مر دانی پښتو تکــړه شاعر ژوندی و .

د۱۳۰۰ ش کال مالــیوار دات ٥۱ ملیونه کابلــی ، مصارف ٤۰ ملیونه ذخیره (۱۱) ملیونه وه .

عجب خان اپریدی د غـــلام حیدر خان ادم خیل زوی د پرنگــی سره غزا وکړه اودیوه پر نگی لورئیڅنی بوتله افغانستان ته راغی اوتر آخره په مزار شریف کــی په احترام او سیدی ځو چی۹٥کلن په ۱۳٤۰ق وفات سو (ولادت ئی ۱۲٤٥ ش) دده د بیرته ورکولو لپاره انگریزی حکــومت افغانستان ته التیما تــوم ورکی ، خو افغانستان ونه مانه .

مولــوی عبدالواسع قند هاری دوه ټوکه تمسک القضات الامانیه داعلیحضرت امان الله خان په فرمان تالیف او چاپ کیء (کابل ۳۰۰ش) لومــړی ټوک حقوق . دوهم جــزا (۱۱۱۳) مادی .

په کابل کــی د ابلاغ په نامــه دیواری روز نامه د میرزا محمداکبر پهمدیری خپره سوه . ــ ۱۳۰۰ش.

۱۳۰۱

۱۹۲۲ م ۱۳۰۱ ش

د پاسپورټ قانون په کابل کی دوزارت داخله له خوا خپو ر ســو (حمل ۱۳۰۱ ش اپریــل ۲۲ م)

د مکتب اصول دفتــری افتتاح په کابل کی (چهار شنبه ٦ ثــور

د افغانستان بیرق د لنډن پــر افغانی سفارت بانــدی پــورته سو (جمعه ۸ حمل ۱۳۰۱ ش ۷ اپریل ۲۲ م) .

دافغا نستان او فرانس لو مړی د سیاسی او اقتصــادی روابطــو معاهده لاس لیك سوه .
(۲۸ اپریل ۲۲ م ۷ ثور (۳۰۱) .

موسیو فوشه لرغون پوهاند له فرانسی څخه د هرات له لاری کابل ته راغی (چهــار شنبه ۲۰ ثــور (۱۳۰۱) .

محمد ولی خان دافغــا نســتان فوق العاده نماینده داروپا او امریکا له سفره کابل ته راغی. ددهدسفر مطــلب د آزاد افغانستان پیژنـــد گلوی په ټوله دنیا کی وه (پجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱ ش ۳۱ می ۲۲م)

د ایتالیا لومړی وزیر مختار او سفیر مار کویس پیتر نو کابل ته راغی (پنجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱

سلطان احمد خان په انقره کی د افغانستان سفیــر مقــرر ســو (سرطان ۱۳۰۱ جولائی ۲۲) .

فخری پاشا دترکیی سفیر کابل تهراورسید (٥ سر طان ۱۳۰۱ ش ۲٥ جون م).

د شوروی دولت لومړی قونسل تایژ نیک هرات تــه راغــی (۱۳ سرطان ۱۳۰۱ ش ۳ جولائی ۲۲)

د چین سیاسی و فد د جنك ــ لن ــ یو نك په مشری کابل تهراغی (۱٥ سرطان ۱۳۰۱) .

دافغا نستان بیرق د بمبئــی پـــه افغانی قونسل خانه کی د حاجــی محمد اکبر قونسل له خوا پورتــه سو (۲۰ــاسد ۳۰۱).

د افغانستان لــومــړی جنــرل قونسل محمد شریف خان چینــی تــرکستان تــه ولاړ (۸ سنبلــه ۳۰۱ ش ۳۰ اگست ۲۲ م) ددهسره د چین نمایند گــان جنك ــ لن ــ یونك (او) تــوك ــ تانك هــم ولاړل .

غلام صدیــق خان د افغانستان وزیر مختار برلن (جرمنی) تهولاړ (۱۱ سنبله ۳۰۱ ش ستمبر) .

وزیر خارجه محمود طرزی تــه د اعلی لمر نښان ورکړ سو ، او په پاریس کــی د افغــانستان سفیــر مقرر سو .

دده پر ځای محمد ولیخان خارجه وزیر سو (پنجشنبه۲٥ جوزا۱۳۰۱) محمودطرزیپاریس تهولاړ (۱۷سنبله ۱۳۰۱ ش ۸ ستمبر ۲۲ م) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغا نستان لو مړی بو دجه ترتیب سوه (دوشنبه ۱۹ سنبله ۱۳۰۱) .

سردار حیات‌الله خان وزیر معارف او میر هاشم خان وزیرمالیه او محمد سلیمان خان د قطغن او بدخشان نائب الحکومه او محمد سرور خان د قندهار نائب الحکومه او امرالدین خان د سمت جنوبی اعلا حاکم مقرر سو (۱۹ سنبله ۳۰۱) .

انور پاشا دکو لاب په‌بلخوان کی شهید سو (سنبله ۱۳۰۲ش اگست ۲۲ م)

دالمجاهد پنځلس ورځنی اخبار له چمر کنده (مهمنده) دفضل‌الهی هندو ستانی په مدیری د جمعیت عالیهٔ مجا هدین هندی له خوا نشر سو (محرم ٤١ق سنبله ۱۳۰۱ شس)

قند هار ته دبر طانیا لو مړی قونسل نواب محمودخان سد وزی راغیء (یکشنبه ۱میزان ۱۳۰۱ شس ۲۲ ستمبر ۲۲ م)

عبدالجبار خان دامان‌افغان ناشر او سرمحررسو (۱۵ میزان۱۳۰۱ش ۱۷ اکتوبر ۲۲ م)

سید عطا محمد شاه د سید تاج محمد قند هاری زوی مشهور خطاط او عالم په کابل کی وفات سو پنجشنبه ۱۹ میز ان ۱۳۰۱ ش ۲۰ صفر ٤١ق .(ولادت ئی په‌قندهار کی ۱۲۶۹ ق)

دافغا نستان‌سفیر سر دار جمعه‌خان له مزارشریف‌څخه بخارا ته‌ورسیدی (جمعه ۲۰ میزان ۱۳۰۱)

د افغانستان او فرانسی‌تر منځ دلر غونو آثارو دلټون معاهده‌وسوه (میزان ۳۰۱ شس ۹ستمبر ۲۲)

دافغا نستان او سینور دات‌ایتا لوی شرکت تر منځ دموټر د حمل‌ونقل قرار داد (۸عقرب ۱۳۰۱ شس)

نوی گمرکی اصول تر تیب او معمول سول (عقرب ۱۳۰۱ شس)

دکابل دارنګ په‌برج شمالی کی دمولوی عبد الوا سع قند هاری په ریاست دپښتو مرکه جوړه سوه، او خپل لومړی پښتو اعلان ئی خپور کی. (عقرب۱۳۰۱ش‌اکتوبر ۱۹۲۲م)

سپه سالار محمد نادر خان په پنجشنبه ۱قوس ۱۳۰۱ کابل ته راغی، او پرځای ئی قطغن‌اوبدخشان ته سردار محمد سلیمان خان نائب الحکومه مقرر سو.

په هرات کی ابتدائی مکتبونه تاسیس سوه (قوس ۱۳۰۱)

د افغا نستان پاچا اعلیحضرت امان الله خان دانگلستان پاچا ته تلگرام وا ستاوه چی دترکیی مسئله دټولو مسلمانانو شریکه ده، خپلو نما ینده‌گانو ته‌دلوزان‌په کنفرانس کی هدایت وکیء چی منصفانه فیصله سی (۳قوس ۱۳۰۱ شس) د دی تلگرام جواب دپنځم جارج له خوا دده له اطمینانه‌سر ه کا بل ته

راورسیدی (۲۸ قو س ۱۳۰۱ ش)

هاشم شایق دبخارا سفیر اوړ فوق العاده ډلی رئیس په کابل کی له خپله سفارته استعفا وکړه. (۶ جدی ۱۳۰۱ ش) اود افغا نستان تابعیت یی ومانه.

دافغا نستان دمصنو عاتو داستعمال فرمان اعلیحضرت امان الله‌خان‌صادر کیء (جدی ۱۳۰۱ دسمبر ۲۲)

سید قاسم خان دامان افغان مد یر سو (۸ جدی۱۳۰۱ش ۲۹دسمبر۲۲)

په وزیر ستان کی نا آرامی او د انگریزانو سره جنگو نه‌اود افغا نی اخبارو سخت اختجاج (جد ی ۱۳۰۱ ش دسمبر ۲۲)

په ۱۳۰۱ شس کال دغه نظامنامی د دولت له خوا خپری سوی.

۱ــ دللمی کرنی نظامنامه (۱قوس)

۲ــ د څار ویو دمحصول نظا منامه (۱ قوس)

۳ــ د دولت دخزانو نظامنامه.

٤ــ دتجارتی تقاویو نظامنامه.

۵ــ دتجا رتی شخړو دشرعی محکمی نظامنامه.

۶ــ د حاضری نظا منامه (حمل).

۷ــ دنفوسو دتذکری نظا منامه .

۸ــ دتعزیه داری نظامنا مه.

۹ــ د دولتی تعمیر اتو نظامنامه (سر طان)

۱۰ــ دعمومی بودجی نظا منا مه (۱ قوس) .

۱۱ــ د خورد ضابطانو د مکتبو نظا منا مه .

له پرنگی سره دمومندو دریمه غزا.

جمال باشا دتر کیی مشر او گرزنده وزیر په تفلس کی و وژل سو (۱۳۰۱) دی له کابله تللی و.

عظیم الله خان په ایتالیا کی د افغا نستان سفیر وټاکل سو (۱۳۰۱)

د۱۳۰۱ ش کال دولتی‌وار دا ت ۵۸ملیونه کابلی او مصا رف ٤۰ ملیونه او سپما ۱۵ ملیونه وه.

۱۹۲۳ م ۱۳۰۱ شس

امانیه مکتب (استقلال) په کابل کی افتتاح سو (جنوری ۲۳)

خوشدل خان‌لوی ناب او علی‌احمد خان دمخنی ناظر داخله اواسلم‌خان میر شکار اوعبدالاحد خان مصاحب چی په‌مجا زات بندیان سوی ومعاف سول(دالو ۱۳۰۱ فبر وری ۲۳)

دافغا نستان او بلژیك دمودت‌معاهده امضاء سو ه (۲٤ فبرو ری ۲۳م ۵حوت) . د ۱۳۰۱ شس لو یه جر گه په یکشنبه ۷دحوت په‌جلال‌آباد کی‌د۸۷۲ نماینده گانو په شمول‌د اعلیحضرت امان‌الله خان په حضور کی جوړه سوه ، او لومړی اساسی قانون ئی ومانه چی په جوزا ۱۳۰۲شس ۱۰ اپریل ۲۳م چاپ اوخپور سو .

له کابله دڅکی ترشرقی سرحده پوری دتلگراف لین‌جوړاودهند سره ونښلول (حوت ۱۳۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۹۲۳ م ۱۳۴۱ر ۴۲ ق)

دنفوسو دعسکری اجباری جلب
نظا منا مه نشر سوه. (حمل ۲)

دافغا نستان او انگلستان تجارتی معا هده امضا سوه (سرطان ۲ – جو لائی ۲۳)

فیض محمد خان دوزارت‌معارف‌په وکالت مقرر سو (سر طان ۲ شس جون ۲۳ م)

سید محسن قند هاری لیکوال او عالم پـه قند هـار کی وفـات سو (۱۳ سر طان ۲)

دافغا نستان او برتانیا لو مړی تجارتی قرار داد (۵جون ۲۳)

داستقلال په جشن کی لومړی‌پلا دتیاتر صحنه جوړه سوه (اسد۲)

سلطان محمد خان علی زی پـه زمیندارو کی یاغی سو، وزیر داخله عبدالعزیز خان ئی دسر کو بی‌لپاره راغی، هغه ونیول سو اود ډیـرو ملگرو سره اعدام سو.
(سنبله ۲ ستمبر ۲۳)

عبد الکریم خان بار کزی‌دمزارشریف نائب الحکومه سو (سنبله ۲ شس)

دافغا نستان او ایران لو مـــړ ی معا هده دجمعی په ورځ ۱۵ سنبله ۱۳۰۲ شس دکابل په عید گاه کـی اعلیحضرت امان الله خان اود ایران وزیرمختار اعتلاء الملک خلکو تـه اعلان کړه . دامعاهده په‌تهران کی د سر طان په اوله ورځ ۱۳۰۰ شس ۱۵ شوال ۱۳۳۹ شس ۲۲ جون۲۱م دایران خارجه وزیر محتشم‌السلطنه او افغانی سفیر عبد العزیز خــان امضا کړی وه .

فوشه دفرانسی وزیـر مختار د هند له لاری کابل ته را ورسید او په چهار شنبی ۳میزان ۲شس ئـی خپله اعتمادنامه تقدیم کړه (ستمبر۲۳)

د دار الامان دښار په جوړ ولـو پیل وسو (چهار شنبه ۲۴میزان۲ش ۱۷ اکتوبر ۲۳ م)

هاشم شایق دبخارا پخـوا نـی سفیر چی افغانی تابعیت منـلی‌ود دار التالیف معاون سو (عقرب ۲)

امیر محمد یعقوب خان د امیـر شیر علی خان زوی په هند کی مړ سو (۲۲ عقرب ۲)

داعلیحضرت امـان‌الله خـــان او سپه سالار محمدنادر خان تر منـځ فکری اختلاف پیښس سو اود۱۳۰۲ په قوس کی مریض او مستعفی‌سو
(نادر افغان)

المانی سفارت په کابل کی‌افتتاح سو (دسمبر ۲۳ جدی ۲)

د ۱۳۰۲ شس کال مالی عا یدات ۶۶ ملیونه مصارف ۵۱ ملیونه‌سپما ۱۵ ملیونه افغانی وه.

دسوات والی میاگل عبد الودود بونیر او چکیسر هم په سوات ورگډ کړل.

په ۱۳۰۲ شس کال دغه دو لتـی نظامنامی خپری سوی :

۱ـ د افـغـا نستان داساسـی تشکیلاتو لو مـړی نظامنا مـــه (۱۵ جوزا)

۲ـ دمستو فیانو او اعلی سر شته دارانو وظایف (جدی)

۳ـ دسر کاری تحـو یلخانـو د مالونو دخرڅولـو نظا منـا مـــه (۱۵ عقرب)

۴ـ دتیـرو محـاسبو د تصفیی نظا منا مه (۲۰ حمل)

۵ـ دناقلینو نظامنامه (۴ میزان)

۶ـ د مهاجرینو نظامنامه ۱۸سرطان

۷ـ دسر کاری املاکو دفروشی نظا منا مه (۱۷ ثور)

۸ـ دمعارفو دنبسانو نظامنا مه

۹ـ دقو نسلگریو نظا منامه.

۱۰ـ دماموړینو درخصتی نظامنامه (۱۲ حمل)

۱۱ـ دملکی ما مورینو د استعفا نظا منا مه (۱۵ دلو)

۱۲ـ دتو قیفخانو او محبوسخانو نظا منا مه .

۱۳ـ دتذ کرهٔنفوس او پاسپورټ او تابعیت نظا منامه (۵ جوزا)

۱۴ـ د دار الامان دودانیو نظامنامه (۱۹ اسد)

۱۵ـ دخا نگی مکتبو نظا منا مه (۱۶ سنبله)

۱۶ـ دحا کمانو او ما مو رینود وظا یفو دتفریق نظامنامه (میزان)

۱۷ـ دقطعاتو اود لوازمو د دایرو دکا تبانو دوظایفوتفریق (۳۱میزان)

۱۸ـ دما مـوریـنو دمد یریتـو نظا منا مه (۱۰ عقرب)

۱۹ـ دخارجه وزارت دمحا سبی دمد یریت نظا منامه (۱۴ عقرب)

۲۰ـ دحربیه وزارت نظا منا مه (۲۵ عقرب)

۲۱ـ دمدیریت اودفتر اوراق او مدیریت مکتوب‌نظامنا مه(۱۰عقرب)

۲۲ـ دزراعت دما مو رینو وظایف (۲۵ قوس)

۲۳ـ دوکیل التجاره نظا منا مه (۱۹ جدی)

۲۴ـ دلیلیه اداری اعلان نامـه (۲۱ جدی)

۲۵ـ دبلدیو نظامنامه (۲۵ دلو)

۲۶ـدمامورینو دجزایی محا کماتو اصول (۲۰ حوت)

۲۷ـ دصنایعو دتشویق نظا منامه

۲۸ـ دبغمان دتعمیراتو نظا منامه

۲۹ـ دعمومی جزا نظا منـا مـه (عقرب ۲ اکتوبر ۲۳)

۳۰ـ دنکاح نظا منامه (قوس۲)

۳۱ـ دزراعت دمد یرانو دوظایفو نظا منامه (سه شنبه ۲۲ جوزا ۲)

سردار عبدالحمید خان دوزارت عدلیه وکیل شو (۱۳۰۲)

دتنگی غارو اوسا لنگ دلاروپه جوړولو پیل وسو.

میرزا محمد یعقو ب کابلی تکره خطاط وفات سو .

مولوی عبد الوا سع دپښتو مر کی رئیس د محا کماتو رئیس سو ، او عبد الرحمن خـان لودین د پښتـو مر کی رئیس مقرر شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر احمد مخلص جلال آبادی شاعر امان الغزات دجر نیل شاه محمود خان لپاره په فیض آباد کی منظوم کیء (۱۸ محرم ۴۲ ق)

پرنگیانو دوزیر ستان زر مك ونیوی‌ء.

۱۹۲۴ م ۱۳۰۲ شن

لوی لینن په ۲۱ جنوری ۲۴ = ۱ دلو ۱۳۰۲ په مسکوکی مړ شو،او په افغانستان کی دده پر فقدان د تأسف مجلس جوړ سو او د شوروی دولت دخلکو دهمدر دی تشکر وکیء (۳ دلو ۱۳۰۲)

لومړی مستو راتو شفا خانه په کابل کی جوړه سوه (دلو۲ جنوری ۲۴)

سر دار محمد ها شم خان نائب سالار دغلام نبی‌خان پر ځای په مسکو کی دافغا نستان وزیر مختار شو (دلو ۲)

دهرات داتفاق اسلام جریدی‌نوم په فریاد تبدیل او صلاح الدین سلجوقی ئی مدیر سو (دلو ۲فروری ۲۴)

اعلیحضرت امان الله خان دلینن پر مرگ دتاءسف او همد ردی تلگرام کالینین تهوا ستاوه (۹فروری ۲۴ دلو ۲)

دسیا سی علومو مدرسه په خارجه وزارت کی افتتاح سوه (حوت۲)

دبلژیك سره دافغا نستان سیاسی روابط ونبیتل (حوت۲)

دمزار شریف داتحاد اسلام‌جریده په ۱۵حوت ۲وتړله سوه اوپر ځای‌ئی دبیدار جریده نشر سو ه (حوت۲)

محمد ولی خان دسپه سالار محمد نادر خان پر ځای وزیر حربیه سو (پنجشنبه ۲۴ حوت۲)

په کابینه او لوړو رتبو کی داسی نوی مقرری وسوی (حوت ۱۳۰۲ش)

محمد ولی خان وزیر خارجه ـ وزیر حربیه سو.

سر دار محمود بیگ خان طرزی دپاریس افغانی سفیر ـ بیا وزیر خارجه سو.

غلام محمد خان وزیر تجا رت ـ وزیر داخله سو.

سر دار حیات الله خان وزیر معارف ـ وزیر عدلیه سو.

سر دار فیض محمد خان دمعارفو وکیل ـ وزیر معارف سو.

عبد الهادی خان د لند ن افغانی سفیر ـ وزیر تجارت سو.

سر دار شیر احمد خان د روما افغانی سفیر ـ رئیس شورا شو .

زمان الدین خان دکابل وا لی ـ دهرات نائب الحکومه سو.

محمد سرور خان د داخله وزارت وکیل ـ دفراه‌اعلی حاکم سو.

غند مشر حبیب‌الله خان دوزارت حربیه معین شو.

غلام نبی خان افغانی د مسکو

سفیر ـ دخارجه وزارت معین سو.

سردار عبد الحمید خان د عدلیه وکیل ـ دداخله وزارت معین سو.

میرزا محمد ایوب خان سرمنشی ـ دمالیی دوزارت معین سو.

علی محمد خان رئیس تدریسات دوزارت معارف معین سو.

میر زا محمد خان دخارجه مستشار ـ دتجارت دوزارت معین سو.

۱۹۲۴ م ۱۳۰۳ شن

په سمت جنوبی کی دملاعبد الله او ملا عبد الرشید له خوا بغاوت شروسو (حوت۲) اومحمد ولی خان وزیر حربیه هلته دبغاوت د مقابلی لپاره ولاړ (حمل ۳) .

په‌کابل کی لو مړی‌پلا ښار وا لی (بلدیه) جوړه‌سوه (۱٤ حمل ۱۳۰۳

المانی ډیر مستخدمین دهرات او قندهار له لاری کابل ته راغلل. (ثور ۱۳۰۳) .

داعلیضرت امان الله خان امر صادرکیء چی دقندهار طلوع افغان دی په پښتو هم خپریږی (جوزا ۳ جون ۲٤) .

دآئینه عرفان مجله دمعرف معارف‌پر ځای د معارفو د وزارت له خوا د دارالتالیف څخه خپره سوه (جوزا ۳) .

ستهارك داتحاد شورووی‌نوی سفیر کابل ته راغی (٤ سرطان ۳) .

دوهمه لویه جرگه په کابل کی دتول افغانستان له نماینده گانو څخه په پغمان کی داعلیحضرت امان‌الله‌خان په‌وینا افتتاح‌سوه (شنبه ۲۸سرطان ۱۳۰۳ ش) دا لویه جرگه داسد په اتمه ختم‌سوه او ۱۹ فقری تصویب سوی .

سردار محمد نادرخان سپه‌سالار اود مختی وزیر حربیه پاریس ته په افغانی سفارت مقرر سو اوپه پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳ له کابله پاریس ته ولاړ .

دپغمان دطاق‌ظفر افتتاح(پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳) .

عبدالعزیز خان داخله وزیردحرب دوزارت په و کالت مقرر سو (اسد ۳) .

په‌کابل‌کی دوزارت‌حربیه‌له‌خوادسمت جنوبی‌دخبرودخپرولولپاره‌د(حقیقت) روزنامه دبرهان‌الدین کشککی په مدیری تا سیس سوه (چهار شنبه ۲۲ اسد ۱۳۰۳ ش ۱۹۲٤ م) دا روزنامه یوکال‌تر ۱۳۹ شماری‌پوری نشریده .

دسمت جنوبی دعلماوو نوی‌بیعت نامه پادشاه‌ته راورسیده (۲۸سنبله ۳ش اگست ۲٤ م) .

دعمومی جزا لو مړی نظا منامه بشپړه خپره سوه (۱ میزان ۳) .

افغا نستان لو مړی پلادوی‌طیاری رانیولی (اسد ۳) او بیایی‌له‌شوروی روس څخه ٥ طیاری رانیولی، چی‌په چهار شنبه ۹ میزان ۳ کابل ته راغلی .

د سمت جنوبی یاغیانو ته د اعلیحضرت امان‌الله خان وروستنی داخطار فرمان له طیارو څخه خپور سو ۱۳ میزان ۳ ستمبر ۲٤ م) .

محمودطرزی وزیرخارجه‌له پاریسه کابل ته راغی (۱۳ میزان ۳) .

دبند غازی دجوړولو کار تمام‌سو چی لس زره جریبه مځکه اوبوی . مصرف یی (۲٤۰ر۷۲۰) کابلی دی. افتتاح یی په ۲۳ عقرب ۳ وسوه .

دکابل موزیم افتتاح سو (دوشنبه۲۵ عقرب ۳)

افغانی قونسلخانه په‌مرو کی افتتاح سوه (دوشنبه ۹ قوس ۳) .

د هرات نائب الحکومه میر زمان الدین خان په هرات کی‌په مفاجات مړ سو (پنجشنبه ۱۹قوس ۳ش ۱۲دسمبر ۲٤م)

چیچرین دشوروی دولت خارجه وزیر دافغانستان سفیر سردارمحمد هاشم خان ته اطلاع‌ورکړه چی دکشك ـ هرات ـ قندهار ـ کابل دتلګرام دلین په جوړولو کی‌فنی او دسامان امداد کوی (۱۰ دسمبر ۲٤م قوس ۳)

دسپه‌سالار غازی محمدنادر خان د ۱۳۰۱ ش یادداشتونه ذ رهنمای قطغن وبدخشان) په‌نامه په کابل کی دمولوی برهان الدین کشککی په اهتمام چاپ سول ٤۵٦ مخه د نقشواو جدولو سره.

(کابل دوزارت حربیه سنګی مطبع اول جدی ۳)

ـ۱۹۲۵م ۱۳۰۳ش

دافغا نستان دمطبو عاتو لو مړی نظامنامه خپره سوه (۱۰ جدی ۳ ۱جنوری ۲۵م) دا قانون ۱۸مادی لری .

دکابل درو ښنا نولو لپاره دتنویر شرکت جوړ سو (جدی ۳)

محمد ابراهیم‌خان دمخنی وزیر عدلیه دهرات نائب الحکومه او عبدالر حمن خا ن بار کز ی ئی فرقه مشر سو (جدی ۳)

عبدلکریم دامیریعقوب خان زوی چی دانګریزپه لمسون ئی دسمت جنوبی په بغاوت حصه اخیستی وه ، هندته‌و تښتید ،دسمت جنوبی نه میاشتی اغتشاش خلاص سو، ملا عبدالله او ملاعبدالر شیدونیول سوه او کابل ته راوستل‌سوه (دلو ۳)

عبدالکریم رنګون ته ولاړ اوهلته د مولوی یارمحمد تره‌کی په لاس ووژل سو.

دبې وزلانو داداری لومړی‌لایحه‌د پاد شاه په امضاء نشر شوه (۸دلو ۳ ش ۲۹ جنو ری ۲۵ م)

شجاع الدوله دافغانستان وزیر مختار لندن ته ولاړ (۸ حوت ۳)

وزیرواومسیدود پرنګی دانی‌تنګی پر کیمپ حمله وکړه او اته سوه سپاهیان او۱۳ منصب داران ئی ور ووژل.

دپښتوپښتویه (ګرامر) په کابل کی دپښتومرکی‌چاپ‌کړه ۱۳۰۳ش.

پرنګیانو په تمن او تره کی‌دوزیرو او مسیدو پر لښکر حمله وکړه چی ۳٤۰۰ تنه سپاهیان او (۲۳) افسران یی پکی مړه سول او څلور سوه غازیان شهیدان سو ل.

د ۱۳۰۳ ش کال مالی‌عایدات ۷۵ ملیونه کابلی ، مصارف ٦۸ملیونه سپما ۷ میلیونه وه.

۱۳۰٤ ش

۱۹۲۵ م ۱۳۰٤ش ۱۳٤٤ ق

میرزا فقیر دهرات نقاش‌وفات سو

مولوی عبدالراز ق اندړ عالم ا و سیاسی مجا هد په‌کابل کی ۳ ٦ کلن وفات سو (جمعه ۱٦ رمضان ٤۳ ق ۲۲ حمل ۱۳۰٤)

میرزا عبدالطیف منشی او مستوفی په کندهار کی وفات سو یکشنبه ۲۹ حمل ٤ ش ۲۵ اپریل ۲۵م)

مکتب امانی (چی المانی ژبه پکښی زده کیږی)دډاکتر ایوان په‌ریاست په‌کابل کی جوړ شو (۲۵ ثور ۱۳۰۳ ش)

علی احمد خان بارکزی دکابل والی سو (جوزا ٤)

ملا عبدالله‌لنګ اوملاعبدالرشید او ٥٤ نور اشرار چی دسمت‌جنوبی په‌بغاوت کی ګرفتار سوی وو په دوشنبه ٤جوزا ۱۳۰٤ ش ۲٦ می ۲۵ م دکابل په سیا سنګ کی ووژل سوه.

په‌پرنو ایتالوی مستخد م چی یو افغا نی پو لیس یی وژلی و په دار وځړ و ل‌سو (دو شنبه٦جوزا ٤ش ۲۸ میی۲۵ م) دایتالیاحکومت ددی واقعی په‌باب کی یوه نوټه افغانستان ته ورکړه او منا سبات یی‌خړ کړل .

دقند هار مشهور واعظ اومفسر ـ علی محمد اخند زاده تو خی وفا ت شو (شنبه ۹ اسد ٤ش ۱۷ اګست ۲۵ م)

میر زا محمد یحیی دمحمد علی زوی کابلی شاعر ۷٦ کلن په‌کا بل کی وفات شو (۲۳ اسد ٤ش ٤ ۲ محرم ٤۳ ق) دی دفارسی شعر دیوان‌لری او ولادت یی ۱۲٦۷ق‌وو.

دشوروی اتحاد له سر حده تر هراته دشوروی دولت په امداد د تلګراف لین جوړ شو (سنبله ٤ ستمبر ۲۵ م) اما ن‌الله خا ن قند هار ته په تفتیش ولاړ(دوشنبه ۱۹ میزان ٤ تردوشنبی ۲٤عقربه پور ی) لوی ناب خوشدل خا ن‌په کابل‌کی وفات‌سو(شنبه ۱۵عقرب٤)

اعلیحضرت امان الله خان وزا رت معارف‌ته امر و کی‌ء. چی د پښتو ژبو هلکا نو لپاره په پښتو تعلیم سی .(پنجشنبه ٤قوس ۱۳۰٤ ش)

شوروی روسی عسکرو پر در قد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندی تجاوز وکی (۲۷قوس ۱۳۰۴ش).

مگر دحکومت داقداماتو په اثر یی

بیر ته په ۱۵ ددلو تخلیه کیء او

افغانی عسکرو ته یی وسپاره .

په قند هار کی ښاروالی (بلدیه)

تاسیس سوه (قوس ۱۳۰۴ ش)

او لومړی ښاروال عبدالرحمن

لودین و .

ملا عبدالباقی کاکړ قندهاری

متخلص په افغان دپښتو تبیین

الوا جبات لتخریب العادات ناظم

په قند هار کی وفات سو (٦دلو٤)

۱۹۲۶ م ۱۳۰۴ ش ۱۳۴٤ ق)

سردار محمد یوسف خان په هندکی وفات او په جمعه اول حوت ٤ د لغمان دمهتر لمك په هدیره کی ښخ سو.

د عشری نظام دمیاستو **(تول، سکی،ظول) سیستم جاری** سو او قانون یی نشر سو او پخپله پادشاه په شنبی ۲۹ حوت ٤ رسما اعلان کیء.

د افغانستان او آلمان د مودت معاهده (۳ مارچ ۲٦ م ۱۲ حوت ٤)

د ۱۳۰٤ ش کال گرده مالی عایدات ۸٤ میلونه کابلی، مصارف ٦٠ میلونه، سپما ۲٤ میلونه وه.

۱۹۲۶ م ۱۳۴٥ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان سمت مشرقی ته په رسمی سفر دتفتیش لپاره ولاړ (٥ثور).

لومړی ډله افغانی ضابطان دعسکری زده کړی لپاره ترکیی ته ولاړل (۱۸ ثور ٥)

سردار شاه‌محمود خان د سمت مشرقی اعلی حاکم شو (۱۸جوزا٥)

دا تعطیل ورځ له جمعی څخه پنجشنبی سوه (٤سرطان ٥) .

اعلیحضرت امان‌الله خان د امیر د لقب پر ځای (شاه)وبلل شو(۷جون ۲٦ سرطان).

ددرقد دجزیری مشترك (افغان ــ شوروی) کمیسیون خپلی مذاکری خلاصی کړی ، او هغه جزیره بیرته افغانستان ته وسپارله سوه (سه‌شنبه ۲٥ اسد)

په پغمان کی دعلم وجهل دجنگ دپغمانی شهیدانو څلی جوړ سو ، (شنبه ۳۰ اسد ٥) .

دافغانستان او المان دمودت معاهد ه ٤مادی یو پروتوکول چی په ۱۲حوت ۱۳۰٤ ــ۳مارچ۲٦ م په برلین کی امضا شوی وه په پغمان کی تصدیق‌سوه(۲۲ سنبله ۱۳۰٥ ش).

دافغانستان او شوروی روس‌تر منځ دبیطرفی او عدم تجاوزمعاهده (۷) مادی په پغمان‌کی دوزیرخارجه محمود طرزی او لیو نید ستارك شوروی سفیر له خوا امضاء سوه (۳۱ اگست ــ ۲٦ م سنبله ٥)

په مجلس وزرا کی فیصله‌وشوه چی په‌حجاز کی دافغانی حاجیانو لپاره یوتاټوبی جوړ سی (۲۲ میزان)

سردار محمد نادر خان دافغانستان له سفارته په‌پاریس کی‌استعفاوکړه (۳۰ نوېبر ۲٦م)او پر ځای یی غلام نبی خان په سفارت مقررسو.

دبرتانیا دسفارت سره په **کابل کی موافقه وسوه چی و یزه** دی وړیا او بی قیمته وی (۲۲عقرب

اعلیحضرت امان‌الله خان قندهار ته په رسمی تفتیشی سفر ولاړ(۲شنبه ١٦ــ۱۷ عقرب ٥ ش) .

دزاړه قندهار لوی دبرین لوښی (دبودا کچکول) دپادشاه په امر د **کابل موزیم ته‌یو وړ سو (قوس** ٥ش) ددی زاړه شی فارسی نستعلیق نوشتی په ۹۱۹ ق لیکل سوی او وقف نامی دی .

۱۹۲۷ م ۱۳۰٥ ش ۱۳٤٦ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان د سمت مشرقی په رسمی سفر ولاړ . (چارشنبه ۲۸ جدی ٥) .

دفرانس نوی وزیر مختاراوسفیر **کوستاف مار سلفت خپله‌اعتمادنامه وړاندی کړه (کابل ١٦جدی ٥) .**

په هرات کی ددیزلی برېښنا کارخانه افتتاح شو ه(۲۷دلوه٥)

علی محمد خان دافغانستان وزیر مختار روماته ولاړ (جمعه ۱٥دلو٥)

انگریزانو دمیان گل په وسیله سوات اشغال کیء چی پر پښتنو قبایلو او افغانستان یی بداثرو کیء

ملامحمد صافی لغمانی دپښتو شاعر اوعرض بیگی (افغانی‌نویس) په‌کابل کی وفات شو .

قاضی میر احمد شاه رضوانی په پیښور کی دپښتو گرامر (وافیه)

۱۱۲ مخه تالیفاوچاپ کړه(اردو) له پرنگیانو سره دمو مندو خلرمه غزا د حاجی ترنگزی په مشر ی .

په افغا نستان کی دکا بلی روپی پرځای افغا نی (۱۰۰ پوله) رواج سو ه .

په ۱۳۰۵ ش کال دغه دو لتی نظامنامی خپری سوی :

۱ ــ دعسکری رتبو نظا منامه.

۲ــ دعسکری‌داخلی خدماتو نظامنامه

۳ــ دتعلیقات دولت نظامنامه .

٤ــ دآمرانو او ضابطانو د تعلیم گاه نظا منامه (۲۹ سر طان).

٥ــ لایحه‌مساکین (۱۱ عقر ب)

٦ــ آذوقه (۲۲ جدی) .

۷ــ دیتیمانو تر بیه (۲۳ جد ی)

۸ــ د سمت شمالی دنهر رزاق نظا منا مه (۲٦ دلو)

۹ــدوزارت‌معارف‌اساسی‌نظامنامه (٥ دلــو)

د۱۳۰٥ ش کال ټول دولـــتی واردات ۷۲ ملیو نه افغانی، مصارف ٥۰ملیونه ، سپـــما ۲۲ ملیونه وه.

✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦

(۱۹۲۷ م ۱۳٤٦ ق)

دکابل په خواجه ملاکی دپیله کا ری دعمار ت تــهداب کښیښنول ســو، (۲۸ حمل ٦) .

دراډیو اداره دکابل په دلکشاکی دوزارت داخله له‌خوا جــوړه سوه (حمل ٦) وروسته دجوزا په‌میاشت کی کوټی لندنی ته نقل سوه .

علیحضرت امان‌اللهخان دسلطان عبدالعزیز بن‌سعود په‌نامه یومکتوب راستاوه چی په حجاز کی افغا نــی حاجیانو ته د دینی مناسکو آزادی ورکی او اسلامی مقدس ځــایو نــه محترم وساتی (حمل ٦) .

دکابل را دیو خبر ورکیٔ چی د دریمی لویی جرگی دانعقاد فرمان د رئیس شورای دولت په‌نامه صادر سو چی په ۱۳۰٦ یا ۱۳۰۷ ش کی او جر گه وسی(ثور٦).

دانیس دهفتگی جریدی تاسیس دغلام محی‌الدین انیس له‌خوا په‌کابل کی (۱٥ ثور ٦ ش ٥می ۲۷) .

عبدالعلی مستغنی دکابل مشهور شاعر خپله منظومه بهار نامه گلزار مستغنی دعبدالحی قنـــد هاری پـــه غوښتنه وویله (۲۸ثور ٦) .

اعلیحضر ت امــان الله خــان د مزار شریف دتفتیش لپاره‌په رسمی سفرولاړ (سه‌شنبه ٦ثور تردوشنبی ۲۳ جوزا ٦ پوری) .

عبدالرحمن لودین دقندهارښاروال دکابل دگمرك مدیرسو (جوزا ٦).

دطیاری الوزولو دزده کړی‌لپاره (۱٥) تنه محصلان‌فرانس ته‌واستول سوه (٤جوزا ٦) .

مهمندو قبیلو د شبقدر پرانگریزی سرحد باندی حمـــلــــه و کړه او انگریزی طیارو دوی بمباری کړه. (۱۲ جوزا ٦ش ٤ ذیحجه ٤٥ ق) .

دجرایمو لپاره د شرعی محکمو نظامنامه خپره سوه (۳۰ جوزا ٦).

اعلیحضرت امان‌الله خان سمت جنوبی (پښتیا) ته ولاړ (اسد ٦) .

د ترکستان نوم دمزار په ولایت تبدیل سو (۸ اسد ٦) .

دکابل په بوستان سرای‌کی اعدادی مکتب دپادشاه په وینا افتتاح سو (۱٥ سنبله ٦) .

دکابل او گردیز پرلار دتیره‌کوتل سړك جوړ سو (سنبله ٦) .

د اعلیحضرت امان الله خــان د اروپا دسفر دعزمه سره دغه مقرری وسوی :

محمد ولی خــان وزیــر حربیه د پادشاه و کیــل اود خارجه وزارت وکیل .

عبدالعزیز خان دا خله وزیـــر د شورای دولت وکیل .

محمود خان یاور دکابل د والی وکیل .

کالینن د شوروی دولت رئیس، اعلیحضرت امان الله خان تـــه د شوروی دسفر دعوت ورکړ (ټلگرام ۲٤ اکتوبر ۲۷م عقرب ۱۳۰٦ ش).

د افغانستان او پولینډ د مــودت معاهده په انقره کی تر تیب سوه (۳ نومبر۲۷ م ۱۰ عقرب ۱۳۰٦ش)

اعلیحضرت امان الله خان په ۷قوس ١٣٠٦ دکابل له خلکو سره وداع وکړه اود قندهار– بمبئی له لاری اروپا ته رهی سو، دی په ١٨ قوس له قندهاره چمن ته ولاړ، په ٢٢ قوس په بمبئی – په ١٠جدی په‌قاهره – ٢٠جدی په‌روما – ٢٩دلو په‌برلین – تر ٢٢ حوت په پاریس کی‌و، په ٢٣ حوت ١٣٠٦ ش ١٣ مارچ ٢٨م لندن ته ورسید. دا سفر له دسمبر ٢٧م تر جولایی ٢٨م پوری و .

د افغانستان او ایران دبیطرفی اوتامینیه‌معاهده ٨ فصله‌په کابل‌کی امضا سوه (٦ قوس١٣٠٦ ش ٢٧ نومبر ٢٦)

مجموعه صحیه دکابل د مدیریت مستقله‌طبیه‌لخوا نشرسوه.(٦قوس)

د افغانستان او شوروی دهوایی پست موافقه نامه (کابل– تاشکند) دغلام صدیق خان وزیر خارجه او لیونید ستارك شوروی سفیرترمنځ په ١٧ مادوکی امضا سوه (٢٨نومبر ٢٧م قوس ١٣٠٦ ش) .

١٩٢٨ م ١٣٠٦ش ١٣٤٦ ق

د نسیم سحر هفتگی ادبی او انتقادی جریده داحمد راتب له‌خوا په کابل کی تاسیس سوه (٧ دلو ٦ش ٢٧ جنوری ٢٨) .

د افغانستان او سویس دمودت معاهده دری‌مادی په‌برن کی غلام‌نبی خان دافغانستان سفیر او موتا د سیاسی دفتر مشر امضا کړه (١٧ فروری ٢٨ م ٢٦ دلو ٦) .

دکاکا سید احمد خان قندهاری لودین وفات په کابل کی (١٤حوت یکشنبه ٦) .

د افغانستان او شوروی جماهیر تخنیکی هوایی موافقه په کابل کی امضا سوه (١٧ حوت ٦ ش ٧مارچ ٢٨م) .

اعتماد الدوله سردار عبدالقدوس دمخنی صدراعظم په کابل کی وفات سو (چهار شنبه ٢٣ حوت ٦ ش) له پرنگی سره دومندو پنځمه غزا (٦ ش) .

مولوی تاج الدین دملا محمد طیب **زوی دچار یکارقاضی دتحفةالامیرفی** بیان سلوك الملوك والتدبیر مؤلف دکوهدامن دقره‌باغ او سیدو نکی ٩٨ کلن وفات سو (ولادت ئی ١٢٠٨ ش) .

تر ١٣٠٦ ش پوری ددارالامان په ودانیو په څلورو کالو کی (٤٠) ملیونه افغانی مصرف سوی .

د ١٣٠٦ ش کال مالی واردات ٨٢ملیونه‌افغانی، مصارف ٦٤ملیونه سیما ١٨ ملیونه وه .

په دغوکلوکی دافغانستان‌مالیات: په سراجیه دوره کی :

یوجریب آبی مځکه دکاله	٥روپی
یو اوبنس	رر ٣ رر
یو آس	رر ٢ رر
یو غویی	رر ۱ رر
یوخر	رر١٢ پیسی
یوپسه	رر ٧ رر

په امانی دوره کی:

آبی ۱درجه مځکه١٦ تر٢٠افغانی

رر ٢ رر رر ٩ رر ١٥ رر

رر ٣ رر رر ٥ رر ٨رر

اوبنس	٤ رر
آس	٣ رر
غویی	٢ رر
پسه	٥٠ پوله

دمواشی نظامنامه ١٣٠٦

اوبنس	٧٠ر٣ افغانی .
آس	٨٠ ر ١ رر
غویی	٩٠ ر
خر	٩٠ ر
پسه	٢٥ ر

(ریسنر –افغا نستا ن)

دافغانستان عواید او مصارف :

عواید :

مالیات	٥٠ ملیونه
گمرك	٤٠ رر
متفرقه	١٩ رر
مواشی او صکوك	١٠
گرده	١١٩ ملیونه

مصارف :

دحرب وزارت	٤٠ ملیونه
دربار	٢٠ رر
تعمیرات	١٠ رر
داخله	١٢ رر
تجارت	٤ رر
معارف	١٥ رر
عدلیه	٢ رر
مالیه	٣ رر
گرده	١١٣ رر
پس انداز	٦ ملیونه

(افغانستان – ریسنر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۲۸ م ۱۳۴۷ ق

دگنو خخه دقندجوړولوکار **خانه** په ۱۴۲۲۷ پونډه دزانگر هوزن له تجارت خانی خخه دجلال آباد لپاره رانیول سوه چی دورځی ۵ ټن بوره جوړولای سی (۲۳ – اپریل ۲۸م).

دآلمان دلیندیمان دماشین‌سازی له‌شرکته سره دافغانستان لپاره د وړیو دانډی کولو کارخانه په ۳۰۰۰ پونډه قیمت‌پلابرلین‌کی قراردادسوه چی په‌قندهار کی‌ودرول‌سی‌اودورځی اس ټنه وړی انډی کوی (۲۴ اپریل ۲۸م ثور ۷) .

دوړینو کالو دکار خانو رانیولو اودرولو قرار داد په برلین کی د اونیون ماتکس له شر کته سره په ۳۴۰۸۰ پونډه قیمت امضا سوه چی دورځی ۵۰۰ متره پشمی ټوکــر او دلاسی (۲۵اپریل ۲۸ م) .

دالمان دهوفمن له شر کته سره د کاغذ جوړولو دکارخانی قرار داد ، په ۳۶۶۵۰ پونډه قیمت امضاسو، دورځـی یـو لـك تـختی کـاغـذ جوړولای شی . (اپریل ۲۸ م)

د نخی کا لو د کار خا نی‌قرار داد په برلین کی‌په ۲۳۷۲۰ پو نډه قیمت امضا سو چی د ورځی ۴۰۰ کیلو سپینسی بـاسی او زر مـتره ټوکر ویی (۲۵ اپریل ۲۸)

دافغانستان او لهستان (پولینډ) د جمهور یت سره دموودت معاهــده غلام جیلانی خان په‌ترکیه کی افغانی سفیر او هـنـه دلهستان دسفیــر تر منځ ۵مادی تصدیق سوه (ثــور ۷ش ۳۰ اپریل ۲۸ م) .

دافغانستان او جنوبی امریــکا د لیبریا دمؤدت معاهده (۱۱) مادی په پاریس کی دغلام نبی خان افغانی سفیر اوبارون لیمن‌له‌خوا امضاسوه (ثور ۷ ش ۱۶ می).

اعلیحضرت امان الله خان‌په۱۳ثور ۷ش په ورسا (پولنډ) کی‌و .

دافغانستان له‌خوا شیراحمدخان دشورا رئیس دالمانی شرکت سره دلاجوردو انحصاری قرارداد نه‌مادی په بر لین کی امضا کیء چی‌دکاله به ۶۰۰ کیلو اعلی لاجورد هرکیلو په ۲۰پونډه او زرکیلو متو سطلاجورد هرکیاو په ۱۲ پونډه او ۱۵۰۰کیلو دریمه درجه لاجورد هرکیلو په ۵ پونډه اخلی (۱۸ می ۲۸م۲۵ثور۷)

اعلیحضـــــرت امـا ن الله خان پــه مسکو کی دکالینن له‌خوا استقبال سو (۳ می ۲۸م ۱۴ ثور ۷ش) پــه ۳ جوزا په ترکیه‌کی‌و، پــه ۹ جون ۱۹ جوزا ۷ ش ایران ته راغی، اود هرات له‌لاری‌په سه‌شنبی ۵ سرطان ۷ پسله شپږنیمو میاشتو مسافرته قندهار ته را ورسیدیء (د سفــر مصارف او خریداری گرده ۲۰تر۳۰ ملیونه افغانی) .

محمد سرور خان دسمت مشرقی اعلی حاکم مقرر سو (جوزا ۷) .

دافغان او ترکیی دمؤدت معاهده نه‌مادی دوه پروتو کوله په انقره‌کی غلام‌صدیق‌خان دوزارت خارجه‌وکیل **او توفیق رشدی بیگ دتر کیـــی** خارجه وزیر لاسلیك کړه (۵ جوزا ۷ش ۲۵ می ۲۸ م) .

دافغان او ترکیی عرفانی قرارداد

دافغانی محصلا نو په باب ۴ مادی امضاسو (۷ جوزا ۷ ش ۲۷ مـــی ۲۸ م) .

دافغان او مصر دمودت معاهــده څلور مــادی او پنــځه الحاقیــی د افغانستان له خواعــلی احمدخان د کابل والی اودمصــر له خوا واصــف بطرس غالی خارجه وزیر امضــاکړه (۱۰ جــوزا ۷شــ ۳۰مــی ۲۸ م)

دافغانستان ــ ایران، دتامینیه‌تړون۶ قوس ۶ ش‌منضـــــم‌پرو تو کـــول څلور مادی په تهران کی دغلا م صدیق خان دخارجه وزارت دکفیل اوفتح الـــله‌پاکروان‌دایران دخارجه وزارت دکفیل له‌خوا امضآ شــو . (۲۵ جوزا ۷ ش ۲۵ جون ۲۸ م–

دمجرمینو دبیرته ورکولو پروتو کول دافغانستان اوایران ترمنځ په تهران کی دسلوکالو لپاره‌امضاسو (۲۵ جوزا ۷ ش ۱۵ جون ۲۸م)

دافغانستان اوبلژیك عرفانی‌قرار داد دافغانی محصــلانو دمنلو لپاره څلور مادی امضا سو (جوزا۷)

افغانستان دالمانی شرکت‌ارنست هامبورگر سره دوړیوپریولو دکار خانی دراوړلو او چلو لو تړون پــه ۱۷۹۰۰ پو نډه قیمت امضا کــیء (جوزا ۷ ش)

دافغانستان او فرانس ترمنځ د امانیه مکتب دمحصــلانو دمنلوموافقه وسوه چی دفرانس په‌پوهنتونوکی به منل کیږی (جوزا۷)

په۱۷ سرطـــان ۷ دوزارت دربار له خواددریمی لویی جرگی اعــلان صــادرسواوپه ۲۴ سرطــان‌دقندهار نائب الحکــومه ته په تیلفون کــی وویل سوه چی ۶ تنی ښځی‌نمایند گانی هم کابل ته راولیږی‌چی‌دملکی سره جرگه سی.

دافغانستان او فنلنډ دمؤدت‌معا هده (۱۷ ژویه ۲۸م ۲۶ سرطــان ۷)

دنوروز هفتگی جریده په کابل کــی نشر سوه (اسد ۷)

د افغانستان د طیــاری جمعیت جوړ او مرامنامه ئی خپره سوه (۸ سنبله ۷) .

د فرانسوی دو و شرکتو سره د افغانستان د شمال تــر جنوبــه د ریل جوړ ولو قرار داد (سنبله۷)

د استقلال او تجدد د گــونــد مرا منامه‌دپادشاه له خواخپره‌سوه (۲۰ سنبله ۷) .

شاغــاسی محــمد سرور خــان (بابا) په کابل کی وفات سو .

په کابــل کــی تور – سور ــ زرغون ــ کلــوب جــوړ سو (۲۲ سنبله ۷) .

دریمه لویه جرگه په پغمان کی په چارشنبه ۶سنبله ۱۳۰۷ش‌دپادشاه‌په وینا د زرو تنو وکیلانو په مخ کــی افتتاح سوه . او دغه مهم تصاویب یی وکړه: (۱) شو رای دولت پــه شورای ملی تبدیل سوه .

(۲) د مجازاتو عفو یــوازی د پــاد شاه حق دی . (۳) د تفتیشس عمومی دیوان تأسیس سو (۴) هر **وزارت به دتفتیشس یوه‌دائره ولری** (۵) د بی وزلانو او لیونیانو لــپاره تاتوبی جو ړول.(۶)دعسکری‌مکلفیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوره دری کاله‌سوه . (۷) دعسکری جرگه جوړیږی .
مکلفیت نقد بدل ممنوع سو (۸) ټول نښانونه لغو سول .
(۹) ملکی رتبی لغو سوی .
(۱۰) ټول رسمی القاب لغو سول فقط د عزیز کلمه په له نومو سره لیکی .
(۱۱) په نظامنامو کی دی دهر جرم جزا و ټاکله سی. (۱۲) نقدی جریمه دی هم د یوی نظامنامی سره سمه اخیستله سی . (۱۳) تجارتی اونوری عصری محکمی دی جوړی سی .
(۱۴) تدریس او وعظ په شهادت نامه پوری مربوط دی د د یو بند ملایان افغانستان ته نسی راتلای
(۱۵) دافغانستان پنځلس کلنی سالم خلك دی هر کال پنځه افغانی او مامورین دی دیوی میاشتی تنخواه د عسکری وسلو د رانیولو لپاره ورکوی ، ددی بسپنی لایحه دی شورای ملی جوړه کړی .
(۱۶) شورای ملی دی درشوت د بندولو لپاره لایحی جوړی کړی.
(۱۷) که مجرم محکمی ته حاضر نشی ده په غیاب کی دی جزا ورته وټاکله شی ، او قانون دی شورای ملی جوړ کی . (۱۸) شهزاده رحمت الله خان ولیعهد سو. (۱۹) د افغانستان د بیرغ رنگ تور ــ سور ــ زرغون و ټاکل شو ، چی پر غرو د لمر ختو منظر ولری او دورا دور ئی دغنمو وږی وی ، لوړ (الله ــ محمد) پرلیکلی وی .
(۲۰) پسله هروپنځو کلو به لو جرگه جوړیږی .

د ۱۳۰۷ ش کال مالی مصارف ٦۹ ملیونه وه د اغتشاش په سبب مالی وار دات ونه ټاکل سوه .
د ۱۳۰۷ د سنبلی په میاشت کی د افغانستان د هوا بازی محصلان په خارج کی دونی وو : ۲۵ تنه په روسیه شوروی کی ، ۱۵ تنه په فرانسه کی ، ۲۵ تنه په ایتالیا کی .
له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش د سنبلی تر میاشتی پوری افغانستان دخارجی دولتو سره دغه معاهدی کړی وی:
(۱) د شوروی سره د بیطرفی او عدم تجاوز تړون (۲) د ایران سره د بی طرفی او د تامین تړون (۳) د ایران سره د سر حدی منازعاتو دمختلطو جرگو تړون (٤) د پیښور او کوټی د افغانی ویزی د دفترونه (۵) د جنوبی امریکا دلیبریا سره معاهده (٦) د سویس سره معاهده (۷) د پولنډ سره معاهده (۸) د جاپان سره معاهده (۹) له ترکیه سره د مودت معاهده (۱۰) د مصر سره معاهده (۱۱) د ایران سره دتامینیه معا هدی پرو تو کول (۱۲) د حقوقی مجر مینو د استرداد تړون له ایرا نه سره . (۱۳) د فنلاند سره معاهده (۱٤) د ترکیه سره قونسلی موافقه (۱۵) په‌ترکیه ــ ایران ــ شوروی روسیه کی د افغانستان وزارت مختاری په لویو سفارتو وا وښتی . (۱٦) دیمن سره دسیاسی روابطو مذاکره (۱۷) دحجاز سره د سیاسی‌روابطو مذاکره (۱۸) دچین سره د سیاسی ارتباط مذاکره (۱۹) د برتانیا سره دسر حدی اتباعو دمالی او ځانی تلفاتو د بند ولو لپاره د یوه گډ کمسیون موافقه .

دامیر حبیب‌الله خان په وخت‌کی دمعارفو مصرف ٦۰ زره روپی و په ۱۳۰۷ ش کی ۱۵۰ لکو ته ورسیدیء .
له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ پوری ۳۲۲ مکتبونه نوی جوړ سوه او په دغو خلورو کاوکی ٤۸۲۳ تنه له‌ابتدایی مکتبو څخه فارغ سوه ،له عالی‌مکتبو څخه ۱۵۸ تنه راووتل، ۱۵۱ تنه شاگردان خارج ته واستول سول، ۱۷ تنه فارغان له خارجه راغلل .
د ابتدائی مکتبو شاگردان تر ۱۳۰۳ پوری ۱۹۰۰۰
تر ۱۳۰٦ پوری ۳٦۰۰۰
په ۱۳۰۷ نوی داخل‌سوه ۱۵۰۰۰
ټوله‌په ۱۳۰۷ ش‌کال ۵۱۰۰۰
ابتدائی معلمان ٦۵۰
دعالی مکتبو محصلان په ۱۳۰۷ ش ۳۰۰۰ .
په ۱۳۰۷ ش عالی مکتبو ته‌نوی داخل شوی شا گردان ۱٦۰۰
دعالی مکتبو دمعلمانو شمیر په ۱۳۰۷ ش ۱۰۰ .
دوزارت معارف‌تالیف‌کړی کتابونه ۱۳۳ جلده د وزارت معارف چاپ کړی کتابونه‌له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ش ۵۷۵ ر ٦۹۳ جلده.
له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوری گمرکی واردات اضافه سوی دی (٦۵۱ ر ۳۲٫۰۲۷) افغانی .
تر ۱۳۰۷ ش پوری دغه تجارتی شرکتونه جوړ سوی وو.
شرکت المان ــ شرکت تنویرات شرکت موتر رانی ــ شرکت دوا فروشی ــ شرکت رفقای افغان‌ــ شرکت تشویق افغان‌ــ شرکت‌اتحاد افغان په کابل کی. شرکت قمر په مزار شریف کی‌ــ شرکت ضیا په قندهار کی .
په ۱۳۰۷ ش دغه کارخانی وی‌ــ
(۱) د موټرو د ترمیم او پرزو کارخانه .
(۲) دصابون او عطرو اوواسلین کارخانه .
(۳) دسمنټو کارخانه .
(٤) د اور لگیتو کار خا نه په کابل کی .
(۵) دیخی جوړولو کار خانه په قندهار کی .
(٦) دکالکو او غوړو او صابون کارخانه په مزار شریف کی .
(۷) دسپڼسو جوړولو فابریکه په هرات کی .
(۸) داوړو ژرنده په اند خوی کی .
په ۱۳۰۷ ش دغه کار خانی په پلان کی ټاکل سوی وی.
(۱) دقند کارخانه .
(۲) دکاغذ جوړ ولو کار خانه .
(۳) دنخی ټوکرانو کارخانه .
(٤) دپشمی ټوکرانو او کشمیری کارخانه .
(۵) دغوټو کارخانه .
(٦) دمیوی ساتنی کارخانه .
(۷) د پیو او کوچو او پنیر کارخانه .
(۸) داوبو کنبلو اوتیل‌خاك‌ماشین

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۱۳۰۷ ش دالمان ـ پولنډ ـ شوروی سره تجارتی او ترانزیتی تړونونه سوي وو .

په ۱۳۰۷ ش دکابل دبرېښناتنوير ۱۸۰۰۰ څراغوته ورسيدی .

تر سنبلې ۱۳۰۷ ش پوری ۲۶۶ کيلو متره لارپخه سوه .

دمملکت مالی عايدات که په ۱۳۰۳ کی پنځه وه په ۱۳۰۷ کی اته سوه دامير حبيب الله تر وخت دوه چنده سوی دی .

له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش پوری ٤۹۱ کانونه کشف سول.

په سمت جنوبی کی دځنګلو رياست جوړ سو.

دطبابت قانون خپور سو چی بی اجازې ئی څوك نسي کولای.

دافغانستان دملی شورا دانتخاباتو نوی قانون (٥۱) مادی خپور سو (۷ سنبله ۷).

دافغانستان دولاياتو دجرګو قانون ٤ مادی خپور سو (۱۱ سنبله ۷).

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوری د افغانستان په روغتونو کی :
۶۳۳۷ جوړ شوی نارو غان .
٥۳۳۰۶۳ تنه کتل سوی نارو غان.
۱۱۲۷۰ کوچنيانوته دکوی رګ وهل.
۶۱۰ مړه .

دپښتون ږغ ٥۱ وړ ځنی مجله په کابل کی نشر سوه ۱۳۰۷ ش.

افغانستان په ۱۳۰۷ کال ٥۰۰ ر ۳٥ توپکه (۱۰۶) توپه (۸) طياری (٥) زره پوښه (۶) متراليوز (۶) ټانکه را نيول.

په مزار شريف کی دبی سيم تلګراف مرکز جوړ سو . دخان آباد ـ ميمنې ـ خوست لپاره دتلګراف دستګاهونه را نيول سوه اود کابل دتلګراف او بی سيم لوی دستګاه را نيول سو . (۱۳۰۷)

د۱۳۰۷ ش په سفر کی اعليحضرت امان الله خان په پاريس او برلن کی دغه فابريکې را نيوی :
(۱) دوړيو ور يشلو فابريکه.
(۲) د کشميری اودلو فابريکه .
(۳) دخړسان اودلو فابريکه .
(٤) دکوره جيم اودلو فابريکه .
(٥) د غوټو جوړ ولو فابريکه .
(۶) د ميوی ساتنی ماشين .
(۷) د کوچو ماشين .
(۸) د زراعت ماشين .
(۹) د فولادی کار ماشين .
(۱۰) د دور بينو ماشين .
(۱۱) د طيارو ماشينونه .
(۱۲) دجراحی آلات.

دافغانستان نوی لوی سفير غلام جيلانی خان خپله اعتماد نامه دترکيی دجمهور رئيس ته وړاندی کړه (۲ميزان ۷)

محمد سرور خان بارکزی دقندهار نايب الحکومه دکابل والی سو، او پر ځای يی عبد الکريم خان بارکزی دقندهار نايب الحکومه سو (۳ميزان ۷)

محمد ولی خان ته دعلاج لپاره د اروپادتګ رخصت ورکړسو (عقرب ۷)

محمود طرزی داستراحت لپاره له کاره سبکد وشی سو، او پر ځای يی غلام صديق خان خارجه وزير سو (عقرب ۷)

احمد علی خان دمخنی افغانی د بر لن سفير دکابل رئيس بلديه سو (۱عقرب ۷)

د شنوارو سنګو خيلو لومړی پلا بغاوت شروع کیء (سه شنبه ۲۱ عقرب ۷) محمد ګل خان دسمت مشرقی عسکری قوما ندان دوی ته اخطار ورکیء چی له بغاوته لاس واخلی (نومبر ۲۸م)

ياغی قبايلو جلال آباد محا صره کیء (جمعه ۷قوس ۷)

سيد محمد عمر پيله کش دمير عبد الر حمن خطاط لمسی، چی يو خطاط او هنری سړی و، په هرات کی سل کلن وفات سو.

دستوری په ماڼی کی اعليحضرت امان الله خان خپل نوی پرو ګرام اعلان کیء اود ښځو نقاب يی وا خيست، (۱٥ ميزان ۱۳۰۷ م) په دغه مجلس کی افغانی نجونی د تعليم لپاره ترکيی ته وا ستولی سوی، اوپه قبايلو کی خورا بد اثر خپور سو.

بچه سقاو او سيد حسين او د دوی ملګرو په سمت شمالی کی ارتجاعی بغاوت وکیء اواحمدعلی خان هلته رئيس تنظيميه سو (۱٥ قوس ۷ش دسمبر ۲۸م)

اعليحضرت امان الله خان په يوه اعلان کی ۱۸ فقری دخلکو خواهشونه ومنل (۲۹ قوس ۱۳۰۷ ش ۸رجب ۱۳٤۷)

والی احمد علی خان دقوس په مياشت ۱۳۰۷ سمت مشر قی ته رئيس تنظيميه سو، خود جدی په مياشت يی هلته پخپله د پادشاهی اعلان وکیء.

دقوس ۱۳۰۷ ش په آخر کی دسمت مشرقی او سمت شما لی بغا وتونه وخيم سول، اودا عليحضرت امان الله خان مور او ملکه او نوره کورنی دغلام صديق خان وزيرخارجه او حسن جان سره په ٤ طيارو کی قند هار ته راغله (جمعه ۲۹ قوس ۱۳۰۷ ش)

علی احمد خان دسمت مشر قی رئيس تنظيمه په اداره کی ناکا م سو، په کابل کی دمجلس اعيان افتتاح اعلام سوه (جدی ۱۳۰۷ ش)

دبچه سقاو حملی پر قلعهٔ مرادبيګ او باغ بالا جاری وی (۷ جدی ۱۳۰۷ ش)

پر پغمان هم بچه سقاو حمله وکړه (۸جدی) طيارو اشرار بمباری کړل، داجنګونه تر ۲٤ جدی پوری جاری وو او په همدغه ورځ امان الله خان کابل پرېښو او قند هار ته ولاړ.

غلام نبی خان دافغانستان نوی لوی سفير ماسکو ته ور سيدیء (۲جدی ۱۳۰۷ ش ۲۳ دسمبر ۲۸)

سلطان احمد خان لوی سفيرخپله اعتماد نامه په تهران کی اعليحضرت

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضا شاه پهلوی ته وړاندی کړه (جدی ۱۳۰۷ ش) .

۱۹۲۹ م ۱۳۰۷ ش ۱۳۴۸ ق

جنرال کاظم پاشا داتو نو رو

ترکو منصبدارانو سره دهند له لاری قند هار او بیا کابل ته را غلل (شنبه ۱۵ جدی ۷) .

دوولسو انگریزی طیارو انگلیسی اتباع له کابله پیښور ته بو تلل ، (۳ جدی ۷) .

امان الله خان له سلطنته استعفا وکړه او په ۲۴ دجدی قندهار ته ولاړ پرځای یی مشر ورور عنایت الله خان پادشاه سو، مگر بچه سقاو ارگ محا صره کیٔ او په جمعه ۲۸ جدی ۷ دوی انگریزی طیاری راغلی او عنایت الله خان دخپلی کورنی سره په هغو کی پیښور ته ولاړ، پخپله حبیب الله بچه سکقاو دخادم د ین رسول الله په نامه امیر ـ سیدحسین نایب السلطنه او وزیر جنگ ـ عطاالحق وزیر خارجه ـ عبدالغفور نگابی وزیر داخله ـ شیر جان وزیر دربار ـ ملك محسن دکابل والی ـ میرزا مجتبی خان د وزارت مالیه وکیل سو. (جمعه ۲۸ جدی ۷ ش ۱۸ جنوری ۲۹ م) .

علی احمدخان خپله پادشاهی په جلال آباد کی اعلان کړه (۲۵جدی۷) مگرپه ۱۲ دلو خلکو دی چور کیٔ نود لغمان او کنړ له لاری مهمندو او بیا پیښور ته ولاړ .

دامان افغان پرځای هفتگی جریده حبیب الاسلام دغلام محی الدین په سر دبیری له کابله خپره سوه (۹حوت ۱۳۰۷ ش ۱۷ رمضان ۴۸).

سپه سالار غازی محمد نادر خان اودده وروڼه دفرانسی دنیس له ښاره دافغا نستان دامنیت لپاره را ښیدل (۵دلو ۷ش) اوپه ۲۱ ددلو بمبئی ته راورسیدل. سپه سالارغازی دپیښور اوکوهاټ له لاری دپختیا سر حدته داخل سو (۱۹ حوت ۷) .

په پنجشنبه ٤ دلو ۱۳۰۷ ش ۱٤ جنوری ۲۹م امان الله خان په قندهار کی بیا په فعالیت شرو وکړه او خلکو بیعت ورسره وکیٔ .

په قند هار کی د اعلیحضرت امان الله خان په تایید خلك راټول سول، او خرقه شریفه یی راویستله (یکشنبه ٦ حوت ۱۳۰۷ ش) .

د قندهار علماوو د بچه سقاو امارت نه وه مانه، او دده سره یی دجنگ فتوا صادره کړه (جمعه ۲٦ شعبان ۱۳۴۷ ق) .

د برتانیا سفیر همفریز له کابله په طیاره کی پیښو ر ته ولاړ (۱٤ رمضان ۱۳۴۷ ق ۲۵ فروری).

عبد الکریم خان د قند هار نایب الحکومه دهزاره جات حاکم مقرر سو (۱۲ حوت ۱۳۰۷ ش) .

۱۳۰۸ ش

۱۹۲۹ م ۱۳۴۹ ق

دسمت جنوبی (پختیا) دقومونو لویه جرگه دسپه سا لار غازی محمد نادر خان حضورته په جاجیو کی راغله (۱حمل ۲۱مارچ ۲۹ م)

په ۷ حمل۸ ش سپه سالارگردیز ته راغی اوپه ۱٦ حمل ارگون ته ورسید .

په ۳۰ حمل ۸ ش دسمت مشرقی (ننگرهار) داقوامو جرگه دمحمدگل خان مومند سره دسپه سالار حضور ته راغله .

د شوروی دولت رسماً دایران دولت ته اخطار ورکیٔ ،چی دافغا نستان په کورنیو کارو کی لاس ونه وهی، او دهرات خواته تر خپلو سرحدوتیری ونه کی ، که پر افغا نستان مسلح تجاوز وسی، شوروی دولت دغه نسی زغملای (۱۵ اپریل ۱۹۲۹م ۲٦ حمل ۱۳۰۸ ش) .

اعلیحضرت امان الله خان دقندهار دپښتو زرو تنو سره دبچه سقاو د مقابلی لپاره کابل ته حرکت وکیٔ .

(سه شنبه ٦ حمل ۱۳۰۸ ش) په سه شنبه ۲۰ حمل ۱۳۰۸ ش مقر ته ورسیدی اوپه ۳۰ حمل یی غزنی محاصره کیٔ خوپه ٦ ثور ۱۳۰۸ش امروسو، چی قندهاری لښکر دی بیرته مخ پر قندهار رهی سی، په ۱۱ ثور مقرته ور سیدل اود ثور تر آخره پرشا تلل ، اوپه ٤ جوزا ۱۳۰۸ ش جو لائی ۱۹۲۹ م اعلیحضرت امان الله خان دمهمندو له رباطه دسپین بولدك تر سر حد ووت، اودا دده آخره ورځ وه پخپل وطن کی !

د حبیب الله بچه سقاو په حکم والی علی احمد خان او مولوی عبدالواسع قندهاری په کابل کی ووژل سول (دجوزا اواسط ۱۳۰۸)

اخوند صاحب آدینه محمد شاعر او عالم دفیض آباد دخرقی شریفی ادمدرسی مدرس ۷۰ کلن وفات سو .

غلام نبی خان مزار شریف دبچه سقاو له لښکرو څخه ونیو (۱۸ثور ۱۳۰۸ش) مگردی دجوزا ترمیاشتی پوری هلته و، په ۹ جوزا تلگرام ورته راورسیدیٔ چی امان الله خان له وطنه ووت .نو دی هم په ۱۰ جوزا تر دریای آمو دشوروی خاوری ته دپټه کیسرله خواتیرسو.

وزیرو او مسیدو دپرنگی د ساړه راغه پر کمپ حمله وکړه خو طیارو بمباری پر وکړه اواته سوه کورونه ئی ورووران کړل ۳۲ تنه شهیدان سول (۲۹م)

د اصلاح داخبار لومړی شماره د ربیع الاول په اوله ۱۳۴۸ق له جاجی څخه دسپه سالار غازی محمدنادر خان په نامه دده دملگرو له خوا چاپ او خپره سوه، چی دافغا نستان خلك ئی دبچه سقاو دنا مشروع حکومت مقابلی ته را بلل (سنبله ۸) مدیر ئی نصر الله و.

دسپه سالار ملی قوا په ٦ ثور دبچه سقاو دلښکرو سره په څرخ کی وجنگیدل ،دغه جنگونه په مختلفو ځایو کی د۱۳۰۸ ش دمیزان تر میاشتی پوری جاری وو،خوچی ملی قوا

ترچهار آسیا او چهل ستون پوری راوزسیدل ،اوپه ۱٦ میزان ۸ ۳ش (۱٤ اکتوبر ۲۹ م) ئی کابل ونیو، او بچه سقاوله ارگه کوهدامن ته وتښتید،او په ۲۳ میزان ۸ ش ۱۷ اکتو بر ۲۹م اعلیحضر ت محمد نادرشاه په کابل کی دافغانستان په پادشاهی ومنل سو .

دشوروی دولت دخارجی امو رو معین قره‌خان دخپل دولت له‌خوا په افغانستان کی د اعلیحضرت محمد نادر شاه جلوس په خوښی ومانه (۱۹ اکتو بر ۲۹م ۲۱ میزا ن ۱۳۰۸ ش) .

د اتحاد جماهیر شوروی سفیرکبیر ستارک دکالینن په امضا خپله اعتمادنامه اعلیحضرت‌محمدنادرشاه ته تقدیم کړه.۱۹ دسمبر ۲۹م قوس ۱۳۰۸ ش .

د ۱۳۰۸ ش کال مالی مصارف تر سنبلی پوری ٤ملیونه‌وه، داغتشاش په سبب نورڅه ندی معلوم .

بچه سقاو اوده ملگری په کابل کی ووژل سوه (۳ نو مبر ۲۹م ۱۱ عقرب ۱۳۰۸ ش) .

۱ــ بخپله حبیب الله بچه‌سقاو.
۲ــ حمیدالله ورور یی .
۳ــ سید حسین وزیر جنگ .
٤ــ ملك محسن دکابل والی .
٥ــ شیرجان ددربار وزیر .
٦ــ محمد صدیق فرقه مشر .
۷ــ محمد محفوظ امنیه قوماندان.
۸ــ قلعه بیگی .

سردار محمد هاشم خان‌صدراعظم سو (۲۲ عقرب ۱۳۰۸ ش) ده خپله کابینه داسی اعلان کړه ۲۳ عقرب: سردار شاه محمودخان دحرب‌وزیر سردار فیض محمدخان خارجه وزیر محمدگل‌خان داخله وزیر ــ الله‌نواز خان وزیردربار ــ حضرت‌نورالمشایخ وزیر عدلیه ــ وزیرمعارف‌احمدعلی‌خان محمد اکبرخان وزیر تجارت ــ محمد ایوب‌خان وزیر مالیه ــ محمد نوروز خان سر منشی ــ سر دار محمداکبر خان صحیه مستقل مدیر ــ

۱۹۳۰ م۱۳۰۸ ش ۱۳٤۹ ق

سردار محمدعزیزخان دافغانستان لوی سفیر په مسکو کی د غلام نبی خان پر ځای مقرر او خپله اعتماد نامه ئی کالینن ته وړاندی کړه (۲٤ فروری ۳۰ حوت ۸) .

سردار شاه‌ولی خان په لندن‌کی افغانی وزیر مختار و .

د افغانستان د کرنی وړ مځکی (۱۳۰۸ ش) .

د هندوکش جنوبی خوا آبی مځکی ۱۳۳ زره هکتاره .

د هندوکش جنوبی خوا للمی مځکی ۷٦ زره هکتاره .

د هندوکش شمال آبی مځکی ۲۷۰ زره هکتاره .

د هندوکش شمال للمی مځکی ٤٦۰ زره هکتاره .

ټولی آبی ٤۰۳ زره هکتاره ــ للمی ٥۳۷ زره هکتاره ــ گرده ۹۳۰ زره هکتاره (افغانستان ریسنر) .

میر هاشم دمخنی وزیر ما لیه ٦۳ کلن په کابل کی مړ سو (جمادی الاولی) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰۹ ش .
(۱۹۳۰م ۱۳٤۹ ق)

محمد گل خان مومند د شمالی سمت رئیس تنظیمیه مقرر سو (حمل ۹) .

اپریدو او نورو پښتنو په ۱۳ اگست ۳۰ م‌دپیښور پرښار حمله وکړه او دکجوری غزا وسوه

اعلیحضرت محمد نادر شاه د افغانستان او بریتانیا د ۱۹۲۱ ــ ۱۹۲۳ معاهدی تصدیق کړی (جوزا ــ می ۰)

د اعلیحضرت محمد نادر شاه‌په فرمان په کابل کی لو جرگه جوړه سوه (۱۳۰۹ ش)اونوی قانو ن اساسی ئی ومانه ،اوهم دشور ای مای د انتخاباتو لایحه جوړه سوه (۲۸ سنبله ۹) .

ملا فیض محمد هزاره د محمد خواجه زوی د محمد سعید لمسی دسراج التواریخ اوتحفتة الحبیب‌او تاریخ حکماء او فیضی ازفیوضا ت لیکوال په کابل کی وفات سو (چهار شنبه ۱٦ رمضان ٤۹ ق ولادت ئی ۱۲۸۹ ق) .

سید احمد ادیب پشاوری د شهاب الدین زوی د فارسی مشهور شاعر او عالم په تهران کی وفات سو .

(ولادت ئی په خیبر کی ۱۲٦۰ ق) .

د افغانستان سفارت په قاهره (مصر) کی د افغانی وزیر مختار محمد صادق مجددی له‌خوا افتتاح او افغانی بیرغ پر و ر پیدی (پنجشنبه ۲۲ میزان ۹) .

د جاپان او افغانستان د مودت معاهده د سردار شاه ولیخان افغانی وزیر مختار او د جاپان د سفیر ترمینځ په لندن کی امضاء سو ه (۲۷ عقرب۹ ش ۱۹نومبر ۳۰م).

دافغانستان او اتحاد شورو ی ترمنځ د بیطرفی او عدم تجاوز معاهده تجدید سوه ، د افغانستان له خوا فیض محمد خان خارجه‌وزیر او د شوروی له خوا لوی سفیر ستارك امضا کړه (۹) مادی ۲٤ جون ۳۰ م عقرب ۱۳۰۹ ش .

د کابل والی محمد یعقوب خان دشمالی ولایاتو ر ئیس تنظیمیه مقرر سو (عقرب ۱۳۰۹ ش) خو په دغه کال مړ سو .

جمعیت العلماء په کابل کی افتتاح او اعضاء ئی د حکومت له خوا مقرر سول او د حی علی الفلاح مجله ئی نشر کړه .

دارالعلوم عربی په کابل کی‌جوړ سو ، چی رئیس یی سردار عبدالرسول خان و .

سید هاشم خان افغانی جنرال قونسل په تاشکند کی په یکشنبه ۲٤ عقرب ۱۳۰۹ ش دشورو ی ترکمنستان دعشق‌آباد په حدودوکی وواژه سو .

ابراهیم بیگ په قطغن کی بغاوت وکیء او سردار شاه محمو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان وزیر حربیه دهغه مقا بلې نه ولاړ .

مکتب حربیه په شهر آرا کې د اعلیحضرت محمد نادر شاه په وینا بیا افتتاح سو (یکشنبه ۸ قوس ۱۳۰۹ ش) .

عبدالرحمن تره‌کی دمقر په اوبند کی‌یاغی سو ،خو په۲۰قوس ۱۳۰۹ عسکرو دی دسرحد خوا ته وشاړه .

د شنوارو (۸۰) تنه نمایندگا ن په کابل کی د جرگی په ډول د اعلیحضرت محمد نادر شاه حضور ته راغلل (د قوس اواخر ۹) .

شیر محمدخان ناشر (خرو تې) د میمنی اعلی حاکم مقرر سو (۲ جدی ۹) .

د مامورینو لپاره درسمی القابو د استعمال امر بیا صادر سو ، (جدی ۹) .

غلام فاروق خان دسمت مشرقی حاکم اعلی مقرر سو (۵جدی ۹ش) د هرات انجمن ادبی جوړ سو (جدی ۹ ش) .

محمد گل خان داخله وزیر د قندهار رئیس تنظیمه سو (سه‌شنبه ٦ حوت ۹ش) .

شیر احمد خان پخوا نی رئیس شورا په تهران کی افغانی سفیر کبیر سو (حوت ۹ ش) .

مجله اقتصاد دوزارت تجار ت له‌خوا نشر سوه (۱۳۰۹) .

د ۱۳۰۹ ش کال مالی واردات ٦٤ ملیونه ، مصارف ۱۲٦ ملیونه اوکسر ٦۲ ملیونه‌و .

محمد شریف خسته دل دمحمد کریم زوی دکابل شاعر دبیدل پیرو اود دیوان خاوند ٤۲ کلن په کابل کی مړ سو (۹ش).

اتمان خیلو پښتنو دپړانگ غار پنځمه غزا له‌پرنگی سره وکړه اود مله کنډ پولتکل ایجنټ تامس‌گلور یی وواژه او پر نگیا نو اگر ه بمباری کړه . د مو مندو غزاوی هم له پرنگی سره جاری وی . (۹ ش) .

۱۳۱۰ ش
۱۹۳۱ م ۱۳۵۰ ق

غلام صدیق خان په بر لن کی‌افغانی وزیر مختار مقرر سو (جوزا ۱۰) .

احمد علی خان افغانی مختار وزیر له پا ریسه لند ن ته‌تبدیل سو (جوزا ۱۰ ش) اوسردار شاه‌ولیخان په پاریس کی سفیر سو .

کاروان زرد دهرات له لاری افغانستان ته ورسیدی (دجوزا اوائل ۱۰ ش) .

دعلی آباد روغتون د اعلیحضرت محمد نادرشاه په شخصی مصرف (جوزا ۱۰) شروسو، او په اسد ۱۳۱۲ ش ئی کارختم سو.

دکابل انجمن ادبی تاسیس سو او دکابل ادبی مجله‌یی خپره کړه (۱۵ جوزا ۱۰ ش ٥جون ۳۱م ۱۸ محرم ٥۰ ق) .

ددی انجمن مهم غړی داؤ :ـ

۱ـ احمد علی خان درانی مدیر .
۲ـ میر غلام محمد غبار .
۳ـ محمد کریم نزیهی .
٤ـ سرور گویـا .
٥ـ سرور جویا .
٦ـ غلام‌جیلانی اعظمی .
۷ـ غلام جیلانی جلالی .
۸ـ قاری عبدالله .
۹ـ عبدالعلی مستغنی .
۱۰ـ امین الله زمریالی .
۱۱ـ محمدقدیر تره‌کی .
۱۲ـ احمد الله کریمی .

دافغا نستا ن او شورو ی اتحاد ترمنځ‌دبیطرفی اوعدم تجاوز معاهده په (۹) مادوکی دفیض محمد خان خارجه وزیر او لوی سفیر ستارك په امضا تجدید سوه (۲٤جون ۳۱ م سرطان ۱۰ شس)

خواجه هدایت الله دهزاره جات رئیسس تنظیمیه کابل ته را ستون سو (سرطان ۱۰)

اعلیحضرت محمد نادر شاه شورای ملی پخپله وینا افتتاح کړه(دوشنبه ۱٤ سرطان ۱۰ شس جولائی ۳۱ م)

دقطغن نا آرامی خلاصه سوه اووزیر حربیه کابل‌ته راستون سو (دوشنبه ٤ اسد ۱۰ شس) ده ته داعلی لمر نښان په مکافات کی ور کړ سو . (جولائی ۳۱) په ستمبر کی ابراهیم بیگ تر آمو وا وښت .

دافغا نستان نوی اصول اساسی دشورای ملی له خوا داعلیحضرت محمد نادر شاه په امضا خپور سو (۳۱ اکتوبر ۳۱م ۸عقرب ۱۳۱۰ش)

اعلیحضرت محمد نادر شاه مجلس اعیان (دمشرانو جرگه) پخپله وینا افتتاح کړه (دوشنبه ۲٤ عقرب ۱۳۱۰ شس)

عبد الجمیل خان دمزار شریف نائب الحکومه سو (عقرب ۱۳۱۰)

عبد الرحیم خان دقطغن او بدخشان دنائب الحکومه وکیل مقرر سو (عقرب ۱۰)

دنادر افغان کتاب دبرهان الدین کشککی تالیف طبع سو (کابل عقرب ۱۰)

عبد الاحد خان دشورا رئیس دفراه او چخانسور رئیس **تنظیمیه سو** (۵ قوس ۱۰ شس)

بوردار دفرانس نوی مختار وزیر خپله اعتماد نامه ددلکشا په ماڼی کی وړاندی کړه (۲۰ جدی ۱۰)

دافغا نستان حکومت چی دجنګ د تحریم معاهدهامضاکړیده، دمنچوریا دشخړی په نسبت ئی دجا پان او چین حکومتو ته دجنګ ځنډ ولو نوټه ور کړه (دلو ۱۰)

کابل په ګذرګاه کی **دارالمجانین** جوړ سو (دلو ۱۰)

د۱۳۱۰ شس کال مالی وار دات ګرده ۸٤ ملیونه افغا **نی مصارف۱۱۸ملیونه** کسر ۳۳ ملیونه و.

په دته خیلو کی دپرنګی پرکیمپ دغاز یانو حمله ، **چی دپرنګی په بمباری کی** ۳۰تنه **شهیدا ن سو ل** (۳۱ م)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۱ شس
(۱۹۳۲ م۱۳۵۱ق)

په کابل کی عمومی مکتبونه او د طب مکتب چی په اغتشاش کی بند سوی وو بیرته جوړ سول (حمل۱۱)

دافغانستان اوعربیهسعودیه لومړی معاهده وسوه (۵ می ۳۲م ۱۷ ثور ۱۱ شس)

افغا نستان د دوکالم سر حدی سیمه له چترال څخه وا خیسته ۱۱۱ جریبه مځکه (جوزا ۱۱)

دافغا نستان ددار الفنون (پوهنتون) لپاره داعلیحضرت محمد نادر شاهپه حضور یومجلسوسو ،اوددارالا مان ماڼی ئی د دار الفنون لپاره وټاکله (جوزا ۱۱)

محمد تقی اسفند یاری دایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۱۳ سرطان ۱۱)

دعبدالوکیل خان نائب سالار منار پهذهمزنګ کی جوړسو .(جوزا ـ۱۱)

دسر حدی پیښو د فیصله کولو موافقه دشوروی اتحاد له سفیرکبیر ستارك سره (۱۷) مادی په کابل کی امضا سوه (۲۲ سنبله ۱۱)

پنځه و لایته (کابل ـ قندهار هرات ـ مزار ـ **قطغن اوبدخشان) او** څلور اعلی حکومتونه (فراه ـ سمت جنوبی ـ سمت مشرقی ـ میمنه) اعلان سول (۲٤ اګست ۳۲) .

سردار شاه محمود خان د حرب وزیر اروپا ته دعلاج لپاره ولاړ، او شهزاده محمد ظاهر خان دحرب د وزارت کفیل سو (عقرب ۱۱) .

سردار شاه ولیخان سفیر له پاریسه کابل ته راغی اودده سره غلا م‌نبی خان هم راغی (عقرب۱۱).

غلام‌نبی خان څرخی په کابل کی ووژل سو . (۸ نومبر ۳۲م ۱٦ عقرب ۱۱) .

په پکتیا کی دری خیل ولاړسول اوژربیر ته ددوی اغتشاش کښېنول سو (۲۱عقرب ۱۱ش اکتوبر ۳۲).

په قندهار کی پښتو ادبی انجمن افتتاح سو (پنجشنبه ۹ قوس ۱۱) دپښتو میاشتنی مجله یی هم نشر کړه (۲۰ دلو ۱۱) .

سردار محمد عزیز خان په مسکو کی افغانی سفیر په برلن کی لوی سفیر سو. (قوس ۱۱) .

عبدالحسین خان دروما سفیر په مسکو کی لوی سفیر سو. قوس۱۱

سردار محمدنعیم خان بهروماکی افغانی وزیر مختار سو (قوس ۱۱).

د عراق اوافغانستان لومړی د مؤدت معا هده (۲۰ ستمبر ۳۲م ۲۸ قوس ۱۱) .

۱۹۳۳ م ۱۳۱۱ ش ۱۳۵۱ ق

د ښکاری دری لار جوړونه ختمه سوه (جدی ۱۱) .

د دولتی خزانو اصولنامه خپره سوه (۱۷ میزان ۱۱) .

محمد ګل خان مومند دشمالی ولایاتو رئیس تنظیمیه مقرر سو او پرځای یی غلام فاروق خان دقندهار نایب الحکومه سو .(شنبه ۱۰ جدی ۱۱) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوکت بیک دترکیی لوی سفیر
کابل ته راغی (جدی ۱۱) .

اعلیحضرت محمد نادر شاه وزارت
معارف ته فرمان صادرکیء چی د
۱۳۱۲ ش کال له ابتداء څخه پــه
معارفو کی دپښتو ښو ونــی اقدام
وکی (٦ دلو ۱۱) .

په بالا حصار کــی دمکتب حربیه
لپاره دودانۍ فرمان صادر سو.
(حوت ۱۱) تهدابیی په۱۷ ثور ۱۲
کښمیښو سو .

د افغانستان او برازیل دموذ ت
معاهده په انقره کــی امضا سوه .
(۲حوت ۱۱ ۲۰ فروری ۳۳)

په ۱۳۱۱ کال دتلگراف خط په
گرده افغانستان کــی ۸۸۹۵ کیلــو
متره و .

د ۱۳۱۱ ش کــال مالی عایدات
۱۳۳ ملیو نه افغانی مصارف ۱٤۰
ملیونه او کسر اوه ملیونهو .

۱۳۱۲ ش
۱۹۳۳ م ۱۳۵۲ ق

د شیبر اودره ښکــاری لارافتــتاح
سوه (حمل ۱۲) .

داستوانی او لیتوانی د حکومتو
سره دافغا نستان دمؤدت معا هدی
پهمسکو کهامضاســـوی(جوزاـ۱۲)

دخلع سلاح په کنفرا نس کــی
دافغا نستان نماینده سلطان احمد
خان دانقری افغانی سفیر وټاکــل
سو (جوزاـ۱۲) .

سر دار محمد عزیز خان په برلن
کی افغانی سفیر ، دسید کما ل پــه
تفنگچــه وویشتل سو (١٦ جــوزا
۱۲ ش ٦ جون ۳۳) په پنجشنبــی
۸ سرطان په کابل کی ښخ سو.

علی محمد خان دمعارفو وزیر د
افغا نستان له خوا دلندن دااقتصادیاتو
په کنفرانس کی شامل سو (۲۵جوزا
۱۲)

په قند هار کی دحاجی میرویس‌خان
دمزار گنبده دااستاد نعیم جان پــه
معماری جوړهسوه (جوزا ـ۱۲)

دفوائد عامه په نامه نوی وزارت
تشکیل او الله نواز خان ئی وزیــر
سو (سرطان ۱۲)

دتجاوز دتعریف قرارداد داافغانستان
ـ ایران ـاستوانیـ ترکیه ـرومانیه
شوروی اتحادـ لیتوانیا تــرمنــځ
په لندن کی امضا سو (جولائی۳۳ـ
سرطان ۱۲)

دعلی آباددروغتون (رفقی سناتوریم)
دجوړولو کار چی په ۱۳۱۰ ش شرو
سوی و، په اسد (۱۲ ش) ختم سو.

حبیب الله خان طرزی په جاپان
کی دافغا نستان وزیــر مختار سو
(اسد ۱۲)

دښکاری دری لار افتتاح سوه (۱۹
اسد ۱۲)

علی محمد خان په لندن کی افغانــی
وزیر مختار سو، او پر ځــای ئــی
احمد علی خان وزیــر معــارف سو
(سنبله ۱۲)

محمد عظیم منشی زاده د کابــــل د
برتا نیا په سفارت کیدری تنهمړه
کړل(۱۵ سنبله۱۲)دی په ۲۱سنبله
آعدام سو .

رفقی سنا توریم دکابل په علی
آبادکی افتتاح سو.(۱٤سنبله ۱۲)

خواجه هدایت الله دهــزارهجات د
مخنی رئیس تنظیمه پهکا بل کی
اعدام سو (۲۲ سنبله ۱۲)

غلام جیلانی خا ن ـشیر مــحمــد
محمد مهدی ـفقیر احمــد پهکا بل
کی اعدا م سول .
(۲٤ سنبله ۱۲)

شر کت سها می افغان په کابل‌کی
جوړ سو، چی دطــلا درانیو لــو او
پلــو رنی امتیــا ز ئــی در لـــو د
(۲۸ سنبلی ۱۲)

داانگریزانو اوهو مندو جنـــــگونــه
(میزان ۱۲)

دکابل دمکتب امانیه نوماستقلال
او دامانی مکتب نوم نجات کیښول
سو (میزان ـ۱۲)

اعلیحضرت محمد نادر شاه د دلکشا
دماڼی پــه چمن کی دعبد الخالق د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تفنگچی په گولی شهید سو ،او په همدغه ورځ المتو کـل علی الـلـه محمد ظاهرشاه دده زوی دافغانستان پاد شاه سو.
(۸ نومبر ۳۳م چهار شنبه ۱۶عقرب ۱۲ د ماپښین دری بجی)

دترکیی لوی سفیر ممدوح شوکت بیگ په ۱۰ قوس اود المان نـوی وزیر متخار تسمیکی په ۱۲ قوس ۱۲ خپلی اعتماد نامی تقدیم کړی .

عبدآلخالق داعلیحضرت محمد نادرشاه قاتل په کابل کی اعـدام سو (۲۶ قوس ۱۲)

سردار محمد هاشم خان ته د پاچا فرمان صادر سو، چی دی صدراعظم دی، او ده خپله کابینه داسی معرفی کړه :سردار شاه محمود خان دحرب وزیر– فیض محمد خان خارجه وزیر– محمدگل خان داخله وزیر –فضل احمد خان عدلیه وزیر– احمد علی خـان دمعارفو وزیر– میرزا محمد خان د تجارت وزیر اود مالیی دوزیر کفیل الله نواز خان دعامو گټـو وز یـر محمد اکبر خان دطب مستقل مدیر– رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون مستقل مدیر (قوس ۱۲)

دپترولو دانحصار شرکت په کابل کی تاسیس سو (قوس ۱۲)

محمود طرزی دافغا نستان دصحافت او سیاست پلار په استانبول کـی وفات او ښخ سو (۲۲ نومبر ۳۳ م قوس ۱۲)

۱۹۳٤ م ۱۳۱۲ ش ۱۳۵۲ ق

سر دار محمد قاسم خان په رو ما کی افغانی وزیر مختارسو (حوت۱۲)

دمامورینو د مدیر یتونو اصو لنامه خپره سوه (۱۱ قوس ۱۲)

ذ شرکت سهامی افغان اودشوروی اتحاد دسو افغان تورك ترمنځ د۱۵ زروتنو بوری قرار داد لا سلیـك سو (حوت ۱۲)

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی عسکری قوماندان اوملکی آمر مقرر سو (حوت ۱۲)

دافغان– ایران سر حدی موافقـه د ترکیی دحکمیت مناو لپـاره امضا سوه (چهار شنبه ۱۷ حوت ۱۲)

عبد العلی مستغنی دملا رمضان هوتك زوی دافغا نستان مشهور شاعـر (٦۰) کلن پـه کابل کی وفات سو (۲۱ حوت ۱۲)

دپښتون شرکت پـه قند هار کـی افتتاح سو (۲۹ حوت ۱۲)

د ملـی شـــورا د دو همـی ور ی د انتخا بـا تو فرمان صادر سو (حوت ۱۲ش ۱٦فرور ی ۳٤ م)

په ۱۳۱۲ ش کال په گرد افغانستان کی (۳۷) مکتبونه وو چـی ٤۵۹۱ شاگردان او ۱٦۵ تنه معلمان ئی درلودل .

د ۱۳۱۲ ش کال مالی عایـدات ۱۰۸ ملیونه افغانی مصارف ۱۲۰ ملیونه کسر ۱۲ ملیونه و.

۱۳۱۳ ش
(۱۹۳٤ م ۱۳۵۳ ق)

د قره قلی انحصار ملی بانك ته وسپارل سو (مارچ ۳٤م حمل ۱۳ش)

دبلخ دنوی ښار دودانۍ کار شرو سو (حمل ۱۳)

فریزر تتلر دانگلیس نوی وزیر مختار خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۲۰ حمل ۱۳ ش)

قاری عبدالله ته دملك الشعراء لقب ور کړ سو (حمل ۱۳)

د سویس دتقلیل سلاح په جرگه کی جنرال محمد عمر خان دحربـی ارکانو رئیس دافغا نستان له خـوا شامل سو (جوزا ۱۳ ش جون ۳٤)

دخارویو (مواشی) دمحصول اصولنامه خپره سوه (۱۵ ثور ۱۳۱۳)

دگمر کــو نو دمحصول اصـولنامه خپره سوه (ثور ۱۳)

د امریکا دتازونی دولت ،افغانستان په رسمیت ومانه (۱۱ اگست ۳٤م ۲۹ اسد ۱۳)

دافغا نستا ن او مجـار ستا ند مودت معاهده(۲۵ اگست ۳٤م ۱سنبله ۱۳ ش)

شهزاده احمد شاه وزیر یـدیء (۲۳ ستمبر ۳٤م ۳۱ سنبله ۱۳ش)

په کابل کی داو لمپیك لوبه جوړه سوه (سنبله ۱۳ ش اگست ۳٤ م)

افغا نستان په مجمع ملل کی داخل سو (۲۵ ستمبر ۳٤م میزان ۱۳)

دافغا نستان خارجه وزیر فیض محمد خان دافغان– ایران سر حداتو تـه نژدی داعلیحضرت رضا شاه پهلوی حضور ته ور غیء (۲۲ میزان ۱۳)

دکابل په پوهنتون کـی دسائنس پوهنځی افتتاح سو (۲۹میزان ۱۳)

جنرال فخر الدین التای د ترکیه دحکمیت مشر دافغان–ایران سرحدی شخړو دحل لپاره په یکشنبه ۱۸عقرب ۱۳ کابل ته را غیء او په ۱قوس ۱۳ هرات ته ولاړ .

دقند هار په سنگین کی دنهـر سراج دکیندلو کار بیا شروع سو (قوس ۱۳)

ریوتر له تهرانه په ۲۳ قوس ۱۳ یو خبر خپور کیء چی دزور آباد پـه سرحد کی دافغا نستان خلکو پـر ایرانی خاوره حمله کړیده ،افغانی اخبارو داخبر ترتردید کیء (۲٤قوس ۱۳)

مو لوی محمد بشیر هندی مهاجر او په چمرکندکی دالمجاهد خپروونکی ووژل سو(قوس ۱۳ش دسمبر۳٤م)

سید کمال دسردار محمد عزیز خان قاتل په برلن کی اعدام سو(۲۲جدی ۱۳)

جنرال فخر الد ین التای خپـل سر حدی حکمیت تمام کیء او پـه ۲۸ جدی ۱۳ دشوروی له خوا انقری ته ولاړ.

دهندو ستان دعسکری نما یش دلیدلو لپاره عبد الاحد خان فرقـه مشر او عبد الغفور خان فرقه مشر ډهلی ته ولاړ (۲۸ جدی ۱۳)

دزور آباد پر شخړو دافغا نستان او ایران موافقه امضا سوه (٤دلو ۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلندن افغانی وزیر مختار علی‌محمد خان په سویس کی وزیر مختار او په بین المللی مجمع کی نماینده سو (حوت ۱۳)

الله نوازخان‌په المان کی‌وزیرمختار مقرر سو (حوت ۱۳)

محمد اکبر خان په روما کی افغانی وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

غلام یحیی خان دخارجه وزارت لومړی معین دطب مستقل رئیس‌سو (حوت ۱۳) .

محمد صادق خان مجد دی په مصر کی افغانی وزیر په حجاز کی هم‌وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

افغانستان دجامعه ملل دبنځو د خر څولو دانسداد په مجاهده کی شامل سو (حوت ۱۳)

کابل او مزار شریف په تیلفون سره ونښلول سوه (حوت ۱۳) .

د ۱۳۱۳ ش کال مالی واردات ۱۲۰ ملیو نه مصارف ۱٦۱ ملیونه کسر ٤۱ ملیونه افغانی‌و .

دافغانستان ملکی تشکیلا ت په۱۳۱۳ ش کال داسی ؤ

ولا یا ت	حکو ما ت کلان	محلی‌حکو متو نه	علا قـد اری
۱- کابل	۳	۲۵	۳
۲- قندهار	۳	۱۷	۲۱
۳- هرات	۲	۸	۱۹
٤- مزارشریف	۱	۱۲	۱۳
۵- قطغن و بدخشان	۱	۱۷	۱۷
٦- سمت‌مشرقی	۱	۱۱	۱۰
۷- سمت‌جنوبی	۰	۵	۲۵
۸- میمنه	۰	۵	٦
۹- فراه	۰	۲	٦

په ۱۳۱۳ ش کال په افغانستان کی گرده (۳۹) مکتبونه‌وو، چی ٦۱۵۷ تنه‌یی شاگر دان او ۲۰٦ تنه معلمان‌وو .

میر احمدشاه‌رضوانی دشکو ستا ن افغانی او بها رستان ا فغا نی او نورو کتابونو مؤلف په پیښو ر کی وفات سو (۳٤م – ۵۳ق. ولادت یی په اکبر پوره کی ۱۲۷۹ ق)

سردار عبدالرحمن خان دسردار عبدالو هاب خان زوی چه عالم ، فکور او شاعر سړی و، په‌فراه کی وفات سو ۳٤ م ۱۳ ش ۵۳ق (ولادت‌یی ۱۲۸۹ ق) .

۱۳۱٤ ق
۱۹۳۵ م ۱۳۵٤ ق

د افغا نستان او اتحاد جماهیر شوروی تر منځ دمچخو دمبار زی موافقه نامه ۱۲ مادی فیض‌محمدخان خارجه وزیر او ستارک د شوروی سفیر امضا کړه . (۱٦ مئی ۳۵م ثور ۱٤) .

دامریکا لو مړی سفیر و هار نی بروګ کابل ته راغی (ثور ۱٤ مئی ۳۵) .

ملامحمد یعقوب فراهی دملامحمد خان نورزی زوی عالم او مؤلف او شاعر په‌فراه‌کی‌وفات‌سو. (۱۳۱٤ش ۵٤ق) (ولادت‌یی ۱۲۸٤ ق) .
آثاریی : تذکره آتش فشان – گنج شهیدان – دیده یعقوب – حواشی پر اقلید س .

هورنی بروك دامریکا لومړی وزیر مختار، خپله اعتماد نامه تقدیم‌کړه. (۱۳ ثور ۱٤– می ۳۵).

دایران نوی‌لومړی سفیر علی‌اکبر بهمن خپله اعتماد نامه تقدیم کړه (۱۸ثور ۱٤ –می ۳۵)

کرنل لارنس چی دافغانستان په اغتشاش ۱۳۰۷ ش کی لاس ذرلود په لندن کی مړسو (۲۸ ثور ۱٤ مئی ۳۵) .

دکوټی لو یه‌زلزله وسوه‌چی‌په‌جنوبی افغا نستان کی‌هم اثروکیء (جمعه۹ جوزا ۱٤ جون ۳۵) .

دملی شورا اجلاس وپرانست‌سو (۸جون ۳۵ جوزا ۱٤) .

صحیه اود پست او تلگراف او تیلفون وزارتونه تا سیس سول، غلام یحیی خان وزیر صحیه ، او رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون وزیر مقرر سو (جوزا ۱٤ جون ۳۵) .

دقندهار نهر سراج دهلمند له رووده بیاجوړ اوافتتاح‌سو (دوشنبه ۲٦ جوزا ۱٤– جون ۳۵) .

عبدالر حیم خان دهرات نا ئب سالار وزیر فواید عامه سو، اوپر ځای ئی غلام فاروق‌خان دهرات نایب‌الحکومه مقرر سو (۲۷ جو زا ۱٤_۳۵)

دقندهار په باباولی کی دبریښنا کارخانه افتتاح سوه (سه شنبه ۱۷ سرطان ۱٤– جولائی ۳۵) .

دحاضری اصولنامه نشر سوه . (۱۰ سرطان ۱٤) .

د تجار تی تقاوی او کوریری اصولنامی خپری‌سوی ۱۰سرطان۱٤

نباغلی محمد داؤد دقندهار ملکی اوعسکری مشر قند هار ته راغی (جمعه ۲۷ سرطان ۱٤– جولایی ۳۵)

مفتی جزایری دمصر وزیر مختار په‌کابل‌کی خپله اعتمادنامه وړاندی کړه (۱٤ ش) .

سلطان احمد خان د افغانستان وزیر مختار په قاهره کی مقرر سو (اسد ۱٤– آگست ۳۵) .

محمد صادق‌خان مجد دی په جده کی وزیر مختار سو (اسد ۱٤– اگست ۳۵)

محمد انورخان نایب سالار دحرب دوزارت معاون سو . (اسد ۱٤ ـ اگست ۳٥) .

دقندهار ادبی انجمن کابل ته نقل کړ سو، (اسد ۱٤ـ اگست ۳٥)

دقندهار دنوی ښار ودانی جوړی سوی (سنبله ۱٤ ستمبر ۳٥) .

انګریزانو ته دمو مندو قبیلو ولاړیدل. (ستمبر ۳٥ میزان ۱٤) .

له ګمرك څخه د ډیپلو ماسی مالونو او بګاژونو دمعافی اصولنامه (۱۲ میزان ۱٤) .

دانګلیسی لښکرو پر مومندو باندې حملی وکړی، اود افغانستان اخبار وخپل تشویش وښو، که انګلیسی لښکر څانونه د ډیورنډ برید ته را رسوی دابه دافغانستان لپاره خطروی ، به سرحدی قبیلو کی به عام غاو بورته سی (میزان ۱٤ـ ستمبر ۳٥)

دایران خارجه وزیر کاظمی دهند او قندهار لەخوا کابل ته دسیاسی مذاکراتو لپاره په دو ستانه سفر ردغلیء (۱٦عقرب ۱٤ ،نومبر ۳٥)

دبی وزلو دروزنی اصولنامه، اود عمومی ګټو لپاره داستملاك اصولنامه خپره سوه (۱۸عقرب ۱٤) .

کاغذی نوټونه د مالیی د وزارت لەخوا خپاره سوه او اصولنامه یی هم خپره سوه(قو س ۱٤ دسمبر ۳٥)

دجاپان سفارت په کابل کی جوړ سو (نومبر ۲٥قوس ۱٤).

پرو فیسور غلام محمد خان مشهور نقاش په کابل کی و فات سو (قوس ۱٤ـ دسمبر ۳٥) .

دلوګر دسرخاب دم جوړ سو، چی دری لکه جریبه مځکه اوبوی (۱۹ قوس ۱٤ـ دسمبر ۳٥) .

۱۹۳٦ م ۱۳۱٤ ش ۱۳٥٤ ق

جاپان ته داوړو تحصیلا تو لپاره یوه ډله محصلان وا ستول سوه (جدی ۱٤ جنوری ۳٦) .

دجو هری رنګو نو د راوړلو اصولنامه خپره سوه. (۲٥جدی۱٤).

سردار علی شاه خان د قندهار عسکری او ملکی آمر مقرر سو (۲٦ جدی ۱٤ جنوری ۳٦) .

عبد الصمد خان په روما کی د افغانستان وزیر مختار مقرر سو . (۲٤ دلو ۱٤) .

په قند هار کی دوړیو دسوداګری لپاره دوطن شرکت تا سیس سو. (حوت ۱٤ـ مارچ) .

د خارجی اتباعو د ا ستخدام اصو لنامه خپره سوه(۱۱ حوت ۱٤).

سپه سالار شاه محمود خان دحرب وزیر، دعلاج لپاره اروپا ته ولاړ، او سردار شاه ولیخان د حرب دوزارت کفیل سو (۸ حو ت ۱٤ ما رچ)

د ۱۳۱٤ ش کال مالی واردا ت ۱۲۱ ملیونه مصارف ۱۳٤ ملیونه کسر ۱۳ ملیونه افغانی و .

په ۱۳۱٤ ش کال ٥۰ مکتبونه په افغا نستان کی و چی ٦۱۸٦ تنه شاګردان او ۲۰۹ تنه معلما ن یی لرل.

۱۳۱٥ ش
۱۹۳٦ م ۱۳٥٥ ق

د امریکا سره د مؤدت معاهده (۲٦ مارچ ٥ حمل ۱٥).

دشوروی اتحاد سره دعدم تعرض وتجارتی تړون (مارچ ـ ۱۲حمل ۱٥)

دشوروی نوی سفیر کویر سکی اګریمان صادر سو (۱٥حمل ۱٥ش اپریل ۳٦) .

دافغانی ۱٦ورزش کارانو شمول دبرلن په اولمپیك تو لنه کی(۱٦حمل ۱٥ـ اپریل) .

شرکت سهامی ملی په بانك ملی تبدیل سو (۲حمل مارچ).

دملکی او عسکری مامورینو په معاش کی زیاتوب (دوشنبه ۱۷حمل ۱٥ـ مارچ).

د پل خمری د نساجی شرکت تاسیس سو (۱٦ثور ۱٥ می)

په کابل کی د ښځو سناتو ریم افتتاح سو (۲٥ جوزا ـ۱٥ـ جون ۳٦).

ددوا خانو اصو لنامه خپره سوه (۱٥ ثور ۱٥) .

په قندهار کی دوړیو او بدلو کارخانه افتتاح سوه (۲۸ جوزا، ۱٥ـ جون ۳٦) .

په افغانستان کی لومړی قرآن شریف چ پ سو . (۱۰ سنبله ۱٥ ـ ستمبر ۳٦) .

دکابل پو هنتون دطب دپو هنځی تهداب په علی آباد کی کښیښول سو (۲٤ سنبله ۱٥ـ ستمبر ۳٦)

دهلمند د اوبو په باب کی دافغان ایران ګډ کمسیون په چخانسور کی ختم سو (۲٥ سنبله ۱٥ ستمبر ۳٦) .

په غزنه کی دحکیم سنایی دمزار تعمیر (۱٥ میزان۱٥ر۸ اکتوبر۳٦).

سر دار شاه محمود خان دحرب وزیر په مسکو کی (۳ میزان ۱٥ـ ستمبر ۳٦)

سردار محمدهاشم خان صدراعظم دعلاج لپاره اروپاته ولاړ (۱۹میزان ۱٥ ـ ۱٤ اکتوبر ۳٦) د صدراعظم وکیل سردار شاه ولیخان و .

د پست اصولنامه خپره سوه . (۷ میزان ۱٥) .

د پښتو در سمیت او ملی ژبی والی فر مان صا در سو، چی مامورین ئی تر درو کالو زده کی (عقرب ۱٥ نومبر ۳٦) .

د تابعیت اصولنامه خپره سوه. (۱٦ عقرب ۱٥) .

سید عبدالله د خارجه وزارت عمومی سیاسی مدیر په دریای آمو کی غرق سو (جمعه ۱۹ قوس ۱٥ د سمبر ۳٦) .

د شورای ملی د دریمی دوری لپاره د وکیلانو د انتخاب په شاهی اعلان سره امر وسو (۱٥ جدی ۱٥ د سمبر ۳٦) .

په ۱۳۱٥ ش کال په افغانستان کی ۹۲ مکتبو نه و، چی ۹۲۷٥ تنه شاګردان او ۳۰۹ تنه معلمان ئی لرل .

د ۱۳۱٥ ش کال مالی واردات ۱٦۱ ملیونه مصارف هم ۱٦۱ ملیونه افغانی و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکابل د ۱۳۱۵ ار تزا قی مواد: اوړه ۲٤٦۲ خرواره ــ غــو ړی ۳۳۰ ــ نري وریجې ۱٤٥۲ ــ پنډی وریجی ٥۹٥ ــ مالګه ۸۸٤ ــ ماش ۱٥۲ کورت ۱۰۹ خرواره ــ پسونه ۱٦٥۱٥۹ ، وزی ۲۱۰۲۸ غــویــی ۱٥٦۷ .

میرزا سکندر نقاش د میرزارضا هروی نقاش شاګرد په هرات کــی وفات سو . (۱۳۱٥ ش) .

دمصر د وزیر مختار عبدالرحمن عزام اګریمان صاذر سو (حـــــوت ۱٥ مارچ ۳۷) .

۱۳۱٦ ش .

(۱۹۳۷ م ۱۳٥٦ ق) .

یو ولس ترکــی منصبداران د عسکری چارو لپاره استخدام سول (٦ حمل ۱٦ ش ۲۷ مارچ ۳۷) .

سردار احمد علی خان په تهران کی افغانی لــوی سفیر او سردار محمد نعیم خان وزیر معار ف سو (۱۷ حمل ۱٦ ش اپریل ۳۷) .

د نفتــو د استخــراج لپــاره د افغانستان او انلانډ اکسپلو ریشن شرکت ترون ۲۳ مادی (ثور ۱٦ش اپریل ۳۷) .

سردار محمد نعیم وزیر معارف د انجمــن ادبــی رئیس سو (۲٥ جوزا ۱٦ ش مئی ۳۷) .

د انګلستــان د پاد شاه د تاج اغو ستلو په جشن کی په‌پار یس کی د افغانستان مختار وزیر سردار شاه ولیخــان او عبدالصمد خان د روما وزیــر مختــار او سردار سد الله خان‌ذشاهی فر قــــــــی قــومنــدان د افغانستان لــه خــوا اشتراك وکــی (۱۲ مئــی ۳۷ م جوزا ۱٦) .

د افغانستان ــ ایران ــ عــراق ترکیی تر منځ د سعد آباد تــړون امضا سو (۱۷ سرطان ۱٦ ش ۷ جولائی ۳۷) .

پښتو ټــولنــه په کابــل کــی افتتاح سوه او انجمن ادبی ورسره ګډ سو (سرطان ۱٦ جــون ۳۷)

په زرغون ښار او کټه وازکی ځنی قبایل ولاړ سول ، مګــر ژر مطیع سول (سنبله ۱٦ ش اګست ۳۷) .

دالمان دنور نبــــرګ په جـــرګه کی عبدالمجید خان د ملــی بانك رئیس او محمــد احسان هــوایــی قومندان شرکت وکــی (۸ میزان ۱٦ ش ۱ اکتوبر ۳۷ م) .

پر پښتو ژبه بانــدی د وینا و ټولنــه د فیض محــمد خان وزیــر خارجه په وینا د کابل په سینماکی افتتاح سوه (۱۰میزان ۱۳ــاکتو بر)

شیر احمد خان د دولت وزیر مقرر سو (۱۷ میزان ۲۰ اکتوبر)

د شرقی اتفاق شورا په جینوا کی د سعد آباد د تړون د مملکتو په ګــډون وسوه (۲۱ ستمبر ۳۷)

د چکوسلواکیا سره د مــؤدت معاهده لاس لیك سوه ۲۰ میزان

۱٦ ش ۱٤ ستمبر ۳۷ م) .

د افغانستان او برازیل د مؤدت معاهده په پاریس کی امضا سوه . (۱۸ عقرب ۱٦) .

د هند د تجارتی وکالت اداره په کابل کی جوړه سوه (۱٥ عقرب ۱٦ ش ۸ نو مبر ۳۷ م).

عبدالشکور خان پخوانی قاضی القضات په قند هار کی وفات سو (۲۰ عقــرب ۱٦ ش ۱۳ نــومبــر ۳۷ م) .

د ابن سینا د ۹۰۰ کال تلینه په کابل کی وسوه (۲۰ عقرب ۱٦ش ۱۳ نومبر ۳۷ م) .

د ترنګزو حاجی صاحب په آزاد سرحد کی وفات سو (قوس ۱٦ش نومبر ۳۷ م) .

د بی سیم تلګراف دستګاه پــه میمنه کی و درول سوه (۱ قوس ۱٦ ش ۲۳ نومبر ۳۷) .

په کابل کی شرکت ارزاق افتتاح سو (جدی ۱٦ د سمبر ۳۷).

پــه کابل کــی د میوی شرکت افتتاح سو (جدی ۱٦ ش د سمبر ۳۷) .

د کونستنتین الکزند رویــچ د شوروی لوی سفیر اګریمان صادر سو (٥ جدی ۱٦ د سمبر ۳۷) .

د افغانستان او ترکیی د مؤدت او اقتصادی تړون تر لسو نورو کلو پوری په انقره کــی تجـدیـد سو (۱۰ جدی ۱٦) .

۱۹۳۸ م ۱۳۱۷ ش ۱۳٥۷ ق

د کــابــل پــوهنتــون د طب د پوهنځی لومړی ډله‌محصلان راووتل (۱٥ جدی ۱٦ش ٥ جنوری۳۸).

دمعارفو وزارت دپښتو درسـی کتابونو په تالیف شرو وکړه (۲۰ جدی ۱٦ ش ۱۰ جنوری ۳۸ م) .

د کابل په ارګ کی کتابخانه تاسیــس سوه (۲دلو ۱٦ ش ۲۱ جنوری ۳۸ م) .

د چك وردګ د بریښنا کــار خانــه جــوړه سوه (۱۹ دلــو ۱٦ فروری ۳۸) .

محمد ګل خان مومند د پښتو قاموس په کــابل کــی چاپ کیء (۱۳۱٦ ش).

د ۱۳۱٦ ش کال دولتی عایدات ۲۲۰ ملیونه اومصارف هم دغونی‌و.

د لوفت هــنزا طیارو هفتګــی الوتنی د کابل او برلن تــر منــځ شرو سوی (۱۳۱٦) .

په ۱۳۱٦ کال په افغانستان‌کی ۱٥۰ مکتبونه و ، چی شاګردانئی ۱۷٥۲٦ تنه او معلمــان یــی ٥۸٤ تنه وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۷ ش .
(۱۹۳۸ م ۱۳۵۷ ق) .

د قره قلی انحصاری شرکت په کابل کی جوړ سو (۱۰ حمل ۱۷).

د بدخشان او پامیر لار جوړول شروع سوه (۱۰ حمل ۱۷) .

دودانیو شرکت (۱ باگ) د افغا نستان او چکو سلواکیا په‌گډه په کابل کی جوړ سو (۱۱ حمل ۱۷ ش ۲ اپریل ۳۸) .

ذشوروی دولت دمزار اومیمنی او هرات قونسل خانی او د افغا نستان دتا شکند او مرو قو نسلگری لغوسوی(۱۲ حمل ۱۷ ش ۱۳ اپریل ۳۸) .

د جاپان سره د افغانستان تجارتی تړون وسو (۱۸ حمل ۱۷ ش ۹ اپریل ۳۸) .

د شوروی اخبار داتور چی د افغانی سفارت یو غړی د روس او جاپان اختلاف تودوی رد سو، او افغانستان پردی خبره دشوروی دولت ته پرو تهست وکی (۲۸ حمل ۱۷ ش ۲۸ اپریل ۳۸) .

د قند جوړ ولو او پېړ ولو انحصاری شر کت په کابل کی‌جوړ سو ،(۳۱ حمل ۱۷ش اپریل ۳۸).

علامه اقبال‌دلاهور مشهور شاعر اوپوهاند وفات اوپه لاهور کی‌ښخ سو، دده پروفات په ټول‌افغانستان کی تاسف وسو. (۳ ثور ۱۷ش ۲۲ـاپریل ۳۸).

دلته بند لار دجلال آباد پر خوا جوړه سوه (۸ثور ۱۷ش اپریل۳۸).

دخوشحال خان مکمل کلیات په قندهار کی عبدالحی حبیبی چاپ او خپور کیء ۱۱۲۸ مخه (جوزا ۱۷ش مئی ۳۸ م) .

داکار دقندهار دملکی او عسکری مشر ښاغلی محمد داؤد په حمایت وسو .

د افغانستان او شوروی تر منځ دمضرو خزندو ددفاع موافقت نا مه په کابل کی امضا سوه (۲۶ مئی ۳۸م جوزا ۱۳۱۷ش) .

دافغا نستان‌هوایی‌قوا په‌خریداری سوو طیارو له ایتالیاـ برتانیا څخه تقویه سول اود هوا بازی دزده‌کړی لپاره محصلان برتانیاـ شو روی اتحاد ـ ایتا لیا ته واستول سوه اووسلی هم رانیولی سوی‌دمی ۳۸ـ جوزا ۱۷).

محمد علی‌خان قندهاری دافغانستان دشطرنځ قهر مان سو (جوزا ۱۷ـ جون ۳۸) .

په شنوارو کی د محمد افضل عبدل خیل سرکوبی (۵ سرطان۱۷ جولایی ۳۸) .

سعدی شا می او محمد علی چی له هنده د اغتشاش لپاره سلیمانخیلو ته راغلی و هند ته وتښتیدل ۱۰ سر طان ۱۷جولایی۳۸

دپښتو مستعجل دارالمعلمین په کابل کی جوړ سو . (۱۲ سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دکوچی یاغیانوسرکوبی (سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دافغانستان اوترکیی دمؤدت معاهده تجدید سوه (۲٤ جون سرطان۱۷).

دتیلو داستخراج شر کت انلا نده اکسپلور یشن دخپله قرار داده‌څخه دځینو سیاسی چارو له سببه انکار وکیء او خپله عذر نامه یی وړاندی کړه (۱٤ اسد ۱۷ش ٦ اگست ۳۸)

د افغانستان او ایران د پست موافقه نامه په کابل کی امضا سوه ز۱۰ـاسد ۱۷ ش ۲ـاگست ۳۸).

عبدالرحیم خان دوزیر په رتبه د صدارت معاون او عبدالحسین خان دفوایدعامه وزیر او عبدالمجید خان دتجارت وزیر او میرزا محمد خان‌د مالیی وزیر سو (۲۳ سنبله ۱۷ش ۱٤ ستمبر ۳۸) .

باقر کاظمی د ایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړا ندی کړه، (۲۵ سنبله ۱۷ش ۱٦ستمبر ۳۸) .

د سیاسی علو مو یوه اکاډمی په کابل کی دوزارت معارف له خوا جوړه سوه (۱۱ میزان ۱۷) .

دافغانستان خارجه‌وزیر دانگلیس خارجه وزیر ته دفلسطین په باب دزیرمی تلگرا ف ولیږه (میزان ۱۷ اکتوبر ۳۸) .

دهند خارجی سکرتر سراو بری متکاف کابل ته‌راغیء ، پراقتصادی او سرحدی اقوامو اود فلسطین پر شخړو ئی دافغا نستان‌دخارجه‌وزیر سره خبری و کړی (میزان ۱۷ش اکتوبر ۳۸ ش).

غازی مصطفی کمال اتاترك په پنجشنبه ۱۸ عقرب ۱۷ ش ۱۰ نومبر ۳۸م په استانبول کی وفات سو او دده پاتا په افغا نستان کی په ډیر افسوس وا خیستله سوه او په جنازه کی ئی سردار شاه‌ولیخان اشتراك وکیء.

سر دارفیض‌محمد خان په تر کیه کی افغانی لوی سفیر مقرر سو (۲٤عقرب ۱۷ش ۱٤ نو مبر ۳۸)

علی محمد خان وزیر خارجه سو (۵ قوس ۱۷ ش)

سلطان احمدخان په‌مسکو کی‌افغانی لوی سفیر سو (۸ قو س ۱۷ ش)

محمد قاسم‌خان‌دهرات‌نائب الحکومه سو .(۲۵ قوس ۱۷ ش)

۱۹۳۹ م ۱۳۱۷ ش ۱۳۵۸ ق

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی دتنظیم رئیس سو (۱۰جدی ۱۷ش ۱۷ جنوری ۳۹)

په قند هار کی دعبد القادر خان‌ختك پښتو دیوان لومړی پلاد ښاغلی محمد داؤد په حمایت دعبد الحی حبیبی په تصحیح او اهتمام دمقدمی سره خپور سو.

اتلته ملیونه افغانی دصنعتی پلان لپاره منظوری سوی،چی دپنبی‌کرلو اود اودلو کارپرمخ‌بوزی (دلو۱۷ش ۱۱ فروری ۳۹)

دهامند داوبو دویشنی تړون دایران له سفیره سره په خارجه وزارت کی ترتیب سو(٦دلو ۱۷فروری۳۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چی وروسته ملی شورا هغه رد کیء دسیاسی علومو اکا ډیمی دحقوقو پــه فاکولته تبدیل سوه (۸ حــوت ۱۷ ش ۲٤ فروری ۳۹) .

د۱۳۱۷ ش کال دولتی وار دات ۱۷۳ملیونه مصارف ۱٦۳ ملیو نــــه سپمالس ملیونه وه.

په ۱۳۱۷ ش کال په افغا نستان کی ۲۲۸ مکتبونه‌و ، چی ۱۸۸۷۷ شاگردان او ۸۳۳ معلمان یی‌لرل .

۱۳۱۸ ش
(۱۹۳۹ م ۱۳۵۹ ق)

د افغا نستان لوی سفیر سردار شاولیخان له‌پاریسه کابل‌ته راغیء (٥ حمل ۱۸ش ۲٦ مارچ ۳۹) .

په زمینداور کی محمد افضــل خان علی زی یاغی او ونیول سو (۱حمل ۱۸ ش ۲۱ مارچ ۳۹)

محمد نوروز خان په‌ایران کی‌افغا نی لوی سفیر او احمد علی خان په‌لندن کی وزیر مختار او ذوالفقار خان په جاپان کی وزیر مختار مقــرر سول (۱۰ حمل ۱۸ ش ۱ اپریل ۳۹)

دتجارت دوزارت نوم په ملی اقتصاد بدل سو (۱٥ حمل ۱۸ش ۱٥اپریل ۳۹)

دعراق دپاچا امیر غــازی دمړینــی تعزیت په‌کابل‌کی (۲۰ حمل ۱۸ش ۲۰ اپریل ۳۹)

سر دار احمد شاه خان وزیر دربار دایران دولیعهد دواده په مراسمو کی گډون وکیء (۲۰ حمل ۱۸)

وزیرخارجه علی‌محمدخان دسعدآباد دتړو ن په مجلس کی د شمــــو ل لپاره تهران ته ولاړ (۱۳ حمل ۱۸)

شیر محمد خــان ناشر دقطغن او بد خشان نائب الحکومه په کابل‌کی وفات سو(۲۸حمل ۱۸ش ۱۸اپریل ۳۹) .

دقندوز دتیلو کنبلو فابریکه‌افتتاح سوه چی هره ورځ پنځلس زره‌کیلو کالکی کاروی (۱۰ ثور ۱۸ش ۱می ۳۹)

په کابل کی دعمران شرکت جــوړ سو (۱۸ سرطان ۱۸شں ۱۱جولائی ۳۹ م)

دافغا نستان او هالینډ دمودت‌معاهده (۲٦ جولائی ۳۹م ۲اسد ۱۸)

دافغا نستان او المان دتجا رتی مبا دلاتو او تادیاتو تړون (۱۰ اسد ۱۸ ش ۳ اگست ۳۹) .

ملا پاینده محمدچی دهډی داستاد په نامه مشهور اود مــلا نجم الــدین مرحوم خلیفه و په کابل کی وفات سو (۲۰ اسد ۱۸ ش اگست ۳۹) .

سر دار علی شاه خان دقنــدهــار ملکی او عسکری مشر مقــرر سو (۹ سنبله ۱۸ش ۲ ستمبر ۳۹)

په شاهی‌فرمان‌په دوهم‌عمومی جنگ کی دافغا نستان کامله بیطرفی‌اعلان سوه (۱۳ سنبله ۱۸ ش ٦ ستمبر ۳۹)

سر دار محمد نعیم خان وزیر معارف د صدارت عظمی معاون مقــرر سو (۱۳ سنبله ۱۸) .

غلام فاروق خان دداخله وزارت‌وکیل سو (۱میزان۱۸ ش۲۳ ستمبر۳۹)

محمد اسماعیل خان دکابل والــی سو (۱ میزان ۱۸ ش)

په ۱۳۱۸ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) ترېمونو او ولو لاندی کیدونکو مځکو دخرڅولو اصو لنامه ۲۲میزان

(۲) دښاروالیو دمحصو لاتو اصولنامه ۱۰ قوس

(۳) دپاسپورټ اصو لنا مه.

عسکری قــوا ښه تجهیز سول (۳ اکتوبر ۱۹ میزان ۱۸)

دپښتو لومړی مفصل گرامر په کابل کی دمحمد اعظم ایازی له قلمه‌پښتو ټولنی چاپ کیء (عقــرب ۱۸ شس نومبر ۳۹ م)

آقای سهیلی دایران لوی سفیر په کابل کــی مقرر سو، (٤عقرب ۱۸ش ۱۸ اکتوبر ۳۹) .

په کابل کی د سید جمال‌الدین افغان‌دسلمی تلینی‌مراسم اجراسول (قوس ۱۸ش۹ دسمبر ۳۹) .

په کابل‌کی‌وزارت معادن تاسیس او رحیم الله‌خان یی وزیرمقرر سو (۱٦ قوس ۱۸ش دسمبر ۳۹) .

د مطبوعاتو مستقل ریاست پــه کابل کــی جــوړ او صلاح الدیــن سلجوقی‌یی په کابینه کــی مستقل رئیس ســو، (٤ جــدی ۱۸ش ۲٦ دسمبر ۳۹).

دعسکری مکلفیت قانون نافذسو (۱۲ جنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

دکابل رادیو ۲۰ کیلوواته‌منځنی څپه افتتاح سوه (۱۲ جــنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

۱۹٤۰ م ۱۳۱۸ ش ۱۳۵۹ ق

د ملــی شورا د خلورمــی دوری دوکیلانو د ټاکنی لــه پاره اعــلان خپور سو (۱ دلو ۱۸) .

دپښتو لومړی جیبی قاموس پــه قندهار کــی دلعل محمد کاکــړ او عبدالحی حبیبی‌له‌خوا چاپ او خپور سو (دلو ۱۸م).

د۱۳۱۸ ش کال دولتــی وار دات ۱٦۷ ملیونه مصار ف ۲۰۰ ملیونه کسر ۳۳ ملیونه افغانی و .

په ۱۳۱۸ ش کال په افغانستان کی ۳۱۲ مکتبونه‌او ٥۰ زره‌شاگردان او ۱٥۰۷ تنه معلمان‌وو .

په دغه کال دافغانستان دقره‌قل تجارت له‌امریکا سره شروسو، چی گــــرده صــــاد رات ٦۰۸، ۱۷۱۱ ډالره‌وه .

محمد عبیدالله خان افغا ن دهند د پښتنو تاریخ (یادگار سلف) پــه ډهلی کی چاپ کیء (۱۸شں).

میرزا محمدجان دمیرزااسعیداحمد زوی دکابل شاعــر او محاسب او خطاط په عاشقان وعارفان کی ښخ سو (۱۸ ش) ده دامیر شیرعلی‌خان دولیعهد په تبر یك کی هــم یــوه قصیده ویلی‌وه ۱۲۹۰ ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۹ ش
۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق

ملا محمد یوسف هراتی دقندهار سابقه دار معلم په گرشك کی وفات سو (حمل ۱۹ مارچ ۴۰)

دافغا نستان بانك اساس نامه خپره سوه (۵ جوزا)

دتجارت داطاقو اصو لنامه خپره سوه (۵ جوزا)

د ۱۳۱۹ ش کـال دولتـی واردات ۱۴۸ ملیونه مصارف ۱۷۲ ملیو نه کسر ۲۴ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۱۹ ش کال په افغا نستان کی ۳۲۴ مکتبونه ۶۰ زره شاگردان او ۱۹۹۰ تنه معلمان وو.

په دغه کال دقره قلی صا درات ۳۵۴، ۶۷۴، ۴ ډالرو ته ور سیده.

میرزا خداداد ثاقب دمزار شر یف فارسی شاعر وفات سو (یکشنبه ۱۳ ذی الحجه ۵۹ق).

میر زا محمد اسحاق زرین قلم دغوث الدین زوی دکـابل خـطا ط وفات سو (۱۹ش)

داحمد شاه ابدالی پښتو دیوان د عبد الحی حبیبی په ترتیب اواهتمام پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل)

۱۳۲۰ ش
(۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق)

دچك وردگ دبریښنا کار خانه چی په ۱۳۱۶ ش کال شرو سوی وه بریښنا یی ۴۴ زره ولټه کابل ته جاری سوه (حمل ۲۰) .

دبوری اوقند اونساجی شرکتونه جوړسول (مئی ۴۰- جوزا ۲۰ ش).

دا فغانستان او شور وی اتحاد تجارتی قرار داد(۲۹ جولایـی ۴۰م اسـد ۲۰).

دافغانستان تاریخ په دوه ټوکه کی زرمخه په فارسی ژبه داحمدعلی کهزاد تالیف چاپ اود تاریخ ټولنی خپور کی، لهقبل التاریخ څخه بیاد اسلام تر راتگه .

۱۹۴۱ م ۱۳۲۰ ش ۱۳۶۰ ق

اقتصادی پلان اعلان سو چی په ۵ کالوکی بهافغانستان ۵۰ فیصدهخپل دلباس اړتیا او ۸۰ فیصده بهدبوری اړتیا پوره کوی (جنوری ۴۱ جدی- ۲۰) .

ژو زف هاکن فرانسوی‌مستشرق چی‌له ۱۹۲۴م څخه‌یی په افغانستان کی تاریخی تحقیقات کـړی وو ، داسپانیا دشمال غرب په دریاب‌کی په کښتنی کی ډوب سو (۲۴فروری ۴۱ حوت ۲۰) .

دپښتو جیبی قاموس (لس زره لغتونه)دمحمد اعظم ایازی تا لیف، پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل) .

دعسکری مکلفیت نوی اصولنامه خپره سوه (۱۴ میزان ۲۰) .

د ۱۳۲۰ ش کال دولتی واردات ۱۶۱ ملیونه مصارف ۱۶۶ ملیو نه کسر (۵) ملیونه افغانیو .

د ۱۳۲۰ ش کال افغانستان ۳۳۱ مکتبونه ۶۴ زره شاگردان ۲۱۹۰تنه معلمان درلودل .

۱۳۲۱ ش
۱۹۴۱ م ۱۳۶۱ ق

افغا نستان خپله بیطرفی پهدوهم جهانی جنگ کی بیا تـایید کـړه (۲۸ جولائی ۴۱سرطان ۲۱)

افغا نستان دبر تانیا او شـــورو ی اتحاد په غـو ښتنه جـر منیان او ایتالو یان له مملکته وایستل(۱۹ اکتو بر ۴۱ میزان ۲۱)

حاجی‌ولی محمدمخلص دسلطان‌محمد زوی دقند هار تکړه نقاد پښتوشاعر هلته ۶۲ کلن وفات سو (۳دلو ۲۱) (ولادت ئی قند هار ۱۲۵۹ ش)

شیخ محمد رضا هروی خطاطنقاش، منجم ،مورخ او شاعر په کابل کی وفات سو. (۱۵ صفر ۶۱ ق)

دپښتانه شعراء لو مړی ټـوك دعبد الحی حبیبی تالیـف دپښتو ټولنی له خوا په کابل کی چاپ سو.

په ۱۳۲۰ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) دتجارت اصو لنامه ۳۰ جوزا
(۲) دتجارت دثبت‌اصو لنامه۳۰جوزا
(۳) دتجارتی دفتر ونو اصو لنا مه ۸سرطان
(۴) ددلالی اصو لنامه ۲۳سرطان .
(۵) دافلاس او دیوالی توب اصولنامه ۱۵ قوس.

د ۱۳۲۱ ش کال دولتی واردات ۱۰۳ ملیونه مصارف ۱۶۳ ملیو نه کسر ۶۰ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۱ ش کال افغـا نستان ۳۴۲ مکتبونه ۷۲۲۰۳ شا گردان او ۲۵۴۸ تنه معلمان لرل.

۱۳۲۲ ش
(۱۹۴۳ م ۱۳۶۲ ق)

قاری عبدا للـه ملك الشعراء د حافظ قطب الدین زوی په کابل کی ۷۵ کلن مړ او ښخ سو (جمعه۹ثور ۲۲) ولادت ئی کابل ۱۲۸۸ ش و.

دافغا نستان قو نسلگری‌په‌نیویارك کی افتتاح سوه (۱۵ مئی ۴۳ م)

د افغانستان لومړی وزیر مختار عبد الحسین عزیز خپله اعتماد نامه دامریکا رئیس جمهور ته وړاندی‌کړه (۵ جون ۴۳ جوزا ۲۲) .

د ۱۳۲۲ ش کال دولتی واردات ۱۱۷ ملیونه مصارف ۱۸۰ ملیونه کسر ۶۳ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۲ کال ټول د قره قلـی صادرات ۸۳۹ ، ۱۸۰۱ پوسته پـه ۶۹۰، ۰۸۳، ۸ ډالره قیمت وه.

سرا ورل ستین مشهور انگلیسی مستشرق او پوهاند په کابل کـی مړ اوښخ سو(سه شنبـه ۲ عقـرب ۲۶ اکتوبر ۴۳)

دسعد آباد تړون تر پنځو کـالـو وروسته پخپله تجـدیـــد سو (۲۸ دسمبر ۴۳ قوس ۲۲)

په ۱۳۲۲ ش افغا نستان پـه ۳۵۳ مکتبو کی ۱۲۶، ۸۴ تنه شا گردان او ۲۴۵۴ معلمان لرل.

دلوی احمد شاه بابا شرح حال دمیر غلام محمد غبار تالیف پهکابل کی په فارسی چاپ سو ۳۵۲ مخه.

۱۹۴۴ م ۱۳۲۲ ش

د افـغا نستان او چین دمـودت معا هده لاسلیك سوه (۵ مـارچ حوت ۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲۳ش

(۱۹٤٤ م ۱۳٦٤ ق)

دهرات لوی مسجد نوی تر میم او تزئین سو.

دپښتو شاعر عبد العلي اخندزاده خالوزی کاکړ دملا عبد الخالق زوی دملا عبدالرحمن لمسی په ۱۹۳۰ م دخان قلات قاضی القضات، په ۱٦ شوال ٦٤ق دپښنین په خالوزو کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی خالو زی ۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق)

میر سید عالم محمد دامیر سید عبد الاحد زوی دبخارا پخوانی پاچا په کابل کی ٦٤ کلن و فات او په شهدای صا لحین کی ښخ سو (شنبه ٥ جمادی الاولی ٦۳ق ۹ثور ۲۳) دده جلوس په بخارا کی ۱۳۲۹ ق.

میر محمد علی آزاد دقاضی میر محمد حسن زوی دفارسی شاعر او منشی او مولف په کابل کی وفات سو (پنجشنبه ۲۰ ذیحجه ٦۳ ق ۱٥ قوس ۲۳) دده ولادت په بالاحصار کی رمضان ۱۲۹٥ ق.

دسید جمال الدین افغانی تابوت له استانبوله کابل ته را وړل سو او په پوهنتون کی ښخ سو (یکشنبه ۱۰ جدی ۲۳)

پټه خزانه دپښتو تذکرهٔ شعراء د محمد هوتك تاليف (۱۱٤۲ ق) د عبد الحی حبیبی په اهتمام کشف او له کابله چاپ او نشر سوه (۲۳ ش)

دعبد الرؤف بینوا تاليف پښتنی میر منی په کابل کی چاپ سو.

د ۱۳۲۳ ش کال دولتی واردات ۲۱۹ ملیونه مصارف ۱٦۷ ملیو نه سپما ٥۲ ملیونه وه.

په ۱۳۲۳ ش کال د افغا نستان په ۳٤۸ مکتبو کی ۸۷،٥۳۹ تنه شاگردان او ۲٥۲۲ تنه معلمان لرل.

د ۱۳۲۳ کال ټول دقره قلی صادرات ۱،۹۱۰،۰۱۹ پو سته په ۱۲،۷۱۱،۲٦٥ ډالره وه

۱۳۲٤ ش

(۱۹٤٥ م ۱۳٦٥ ق)

د پښتو ادبیاتو تاریخ لو مړی ټوك دعبدالحی حبیبی په قلم له کابله چاپ سو.

دوهم ټوك ئی په ۱۳٤۲ ش کال په کابل کی چاپ سوی دی ء .

حاجی اسماعیل سیاه د اخوند ملاعبدالاحد نوروزی هروی زوی، ظریف او ناقد شاعر (متخلص په گوزك) دفارسی دیوان خاوند په هرات کی وفات سو (۱۰ عقرب ۲٤ش ۲٦ ذی قعده ٦٤ ق) د ده ولادت په کرخ کی ۱۲۷۲ق و.

غلام جیلانی اعظمی دخوشدلخان یو پلزی زوی شاعر او لیکوال په کابل کی مړ سو (سه شنبه ۲٦قوس ۲٤ق ش ۱۳ محرم ٦٥ ق) د ده ولادت : ۱۳۱٦ ق.

د ادبیاتو فاکولته دمعارفو د وزارت له خوا جوړه سوه او لومړی رئیس یی عبد الحی حبیبی وټاکل سو.

د ۱۳۲٤ ش کال دولتی واردات ۲۲٦ ملیونه مصارف ۲۲۹ ملیو نه اودری ملیونه افغانی کسر دی .

په ۱۳۲٤ ش کال افغا نستان په ۳٤٦ مکتبو کی ۹۳،۲۷۹ تنه شاگردان او ۲٥٤٦ معلمان لرل.

په دغه کال ټول دقره قلی صادرات ۳،٤۰٦،۳۷٥ پو سته په ۲۷،۰۲۱،۱۳٤ ډالره وه.

په ټول افغا نستان کی ۷٦٦٦ حقوقی او ٦۱۱۳ جزائی دعاوی په محکمو کی فیصله سوی وی.

په ۱۳۲٤ کال دغه اصو لنا می نشر سوی :

(۱) دخارجی اتباعو دمسا فر ت او هستو گنی اصو لنا مه ۱۷ دلو

(۲) دملکی مامورینو او متقاعد ینو اصو لنامه ۱٤ قوس

(۳) دابتدایی او مرافعی او تمییزد دعوا گانو دمیعاد ټاکنه ۲۷ سنبله

(٤) دملی صنعتی مؤسسو دکار او کار گرانو اصو لنامه ۲٤ جدی.

۱۳۲٥ ش

(۱۹٤٦ م ۱۳٦۷ ق)

دافغا نستان او شوروی اتحاد سر حدی موافقت نامه د سر دار سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر او مولوتف وزیر خارجه له خوا په مسکو کی (٥) ماده او یو پروتوکول امضاء سوه (۱۳ جون ٤٦ جوزا ۲٥)

سر دار محمد هاشم خان صدراعظم دناروغی په سبب استعفاء وکړه او پرځای ئی سپه سالار شاه محمودخان

صد راعظم سو (۹مئی ٤٦ جوزا۲۵)

اایران سره هوایی موافقه وسوه (۲٦ میزان ۲۵)

پهملل متحدکی دافغا نستان لومړی نماینده عبد الحسین خان شاملسو (۱۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)

دملل متحد عامی غونډی دافغانستان ګډون په هغه موسسه کی وما نـه (۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)

عبد الرحیم خان دعامو ګټو وز یـر دحکومت دمخالفت په تور ونیول‌سو (۲۹ جنوری ٤٦ جدی ۲۵)

دکابل پوهنتون دطب او حقوقو او ادبیاتو دفا کو لتو پهشمول جوړسو (۲۵ ش)

په ۱۳۲۵ کال دغه اصو لنا می خپری سوی .

۱ـ دعایداتو دمالیاتواصو لنا مه

۲ـ د حکومت د اداری چـارو د عمومی تفتیش اصولنامه ۱۰ ثور .

۳ـ دملکی مامورینو دمحاکمی‌اود محکمو دتشکیل اصول ۷ جوزا .

په ۱۳۲۵ کال ټولـه د افغا نستان ساتلی طلاوی دنیویا رك پهفدرا ل بانك‌کی (۹۳۷،۷٦۷) او نسه طـلا په(۷٦۳، ۲۳۵، ٤۳۵) افغا نی‌قیمت وه اوهم (۱۸٦۹٤۵) مسـکو کـی طلاوی په (۵۱۸۰٦۵۰) ګر مه وز ن او (۵۱۲۵٦٤۷۳۵) افغانـی قیمـت موجودی وی .

په ۱۳۲۵ کال ټول د قـره قلـی صادرات ۱،۵۹۸،۲۸۹ پوستنه پـه ٤۲۲، ۱۹۸، ۲۱ ډالروه .

په ۱۳۲۵ کال افغا نستان پـه ۳۲۹ مکتبوکی ۳٤٤، ۹۳ شاګردان او ۲٦۷۷ تنه معلمان درلو دل .

د ۱۳۲۵ ش کال ګـرده دولتی عایدات ۳۳۸ ملیونه مصار ف ۳٤٤ مایونه اوکسر ٦ ملیونهافغانی وی.

په ۱۳۲۵ کال دافغا نستان ځینی احصائیی :

پو سته‌خانی : ۲۳٦ پیاده رو ٤۲ موټر رو .

محکمی :

۱ تمیز + ۱۰ مرافعـی + ۱٦۱ ابتدائی = ګرده ۱۷۲ .

ما لی د وایر : ۷ مستو فیه + ۳ سر ښته داری + ۱٦٦ کنترو لـی اداری = ګرده ۱۸٤ .

ښښتو ملکی کور سونه : ګـرده ٤٤٦، معلمانئی ۲۰۹ـ زده کوونکی ۱۳۳۸۰ .

نشر الصوت : یوبرودو کاسټنګ ناشر الصوت ۱۳ـتر احصائیی لاندی شخصی راډیو ګانی ۳٦۲۰ .

دنخی کار خـانـو محصـو ل : ٦۹۳،۷۲٤، ۱۰امتره ټوکر او۲۸۰۲۱ ټلچی صابون .

د کابل نقلیات: ۳۸۷۵ بایسکله ۸٦۲ تیزرفتار موټرونه، ۱۳۲۱لاری ۷۵۱ ګاډی، ټوله دکراچیو او موټر سایکل سره = ٦۸۲۵ .

د کابل حیوانات: ۷٦۷، ۳،۸۸۰

دزراعت دائری : ولایات ۹+ امتحانی قوریه ۲+ سیروم سـازی ۱+د خارویوروزنه ۱ + دکرنی‌ازموینځ ځایونه ٤ = ټول ۱۷ .

دکابل ودانی : کورونـه ۹۵۰۰ سرایونه ۱۱۲ـ دکا نونه ۵٤٦۲ ـ حمامونـه ۲۷ـ یخـدان ۱۵ داوبو نـلو نـه ۱۵۲ کیلو متره ـ مسجدونه ۲۰۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

معادن : دتالقان مالګه۸٦٤،۱۳۲،۱ سیره‌ـ داندخوی‌مالګه ۱،۲۰۹،٦۷۲ سیره‌ـ دهرات دغو ر یان ما لـګه ۸٤٦،۲۹٤ سیره‌ـ دتاشقرغان مالګه ۱۱۳،۲۸۱ سیره‌ـ دقندهار مـالګه ۱۲۰،۰۰۰ سره‌ـ دغو ر بند مالګـه ٤٤۰۰سیره مساوی‌ټوله۳،٤۲٦،۵۱۱ سیره ـ دبرین سکاره (۱۷٦۸۸) سیره.

دحکو متواداری: نائب الحکو مګی ۷ اعلی حکام ۳ لوی حاکمان ۲۲ لومړی درجه حاکمان ۲۰ دوهـمه درجه ۳۳ـدریمه درجه ۳۸ـخلورمه درجه ٤۱ـ علاقه‌داری ۱٤۲ـ ټوله ۳۰٦ .

قضا: پهټول‌افغانستان‌کی ۲٤۷۵ حقـوقـی او ۱۸۷۲ جـزایـی فیصلی سوی وی .

دکابل نفوس: چی‌دبوری کوپون یـی ا خیستـی دی (۱۰٦،۱۹۱) تـنه .

دخارجی ټو کر واردات :

۰۲۸، ۹٤۸، ۹۱ متره.

دامریکا اوږه: ٤۱۲، ۲٦۵ سیره خـارجی بوره: ۸۸٤، ۲۷۰ سیره روغتونوته: ۱۹۲، ۳۷۱ تنورجوع کړیده

دکابل ښار دکانونه:

دډوډی هوټلو نه ۳۵ـ سماوار چی ۱۵۱ ـ کلچه پزی ٤٤ ـ وریجی‌والا ۵۰ ـ کبابی ۳۵ ـ سابه والا ۳۵ پالوده والا ۵۹ ـ میوه والا ۵۳ ـ بقال ٤۰۸ ـدوډی والا ۱۰٤ـ بنیـه ګـر ۱٦۵ ـ قنـاد ۱۵۱ ـ عطـار ۱۷۵ـزرګر ۱۷۷ـدرملتو نونه‌ـ۱۰

۱۳۲۶ ش .
(۱۹۴۷م ۱۳۶۸ ق)

د افغانستان او شوروی دراديو تلگرافی معاهده ۱۶ مادی په کابل کی امضاء سوه (۱۳ اپريل ۴۷ حمل ۲۶) .

دافغانستان و فد تاشکند ته ورسيدی چی د شوروی مملکته سره سرحدونه و ټاکی (۲۴ اپريل ۴۷م ثور ۲۶).

څکه چی دهندوستان ويش ومنل سو، نو افغانستان برتانيا اود هند حکومت ته وليکل، چی دافغانستان له سر حداتو تر اباسينه پوری خلک پښتانه دی او ښايی چی دوی پخپله دافيصله وکړی، چی آزاد پاتيږی، که له افغانستان ياهندياپاکستانه سره گډيږی (۱۳جون ۴۷ جوزا۲۶).

برتانيا افغانستان ته جواب ورکی چی د ۱۹۲۱ کال په تړون کی سرحدونه منل سوی دی، نو څکه هندوستانيانو ته دقدرت دانتقال په وخت کی بايد افغانستان په شمال غربی سرحد کی هيڅ ډول مداخله و نه کړی (۳ جولايی ۴۷ سرطان ۲۶) .

افغانستان دپښتونستان د خلکو دحقوقو مطالبه بيا برتانيا ته وکړه (۱۰ جولايی ۴۷ سرطان ۲۶).

سردار شاه‌محمود خان صدراعظم لندن ته ولاړ (۲۶ جولايی ۴۷ م اسد ۲۶) .

سردار شاه محمود خان نيويارک ته ورسيدیء (۳ اگست ۴۷ م اسد ۲۶) .

ايران په سيستان کی دهلمند د اوبو دلږوالی شکوه وکړه (۱۸ستمبر ۴۷م سنبله ۲۶) .

افغانستان دپښتنو په طرفداری دپاکستان دشاملیدو پرخلاف د ملل متحد غونډه کی رای ورکړه . (۳۰ستمبر ۴۷ ميزان ۲۶) .

د افغانستان او سويډن د مؤدت معاهده (۲۲ـ اکتوبر ۴۷م۲۸ ميزان ۲۶).

نجيب‌الله خان دافغانستان نماينده دپښتونستان دخکلو دحقوقو مذاکره د پاکستان د مشرانو سره وکړه (نومبر ۴۷ عقرب ۲۶) .

دصافو او نورستانيانو د جنگ په بندو نه کی دعسکر و مدا خله (۲۹ نومبر قوس ۲۶) .

۱۹۴۸ م ۱۳۲۶ ش ۱۳۶۹ ق

عبد الحسين عزيز د افغانستان نماينده په کشمير کانفرانس کی وغوښته چی دقبايلی سيمو پروضعيت باندی د افغانستان سره مشوره رسمی (۲۲ جنوری ۴۸ دلو ۲۶).

په ۱۳۲۶ کال دغه اصولنامی خپری سوی .

۱ـ دترافيک اصولنامه ۱۷سنبله.
۲ـ دښاروالیو اصولنامه ۱۰سنبله.
۳ـ دعسکری جزا اصولنامه ۳ميزان.
۴ـ دعسکری محاکماتو اصولنامه ۱۳ ميزان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۱۳۲۶ ش کال دولتی واردات ۲۸۱ مليونه او مصارف ۲۸۳ مليونه کسر دوه مليونه افغانی و .

په ۱۳۲۶ ش کال افغانستان په ۳۳۸ مکتبو کی ۹۸،۶۳۱ شاگردان او ۲۷۴۷ معلمان لرل .

په دغه کال ټول دقرقلی صادرات ۲،۴۱۶،۲۰۸ پوسته په ۱۶،۲۵۰،۹۹۷ ډالره وه .

دکابل صحی اداری: سناتوريم ۲ دکوچنو روغتون ۱ـ دښځو روغتون ۱ دبنديانو روغتون ۱ گرزنده روغتون ۲ عمومی روغتونونه ۳ـ گرده ۲۱ شفاخانی: قندهار ۵ـ مزار ۶ هرات ۷ قطغن ۸ مشرقی ۵ ميمنه ۳ فراه ۲ بدخشان ۱ = گرده ۷ دکابل ښار ۲۱ مساوی گرده ۶۷

۱۳۲۷ ش
۱۹۴۸ م ۱۳۶۹ ق

سردار محمد نعيم خان په‌اتازونی کی دافغانستان لوی سفير مقررسو: (۱ اپريل ۴۸ حمل ۴۷ حمل ۲۷)

شاه عبدالله بدخشی د بدخشان د جرم د مير محمد سيد خان زوی چی ليکوال او محقق سړی و په کابل کی په ۲۶ حمل ۱۳۲۷ ش وفات سو (ولادت ئی په‌جرم بدخشان کی ۱۳۳۰ ق)

محمد يحيی نادم ميمنه وال د ديوان خاوند شاعر په ميمنه کی ۷۹ کلن وفات سو (سه شنبه ۷ ثور ۲۷) .

د برتانيا سفير سو (۲۳ اپريل ۴۸ ثور ۲۷) .

سردار فيض محمد خان په برتانيا کی د افغانستان لوی سفير سو (۶ می ۴۸ ثور ۲۷).

دامريکا وزارت مختاری په کابل کی په لوی سفارت بدله سوه او لومړی لوی سفير ای‌ـپالمير خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۵ جون ۴۸ جوزا ۲۷) .

افغانستان په راډيو او مطبوعاتو کی د پښتونستان تحريک شروع کیء او پاکستان‌خان عبدالغفار خان بندی کیء (۱۶جون ۴۸جوزا ۲۷)

د افغان او شوروی اتحاد گډ کمسيون د سرحداتو ټاکنه بشپړه کړه او موافقت نامه ئی امضا سوه (۲۹ ستمبر ۴۸ سنبله ۲۷) .

کسر شپږ مليونه افغانی و .

د ۱۳۲۷ ش کال دولتی واردت ۳۱۱ مليونه مصارف ۳۱۷مليونه

په ۱۳۲۷ ش کال په ۳۲۵ مکتبو کی ۶۶۰ ، ۹۸ شاگردان او ۲۷۵۸ معلمان وو .

په دغه کال گرده د قرقلی صادرات ۸۶۶ ، ۳۶۵ ، ۱ پوسته په ۲۲،۶۰۵،۷۲۱ ډالره وه.

په دغه کال د مالگی واردات ماليه وزارت ته (۳۵۷، ۴۲۲ ، ۱) اود ډبرينو سکرو (۱۹۵ ، ۵۶۱)

سر گيليس سکوائر په کابل کی افغانی وی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه کال کی د کابل د سینما گانو عایـدات (۲٦۹ ، ٤۸۷ ، ۱) افغانی وی .

په دغه کال افغانستان له خارجه ۱٤۱،۳٥۱ بوری بوره ٥ـ٤٤۰،۹۸ سیـــــره په (۳۹٦، ٤٦٥، ٤۱) افغانی را نیولی وه . او داخلی د بغلان بوره لــه ... ، ۳۲ ټنو لبلبو څخــه ٤۲،٦۸۳ بـــو ر ی ٥٤۷،۲۲٥ سیره سوی وه.

درا ډیواصو لنامه خپره سوه(۱٥اسد) داحمد تو کلی کتاب (روابط سیاسی ایران وافغانستان)له‌تهرانه چــاپ سو (۲۷شس)

۱۳۲۸ ش

(۱۹٤۹م ۱۳۷۰ق)

خارجه وزارت‌وویل چی‌دپاکستانی گورنرجنرال داخبره‌چی‌قبایلی‌سیمی دپاکستان نه‌جلاکیدونکی برخی دی دجناح‌د۱۹٤۸م له‌وینا سره مخا لفه ده (۲٤مارچ ٤۹م ٤ حمل ۲۸).

د افغانستان شارژ دافرپه کراچی کی د وزیرستان پربمباری بانــدی دپاکستان حکومت تــه غـاوو کــی (۲ اپریل ٤۹ حمل ۲۸) .

لویس ډر یفیوس پــه کابل کــی دامریکا لوی سفیر سو (۲۰ اپریل ٤۹ ثور ۲۸) .

افغانستان پر سرحداتو باندی د پاکستان خواته دگاډیو تګ‌راتګ ممنوع کیء (٤ جون).

پاکستانی طیارو پرمغلگی بمباری وکړه او ۳۲ تنه افغانان یی‌مړه‌کړل اود افغانستان حکومت پردی واقعه سخت احتجاج وکی (۱۲ جون ٤۹ جوزا ۲۸) .

الفریډ گاردنر په کابــل کــی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۰ جــون ٤۹ جوزا ۲۸) .

فیض محمد خان دافغانستان لوی سفیر پــه لندن کی وویــل، چــی افغانستان به‌دپاکستان سره دخپلی شخړی د فیصلی لپاره د بــرتانیا کړ مك وغواړی،مگر پاکستان‌وویل: چی په سرحدی صوبه کی دمخه د خلکو رایه اخیستله سویده ، اود داکار دپاکستان په داخلی چاروکی مداخله‌ده (جوزا ۲۸) .

د شورای ملی اومه دورهـ چــی آزاده شورااوبلله سوهـ افتتاح‌سوه (۳۰ جون ٤۹ ســـر طـــان ۲۸).

دپاکستان خارجه وزیر وویــــل : چی پاکستان به‌دافغا نستان‌سره د اقتصادی همکاری خبری وکی، خود قبایلی سیمو مسئله به‌ردکی. (۱۱ جو لایی ٤۹ سر طان ۲۸).

د افغانستان ملی شورا ډیورنډ لین ردکیء، اود پښتو نستان‌دخلکو جهادیی دآزادی لپاره تاییدکیء .

(۲٦ جولایی ٤۹م اسد ۲۸) .

مولوی سیف الرحمن الکوزی د افغانستان قاضی عسکر ۱۱۰ کلن دپیښور دچار سدی پــه دوابــه او مهتره کلی کی وفات او ښخ سو . (شنبه ۷ جــمادی الاولـــی ٦۹ ق ۱۳۲۸ ش) .

د سوات والی میانګل عبدالودود خپل زوی عبدالحق جهان زیب خپل جا نشین کیء اودریاست حکمرانی ور وسپارله سوه (۱۲ دسمبر ٤۹ قوس ۲۸) .

۱۹٥۰ م ۱۳۲۸ ش ۱۳۷۱ ق

د افغا نستان او هند دروغــی او مؤدت معاهده وسوه (٤جنوری ٥۰م ۱٤ جدی ۲۸)

افغا نستان دچین دخلکو حکومت په رسمیت وپیژاند (۱۳ جنــوری ٥۰ جدی ۲۸)

سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر خپله اعتماد نامه پــه مسکو کــی د شوروی اتحاد مشر ته وړاندی کړه (۲٦ جنوری ٥۰ دلو ۲۸)

دافغا نستان پاد شاه پــه رسمی میلمستیا مصــر تــه ولاړ (۸ مــارچ ٥۰ حوت ۲۸)

۱۹٤۹ م ۱۳۲۸ ش ۱۳٦۹ ق

دمنهاج سراج جوز جانی دطبقات ناصری کامله نسخه دعبــد الحــی حبیبی په تعلیق او تحشیه په لاهور او کوټه کی سنگی چاپ سوه.

دوهمه طبع ئی له کابله دوه ټوکه او مکمله ۱۹٦۳ ر ۱۹٦٤ م

د ۱۳۲۸ ش کال دولتی وار دات ۳۲۹ ملیونه مصارف ۳۳٦ ملیونه‌او کسر اوه ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۸ ش کال په ۳۲۸ مکتبو کی ۹٥،۹۸۲ زده کوونکــی او ۲۸۳۳ ښوونکی وو.

په دغه کال گرده دقــره قــلــی صا درات ۱،٦٥٦،٦۱٦ پو سته په ۱۰،٤۳۷،۲۳۷ ډا لره وه.

په دغه کال‌مالیه‌وزارت‌ته دمالکی عاید ات (۲،۰۲۷،۹۲۰) اود ډبرینو سکرو (۱،۱٦۰،۹۸۷) افغانی او د کابل د سینما گــانــو عــا یــدات (۱،٦٥٥،۸۸۷) افغانی اود دولتی املا کو عایــد ات (۱،٦٥٤،۳۸۹) افغــانـــی اود گــمــرك مــحـصــول (۱۳٥،۹۲۲،۸۸٥) افغا نی وی. او افغا نستان ته گرده (۲،۹٦٥،۹۰۷) گیلنه پټرول را وړل سوی وو.

دافغا نستان بانك دارا ئی:

طلا ٥۱۲،٥۸٤،۹٥٥

نقره ٦٤،٥٦۸،۲۸٥

خارجه اسعار ۱٤۱،۷۸۳،۷۲۱

دو لتی نوټ ۱۷٥،۹۳۷،۱۳٥

مسکو ك ۱،۳۸٦،۹۷۳

بانکی نوټ ۸٥،۳۹٦،۷۲٥

گرده (۹۸۱ ،٦٥۷،٦۹٤) افغانی.

دافغا نستان بودجه :

دمځکی او څاروو مالیه ۱۱٤ملیونه

د گمرك محصول ۱٥۰ رر

پر عایداتو مالیات ۳٥ رر

دبانکو گټی ۱٥ ملیو نه

دو لتی انحصا رات ۱٦ رر

کا نونه او متفرقات ٦۰ رر

گرده عایدات ۳۹۰ رر

مصارف هم دغونی دی.

دافغا نستان دبریښنا دپیداینښت اندازه :

دجبل سراج اوبه ۱۰۰۰ کلیواټه
دچك وردگك اوبه ۳۳۰۰ رر
دقند هار اوبه ۳۳۰ رر
د هرات اوبــه ۹۰ رر
ډیزلی ۱۵۰کلیواټه
د پــغمـــان ۵۰ رر
دپل خمری ۴۸۰۰ رر
د سروبی ۲۴،۰۰۰ رر
ټوله تخمینی دبر یښنا قوه (۳۴) زره کیلواټه .

دافغا نستان صادرات خارج ته:
وچه میوه ۴۰ زره ټونه
قیمت ۱۲۵ ملیونه افغانی
لنده میوه ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۵ ملیو نه افغا نی
عقاقیر او لرگی ۱۵ زره ټونه
فیمت ۴۰ ملیو نه افغا نی
پنبه ۱۲ زره ټو نه
قیمت ۱۲ ملیو نه افغا نی .
قرهقلی اونور پوستونه ۲ملیو نه
قیمت ۲۵۰ ملیو نه افغا نی .
وړی ۸ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نهافغانی .
غالی ۶۰ زره متر مربع
فیمت ۷ ملیو نه افغانی .

نور مواد ، کو لمی ، کمبلـــی، پو ستین ، خرمن ۵ ملیونه افغانی.

اودلی شیان شل ملیو نه افغانی.

گرده صادرات :یولــك ټونــه او تخمینی قیمتئی ۵۵۰ ملیونه افغانی

دافغا نستان دمځکی له۳۰۰،۰۰۰ مربع میل ځخه فقط پنځمه بر خهآبی یاللمی کرل کیږی چه لههغه ځخه ۱۹۱،۰۰۰ ټو نــه غنــم ۱۲۸،۰۰۰ ور بشی ۳۴۷،۰۰۰ جو ار۲۵،۰۰۰ پنبه ۳۵،۰۰۰ قندی لبلبو۲۵،۰۰۰ ور یجی – ۱۸۹،۵۰۰ حبــوبات – ۱۰۰،۰۰۰ ټونهمیوی اخیستهکیږی.

دافغا نستان واردات لکه کالی ، بــوره، چـــای، دواوی، دخا نیـــات، ماشینونه ، موټرونه ،دبریښناسامان د ودانی لوازم، لوښی، فلزات اونور تر ۳۰ زره ټونه.

څلور ملیونه گیلنه تیل.

ټول: ۵۰۰ تر ۶۰۰ ملیونه افغانی

دکانی او مصنوعی مالگی پیدا ینبت ۱۵ زره ټونه په لس ملیونه افغانی، کانی سکاره لس زره ټونه په لس ملیونه افغانی.

د افغانستان بانكسرمایه ۱،۱۸۲ ملیونه .

دکاغذی نوټ خپــرونــــه ۸۴۵

د نیویارك په ریز رو بانك کـــی پشتوانه (۷۶۷، ۹۳۷) اونسطلا .
دکابل په خزانه کی(۶۵۰، ۵،۱۸۰ گرامه)

بی سکی طــــلا او (۱۸۶ر۹۴۵) دمسکوکه طلا .

او (۵۶۷،۰۰۰، ۶۴) مسکو ك نــقره .

دریز رو بانـــك دطلا قیمـــــت : (۷۳۵ ، ۵۶۴ ، ۵۱۲) افــغــا نــی

(د افغانستان بانك رسمی راپورټ ۱۳۲۸ ش) .

په ۱۳۲۸ ش کال د افغا نستان

نــفوس ۱۲ ملیو نــه تخمین سوی دی .

په ۱۳۲۸کال دغه اصو لنا مـــی خپری سوی :

۱ـ دنکاح اوسنتی اوواده اصولنا مه ۸حمل .

۲ـ دپاتا مراسم ۲۸ حمل .

۳ـ دصنایعو دتشویق اصولنامه ۳۰ حمل .

۱۳۲۹ ش
(۱۹۵۰م ۱۳۷۱ ق)

د افغانستان پادشاه په ر سمی میلمستیا ایران ته ولاړ (۲۷ مارچ ۷ حمل ۲۹) .

د افغانستان حکو مت وغوښتل چی دپاکستاندلوی سفارت غړی دی ددی ځای قوانین نهماتوی (۲۶مارچ ۵۰م۶ حمل ۲۹) .

د افغانستان او شوروی داجناسو دمبادلی موا فقت نامه ۱۴ مـا د ی امضاء سوه (۱۷ جــو لا یــی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دمتحدو ملتو دتخنیکی امداد ډله کابل ته راغله چی په انکشافیپلانو کی مشوره ورکـــی (۲۲ جــون ۵۰ سرطان ۲۹) .

جون ۱۹۵۰ ـ اپریل ۱۹۵۲ م جوزا ۱۳۲۹ ـ ۱۳۳۱ ش دقندهار په شمال شـــر قـــی ۴۰ کیلو متری دهله کی دارغند او پر رود یـــو بم جوړ سو: لوړتیا ۵۰ متــره ـ اوږد والـــی ۵۳۰ متره ـ پسور ۱۰متره ـ ظرفیت یوملیون جریـــب مکعب ـ د بم نس ۳۰۰، ۲۵ جریب ـ دبم داوبو اوږد والی ۱۸کیلو متره ـ پسوریی اوسط ۲کیلو متره ـ مځکه تر اوبو لاندی ۴۸۰،۰۰۰ جریبه – دبریښنا قــوه ۶۴۰۰ کیلواټه .

د یونسف سره دسلو زرو ډالرو دامداد قرارداد د کوچنیانو دمرینی دلړولو لپاره (۱۱ جــولا یــی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دافغانستان او اتحاد شـــورو ی د څلورو کالو تجارتی قــرارداد (۱۸ جولایی ۵سرطان ۲۹).

دافغانستان اوشرق اردن دمودت معاهده (۲ ستمبر ۵۰م ۱۰ سنبله ۲۹ ش) .

د افغانستان او لبنان د مــودت معاهده (۶ ستمبر ۵۰م ۱۴ سنبله ۲۹ ش) ..

د افغانستان او سوریه دمودت معاهده (۱۲ اکتوبر ۵۰م ۱۹ میزان ۲۹ ش) .

د سردار شاه محمود خان نوی کابینه داسیاعلان سوه :(۱۴اکتوبر ۵ میزان ۲۹) .

ښاغلی محمد داؤد دحرب وزیـــر علی محمد خار جه و ز یـــــــر ـ عبدالاحد داخله وزیر ـ محمد نوروز مالیه وزیر ـ میر سید قاسم عدلیه وزیر ـ عبدالمجیددمعارفو وزیر ـ میر محمدحیدر دملی اقتصاد وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلام فاروق صحیه وزیر ـ محمداکرم دفوایډ عامه وزیر ـ محمد نعیم دکانو وزیر .

له افغانستا نـه یهود اسراییل ته لاړل (اکتوبر ٥ میزان ۲۹).

افغانستان دپاکستان داتور ردکی چی په ۳۰ ستمبر ددی خای قبایلی یا عسکری خلك تر سرحداتو تیر سویدی (۲٤ اکتوبر ٥عقرب ۲۹).

لهاوومنارو څخه چی دهرات پـه مصلاکی پاتـه وی یـوه ونړیده . (چهار شنبه ۱۸ دلو ۲۹) .

۱۹٥۱ م ۱۳۲۹ ش ۱۳۷۲ ق .

د امریکا دمتحده ایالاتـو سـره دتخنیکی مرستی قرارداد (۹فروری ٥۱ حوت ۲۹) .

جارج میریل دامریکا لوی سفیر کابل ته وتاکل سو (۱۹ مارچ ٥۱م ۲۸ حوت ۲۹) .

د ۱۳۲۹ ش کال دولتی واردات ۳۹۷ ملیونه مصارف هم دغونیو .

پـه ۱۳۲۹ ش کـال پـه ۳۳٤ ښوونځو کی ۷۸۸، ۹۹ زده کوونکی او ۳۰۰۷ ښوونکیوو .

په دغه کال کـی گـرده مالیات برعایدات ۲٤۹ ملیونه وه . دمځکو مالیه ۱۷۹ر ٤۲٦ ر۲۸ـ دمواشـی مالیه ۲۸،٤۷۱،۲۷۲ـ اصنافی مالیه ۰۲٦، ٤۲۸ـ او گـر ده مـالیـه (٤۷۸، ۳۲٥، ٥۷) افغانیوه .

د افـغـا نستان بانـك دا رایی ۱۳۲۹ ش :

طلا ۸۱٤، ٥۰۲، ٥۱۲ افغانی .

نقره ۲۸٥، ٦۰۳، ٦٤ رر

خارجه اسعار ۹٥۲، ۱۳۱، ۳٥٦ افغانی .

دولتی نوټ ۹۰۲، ۹۸۰، ۱۷٥ افغانی .

مـسـکـــو ك ٥٥۲ ، ۳۲٤، ۱ افغانی .

بانـکی نـوټ ۸۱٥، ٥۱۷، ۷۱ افغانی .

گـــر ده ۰٦۲،۳۲۰ ، ۱،۱۸۲ افغانی .

دافغانستان بانك مفاد ٤۲،۱۰۷،۲۰٦ افغانی .

داسعارو قیمتونه (۱۳۲۹ ش) .

سل ډالره پهرسمی قیمت ۱٦۷٥ـ افغانی. پهآزادقیمت ۲۰۹٥ـ افغانی.

سل هندی کلدا ری قیمت ۳٥۱ افغانی په آزاد قیمت ٤۳۹ افغانی

سل پاکستانی کلداری قیمت ٥۰٦ افغانی پهآزاد قیمت ٦۳۳ افغانی.

سل سویسی فرانکه قیمت ۳۸۷ افغانی پهآزادقیمت ٤۸٤ افغانی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۰ ش
۱۹٥۱ م ۱۳۷۲ ق

سردار شاه محمودخان صدراعظم امریکا ته په رسمی میلمستیا ولاړ (۲٥ اپریل ٥۱ ثور ۳۰) .

دملل متحده کومك دشمال دنفتو دکشف لپاره (۲۸ مئی ٥۱جرزا ۳۰)

۱۹٥۲ م ۱۳۳۰ـ ۳۱ .

صوفی عبدالحق بیتاب دعبدالاحد عطار زوی ته چی په ۱۳۰٦ق دکابل پـه قصاب کوچه کـی زیږیدلیو . دملك الشعراء لقب ورکړسو (۱۸دلو ۳۰ ش) .

سید صدیق گوهری دمزارشریف دسیدعثمان زوی شاعر او خطاط او نقشبندی صوفی ٦۸ کلن پهمدینه کی وفات او په جنت البقیع کی ښخ سو، (۳۰ ش) .

د افغانستا د پنبی تولیدات چی پخوا شپږ زره ټنهوو، اوس ۱۳زره ټنو ته ورسیده .

د ۱۳۳۰ ش کال واردات اومصارف ۳۸۸ ملیونه افغانی وی .

په ۱۳۳۰ ش کال په ۳۹۷ نارینه مکتبو او ۱۱ د ښځو مـکتبو کـی ۹۳،۳٦۷ متعلمان او ٥۳۷۱ متعلمات او ۲۸۷۸ معلمان او ۲٥۰ معلماتوو.

د ۱۳۳۰ کال ترپایه دافغانستان دقـره قلی صـادرات ٦٦۳ ، ۹۲۱ پوستنه .

د پنبی صادرات ۰۰٥ ټنه شو روی اتحاد ته ـ ۱٥۰۰ ټنه هند ته ـ ۱۰۰۰ ټنه جرمنی ته .

۱۳۳۱ ش
۱۹٥۲ م ۱۳۷۳ ق

افغانستان د اتحاد شوروی هغه نوټه ردکړه، چی گوندی دملل متحده دتخنیکی امداد متخصصان دشوروی سرحدونه نږدی کوم فعالیتونه کوی (۲۳ ستمبر ٥۲ میزان ۳۱) .

۱۹٥۳ م ۱۳۳۱ ش ۱۳۷۳ ق

امریکا دغنمو رانیولو لپاره یونیم ملیون ډالره پور افغانستان تهورکی (۸ جنوری ٥۳ جدی ۳۱) .

د هند سره هوایی موا فقتنامه وسوه (٦ دلو ۳۱ ش) .

سلطان احمد خان خارجه وزیـر مقرر سو. او علی محمد خان یوا ز ی دصدارت معاون پاته سو (۱۸ مارچ ٥۳ حوت ۳۱) .

د ۱۳۳۱ ش کال دولتی واردات ٥٤٦ ملیونه مصار ف ٥۳٥ ملیونه افغانی کسر ۹ ملیونه افغـا نـی

په ۱۳۳۲ ش کـال د نارینه وو ښوونځی ٥۲۸ دښځو ښوونځی ۱۷ وو، چی په دغو کی ٦۲۲، ۹۹ تنه هلکان او۲٦۳ ، ٦ نجونیوی، معلمان ۳۰٦٤ تنهوو ښځی ښوونکیی ۲۸۷ تنیوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۲ ش
(۱۹۵۳ م ۱۳۷٤ ق

سر دار شاه‌محمود خان دناروغی په سبب له صدار ته استعفا وکړه او ښاغلی محمد داؤد تـه دکابینی جوړولو فرمان صادر سو (٦ ستمبر ۵۳ سنبله ۳۲)

ښاغلی محمد داؤد خپله کابینه‌داسی اعلان کړه:

علی محمد دصدارت عظمی معاون– محمد عارف ددفاع وزیر– سر دار محمد نعیم خارجه وزیر– عبد الملك دمالیه وزیر کفیل– عبد الحکیـم د فواید عا مـه و زیر– عبدالمجیـد د معا رفو وزیر – غلام فاروق صحیـه وزیر – محمد یوسف دکانو وز یر –شمس‌الدین مجروح دقبایلومستقل رئیس – میر محمد یوسف دزراعت مستقل رئیس–صلاح الدین‌سلجوقی دمطبو عاتو مستقل رئیس.

سر دار محمد هاشم خان چی له ۱۹۲۹ څخه تـر ۱۹٤٦ م پـو ری صد راعظم و، په کابل کی وفات سو (۲٦ اکتوبر ۵۳ – ۳ عقرب۳۲)

دامریکا دصا دراتو– وار داتو بانك اتلس نیم ملیونه ډالـره دهلمند د سیمی‌دانکشاف لپاره‌پور افغانستان ته ورکیٔ .(نومبر ۵۳ قوس ۳۲)

ښبا غلی محمد داؤد صد راعظم ، پاکستان ته دامریکا عسکری ا مداد، دافغا نستان دروغی‌اود ساتنی لپاره خطر ناك وګاڼه (۳۰ دسمبر ۵۳جدی ۳۲)

دهلمند پر رود دکجکی لوی بند جوړ سو (۵۳ م ۳۲ ش ۷۳ ق)

ظـرفیت ئې ٦،۳۰۰،۰۰۰ جریـب مکعب.

لوړتیا ۱۰۰ متره.

پنډ والی :لوړ ۱۰ متره، کښتـه ۲۰ متره.

د بند نس: ٦۰،۰۰۰ جریبه.

د اوبو اوږد والی ۵۸ کیلو متره.

تر اوبولاندی مځکی : ۵۵۰، ۰۰۰ ایکړه.

میرزا میر آقا حسینی هروی‌خطاط دمیر محمد کاظم زوی په هرا ت کی وفات سو. (۲۲ سرطان ۳۲)

دپل خمری کار خانی د۱۵ زرودوکو نوی ماشینونه پر کار سوه.

د ګل بهار د او داو کار خـا نـه چه ۱۸۰۰ دستګاه هونه او ٦۰ زره دوکه لری .

او د کاله ۵۸۵۰ ټنـه سپنسی وریښی بشپړه سوه (اپریـل ۵۳ حمل ۳۲) .

۱۳۳۳ ش
۱۹۵٤ م ۱۳۷٤ ق

افغانستان د آسیا لپاره دمتحـدو ملتو داقتصادی کمسیون غړی سو. (۲۰ اپریل ۵٤ ثور ۳۳) .

هاشم شایق دمحمد یعقوب‌بخاری زوی دبخارا پخوانی سفیر په کابل کی وفات او ښخ سو (چهار شنبه ۱۵ ستمبر ۱۹۵٤ م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر کراچی ته ولاړ ،چی د افغانستان‌او پاکستان پر روابـطو خبری وکـی (۱۷ستمبر ۵٤م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر په‌یوی هفتی‌رسمی میلمستیاسعودی عرب ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ۵٤ ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیـــر اعـلان و کـی چی د پښتو نستـان مسئله دسیمی نیولو خبره نده،بلکه غواړو چی د هغه ځای پښتنو تـه موقع ورکړسی، چی خپل‌خواهشونه ښکاره کړای سی (۷ نو مبـــر ۵٤ عقرب ۳۳) .

د افغانستان او یوګوسلا ویـا د مودت معاهده (۳۰ دسمبر ۵٤م ۸ جدی ۳۳ ش) .

۱۹۵۵ م ۱۳۳۳ ش ۱۳۷۵ ق

دمخنی صدراعظم سردار شاه‌محمود غازی دپاکستان دصد راعظم سره ولیدل (۱٤ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

افغا نستان اودچین دخلکوجمهوریت خپل سیاسی روابط دلویو سفارتو په کچه ومنل (۱۹ جنوری ۵۵جدی ۳۳) .

دمشرانو په جرګه کی دافغا نستان دعسکری تقویت تصویب ومنل سو (۲۵ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

دافغا نستان ددایرة المعارف ټولنی یو ټوك دافغا نستان په نامه خپور کیٔ چی عمومی معلومات لری.

له چکو سلواکیا څخه یوه د سمنټـو کار خانه رانیوله سوه (۱۵ فبروری ۵۵ دلو ۳۳) .

جاپان دقندوز دچینی جوړ ولو پـه کار خانه کی دسر مایی ور کو لو موافقه وکړه(۲۵بروری ۵۵دلو ۳۳).

د ۱۳۳۳ ش کال دولتی وار دات ۱٤٤۱ ملیونه‌اومصارف ۱۱٤۱ملیونه او سپما ۳۲۷ ملیونه افغانی وی.

د ۱۳۳۳ ش کا ل پو هنشمیـر .

(۷۷۰) دنرو ښوونځی –۲۱دنجونو ښوونځی– نارینه زد ه کو ونـــکی ۲۷۰ ر۱۰٦– نجونی زده کوو نکی ۸،٦۷۸– نارینه ښوونکی ۳٤۷۵– ښځی ښو ونکی ۲٦۸ –

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳٤ ش
۱۹۵۵ م ۱۳۷۵ ق

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم پاکستان ته اخطار ورکیٔ چی په‌غربی پاکستان کی د پښتو نستان دسیمو گډول ناوړی نتیجی لری .

(۲۹ مارچ ۵۵ م ۸ حمل ۳٤) .

په کابل کی مظاهره کوونکو د پاکستان د سفارت او د سفیر د ماڼوبی سره مظاهره وکړه .

(۳۰ مارچ ۵۵ م ۹ حمل ۳٤) .

په قندهار کی د پاکستان د قونسل خانی سره مظاهری وسوی (۳۱ مارچ ۵۵ م ۱۰ حمل ۳٤) .

په پیښور کی پر افغان قونسل خانه باندی حمله وسوه (۱ اپریل ۵۵ حمل ۳٤) .

په جلال آباد کی د پاکستا ن د قونسل خانی سره مظاهری وسوی (۱ اپریل ۱۹۵۵ حمل ۳٤) .

انگریز ــ ترکی ــ امریکا په کابل کی د پاکستان د سفارت سره پر مظاهرو تشویش ښکاره کیٔ (٤ــ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

پاکستان د افغانستان د حکومت جواب و نه مانه، او ددپلوماتانو کورنی ئی له کابله وایستی په جلال آبادکی خپله قونسلگری وتړله (۱۲ اپریل ۵۵ حمل ۳٤) .

وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم د بندونگ کنفرانس ته ولاړ (۱۸ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

د افغانستان اواندونیزیا دمودت تړون لاسلیك سو . (۲٤ اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

جمال عبدالناصر د مصر لوی مشر په رسمی میلمستیا کابل ته راغی . (۲۹ اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

افغانستان موافقه وکړه که په پیښور کی د افغانی بیرق دسپکاوی تلافی و سی . نو به‌په کابل کی د پاکستان دبیرق دسپکاوی تلا فی وسی ، او د سفارت د تلفاتوعوض به ورکړه‌سی . (۲۹ اپریل ۵۵ثور ۳٤) .

افغانستان پاکستان د هغوامو الو دتاوان مسؤول و گاڼه، کوم چی د پیښور یا کوټی له لاری راځی .

(۱٤ می ۵۵ ثور ۳٤) .

پاکستان خپلی قونسل خانی په افغانستان کی وتړلی او خواهش ئی وکیٔ ، چی افغانستان دی هم خپلی قونسل خانی په پاکستان کی بندی کی (اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

په افغانستان کی د عسکرو د تیاری سیٔ امر صادر سو (۱٤ می ۵۵ ثور ۳٤) .

افغانستان او پاکستان دسعودی عرب بو گاڼی (منځگړی) و منله (۱۳ می ۵۵ ثور ۳٤) .

د شوروی اتحاد سره د پنځو کالو موافقه وسوه ، چی دواړه مملکتونه دی خپل اموال دوړ یا ترانزیټ په‌ډول د یوه بل په‌مملکت کی ذړی راوړی .

(۲۱ جون ۵۵ جوزا ۳٤) .

د افغانستان‌اوشوروی‌د ترانزیت موافقه نامه ۸ مادی په ماسکو کی امضا سوه (۲۸ جون ۵۵ سرطان

د سعودی عرب منځگړی د خپل تجویز ناکامی اعلان کړه (۲۸ جوز ۵۵ سرطان ۳٤) .

د چین د خلکو د حکومت لوی سفیر تین ــ کوو ــ یوخپله اعتماد نامه په‌کابل کی وړاند ی کړه (۵ جولائی ۵۵ سرطان ۳٤) .

افغانستان د بین‌المللی بانك غړی سو (۱٤ جولائی ۵۵ سرطان

په افغانستان کی دتیا سیٔ او اضطرار حالت ختم‌سو (۲۸ جو لای ۵۵ م اسد ۳٤).

دافغا نستان او شوروی د پستی اتحاد موافقه (۱٤ اگست ۵۵ م اسد ۳٤) .

هندو ستان د کوټا طیار ی افغا نستان‌ته را واردوی (۱۷اگست ۵۵م است ۳٤) .

دافغانستان خارجه وزیر اودپاکستان لوی سفیر د مخالفانه انگروزو (پرو پاگند) دبندولو موافقه وکړه ــ (۹ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

د پاکستان پر لوی سفارت دهغه دولت بیرق بیرته په کابل کی وریول سو (۱۳ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

د جلال آباد د پاکستان پرقونسل گری دهغه دولت بیرق بیرته جگ سو (۱٤ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

دپیښور د افغان پرقو نسلگری بیا د افغانستان بیرق و درول سو (۱۵ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

افغانستان په پاکستان کی دیوه یونټ دجوړو لو سره مخالفت وکیٔ خو پاکستان ونه مانه .

(۱۱ اکتو بر ۵۵ میزان ۳٤).

افغانستان خپل لوی سفیر له کراچی څخه راوغوښت او سیاسی روابط ئی ورسره پری کړه (۱۷ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤) .

پاکستان هم خپل لوی سفیر له کابله وغوښت (۱۸ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤) .

افغانستان پر پاکستان پروتسټ وکیٔ چی‌ولی دافغانستان ترانزیت مالو ته زیات اړیکی اچوی (۸ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤) .

په کابل کی لویه جرگه جوړه سوه چی پس له پنځو ورځو خبرویی دپښتونستا ن دخلکو څخه را ی اخیستنه وغوښته چی خپل مقررات پخپله فیصله کی. جرگی وغوښتل‌چی حکو مت باید د پا کستا ن سره د قوت تعادل چی د امریکا وسلیه ئی اخیستی ده و ساتی. او پښتونستان د پاکستان یو ټوکونه پیژنی (۲۰ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤).

فاطمه د ښځو د مکتب لومړی معلمه او شاعره په کابل کی وفات سوه جمعه ۱۱ عقرب ۳٤ش (ولادت ئی په بالاحصار کی ۱۲۸۸ ق) .

د دفاع وزیر محمد عارف استعفا وکړه (٦ دستمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

دشوروی‌دولت‌مارشال‌ورشیلوف کابل‌ته‌راغی (۱۸ دسمبر ۵۵قوس

داتحاد شوروی مشر و زیر بلگانین او دکمو نسټ پا ر ټی سکرتر خرو شچیف په رسمی میلمستیا کابل ته راغلل (۱۵ ــ۱۸ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحاد جما هیر شوروی د پښتونستان په باب د افغانستا ن مو قف تایید کیء (١٦ د سمبر ٥٥ قوس ٣٤) .

د افغانستان او اتحاد شور وی دری تړونونه امضا سوه (١٨دسمبر ٥٥ قوس ٣٤) .

١ ــ دسلو ملیونو پور تړون .

٢ ــ د ١٩٣١ م د بیطرفی او عدم تعرض د تړون تجدید .

٣ ــ د خارجی سیاست داصولو توضیح ، چی د افغانستان بیطرفی قوی کوی .

د امریکا حکومت وغوښتل چی د افغانستان او پاکستان تر منځ د پښتونستان پهشخړه کی دمنځگړی بوگانیس وکی (٢١ دسمبر ٥٥قوس ٣٤) .

١٩٥٦ م ١٣٣٤ شس ١٣٧٦ ق

د پاکستان پهغوښتنه د افغانستان قونسل له کوټی څخه کابل ته راستون سو او دغسی هم دپاکستان عسکری اتاشه له کابله وغوښت سو (٨ جنوری ٥٦ جدی ٣٤)

په ١٣٣٤ ش کال ټول دولتیواردات ١٣٠١ ملیونه افغانی او مصارف همد غونی و.

د ١٣٣٤ پو هنشمیر: ٧٥٠ دنرو ښوونځی ــ٢٣ دنجونو ښوو نځی ــ ١١١،١٢١ تنه هلکان ــ٩٩٦٩نجونی ــ٣٥٨٤ نر ښوونکی ــ٣٢٩ ښځی ښوونکی ــ

١٣٣٥ ش
(١٩٥٦ م ١٣٧٥ ق)

دافغا نستان او شوروی اتحاد د هوایی سرویس موافقه لس مادی په کابل کی امضا سوه (٢٤ مارچ ٥٦م ٤ حمل ٣٥)

افغا نستان دسیټو دغه ادعا رسما رد کړه ،چی ډیورنډ لیندافغا نستان او پاکستان سرحد دی. (٢٦ مارچ ٥٦م ٦ حمل ٣٥)

داتا زونی (امریکا) دبین المللی همکاری اداری ٩٩٧ زره ډا لــره دکو لمبیا دپو هنتون دار المعلمین ته ور کړه چی دانگریزی ژبی پرو گرامونه دافغا نستان په متو سطو مکتبو کی تقویه کی، اود انگریزی معلمان په ورو زی. (٣١ مارچ ٥٦م ١١ حمل ٣٥)

دشو روی اتحاد له خوا دکابل ښار والی ته ١٥ بسو نه اودسل بستره شفا خانی اسباب اهـداء سو (٣١ مارچ ٥٦ م حمل ٣٥)

خلیفه قزل ایاق نقشبندی پیر د شبر غان په قزل ایاق کی ٩٦ کلن وفاتسو.

(٢١ حمل ٣٥ شــ ٢٩ شعبان ٧٥ق. تولد ئـی پـه کرکی کـی : ١٢٧٩ ق)

راتگ ئی له بخارا څخه افغا نستان ته: ١٣٣٨ ق

د افغا نستان عسکـری هیئـت چکو سلواکیا ته ولاړ (٤ــ١٨ اپریل ٥٦ حمل ٣٥)

دافغا نستان او پاکستان هوائی موافقه امضا سوه، چی دکراچی لـه لوری اروپا ته سفر وسی (٧ مئی٥٦ ثور ٣٥) .

د افغا نستان دملکی هوا بازی لپاره ١٤ ملیو نو پور موا فـقه لـــه اتازونی سره وسوه (٢٧ جون ٥٦ جوزا ٣٥) .

د ترکو صدراعظم عدنان مندرس په رسمی میلمستیا کابل ته راغـی (٢٦ــ٣٠ جولایی ٥٦م اسد ٣٥) .

دننگرهار داوبو لگولوپروژه اتحاد جماهیر شورویپرخپله غاړهواخیسته (٢٦ جو لایی ٥٦ م اسد ٣٥) .

د افغانستان او پولینډ تجار تی قرارداد (٤ اگست ٥٦ م اسد ٣٥)

دپاکستان صدر اعظم اسکندرمیر زا کابل ته راغیء (٧ــ١١ اگست٥٦م اسد ٣٥) .

ښاغلی محمد داؤد صدرا عظم د عسکری وسلو رانیولو موافقه نامه له چیکو سلواکیا او شوروی اتحاد سره اعـلان کـړه (٢٥ اگست ٥٦ سنبله ٣٥) .

دپان امریکن سره موافقه وسوه چیله ١٤ ملیونو ډالرو پور څخه به دوهنیم ملیونه پیلو تـان اود ملکی هوایی میدانو کار کوونکی و روزی، اوپه ٥ ملیونه بهد قندهارهواییډگر جوړوی. (١٢ ستمبر٦٥ سنبله٣٥)

دایران سره هوایـی تگ راتگ شر وسو (٤٢ ستمبر ٥٦ میـــزا ن

(c) ketabton.com: The Digital Library

له شوروی اتحاد او چکوسلواکیا څخه لومړی جوپه وسله راورسیده (۲۷ستمبر ۵٦ میزان ۳۵) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم شوروی اتحاد ته ولاړ (۱۷– ۳۰ ستمبر ۵٦ میزان ۳۵) .

یوولس جټ طیاری د شوروی اتحاد لهخوا دافغان هوایی قواو ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ٦عقرب ۳٤).

د افغانستان حکومت دملل متحد توجه را وګرزوله چیداسرا ئیـل برتانیا– فرانس حمله پـر کانال سـویـز بـا نـدی د ملـل متـحد دمنشور مخـالفت دی (۵نومبر ۵٦ م ۱٦ عقرب ۳۵) .

د افغانستان اوبرما دمودتتړون (۸ نومبر ۵٦م ۱٦ عقرب ۳۵ ش) .

جنرال محمد عمر پـه هند کـی دافغانستان لوی سفیرسو (۱۰نومبر ۱۹۵٦ عقرب ۳۵).

افغانستان د سویز کانال لپاره دملل متحده په پولیسی قواوو کی خپله برخه وړاندی کول ومنله . (۱٦ نومبر ۵٦ عقرب ۳۵) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم په کراچی کی د پاکستان له مشرانو سره پر پښتو نستان باندی خبری وکړی. (۲ دسمبر ۵٦ قوس ۳۵) .

۱۹۵۷ م ۱۳۳۵ ش ۱۳۷۷ ق

داتحاد شوروی سره تجار تـی پروتوکول امضا سو (۸جنوری ۵۷ جدی ۳۵) .

چاو– ان– لای دچین دخلـکو د جمهوریت صدراعظم افغانستان تـه راغیء (۱۹–۲۳جنوری ۵۷جدی۳۵)

م – سی ګیلیټ په کابل کی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۷ جنوری ۵۷ دلو ۳۵) .

په کابل پوهنتون کی د اقتصاد دپوهنځی دجوړولو سپارښت وسو (۳۰ جنوری ۵۷ دلو ۳۵)

د افیونو دکنترول دموافقتنامی تائید پهملل متحده کی دافغانستان دنماینده لهخـوا وسو ٤ فـر و ری ۵۷ دلو ۳۵) .

راډیو مسکو پښتو پروګرام شرو کیء (۱۰ فروری ۵۷ دلو ۳۵) .

د ۱۳۳۵ ش کال دولتی واردات ګرده ۱۸۲۲ ملیو نـه افغانـی او مصارف هم دغونیو .

د ۱۳۳۵ ش کـال پوهنشمیر : ۷٤۸ د نرو مکتبو نه– ۲٦ د نجو نو مکتبو نـه – ۹٦۷ ، ۱۱٤ هلکان– ۱۲۵، ۱۱ نجونی– ۳۵۹۰ معلمان– ۳۷٤ معلمات .

په ۱۳۳۵ ش کال د افغانستان تجارتی صادرات ۲۰۷۹ ملیو نـه او واردات ۲۳۰۷ ملیونه وه .

۱۳۳٦ ش

(۱۹۵۷ م ۱۳۷۷ق

د امریـکا د میانه شرق خاص لوی سفیر جیمز ریچارډ کابل تـه راغی او یوه مشترکه اعلامیه خپره سوه چی افغانستان د ایـزنهـاور اقتصادی پروګرام د منځنی شرق لپاره په خـوښی منی (۳۱ مارچ۳ اپریل ۵۷ حمل ۳٦ .

ښاغلی محمد داود صدر اعظـم ترکیی او چکوسلواکیا او پولینـډ او استریا او مصر تـه ولاړ (۱٤ اپریل تـــر ۱۹منی ۵۷ حمل – ثور ۳٦) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر ترکیی او پاکستان ته ولاړ (۱٤ – ۲۹ اپریل ۵۷ حمل ۳٦) .

له چکوسلواکیا سره د امداد د زیاتوب موافقه وسوه (۲۷ اپـریل ۵۷ حمل ۳٦) .

دپاکستان صدراعظم سهروردی کـابـل تـه راغی ، دواړو مملکتـو د سیاسی روابطـو د بیانښلولـو موافقه سره وکړه ، د ۱۹۵۵ پـه اکتـو برکـی سیاسی روابـط سره شلیدلـی وو (۸ – ۱۱ جـون ۷۵ جوزا ۳٦) .

افغانستان د اتومیک انرجـی د بین الملـلی اختیار اصول ومنل (۱۵ جون ۵۷ جوزا ۳٦) .

اتازونی ... ، ۷۵۰ ، ۵ ډالـره پـور د هلمـند د سیمی لـپاره او ۰۰۰ ، ۸٦۰ ۲ دلارو او د پر سونل روزنی لپاره افغانستان ته ورکـــی (۳۰ جون ۵۷ سرطان ۳٦) .

د پاکستان سرههوایی موافقت نامه وسوه (۱ سرطان ۳٦) .

عبدالملك وزیر مالیه معزول او بندی سو (۷ جولایی ۵۷ م اسد ۳٦) .

یـوه پټـه ناکامـه د اغتشاش اچولو دسیسه کشف سوه اوعاملین یی ونیول سوه (۱۱ جولایی ۵۷م اسد ۳٦) .

د افغانستان پادشاه د شوروی اتحاد مملکت ته رسمی سفر وکـی (۱۷ – ۳۱ جولایی ۵۷ سرطان ۳٦) او په رسمی ګډه اعلامیه کی وویل سوه : چی اتحـاد شوروی بـه د افغانستانه سره د تیلو په تلاښ کی کومك وکی – او هم به د سرحدی شخړو لپاره یـو خـاص کمیسون وټاکی – او هم به د مشترکو اوبـو د استعمال لپاره یوه موافقـه سره وکی .

د افغانستان او چین د خلکو د جموریت تجارتی قـرار داد (۲۸ جولایی ۵۷ م اسد ۳٦) .

په پاریس کی د افغانستان لوی سفیر غلام محمدشیرزاددتجارتوزیر سو (۱۰ ګست ۵۷م اسـد ۳٦)

ښاغلی محمد نعیم وزیر خارجه وویل ، چی د وسلـی رانیـولـو د موافقت نامـی سره سم چـی پـه ۱۹۵٦ کال دشوروی اتحاد سـره امضا سوی وه ، د ۲۵ ملیونو ډالرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسلی راسیدلی دی (۳۱ اگست۵۷ ۷۵ سنبله ۳٦) .

ښاغلی محمد داؤد صدر اعظم په چین کی خپل سفر شروع کی (۲۲ اکتوبر ۵۷ عقرب ۳٦).

د افغانستان او اسپانیا د مؤدت معاهده (۲۸ اکتوبر ۵۷ م ٤ عقرب ۳٦ ش) .

اندری گرو میکو د جماهیراتحاد شوروی خارجه وزیر د افغانستان‌له استاځو سره په مسکو کی د نوی سر حدی موا فقت نامی په باب‌کی خبری وکـــړی (۲۱ د سمبر ۵۷ قوس ۳٦) .

د سید قاسم رښتیا تا لیـــــف (افغانستان در قرن ۱۹) په کابل کی چاپ سو .

۱۹۵۸ م ۱۳۳٦ ش ۱۳۷۸ق

شوروی اتحاد په افغانستان کی دتیلو سروی ومنله (۸ جنوری۵۸م ۱۸ جدی ۳٦) .

ښاغلی محمد داؤد صدر اعظـم د اتحاد جماهیر شوروی دپیشنهاد تایید وکی ،چی داویږ مشرانـــــو کنفرانس دی جـوړ سی . (۱۱ جنوری ۵۸ م ۲۱ جدی ۳٦) .

د افغانستان او شوروی اتحاد د سر حداتو قرار داد (۵۱) مادی په مسکو کی امضا سو (۱۸جنوری

۵۸ م ۲۸ جدی ۳٦) .

د افغـانستان پادشاه پاکستان ته په رسمی میلمستیا ولاړ . (۱ ـ ۵ فبروری ۵۸ دلو ۳٦).

د ترکیی سره هوایی مـوافقت نامه وسوه (۲۵ دلو ۳٦) .

دافــغـا نستان پادشاه د (۲) هفتو په رسمی میلمستیا هند تـه ولاړ (۱۱ ـ ۲٦ فبروری۵۸ حـوت ۳٦) .

د ۱۳۳٦ ش کال دولتی واردات ۲۱۱۳ ملیونه افغانـی او مصارف ممدونی و.

د ۱۳۳٦ کـــال پـو هنشمیر : ۸۵۰ د هلکانـو مکتبـونه ـ ٦٤ د نجـونـو مکتبونـه ـ ۹۵۸ ، ۱۲۸ هلـکان ـ ۵۷۸ ، ۱۲ نجـونـی ـ ۳۷٦۵ معلمان ـ ٤۳۱ معلمات.

په ۱۳۳٦ کـال د افغـانستان صادرات ۲٦٤۸ ملیونه او واردات یی ۲٤۱۵ ملیونه افغانی وی .

۱۳۳۷ ش .

۱۹۵۸ م ۱۳۷۸ ق) .

دعربو دمتحد جمهوریت (مصر) سره کلتوری موافقت نامه امضا ء سوه (۳۰ مارچ ۵۸ حمل ۳۷) .

دافغانستان دملل متحده نماینده په افغانستان کی دافیونو دکرلو او وړلو منع کول اعلان کړل (٦ مئی ۵۸ ثور ۳۷) .

د افغانستان او اتازونی کلتوری موافقت نامه (۲٦ جون ۵۸ جوزا۳۷)

دشوروی اتحاد سره دآمو له‌اوبو څـخه دگټی اخیستو پروتو کـول (۲٦ جون ۵۸ جوزا ۳۷ .

ښاغلی محمد داؤد صدر ا عظم داتازونی په سفر ولاړ (۳۰جون ۵۸ جوزا ۳۷) .

اتازونی موافقه وکړه‌چی دافغانستان سره له سپین بولدك ترکابله‌دلویی لاری جوړ ولو کومك وکی ، اوهم پاکستان ته ۰۰۰، ۷۰۸، ۷ ډالره ورکی، چـی دحمل ونـقل لاری د افغانستان خواته‌سمی‌کړی ۳۰جون ۵۸ جوزا ۳۷) .

دمځکنی لاری څخه دپاکستان‌سره دمال راوړلو موافقه (۱۷ جولایی ۵۸ سرطان ۳۷) .

داطریش سره هوایی موافقت‌نامه (۲۰ سرطان ۳۷) .

افغانستا ن دعراق نوی حکومت په رسمیت وپیژاند . (۲٦ جولایی ۵۸ سرطان ۳۷) .

دچکوسلواکیا صدراعظم کابل ته راغی (۲ـ۵ ستمبر ۵۸ سنبله ۳۷ جکوسلواکیا ومنله چی په قند ها ر کی دتیلفون دمبادلی مرکز جوړکی. (۱۱ ستمبر ۵۸ سنبله ۳۷) .

د افغانستان دمتحده‌ملتو نماینده داخبره ردکړه، چی‌گوندی افغانستان دایران‌ـ ترکیی او پاکستانه سره یوکنفدراسیون جوړوی (۱ـ اکتوبر ۵۸ میزان ۳۷) .

د هالینډ سره هوایی موافقت‌نامه (۲٤ میزان ۳۷) .

مارشال ورو شیلو ف د اتحاد جماهیر شوروی مشر افغانستان ته راغی (۱ـ۵ اکتوبر ۵۸ میزان ۳۷)

دافغانستـان تجا رتـی اود حـمل ونقل قرار دادونه دچکوسلواکیا او پولینډ سره‌نوی سوه (۷ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷) .

دخارجی سر مایه گذاری قانون نشر سو (۱۸ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷)

۲ افغانیگی او پنځه افغانیگی سکی چالوسولی (۷دسمبر ۵۸ قوس۳۷)

۱۹۵۹ م ۱۳۳۷ ش ۱۳۷۹ ق

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر دشوروی اتحاد په سفر ولاړ (۱ـ٦ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

اتازونی پنځوس زره ټـنه غنـم افغانستان ته راولیږل (۱۲ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

هنری بایروډ په‌کابل‌کی داتازونی لوی سفیر سـو (۲۰ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

د افغانستان او شور وی اتحاد درادیو تیلفونی ارتباط موافقت نامه ۱۳ مـادی وسـوه (٤فبـروری ۵۹م ،

ښا غلی محمد داود صدر اعظم هندوستان ته ولاړ (۵ـ۱۳ فبروری ۵۹ دلو ۳۷

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم د بغداد پکټ، د بین‌المللی تشویش سبب وگڼه (۹ مارچ ۵۹ حوت۳۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۸ ش
۱۹۵۹ م ۱۳۷۹ ق

دمتحدو ملتو سکرتر جنرال داك همرشولد کابل ته راغیء (۲۲ــ۲۴ مارچ ۵۹ حمل ۳۸) .

دامو الو دمبادلی پروتوکول داتحاد شور وی سره (۲۳ اپریل ۵۹ ثور ۳۸) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم اتحاد جماهیر شوروی ته ولاړ (۱۸ــ۲۲ مئی ۵۹ ثور ۳۸) .

د شوروی اتحاد سره د قندهار هرات ــ کشك د ۷۵۰ کیلومترولویی لاری دجوړولو موافقت نامه وسوه (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) .

د افغانستان او شوروی اتحاد د اقتصادی همکاری دتوسعی موافقت نامه اود هرات ــ قندهار دلاری پخول ۷۵۰ کیلو متره (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) .

د افغا نستان او شوروی اتحاد موافقت نامه ددروپلو جوړ ولو لپاره په بهسود ــ کا مه اسمار کی پوله اوه مادی (۱۸ جولا یی ۵۹ سرطان ۳۸) .

دافغا نستان یوه عسکری ډله ترکیی اود عربو متحد جمهور یت (مصر) ته ولاړه (۱۵ جولائی ۵۹ سرطان ۳۸)

دجلال آباد دکانال او بر یښناو اوبولو پروتو کول ۵مادی له‌شوروی اتحاده سره (۲۳) اگست ۵۹م۳۱ اسد ۳۸) په‌دی پروژه کی د درونټی دبند ارتفاع ۲۲متره او دا وبو بهیدنگ ئی په یوه ثانیه کی ۱۳۰ مکعب متره اود بریښنا اندازه ئی یوولس زره کیلواته ده. دکانال اوږدوالی ۷۰ کیلومتره دی، چی گواده ۱۲۹ زره جریبه مځکه‌او بوی، اوهر جریب په‌لس زره افغا نۍ(۲۰۰ ډالره)تما میږی .ټول مصار ف ئی ۳۶۶ ملیونه مساو ی۱۸ ملیو نه ډالره دی اوعایدات ئی دکاله ۲۱٤ ملیونه افغانۍ تخمین سوی وو .

دننگر هار داوبو لود پرو ژی لپاره اتحاد جماهیر شورو ی نو ر امداد ومانه «۲۳ اگست ۵۹سنبله ۳۸» دښځو دلڅ مخی اعلان وسو اود استقلال په جشن کی‌په لڅ‌مخ راو وتی. «۳۱ ا گست ۵۹ سنبله ۳۸» جواهر لال نهرو د هندو ستان صدراعظم افغانستان ته راغی ،ا و دده په میلمستیا کی افغانی ښځو په‌لڅ مخ گډون وکی .«۱٤ستمبر۵۹ سنبله ۳۸».

ښا غلی محمد نعیم خارجه وزیر دچین په سفر ولاړ (۵ ستمبر ۵۹ سنبله ۳۸)

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر واشنگټون ته ولاړ، اود پاکستا ن دایوب خان دنوی حکومت له‌نماینده سره ئی‌لومړی لید نه وکړه (۱۱ اکتو بر ۵۹ عقرب ۳۸) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وز یر یوگو سلا ویاته ولاړ (۲۰ــ ۲۸ اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸) .

دافغان اوسو یټ ددو ستی ټولنه تأسیس سوه (۲۸ اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸).

دافغانستان او ترکیی کلتو ری موافقت نامه «۷نومبر ۵۹ عقر ب ۳۸».

دآمو دریا گډه سرو ی داتحا د شوروی او افغانستان له خواشروع سوه چی دبریښنا او اوبو لو لپا ره ډم‌پر جوړ کی. (۱دسمبر ۵۹قوس ۳۸).

داتا زونی دجمهو رمشر ایزنهاور شپږ ساعته په‌کابل کی تیر کړ ه‌او افغا نستان ته‌ئی داقتصادی مرستی داوږ دولو ډاډ ورکیء .
(۹ دسمبر ۵۹ قوس ۳۸)

په‌قندهار کی‌دیوه‌مرتجعا نه‌حرکت کنبینول دپو لیسو او عسکرو په وسیله (۲۱ سمبر ۵۹جد ی۳۸) .

الله بخش یو سفی دپښتنو تارخ (تارخ آزاد پتهان) دوه‌توکه په‌اردو وکیښس «کرا چی چاپ ۵۹م»

د۱۳۳۷ شی کال عایدات اومصارف ۲۱۱۳ملیو نه افغانی و ی.

د۱۳۳۷ کال پوهنشمیر :۸۶۳ د هلکانو ښوونځی ــ۴۰ دنجو نو ښوونځی ــ۱۴۰،۹۷۸ هلکان۱٤۰۳٦ نجونی ــ ۳۸۹۷ نارینه ښوو نکی ــ ٤٦۱ښځی ښوونکی .

په ۱۳۳۷ کال دافغانستان‌صادرات ۲۰۸۸ملیونه او وار دات ئی ۳۲۷٤ ملیونه افغا نۍ وی .

دټول افغانستان دمیو ی‌صادرات خارج ته (۱٤٤،۵۰۲۵٤۰)افغا نی وی .

(انیس ۷ جون ۱۹۵۹)

۱۹٦۰ م۱۳۳۸ ش ۱۳۸۰ق

دافغا نستان اویو گو سلا ویاد تجارتی او اقتصادی ا و تخنیکی همکاری قرار داد «٦جنوری ٦۰ جدی ۳۸».

ښاغلی محمد نعیم خارجه وز یر پاکستان ته ولاړ (۱۰ جنوری ٦۰ جدی ۳۸).

افغا نستان دشوروی اتحاد ه‌سره دکابل پرزود داوبو لو او بریښنا دپروژی موافقت وکی ء «۱۹جنوری ٦ جدی ۳۸».

سپه سالار شاه محمودخا نغازی دمخنی صدراعظم اویاکلن وفا ت سو. (د۳جدی شپه ۳۸).

دیوگوسلا ویا سره هوایی موافقت نامه «۱٦جدی ۳۸».

دغربی آلمان سره هوایی موا فقت نامه وسوه (۲۰ جدی ۳۸) .

داتحاد شو روی صد راعظم خرو شچیف کابل‌ته راغی، دسویټ دکومك پروژی‌ئی وکتلی ، دکلتوری همکاری قرار دادئی‌امضا کی، ا و افغانستان ته‌ئی دپښتو نستان په شخړه کی دتایید وعده ورکړه(۲ ــ ۵مارچ حوت ۳۸).

دافغانستان او اتحاد شور و ی فرهنگی موافقت پاڼه په‌پښتو ٦مادو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کی دور صدراعظمانولاسس لیك کړه . (٤مار چ ٦٠حوت ٣٨) .

پاکستان دپښتو نستان پهشخړ کی داتحادی شوروی‌تایید دپاکستان په داخلی چارو کی مدا خله وبلــله (٦ مارچ ــ٦حوت ٣٨).

اتحا دشوروی پنځو سو زره ټنه غله افغا نستان ته اهداکړه «٦مارچ ٦ حوت ٣٨»

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظــم وویل چی پاکستان په افغا نستا ن کی داصلاحاتو پر خلاف پرو پاګنډ کوی، خود افغانستان دولت غواړی چی خلکو ته دحکومت دطرز دټاکلو اود سیاسی گوند ود جوړو لو حق ورکی (٧ مارچ ــ٦ حوت ٣٨)

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظــم ایران ته ولاړ .(١٧ مرچ ــ٦ حو ت ٣٨).

د ١٣٣٨ ش کال **دولتی واردات** و مصارف ٢٤٢٨ **ملیونه** افغانی **وی** د ١٣٣٨ ش کال پو **هنشمیر :** ١٠٢٨ دنرو ښوونځی ــ٦٥ دنجونو ښوو نځــی ــ ١٤٨،٢٩٥ هلکــان ١٧،٣٠١ نجونی ــ ٤١٥٦ **ښوونکی** ــ ٥٢١ ښځی ښوونکی.

په ١٣٣٨ کال دافغانستان صادرات ٢٧١٦ **ملیونه** او وار دات **ئی**٣٦٤٩ ملیونه افغانی **وی**.

١٣٣٩ ش

(١٩٦٠ م ١٣٨٠ ق)

د قند هــار او هرات او **کشمک** دلویی لاری پــه جوړولو **پیل وسو** (٣ اپریل ٦ حمل ٣٩)

اعلیحضرت **امان الله خــان غازی** دسویت زرلیند په زوریخ‌کی ٦٨کلن وفات سو (دوشنبه ٢٥ اپریل ٦٠م ٥ ثور ٣٩)

په شنبی ٧ مئی ٦٠م **مازد یگــر** ٤ بجی په **جلال آباد کی دخپل‌پلار** امیر حبیب الله دخنګه ښخ سو . (ولادت ئی دپغمان ددرهٔ **زرگر د** حاجــی اســد خان په **کور کــی** ٥ ذی قعده پنجشنبه ١٣٠٩ ق)

دیوگو سلاویا **خارجه وزیر کابل** ته راغیء (٢٧ اپریــل ٦ ثــور ٣٩)

جکن ناته دهامی جی په **کابل کی‌د** هندلوی سفیر سو(٦مئــی ٦ثــو ر ٣٩)

ښاغلی محمد داؤد صدرا **عظم چــی** مسکو ته دعلاج **لپاره‌تللی و، داتحاد** شوروی دصدرا **عظم خرو شچیف** سره ئی ولیدل (١٣ می ٦ثور ٣٩

دافغا نستان خارجه **وزیر** پاکستان تو اتازونی ته **پرو ټسټ ور کیءچی** ولی دانا زونی (یــو ــ٢) **طیــاری** دافغا نستان **پر خاورو تجاوز کړی** دیء (١٨ مئی ٦ ثور ٣٩)

انقزل کلا دبندر دفنی معــا ونت پروتو کول دافغا **نستان او شوروی** اتحاد ترمنځ ٥ **مادی امضا سو(٢٥** مئی ــ٦ جوزا ٣٩)

دافغا نستان او **ایران ترمنځ دحمل** ونقل موا فقت نامه امضا سوه **(٢٦** جون ــ٦ جوزا ٣٩)

دجنګلك دموټر دترمیم **کار خانه** افتتاح سوه (٢ **جولائی ٦٠م اســد** ٣٩)

د شوروی اتحاد دتیلو دپلټنی ډلــی په شمالی افغا **نستان کی دپټرولو** او **طبیعی گاز دپانگو دپیدا کو لــو** اعــلان وکیء (١٥ جولا ئــی ٦٠ م اسد ٣٩)

چکو سلوا کیا دیو ملیونو ډالرو تخنیکی مرسته ومنله **(٤ اگســت** ٦٠ سنبله ٣٩)

دافغا نستان او **سویډن سیا سی** روابط **دلوی سفارت په ټکانه لــوړ** کړل سوه **(٨ اگست ٦٠ سنبله٣٩)**

د **شوروی اتحاد سره ددوو کالو** دحمل ونقل قرار داد(١٠ **اگست** ٦٠ سنبله ٣٩)

دوو **پاکستانیو طیارو** دافغا **نستان** پر **فضا دقند هار پر سیمه تجاوز** وکیء (١٣ **اگست**)**پاکستان وویل** چی دا سهوه ده ،**نوطیاری اوپیلوټان** ئی بیرته **پا کستان ته ستا نه سول** (١٧ **ستمبر ٦٠ میزان ٣٩)**

د **درونټی** کانال **داتحاد شوروی** په مرسته جوړ او **افتتاح سو(١٨** اگست ٦٠ سنبله ٣٩)

دچین دخلکو د **جمهوریت خارجه** وزیر **چین‌ـ یی افغا نستان ته راغی** **(٢١ــ٢٦ آگست ٦٠ سنبله ٣٩)** .

د افغا نستان او **چین دمودت او** عــدم تعر ضــ **معاهده إمضا سوه** (٢٦ اگست ٦٠م ٤ سنبله ٣٩ ش)

تجارتی اوږد ادا**ینی موافقت‌نامه** هم‌تجدید سوه .(٢ **ستمبر٦٠سنبله** ٣٩)

د اتازونی **دانکشافی پانگی ځخه** یو لك ډالره **مرسته دآریانا هوائی** **شرکت** ته ور **کړه سوه (٢ستمبر** ٦٠)

دیو لینډ صد **راعظم کابل ته‌راغیء** اودتخنیکی همــــکاری قرار داد وسو (١٩ **ستمبر ٦٠ سنبله ٣٩)**

کابل راډیو داخبره **رد کړه چی** گو**ندی** افغا نستان دپاکستان **پــر** **سر** حداتو **باندی خپل عسکر زیات** کړی دی .(٢٦ **ستمبر ٦٠ میزان** ٣٩)

دالمان **دفیډرالی حکومت داقتصاد** وزیر **لوډ ونگ** ار **هارډ کابل تــه** را غیء **(٣ اکتوبر ٦٠ میزان ٣٩)**

د افغا نستان **پاچا دعربو متحد** جمهوریت (مصر) ته **ولاړ. (٢٢ــ** **٣١ اکتوبر ٦٠ عقرب ٣٩)** او پــه (٣١ اکتوبر ٦٠ **عقرب ٣٩) یوگو** سلا ویا ته **ور سیدیء.**

خارجه وزارت **پــر پــا** کستان پروټسټ **وکیء چی ولی پاکستانی** **عسکرو** پر **تومن خیلو باندی** حمله کړیده **(٣٠ نومبر ٦٠ قوس ٣٩)**

دایران صد راعظم **کابل ته‌راغیء** او **تجارتی** او **ترا نزیتی قرار داد** ور سره **امضا** سو **(٣ دسمبر ٦٠** قوس ٣٩)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دباختر اژانس د تاس اژانس قرار داد سره وسو (۱۹ دسمبر ٦ قوس ۳۹)

۱۹٦۱ م ۱۳۳۹ ش ۱۳۸۱ ق

د افغا نستان او هند دتجارت دزیاتوالی موا فقت نامه إمضا سوه (۱۵ فبروری ٦۱ دلو ۳۹)

پر باجوړ باندی دپا کستان بمباری (۱ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

دجاپان سره دتخنیکی امداد موا فقت نامه (۱۵ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

د۱۳۳۹ شس کال دولتی واردات او مصارف ٤۵۰۰ ملیونه افغا نی وی.

د ۱۳۳۹ یں کال پو هنشمیر :
۱۱۱۲ دهلکانو ښوو نځی– ۱۲٦ دنجونو ښوو نځی – ۹۳۳، ۱۷۰ هلکان ٦٤۱ ،۲۲ نجونی ـ٤۳۵٤ ښوونکی ۷۰۰ ښځی ښوونکی .

په ۱۳۳۹ کال دافغانستان صادرات ۲۲٤٤ ملیونه او واردات یی ۳۹۰۵ ملیونه افغانی وی .

۱۳٤۰ ش
۱۹٦۱ م ۱۳۸۱ ق

ښاغلی محمد داود صدرا عظم پسله طبی عملیاتو لەروم څخەمسکو تەولاړ، او هلتەیی د خرو شچیف سره مرکه وکړه، دپراودا روزنامی ولیکل چی دپښتنو لەوضعیته سره شوروی اتحاد بی علاقی ندی . (۵ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

د افغانستان او فیدرال جر منی کلتوری موافقت نامه امضا سوه (۱۸ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

د افغانستان او چکو سلوا کیا کلتوری موفقت نامەامضا سوه (۲٤ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

افغانستان دپاکستان هغه تور ردکیء چیگوندی دافغانستان‌عسکر په سرحدی جنگو کی برخه لری (۱۹مئی ٦۱ ثور ٤۰).

دفرانسس سره هوایی موافقت نامه (۲۵ ثور ٤۰) .

دافغانستان او بلغاریا تجارتی تړون وسو (۳ جون ٦۱ جوزا ٤۰)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم وویل– چی پاکستان د وحشیانو په څیر پر پښتنو پەهغو طیاروبمباری کوی چی داتازونی له خوا ورکړی سوی دی.اوهم یی‌په ۵ ورځوکی تر ۱۲۰۰ تنو پوری دپښتنو مشران‌په پیښور کی په جزا محکوم کړی دی ده داخبره ردکړه چی افغانستان د دپښتنو قبایل ولاړیدو تەلمسوی (٦ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

دافغانستان پاچا دملی شورا په افتتاحیه ویناکی دپښتونستان‌دخلکو لپاره دخود مختاری حقوق وغوښتل اوډکتر عبدالظاهر دملی‌شورارییس کړسو (۸ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

پاکستان پر افغانستان دتیری او لمسون تورولگاوه او پرو تست یی ورکیء ۱۵ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

د افغانستان جټ طیاره دکابل د بدی‌هوا په سبب په پیښور کی کښینسته (۱۸ جون ٦۱ جوزا ٤۰).

دراډیوکابل په قول دافغا نستان دپادشاه اود پاکستان د صدرایوب خان دملاقات امکان سته. (۲۰ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

پاکستان إعلان وکیء چی افغانی پونده بیله پاسپورټه او ویزی او بین المللی صحی اجازته پاکستان تەنسی را تلای (۲۲ جو ن ٦۱ سرطان ٤۰) .

پاکستان وویل : چی بایه د مشرانو تر سره لیدنی دمخه‌د افغانستان او پاکستان تر منځ یوه دوستانه فضا موجوده سی ۰ (۲۳ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

د اتازونی سره د پنځو سوزرو ټنو غلی راوړلو قرار داد (۲۳ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد صداعظم په لنډن کی د انګریز د خارجه وزیر هوم او د ملکه الیزابت سره ولیدل (۲٦ جون ٦۱) .

د باجوړ او کورم پر کلو باندی د پاکستانی عسکرو حملی (جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمدنعیم وزیرخارجه وویل چی دپښتنو خو د مختاری غوښتنه هغه یوازینی خبره ده چی د افغانستان او پاکستان روابط یی سره خراب کړی دی ، او پر هغه باندی باید خبری وسی .

دلته د پاکستان د تمامیت او سیمی خبره نسته ، بلکه د پښتنو په قبیلو کی د پاکستان جار حانه اعمال نه زغملی کیږی . (۲۸ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

افغانستان او مکسیکو خپل سیاسی روابط د لوی سفارت تکانی ته لوړ کړل (۲۹ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

افغانستان او نیپال هم خپل سیاسی روابط د لوی سفارت تکانی ته لوړ کړل (۱ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد فیډ رال جرمنی جمهوریت ته ولاړ . (۳ – ۸ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰) .

د اتحاد شوروی د اتومی انرجی هیئت له وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم سره وکتل . (۸ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰)

پەاتازونی کی‌افغانی‌لوی‌سفیرد رئیس جمهور کنیډی د لیدنی پر وخت د خپل حکومت عمیق تشویش پردی خبره ښکاره کی ، چی پاکستان امریکایی وسلی پر پښتنو قبایلو باندی استعمالوی ۰ (۲۳ جولایی ٦۱ م اسد ٤۰) .

د بلجیم سره هوائی موافقت نامه (۱۹ اسد ٤۰) .

د افغانستان او چکوسلواکیاملکی هوائی موافقت نامه (۳۱ جو لا یی ٦۱) .

د إفغانستان او متحده عربی جمهوریت ملکی هوائی موافقت نامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٢آگست م ١٠ اسد ٤٠).

پاکستان دافغانستان قونسلگری او تجارتی وکالتونه وتړل ، اوتولی دترانزیټ اسانی ئــی هم پــر افغانستان بندی کړی (٢٣ اگست ٦١ سنبله ٤٠) .

افغـانستان د پاکستان د ٢٣ اگست د نوټی په جواب کی وویل چی د پاکستان دغه اقــدام یــو د دښمنی عمل بولـی او دسیاســی روابطو سره پر یکول به ئی نتیجه را وخیــږی . (٣٠ اگســت ٦١ سنبله ٤٠) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظـم د نامنسلکو مملکتــو د کنفــرانس لپاره بلگراد ته ولاړ (٣٠ اگست ٦١) .

پاکستان په یوه سپین کتاب کی پــر افغانستان تــورولگاوه چــی د توسیع غوښتنی سیاست لــری‌اود پاکستان د قونسلگریو د کارو مانع دی (!) (٢ ستمبر ٦١سنبله ٤٠)

دافغانستان اوپاکستان سر حدو نه وتــړل سوه، او دما لو ترانــز یــټ هم بندسو.(٣ستمبر٦١ سنبله٤٠).

افغانستان خپل سیاسی روابط د پاکستانه سره وشلــولـه . (٦ ستمبر ٦١ سنبله ٤٠) .

افغانستان هغه پیشنهاد ردکــی چی برتانیا د پاکستان منافــع پــه افغانستان کی وساتی (٧ ستمبر ٦١ سنبله ٤٠) .

دیــروشلــم اسلامــی کــانگرس خواهش وکیء چی افغانـــستان او پاکستان خپل اختلافونه سره حــل کی (١٢ ستمبر ٦١ سنبله ٤٠) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر جماهیر اتحاد شوروی تــه ولاړ . (١٦ــ٢٠ ستمبر ١٦ سنبله ٤٠)

افغانستان د پاکستان هغه ادعا تکــذیب کــړه ، چــی د افغانستان اقتصادی محاصره‌پخپله دافغانستان له لاسه ده چی د پاکستان له لاری د خپلو تجارتی اموالــو د تیرولــو لپاره نور وسایل نه منی . مگـــر افغانستان وویل . پاکستان غواړی چی د قونسلگریو اوتجارتی وکالتو په بنــدولــو سره افــغانستان پــه اقتصادی محا صره اخته کیء.(١٧ ستمبر ٦١ سنبله ٤٠).

پاکستان . دایران منځگړ یتــوب د پښتونستان د شخړی د حــل لپاره ومانه (١٨ ستمبر ٦١ ســنبله ٤٠)

سعودی عــربــی حــکومت پــه افغانستان کی د پاکستان د منافعو ساتنه ومنله (١٩ ستمبر ٦١) .

د عربو متحده جمهوریت ومنله چی د افغانستان منافع په پاکستان کی وساتی (٢١ ستمبر ٦١ سنبلــه ٤٠) .

د افغانستان خارجه وزیر ښاغلی محمدنعیم وویل : چی‌افغانستان بــه تر هغه وخته خپل ترانزیتی مالونه د پاکستان له خوا رانوړی ځوچــی د افغانستان قونسلگری او تجارتی

دفترونه هلته بیا خــلاص نسی . (٢٧ ستمبر ٦١ میزان ٤٠) .

د پاکستان صدر ایــوب خان د افغانستان د سیاسی او تجــارتــی ادارو بیا خلاصول نه ومنل ، ځکه چی دده په قول هغه اداری دتخریبی چارو لپاره استعمال کیدی . (٢٩ ستمبر ٦١ میزان ٤٠) .

د اتازونی رئیس جمهور کنیډی د افغانستان پاچا او صدر ایوب‌خان ته پیغامونه راولیږل چی هغه دولت بــه د افغانستــان او پاکستــان د سیاسی روابطو د بیا نښلونی لپاره خپل ښه مساعــی ونــه سپموی . (٤ اکتوبر ٦١ میزان ٤٠) .

راډیو کابل هغــه خبر رد کــی چی گوندی افغانی عسکرو د باجوړ پر د وو کلو حمله کړیده ، بلکــه دایی وویل . چی هلتــه پاکستان بمباری کوی . (٩ اکتوبــر ٦١ میزان ٤٠) .

دشوروی اتحاد عســـکری ډله د ١١ ورځو میلمستیا لپاره کــابل ته‌راغله ١١اکتوبر ٦١ میزان ٤٠).

د افــغانستانــه سره د اتحــاد شوروی د تخنیــکــی او اقتصادی همکاری موافقت نامه ١٦ اکتوبــــر ٦١).

افغانستان د امــریکا د متحــدو ایالاتو د رئیس کنیډی له خوا دده دشخصی نماینده په ډول دلیونگ ستهون مرچنټ تاکنه ومنله ، چــی دی به خپل ښه مساعی دافغانستان اوپاکستان دشخړی دپــــر یکړی لپاره په کار واچوی . (١٩ اکتوبر ٦١ میزان ٤٠).

د سویس سره هوایی موافقت نامه (٢٥ میزان ٤٠) .

دشوروی اتحاد دفواید عامــه‌د وزیر معین کابل ته راغی چی هغــه پروژی وگوری کومی چی د شوروی اتحاد په کومک جوړیږی . (٢٤ اکتوبر ٦١ عقرب ٤٠).

د رئیس جمهور کنیډی خاص نمایــنــده لیونگ ستهــون مــرچنټ افغانستان او پاکستان ته راغی څو د پښتونستان د شخړی حل یــی نه وموند ، او دایی ومنل چی خپل ښه مساعی به له دیپلو ماسی لاری جاری وساتی . (٢ ــ ٨ نــومبــر ٦١ عقرب ٤٠).

د چکوسلوا کیــا سره تــجارتی پروتوکول امضاسو، چی‌دافغانستان ډیره میوه به رانیسی. (٥ نومبر ٦١ عقرب ٤٠) .

افغانستان او پاکستان دواړو یو دبل پر سرحداتو دعسکرو تولولو شکــوه وکــړه ، (١٢ نــومبر ٦١ عقرب ٤٠) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم وویل چی افغانستان به د خپلی بیطرفی پالیسی ساتی، مگر پاکستان ته‌یی دلمسون اخطار ورکیء . (١٤نومبر ٦١ عقرب ٤٠) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ضمیمه ترانزیتی موافقت‌نامه دشور وی اتحاد سره امضاء سوه چی د افغانستان ترانزیتی مالوته نوری اسانی هم په هغه مملکت کی وکړه سی . (۱۹ نو مبر ٦۱ عقرب ٤۰) .

۱۹٦۲ م ۱۳٤۰ ش ۱۳۸۲ ق

دافغانستان نماینده په ملل متحده کی وویل :

چی افغانستان دپښتونستان‌لپاره دحقیقت پالونکی ډلی راتلو ته تیار دیء، خوافغا نستان به هغه وخت داشخړه ملل متحده ته راوړی که‌د مذاکری له‌لاری حل‌نسی. (۹جنوری ٦۲ جدی ٤۰) .

دافغانستان او شوروی اتحاد د مصرف عامه د اجناسو ور کولو موافقت نامه اتهمادی امضا سوه (۱۳ جنوری ٦۲ جدی ٤۰) .

په پاکستان کی دایران لوی‌سفیر دپاکستان ــ ایران‌ــ افغا نستان فیډریشن پیشنهادکیء . ۲۰جنوری ٦۲ جدی ٤۰) .

محمد انور بسمل دناظر صفرخان زوی ددری شاعر او صوفی په‌کابل کی وفات سو (۳جدی ٤۰) .

دشوروی اتحاد سره د هواشناسی دانکشاف لپاره دخلورو کالوموافقت نامه (۲۳جنوری ٦۲ دلو ٤۰) .

جان ایم ستهیویس په کابل کی داتازونی لوی سفیرسو (۲٤جنوری ٦۲ دلو ٤۰) .

افغانستان خپل سرحدونه اتـه هفتی له پاکستانه سره خلاص کړل چی داتازونی امدادی مالونه راوړل سی. (۲۹ جنوری ٦۲ دلو ٤۰) .

داتازونی دجمهور رئیس کنیډی بل شخصی نماینده چستر باولیس کابل ته راغیء (۲۷ فروری ٦۲ حوت ٤۰) .

د ۱۳٤۰ ش کال دولتی عایدات او مصارف ۲۰۱۲ ملیو نه افغانی وی .

د۱۳٤۰ کال پوهنشمیر : ۱۲٤۸ دهلکانو مکتبونه ــ ۱۷۸ نجو نو مکتبونه ــ ۲۰۳٦۱۲ هلکان ــ ۳۱،٦۸۹ نجونی‌ــ ٤۸۲۸ ښوونکی‌ــ ۸۷۰ ښځی ښوونکی .

په۱۳٤۰کال دافغانستان صادرات ٤۰۲۵ ملیونه او وارداتیی ٤٤۵۹ ملیونه افغانی وی .

۱۳٤۱ ش
(۱۹٦۲ م ۱۳۸۲ ق)

د افغا نستان او شو روی اتحاد دکورجوړولو اودکابل ښار پراخولو د همکاری موا فقت نامه لس مادی امضاسوه (۲۲ حمل ٤۱ش ۱۱اپریل ٦۲)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم دوهم پنځه کلنی پلان اعلان کیء چی ۳۱ر۳ بلیونه افغانی مصرف لری.له دغو څخه یوه دریمه برخه په کانو او صنایعو .و یوه څلورمه به په اوبو لګولو او کرنی ــاو یوه څلورمه په موا صلاتو او لارو خرځیږی (۱٤ اپریل ٦۲ حمل ٤۱)

له ایرانه سره دپنځو کالو ترا نزیټ موا فقت نامه امضا سوه. (۲۰ اپریل ٦۲ حمل ٤۱)

د پل خمری دبر یښنا فا بریکه دشوروی په امداد افتتاح سوه(٦ مئی ٦۲ ثور ٤۱)

دافغا نستان او شو روی اتحادم (۱۸) ملیونو روبلو او ۲۵ ر ۱٦ ملیونو ډالرو دپور موا فقت نامه د سالنګ دلاری‌جوړ ولو اودجلال‌آباد دکانال دنورو چارو لپاره وسوه (۱۷ مئی ٦۲ م ۲۷ ثور ٤۱)

پا کستان دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه چی دافغا نستان سره دپاکستان داختلاف په پر یکړه کی منځګړی‌وکی. (۱ جولائی ٦۲ سرطان ٤۱)

افغا نستا دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه ، چی دپاکستانه‌سره دافغا نستان دااختلاف په پریکړه‌کی منځګړی‌و کی ۱۲جولای٦۲ــسرطان ٤۱. دپولنیډ سره دافغانستان هوائی موا فقت نامه (٦ سرطان ٤۱)

په کابل کی داعلیحضر تینو محمد ظاهر شاه اومحمد رضاپهلوی او په راو لپنډی کی د اعلیحضرت محمد رضا پهلوی او جنرال ایوب خان ابتدا ئی خبری وسوی، چی څنګه دافغان ــپاکستان اختلاف‌سره حل کاندی. (۲۷ــ ۳۱ جولائی ٦۲ سرطان ٤۱)

په‌کابل اوتهران کی‌یوه‌مشترکه‌اعلامیه خپره سوه چی اعلیحضرت محمدرضا پهلوی به خپل ښه مساعی جاری و ساتی، چی دافغا نستان اوپا کستان روابط سره ښه سی. (۱ اګست ٦۲ م اسد ٤۱)

جنرال ایوب خان دپا کستان رئیس جمهور په کوټه کی وویل :چی که دپا کستان ــافغا نستان ــایران ترمنځ‌یوکا نفیډ ریشن جوړ سی، نو به دوی دخارجی فشاره سره مقابله وکړای سی. (٦ اګست ٦۲م اسد ٤۱)

دافغا نستان پاچا شو روی اتحاد ته په سفر ولاړ (٦ــ۱۵ اګست٦۲م اسد ٤۱)

دپاکستان دجمهور رئیس ایوب‌خان بیاد درو مملکتو دکا نفیډ ریشن خبره تکرار کړه او دائی و ویل : چی ددغو درو هیوادو مشران بدی‌په تهران کی ژر سره وګوری. (۱۵ اګست ٦۲ م اسد ٤۱)

rabton.com: The Digital Library

پــه تهران کــی دافغا نستان او
پا کستان دخارجه وزیرانو مجـوز
ملا قات دوخت نلرلو پــه سبب و
ځنډ یدیء.
(۱۲ ستمبر ٦۲ سنبله ٤۱)

ایرن غاووکیء چی پرهلمند باندی
دم جوړ ولو له ایرانه اوبه گرزولی
او کنبتونه ئی سوځلی دی. (۱۹
اکتوبر ٦۲ میزان ٤۱)

دافغا نستان دجرمنی دفیډرال
جمهوریته سره د (۲۰۰) ملیو نو
مارکو دپور قرار داد امضا کیءچــی
دبریبننا دفابریکی اودزیم دوچولــو
اودچبنگ داوبو اود صنعتی چارو
لپاره گټه ځنی واخیستله سی.
(۲٤ اکتوبر ٦۲سنبله ٤۱)

دپاکستان خارجه وزیر وویل :
چی دافغانستان اوپاکستان دنمایند
گانو مجوزه لیــدنه داعلیحضــر ت
محمد رضا شاه پهلوی سره معطله
سوه ۱۲ اکتوبر ٦۲ سنبله ٤۱

دافغانستان یوی تجا رتی ډلــی
دایران لهمامورینو سره دافغانستان
دمالونو دوړو راوړو او په خر مشهر
اومشهد کیدگداموانورو مشکلاتو
دهیسته کولو خبری وکړی. (۱۰ـ
۳۰ نومبر ٦۲ قوس ٤۱)

بناغلی محمد نعیم وزیر خارجه ،
پاکستان دشخړو پهاوږدولو وغانده
(۱٤ دسمبر ٦۲ قوس ٤۱)

د خواجه عبدالله انصاری طبقات
الصو فیه په۷۳۸ مخه کیدعبدالحی
حبیبی دتعلیقاتو سره په کابل کی
چاپ سو (میزان ۱۳٤۱)

۱۹٦۳م ۱۳٤۱ ش ۱۳۸۲ ق

جان ستیویس داتــا زونی لــوی
پنځره باندی درئیس جمهورکنیډی
سفیر دافغا نستان او پا کستان پر
سره خبری وکړی. (۱۸ جنوری ٦۳م
دننگرهار پوهنتون دطب دپو هنځی
جدی ٤۱)
سو (٥ فروری ٦۳ دلو ٤۱)
په افتتاح سره په جلال آباد کیجوړ

اتا زونی ټول دمرستی مالونــه
دایران له لاری افغا نستان تــه وا
ستول (۱۲ فروری ٦۳ دلو ٤۱)

داتحاد جما هیر شو روی دمرستی
موافقه نامه دافغا نستان سره (۲٥
فروری ٦۳ دلو ٤۱)

بناغلی محمد داؤد صدرا عظــم
استعفا وکړه (۱۰ مارچ ٦۳ م ۱۹
حوت ٤۱)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library